

ذکر اخبار عباد العباد

به لطافت ایزد پی بهال این نسخہ بے مثال المصنف

طغیان بحیرت

المصنف

بحیرت

مصنف فاضل ال کمال جناب امی بہادر کنہیا لال صاحب المتاعین ہندی

مطبع و افق اہل کمال
درین مصطفیٰ مطبع

مضامین و کتابخانه فخر نامہ

مضامین و کتاب

مضامین و کتاب

ALIBRARY, A.M.U.

PE7212

۱	مضامین و کتاب
۵	مضامین و کتاب
۹	مضامین و کتاب
۱۲	مضامین و کتاب
۱۶	مضامین و کتاب
۲۰	مضامین و کتاب
۲۳	مضامین و کتاب
۲۶	مضامین و کتاب
۳۳	مضامین و کتاب
۳۸	مضامین و کتاب
۵۲	مضامین و کتاب
۶۰	مضامین و کتاب
۷۱	مضامین و کتاب
۷۴	مضامین و کتاب
۹۱	مضامین و کتاب

	صاحب بهادر راز ملتان +
۱۳۳	مضمون نامہ محاراجہ بخت سنگہ بطرف نواب ملتان -
۱۳۶	جواب نامہ راز نواب ملتان -
۱۳۰	تقیال محاراجہ بخت و نواب ملتان -
۱۳۶	ذکر فتح شہر جنگ و ادب آدن محاراجہ جیونت سنگہ مرہمہ و سامرت شہر مرہمہ بہارہ بخت سنگہ مرہمہ و مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ -
۱۴۴	شکر کشیدی با بخت سنگہ بخت راجہ بنسار چندہ خراج لشکر گورکھا کا گڑھ و دخل ملتان بعد جنگ بھل -
۲۰۶	گرفتن ندرانہ اندر پٹیا لہ و مال گڑھ و فتح قلعہ لین گڑھ و پٹیا کونٹ و سیات و اطاعت جہر مرہمہ و جبہ و گڑھ و ملتان راجہ صاحب سنگہ گجراتی سہ توپ احمد شاہی و دخل ملتان و فتح شہر پورہ بعد جنگ بھل -
۲۳۶	آمدن شکر کشیدی بخت سنگہ مرہمہ و مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ و ذکر فتوحات آزادی دریا سیک و خارج کردن لشکر گورکھا بارہ گراں شہر کانگرہ بخت راجہ بنسار چندہ -
۲۶۵	ذکر فتوحات ملتان و وزیر آباد و گجرات و ملتان و جلالپور و شاہی قلعہ کنگ و علاقہ پلوان و جالندہر و ملاقات شاہ شجاع شاہ زب با شاہ معز و کل و شکر و شاہی بخت سنگہ بطرف شہر یاد و وزیر فتح خان و فتح شہر -
۲۸۳	گرفتن جہر مرہمہ نور از شاہ شجاع و جہر مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ مرہمہ و ذکر فتح شہر یاد و وزیر فتح خان و فتح شہر -

۳۰۴	یورش کردن بهاراجه بحیث سنگ برکشت میرز بی بی و قصود آمدن و بستر رسانیدن و بنده ان ملاقه که در آن
۳۰۵	دوبار پیش کردن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و بنظر خان با و پیران و دولتت شدن بستان
۳۰۶	لشکر کشیدن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و پیران و بنظر خان
۳۰۷	دو کرم و کرمه و فتح یافتن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و پیران و بنظر خان
۳۰۸	مکات برکشت شدن و فتح یافتن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و پیران و بنظر خان
۳۰۹	استیلا یافتن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و پیران و بنظر خان
۳۱۰	تحایف فرستادن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و پیران و بنظر خان
۳۱۱	ملاقات کردن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و پیران و بنظر خان
۳۱۲	ملاقات روز اول
۳۱۳	ملاقات روز دوم
۳۱۴	ملاقات روز سوم
۳۱۵	ملاقات روز چهارم
۳۱۶	ملاقات روز پنجم
۳۱۷	فکر خفتن بهاراجه بحیث سنگ برکشت شدن و پیران و بنظر خان
۳۱۸	فکر شکستن بطرف دیره غازیخان بهار و لید و خارج شدن بهار و لید و بنظر خان

۵۱۸	آمین خیر انگریزی بیخود است اندر کیم کابل ملاقات کروں باز کھیندند و پیاورد گورنر جنرل مہاراجہ کویت سنگہ مقام فیروز پور۔
۵۱۹	ذکر بیماری مہاراجہ کویت سنگہ و وفات یافتن۔
۵۲۰	ذکر نشینی مہاراجہ کٹر کنگش گشتہ شدن حبیب سنگہ و مندر نشینی راج چند کور بعد وفات مہاراجہ کٹر کنگش و کنور نونہال سنگہ۔
۵۲۱	ذکر نشینی مہاراجہ کٹر کنگش و گشتہ شدن زمرست سردار کینند و گشتہ شدن کینند و گشتہ شدن کینند
۵۲۲	ذکر مندر نشینی مہاراجہ دیب سنگہ بوزارت راجہ پیر سنگہ و گشتہ شدن راجہ پیر سنگہ و تہذت جلا و غیرہ از دست سکمان فوج سوز و کربل راجہ پیر سنگہ و غیرہ۔
۵۲۳	وزارت یافتن سردار جہا پیر سنگہ ماموی مہاراجہ دیب سنگہ و گشتہ شدن کینور پور سنگہ بحکم جہا پیر سنگہ و گشتہ شدن جہا پیر سنگہ از دست فوج۔
۵۲۴	جنگ کردن فوج خود سر سکمان صاحبان علی نشان بآزاد دریا ستلج و شکست خورد و غلبه یافتن سکا در انگریز در پنجاب و کمر مغرول وزیر لال سنگہ و ہنگامہ فساد ملتان و جنگ مقام گجرات و رفتن مہاراجہ دیب سنگہ بہادر از پنجاب ببلک ہندوستان از انجا در ولایت بنگالستان۔
۵۲۵	خاتمہ کتاب۔
۴۰۳	خاتمہ الطبع کتاب۔
۴۰۴	قطعات تا رجم کتاب۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خدا یا نامور خدای تست
ز نام تو روشن نگین جهان
ز بود تو موجود شد بود بود
ز فیض تو یک قطره بحر بر آب
تو از قطره آب گوهر گشتی
تو دولت بدر یوزه گر میدهی
زمین زیر فرمان تو منگون
توئی رافع رفعت آسمان
توئی عالم علمین الباقین
توئی ابتدا ای همه ابتدا

بهر کار مشکلتی ز تست
 ز نقش تو منقوش نقش زمان
 بیان از وجودت وجود وجود
 ز علم تو یک نکته ام کتاب
 تو از ذره خاک خستد کنی
 بفرق گداز ز رمی نهی
 بلند آسمان پیش مکت زبون
 توئی واسع وسعت دو جهان
 توئی واقف از دنیا و دین
 توئی همه ای سر آسمان

است که در وی ایسی
تمام پیدا شود و جماعتی که
در ویست و احوال زیاد
از آن تا ابد باقیست و این
سلام را در قرآن مجید
در هر اصطلاح باین

عالم برکات
اول علم القین و دومین علم
سید احمد علی

ز وحدت بکثرت عیان آدمی
 نمائی رخ از چهره آفتاب
 گه جلوه گر در گهر بشوئی
 نمائی که از روی گل و می خوش
 نمائی که از رنگ گلزار رنگ
 که از برق زخنده رخشان شوی
 بیت خانه هستانه داری کنی
 پستان شوخی خنده زن مثل گل
 بحکم تو محکوم جسم است و بر
 گه مرده را تازه جان میدهی
 گه شکل گل میدهی خار را
 نمائی گه جلوه خود به باغ
 ز زخم جگر گاه خندان شوی
 شوی گاه در نور وحدت نهان
 گه تهری دگاه بلبل شوی
 عیانی تو در آسمان زمین
 تو لا ثانی اندر جهان آدمی

به شکل جهان در جهان آدمی
 دهی جلوه از جلوه آفتاب
 گه روشن اندر تهر بشوئی
 که از بوئی غنچه دهی بوئی خوش
 که از سبزه دگاه از کان سنگ
 که از ابر نیان رخشان شوی
 پس بعد عبادت گذاری کنی
 چو بلبل کنی در چمن شور و غل
 پندران تو جمله شکست و تر
 به گننام نام و نشان میدهی
 گه می گنی خار گلزار را
 گه روشنی میدهی به چرخ
 که از خشم خونبار گریان شوی
 به کثرت کنی گاه خود را عیان
 گه در دستان گری گل شوی
 نهانی تو اندر مکان و کین
 بهر دو جهان همیشه الی آدمی

بنظر توئی ظاهر اندر ظهور
 زبان را تو در ذکر گویا کنی
 کنی با محبت صفا سینه را
 نمانی به گمراه راه بهی
 بملک شهان بادشائی کنی
 همه دوران زبان زمین
 توانان کنی خاک ناپاک را
 ز فضلش شود با خبر نجیب
 توئی روح در جسم هر اهل جان
 توئی در رگ پوست مانند خون
 تو بیچونی و چون نت آشکار
 چو باروی روشن شوی جلو
 بخود هر که آشنا کرده
 محبت محبت ندارد و کس
 بحسب که از خود دهی جان پاک
 چو سرمست پیمانه خود کنی
 توئی تاج بخش سر افکنندگان

به باطن توئی حاضر اندر حضور
 خرد را تو در فکر پویا کنی
 کنی صاف از زنگ آئینه را
 و بهی بنندگان را گواه بهی
 با تسلیم دوران خدائی کنی
 نهاده بخاک نیازت حسین
 رسانی به اوج فلک خاک را
 ز لطفش شود خاک کاره زر
 توان تن بهتر تن ناتوان
 منبری ز نقصان چون چگون
 تو خلایق و خلق بیش از شمار
 کنی دیده عقل را به بصیر
 ترکون و مکانش جدا کرده
 حریت منبری ز حرص هرگز
 کنی پاک ز آلودگی باطن خاک
 خرد را تو دیوانه خود کنی
 تو شاهی خبر گیر با بندگان

در آن نام دارد
 بیت ربانیت شریف
 تو فیضی از کائنات
 زبان هرگز
 از آن حضرت خالق
 غلبه ربانی کرد

<p> توئی خالق خلق روی زمین تو پدیدار کن کرده کائنات رخ لاله تازه رنگی دهی تو بخشی چو با مور کفر و زور چو خواهی تو ای قادر و جلّال کند سخت چون حکم قهرت کمان بحکمت یک پشه نیش دار چو از جوش قهر تو اندر جهان سلامت از آن کشتی نوح ماند کل آردی از آتش شراب همان خشک به نرم عصای کلیم به یوسف چو کردی تو لطف مزید چو مونس فضل شد بهره یاب چو فرعون گمراه سینه سیاه به آتش برودی و کردی هلاک سیاح از کرام تو ای خدا تو از دشمنان میگشی انتقام </p>	<p> توئی مالک ملک چرخ برین عیان کردی از فات نور صفات لب غنچه را داغ تنگی دهی برار و ز پیلان سرست شود شود کشته صدر ستم از دست زال کند کارناوک فتنه نستان زمرود سرکش برآد و مار بروی زمین گشت طوفان عیان برو باب امید مستوح ماند نمودی تو از خار رنگ بهار بحکمت شده اردو دای غنیم شهنشاه شد بنده زر خرید سلامت برون آمد از قعر آب به غفلت ز راه تو گم کرد راه بخواری سپردی ز آبش بنجا ز فرش زمین یافت بر عرش چا تو بادستان میگشی لطف عام </p>
---	---

در آن نام دارد
 بیت ربانیت شریف
 تو فیضی از کائنات
 زبان هرگز
 از آن حضرت خالق
 غلبه ربانی کرد
 در آن نام دارد
 بیت ربانیت شریف
 تو فیضی از کائنات
 زبان هرگز
 از آن حضرت خالق
 غلبه ربانی کرد

به اوتار شیرای خداوند پاک
 چو در صورت رام کردی ظهور
 به شکل کهنیا تو ای ذوالجلال
 بیکنم سدا کس ایل ستم
 چو بیرون هست و صفت ز حدت
 همان به که از راه عبس و نیاز
 بدین مجسزه ترش میان چون کند

تو کردی هر کتب را پینه پاک
 بریدی سر راون پر غرور
 شدی در جهان صاحب ملک دال
 زدوشتن بریدی تیغ دوم
 کند چون رقم هندی خاک
 کند دست خوانش پشت دراز
 بدین بے زبانی بیان چون کند

مناسبات جناب خداوند جهان آفرین با طهارت و نیاز از جانب مصنف

ای خداوند عالم تو می
 مرا آفریدی تو ازشت خاک
 بتاج شرف کرده سر بلند
 بفرقم نهادی ز غرت کلاه
 تو کردی بسجده مرا سر فراز
 سرم را بطاعت نگویند ساختی
 نهادی تو بر جانم از عشق داغ
 تو دادی مرا دیده دور بین

بهر حال واقف ز عالم تو می
 بخاکم تو بخشیده جهان پاک
 به علم و ادب ساختی پیرمند
 رساندی به اوج شرف مثل ماه
 تو سودی جبینم خاک نیاز
 الف را بتعظیم نون ساختی
 که از ان داغ شد سینه روشن چرا
 تو کردی عطا نور عین الیقین

و شمع آتشی که با شمع
 خدا در زمین باشد و کار
 او کار خدا قصه خاندان
 ذات او سجده در سجده
 مجسمه به مجسمه که در
 در این سوره خود را خدای
 و به سپردن عباد خداست
 و در دشت به افروخته
 خداوند عالم تو می
 از سوره حمد در عالم
 در صورت رام کردی ظهور
 در اوج شرف مثل ماه
 تو سودی جبینم خاک نیاز
 الف را بتعظیم نون ساختی
 که از ان داغ شد سینه روشن چرا
 تو کردی عطا نور عین الیقین

تو از رحم بر من نظر کرد ده
 چو پیش نظر خود شدی جلوه گر
 چو برداشتی از رخ خود نقاب
 من اندر مکان هر کجا دیده ام
 بهوش و خرد کرده باز گوش
 بگو شمع تو گشتی ز توحید راز
 بکامم تو گویا زبان کرده ده
 به ذوق سخن ذایقم ساختی
 تو کردی مرا از سخن در جهان
 تو پیوند من با سخن بسته ده
 تو کردی عیان از سخن نام من
 کشادی بهم را بوقت دعا
 تو کردی عطا علم و فضل و هنر
 براه هدایت شدی ره نما
 تو دادی به لطف خود ای دو گاه
 ز فیض تو اهل قلم گشته ام
 عطا کردی از راه فضل کمال

که چشم من از اشک تر کرده ده
 شد از دید تو دیده اجم بهر ور
 بهر سو نظر آدمی بے حجاب
 کین اندر آنجا ترا دیده ام
 کز آن گوش گردیده ام حق نیوش
 کز آن نکته گوش دلم گشت باز
 بذکر خودم خوش بیان کرده ده
 بشوق بیان شایقم ساختی
 زبان دان زبان فهم دال زبان
 به شوقش گجان من بسته ده
 تو آوردی این مرغ در دام من
 به عجز و نیاز و جسد و تن
 خبر دادی از خود بدین سخنبر
 رساندی به منزل لگه بدعا
 بدستم سر خامه ز رنگار
 و بپیر عطار در قلم گشته ام
 بدین بینا دولت و گنج و مال

تو دادی بمن مدعای دلم
 تو ختم کرده گریه و نوحه در سجود
 ز عرفان تو سینه ام روشن است
 تو در خانه دل مکان کرده
 خود در جسم هر جسم جان مری
 تو بردی ز دستم بیکشده دل
 چو من گرسنه بودم و سینه پر شر
 مرا عاشق روی خود کرده
 ز بهر ذره رخشان شدی مثل خورشید
 بدینا توئی محرم راز من
 توئی واحدای واحد بمثال
 توئی قادرای صاحب اقتدار
 توئی خالق لای خالق دو جهان
 توئی عالم علم علم الیقین
 توئی کاتب فستد کائنات
 خدای کریمی تو ای کردگار
 توئی مالک ملک رض و سما

تو آباد کردی سرای دلم
 ز سودای عجزم رساندی بسود
 ز نور تو آئینه ام روشن است
 بدین پرده خود را نهان کرده
 بدل صبر و درتن توان آمدی
 زدی آتش شوق در آب گل
 شکم پر تو کردی ز روزی خویش
 رخ خاطر مسمومی خود کرده
 ز بهر قطره روشن شدی مثل در
 خبر گیر و بهر از و دوساز من
 توئی واقف ای واقف جله حال
 توئی مالک عزت و افتخار
 توئی رازق ای رازق بندگان
 توئی شارح شرح دنیا و دین
 توئی صانع صنع ذات و صفات
 منم بنده زار و مسید و
 منم سائل در گهت ای خدا

تویی والی کشور بحسرو بر
 تویی حاکم سے شاه اہل قار
 منم آنکہ دارم زہر چار سو
 چو در ذکر خیرت بکنم تر زبان
 بہ شوق تو ہر شب مرا تا سحر
 تر سوز غم و گرمی و فطرب
 ندارم دین یکیشی بہ تو کس
 چو خونبدہ نویش خود اندی مرا
 سران نا امید از در غولیشتن
 بہ بخشش بہر ذاک ناپاک را
 بنہنجیر دشمن اسیرم مدار
 ازین نفس شیطان خدا یاپنا
 تو گفتی کہ اگر بندہ پر گناہ
 در اندم کنم تو بہ اش را قبول
 بہ پیش تو من پر گناہ آدم
 کہ ورت را اینہ ام دور کن
 چو سعدی منم پر گناہ و خطا

ہنم زار و محتاج و در یوزہ گر
 ہنم بندہ حکم فرمان گزرا
 توجہ چو قبلہ نما سوئی تو
 بنامت کنم دیدہ گوہر فشان
 بود دیدہ بیدار مثل شمس
 بوزم ہمہ روز چون منتاب
 نہ حامی نہ ہمدن نہ شریاوس
 بقرب عبادت رساندی مرا
 گناہم بہ بخشش سے خداوند من
 بفرحت رسان جان غناک را
 ز دوران خطر و ز میسر مدار
 وزین دشمن جان خدا یاپناہ
 بیاید بدر گاہ من عند خواہ
 نخواہم کہ باشد حزن ملول
 ز جرم و خطا عند خواہ آدم
 یا نوار دین سینہ پر نور کن
 اگر یا بخشائی بر مال ما

ای نفس نامہ شیطانی

توئی مالک و خالق ای که کار	منم بنده است بندگی خاکسار
بجز ذات پاکت ندارم پناه	گرم کن چند ایابرین بندرخوار

در مدح چهارچهره رام پادشاه اوتار بر گزیده حق

الاشهب خفا نه خوشخرام	قدم تیر تر کن پیر رام
به اخلاص و صدق دل انکار	بکن سجده بندگی بار بار
که اوتار ذات الهی است او	نشینده تخت شاهی است او
خدا کرد و در ذات پاکش ظهور	وزان نور شد جلوه گر عین نور
شبه دهر او تار حق رام پاد	که ذاتش بلند است و دانش بلند
سطیحتن این خاکبوسش زمین	غلامش جهان بنده چرخ بریز
بارشاد او دور گردون	به فرمان او حکم چون چگون
بنامش منور گمین جهان	به مهرش دان حکم دوزبان
ز نور روشن یافت خورشید نور	ز حسن جنبشش متسدر ظهور
برای غلامیش مه داغدار	ز سوز غمش سینه خور و فکار
بسجدهش همه جن اینان مطیع	فلک بنده حور و غلمان مطیع
بذکرش زبان آوران زبانه	قلمها تجسیر و منقش دان
جهان رام دابل جهان رام او	زمین رام او آسمان رام او

این چهارچهره
رام پادشاه
نقطه اوتار سابق
مذکور شد ۱۲

<p> خشن مظهر نور ذات خدا خدا روئی نمود از روی او بجشن خدائی جهان بود جان جمالش سراپا جمال آله ز بودش عیان بود بود خدا درین دهر چون کرد نورش مظهر همه ملک المان ستمگار را فخر غصب بر زیر شمشیر کرد چنان داد او داد انصاف و داد چو آن بے هنر را و نخبه بر گرفت از مهرش سر سروری ز تخمش گرفت و نژادش بجا به میدان بیک ناک جهان به دست قوی گردنش شکست نژادش هر دوز نامش بود بدرمن دولت نه خشم گزشت به باز روی پر زور لشتش شکست </p>	<p> صفاش مظهر صفات خدا که بدین خلق حسد را غوی او لکین بود اهل مکان مکان کمالش سراپا کمال آله وجودش سراپا وجود خدا ز روی جهان تیرگی گشت دور جفا کرد دیوان خونخوار را ز خاک تن شان بر آورد گرد که خاک ستمگار بر باد داد ز فرمان پاکش به چید سر ر بود از تنش خلعت مهتری چو در ماندگان بادل در دناک توان از تنش بر دوز جیم جان بباز روی مردی سرش گرفت غرض از جهان تلخکامش بود به بدخواه عزت نه حرمت گذشت نمودش بدست قوی بر دست </p>
---	---

له دیوان میسر
غیر یگان را که بر پی آدم
تغلم میکردند ۱۴
راون نام را به نیک بود
که از دست چهارچو را نواز
شیر

بر یک حمله با پنج سده شیر گیر
بدان بجه عدد و شکر دادم و در
عدد و رنگون سده بشمیر کرد
چو شد رگشته آن را درون تیر سخت
بهان دولت و ملک تعلیم و گنج
بسیار چو شد مهربان با مچند
بالطاف و عنحواری بود لری
چو آن تار کادیونا کرده کار
بیک ضربت تیر آن پهلوان
میر چ سیه سخت را گشت زود
کمان هادیو بازور و دشور
به انصاف آن شاه با عدل و
زمین گشت زو سبزه باغ بهشت
ز دلپای اهل دلان بشین کم
جهان شاد اهل جهان شاد شد
در بار شد تازه روی زمین
بر آورد و ازین پنج ستم

مکند شش پاشش و باه پیر
نظر یافت بر جمله اهل
نه در قتل بدخواه تا خیر کرد
به بهین عطا کرد و بهیم تخت
به بهین به بخشید بدست رنج
تبکیم و غرت را نداشت نه بند
نمودش ز رنج و مصیبت بری
قدم کرد و در سده که استوار
دو تا گشت پشش به شکل کمان
بر آورد و زنان مار سوزنده دور
بیک دم شکست آن خداوند زور
دل جمله اهل جهان گشت شاد
زمان گشت روشن چراغ بهشت
برون رفت اندیش رنج و غم
زمین سبزه شد کشور آباد شد
ز شادابی فیض ابرقتین
ز گلزار حبان برد خار الم

الحمد لله
چهار سده را به خداوند
از قلم سوزنده خوش
و غنچه بود و سینه
یاس بر آورد و آن که بعد از
حکومت شما حکم هادیو
یافت ۱۲ سده
نام دانی هادیو را خداوند
که را در آن او را که در قیامت
خود بود و در هادیو را به خداوند
او را زنده در بهشت
شاه
نام دیو ۱۳

باز ناله خویش کردی کلام
بوصف کهنیا شکر ریز کن

چو کردی رقم بند یا وصف نام
دگر بار تو کتب علم تیر کن

در مدح مہاراجہ سری کشن پانزار برگزیدہ الہی

کهنیا خبر گیر دور زمان
کهنیا خداوند روز جزا
کهنیا خداوند عرش برین
کهنیا شہ کشور جبر و ہر
کهنیا خداوند ملک کمال
کهنیا خیر و کهنیا علیہ
خداوند کون و مکان ذات اوست
پرستارمان او در لیل و نہار
خداوند جسم و خداوند جان
با وجہ تکیو طالعی ماہ اوست
بری بود ز الو و گیہا ہی خاک
ز غور رشید شد روشن آن لمعہ نو
بوادید احوال در مانند گمان

کهنیا شہنشاہ ملک جهان
کهنیا خداوند تاج و لوا
کهنیا شہ آسمان زمین
کهنیا خداوند جن و بشر
کهنیا خداوند اہل جہال
کهنیا رحیم و کهنیا کریم
بخلق خدا ہر پانیات اوست
بسکمش ہمہ گردش روزگار
نیاید چو او دیگری در جهان
باقلیم دل شاہ و بیجاہ اوست
چو او تار حق بود آن ذات پاک
ز حق داشت آن مظهر حق ظهور
ز چشمش خدا دید سوئی جهان

خدا کرد خود بزیبایش کلام
 کهنیا چو آمد ملک وجود
 بروی حشیش میان حسن حق
 بهشتش گرفتار آزارگان
 رخ او منور به الوار حق
 درش باب امید ال جهان
 بدل طالبش ال دنیا و دین
 جهان عاشق حسن لایانش
 سه و مهر حلقه بگوشش هم
 وجودش که حشر می بود بود
 بطفیش شد و شمش کس شاه
 بے حیل اجبت و تدبیر کرد
 بگردش موین کهنیا لبید
 بهر جمله کو بر کهنیا نمود
 چو ظلمش ز اندازه حد گذشت
 نمودش شبشیر بران ملک
 بنخنجر سرش را نگون کرد

که شد از دافش جهان شاد گام
 خدا صورت خود در انان نمود
 بنحوی جمیلش نهان حسن حق
 بیدار او شاد افتادگان
 دلش روشن از نور دیدار حق
 کشاده بچو دو سخا هر زمان
 بجان راغبش جمله ال یقین
 زبان شتغل در ثنا خوانیش
 بگون سحر بخش فلک صبح و شام
 بهمنه ازین آمد اندر وجود
 شد آماده بر کشتن بے گناه
 که تا جسم پاکش در آید بگرد
 برو شد ظفر یاب چون نره شیر
 لبیا و بر دسودای او پیچ سود
 قتلش جهان را زاده گشت
 تنش کرد آلوده در خون خاک
 از ان بار دوشش بکبار کرد

این شعر
 در وصف
 حضرت
 علی
 علیه السلام
 است
 که
 در
 این
 شعر
 آمده
 است
 که
 این
 شعر
 در
 وصف
 حضرت
 علی
 علیه السلام
 است
 که
 در
 این
 شعر
 آمده
 است

گر نقش ز تخت و بتخت نشاند	بجسد غضیب بر سرش تیغ را
بخون بر اندیش شوریده سر	لب تشنه تیغ خود کرد تر
هم از قهر دیوان خونخوار را	شیر بران بدخوی شمار را
بدست قوی و بیازوی زود	بخواری رسانید در قعر گور
چو خود خو برد بود و ابل جال	بخویان دلش داشت میل کمال
بخویان مه طلعت آن شکاه	بسر بردی ایام و شام و بگاه
بدلاری و دلبری هر زبان	بردی دل از دلبران جهان
دل خلق خوش کرد از خوشی خوش	دل ابل غم برد باروی خوش
الطف و ترحم بخود و سخا	بعفو و با کرام و فضل و عطا
جهان گشت ممنون احسان او	زمان گشت محکوم فرمان او
سر سروران برتد بگناه او	شهان جهان دیده بر راه او
گلول زمین بود سر گرم پیش	شهنشاه بادولت و ملک پیش
چو باران پیارید از آسمان	بروی زمین گشت طوفان عیان
کهنیا برانگشت برداشت کوه	نه گشت اندران کار نیگین تنه
نبریش امان داد مخلق را	ز باران طوفان و آب و هوا
ز چمنایرون اثر دما کشید	بفریاد اهل زمانه رسید
چو آمد جراثیم نادان دلیر	به میدان پیکاران تند شیر

که در متن آهسته زاده بودند
 که در متن آهسته زاده بودند
 که در متن آهسته زاده بودند
 که در متن آهسته زاده بودند

نمودش گرفت در پنج و لعب	برور و بقوت بقهر و غضب
نخسیر شیر مردی بهیم	به بیغرتی کشته شد آن لیم
بجرات آن شاه نیکو شست	بنار د شهری چو باغ
چه شهر ی بهستی بروی زمین	چه شهر ی بهارک چو عرشین
چه شهر ی تر د تازه باغ ارم	چه شهر ی فروزان چو باغ ارم
چه شهر ی گلستان صدق و صفا	چه شهر ی دکتان علم و ذکا
چه شهر ی هواش بهوایش	چه شهر ی صفایش صفای
چه شهر ی که آباد در شهر	چه بحر ی که جاری از دهر
چه شهر ی که باشد گانش خلق	بصورت رفیق و سیرت شفیق
مقامیکه در وازه شراب فیض	مقیمان او جمله ارباب فیض
مکانیکه در وی کهینا کین	زیننه که زو پست چرخ برین
چه جانی که بهجامی اهل لان	چه شهر که آرا مگاه جهان
بنای که بانیش او مار حق	سراییکه اهل سربار حق
چو ز نیگونه آباد شد آن مقام	ملک جهان ددار کا گشت نام
زمانه ز آبادیش شاد گشت	دل خلق ز اندیشه آزاد گشت
چو شد آن شهنشا دوز را	بجنگ آوری حامی پاژد را
روانش به پیکار شیران چو شیر	در آمد بجنگ دلیران دلیر

مستفاد از سرگزشت

مستفاد از خطاب را حکام
پند که فرمان فرمایان
پند بودند

ز خون عدو کرد هر چاره سو	ز مین را بزرگ شفق سرخو
ر جسم بد زیش خود جان گرفت	به قوت ز بدخواه همیدان گرفت
سر از آبغینکند بادست زور	ز مردی بزدان در فکند شور
ببرد از دماغ عدو جوش او	سبکبار کرد از سرش دوش او
چو بدح کهنیا نه گرد و بیان	ز کاک توای مهندی کز بیان
بپایش سر عجز نه خامه وار	کن از بندگی سجده انکار

در غایت خاتم السلین رسول العرب المبین محمد مصطفی احمد مجتبی علیهم السلام

چو کردیمش کهنیا قسم	ز لطفش به مقصود فایز شدم
با یمن مردان اهل سخن	بر رسم همه شاعران زمین
به نعت محمد کث ادع زبان	شناخون شدم چون بان زبان
محمد شهنشاه ملک کمال	محمد شاه کشور جاه و مال
محمد رسول خداوند گام	بر دنیا و دین صاحب اختیار
محمد گل باغ بنمیدری	سپه سردارانین پرورد
محمد سیم جهان همچو جان	محمد سرور دل عارفان
محمد براه حصار همتا	محمد بزدان حق پیشوا
محمد دگرار با عیشم	محمد سرخ بخش اهل الم

محمد شفاعت کن عاصیان
 محمد بعلم لدنی مسلم
 محمد شهنشاه پیغمبران
 به پیغمبران سرور انبیا
 ز سحر نبوت شده استکمال
 فروزنده نور شریعت از دست
 بخلق خدا دایما مهربان
 بدان صاحب عزت و منزلت
 چو خورشید جلوه گر در جهان نوراو
 مطیعی بنیاطمیع خدا
 خدایش ثنا گفت و اعزاز کرد
 قبول دل اهل دین دین او
 به اسلام شد ذات پاکش نام
 چو گردش در جهان هر فرخ
 عرب را گرفت و عجم را گرفت
 گرفت از سران جهان هر روز
 زبال ولایت ولایت گرفت

محمد هدایت کن گمرازان
 بحکمت حکیم و بعظمت عظیم
 محمد مددگار دین پروردان
 بشان شهنشاه اهل لوا
 چنین بے بها گوهر آبدار
 ظهور طریق طریقت از دست
 بدین خلق برو خدا مهربان
 خدا داد گنجینه معرفت
 چو مهتاب روشن عیان نوراو
 شده رانده ش رانده کبریا
 برویش در فیض خود باز کرد
 به آئین دین جمله آئین او
 بقرآن خدا کرد با وی کلام
 بفتح او شد در سنج بار
 به سیف از دیران ظلم را گرفت
 ربود از مشایخ پایه برتری
 ز حکام عالم حکومت گرفت

چو در بگذرد جلوه گر چون چهل سال	کمال عدو یافت از وی نزد
چو بچهل روباہ بے نام و تنگ	بہمان شیر میدان یں کرد جنگ
محمد چو مردان بیدان اسید	سر دشمنان ز شکنجہ کشید
بحکمتش ہمہ مالکان جهان	بخدمت گویں سران جهان
بل اہل دل شایق شوق او	بجان اہل جان یق ذوق او
رسول خدا خاتم المرسلین	شہنشاہ بے تخت قاج و گین
بدیناودین آن شہ دلق پوش	خریدار دین بود دنیا فروش
ز معراج او آسمان پایہ	ز انوار او مہر و مہ سایہ
بہ پیش زمینش فلک سرگون	بہ مجسمہ خدمت ملک سرگون
زمین بوس و نوبہ خاکیان	شاگوئی او فیل اظہا کیان
بہ عشقش گرفتار میر و قیر	برام محبت زمانہ اسیر
بخلقش خدا جملہ خلق خدا	بہ ہر شرف صفا قلب اہل صفا
بحسن جمیلش چہان شیفتہ	بہ طبع کریمش زبان شیفتہ
بزرگش زبان زبانوران	ہمیشہ گہر ریز و شکرشان
ز سایہ ہر یاقوت دلجوئی او	چو خورشید جلوه گر بہ نور وئی او
دوستان بوقت سخا زرفشان	بوقت دعا دیدہ گوہرشان
بدستش خدایخ عرفان پرور	بحکمتش ملک و ران پرور

نام مقام قریب
دینہ کہ در اینجا
بالکندریہ جنگ کرد
فقیہیہ
بایستہ زندانی
کہ ۱۲

دل دشمنان نهم از نر میش
خدا داد با عزت و آبرو
نبی را خدا از خودی پاک و
تقرب خودش اهل معراج خست
محمد بفضل خداوند پاک
بعمرش برین کرد سیر از زمین
شد از حب آن شاه کون مکان
چو آمد بهر آن شه نیکدات
زاعز از آن نور چشم خلیل
چو شد دین حق ثابت از مصطفی
به مهر نبوت نیکین زمین
بعد از دستگیر گرفت انتقام
بنام آوردان یافت نام بلند
شفیع الامم خیاره جهان
سطعش جهان از زمین فلک
زمین مثل گوزیر چو گان او
بود و ذکر او قوت جسم و جان

دل دوستان گرم از نر میش
بیایغ دلش همچو گل نماند
شهنشاه اقلیم لولاک کرد
بایل جهان صاحب تاج خست
چو بر اوج گردون شد از روی فلک
کیس گشت در قرب عین العقیس
تنزل از دیوان کسریان
برون رفت کبر و منی از منات
به بیعتی گشت غری قلیل
به لای نفی لای شد مبتلا
گرفت از جهان غاتم الم سلیم
جهان را با انصاف داد و نظام
بنام آوری پایه ارجمند
خبر گیر حال کهان و جهان
علامش زمان از سما تا سمک
فلک چون غلامان بفرمان او
تنایش توان تن ناتوان

ملکت الافلاک خداوند
چهار شاگرد و شیخ از نر
پیدا کردیم افلاک
را پیدا کردیم
پسندیدیم چون لبش
پسندیدیم بر آسمان رفت
به قرب عین العقیس
که تمامی از مقامات و
الهی است
بود و زود و غم از نر
نوشته جهان به چهار شاگرد
بنیاد
بنیان جهان چهار شاگرد
بعد از خود دین و خوارش
مغری و نام
بود که چهار شاگرد
میکردند
بنام که چهار شاگرد
جاری بود ۱۳

<p>شود خایه سبز مثل نیال چو انجم ز رافشان بروی جهان خدا گشت خود در کلام مجید که از وصف او شمه ساز و بیار</p>	<p>بتعرف آن سرو باغ کمال باوصاف او کاغذ روح خوان چو در صاف آن معتقد آمد کجا طاقت هندی کم زبان</p>
<p>در لوح کور و ناک صاحب است اندیشه سبکی از دوست</p>	
<p>شدم بر سر خلق گوهر نشان که نامش بنام آوران نام است ز روش مدد خواستن بیکوست با دل جهان داد عز و دستار محبت چو جان در تنش جانی گیر نبودی از خلق خدا هم جدا زهر جسم کردی طلبت ز جان زهر قطره بسحر صفا یافته بهر کس سیرت مردت گرفت که دل در خداوند عالم به بست همی مانند فارغ ز گفت شنید</p>	<p>چو از لغت پند بر دو جهان شدم بایل روح آن حق پرست چو آغاز این داستان بهم از دست منودش خدا در جهان نامدار غنی بود ز اهل جهان آن فقیر نه با کس جو عشق بغیر از خدا لیکن را همی بست از هر مکان زهر ذره نور خدا یافته زهر راه راه محبت گرفت کور و ناک آن مرد و دست پرست به توحید بود آشنا آن مفید</p>

ز کثرت بوحدت دلش بند بود
 بتوحید شد مقتدای جهان
 مصفا ز کبر و منی سینه اش
 بجز دوستی هیچ کاری نداشت
 محبت پیر نیک و بد داشتی
 صفا از کدورت دل روشنش
 جهان را هدایت بتوحید کرد
 دومی دور کرد از دل نبدگان
 بهر کار مشکلفان نمود
 سلمان کعبه را و تر زبان
 تعصب نه اندر دل پاک او
 عبادت زهر کار مالوف داشت
 همیشه سرش در عبادت نگون
 به فرمان پاکش جهان ام بود
 زمین را چو غورشید همود راه
 بگردید اندر بیابان و کوه
 بهر جا که مر و خدا دوست دید

تنش را بتوحید پیوند بود
 بتفسیر محبوب دور زمان
 بنور خدا صاف آئینه اش
 ز کینه بسینه غباری نداشت
 دل خود بهری از حسد داشتی
 بهری ز غار الم گلشنش
 اشارت به تجرید و تفرید کرد
 بهر اهل حق داد از حق نشان
 به راه حصار بهنامی نمود
 شما گویی خلقت همه بندوان
 غبار خصومت نه در خاک او
 دل خود بدین صف موصوف داشت
 به لب ذکر خلاق چون چگون
 بحکمش همه کفر و اسلام بود
 بهر چار سو گشت مانند ماه
 ز سختی درین کار نماند ستوه
 به پائی طلب در مقامش رسید

<p> بہ لائی تن خرقہ فقر و دخت منود از نظر کہ میا خاک را ہر آنکس کہ بر آتش رسید بہر ذرہ کو مہربانی نمود بہر قطرہ کہ فیض خود داد بہر بہر سر زینہ کہ او بر درخت ہر آنکس کہ بر پائی او سر نہاد ہر آن خاک ساری کہ از آنکس بدینا شد از خاک ساری بری ہمہ سرداران عقیدت شعار دلیران ملک و شہان زمین مقام دلش مظہر عسرت بسحق خاطرش سخت پیوند داشت ز عرفان بدتش خدا داد گنج خشن ہند یا بعد ازین مہر زن </p>	<p> تسلی غرور و تکبر فروخت بہ آب گرم شست ناپاک را از آن ردی بار دیگر ندید چو خور جلوہ اش در جہان فرو منودش در آن جہان همچو بحر در آن جامکان کرد اقبال بخت خدایش سدا فرزند مساو بر بار و در بار او یافت بار بقی میسر شدش برتری پا بوسیش یافتند افتخار نہادند بر آستانش حسین زبانش کلید در معرفت غیر خدا چشم خود بند داشت ازین علم بے انتہا داد گنج زبان را مکن آشنائی سخن </p>
---	---

کہ تعریف مردن راہ خدا

شو کہ ز ملک نہ پاست او

در مدح سلطان المعظم شهنشاه کرم حضرت گرد و شوکت نرینه
خورشید یایکجا کما المعظمه کوریا و کوریا و کوریا و کوریا

ز به باد شاه جهان نیک بخت	ز به مالک تاج و والی تخت
ز به شاه فریجا عالم پناه	ز به صاحب دولت و مال جا
ز به شاه ایل کرم ایل جود	ز به باعث سود و هرایل بود
ز به شاه تسلیم دور زمان	ز به موجب بر شایسته نشان
ز به شاه ذی رتبه و الایم	ز به معدن خیر و کان کرم
ز به مالک ملک هندوستان	ز به صاحب نام و ایل نشان
ز به صاحب علم و فضل و کمال	ز به مخزن جا و مال و مال
ز به ایل شمشیر و تاج و لوا	ز به ایل کرام و لطف و عطا
ز به اسرار و سران جهان	ز به تاج بخش سران جهان
ز به عالم همه بندگان بنده اش	ز به مقیمان ملک جهان بنده اش
ز به دشمن از د بهشت تیر او	ز به عدو جان سپارد بشمشیر او
ز به خورشید نور حکمش عالم بیان	ز به روان فیض جودش بحر روان
ز به محیط جهان سایه اش بر دار	ز به حکم فلک حکم او بر تار
ز به سر نامداران ایل عطا	ز به شهنشاه فریجا و کوریا

زن نیک سیرت به سورت چو زن
 بسر بنجه آن زن شیر گیر
 ز محکو پیش قدر بندوستان
 بدوز میداین حشمت و عز و جا
 زمین روشن از پر تور و دیو
 پئے بندگی سروران جهان
 ز لطفش پراز که هر و گنج و مال
 شما خوان لطفش همه خاکیان
 چه سر به مکش بصدق نیاز
 اعلا مش نه مانه زمین بنده اش
 شما گوئی وصفش زمانه تمام
 معیله چو عرش برین تخت او
 بلکی که خورشید جلوه گراست
 خدا جلوه نور حکمش رساند
 بتخلق و بعدل بانصاف و داد
 گوئی چو نامش بحال لم رساند
 ز علم و فضلش جهان بهره یاب

به منی چو مردان لشکر شکن
 بهمه شیر مردان عالم اسیر
 ز ملوکیش خشن تر ملک جهان
 که هست او جهان سر و دین نیا
 جهان دگ گل یافت از بومی او
 نهاده سر عجز بر آستان
 صدف وار شد دست اهل سوال
 دعا گوئی او جمله افلاکیان
 همه اهل دنیا و دین در خمار
 فلک هر زمان کمترین بنده اش
 دعا گوئی دولت همه خاص عام
 منور چو نور جلوه سخت او
 بهره جا که روشن همه نور است
 جهان از تاریکی غم ره یابند
 دل جمله خلق خدا کرد شاد
 نشان بدی در زمانه نماند
 ز فضیلتش کین مکان بهره یاب

<p> زبان ذاکر ذکر حسن او ز اموال او بهره عاجزان همیشه سرتا قدم جان تما چو سونین با خلاص دل بست راه غبار ملال از دل خود زدود به اخلاص سینوازند کوس شد از خرمن افکش شمعین مطیعان علمش امیران سند شد از گرمی افکش گرم جوش با بل جهان غرو شانش فرو که دارد نگو نام محبت شیر دلش جز محبت دلیری نکرد قدم کرد و در راه اخلاص تیر بنام آوران پایگاهش فرو بشیرینی افکش گشت بند برو ذایقه از محبت بداد بفرمان او هست طلقه گوش </p>	<p> دل خلق یکدلی بفرمان او ز گنجینه اش حصه بیکان عرب خیر خواش عجم جانما شهنشاه ایران شمع کلاه سفر سونی لندن ایران نمود سلاطین روم و شهنشاه روس شع ملک چین ال تاج و لیکن بفرمان پاکش پیمان بند چو دالی کشمیر بارای و هوش بر و مهربان شد شمع ال جود ز میران کابل امیر دلیر چو آمد به اخلاص شیری نکرد بسجوش محبت چو شد گرم خیز شهنشاه بر او مهربان گشت زود چو از ذوق دل دالی یاقند شهنشاه از راه اخلاص داد غرض جمله مخلوق بارای و هوش </p>
--	---

امیر شیرعلیان
ببار دالی کابل ۱۲

همه خلق عالم غنی و فقیر
 ز اهل جهان دل بدو بسته اند
 خدا یا چنین بادشاه عظیم
 بود تا به روح فلک مهر و ماه
 بود بر سرش تاج شاهنشاهی
 جهان باو محتاج او تا به مدار
 بفرمان او دور دور زمان
 بنزد و بفرات به فتح و ظفر
 تسخیر او باد ملک مین
 بکن شکر ای پندگی خاکسار
 که او سر بر سر تو احسان نمود
 با عزاز و اکرام و نام و نشان
 ترا داد آن سرور دادگر
 ترا صاحب جاه و اموال کرد
 ز مهر چنین مهربان بادشاه
 ز لطف خود آن شاه بنده نواز
 جهان ابر رحمت گهر بار شد

چه خور و و کلاهی و چه برنا و پیر
 ز زندان پنج و بلارسته اند
 به تخت سلامت بود مستقیم
 زمین بادور حکم این بادشاه
 بهر خلعت فخر فرماندهی
 گدائی در دولتش روزگار
 با حکام او گردش آسمان
 روان حکم او باد در محراب
 به فرمان او دور چرخ برین
 بالطف آن شاه عالی وقار
 بآل جهان عز و شانت افزود
 ترا نامور کرد شاه جهان
 ز گنجینه خویش انبساط
 به لطف و کرم اهل اجلال کرد
 شدی روشن اندر جهان مثل ماه
 ترا کرد با بندگی سرافراز
 که غار غمت رشک گلزار شد

به تشریف و تعلیم و اکرام خویش بخار خرم از خاطر تاد در کرد بدی دره خورشید نشانی بهیئت بشکرا نه این عطا	ترا داد غرت ز انداز به پیش به رایان ترا را می مشهور کرد ز یک قطره دریایی جوشانی اذا سجده شکر کن بهت دیا
--	--

در چهار باعث تصنیف کتاب

ز به آن زبان سخن داد یک بگفتن وقت تکلم زبان ز عشقش بود لب جان فکار بگفتن باغ جهان قمریان بدوش همه طویان چمن زبان آوران جمله صبح و مسا به زبان ادفاک گوید سخن چو بر ذره گرد و خدا نهران ببارد چو بر خاک ابر بهار گهر قطره گرد و بگفتن گهر بگفتن ز یک شاخ آید برون	که گویا نمود آدمی راز خاک شود گوهر نشان بنطق دین بیاض جهان نعمت زن بار بار بهر سر و مبتند فریاد خوان شکر ریز مبتند وقت سخن کشاده بدگرش زبان ثنا بهرون آورد مرده سر از گفن کنند روشنش همچو غور در جهان شود جلوه گراز زمین لاله زار گه ر و نماید به شکل بشر گه خار و گه غنچه لاله گون
--	---

ای کتاب
که بنیاد لال بندگی نصف
شرب داد

<p> گل سرخ از گلین سبز رنگ به نظم و بشر است گوهر نشان چنین میکند عرض حوال خیش بهندوستان است مادامی من لکینم با تسلیم هندوستان بهوید است نام و نشان هندیم دران سترزین خانان دایتم بدین سومر آب و دانه کشید که فرخنده شهر است دینکد مقام همه کام دل از خدا یافتیم بنظم زبان درمی انتظام گهرنج گشتیم بپرس زبان نظامی صفت دفتر راستم به تحمین هندی زبان کرد باز بخدمات خود داشت سرگرم کار سرکار خود با تسلیم داشتیم بدان کار بر شغل خاطر درام </p>	<p> بجکش جواهر بر آید ز رنگ بجکش زبان زبان آوران به فرمان او بهندی سینه ریش که از عهد اجداد آبا می من خدا کرد با غرت و فخر و شان من از ملک جامی مکان بندیم بشهر حلبیه مکان دایتم چون زانجا فغانم زمانه کشید درین شهر لاهور کردم قیام به پنجاب نشو و نما یافتیم زبانم کردار و اندر کلام درین کار نازک چو بستم میان در سعدی و جامی مدد خواستم بفر دوس هندو سی پاکباز سر اگر چه سرکار عالی و قار فراغت از ان کار کم داشتیم چه لیل و نهار و چه صبح و چه شام </p>
--	--

نام قصه است
مشتاقان از آن و طبعی
بولت کتاب
بیاد در ۱۲
ای هم کار نگار

گر با وجود چنین اشتغال
 چه فرصت از این کار می یافتم
 بخلوت سخن بود دلدار من
 ز نور سخن مثل نقره چراغ
 همه شب درین فکر میوفتم
 همه روز می بود دستم بکار
 درین سکر ز آغاز شب تا سحر
 چه شد اندر آغاز شوق سخن
 گل گلشن طبع من تازه شد
 چه گلزار گلزار ربه غار دل
 چه گلزار گلزار دنیا و دین
 چه گلزار گلزار صدق و صفا
 چه گلزار گلزار تازه بهار
 چه شد سبزه شاداب گلزار من
 جهان رنگ گل یافت از روی او
 همه خلق شد ز آب تاب سخن
 ز گلپای آن گلستان مجیب

و لکن با سخن داشت میل کمال
 بسوی سخن روی می یافتم
 به تنهایی و بی کسی یار من
 دماغ مرا کرد حق باغ باغ
 رشمع سخن چه پیره افروختم
 به شب بود مثل سخن استوار
 بدی دیده ام باز مثل شمع
 دل و جان من محو ذوق سخن
 ز گلزار مهدی چمن تازه شد
 کز دانه تر گشت گلزار دل
 چه گلزار گلزار باغ یقین
 چه گلزار گلزار حلم و حیا
 چه گلزار گلزار نادیده غار
 گل تازه به گفت اندر چمن
 زانه سطر شد از بوته او
 چه بلبل به گلزار من نغمه زن
 رساندم نصیب بهر عندلیب

این کتاب
 گلزار مهدی شریف

<p> و دوباره چو از رهبری آله نوشتم به اخلاص و صدق و نیاز چو آن نامه سر نامه بندگی بهر بنده دادم ز فیض نصیب از آن بندگی نامه آبدار سواره نوشتم بطرح عجیب با ذکر اوتار و پیمبران هم از حال ارباب فضل و هنر و زان بعد با محنت و درد و رنج در آن نامه این بندی کم زبان رقم شد چو آن نسخه دلپذیر نوشتم دیگر نسخه و لسان به مضمون توحید و عجز و نیاز مناجات شد نام نامی آن چو آوازه اش گرد عالم رسید مناجات بندی بصدق و وفا بیان گشت در طبع ذوق و ذکر </p>	<p> بسوی سخن چاهم حبت راه یکی بندگی نامه و لنواز رقم گشت با نامه بندگی چه شاه گدا و امیر و غریب چو شد فارغ این بنده خاکسار کی نسخه یادگار غریب باحوال شایانین پرور بخوبی در آن نسخه دادم خبر با خلاق بندی شد مکتب بندی زبان کرد مضمون بیا در خلق و ادب خلق شد بهره مند به حمد خداوند و در زبان رقم کردم آن نامه و لنواز به مضمون طبع اهل جهان ز فیض همه خلق شد مستفید چو شد در و مردان راه خدا دلم گشت شایق به شوق دیگر </p>
--	--

ای کتاب بندگی نامه
 نشینا شد یادگار بندی
 اخلاق بندی نام کتاب
 از صفای مضمون سوره که کتاب
 مناجات بندی

بذكر مهاراچه خوش خصال
 نوشتم كې نامه دلپذير
 چه نامه كه نامى است اندر جهان
 چه نامه كې نامه ز رنگار
 چه نامه كې نامه دستان
 چه نامه كې سرنوشت عجيب
 چه خوش خط احوال بخت سنگه
 چه تاريخ تاريخ نظم درى
 ز دريائى نفيض سخن سدر
 ز احوال سكهان همه بشن كم
 به طرعى كه در نظم اين اتيان
 من از راستى پايه برداشتم
 چو كردم در آرايش نظم كم
 و گر نظم را دوسه انتظام
 چو مقصود خود شرح احوال بود
 درين نامه شد مختصه نظم من
 غرض من نوشتم بطرز عجيب

شهنشاه رنجيت فرخنده فال
 قبول دل جمله برنا و پير
 گرامى است در چشم ابله مان
 كه بروى كند چرخ كوهر تبار
 چه نسخه كې نسخه خوش بيان
 بلفظ و معنى عجيب و غريب
 عجب لوح اعمال رنجيت سنگه
 سراپا مذاق سخن پرورى
 شداين نامه نامى ام پر گهر
 درين نامه ز آغاز كردم نه تم
 نذاوم ز خود شيوه راسان
 كه اين راه راست پنداشتم
 سخن راست تر آمد اندر نه تم
 طوالت بيه بود اندر كلام
 ز نقصان نظم عيان گشت سود
 نه چند آنكه بيزدق گردد سخن
 بطور دلاوير و طرح عجب

ظفرنامه شاه رنجیت سنگه چو بود او شهنشاہ باغ و باہ که تا دور دران دور زمین ز دنیا بوقتیکه رحلت کنم زمین باشد این نامه یادگار سن عیسوی پیر سالش نکوست نیز پیر مجبوری شد از طبع خود آهلی توئی فیض بخش جهان برده وسعت گوهر افتاد نیم	که راندی بیدان پنجا نیک بدرگاه والاش پیر دم پناه شود یاد بایاد او نام من سفر از جهان سوئی جنت کنم نوشته درین دفتر روزگار که تاریخ رنجیت تاریخ اوست که این نامه نامی از رنجیت شد خبر گیر احوال در ماندگان عطا کن کمال زبان دانیم
--	---

ظفرنامه پیر رنجیت
نام این کتاب است ۱۲

در بیان حال و چاه رنجیت سنگه که بطریق اختصار قلم جابر رقم کرده

بدان منشی دفتر کاینات بدان جلوه بخش وجود عدم بدان قاسم قیمت بندگان بدان نامور نامدار جهان دہم شرح این نامه خویش را از احوال رنجیت عالی وقار	بدان شارح شرح ذات وصفات بدان مظهر نور لوح و قلم بدان کاتب حصہ بیکان که نامی است نامش بکام زبان کنم زرفشان خاصه خویش را دہم شرح باشیوہ اختصار
--	---

از آغاز کشور کُشائے اف
 همه قصه آن شب نامور
 که بانی این خاندان عظیم
 به مردان پیکار مرد دلیر
 به بست دیکت شمشیر یک نبر
 به پنجاب تیش درازی نمود
 ز میدان عالم چو اوراق خشک
 بجائی پد گشت مند نشین
 چو بالابر آید جوان دلیر
 به لاهور آورد و روی ستینر
 گر نقش بیک دراز دشمنان
 در فتح چون بر شش گشت باز
 جهان شد مسخر به تیغ او
 به گجرات شد همچو بارزده تیغ
 ز سردار گجرات فوج کثیر
 که شاه رنجیت شیر دلیر
 از ان جائیکه در حصار سیال

با انجام فرمان روانی او
 بدو سه ورق می گفتم مختصر
 ههان سنگه بود دست مرد کریم
 بمیدان دشمن چو دژنده شیر
 چو ابل یاست شد آن نامدار
 بهر چار سو تر کنازی نمود
 جناب مهاراچه رنجیت سنگه
 فرس راند و چار سوئی زمین
 سر اند به شمشیر خود کرد زیر
 عنان کرد بر کین بدخواه تیز
 به فتح و ظفر کوشش دینیان
 میان سران گشت گردن فراز
 فلک رنگون شد به شمشیر او
 بیک ست گوهر بیکیت تیغ
 در آمد به میدان به شمشیر و تیر
 عدد را بیک جمله آورد و زیر
 در آمد شهنشاه اهل جلال

ایصال
 ملک اسرار جهان سنگه
 صاحب دلیت در گرجا و اولاد
 گردید ۱۳
 انجمن تاجیک کابل ۱۳۰۰

<p> امانت است از جنگ دامن نشاند با بنوه افواج اهل طغر نامدش دگر بار یارای جنگ بمنزله عاقبت رخت برد مضاعف شد از فتح تو قهرش ز گردالم شست روی قصور لکه گوشه اش بر سر ماه شد سر نیزه بر فرق دشمن نهاد برابر شد از حمله اش با زمین خروشان جوشان از رود گنگ سر سروران آمدش در کمند عدد را بنزدان گرفتار ساخت بنا در آن شاه اهل کمال ز خود حله دشمنان کرد و رد لکه از دلیری دران کار دیر گرفتار ز فرمانده بهنگیان چو خضر زره بخت سوئی بیاس </p>	<p> عدد را چو تاب اقامت نماند چو شد سوئی لنگان شبه نامور سپهدار لنگان شد از جنگ تنگ به بیچارگی جان شیرین سپرد چو آن خط آمد تبخیر شاه فرستاد لشکر سوئی قصور دران خط حکم شهنشاه شد وزان پس به منکیره آمد چو باد چنان قلعه پنهانی چرخ برین وزان بعد شد فوج شه سوئی جنگ درانجا چو سکه بنامش زدند بچینوٹ شد کوس دولت نوبخت رخ آورد چون جمله قوم یال بجمیعت لشکر بے عدد به امرت سر آمد چو شیر دلیر بیک حمله لشکر جنگیان وزان پس چو شد لشکرش شناس </p>
---	---

جمع جنگی
 کنگستان
 جنگی فرزند از دوازده
 سکبان که در اینجا بکوت
 داشتند و در آنجا
 ایشان امرت سر آمد چو باد
 در غیر مقامات و باه چاب
 و بر سر حصه بکوت لایق
 در آن زمان بود و بسبب
 ازین فوجی به نام
 و در آنجا آمدند

بجالند هر آمد چو شیر غرین
 رخ آورد ز اینجا بهشمار پود
 غرض آن شهنشاه نیکو سار
 ز دشمن بشیر بران گرفت
 چو درگاه گزیده جت رنجیت راه
 برون کرد دنیا لیان راز کوه
 تسخیر آن قلعه نامدار
 خدا کرد در کوه مکش بلند
 به مندی جنبه همه راجگان
 که رخت بستند در بندگی
 چو شد سوئی چونان مثل باد
 چو بدخواه شه حمله شیر دید
 چو دانی امک از عطائی آله
 مهابه راجه از وی خرید آن حصا
 بدین ز راز و قلعه کسب خرید
 چو شد قلعه امک ما دانی او
 بودانی کابل رسید این خبر

علم کرد بشیر بر اهل کین
 بهشمار می شاه اهل شعوه
 ز تلج همه سرزمین تابیا س
 چهار نوا چو خورشید رخشان گرفت
 دران کوه شد و شمش مثل کاه
 نیامد درین کار شکنج ستوه
 شد آن شاه بر کام جان کامگا
 تنزلزل بگردون گردان فلکند
 همه نامداران عالی مکان
 به عجب نرو نیاز و سر افکندگی
 به شتج و ظفر کرد حاصل مراد
 چو روبرو بنار نه میت خرید
 بیامد بدرگاه شه عذر خواه
 بدو داد دینار یکصد نه هزار
 بخرمهره چند گوهر خسرید
 بهرج فلک کرد حق جانی او
 بسینه غم و غصه کردش اثر

قلعه کابل
 فتح کرده شاهنشاه اکبر بود
 و بنیادین قلعه کابل

دگر بار سر سبز شد خامه ام بتقدیم و تاخیر این هر دو حال که در وقت اجمال تشریح آن آهی گهر ریز کن خامه ام ز سبزی فصاحت اذ و لعل	کز و رشک گلزار شد نامم سندان بخاطر نیار و ملال سخن را تفاوت بود در میان بدنه نام روشن بدین نامم لکن ملک من سبز شل نهال
--	--

در ذکر سجاده نشینان سبک که ده تن دند از سبک
گور و نامک تا عهد گورو گو بسنگ سجاده نشین مهم

خدا که شد زو خدائی عیان شبان جهان بنده زار او ز ملکش کی گوشه ملک بسیط کی ذره زانوار او آفتاب بسیطت عکس ملک جهان کنده هر چه خواهد خداوندگار بهر کس که خواهد ز راه عطا بهر کس که خواهد بد سروری	ز ملکش وجود زمین و زبان امیران فقیران در بار او ز بحرش کی قطره بحر محیط یکی سایه از سایه اش با هتاب محیط است عیش بخورد و کلان که با دست آغاز انجام کار سپارد و مقالید گنجینه کنند محنت پایه بر تری
--	---

اگر ذره خاک را خور کند
عجب نیست از قدرت لایزال
چنین ارم از قول گوینده یاد
کیه مرد حق بود و حد پرست
ز عرفان حق عارف حق پوش
بوحادث دلش از دومی دور بود
بکیانی او جهان کینه بان
بچشمش بر ابرتن کوه نگاه
ز دام جهان رسته مثل عقاب
وجودش سراپا وجود سخا
بدنیای دوزخ کار بندشت
یگانه بتو حیدر بجلیل
مصفا چون تباران سینه اش
خدایش با قلم دل شاه کرد
بباطن غنی و بظاہر فقیر
فقیری خدا دوست ناک تمام
قد مبوس بند و تبیطیم او

و اگر قطره آب را در کند
که او بیت علام علم کمال
که در ملک نجیب مینو سواد
چوستان حق مت روز است
خزیدار افلاک دولت فروش
بکثرت تنش منظر نور بود
زمانه ز تجرید او خوش بیان
کم از بنده پیش رخسار
ز ابل طمع دور چون آفتاب
تنش معدن لطف وجود و عطا
بجز شوق حق روزگار بندشت
بتفرید دل خالی از قال و قیل
منور چو خورشید آئینه اش
با وج سرفرازیش ماه کرد
بدنیار گدا و بعقبی امیر
بتوحید حق رهبر خاص عام
مسلمان نگویند سر به سلیم او

له بسنه روز اول
پیش غلظت
یعنی گوناگون

<p> بهر بنده از جان دل هیران چو شد پرتو انگن با کرام و جا از ان قره العین خلف ارشید سعادت سوئی خانه اش و نهان بجان راحت آورد و فرزند او بطغلی شد آن طفل روشن باغ چو شد نو جوان آن جوان عزیز جوان در عبادت بتدبیر پیر شب اندر عبادت بزاری و سوز با خرچ آن نو جوان رشید زدنیامی دون خاطر خود نیت گر د جهان گشت مانند ماه بهر چار سوئی زمین بسیط گهی صورت ابر هر کوه یافت بهر نهرم شد جلوه گر مثل شمع بهر جا که مرد خدا دوست دید چه بند و چه مسلم چه د و محوس </p>	<p> به هر خوره مانند خور ز رشتان بکاشانه کالو آن رشک ماه به عالم پدید روی دولت بید غم از سکنتش سخت یکو نهاده ز دل بند بکشا و و لب بند او منور با نور دین چون چراغ ز حق یافت عرفان عقل و تمیز بعقل و خرد پیر روشن ضمیر به روشندان محبتش جله روز شد از محبت عارفان تنفید خدا را ز ترک خود می باز یافت سر برود در سیر شام و نگاه بیا حلقه زد مثل بحر محیط گهی مثل دریا بیدان شافت بهر مجلس و جمع شد میز جمع بپای می طلب خود و آ نجا رسید بتو حید در خد متش خاکبوس </p>
---	---

لله کار کنی
پیر بابا تک

چو آن مرد حق از دوی ننگ داشت
چو در قعر بدلتش صلح کل
چه سلم چه هند و چه خاص چه عام
زمانه زن و مرد پرتا و پیر
همه بیدان ال صدق و صفا
سخت از همه خادانش شدند
چو مشهور شد نام آن نامدار
ز هر سزین طالبان خدا
سوی آتانش نهادند رو
بگزتا پور کرد اول مکان
وزان بعد آن عابدیکو
که آن مسند فیض صدر بلند
بهمه یک کرد او بعالم درود
هزار آمد و پانصد و بیست و پنج
شش آمدند و پانصد و یکصد
درین دهر مقتاد و یکسال ماند
سری چند لکھی و دوزند و داشت

دل خود پیر زنگ یک رنگ داشت
چو شایان بر اوج خلک و دهل
شد از باده انقش مست جام
بسر خبیه اعتقادش اسیر
که بودند هم قوم آن مقتدا
براه خدا جانفشانش شدند
شد آوازه اش تازه در هر دیار
همه ره شناسان راه هدا
ز خاک درش یافتند آبرو
فقیه خدا مستعد جهان
سوی دیر ننگ آورد رو
سکر عل راوی آمد پسند
شبه هند سلطان بهلول بود
پنه سال تولید میدست رنج
تبارخ تر میل اندر شمار
با کرام و اعزاز و اسب لال ماند
که از جان بران هر دو پیوند داشت

بسی نام دوم
کبری علی
ولادت بابانگ
سال وفات ۱۲۵۰
بکر محمد در ۱۳
پیش از وفات بابانگ
سری چند و کجی
بودند مگر بخت اجیر حاضر
نیوزند ۱۲

احوال مندرجین دوم

له وقت سفر بنی

وقت اخیر

معنی خادمی

بندهی بیلا گویند

انگ خطاب بانشین دوم

که نام اصلی او بنی بود

بگور و نانک او را خطاب

انگ خطاب ساخت

امردان بانشین دوم

نام و جان بانشین جام

بندیک حاضر بوقت سفر
یکه سکه در آنوقت لهنای نام
بدان خادم زار خدمت گزار
گرو نانک آن مرد نیکو نهاد
بنامش بخشید انگه خطاب
چو شد نانک از دار ملک من
بران مند فقر انگه نشست
با خلاق خوش خلق را سو خویش
ز خدمت گزاران نیکو شمار
آلفه بخلق خدا کرد بیش
سال نه پیش شهید و یک هزار
به سخت همی سیزده سال ماند
چو اورفت زین دهر فانی باز
پرسند که رهنمای نشست
برفت آخرا و هم بدار قصه
مکان کرد در جامی او را بداس
شهنشاه اکبر لمبدا اعتقاد

یکه هم از آن هر دو نرد پدر
که شیت در کار خدمت قیام
بدان معتقد بنده جان نثار
کلید در گنج عرفان بداد
سرفراز شین و چون آفتاب
چو خورشید در نشان بچرخ بریز
چو شالان کلید هدایت بدست
سخن اند آن نگو خلق فرخنده کیش
نمانش شمار صد و صد هزار
بسر برد در بندگی عمر خویش
بخت آخرا دار ناپایدار
درین کار تا ماند خوشحال ماند
بجایش با مفر خدا امر واس
گرفته کلید هدایت بدست
بسته و یک و شصت و یک هزار
که بد مرد و دانا و ایند شناس
چنین ارادت پایش نهاد

بدو داد گنجینه باده و مال
 بحکم شهنشاه و الاصفات
 چون بنج فیض حق شد تمام
 در آن پاک پر فیض و رشک جهان
 نکوتر چو زان جامی جامی بنید
 گذشتند چون بعد از آن سال
 شش و هشت و ششصد و گر گنبد
 چو او رفت از جن بدقی و یقین
 رخ آورد عالم به پالوس او
 پیش چو شد جمع جم غفیر
 یکے ماسد بدگر پر غرور
 بحکم جهانگیر عالی جناب
 براه حد گفت بآباد شاه
 جهان سرباد است بر پائی او
 گدائی در او غنی و فقیر
 بگیرد از مردم زر و مال گنج
 چو شان کند حکم بر بندگان

گرفت از تهر دل بدو اتصال
 بناگشت تالاب آب حیات
 بامرت شهرش گشت مشهور نام
 مکان کرد آن مرد عالی مکان
 لب آب چون خضر مسکین گزید
 تهر چل خود بر دل دو و مال
 بیاد تبارش اندر شمار
 سجا پر گشت مسند نشین
 زدند اهل حق در جهان کس او
 فقیر و غنی و گدا و امیر
 ز گمراهی از راه حق مانده دور
 بهمیداشت دیوان چند و خطاب
 که از جن شده حاجب مال و جا
 بلند است چون مهر و مهر جامی او
 فرستد سر او صغیر و کبیر
 مکاری خویش بے دست رنج
 ز حکمش نه پیچند سربندگان

که در بنج آب شهنشاه است

از جن جانشین

اگر خواهد او در زمان قسطنطین
 بهان به که سلطان اهل خرد
 بنزدان محنت کند جائے او
 چو حاسد گفت از صدای سخن
 طلب گشت ارجن بدر بارشاه
 بتحقیق تصدیق این احسرا
 مگر ساخت دیوان چند و شهر پر
 چو او ماند با کلفت و در و درنج
 بے یاور یی هیچ یار نمی داشت
 بازیکه روز آن خضر راه
 چو بالائی هر آب دریا رسید
 مکان کرد در آبش گل
 رقیبان زندان دران پیم و قوا
 نه از وی نشان جهان یافتند
 بنصرت و نه و نشد و دیگرار
 چو ارجن نمود از جهان انتقال
 قدم کرد محکم بخت پدر

کند مالک مملکت را ز لیل
 کند این بل از سر خویش رود
 کند کوه از سر کشی پائے او
 به پیش شهنشاه دوز زمین
 به پیش خور آمد فروز ندر ماه
 اگر چو مبد آرزو شاه را
 سر او را بنزدان محنت اسیر
 بتاریکی رنج مانند گنج
 بخر غم در غمگاری داشت
 بدیای غل شد صبح گاه
 که باز او را عبالم ندید
 نهان گشت اند جان از نظر
 بختند چون گوهرش در آب
 نه جز نام زان بختان یافتند
 شد از بحر رنج و الم بر کنار
 گور و هر گویند آن شه ملک خال
 پدر و اسر پایش پیائے پدر

له اعاد آردی که
 متصل به خوردان است
 له دی سال و نه
 کبری ۱۱

که بنده بادشاه شهنشاه

چو اورفت زین دارنا پایدار	به پنج و نود ششصد و یک هزار
ازان بعد هر سه اهل کرم	بس که پد گشت ثابت قدم
زمانه تصدق بنامش شده	درم ناخریده غلامش شده
چو آمد بفرمان پرور دگوار	سن تا سیزده مقصد بر هزار
هم اورخت زین ارغانی بست	به داشت زین خاک پاک دست
ازان بعد هر کشت بد جانین	جهان گشت از خرمنش شش چین
بطغلی که بد عمر او هفت سال	به جامی گرد آمد آن نو نهال
گر آخ آن سرور نا مدار	که بد را مرا می شقاوت شمار
زمسند نشینی او سهر یافت	پیامی غضب می دلی شافت
بدر بار سلطان شاه جهان	رخ آورد از راه چون گمران
چو رفت از ره دور نزدیک شاه	بشد پیش آن دادگر داد خویم
که بد جامی این بنده چاک پدر	که بودم کلان پور آن نامور
شدار دست من حق آباسن	که شد چاک هر کشتن بر جامن
تر فریاد او شاه فرخنده کیش	طلب کرد هر کشتن را نزد خویش
چو هر کشتن در شهر دلی رسید	قضا گشت ناگاه بروی پدید
به بیماری چو کپک شک ما	ز روی زمین خاکست راه
کلاش به پیغمبیا در رسید	که بد بعد زان جانین رشید

برای جانین به

له ای کجاست
برین جانین به

پیغمبیا در جانین به

<p> ز نار حمد را مرا می خسود نماندش بدلتاب صبر و شکیب بگفتش که در عدل شاه زمین بدم وارث مسند غر و خواجه گر کرد تیغ بهادر ستم نکبر و منی دارد آن خود پند ز رستم ندارد به میدان هزار چو شیران درنده آن شیر مرد اگر خواهد اواز بهجوم خدم کند بنده خود شاهنشاه را شهنشده چو بشنید تقریر او به ترسیل فرمان فرماندهی چو تیغ بهادر بد طلی سید مگردانی بجه پور آن نیک خو آزادیش گشت ساعی بجان چو تیغ بهادر بل نامور قدم در سه راه تیر تیر نهاد </p>	<p> دو باره بر آفر و سر مثل دوو پنه داد شد نزد او رنگ میب بدستم نیا بد سپر حق من بدم زمینت سرری و کلاه که بنهاد بر ستم من قدم دماخه چو گردون گردان بلند نه در جنگ ز جنگ شیران هزار بهادر تیغ است وقت نهرو بدان جمله انبوه خیل و خشم فرو آورد از آسمان ماه را فروفت در دام تیر و یارو بخواندش بدربار شاهنشاهی بگفتی شد از زندگی نا امید که بجه ننگ بدنام نامه او ز جور بداندیش دادش بان ز تیغ جهاندار شد بخاطر ز دلی برون رفت مانند باد </p>
---	---

بمجلس زارنگاه
چو پور را باده دست
مجلس بجه ننگ
بمجلس زارنگاه
چو پور را باده دست
مجلس بجه ننگ

به هندوستان جا بجا کردی
 چون ملک وطن آخرا آمد بیا
 بدلی چو شد وار و از راه دور
 هزاران کس از جان نثاران او
 نمودند بر بارگاهش هجوم
 در آن دم جهان ماسد و سیاه
 بگفتا که تیغ بهادر رسید
 و خدام او لشکر بے قیاس
 بحکمش دل و جان نهندا می کنند
 همین دم به است از ره انتظام
 در سخته که جز خار تار و شمر
 عمل کن بقولیکه در بوستان
 سرشیده شاید گرفتن بیل
 دپوشه اگر یک دور و زش
 که هر روز لشکر هزاران هزار
 ز جاسد چو بشنید شه این سخن
 در آن غصه آتش اهل جلال

بسر بر دچندی در آن کار خیر
 روان سوئی پنجا شد مثل باد
 جهان بهره ور شد ز قرب حضور
 ز خدام خد متلگران او
 خزان خندان بشکر قدم
 بدر بارش شد بحال تباه
 که شد زابت تابش قیامت پدید
 که از جنگ شمن ندارد ویراس
 حق جان نثاری ادا می کند
 کنی کار تیغ بهادر تمام
 ز بخش بر آور بند و تبر
 رقم کرد سعدی شیرین بیان
 چو پر شد شاید گذشتن بیل
 خرابی پدید آور دے گمان
 شود جمع نزدیکان نامدار
 به پیچید چون مار بر خویشتن
 نیر داخت هرگز به تحقیق حال

<p> به کمر و فریش بدر بار خواند به جلا و فرمود تا بیدریغ چو در سبی دود مقصد یک هزار به گوبند سنگ از ره اعتقاد چو او بود مرد شجاع و دلیر بکهان نداد داد تا بکنان برین آستان از ادب سر نهند به تمیل فرمان آن مقتدا همه مردمان عقیدت پسند ز سکبان چو شد جمع جمع کثیر شد از بادش کینه خواه پدر بکهان بیا موخت آیین خویش چنین داد فرمان که سکبان او کند موئی سر هر کیسکه در آن همه خادانش صغیر و کبیر همه قوم سکبه از ره اعتقاد بنحوی چو شد شکر آراسته </p>	<p> چو آمد به قهر و غضب حکم راند ببرد سر آن بهادر به تیغ قضا بردش از دهر ناپایدار زمانه چنین ارادت نهاد به میدان جنگ وری نژاد شیر بنحمت بیاند از هر مکان چنین ارادت برین در نهند بارشاد آن مرشد ره نما دوان بهر پابوسش آمدند بدر بار آن مرد روشن ضمیر درین کار بست از شجاعت که که نهند ز اندازه شجائی پیش نمایند گردن ز فرمان او هم از مو تراشی کند احتراز نباشند خالی ز شمشیر و تیر فتح واکو و روحی کی آرد یاد فراهم به گنجینه شد خواسته </p>
--	--

گور گوبند سنگ
جانشین نهم

ای در سبک
دو گور مرد
از بابا مالک شاه
نیز قلع و مکر و حایت

کمر بست گو بند بر جنگ تنگ
 و گیر اند دست ت لطف کشاد
 چو شد گوش زد این خبر شاه را
 روان کرد لشکر جو بجزرون
 مگر حمله سکهان نادیده جنگ
 چو آن لشکر از قرب گشت دور
 بروش پیر چار سو فرج شاه
 چو شد تنگ در حلقه آن حصا
 مگر چار نبرد از آن پهلون
 به عمر جوانی بحکم قضا
 بسرهند سرهای آن سرورن
 از ان بعد آن سرور نامور
 و گریار سکهان با عفت او
 سوئی بارگاهش روان میدند
 به نردش چو شد جمع جمع کثیر
 رسید این خبر پیش ونگزیب
 فرستاد افواج اهل طفر

کشاد از غضب جنگ شل تنگ
 ملک شهنشاه والا نزار
 فرو بست بر حمله اش راه را
 به پیکار آن شیر مرد جوان
 مگر دند اندر نه میت درنگ
 امان جت در قلعه آند پوم
 نبرد حلقه چون لاله برگرد ماه
 بدر حبت زابرسیه برق واد
 فتاوند در چپه دشمنان
 نهادند سر پیش تیغ رضا
 بریدند با خنجر خون چکان
 ز آند پور رفت در کشته
 زهر جاوهر قریه مانند باد
 بجنگ آوری جانان آند
 چو رستم مسلح بشه شیر و تیر
 نمازش بدل آب و مشروب
 به پیکار سکهان هوئی کت سر

۱۰ آند پور نام
 مقامیت در کوهستان
 آند پور نام
 مکان قریه دیوی بعد
 ۱۱ منور است
 کت سر نام مقام
 در ضلع قریه پور که در اینجا
 بالا سکاهان است ۱۲

ازین سود لیران گو بند سنگ
 بمیدان فشر دند پانی نبات
 دو دسته به تیغ دوم آمدند
 بریدند سرهای دشمن به تیغ
 مگر بود چون شکر شهر یار
 هزاران ز خدام عالی مکان
 پس ز جنگ سکهان نیک عتقا
 چو خود را ز بد خواه کم یافتند
 کسان ز جمله یاران گو بند سنگ
 در آنوقت نازک میدان نما
 مگر او با داد پروردگار
 بجای که بد خالی از اضطراب
 و زانجا کی نامۀ زرنگار
 بنظم درسی کرد مضمون بیان
 رقص زد که ای نامور شهر یار
 ملک را بدان شوکت و باج و
 به سختی تو را ندی ز روی سیر

یلیان بلکه شیران گو بند سنگ
 قدم کرده قایم بجای نبات
 برابر قدم بر قدم آمدند
 بدان کردند از جان در تیغ
 زیاده ز اندازہ بیش از شمار
 دلیرانه در جنگ دادند جان
 همه نیک مردان نیکو نصیب
 رسیدن به پاجمان یافتند
 و زان جان تاراج گو بند سنگ
 نیز دگور و کس سکهان نما
 برون جت زان حلقه کارزار
 بهوشید و همچو مه در سحاب
 فرستاد در خدمت شهر یار
 در آن نامه آن ناظم در نشان
 شهبان را بجنگ فقیران چه کار
 نزدیک کرد و بدر ویش سخت
 بهر چار فرزند من تیغ تیز

تو بردی بتالاج کاشانه ام
 سرخاد مانم بریدی بیتخ
 کنون ار کنی آتش کینه سرو
 گذاری مرا بر سر حال غیش
 نه ندیم کمر باز بهر صاف
 نباشد گرای شاه نیکو نهاد
 بناچار من هم بپای کارزار
 کنم جمع شیران لشکر شکن
 ندارم درین کار از جان تیغ
 چو آن نامه را شاه نیکو شست
 که شانهش بهان مبارک است
 مگر تو که از راه حرص و هوا
 ز حد فقیران برون تا ختی
 به پیکار شه لشکر آرستی
 ز تاراج پنجاب بیدست رنج
 کنون گران کار نامدم شدی
 سنخو اجم که دیگر میان دست

نشاندی درین گنج ویرانه ام
 درین کار کردی نه هرگز دینغ
 نیامری بخاطر خیال نهرو
 کنی ایمن ز رعب اقبال غیش
 کنم سینه خویش از کینه صاف
 ترا با فقیران سراسر اتحاد
 قیامت کنم در حجاب آن شکا
 درین کار سازم خدا جان تن
 سرم تا بدوشل ست دست تیغ
 بخواند از ترجمه پیاخ نوشت
 نذرند با ابل خرده عباد
 کشیدی ز اندازه فقر پا
 به زهد و ریاضت نپردختی
 با سلام بے رونقی خوشتی
 چو شانهش بهان جمع کردی تو گنج
 بسوی ره صلح عازم شدی
 غم و رنج و تکلیف پیش آرستی

گر آئی با خلاص دل سوئی من
 چو گویند نگه آن دل نامدار
 ز پنجاب شد زود تر ره نورد
 بهمراهی چند سکبان خویش
 و زان بعد آن پیشوای زین
 چو در اچلا نگر منزل گزید
 یکے مرد افغان پراکنده خو
 به پهلوانی آن پهلوان را نیت
 چو از زخم شمشیر پهلوان گان
 سفر کرد گویند نگه از جهان
 هزار آمد و نه قصد شصت و پنج
 کسے شدند هر مسندش جانشین
 بر و ختم شد مسند سروری
 اگر چه یکے مرد و پند ابنام
 پهلوانان او کار کرد
 دوباره که رست بر جنگ تنگ
 اگر آفرین گشت آن شیر نر

برای ز زندان رنج و محن
 امان یافت از حمله شهریار
 با قلم هندوستان سیر کرد
 ره ملک بهنگال گرفت پیش
 ز بهنگال آمد ملک دکن
 قضا ناگهان گشت بر و پدید
 که بود از ندیمان و خدام او
 بخشم و غرور و غضب میدیغ
 شکم از گلو چاک شد تا بنات
 ز درار المکان رفت در لامکان
 بتاریخ آن ماتم و در و رنج
 چو او هر و راه صدق و یقین
 بر و گشت تم شیوه رهبری
 پس زمرگان رهبر خاص و عام
 به پنجاب شد از دکن هندو
 نوزید در قتل و غارت و زنگ
 گرفتار و دست فرج شیر

۱۰ بجان خط
 از قلم هند که بهنگال
 است بهار دار و در و دار
 ۱۱ کلمه دران سرزمین
 واقع است ۱۲
 دکن نام خط از زمین
 ۱۳ اعلیم هند که رست جنوب
 واقع است ۱۴
 اچلا نگر نام شهر است در
 ۱۵ ملک دکن ۱۶ سر و گور و گورنگ
 ای در ۱۷
 ۱۸ بقول شد ۱۹
 فرج سیر نام با خط و بی ۲۰

بیازار دہلی بہ رنج و الم چو اونیز بر بست رخت سفر ز مسند نشینان نش پند آہی سچ ہمہ مقتدا سوئی راہ خود شو مرا بہر	بفرقش بر انداختن ستم کس ز جانشینان نش بہر ہمہ دہ تن اندر شمار آمدند کہ بودند در راہ دین رہنما خبر دہ ز خود با من بے خبر
--	---

آغاز تسلط سکھا در پنجاب و ظهور خاندان سرچرٹ سنگھ
و مہان سنگھ تولد مہاراجہ بخت سنگھ و وفات سر مہان سنگھ

ز سپہ والی کشور حیم و جان ز فرزہ نماید عیان آفتاب نشاند یک تخم بیخ خشت گچہ بندہ را شاہ دوران کند کند گاہ از کوہ چشمہ عیان گچہ حق سلیمان کند مور را کہ از خار گلزار سپید کند کہ از خاک آرد بیرون گمان کند	کہ از حکیم کن ساخت ملک جهان ز افکار کند جلوہ گرانتاب گدا را کند صاحب تاج و تخت گچہ مرده را صاحب جان کند گچہ آب از خاک سازد رون و ہر بازوئی زور کمزور را کہ از گلستان خار پیدا کند کہ از قطرہ آب سازد گہر
---	---

<p> که از شک بنره کند آشکار بنخیر اش چار سوئی زمین و ظلمت شود گاه تا بنده نور به بین جلوه قدرش هوش کن گزارنده حالین داستان که چون حکم جفا بیان شد تمام شهنشاه دلی که بد اهل سخت همه عالمان شبه اهل جاہ در انوقت نازک همه دشمنان به شاهنشاهی کوس بنواختند بهر جا که دست عدو دست یافت بغارت بیرون غارت گران عیان آمد از حکومت زوال تہی گشت گنجینہ بادشاہ در انوقت سکھان یازوئی بود بغارت چنان برکشاد دست بہان را چو بے پاسبان یا قند </p>	<p> ز خاک آور و سبزه آبدار بدشش متعالید چرخ برین کند گاہ از نور ظلمت ظهور بگوش دلین قصہ را گوش کن کند انچنین نقل از رستان بہان ماند بے شاہ و بے نظام بہ بے اختیاری فرو ماند سخت بسوئی بغاوت گرفتند راہ کہ بودند بدخواہ آن خاندان بتاراج ہندوستان تا خستند سر سروران پیش دولت یافت ز گنجینہ شاہ مال گران بہان ماند پابند رنج و مال ز بید ولتی سلطنت شد تباہ بہ پنجاب بر پا نمودند شور کہ برگنج قارون نہاد دست بودند مالے کہ شان یا قند </p>
---	--

بہر شہر کان ہنرمان تاختند
 بہر جا کہ گشتند شان جانشین
 چو دیرانہ محض پنجاب گشت
 ز کابل شہنشاہ عالم پناہ
 بہ پنجاب باشکر بے شمار
 مگر باجو و چسپین انصرام
 چو او ہم ازین دار فانی برفت
 بہ پنجاب ز کس ریاست نماند
 حکومت بہ سکھان نمود انتقال
 ہمہ ملک پنجاب را بید رنگ
 بہر شہر و ہر قریہ و ہر مکان
 بہ پنجاب سکھان اہل ستیر
 بجز قوم سکھان دران ہر زمین
 در انوقت خوش چڑختند نماند
 ز سکھان پنجاب جمع کثیر
 بشارت گری گنج ز جمع کرد
 بہر جا کہ آن پہلوان تاختہ

بیک لخطہ ویرانہ میا ختند
 در آن بوم شد بوم منزل گزین
 زمینش ہمہ خاک بے آب گشت
 کہ بدشاہ احمد شہ کج کلاہ
 سفر کرد باکرو و فرچند بار
 نشد جلوہ گر صورت انتظام
 بسر منزل جاودانی برفت
 ز وہلی و کابل حکومت نماند
 بفرمان فرماندہ ذوالجلال
 چو شان گزشتند سکھان بجنگ
 نہادند گردن بفرمان شان
 بہر چار سو پنچہ کردند تیر
 کسے ماند باقی نہ مند نشین
 کہ بدبہد رنجیت عالی وقار
 بنحو و متفق کرد با تیغ و تیر
 ز تاراج لعل و گہر جمع کرد
 سرانرا قد مبوس خود ساختہ

ای سرکار
 چیت سنگہ پر پنجاب گنگ
 نوم سانی ۱۱

<p>چو آوازه اش در جهان بلند بنام آوران شد عیان نام او در آورد ملک به زیر قسطنطنیه ریاست که اش کو جزا ناله بود جزا و کس بند در جهان پیش از چو اورفت پورش همانکه نام جو امرو خوش طالع و اهل زور بگردن کشان سرور سر فرار بتوسیع و توفیر اعلیم و گنج ز تاراج جمون بے مال و زر چو در رام نگر آن یل نو جوان علم بر سر خیم شمشیر کرد بهر جا که او گنج زر یافت بیفت و بیستی شتصد یک هزار چو تانده به کرد روشن چراغ بر آمد ز درج نجابت گهر چو هتتاب تانده چهره نمود</p>	<p>چو خورشید با طالع ارجمند فلک گشت مثل زمین رام او بر روی زمین کرد قایم قدم مهر و مهر کرد رخسار لاله بود امیر جو امرو در سانسین بجائی پد ریافت باقیام که بد پیش پیل بمشکل سو بر جهان پای بوشش بصدق و یفا بے کرد عهد و بے بر در نج خدا داد در دست آن نامور ز خون عدو کرد در یاروان بتاراج لکش نه تا خیر کرد به لشکر تاراج و تیغ تفت بکا شانه دولتش کرد کار کز شد دل دشمنان داغ داغ ز برج شرف ماه شد جلوه گر ز هر سینه داغ که دوت زدود</p>
--	---

۱۰ نام شمشیر
 ۱۱ مبارک و نجابت گنج
 ۱۲ بود
 ۱۳ نام شمشیر که دارا ریاست
 ۱۴ سلطنت کوستان است
 ۱۵ نام شمشیر که
 ۱۶ اول رسول گنج نام شد
 ۱۷ و جهان گنج او در بر نام
 ۱۸ موسوم ساخت
 ۱۹ اسی
 ۲۰ سال طاعت و نجابت گنج

بشکرانه این عطای عظیم
 زرو مال گنجینه بشمار
 با تیار آن گوهر بے بها
 در آن ساعت نیک وقت مر
 چه نگذشت از عمر آن نو نهال
 ببلن قره چشم اهل میسر
 که بر جسم آن جان جسم بهان
 تن نازکش گشت زار و نزار
 بدین حالت زار لخت بگر
 ز چاره گران چاره کار خوست
 نشد از الجاکه چاره ساز
 پدر شد چو یابوس از پور خویش
 گرچه که بود ز مردان حق
 از آن بندگان سیمای نفس
 بصدق دل اعتقاد درست
 چو مقبول درگاه حق شد دعا
 که زان همه درد و تکلیف و غم
 جهان ننگه سردار مرد کریم
 بخوابند گان داد وقت شمار
 بنام خدا و گنجینه
 مہاراجہ رنجیت نامش نہاد
 باغ جهان مدت پنج سال
 ز چشم جهان چشم زخمی رسید
 ز سر تا پایا چیک آدمیان
 دلش چون دل میدان مقبر
 ز غم نیم جان گشت جان پدر
 شفا بہنسر ز ند بیمار خوست
 بخر حکم داندہ بے نیاز
 باہل عبادت رخ آورد پیش
 شب و روز تسبیح خوانان حق
 از آن نیک مردان فریاد رس
 دعائی شفا بہر بیمار جُست
 مہاراجہ را گشت حاصل شفا
 ز بیماری صعب و رنج و الم

که مانند خورشید یک چشم ماند
 که هرگز دومی در داغ و دشت
 و بیاریش گشت حاصل مان
 چو گل سبز شد بوستان پدر
 به محتاج و مفلس روسیم داد
 نامدش شمار صد و صد هزار
 بر آورد سر و باغ کمال
 بمیدان صید افکنی مثل شیر
 مهرش همه ساز و سامان جنگ
 عطار و در فوج سالاریش
 زرو مال در اختیارش نهاد
 که بخت رنجیت عالی و قار
 همه سرکش اند اسیر انداخته
 ز دریای چیناب مانند موج
 که در سو پد ره دشت جامی قیام
 امان جست در سایه آن حصار
 بدیوار آن قلعه شد جامی گیر
 چو مردان مبروانگی کرد جنگ

بدین غایتش چرخ کلفت رساند
 خدا حرف و حدت بلو خوش نگاشت
 چو آخر بفضل خدا جهان
 از آن نازکی یافت جان پدر
 در گنج بردوی عالم کشاد
 ز فرط سخا و عطا و انتشار
 چو نه ساله شد عمر آن نونهال
 پدر یافتش شیر مرد و لیر
 بیاسوشش کار مردان جنگ
 به تعلیم خود داد سر داریش
 پرستش کلید در گنج داد
 بدلداری و والد نامدار
 بهر جا که بردشمنان تاخته
 به آخر چو بر سو پد ره فوج
 قلعه دار آن قلعه صاحب بنام
 نامدش بمیدان قدم استوار
 جهان سکه سردار روشن ضمیر
 بران قلعه بارید باران سنگ

که بکنار دریای چاب
 صاحب جنگ ملک فوج
 و بکوت

و لیکن آنوقت پراختلال
زیاده نماندش چو در صبح تاب
مگر شاه رنجیت شیر دلیر
چو آمد بجهان برفت از جهان
مهارا چه رنجیت نذر نداد
بلک پدر شاه ذبیحاه گشت
کم از دوازده سال و آنچون
مگر مادر آن شه نادر
به نیک بدش خستید مداد
به لکپت که بد میر دیوان او
همه کار بار ریاست سپرد
بروداد در جزو کل خستیار
مهارا چه رنجیت ابل تمیز
ماند اندرین مال پنج سال
چون گشت چو آخر آن نوجوان
به خنجر برآوردش لکپت ببرد
چو مادر شاه فرزند کیش

مراجش بگردید از اعتدال
سوئی گوجرانواله آمد شتاب
دران معرکه ماند مانند شیر
مهان سنگ سردار عالی مکان
چه فرزندش زنده دلند او
برج نکو طالع ماه گشت
که شد زینت تخت چون خروار
که میداشت در دست خود اختیار
بدان صاحب کار کار می نداد
بهر کار رکن زارکان او
حکومت سپرد و ولایت سپرد
فرودش بلک جهان اعتبار
در اندم نه بد مالک سیح چمن
به بر اختیار بی درنج و ملال
بلک جهان گشت طمش رون
بخواری دولت بناکش سپرد
مخالف درین کار با پور خویش

لکپت
که پست بر سر که در عهد
سردار جهان سنگ
بعده دیوانی متاثر بود
میر دیوان سیح
دیوان تمام جهات خاص و عام

برخیزد چندی سرازیر بدل گشت بدخواه پور جوان ولی چون بدستش بند اختیار زدنیایم و آن بخت رفت سفر خدایا تو می کار ساز جهان بهندی بده پایه برتری	بخشب بر دوشش دماغش بر شد آن مهربان سخت نا مهربان شد از غصه بیاد انجام کار بخت ره آورد زمین را بگریز بدست تو حکم زمین و زمان که یابد بکس سخن سروری
---	--

نشین من مهابه نجیب سنگه بجای پیرو آمدن زما
والی کابل پنجاب گیر واقعا

بدان نام آقا ز نامه نکوست خداوند جسم و خداوند جان به شکل خداوند شکلاکشا خدایم که ملک خدایم ازوست به پنده کو مهربانی کند پیرم ذره که مطلعش یافت نور چو باران لطفش بیار و بنگ	که سرنامه نا مهابه نام اوست خداوند ذوق و خداوند جان به هنگام غم و افح هر بلا به هر راه و هر و بنهائی ازوست شه کشور کامرانی کند چو غرگشت ز خنده نزدیک و دور برآید از دهنه سبز رنگ
---	--

بهر سر که او میدهد تاج زر
 چو خواهد بد زور کمزور را
 کس را که او خواهد از بندگان
 چو خواهد دهد خالق سحر و جادو
 گارنده نام ز زرگار
 که چون آن شهباشاه ملک جهان
 لودکانه برسد اختیار
 بدینا کس ز مار جانش نماند
 ملک مال پدر دست یافت
 به تخت شهباشاه رسید گرفت
 هر روز یک بر تخت شاهی نشست
 پایش زمین و زمان سید
 شده اختر بخت او چون قمر
 بلندش فلک زمین پایه کرد
 همه مردان عقیدت شعاع
 شده روشن اندر جهان یک
 ز شیران جنگی مردان جنگ

ز فضل و مهر می کند بهر دور
 بیکدم سلیمان کند مورد را
 کند سر بلند از سر افکنندگان
 گیسو مثال جامال و پیر
 چنین میکند عفت گوهر نثار
 چهار راجه رنجیت عالی مکان
 قدم صورت کوه کرد استوار
 بعالم کس از دشمنانش نماند
 بگنجینه و بیم و زور دست یافت
 تاج سر سر بلند گرفت
 گرفته نگین سعادت بدست
 همه خلق بر آستان بوسه داد
 بر اوج کوه طالعی جلوه گر
 بر دولتش چون به سایه کرد
 نهادند پیش سر انکار
 گینش چرخ روشن نگین فلک
 سلاح به سمیر و تیر و تفنگ

<p> فراهم چو شد شرک بے شمار خدا کرد باز وی جا پیش قحطی بتو یسع ملک و بتوفیر گنج نه شب داشت چون در دیده خوا روان خنجوش بر عدد و سال و نا بهر مار سو پنجه اش تیز تر کمانش ز ملک جهان خم برود بشیری لایت ز شیران گرفت همه سر فرازان گردن فرانر چو از مال و گنج نیل به حساب شد از حکم خلاق چرخ برین بشاهی نوشتند منشور او چو بحر روان شد روان نریان هنراران پیاده نهران سوار چو از سد بگذشت شه بیدنگ بنجائیکه جامی امان یافتند در آندم مهارا حبه ارجمند </p>	<p> بد و در جهان یافت کمش قرار باقبال و اجلال کین خسروی شهنشبه شب در روز سپهر و رخ قرارش در روز چون آفتاب سر قبضه در قبضه شام و پگاه بسر نچو زور چون شیر نمر سرتیغ او ز آسمان خم برود دلیریش ملک زد لیرا گرفت نهادند پیش جبین نیاز مهارا ج شد در جهان کامیاب منقش بنامش لیکن زمین بهر مملکت رفت مذکور او ز کابل پنجاب شاه زمان بهمراهی بادشبه جان نشا ملک و مذسکها بر و راه تنگ ز جامی خود روی بر تافتند شهنشاه رنجیت دانش پسند </p>
--	--

شاه زمان
بادشاه کابل بنی بوی
بن احمد شاه درانی
که در بایگ امک مشهور
است

رفاقت بہ سکھان پنجاب کرد
 دران حال زینجا بدائی نجبت
 بہر جا کہ رفتند ہمراہ ماند
 چو شاہ زمان شاہ فرخندہ کثیر
 بہ تنبیہ سکھان اہل و ساد
 اگر با وجود ہمہ جستجو
 بہر قریہ و شہر و جا و مکان
 درین سکر بدشاہ والا مقام
 ز کابل ساندش مدد بگوش
 روخت کہ آمد بہ طبعش عیان
 ولیکن بہ غضب و حکم کرد
 دلیران شیران قتلی سوار
 بہ پنجاب درزند دایم مکان
 بہر جا بگیرند ز ایشان سراغ
 و لا در امیری شہنچی بنام
 مرین کار شد صاحب دست ہمار
 عرض چون شہنشاہ ز پنجافت

بہرگونہ امداد اجاب کرد
 بہر جزرہ آشنائی نجبت
 بہر کار مارنگو خواہ ماند
 در آمد بہ لاہور با فرج خوش
 روان کرد لشکر بہر سو چو باد
 ز سکھان نیا مدد کے ردہرو
 نہ دیدند افغان ز سکھان نشان
 کہ آمد یکے قاصد تیز گام
 کہ رفت از دماغ سرش مغز ہوش
 ز پنجاب شد سوئی کابل اودان
 کہ از جملہ افواج اہل نہرو
 کہ باشد شمار ہمہ دہ ہزارہ
 بہ تنبیہ سکھان غارت گران
 بہ جویند در خانہ با چراغ
 کہ بدافسری صاحب انتظام
 بحکم شہنشاہ عالی وقار
 ز دریائی امید او آب رفت

در کار سکهان ارباب کین
 بهر جا که اول مکان داشتند
 در آن دم بهارچه اهل داد
 و زانجا بانبوه مردان کار
 چون اختر بخت آن بادشاه
 ز سکهان پنجاب جمعی کثیر
 بدر بار او جلد جمع آمدند
 به خدمت بستند عهد استوار
 با خشنی شنید این خبر
 همه جمع در رام نگر آمدند
 نداشتند از لشکر شاه غم
 رسید این خبر چون بگوش امیر
 فرمود تا فوج افغان تمام
 به بند بر جنگ سکهان کمر
 نه ترسند شیران مرد افغان
 تا نداشتند دشمنان تاج و تخت
 همه داد مردی چون مردان هند

چون سبزه برون آمدند از زمین
 دوباره سر رفعت افروختند
 رخ خود بدار الیاست نهاد
 سوی رام نگر آمد آن شهریار
 در آن دم فروزان تر از مهر و ما
 ز مردان پیکار خیم غفیر
 چون پروانه بر گرد شمع آمدند
 کشادند بازوی همت بکار
 که سکهان پنجاب با کر وفر
 به خوش و خوش همچو ابر آمدند
 چون شیر اند در جنگ ثابت قدم
 پرید از سر مغر هوش امیر
 همه نامداران بانگ و نام
 کشایند بازو به تیغ و تبر
 ز توپ تفنگ ز تیر و سنان
 بران سخت گیران بگزید تخت
 به بدخواه شمشیر بران نهادند

که از جمله سکهان غارت گران
 چو ز نیگونه فرمان رسیدا میر
 همه فوج کابل دلیران جنگ
 دران جوش سوئی خپا بدند
 سپهدار کابل امیر دلیر
 چو زین حمله سکهان خبر یافتند
 ز سکهان پنجاب شخصه نماند
 ز حکام گجرات و صیوٹ و جنگ
 ازان جمله رنجیت گیتی پناه
 عرض گشت چون لشکر آریسته
 به پیکار دشمن دلیر آمدند
 همه فوج سکهان ران دست برد
 سیه و ران را خنجم کنند
 بگرو بکشیر و تیر و کمان
 بنخبر روبرو دند در زرنگاه
 یک ضربت بنخبر جانفتان
 بیک دم به تیغ دو دم مثل شیر

نماند به پنجاب نام و نشان
 شد آاده جنگ بر ناو پیر
 نهنگان نادر و شیران جنگ
 بچے جنگ پا در رکاب آمدند
 نکر و از دلیری به پیکار دیر
 به پیکار افغان غنان تاقتند
 که او جنگ همت بمیدان نراند
 روان فوج خوشخوار شد بیدنگ
 فروزنده در جمع انجم چو ماه
 ز سکهان جوانان نو خواسته
 بعید افکنی مثل شیر آمدند
 بمیدان چو کوه گران پافشرد
 چو زلف گره گیر کردند بند
 عدو را ندادند از جان امان
 زر گردن سر خصم و از سر کلاه
 گرفتند از جسم بدخواه جان
 بچسب خصم کردند زیر

نکر دند باز و رشمشیر و تیغ	بجان دادن و بهم گرفتن رخ
بآخ بر حکم خداست قدیر	تپه غنجر آمد شنیده امیر
سر پر دماغش بر حکم قضا	به تیغ جفا شد ز گردن جدا
چو شد کشته سر در عالی قافا	بر دخم شد کار آن کارزار
شدند آن همه پهلوانانین	پریشان چو کوب بچرخ برین
دران معرکه جنگجوئے نامد	بر روی عدو آبروی نامد
برفتند افغان بحال درشت	بکال رخ و سوی پنجاب پشت
دران خانه گل شد چراغ عدو	هرون آمد از سر دماغ عدو
ازان سرزمین خست بر دشتان	بهر میت غنیمت شمر دندشان
ز تاراج افغان زرو مال و گنج	به سکهان خدا داد بیدست بخت
ز باقوت و مهربان و لعل و گهر	ز سیم و زر و اسب و گاو و شتر
ز سامان پیکار و قوت و تفنگ	بنفارت گرفتند شیران جنگ
بهر آن سکبه که او بود محتاج نا	بهشتش خدا داد گنج گران
چو سکهان مراد از خدا یافتند	دران معرکه مدعا یافتند
گلگونیشان به گردون سید	چو خور و روشنی بر رخ آمد پدید
همه راجه رنجیت والا نژاد	بمیدان چنان داد مردی بد
که باقوت زور بازوی دست	سرگردون دشمنان را شکست

نه تر سید از پیل و هم پلتن
 چو شیران دژنده شیری نمود
 چو فوج فسراری به کابل سید
 بجان شد پیرشان بل شد بلو
 ز قتل شنبچه یل نامور
 شبه نامجو دیده پر آب کرد
 به فرمود تا نامداران فوج
 رخ آرند یکسر بعزم جهاد
 بگیرند از دشمنان انتقام
 به فرمان شاهنشده ایل تاج
 نگشتند هرگز درین کار دست
 همه شیر مردان جنگ آزما
 ندره پوش مردان شیرانگنان
 پیراهنی شاه والا جناب
 شهنشده چو از آب جهلم گذشت
 کس از قوم سکهان نشد و برود
 همه سرداران شجاعت پناه

مہاراجہ رنجیت دشمن شکن
 چو مردان به میدان لیری نمود
 ملکالت لشکر خویش و پدر
 ز نامردی لشکر بود الفضول
 کہ بد مرد میدان و عالی گهر
 بجوش غضب عزم پنجاب در
 دلیران لشکر سواران فوج
 سوئی ملک پنجاب مانند باد
 برارند تیغ غضب از نیام
 همه قوم افغان خشی مزاج
 کمر همچو مردان به بستند چست
 همه پهلوانان کشور گشت
 مسلح به شمشیر و تیروشان
 همه لشکر آورد پادور رکاب
 پر آشوب اقلیم پنجاب گشت
 پیے کارزار شہ جنگجو
 چو شیران بویرانہ بستند راه

از تاراج اقوام غارت گران
 ز بے مالکی شد حکومت خراب
 خور و خواب شد بر رعیت حرام
 گرفتند سکهان چو راه فرار
 در اندم فقط با سواران چند
 دلیرانه در گوجرانوال ماند
 که میداشت آن مرد در کار ز آ
 در آنوقت نازک نیامد ستوه
 همه نامداران در بار را
 همه وقت آماده جنگ شت
 چو آمد به پنجاب و زمان
 در دشمن کس را میدان ندید
 بدین شادمانی به عز و وقار
 مگر ملک پنجاب ویرانه دید
 دران خانه کس خانه داری نبود
 رسیدش بگوشان دران مرزوم
 چو دید این چنین حالین سوز زمین

بند خلق را پیچ جائی امان
 ز بے مالکی شد رعیت خراب
 بدام بلا مبتلا خاص عام
 مہاراجہ رنجیت اہل وقار
 بیاران و خدمتگزاران چند
 دلش مستقل اندران حال ماند
 دل رستم و زور اسفندیار
 شجہید از جائی ماند کوه
 ہمہ الملہکاران سرکار را
 زستی و از کالی سنگ دوا
 چو شاہنشاہان کج دولت زمان
 مقابل کس از قوم سکہان ندید
 بہ لاہور شد داخل آن شہر یار
 ہمہ خلق بے آب بے دانہ دید
 دران باغ جز نوک غاری نبود
 زہر شہر و ہر قریہ آوز بوم
 شہنشاہ شد سخت اندوگین

درین فکر و اندیشه تا چار ماه
 مگر با همه جد و جهد تمام
 نه دست تسلط به سگهار رسید
 به ناچار رو سوی کابل نهاد
 مقامش چو بر رود چنیا شد
 بحکم شهنشاه گیتی پناه
 مگر چند اتواب آتش نشان
 شهنشاه در یاد دل بهوشمند
 نبوغی نشد بهش رهنمون
 به تدبیر آن لشکر جنگجو
 به آخر چو زین کار ناچار شد
 چو بود اندران خط و لکشا
 بنامش کی نام نه زر نگار
 که اسی پهلوان حاکم فوجان
 درین ملک نجیبی انتظام
 توجو سوی کابل آورده ایم
 گذر کرد چون فوج بابر چنان

به لاهور ماند آن شه پهل جاده
 نشد جلوه گر صورت انتظام
 نه در ملک شد انتظام پدید
 بر وقت زین جمله شور و فساد
 بر ریاعیان جوش سیلا شد
 گذر کرد از آب جمله سپاه
 ماندند در قعر آب روان
 ز طغیانی آب شد پائی بند
 که اتواب از آب آرد برون
 برون نامد از آب اتواب او
 بامداد مردی طلب گار شد
 چهار چرخ نجات فرماند او
 رقم کرد آن نامور شهر یار
 برادر جهان باد حکمت روان
 خور و خواب چون بود بر محرم
 ز پنجاب بارگران برده ایم
 فزون بود آتش حد و حساب

فرو رفت نه تو پاشش نشان
 درین دم که دریا بطنیانی است
 بر آوردن تو پاز آب روان
 شود کم ز دریا بوقتیکه آب
 آسانی آندم ز آب روان
 فرستی به کابل بدر بار ما
 درین کار زور آزمائی کنی
 شوی گردین کار مشکلا
 که در ملک پنجاب شاهی کنی
 به لاهور باشی چو شائمان مقیم
 نگر دوز کابل کس کینه خواه
 چو خود حاکم ای مل نامجو
 بهندی سر سردان زیر کن
 بگیر از سرتا جداران کلاه
 ازین پس به پنجاب هی بکن
 مهارا چو این بشارت شنید
 به شکرانه خم کرو پشت نیاز

دران بحر موج آب روان
 ز آبش عیان موج طوفانی است
 گران است کاری بار گران
 کشاده ز موجش شود هیچ و نه آب
 برون آری آن تو پنهانی گران
 کشای گره از سر کار ما
 نظر بر حق آشنائی کنی
 اجازت ز خود میدهم مرترا
 حکومت ز مهتابهای کنی
 شوی بر سریر شهبه مستقیم
 بنجوید بجز دوستی با تو راه
 دهل زن به پنجاب هر جا سو
 بجنگ دران حمله چون شیر کن
 سرفراز شود جهان مثل ماه
 چو مالک توئی هر چه خودی کن
 بجان دلش فرحت آمد پدید
 بدرگاه فرمان ده کار ساز

<p> به تمیمل ارشاد شاه زمان ز دریا بر آورد اتوا پیشاه بکابل روان کرد اتوا پاد بسکمش پیام آورخی نزلان چو حاضر شد آن مرد اهل شعور شهنشهر رسول چهارچ را ز شادی رخ افروخت چون قبا بالطاف شاهنشهر گنج وال چو بحر روان کرد گوهر نثار افزودش بران خلعت بی بها وزان پس به تکریم رخصت نمود آهی توئی احکم الحاکمین بکن لطف بر بندگی زار خوش </p>	<p> مهاراجه شد سوئی فریاروان سوئی منزل دوستی صبت راه بسامان شایسته آن نامجو باتواپ شد سوئی کابل دان بدان جمله اتواپ اندر حضور عطا کرد در قرب اکرام حبا کشاد از دل خوشترین پیچ و باب به پنیامبر داد شه به سوال بر د ساخت مانند خور ز زشار حق خدمتش کرد کسر ادا غبار کدورت زد لها زدود بسکرم تو ملک زمان وزمین کرم کن کرم بر گنهگار خویش </p>
--	---

و خلیفتن مهاراجه بخت شکر دلا به و منهنم شدن سکه
از مقام بهین و فاسد ارکلا سنگ بهنگی کرم کردن سکه بهنشن

بتقریب لدشاهزاده کهرک سنگه

خداوند دوران خداوند پاک	خبرگیر خلق از سگت سماک
خدا اینکه در بحر و بر باد شاست	خدا اینکه در خشک تر باد شاست
خدا اینکه هر دو جهان ملک است	زمین ملک و آسمان ملک است
زمین سر بسجده به تسلیم او	فلک سرگون به تعظیم او
بدایع غلامش روشن بلال	ز نورش پر انوار بدر کمال
ز ذاتش منور چراغ جهان	ز فیضش ترو تازه باغ جهان
بهر بنوا سیم و زر میدهد بد	بهر قطره گنج گهر میدهد بد
چو خواهد کند کیمیا خاک را	بیکدم کند شاد غمناک را
که از گل گل تازه آمد و برون	ز خار آورد غنچه لاله گون
معطر و باغ دل از بوئے او	منور چراغ گل از روئی او
فولینده نامه این بیان	چنین میکند شرح مضمون عیان
که چون یافت رنجیت عالی مقام	ز دربار شاه زمان خستیار
که بر تخت لاهور گردد مقیم	ندارد بدل از کس غنی و بهیم
بیاراست افواج با کژ و فر	به بست اندرین کار محکم کمر
در اندم نه حکام ناکرده کار	به لاهور بودند با اختیار

کیے زان تن چیت سنگ نام داشت
 دوم مردگنام صاحب بنام
 سیدم ہر سنگ حاکم نوجوان
 حکومت یک گوشہ شہر داشت
 چو بودندان ہر سہ اہل جفا
 رعیت بجان آماز چویشان
 بجز قتل و تاراج و جور و جفا
 بہ لاہور از جور آن ہر سہ تن
 بجز ظلم کاری نمیداشتند
 ز تاراج آن ہر سہ بیدادگر
 زمانہ شد آوارہ از زاد بوم
 ز بیدادی ظلم آن حاکمان
 بہ آخر رعیت چو گردید تنگ
 نوشتند خطے بہ مجر و نیاز
 کہ اسے زیر حکم تو ملک جہان
 زمین گوئی دولت بچوگان تو
 نیکین تو روشن بنام تو باد

کہ در روز و شب کار با جام داشت
 جفا پیشہ بدکار بد انصرام
 کہ بد سخت بے رحم و نامہربان
 سہ از سخت و دل از قہر داشت
 بیک شہر حکام فرمان روا
 قرار از جہان رفت در دورشان
 بند ہر سہ را کار صبح و مسا
 رعیت نمیداشت جان بدن
 و گر روزگار سے نمیداشتند
 شد احوال مخلوق زیر و زبر
 ز ہر خانہ آواز میداد بوم
 ہمہ خلق میخواست از حق ان
 ز تاراج حکام بے نام و تنگ
 بنام مہاراجہ سر فرار
 بدستت کلید زمین زبان
 فلک سہ رنگون زیر فرمان تو
 مے عیش و عشرت بجام تو باد

لعل دی صاحب سنگ بنام
 بنام بیک سنگ

بیارست لشکر با آن جنگ
 چو در رسته داماد او بود شاه
 شد از فوج و لشکر مددگار او
 سدا کنور با شاه عالی مکان
 چو مردان و انان شدند زنجبجو
 ز فوج و لشکر ز سیم فر زر
 گرفت آنچه شیتد همراه خویش
 از نیکو نه امداد پشت و پناه
 فرس اند با اتهام درست
 چو آمد به لاهور آن شیر گیر
 چو آگاه گشتند حکام شهر
 ز اندیشه چون بید لرزان شدند
 بمانند عاجز بحال بهتر
 بدو ارج بستند آخر پناه
 چو میماند در شهر فوج قلیل
 جنگ همارا چه مامور شد
 مگر بایک حمله فوج شاه

به تیغ و شان به تیر و تفنگ
 بر و کرد با چشم الفت نگاه
 به زر کرد حل مشکل کار او
 به تسخیر لاهور شد یک زبان
 به امداد شاهنشاهی نیک خو
 بهم از تیر و شمشیر و تیغ و تهر
 قدم کرد در راه لاهور پیش
 چو گردید پسر در بازوی شاه
 سوئی شهر لاهور چالاک و است
 مکان کرد چون گل باغ وزیر
 که آمد شهنشاه اقلیم دهر
 ز بسبب چو تصویر بیجان شدند
 نه در پنجه زور و نه در دست زر
 در شهر بستند بر روی شاه
 گرفتار افلاس خوار و ذلیل
 به پیکار پیلان روان مور شد
 پرید از رو باد مانند گاه

ای بار خدایا
 قضا فیض خان کریم خان
 انارکلی بود در ۱۲۰۴

چو در شهر جمله رؤیان شهر
 توجه ز دل سوئی شه داشتند
 کشادند باغ و جاده و دقار
 خداداد در دست آن ایل سخت
 چو شد داخل شهر آن شهریار
 ز دست چهارچرخ ناخورد و شست
 نمودند از ماسن خود سفر
 زهر نقد و جسته که میداشتند
 سلامت ببرند جان ر بدن
 چهارچرخ بر شهر چون ست یافت
 ملوکانه بر تخت شاهنشست
 به پنجاه و شش شهتصد یک هزار
 فزون شد ز چرخ برین پایه اتر
 بحکمش امان یافت خلق جهان
 حکومت از وزیرینت گرفت
 سد انور یا شاه بد آن زمان
 چهارچرخ بنیت شد باو شاه

همه مردم نامداران شهر
 حق عهد و پیمان نگه داشتند
 لولاری در شهر بر شهریار
 کلید در دولت و مال و تخت
 گرفتند آن هر سه راه فرار
 ندیدند بار و کسوئی نشست
 بدست تپی هر سه خسته جگر
 بهمانجا به انوس بگذشتند
 که بودند مردان متشکل زن
 عدد را با قبال خود پست یافت
 بهمند گنج کلاه پست
 به لاهور شد داخل آن شهریار
 بگستره حق بزمین سایه اش
 ز سر نیجه زور غارت گران
 ترقی به گنجینه دولت گرفت
 بهر کار سر کار سامی بجان
 چو خور سو و بر اوج گردون کلاه

در روزی که
 در روزی که
 در روزی که

بهر کوی مبر زن منادی نمود
 بطل حمایت رعیت مدام
 ز دشمن بود خلق بخوف بیم
 نمیدانید از پیل سرت مور
 نه خوف از توانا کند ناتوان
 نه از گرگ خائف بود گو سقند
 چو خلق زمانه شنید این ندا
 شد از جان دل هر صغیر و کبیر
 خبر چون به پنجاب برگشت
 خدا داد در دست او مال و گنج
 همه قوم سکهان اهل فاد
 سیکه قوم بهنگی همه تن قور
 دوم فرقه رام گدیان تمام
 ز نار حسد سر بسر سوختند
 به پیکار رنجیت فرخده بخت
 بقول و قسم یکدل جان شدند
 نمودند انبوه جمع کشیر

که حق گرد کلفت ز عالم زدود
 بکام دل جان شود شاد کام
 همیشه بدر سلامت مقیم
 هر سده که زور از اهل زور
 نه ترسد ضعیف نخیف از چون
 نه از شیر رو باه یا بد گزند
 بگوش رعیت رسید این ندا
 دعا گوئی شانه نشسته شیر گیر
 که رنجیت داخل لاهور گشت
 چو شان ذی جابه بیت رنج
 سر پا حمد خالی از استیاد
 که بد سر بسرست جام غور
 سیوم جمع سکهان نیکان نام
 ز قهر و غضب خرمن انداختند
 کم از سر کینه بستند سخت
 پی جنگجویی تابان شدند
 گرفتند در دست شمشیر و نیز

از آن جمله سردار بهنگی گلاب
 در آن معرکه گشت سردار قوم
 چو انبوه شان آمدند سپین
 درآمد ز قاصد شنید این خبر
 نشد از دلیری درین کارست
 مگر بدنه موجود سامان جنگ
 که ناگاه مردی زیران شهر
 نشان داد تپه خانه در حصار
 ز قعر زمین گنج مال و گهر
 چو مال شدش از زمین حصار
 قوی شد بدان گنج بازوی او
 بدست آمدش نیز اتواب چند
 چو ز نیلونه امداد غیش رسید
 بجنگ عدو کرد سامان درست
 چو موجود شد جمله اسباب جنگ
 به فرمود با فتح اهل ظفر
 شود پیر خنک عدو گرم کین
 که میخورد از دشمنی پیم و تاب
 شد آن فتنه انگیز سالار قوم
 به لرزیدن ازان صدمه بر خود نیز
 مهابه رنجیت اهل ظفر
 کمر به قتل عدو بست چیت
 درین دلداری زمین بماند
 زیر پیران روشن ضمیران شهر
 که بداند مال زر بے شمار
 خدا داد در دست آن نامور
 چه گنجینه گنجینه بے شمار
 گران گشت وزن از دنی او
 که بودند در خاک آن قلعه بند
 بسجیم آمدش جان تازه پدید
 به پیکار دشمن کمر بست چیت
 نکردند درین کار هرگز و زنگ
 که جنبد ز لاهور با کرو فر
 رخ آرد به پیکار فوج سپین

این بیت
 گلاب جنگ بهنگی
 سپین نام
 نصیر بطرشتی از
 لاهور قاصد و پیلان
 است ۱۲

پریشان کند فوج بدخواه را
 دلیران بیک حمله هولناک
 هر آنکس که گردن برآورد جنگ
 چه مردان به مردی برآرند نام
 چه فرمان رنجیت اهل نبرد
 برآید دشمن کشی چون نهنگ
 روان گشت از شهر لاهور فوج
 چه غور شد بر اوج اگر اتم حباه
 چه در رزمگاه بهین آمدند
 چهار اجه با فوج مردان گمان
 نمی خواست لیکن ز حلم و حیا
 ز بهر روی قوم تا چند پوم
 به آخر چو دشمن ز کبر و منی
 شهنشه کمر بر پیکار بست
 در آن دم خداوند پروردگار
 بزودی چنان داد انداد داد
 پسران خلاق چون چگون

به بند و بروی عدو راه را
 درازند بدخواه شه را بنجاک
 زدوشش پیرند سر بید رنگ
 چه رستم تعبالم گذارند نام
 به اخلص دل شکستش گوش کرد
 چه شیران پیکار بکشت و جنگ
 چه دریای جوشنده در عین موج
 بیک روز طے جمله کردند راه
 مقابل بدان اهل کین آمدند
 بمیدان در آمد چو پهلوان
 که در جنگ دشمن کند ابتدا
 تال بمیکرد و در قتل قوم
 نه باز آمد از شیوه دشمنی
 قتل بر اندیش کشتا دوست
 که بودش مددگار لیل و نهار
 که خاک بر اندیش بر باد داد
 در گردون چنین بازی آمد بیرون

که در روز پیکار سبکی گلاب
که رفت از سرش هوش هوش شد
زستی همه روز بهوش ماند
در آن حالت نشه آن بے تیز
چو بیهوشی به تیغ قضا گشته شد
همه فوج و جمعیت دشمنان
براه نه میت نساوند پا
مباراجه زمین فضل رب و دود
که بی جنگ پیکار و تیغ و سان
به بازو و سخت و بدست قضا
به چار سو کوس دولت نواخت
به لاهور آمد رخ افروخته
پشکانه لطف پروردگار
به فتح خدا داد اندر جهان
همه ناداران عالمیست م
نیاید کس از دشمن تیز جنگ
بفرمان او گشت روشن زمین

چنان خور و از جام غفلت شراب
به بیهوشی از خود فراموش شد
شب با سپر حلت بعقب جهان
بجان آفرین داد جان غنیز
شمار و ابل جف گشته شد
همه ناداران مرداف گمان
چو وحشی پرویدانه کردند جا
عسکری بر خاک شکرانه سود
خدا انصرش داد بر دشمنان
بمالیست مدتی عدد و میر پا
به رگوشه ملک پنجاب تاخت
زمین و خوشی جز من اندوخته
بخلق خدا داد و ز بے شمار
چو بحر روان گشت مکش روان
نهادند شمیر خود در نیام
به پیکار آن شیر میدان جنگ
چو غور نشید تابان چرخ برین

بجای خود را گلاب

بشرق و بغرب جنوب شمال
 بهر سو که رود چون آفتاب
 بهر جا که رفت آن شهاب
 مکان کرد در هر مکان آن گمین
 چو بد اختر بخت آن ناسور
 سعادت بهر ساعتش یار بود
 هدایتش میان همان لاله داد
 خدا کرد روشن چراغ امید
 برون آمد از قیج دولت گهر
 چو پیداشد آن دارش تاج و تخت
 بهار ابرو چون دمی فرزند دید
 ز شاد می نه گنجید در پیرین
 در گنج مثل کریمان کشاد
 گداز غنی کرد از سیم و زر
 برادر و دشمن بندگان از نوخت
 به لاهور جشن ملوکانه کرد
 همه نامداران پنجاب را

عیان گشت حکمتش چو بدر کمال
 بر انداخت از روی عالم نقاب
 چنان گشت حلقه بگوشش چو ماه
 باقبال شد پایش بوشش زمین
 بر اوج سعادت چو غور جلوه گر
 زمانه بکارش مدوگار بود
 گل تازه در بوستان مراد
 گل تازه آمد بباغ امید
 بهر برج شهی گشت روشن قمر
 قد منوس او گشت اقبال بخت
 رخ دلربا حسن و لبند دید
 ز رفعت ببالید بر غولیشن
 بخلق خدا داد اکرام داد
 بهر بنیواد او لعل و گهر
 جهان را از بند غم آزاد ساخت
 می لعل در جام شادمانه کرد
 همه دوستداران و احباب را

این کلام
 بهین کرامت کبار است
 در پنجاه و سی و دو

مہاراجہ در جشن مہمان نمود
 چنین جشن فرخندہ با آب تاب
 در آندم جہان تحت اندوز بود
 بہارک چہ نوروز نوروز جم
 غرض شاہ رنجیت گیتی فروز
 پوشد حاصل از عیش و عشرت فراغ
 را ختر شناسان اہل نجوم
 بے نام شہزادہ نامور
 بحکم جہاندار اہل قیاس
 بہ طرح عجیب و بطرز نکو
 بہارک قدم آمد آن نو بہار
 کہ اقبال و دولت ترقی نمود
 خزانہ پراز دولت و مال گشت
 دو چندان شدش گنج لعل و گہر
 دلش زان گل تازہ شد باغ باغ
 آہی تو ہی مالک دو جہان
 چہ دور از عطائی تو ای دجلال

غبار غم از خاطر شان زدود
 ندیدہ کسی جز فریدون نجو
 شب شادی روز نوروز بود
 چہ شب چون شب عیش غالی غم
 بہا نذا ندران عیش خوش خدو
 طلب کرد مردان روشن داغ
 و زان جملہ دانشوران علوم
 خبر جیت رنجیت فرخ سیر
 بہا نذا ندران اختر شناس
 ملکہ زادہ کبرک سنگ نام او
 بہا غ مراد شہ با کمال
 تسلط فزود و حکومت فزود
 فزون غرت و جاہ و اجلال
 شدہ خانہ اش خانہ مال و زر
 بگلزار جان گشت روشن چراغ
 منم بندہ کمتر از بندگان
 کہ ہندی شود مرد اہل لال

ای نام شہزادہ
 سبک شہزادہ
 سبک شہزادہ
 سبک شہزادہ

دوباره لشکر کشیدن بهار اچه نجیت سنگ بهمت گجرات تپیه
 سردار صاحب سنگ بهنگی و دخل یافتن در قصبه کال گده
 بعد وفات سردار دل سنگ بی جنگ جد انشت ۱۸۵۹ و ۱۸۵۹

خدا شکل نان دهد خاک را	ز ناپاک پیدا کند پاک را
خدا انفسا نرا دهد چاه و مال	خدا ناقصا نرا به بخشد کمال
خدا بے سرانرا دهد سر و روی	دهد بنده را پای به برتری
خدا ز ربرار و ز ناکاره خاک	ز خاک آورد چشمه آب پاک
خدا قطره را به بحر خوشان کند	
خدا ساز و از تخم پیدا شجر	بباغ جهانش کند بار و در
خدا چون به بنده شود مهر بان	چو مهرش کند روشن اندر جهان
خدا پنجبر را کند پنجبر	بجایل دهد علم و فضل و هنر
مکومت دهد مرد محکوم را	بهستی دهد بلوه معدوم را
بر روی زمین بحر فیض روان	بچرخ برین نور فضلش عیان
غرض هر چه خواهد خدا میکند	لکس را بیکدم تمام میکند
به تحریر این حال نگین بیان	چنین گشت کلام بیان نشان

بروی چهارچاه ارجمند
 چون نیکو نه مالش چهارچاه دید
 بفرمود تا شیر مردان جنگ
 فشانند بر دشمن آتش چو برق
 برارند پنج حصار بلند
 به شکر چو فرمان رسید بچنین
 همه پهلوانان به توپ تفنگ
 نمودند جنگ آوران برمدو
 چو ناچار شدند خواست آفرمان
 شهنشاه با حصال مال کثیر
 چو مغلوب شد دشمن خیره سر
 بدارالریاست رخ آورد باز
 در آنجا رسیدش تا صد گوش
 که دل سنگ فرمانده گده اکال
 بسردار گجرات یکجان شده است
 بهبادا که هر دو کنند اتفاق
 در آن حال مشکل بود کارشاه

بزودی در قلعه را کرد بند
 به لشکر دیوار شهرش رسید
 ببارند بر قلعه باران سنگ
 کنندش به بحر غم و رنج غرق
 بیکدم بخاکش برابر کنند
 علم جمله کردند شمشیر کین
 بهدخواه آغاز کردند جنگ
 ره عافیت نگذاشت چار سو
 در شاهنشاه ملک زمان
 گذشت از سر جرم مرد شیر
 چهارچاه را گشت مایل ظفر
 به فتح و ظفر شد و سر فراز
 صدائی که شد باز و گوش هوش
 به گنجینه و لشکر و چاه و مال
 بهدخواه با عهد و پیمان شده است
 بسازند با هم دو اهل اتفاق
 که آیند هر دو به پیکار شاه

این بیت تذکره
 در مطلع گوید از نامه ۱۲

پوشه واقف از مال دل نگشت
 نمودش طلب و دزدیکش
 بشیرین بان شاه شیرین نفس
 رقم کرد کای نامدار جهان
 اگر آئی به اخلاص دل سوی من
 بگیریم اقلیم پنجاب را
 چو شاهنشهان بادشاهی کنیم
 بگیریم ملک ز سران جهان
 من و تو درین خطه باشیم شاه
 چو زمین نامه نامدار جهان
 سر او بدام طمع بند شد
 ز کجرات بند محبت گشت
 بزودی روانی لایه شد
 چو دشمن بیای خود آمده بند
 چهارچو دادش نه یکدم امان
 چو بر دشمن بدگر دست یافت
 روان شد شهنشاه اهل جلال

خبر دار از اعمال دل نگشت
 بانهار اخلاص اندازد بیش
 در آورد آن شیر را در قفس
 بفرق تو زید کلاه جهان
 بالفت شوی زور بازوی من
 حدف دار گوهر کنیم آب را
 حکومت ز ممتا بماهی کنیم
 ربانیم تاج از شهبان نرمان
 سر فراز ماخذ خود شید و ماه
 به دل شکر گردید مضمون جهان
 سراپا درین کار پابند شد
 ز راه وفا و مروت گریخت
 بقرب حضور از ره دور شد
 باقبال آن شاه فیروزمند
 هماندم بنزدان نمودش بمان
 بران صید چون شیر نر و شکار
 چو شیر دزده سوئی گداه کال

چون شکر بسرد دشمن بید
 بیا نوی دل سنگ رفت این خبر
 چو مردان پی حفظ ناموس جنگ
 بنزد وی قدم سوئی میدان نهاد
 شدی گاه پرده نشین در حصار
 دران جنگ شد باد شاه دلیر
 چه مردان بجنگ ان کرد جنگ
 تاخر چو سیران از جنگ شد
 صاحب که دالی گجرات بود
 چه صاحب باغواهی نفس لیم
 دوباره به پیکار شد سینه گرم
 زیاران او در مقام وزیر
 دل آزار گردن کش خیره بر
 خور و خواب مردم زد تشن حرم
 بصاحب رین کار یاری نمود
 بهر ای خیل فارت گران
 چو آخر رساند این حقیقت سر دشر

قیامت دران سر زمین شد پدید
 که آمد شهنشاه اهل ظفر
 میان بهر پیکار شبه بستنگ
 بهمت کمر بست و بازو کشاد
 بمیدان گه آمد می مردوار
 مقابل بان شیر مادیه پوشیر
 زمین راز خون یلان از رنگ
 ز پیکار مرد افکنان تنگ شد
 بامدادش کرب طلب کرد زرد
 بشه دشت بغض حد از قدیم
 بدل باز کرد آتش کینه گرم
 یکجوده شده بود مرد شیر بر
 ستمگار و اهل جفا به خبر
 ز تاراج او غلق نالان مدام
 او خدمت جان نثاری نمود
 بیاید بامداد صاحب دوان
 بگوش چهارچوب اهل هوش

ای صاحب جنگ
 ای صاحب
 وزیر آباد

<p> برون آنداز سرحد گداه اکال ز تنخیر آن قلعه بروشت دست چو آمد بکجرات شاه جهان بمیدان در آمد بان جنگ ز اتواب چون برق آتش فشا چنان گرم در کار پیکار شد شهنشه چو این مال ابر بید علم کرد تیغ و دودم بر عدو چو بدخواه گردن کشی می نمود ز آب دم خنجر آبدار عدو را بمیدان بهر جا که دید سر بیدماغش ز گردن بهرد ز غوغای شیران جنگ آزما چو شد باز از چار سو باب جنگ رخ آورد آخر بسوی حصار چو در قلعه گردید تا ییم عدو ندادش ز شمشیر بران امان </p>	<p> روان شد بچستی سوئی سگال دل خویش در دفع دشمن بست عدو شد مقابل چو پیل دمان در آوخت با پهلوانان جنگ غبار از زمین تا برگردون ساند که تیغش چو آتش شر بار شد که دشمن به تندی بمید رسید فشانده از جهان گرد خیم بر عدو خم از گردن او بنخبر ر بود روان جوئی خون کرد چو آتش چو پیک اجل بر سر او رسید منش را بنجاک مذلت سپرد عدو را چو روبه ز جارت پا خاندش بمیدان دیگر تاب جنگ ز میدان بردن فت نا کرده کا در آن دم هاراجه جنگ با توپ شد بروی آتش فشا </p>
---	---

چو آتوای شاهی شرر بار شد
 دل دشمن از مهر گشت تنگ
 بجز صلح تدبیر دیگر ندید
 چو عزم دلش گشت از جنگ بست
 سفیری زبان آورد خوش کلام
 بنه مند و ناه و شیرین زبان
 ز اولاد نامک امیر کبیر
 فرستاد در خدمت پادشاه
 چو آن صاحب زنزد صاحب سید
 نشاندش بالای تخت شاهی
 چو از آل نامک بد آن نوجوان
 مهارت نیک دل نیک خو
 رخ خود سپرد ز گرمی نهاد
 دشمن دگر بار کرد آشتی
 بود دل نگه فزائده گدازه کمال
 دوباره گرم کرد بر حال او
 بد بگوئی صاحب نامدار

همه فوج سه گرم اینکار شد
 نماندش دگر بار یاری جنگ
 ز چاره نیامد بدستش کلبه
 بنا چاری از صلح چاره بخت
 که هم نام او بود صاحب بنام
 بنفاسینه و صاحب خاندان
 مهر و رخ و مندر و شن خمیر
 طاعت کنان بالب غدر خواه
 شهنش بر و کرد لطف مزید
 بسر بر نهادش کلاه مہی
 به پنجاب بر دقربیدیان
 نه چید گردن زار شاد او
 ز سختی بنرمی گره بر کشاد
 گل تازه باخار کرد آشتی
 مہی ماند در قید رنج و ملال
 گذشت از سرائی بد افعال او
 بر و کرد چون ابر گوهر نثار

ای صاحب
 بیدی ۱۲
 صاحب نگه بیدی از نزد
 صاحب نگه بیدی دانی

گجرات آمد ۱۲

سید عالم از عالم
 ای صاحب نگه بیدی

<p> عدو را بخلق و محبت توخت از اینجا با عزاز و اکرام و جاه گر تیره بختان اهل عساد بناز زمینی صاحب تاج و تخت در آندم بداندیش بجهانم و تنگ قضا را در آندم باقبال شاه چنین موقع احسن آمد عیان مباراجه را چون رسید این خبر برودی روان شد سوی گله اکابر بدین غم کانگ آرائی دهر چونزدیک شد کرد پیرون مقام که دل شگه بود از رفیقان ما کنون کوز دنیا سفر کرده است دویدم دران رنج سوئی شما بدین درمندا را با جزات دهی به همان سرایت شوم میهمان درین غم شوم با تو من هم شریک </p>	<p> با حسان لطف و مروت توخت سوئی تختگاه آمد آن بادشاه ماندند در فکر شور و نشاط دل دشمن شاه چون نگ سخت همی ماند همواره در فکر جنگ بتایید سخت و عطائی آرد که دل شگه ناگاه رفت از جهان که دل شگه کرد از زمانه سفر بفوج به لشکر بجاه و جلال بگیرد از بانوئی دل شگه شهر به نرعی فرستاد نزدش پیام بجسم محبت رگ جان ما جهان تیره اندر نظر کرده است که آئین همدردی آرام بجا بدوش من ارباب احسان نبی کنم نوحه بر یاد آن نوجوان که احباب باشند در غم شریک </p>
---	--

چو ستم هوا خواست اندر جهان	بکاشاندات آدمم همچو جهان
خیال بزار من بخاطر میار	همیشه ز اندیشه دل پاک ار
کن از بغض کبر و حسد سینه صفا	که باشد دلت مثل آئینه صاف
ز مردان شو بدطن ای نیکو	چو آخر زنی لاف مردی مزین
بیا نومی دل سنگه چو این پیام	رسید از چهار آیه نیک نام
گفتا که ما اندرین وقت تنگ	نداریم با کس نه صلح و نه جنگ
دورین دم که گریان است بر مالک	نداریم از کس امید کمک
اگر شاه رنجیت اهل صفا	خیالے ندارد و بما جز وفا
ندارم بدو هیچ روی نفاق	چو گل در گلیم نیت بوئی نفاق
در نیم از و نیت مال و نه زر	چو مردان بخدمت به بندم کمر
کے العش نیست از خانه ام	که کاشانه اوست کاشانه ام
برنجیت چون این اجازت رسید	همانرا بکام دل خویش دید
فلک را بفتح و ظفر یاریافت	در نیکار حق را بد کار یافت
تبا شد اقبال امداد سخت	به افواج خود بر دور شهر سخت
بهر چار سو شهر شد خبر	که با صلح آید شبه نامور
نگر داشت شه در دل این آرزو	که چون پانهد در حصار مسدود
نبرد از جای دشمن قدم	دورین غم فزاید بر او رنج و غم

چو آن بیوه در جنگ بیاکند
 بران شد بهارچه نیک نام
 غرض گشت چون دغل آن جها
 طلب کرد و شکر به شهر اندرون
 همه ملک الملک شهر و حصار
 ز سامان جنگ ز توپ تفنگ
 از ان کان ز زر بدست آمدن
 چو بودند و بسچ خورد سال
 برایشان چو شامان ترجم نمود
 بدلداری هر دو آن بے پدر
 عطا بهر شان ملک و جا گیر کرد
 چو شد ختم این انتظام جدید
 بفرخندگی غم لاهور کرد
 به لاهور آمد شب کایاب
 چو حاصل شد ش بے تر و دمر
 بنحو ایندگان داد گنج عظیم
 آبی و بی گنج بدست رنج

بهر دگرلی چست چالاک بود
 که از وی بسختی کشد انتقام
 قدم کرد در جائے او استوار
 نمود انتظام درون برون
 زرو مال و گنجینه بی شمار
 بیکدم گرفت از عدو پید رنگ
 صدق دار گوهر بدست آمدن
 ز دل سنگه باقی برنج و لال
 غبار غم از خاطر شان زدود
 پدر و ارگستر و سایه بر
 آرام شان نیک تدبیر کرد
 با انجام آغاز کارش رسید
 زد لها غبار الم دور کرد
 دود سه گهر بار مثل سحاب
 بشکرا نه گنج سخا بر کشاد
 برفا نند بر خلق انبار سیم
 بهندی ز گنجینه بخش گنج

که طعم درین نامه موزون شود
بهر ساعت این گنج افزین شود

یورش کن مہاراجہ نجات سنگ بر چنیوٹ و قصو و طبع شدن
حکام آنجا و لشکر کشیدن بر راجہ ہنسار چند والی کا نگڑہ و خل
یاقتن در سجا پور بہگوارہ و بجاوارہ و ہوشیار پور

زمین کرد و روشن انان خدا فلک از عطایش بلندی گرفت بفرق سلاطین عطا تاج کرد یکے را بے گوہر و مال و گنج یکی شاہ ذیجاہ روی زمین یکم خندہ زن مثل گل در چمن یکے صاحب حرمت و اقتدار یکے در غرنیان شب اہل جاہ یکے در مکان سعادت کین یکے مرد آزاد اہل عطا یکے صاحب معدلت در بہان	ناخچم ہنیز و نور سما مہ و مہر زوار جندی گرفت گدا را بیک لقمہ محتاج کرد دگر را نہ در کیسہ جز نقد رنج و گمر و محکوم و گوش نشین و گرنہچو بلبل نغمہ ز زار و گرنہدہ خوار و بے اعتبار و گرنہچو یوسف بنزدان جاہ و گرنہ مکان مردانہ و کین و گرنہ در بند رنج و بلا و گرنہ طالب داد و فریاد خوان
--	--

یکے را نشانند باوج سریر
 کند هر چه خواهد عیان جهان
 گذارنده راز این سر نوشت
 که چون شاه رنجیت مندشین
 بران شد که حکام پنجاب را
 بخواند بدر بار در بار خوش
 کند صلح با مردم کینه خواه
 بهر یک کند عهد و پیمان درست
 بدین عزم آن شاه عالی مقام
 مضمون اخلاص لطف و کرم
 نیامد مگر کس بدر بار شاه
 همه نامداران عزت پسند
 چون بخت و سعادت نشد یار کس
 ولیکن امیر زابل شعور
 با حصار در بار شد باریاب
 تا انداز حضورش هشتاد دور
 برو کرد و سه لطف ز انداز و پش

کند دیگر را بنزدان اسیر
 جناب خداوند کون و مکان
 چنین نامه بر کاغذ زر نوشت
 ز فرمان حق یافت ملک مین
 که بودند فرمان روا جا بجا
 کند از ره دوستی یار خوش
 سوئی خود نماید بگمراه راه
 به بند و کمر بهر خطا صحت
 رقم گرد نامه بهر نامدار
 با طهار اخلاق شوق اتم
 از ان جمله مردان گم کرد راه
 ماندند در بند بندار بسند
 به بند هوس ماند بهر بوی الهوس
 فتح سنگ فرمان ده بمل کبوتر
 رخ آورد و بر راه صدق مصوب
 از ان مهر مانند به یافت نور
 گزیدش به الفت زیاران خوش

اینکه بگوید

چو بحر دانش بخشید گنج
 بدستار خود سرفرازش نمود
 به تجویر آن نامدار ز من
 که از جمله سبکان غارت پسند
 بشمشیر بران کشد انتقام
 چو زان جمله مردی لغات شکار
 بغارت گری هر زمان کار بست
 جهان در جهان خلق نالان بود
 سخت از بیم شاه والا مهم
 بفرمود تا شکر جنگجو
 مبروانگی داد مردی دهد
 به فرمان شاهنشهر کج کلاه
 زوریا گذرد و مانند باد
 چو دشمن خبر یافت کاد سپاه
 چو دل داشت مانند رو به بون
 در طلع راستی مضبوط کرد
 چو فایز شد آنجا شهنشاه بهر
 چو ابرش گهر داد بدست رخ
 بخواندش برادر با کرام وجود
 بران شد مهاراجه تیغرن
 که با شاه بغض حسد داشتند
 چو شایان پیر یاکند نظام
 بچنیوٹ بد صاحب اختیار
 ز فرمان بری بر سر غارت بست
 چو ابر سیاه دیده گریان ازو
 بر کوبیش کرد قایم قدم
 بپنجنگ آرد بچنیوٹ رو
 بگر می بدخواه سردی بد
 روان سونی چنیوٹ شد فوج
 بملک عدو فوج شد رو بهار
 بر در درختان پوشش سپاه
 ز سوراخ خانه نیاید بیرون
 بامان شایسته مر بوط کرد
 چو شایان نبرد خیمه بیرون شهر

که هر کسی شخص برادر
 خود خواندند من شاعر
 میکند مهاراجه هم با چشم
 تبدیل شاعر کرد و داد را
 برادر خود خواند ۱۲

بهر چار دیوار شهر حصار
 سپاه گرم سنگ هم بید رنگ
 شهنشبه درین کار مصروف بود
 که آمد ز لاهور قاصد روان
 خبر داد کای شیردل شهریار
 زمین سر بسزیر حکم تو پست
 نظام قصوری امیر قصور
 برون کرد ز اندازۀ خویش
 به پیکار شه لشکر آراست
 دو موضع بیک لجمه تاراج کرد
 تویی شاه ملک جهان دادرس
 ز دستش رعیت فغان میکند
 مبادا که دشمن شو و چهره دست
 بهاراج چون این سخن دگوش
 شرار غضب شد به تن مشتعل
 فرستاد نامه به مهر حضور
 که از آن خط با شکر بے عدد

پیارید از تو پ برق شرار
 پس پشت دیوار نیکو جنگ
 همه تن به پیکار مالوف بود
 چو مصرع به تیزی تنزی ان
 بجگمت بود روز و شب ز گاکا
 بدست تو ملک جهان یروست
 که دارد ز حشمت سر پر غرور
 نماندش سرستقامت بجا
 نمانم چه کین رد کش غرور
 جهان را بیک لقمه محتاج کرد
 برده داد این ظلم و فریاد رس
 جهان الا مان الا مان میکند
 بجگمت شود خصم مغرور دست
 چو دریای جوشنده آمد بجوش
 چو شمع فرو زنده شد جان دل
 به سوئی فتح سنگ در تپل کپور
 رخ خود بوی قصور آورد

حکم قصور
 نظام قصور

<p> نظام عدو را بر نواختن تمام به تعین فرمان شاه جهان خروشان و جوشان چو ابریا چو شد داخل سرزمین قصور جهان را بران سرزمین کردنگ بر دانگی پا به میدان نشد و ز آنوشه شاه اهل لوا برودی روان گشت سوئی قصور به تیزی و تندی چو ابر بهار خوی دل شد از مقدم بادشا بدشمن کشی کرد آغاز جنگ نداش ز شمشیر بران امان بر پنجه زور آن اهل زور رئیس قصور از غرور کمال به میدان درآمد به پیکار شاه بخون ریختن تیزتر کرد تیغ مهار چو دید کام عدو </p>	<p> که گردد بآینده لطمش تمام فتح سنگه شد از ریاست روان سوئی شهر بدخواه شه جبت راه چو دور فلک کرد طے راه دور به تیر و به تیغ به توپ تفنگ ز فرق عدو چتر اقبال برود زمینان چنیوٹ برداشت پا بشمشیر برود آبروی قصور بسوئی قصور آمد آن شهر بار فتح سنگه سردار با غرور جاه چو شیران پر زور کشتاد جنگ ز جیش نهک شان برد جان عدو را رسانید در قعر گور که بد صاحب لشکر و گنج و مال تنش کینه جوئی دلش کینه خواه بهارید پیکان چو بارنده تیغ بفرمود بان لشکر جنگجو </p>
---	--

که ضبند شیران به پیکار شیر
 ز دشمن بگیرند سر جان دهند
 چو لشکر بدلاری بادی شاه
 دو دست بدشمن نهادند تیغ
 زمین شد ز خون یلان لالگون
 نمودند سکبان روی تیز
 شد از گرمی لشکر گرم کین
 در آندم مهاراجه باز و دست
 بهر چار سو تاخته مثل شیر
 بهر سو که آن جنگجو تاخته
 به مردانگی آخر آن جنگجو
 به سر پنجه زور شیری خویش
 چو بد حاکم سرزمین قصور
 فلک گرد بکبت برویش نشانند
 بر میت رخ ازمیدان تهاقت
 دلش رفت از دست پایش نماند
 چو بدخواه در قلعه محصور گشت

کنند اندرین کار که کار شیر
 درین داور می آید مردان دهند
 دران معرکه یافت پشت و پناه
 گرفتند جان از عدد و بیدریغ
 روان شد ز هر گوشه دریا خون
 بدشمن گشتی چار سو پنجه تیز
 شیر بار بر فوج خاک زمین
 سر پنجه دشمنان می شکست
 یلان را نمودی بهر حله زیر
 عدد را گرفتار غم ساخته
 بر آورد و مغر از دمار عدد
 فلکندش چو رد باده کمر و پیش
 ز قرب حضور مهاراجه دور
 بناچار و نقش ز پیکار ماند
 سوئی قلعه با حالت بد شانت
 ز بی همتی پا بجایش نماند
 مهاراجه در جنگ منصور گشت

دلیران سبکمان چو شیران است
 اگر فتنه ز ایشان گردد پس امیر
 ز رو مال گنجینه بے حساب
 در آن معرکه حمله سامان جنگ
 چو تاراج شد شهر و لشکر نماید
 پریان شد از زشت اعمال خویش
 بدر بار شد حاضر آن کینه خواه
 ز شر مندی نادوم و سمرنگون
 مہاراجہ نیک دل سینہ صاف
 بدان جسم بجان بخشید جان
 بہ نذرانہ گرفت مال کشیر
 دوبارہ بدو تاج بخش می نمود
 چو شد این چنین در تصور اطفال
 روان سگ چنبوٹ شد مثل باد
 چو بال شکر خود بہ موقع رسید
 کرم سنگ و جتا و دیکار جو
 چو ز ہار باریان زرومان خواستند

بتاراج افتان کشتاوند دست
 ز مردوزن و طفل بہر ناوہ پیر
 در آمد بدست تہ کا میاب
 خدا داد در دست شیران جنگ
 ز غارت بہ گنج عدوزر نماید
 بسختی فرو ماند با عالیش
 با امید عفو و عذر گناہ
 نہ در دل شد اردنہ دشمن خون
 نمود از ترحم تصورش مہمان
 بہ نامہ زبان شد ز دل مہربان
 نمودش در آسنا دوبارہ امیر
 بابل جان آبرویش فروز
 از ان سر زمین شاہ والامقام
 امیر کو بی دشمن بدنب و
 حدوچہج راہ سلامت ندیدہ
 ہنہاوند سر بر تہ مگاہ او
 امان نیز از ہر جان خواستند

کہ کہ شد و جنگ

نمودند مال و زر خوشتن
 همه ملک مال و همه سیم و زر
 گذشتند از پای مهتدی
 همه ملک چنیوٹ و شہر و حصا
 غرض دشمن شہ دران ست برو
 چو بودند آن ہر دو قار تگدان
 همه دولت و حشمت و مال و زر
 بہار جہ زیشان ببارت گرفت
 نفرو و شفقت بر اہل حبس
 بہار جہ چون از عطش آگ
 بہ پیش و خوشی و بے زو قار
 چو آمد بہ لاہور تا چند ماہ
 بدولت ہمہ بندگان را فروخت
 در اندم رسوے بہارک نہاد
 پیام از سبکدوش داد و اینچنین
 ز زور و تعدی سنا رخد
 کہ او بہر تخیل تسلیم ما

حوالہ بدان شاہ دور زمین
 نمودند زرشہ سجود و بہ
 کشیدند پا از رہ سروری
 بزودی گرفت از عدو شہر یار
 سلامت ز جان بس غنیمت شمر و
 بہ پنجاب سرخیل کین پروران
 ہمہ ملک املاک و نسل و گہر
 گرفت آنچه بازو و قوت گرفت
 کہ بذر رحم بر ظالمان نارد و
 ظفر یافت بر دشمن کینہ خواہ
 روان سوی لاہور شد شہر یار
 بفرحت بیا سو از رنج راہ
 بہ پیش و طرب گرم بہنگامہ خست
 رسید از بٹالہ بکدو ار باد
 کہ او دور مکت بملک زمین
 بہ بند غم و رنج بہتیم بند
 کشید بہت ز اندازہ خویش پا

چو ابر از سر کوه زیر آمد است	بصید افکنی مثل شیر آمد است
چو باو نذریم ما تاب جنگ	ببستم ناچار ابواب جنگ
بره چون کسی سدرایش نشد	بکین آوری کینه خواهش نشد
تیاراج این ملک بکشادوست	کس از خلق از دست دشمن نیست
رعیت ز جورش فغان میکند	بحق نعره الامان میکند
گرفت از همه مال دولت بزرگ	جهان کرد پایال مانند مور
چو فرزند مائی و دل بسند ما	بجو هست مریوط پیوند ما
ز تو دارم امیدای نیکنام	که از دشمن ما کشتی انتقام
چو سرملقه ملک مالک تست	زرو مال سرتاپا ملک تست
بدین سو قدم نه باده و ما	بهر رنج از جان ناشاد ما
شهنشیه چو این با چرا کرد گوش	دلش از غضب کرد و در سینه خور
ز نار غضب چهره کرد آتشین	برافروخت چون هتر تابان جبین
برین کار شد مستعد پهلوان	که گردد به پیکار دشمن روان
برودی ز دشمن شد انتقام	بدانیش خود را در آرد بدام
رود بهر پیکار سنا چند	علم بر فراز و بکوه بلند
حدود را بیکدم نه هملت دهد	در پیکار داد شجاعت دهد
بفرمود تا فوج جنگ آوران	دو اسپ سوئی کوه گرد و درون

الحمد لله رب العالمین

بدست قوی و باز دینی نور
 یکے نامه سوئی فتح سنگه نیر
 که سردار گردد و بر دوی و ن
 غرض هر دو لشکر ز جانی غویشتر
 چو رانی سد اکنور و الا گهر
 که آمدش همنش با مداد او
 شد از تازگی مثل گل خنده زن
 برون آمد از شهر در راه شاه
 ز دیدار شه دید روشن نمود
 چو شد در و طاله شه نیکنام
 در آنجا فتح سنگه از تهل کپور
 دوزان پس با وج بلند ختری
 روان هر دو آن نیک اختر شدند
 چو مشهور شد در جهان این خبر
 ز هر جا و هر قریه مانند باد
 کسی جا کس از عالمان عدو
 چو ملک سد اکنور سرخ نهاد

رساند عدو را ز میدان بگور
 رقم کرد شاهنشیه پرت میسنه
 سوئی کانگه با سپاه گران
 سوئی کانگه ره گرفتند پیش
 ز اظهار قاصد شنید این خبر
 پے دادن داد فریاد او
 وزان مشرده بگفت مثل چین
 بهر دش بکاشانه با عز و جاه
 غبار غم از خاطر خود زدود
 دوشه روز فرمود آنجا قیام
 شرفیاب گردید اندر حضور
 سوئی کون مثل مه و مشتری
 به بخت نکو طالع ارجمند
 که آمدش همنشاه اهل نطفه
 ره خود گرفتند اهل غناد
 نیامد به پیکار شه رو برو
 ز دشمن گرفت و بدو باز داد

عدو را به سختی تعاقب نمود
 و دشمن را بیکدیگر زد و طعنه کرد شاه
 چو ابر سیاه رفت بالا کوه
 چون در دایک شد شبهر عدو
 ز کاشانه خویش مانند باد
 امان جفت بالا کوه بلند
 شد از کنگره زود و فور پور
 چو زین با جراح شد خبر دار شاه
 گریه چون دران خط بشکر رسید
 غرش از آنجا به جا که یافت
 بهر کوشش گشت ثابت قدم
 بهر کوه گردید مثل سحاب
 بهر کوه جفت و بهر غار جفت
 بهر نام جانے نشانش جفت
 غرض چون ز مردان پیکار جو
 فرود آمد از کوه مانند آب
 چو از کوه نشاند میدان سپید

بر آورد از خاک به خواه دوو
 بسک سیر کردید مانند ماه
 چو غورشید شد سندان آرمی کوه
 به میدان نشاند شمشیر جنگجو
 قدم در طریق بهر میت نهاد
 بدین حیل آخر برست از گزند
 دران رنج و غم کرد طعنه راه دوو
 بزودی سوی نور پور جفت راه
 عدو رخت او بار ز آنجا کشید
 قدم بر قدم شاه آتش شافت
 پیکانش علم کرد تیغ دوو دم
 بهر جای که یافت چون آفتاب
 بهر مرکز نشانش مثل پر کار جفت
 بجائی سرازیر از مکانش جفت
 عدو اندران کوه پوشید رو
 به فیروزی آتشاه و الا جفت
 همه دگر تا که آمد پدید

ز قاصد رسید این خبر ناگهان
 ملک سد اکنور دانش پسند
 بدست ستم جمله بروند مال
 چو مهندشان در سجا پور تقسیم
 در رومال دارند و توپ تفنگ
 گرهی است از جمله غارتگران
 بهر جا که آن ایلهان می روند
 گرفتند از خلق مال منال
 رعیت بجان آرد از دست شان
 جهان از تعدی شان بهتانگ
 شبه آید اگر بهر ایداد خسلق
 جهان جمله شکور احسان شود
 بعدل و کرم نام گردد لبند
 مهارا چه چون حال خفسد شنید
 بر اندخت پنج مکان عدو
 همه مال ملکش بت راج برود
 چو بدخواه از جنگ شد مجتهد

که بدو سنگه و سنگت دو غارتگران
 بتاراج و غارتگری آمدند
 رعیت شد از جورشان پائمال
 پسند که سه دور می ستقیم
 کسی را به شان نیست یار جنگ
 بفروان شان بر زمان جان نشان
 به تیغ ستم خون فشان می روند
 ندانند جز درد و بیخ و ملال
 شد از دیدن اشک حسرت روین
 نه رایی نه میت نه یار جنگ
 ستانند ز پیداو گرداد خلق
 رضامند خلاق دوران شود
 شود این محل نرویزوان پسند
 دو اسپه شهر سجان پور رسید
 ز جابر و نام و نشان عدو
 سرک عدو را بگارت سپرد
 رخ آورد بر ورگه شهر یار

بغذر گناه و بفقو قصور
 مگر شاه رنجیت شیر نبرد
 بخواری نمودش بزندان قلم
 چو پابند شد دشمن بد نهاد
 ز کجینه خویش برداشت دست
 سه اتو پاهم مال ز ربی شام
 نمودش ز زندان محنت را
 دو قصبه هم کوٹ بهرام پور
 گرفت از عدد شاه عالی و قاک
 فقط در سجان پور نمودش کبیر
 چو دهمان بود شغل و کار گشت
 بجز دانه کاری نه کارش بود
 بملک و حکومت نیارد خیال
 چو ز نیگونه شد انتظام آن طرف
 سوئی شهر بگواره آورد و
 چو فرمانده آن همه سرزمین
 همی داشت آن پیوه خوشنصال

شد آن جنگجو حاضر اندر حضور
 باحوال دشمن ترحم نکرد
 که باشد گرفتار غم و شام
 زبان پیر غدر خطا برکشاد
 بنذرانه از قید محنت برست
 چو شد پیشکش پیش آن شهریار
 بر آوردش از قید رنج و بلا
 که دشمن بدان داشت کبر و غرور
 نمودش به میدولتی خوار و ذرا
 که باشد زیننداران سرزمین
 همیشه بود بر سرش بار گشت
 ازین کار هرگز نه مارش بود
 ندارد بدل خواش گنج و مال
 طر فار پنجاب شد زان طرف
 بهار اچ شیر دل جنگجو
 زن چو پترل بود پرده نشین
 چو فرماندهان دولت و گنج و مال

و بهرام پور نام قصه است
 که در این کوه واقع اند
 چنان بود
 نام قصه در آن کوه ۱۲
 در ده بخت جانده شغل
 بکست کبوتر به ۱۳

فرستاد و سخت نزدش پیام
 زنانه را بملک و حکومت چه کار
 جهان ملک و دولت بزرگ دهد
 بنام زنانه را نکو تر ازین
 زن آن به که پوشد رخ اندر تقا
 چو هستی زن بیوه آینه کن
 چو مردان مجاز جهان کام دل
 ز سر دور کن افسر سروری
 زن چو هرل چون شنید این پیام
 چو گردید حاضر زن نیک بخت
 برداشت دست از همه مال گنج
 بگفتا که من پیر زال ضعیف
 به تن ناتوانم توانم کجا
 چو از دار نامم دگر نیست کس
 گزیدم بفرزند می خویشتن
 در اینجا همه ملک عالم که هست
 جوانی تو کار جوانی بکن

که ای مرد سیرت زن نیک نام
 که این کار دارد و ببردان مدار
 که این تاج هر فرق مردان ببرد
 که در خانه باشند پرده نشین
 بنام شد چو غور شید و مهبه حجاب
 ببردانگی لاف مردی مزین
 پس پرده نشین به آرام دل
 که باشی از ان از مصیبت ببری
 روان شد بنجد مت بعجز تمام
 چو مردان بنجد مت کمربست سخت
 بشه داد گنجینه بیدست رنج
 شدم از ضعیفی چو مور ضعیف
 که باشم درین عمر فرمان روا
 که باشد درین بیکسی داورس
 تر از اے شه ملک دور زمین
 تر ادا دم ای شاه ایند پرست
 بعیش و طرب زندگانی بکن

منعم پر گم کرده عقل و خرد
 در لطافت تو مستقیم امید و دم
 که در بندگی بعد ازین چند روز
 در آن بقعه باشم دعا گوئی تو
 بزرگ خداوند جهان آفرین
 چو مردان حق اندران چاک
 شنید این سخن چون شبه نماند
 چو مردانین آبرویش فرو
 پذیرفت زو هر چه کرد التماس
 زرو مال گنجینه بے بها
 بدلدارش خورم و شاد کرد
 روان گشت چون آن نماند
 بهار ابراهیم دولت و مال اندر
 عطا کرد از راه لطف کمال
 بدان گنج در رشادانش نمود
 بخدمت فتح سنگ برد آنچه بخت
 چو گردید زین کار حاصل فراغ

غور جوانی مرا که سزد
 که بخشی تو زاده هر دو^{له} وار
 گذارم ازین سر با صدق و نور
 رخ آرم زهر چار سو سو تو
 همیشه بود غسل من بعد ازین
 کنم بندگی بادل درونگ
 نشاندن پهلوی پسند و وقار
 عبادت کدورت ز خاطر زدود
 برو کرد لطف و کرم بقیاس
 فرادان ز خواہش نمودن عطا
 ز بند غم و رنج آزاد کرد
 بسوی عبادت که هر دو^{له} وار
 همه ملک الملک گنج و گهر
 فتح سنگ سردار راجے سوال
 باہل جان سزد و شانش فرو
 بجلد و آن یافت از شاه گنج
 شد از خورمی خاطرش مرغ باغ

۱۰۶
 شہریار و دولت
 دیوانہ گشت
 در کتب و آثار
 در کتب و آثار

روان گشت زانجا سوئی تهن کور
 به انبوه مردان نام آوران
 دران شهر آن شاه گیتی فروز
 در آنجا ز قاصد که آمد ز راه
 که آمد چهارچوب سنار چند
 بر سبزه آره و شهباز و شیار پور
 بسویش اگر شاه تابد غمان
 بزودی شود بر عدو کایاب
 مہاراجہ چون این خبر کرد گوش
 براہ سفر پائی بہت نخواست
 سوئی شہر بجوڑہ با جملہ فرج
 فتح سنگہ با جملہ افواج خویش
 چو آخر بہ بجوڑہ لشکر رسید
 بمیدان نیامد عدو بہر جنگ
 ہمہ مال اسباب سنار چند
 چو بجوڑہ شد خالی از دشمنان
 رعیت درآمد بہ نہ ہمارہ شاہ

بعیش و طرب شاہ اہل شعور
 بشہر فتح سنگہ شد مہر ہمان
 بعیش و طرب کرد طی چند روز
 رسید اینچنین نامہ نزد یک شاہ
 بہ شہر میدان ز کورہ لبند
 نمود انتظام خود آن پر خور
 بر شہن کشتی بہت بند و میان
 کند خانہ دشمنان را خراب
 بہ تندی ز غصہ درآمد بجوش
 کمر بست بر قتل اہل عباد
 چو دریا روان گشت در عین موج
 بہ تیزی و تندی ہمہ رفت پیش
 قیامت دران سہرزمین شد پدید
 بہوشیار پور شد روان بہ جنگ
 درآمد بہت شہ از جہند
 نماید اندران خطہ زیشان نشان
 گرفتند در لٹ شاہی پناہ

ای از کورہ کاگرہ
 بہ اراک و شہر عازر شہر
 کہ یک میانی است شکر
 شہر سلاہ بجوڑہ
 بہوشیار پور و شہر گلان
 و زمین عدلیہ بہت با لہذا

<p> نمیدانم از او شد صورت انتظام فغان آید سو به تیار پور که رنجیت آمد به فتح و ظفر اراده بدل جز فرارش نماند روان شد سوی کوه بی اختیار هرسان و ترسان میدیدان نگاه و بر راه هنرمیت براند توجه ز خاطر بدالتو نکرد نه جبت از کسی جائی نادای او بزدلان رنج و ملالش گذشت که میبود از ملک سنا چند بر انداخت و فل عدوان دیار با جمال اجلال کخیس روی گرفت از عدو شاه گردون شکوه خدا داد ملک زمین و زمین به تیار پور شاه مأمور کرد به تیار سی و چهره دستی مدام </p>	<p> نمیدانم از او شد خاص عام وزان پس شه پناه اهل شعور چو بشنید سنا چندان خبر بماند وقت صبر و قرارش نماند دران رنج و اندیشه و اضطراب چو قوت بازوی طالع نیافت چو دستش ز جنگ دوری باز ماند شهنش به پشت عدو و نکرد قدم زن نشد بر قدمهای او عدو را در آندم بحالش گذشت گر ملک و امان کوه بلند در آورد زیر قلم شهریار ببازوی پر زور و دست قوی همه سرزمین زیر دامن کوه چو در قبضه شاه شمشیر زن ولیری ز مردان اهل نبرد که دارد بگمش در اینجا قیام </p>
---	---

<p>بدین صوب آرد چو دشمن کتاب بدست قوی زیر دستش کند چو گشت آن سشن شاه فرخنده ز بهر شیار پور گشت با غروشان چو در تنگ آمد آن اهل تخت آبی توئی فیض بخش انام بهندی عطاضه خاص کن</p>	<p>به تیغش دهد چون لیران جواب بسرنیچ زور پشش کند به فتح و ظفر فارغ از انتظام به لاهور چون ابر حیرت روان سعادت به لاهور افکند رخت ز انعام تو بهر و ر خاص عام بدو مروت گنج اخلاص کن</p>
--	---

رفتن چهارچم نجات شک در هر دو رو شکر کشیدن بر قصور بعد
 قتل نظام الدین خان و مطیع شدن با الدین خان یورش نمودن
 بر ملتان و خراج گرفتن و خیال شدن بر امرت سر

<p>خدا وقت مشکل مدد کند خداے رحیم و خداے کریم خداے زین و خداے زمان خداے غنی و خداے فقیر خداے غفور و خداے شکور</p>	<p>خبر گیری نیک و بد کند خداے حکیم و خداے علیم خداے مبین و خداے مکار خداے قلیل و خداے کثیر خداے حلیم و خداے صبور</p>
---	--

خدای قریب و خدای بید
 خدای رستق و خدای ضلیق
 پهر ذره علمش محیط آمد است
 بری ذات پاکش ز چون چگونه
 پهرنده او مهربانی کند
 کشاید پیر گرسنپس و تاب
 ز خاک آورد ز بر برون کردگار
 بملک خدای خدا پادشاست
 ندوست در دست کس اختیار
 نویسنده حال این مهر نوشت
 که بعد از حصول فتوحات چند
 بران شد که بهر حصول صواب
 چو ابر نه کند سایه بر آب گنگ
 شدش چون در بخار حق رسنا
 روان شد ز لاهور با جمه فوج
 بره از همه نامداران ملک
 شهنشاه گرفت مال منسراج

خدای حمید و خدای مجید
 همه وقت بر خلق عالم شفیع
 بهر ملک حکمش بسیط آمد است
 سنور ز نورش درون و برون
 عطا مسند کامرانی کند
 پنجه بد پهر تشنه دریای آب
 کند جلوه گر جلوه گل خار
 با تلیم ارض سما پادشاست
 که خود هست محنت ر پروردگار
 چنین نامه با خامه زر نوشت
 چو شد فارغ آن شاه فیروز مند
 روان جانب گنگ گردو شتاب
 چو غر فیض جاری کند بید زنگ
 رخ آورد در راه صدق و صفا
 چو دیاسوی گنگ در عین موج
 که بودند فرار وایان ملک
 سست از همه اهل اقلیم باج

در آن راه مردان اهل غرور
 به منبر لکه قرب جایافتند
 چو آخر شهنشاه عالی وقار
 در آن آب با اعتقاد درست
 چو زان منبع فیض سیراب شد
 بهر قطره بخشید گنج گهر
 آب عطاکرد گل خار را
 گهر بار شد بر جهان مثل میخ
 به لطف و کرم بیک رانوخست
 ز لطفش فقیران امیران شدند
 جهان گشت ممنون احسان او
 چو شد شاه غایز مقصود خویش
 در آنجا ز قاصد پیامش رسید
 که گردید در خاندان قصور
 بگو کار مرد دلاور نظم
 دلش بود آینه استخار
 به قتل آمد از خنجر قطب دین

که بودند از راه اخلاص دور
 بصدق و صفاد عایافتند
 رسید از ره دور در هر دو راه
 غبار که ورت ز آینه شست
 صفاسینه زان آب چون آب شبع
 بهر ذره افشاند آب ز زر
 به زر کرد زردار نادار را
 نکر داند ز رو سیم چیزی دریغ
 بجود و سخا سیالان انوخست
 خلاص از دلت امیران شدند
 همه خلق عالم شاد خوان او
 ادا کرد احکام بود خویش
 ز پنجاب نامه بنامش رسید
 ز نبض و حسد تازه بر پا قور
 که با شاه میداشت الفت تمام
 مصفا رخس از غبار فساد
 شد از خون بیچاره رنگین مین

ای نظام الدین
 حاکم قصور ۱۲

چون شد قتل آن مرد نیکو نهاد
 بجایش بغارغ دلی قطبین
 بخاطرند ازند اهل حبس
 چو تیر قضا بر نظم ام او فتاد
 بتاراج رفت آن همه مال جاه
 همه ماند از آن اهل دستار
 بخواری و ذلت بدادند جان
 و گرد و ارشان نظم شهید
 بدر بار عدالت فغان میکنند
 اکنون بایدهای شاه بنده نواز
 کنی زنده آئین نوشیروان
 ز ظالم کشتی انتقام ستم
 چه اهل قصور اند اهل قصور
 بریشان دهد شاه سنگین سزا
 چهار جبه چون این سخن که گوش
 بفرمود با فوج جنگ آرد
 چو پادشاه طاعنه کند راه دور

بشیر خوشخوار اهل ف و
 بفرماندهی گشت مسند نشین
 ز خوف شهنشسته ترس خدا
 همه خاندان ز انتظام او فتاد
 ز دست عدو خانه اش شد تباہ
 عزیزان با غوث و استعمار
 با دبار بردند رخت از جهان
 که هستند مجوس قید شدید
 فغان چون ستم دیدگان میکنند
 کنی برخشان در عدل باز
 و بی و او فریاد فریاد خوان
 که گم کرد دوازده نام ستم
 بگرایی از راه اخلاص دور
 که بر ناسزا نیست شفقت روا
 و باغش ز خفه در آمد بچو کش
 که مانند دریا بجنبند ز جا
 به تیزی دهند ی رود در قصور

چو لشکر روان سوزی پنا گشت
 رئیس قصور از قصور خسرو
 به چستی میان بست بر کارزار
 همه قوم افغان چه بر ناو پیر
 شتابان بر پیکار شاه آمدند
 مهاراجه چون دید کار سپاه
 چو رستم بهر چار سورا ندخست
 ز دست عدو برد استلیم او
 به تیغ دودم از عدو دم گرفت
 چو کوه گران پا بمیدان نشد
 بهر حمله بردش نه جائے قیام
 بران دشمن کینه ورتیز جنگ
 کشیدش چنان تنگ اندر حصا
 نصیبش نه از غلہ یکدانه داد
 غرض ماند سه ماه در کارزار
 بهر روز میکرد تازه نیرو
 نمودی بمیدان دلیرانه جنگ

زمین را چو چرخ برین نوشت
 ز نقصان عقل و فتور خرد
 با نبوه مردان نا کرده کار
 فقیر و امیر و صغیر و کبیر
 بمیدان همه کینه خواه آمدند
 خروشان و جوشان چو ابر سیاه
 زمین را ز خون عدو و خونش
 بتالاج بسپرد دیهم او
 بشمشیر از گردنش خم گرفت
 ز دست عدو گوئی دولت بیرو
 برون کرد تیغ دودم از نیام
 زهر سوره عافیت کرد تنگ
 که یکدم نماندش قدم استوار
 نه یک لقمه و نه کام جانفش نهاد
 مهاراجه رنجیت ملل و نهار
 فکر دی زول آتش کینه سرد
 بهر شیر میکرد شیرانه جنگ

ز شمشیر خو بنار آن جنگجو	شدی دشمن تیره دل سرخرو
چو بدخواه از مهر که گشت سیر	هر اسان شد از جنگ شیر دلیر
به بیابانی از جسم او آب رفت	ز دل صبر و از دیده اش غم رفت
به بیچارگی سخت بیچاره شد	تنش خسته و لشکر آواره شد
رسولی فرستاد با مال و زر	بدرگاه شاهنشده نامور
چو حاضر شد آن معتبر در حضور	چنین داد پیغام میر قصور
که شد کشته از دست اهل فدا	نظام آنکه جانیش بفرودن باد
کیکے مرد گمنام و اصل بنام	که میداشت بغض حسد با نظام
بر آقاي خود در اندیختن ستم	همه خلق را کرد با مال غم
درین کار از من اجازت نبود	با اهل شقاوت حمایت نبود
در آندم که این خطه پر شور بود	گروه شمر انگیز در زور بود
شنیدی که کس شور فریاد کس	ندادی کسی ر جهان داد کس
چنان قند میداشت بازار گرم	که رفت از درون هر روز دیده شمر
منو دم به اهل حبس اتحاد	شدم دوست با جمله اهل فساد
و من چند با مفسدان ساختم	از آن خطره خاطر بهر داختم
برایشان مخالف اگر بود من	درین شهر یکدم نیا سود من
بدین حیل از حمله دشمنان	سلامت بدر برده ام مال جان

ای نظام الدین خان
حاکم هندوستان
۱۲۰۵
ای داد منکس خان افغان

بدل رنج دارم ز قتل نظام
 چو این خشت و دولت و مال
 بقتلش کجا بود امکان من
 چنین است حال من شهریار
 سخاوتهم که گویم به پشت دروغ
 درین قتل چون من ندارم گنا
 تو شاهی و من کترین بنده ام
 به نزد تو ام گر چه اهل قصور
 که از راه الطاف و وجود عطا
 کنی چشم پوشی ز تقصیر من
 چو بنحاشیش و عفو داری شعاع
 خجل مستم کنون ز اعمال خویش
 بمیدان نمودم بس ترکتاز
 مگردون مگر که توان تاختن
 دوی گرامان با من دلگزار
 کنم پیشکش مال و املاک خویش
 همه دارشان نظام شهید

که بودم نمک خوار آن نیکنام
 مرا بود حاصل زان نامور
 که بد جسم آن هربان جان من
 که کردم بدرگاه تو آشکار
 که تقریر کاذب ندارم فروغ
 بدرگاه تو آمدم سذر خور
 بپای نیابت سرافکنده ام
 مگر دارم امید عفو از حضور
 به بخشی خطای من پر خطا
 فزون تر کنی عفو تو غیر من
 کرم کن برین بنده شهریار
 پشیمانم از زشتی حال خویش
 به پیکار تو ای شبهه سرفراز
 بسوی فلک ناوک انداختن
 زرد مال سازم بپایت شمار
 به پیش تو ای شاه فرخنده کثر
 که هستند در بند قید شدید

برارم ز زندان رنج و الم
 چو شه این پیامم گوشت کرد
 بگفتا قصور زین قصور
 مگر ما که داریم لطف عظیم
 بالطف کردیم جوشش معشای
 بشهر طیکه آرد به نخلان گنج
 او سازد آئنده هر سال حاج
 و هر خرج شکر که تا چند ماه
 بود بنده حکم چون بندگان
 چو هستند و البکان نظام
 اسیران غم را بر آرد ز بند
 و در مال و مالکشان باز پس
 تناید سر از خط فرمان ما
 چو شد آگه از حکم شه قطب دین
 بر بار شد حاضر آن عذر خواه
 مگون سز خجالت نظر بر قدم
 نه تقریر جز خامشی بر زبان

رسانم بعیش و مسرت ز غم
 ز قاصد همه گفتگو گوش کرد
 به نزدیک است از عفو دور
 بهر صاحب فاندان مستقیم
 نمودیم آئینه سینه صاف
 سپارد و با مال بیدست رنج
 رساند به لاهور مال خراج
 بناورد که بود شام و بنگاه
 بخدات شاهنشاهی نشان
 به بند بلا مستلا صبح و شام
 خصوصت بدیشان نداد و پند
 بود بهر فریادشان دادرس
 نوید بدل نقش احسان ما
 بتسلیم آورد سر بر زمین
 دل عذر خواه و زبان عذر خواه
 چو گردون گردن مجرّم
 نه بر لب کلام و نه تاب بیان

نه در دل سکون نه در دیده آب
 نه در تن توان نه در جسم خون
 که از رستی فعل خود نا امید
 غرض چون بدین حالت جان یا
 دو تا کرد پشت و نگون کرد سر
 برو لطف و احسان شه شاه کرد
 نشاندش به پهلوی عزت فرو
 گهر بار شد بر سرش چون سنا
 گرفت آنچه او داد و از مال زر
 چو گرفت زو سر خط بندگی
 دوباره بد و تاج اجلال داد
 قصورش به بخشید اندر قصور
 چو زینگونه شد کار این اتظام
 بملتان غنائت یافت شاه دلیر
 چنین رفت فرمان شاه جهان
 سواران دین و دو سپه روند
 و راندم امیران در بار شاه

نه در دل سکون نه در دیده آب
 سراپا خجالت بحال زبون
 که از لطف شاه ی سر پا امید
 بشد حاضر آن مستلای بلای
 بتعظیم شاهنشاه نامور
 بتاج شرف صاحب جاه کرد
 بتعظیم مکرم حرمت فرو
 برو سایه گستر چون آفتاب
 بنذرانه خود شه نامور
 بمضمون عجز و سرافکندگی
 بفرقت کلاه حکومت نهاد
 سرافراز گردش لطیف و غور
 با قال شاهنشاه نیک نام
 نکرد اندرین کار یک لحظه دیر
 که لشکر شود سوی ملتان روان
 بزودی بسر حد منتهی رسید
 همه المکاران سرکار شاه

بعرض شهنشاه پرداختند
 که نو جوان شاه روشن ضمیر
 نوشته ماه در جنگ پستی کمر
 بکردی برون پائی خویش از رگ
 نشد حاصلت زان اغتبه نو
 نگشت است تیرت جدا از کمان
 نیامد ده تیغ اندر نیام
 همه شرکت هم نیامده است
 مناسب چنین است ای بادشا
 کنی پاک از روی روشن غبار
 چه اشکر بیاید از رخ و درد
 اگر چه تو شاهی مابنده ایم
 دل و جان مانیر فرمان گشت
 اگر مصلحت نیست شهر پار
 شنید این سخن چون شه سرفراز
 بگفت که این آرزوست شما
 بوی هم نیرزد میزدان سن

چنین شرح مطلب بیان ساخته اند
 حد و باد در قید حکمت اسیر
 نیامد می از کار شام و صبح
 میدان زدی چرخ چون آفتاب
 نیامد می از رنج سخت هنوز
 قدم در کابلست و زین میران
 اگر دی بجائی شب هم قیام
 زگر دالم چهره اندوده است
 که باشی در آرام نایک دوام
 برون آئی از این غور شیدوار
 بفرحت شود در سفره نور و
 بحراب حکمت سرفرا گنده ایم
 سر جمله پابند حسان تست
 که باشی بدین حال سر گرم کار
 به همت ز غم خود آید نه باز
 سخن سخن و گفت گوئی شما
 که به هم میان جهان تیغ زن

شهبان را به آسودگی گانیت
 با حصان دولت برد آنکه رنج
 بکار یکدیگر جوینده گردد کسی
 همان به که کشورشای کنم
 سرسروان را کنم زیر دست
 بفرمان روایان این سرزمین
 نشینم ندور خانه مانند زن
 بر آرم بنام آوردن نام خویش
 چو مرغی تیغ دودم بر کشم
 شوم روشن اندر جهان مثل آه
 به نرمی کنم آهین خویش نرم
 کنم سحر با بازوی سخت خویش
 کنم جنگ با دشمن جنگجو
 شنیدند چون فرمان این کلام
 چو شکر بفرمان شاه جهان
 به تیزی تندی قدم تیز کرد
 خبر چون به نواب لمان رسید

که سستی بردان سزاوار نیست
 شود حاصلش دولت و مال گنج
 در انکار پاینده باشد بسی
 درین کار زور آزمای کنم
 بازوی مردان آرم شکست
 شوم اهل فرمان مسند نشین
 چو مردان بمیدانشم تیغ زن
 کنم حال اندر جهان کام خویش
 جهان را بزیرو تسلیم در کشم
 بگردون چو غور بر فرازم کلاه
 شوم گرم با دشمن کینه گرم
 بگردون برم پایتخت خویش
 کنم صلح گر صلح خواهد شد
 شدند از ره راستی تیز گام
 در یکنار شد یکدل یکنان
 بشد سونی لمان بعزم نبرد
 که خوج شهبان دورن رسید

<p> ذلیرانه آمد بیدان جنگ مردان شایسته از شهر خویش عدد در اچوشه چست چالاک دید بخون نیری بندگان حسد بران شد که با عقل خویش خرد عدد و بالفت هدایت کند کشد پنبه غفلت از گوش او دلش پاک سازد ز بغض و حسد نماید بدان دشمن کینه خواه کند سینه اش صاف از دشمنی بفرمود تا منشئی خوش قلم در آن نامه داد فصاحت و هد قلمزن بچکم شب نیکنام چو سر بسته شد نامه زرنگار به پیر پیا بر حکم شد تا شب بهانوقت بر بارگی نامه بر پییزی و نندی قدم کرد تیز </p>	<p> با سباب پیکار و سالان جنگ بیدان هیچا رخ آورد پیش به پیکار خود سخت بیاک دید نشد راضی از راه لطف و صفا دل دشمن خو و چنگ آورد رجوعش بسوئی محبت کند نشانده آب گرم جوش او بصدق و صفای نهائی کند بمنزله صدق و اخلاص راه بشوید غبار غرور و منی بنامش کی نامه سازد رقم او جمله حق بلاغت کند نوشت اندران نامه مضمون تمام بر دهر ز د شاه عالی و قار به ملتان برو حظ و آرد چوب بفرمان شه بست رخت سفر چو برق اندران راه شد گرم خیز </p>
--	---

به نزد یک نواب نامه رساند	ز دامن تقریر گوهر نشاند
آهی بهندی کرم کن چنان	که سازد مضامین نامه بیان

مضمون چهارچرخیت سنگه نایب منظر سنن و الی ملتان

بنام خداوند انصاف و داد	که بار از بهوش دگر دهر و دم
ز روشن دلی داد در سینه نور	بدل داد مانند آئینه نور
زبان کرد شایق بشوق کلام	دامن کرد شیرین بدوق کلام
بغزت چنان آدمی را نخواست	که بر جمله مخلوق سر دار ساخت
چنان منزلت داد حق ناک را	که فراش او کرد اهلک را
کرم کرد در بندگان آشنان	که شد جمله مخلوق محکوم شان
با نور خود دیده پر نور کرد	به یک رنگی خود دوئی دور کرد
ز علم و هنر کرد روشن ماغ	بفرودخت در خانه بان چراغ
بباز دئی باز در رستم نهاد	بسر پنجه ام قوت شیر داد
بمردان عطا چیره دستی نمود	بهوید ابله دخی و پستی نمود
بیکار را حامی کار شد	بهنگام مشکل مددگار شد
مرا کرد شاهنشه نامور	بلک و بال به فتح و ظفر
خدا کرد ما را ملک زمین	چو شاهنشه بان ال تلخ و شیر

<p> بدین جو و فضل خداوندگار نگون بهر شکرانه اش سرکنیم فقط قطره آب ناپاک بود بریائی شائسته جلوه گر نوزیم با بیچس و دشمنی مکرر نازیم آینه را همیشه با نصاب باشیم و داد با زیم با خلق مثل شهبان بشویم زاب صفا آب و گل گزیم با الفت و صدق سوز که بر عقل باشد مدار جهان نیم از ادب پا براه صواب ندارد بخلق خدا سینه صاف گرفتار زندان رنج و بلا بسوی نگوئی دلت رهبرست کن از صدق دل صلح با خا و گل بدین سوئی دوستی آدم </p>	<p> بدین لطف و اکر ام پروردگار سرور و شکرش زبان کنیم برینیم کاغذ را خاک بود خدا کرد آن قطره را چون گهر نیاریم در دل غرور و منی کنیم از کدورت صفا سینه را با بنائی جنس از سر استخوان بخلق نکودر میان جهان بصلح و صفا صاف داریم دل ورین دهر از عمر خود چند روز براریم از عقل کار جهان بنرمی کنیم از فضل جناب بهر آنکس که زین را گرد و غلاف بدینا و عقبی بود ایا ترا هم سعادت اگر یاد دست نگوئی بخلق خدا کن مدام چو کرم ز راهور رنج قدم </p>
--	---

<p> غرض زین سفر نیست جنگ و جدل بهر آشتی نیست مرغ و بهمن تو که بهر سیکارستی کسر بهما به کس صلح و مدارا کنی نتابی سر از لطف امی نیکو همچنان محبت بجان میخرند محبت کن ای دوست باینک بد محبت جهان از محبت شوی اگر بار فیقان محبت کنی بهر کس تو اضع کن ای نامدار تو اضع ترا سر بلندی دهد مکن سر کشتی سر متا باز نیاز نگون گسر از خاکساری کنی چو در ملک پنجاب خورد و کبیر با خلاص دل پیش ما آمدند تو کن نیز با همکنان اتفاق کش سر که سر دار عالم شوی که آید از آن رحمت خلل نه در دل بجز صلح مطلوب من خطا کردی ای سر در زامور ره آشتی آشکارا کنی که در روی مردان شوی هر خرد وفاداری از دوستان میخرند که این است اخلاق اهل خرد شهنشاه ملک مروت شوی چناندا سیر مروت کنی ز تندی سختی بشو بر کنار ملک جهان از محبتی دهد که گردی ز گردان گردن از شوی سرور و تاجداری کنی گدا و غنی و فقیر و امیر چو یاران بصدق و صفا آمدند که دارد تو بهم جهان اتفاق هنر دم که دمساز و همدوشی </p>	<p> غرض زین سفر نیست جنگ و جدل بهر آشتی نیست مرغ و بهمن تو که بهر سیکارستی کسر بهما به کس صلح و مدارا کنی نتابی سر از لطف امی نیکو همچنان محبت بجان میخرند محبت کن ای دوست باینک بد محبت جهان از محبت شوی اگر بار فیقان محبت کنی بهر کس تو اضع کن ای نامدار تو اضع ترا سر بلندی دهد مکن سر کشتی سر متا باز نیاز نگون گسر از خاکساری کنی چو در ملک پنجاب خورد و کبیر با خلاص دل پیش ما آمدند تو کن نیز با همکنان اتفاق کش سر که سر دار عالم شوی </p>
--	---

چو در خاندان میهمان آدمم
 تو بهنگامه آشتی گرم کن
 منم میهمان و تو میزبان
 اگر پابراه محبت نحسی
 کنم مر ترا در جهان سرفراز
 و گرنه باز پشیمان شوی
 کنون وقت صلح است اینک مرد
 چو شد مثل شعله کارزار
 ز دریا نگرود و فرو بعد از آن
 کبش بنه غفلت از گوش خویش
 هر اگر دحق تاج شاهی مطلق
 تو گردن ز فرمان من بر پیچ
 سعادت بود گر ترا بنده ما
 بده مال کر زبان بان بخت
 کش سز تمییل فرمان من
 نمودم ره نیکت نیکنام
 چو نواب مضمون نامه شنید

بهر و گرم نهر بان آدمم
 دل از گرمی آشتی نرم کن
 مکش روی اخلاص از میهمان
 نیار می رخ اندر ره گری
 که باشی میان سران سرفراز
 ندامت بری و پشیمان شوی
 که هست آتش فتنه و کینه سرد
 بر آرد و سر آتش پر شرار
 که این شعله سوزد و بیکدم جهان
 به غفلت مشو پیش از بهوش خویش
 شدم شاه بر بندگان خدا
 قدم نه براه وفا سر پیچ
 مشو مکره اند راه صدق و صفا
 سرفرازی اندر جهان بخت
 گردن نه بار حسان من
 عمل کن برین تا شوی شاد کام
 یکی آه سرد از جگر بر کشید

<p> بجوش آمد از جوش قهر و غضب بفرمود تا نامه در جواب چو مرقوم شد نامه دل پسند به پیغامبر داد تا زود تر رسول جهان دیده و تیر گام رسانید نامه بنزد یک شاه بحکم مہاراجہ سرفراز رقم ہرچہ مضمون در آن نامہ بود </p>	<p> برون فت از جامی حکم و ادب نوید نویسنده با آیتاب بنام شہنشاہ فیروز مست رساند بہ نزد شہ نامہ سبک کرد راہ مسافت تمام بخورشید داد آن سالہ زیامہ دیر آمد و نامہ را کرد باز بہ پیش شہنشہ گذارش نمود </p>
---	---

مضمون نامہ از طرف والی ملتان بنام مہاراجہ نجبت سنگہ

<p> بنام خداوند ملک جهان خداوند انسان و جن و ملک بحکمش ہو شد باوج سما بحکمش شود بندہ خاکسار بحکمش کند غلبہ بر مار و مور بحکمش کیے پشہ ناتوان بحکمش شود وقت پیکار زیر </p>	<p> کہ برد و جهان ست حکمش رون بحکمش زمین بحکمش فلک کیے پارہ ابر و خورشید را بحکم جهان سرور نامدار کند زور کمزور بر اہل زور برون برو از مغر و مرد جان ز رو باہ کمزور دہندہ شیر </p>
---	--

بسجده زمین بسجده زان
 رسد چون زفران پاکش بد
 بسجده شدی از دمای فطیم
 بفرمان او قطره در میشود
 بسجده خداوند چون چگون
 هر کس کتب از پنج اش شد ملک
 چون حکم و حکومت بدست خدایت
 چون خاک است اصلش زمین
 چون حق حاکم و بنده محکوم است
 درین مرتبه آن به که صبح و یا
 بمالی و ملکی که خالق و مد
 ز جرمش هوا سینه دارد صفا
 نباشد دلش با ملکی ظلم دآز
 نیاز از روز زور کمزور را
 شود از غرور و تکبر بری
 نه بے رحم باشد نه ابل ستم
 ز عدلش ضامن باشد جهان

بسجده کین بسجده مکان
 غبار زمین بر فلک میرسد
 کیسے خشک چوب عصائی کلیم
 با کرام او ذره غور می شود
 چون آمد برون شیر نزار ستون
 بخواری شد آلوده در خون
 چنین مست و مغرور بنده چر
 چرا سر فراز و چو چرخ برین
 رسد از خدا هر چه مقوم است
 بود بنده راضی بحکم خدا
 بهر حال این بنده شاکر بود
 دل روشن از کینه دار و صفا
 نه دستش بال غریبان راز
 نه چون پیل مالد بیا مور را
 بود خوئی او خوئی جان پردی
 نه ز و بر دل کس بود بار غم
 بود خلق از خلق او شادمان

نام باجگمان
 که خود را خدا می گفت و خدا
 خلق با و از شیر اورا
 پاک ساخت ۱۲

بود خوشی او خوشی بود و سخا	گرم در زد و لطف و عفو و عطا
با وج نگو طالعی ماه کرد	ترا چون خدا در جهان شاه کرد
ز لعل و گهر گنج بے رنج داد	بدستت کلید و رنج گنج داد
حکومت ترا داد و بر بار و مور	عطا کرد ملک و عطا کرد زور
چو گردون شدی گستر بخاک	بحکم خداوندی دان پاک
به بنجید بر مهتران هتتری	ترا داد حق بر شهبان سردری
اگر رفتی کلاه جی از جهان	شدی ر جهان پادشاه شهبان
که جاری کنی رسم جور و جفا	نه این است شکرانه این عطا
ببختی کنی قهر بر حال خلق	تانی بظلم و ستم مال خلق
زار باب اعزاز عزت بری	ز اهل حکومت حکومت بری
تر خانه پری صاحب خانه را	کنی بے مکان اهل کاشانه را
به پیکار بر پا کنی رستخیز	بتاراج عالم کنی پنجه تیز
بدست آرمی از اهل رسم و ریز	تانی تو از خلق نسل و گهر
ربانی ز اهل جهان کام دل	ز عالم بری صبر و آرام دل
ز بر باد می خلق اندیشه کن	نه اینگونه جور و جفا پیشه کن
چو دریاست حکمت روان کو بگو	چو در ملک پنجاب هر چار سو
که هشتم دران گوشه گوشه نشین	بدین مختصر گوشه سرزمین

طمع کن نه ای سرور نامدار
 مرا اگر چه طاقت به پیکار نیست
 مگر چون ضرورت بود جادویم
 دودسته کنم حمله با بیدریغ
 به پنجاب چون کانک در ذات تست
 چگونه زمین از طلب میسکتی
 کنی گردت بمن بهتر است
 نیاردا اگر التماسم بگوش
 به بندم مگر بهر پیکار تنگ
 بگوئم سجان هست آجان تیز
 نوشیری و منقوشیری کنم
 بنهیم من از جامی خود زینهار
 شود تا زخوئم نه ز گین مین
 بدست قوی و بیازوی زور
 بجنگ و ران نیزه بازی کنم
 چو دات خدا پای خسر وی
 کن باز و مال چندان غرور

که باشی بملک جهان کا سگار
 قومی ست قوت در پیکار نیست
 سرخویش بر کف چو مردان نهم
 بیک ست خنجر بیکیت تیغ
 چو دریا سراپا گهر ذات تست
 ازین قطره گوهر طلب میکنی
 که این کار مردان نام آورست
 شهنشاه رنجیت بارائی و هوثر
 کنم با دلیران دلیرانه جنگ
 بگردن نهم بار رنج و محن
 بجنگ دلیران دلیری کنم
 که دارم بهمت قدم استوار
 گی بر ندارم قدم زین مین
 چو رستم کنم وقت پیکار شود
 بمرد افکنان ترک تازی کنم
 کن چیره دستی بدست قوی
 که مغرور هست از ره قریب دور

چو دادش خدا نور عین الیقین که در درگاه حضرت کبریا مبادا غبار بچشمش رسد مبادا که یک پشه ناتوان مبادا که یک ذره خاک ر مبادا یکی ز آل پے پاؤ دست بدینا نکوی کنایه نیکنام	کسی را چشم حقارت مبین برابر بود قدر شاه و گدا ز چشم جهان چشم زخمی رسد رساند ذلت بر پیل و مان شود پرده بر روی خواب و بیدار در آرد و بیدار رستم شکست که گویند نیکت همه و اسلام
---	--

بقیه حال مہاراجہ نجبت سنگہ و نوابان بعد نامہ جوانا

بوقوع آمد

دیر مہر مند اہل خسرو کہ چون شاہ مضمون نامہ شنید برنجید و پیچید روزان آب رخ از آتش قہر شد لا لہ گون زبان در تکلم درازی نمود چنان مشتعل گشت نار غضب	بدینان خبر زین بیان سپید ہمہ مطلب مدعا شد پدید بخورد از غضب جگر چرخ و تاب بچہرہ نمودار شد جوش خون بدون آمد از آتش سینہ دو کہ سر بر فلک شد شرار غضب
--	---

زگر می نگه آبخان تیر گشت
 شد از آتش سینه پید اشرار
 چو رعد از غضب کرد جوشن خروار
 بفرمود تا فوج اهل ففسد
 عدد را بیکدم نه فرصت دهد
 همه پهلوان کششیر زن
 بمیدان علم تیغ بران کنند
 ببرزنجک آوران سپاه
 چو زنگنه از شاه فرمان ید
 زره پوش مردان جنگ آزما
 بهنگام پیکار و شیران جنگ
 چو برق شرر بار هر چار سو
 چو چرخ برین بیت افراختند
 بمیدان درآمد سپاه گران
 ز اندازه بیرون فروان شما
 چو مصر بران سرزمین تاقتند
 بمیدان که از قوب کردند جنگ

که مانند شمشیر خونریز گشت
 نماز شن ل تاب و صبر و قرار
 درآمد چو دریای جوشان بچوشر
 به پیکار فواب بند و کمر
 بشمشیر و دشجاعت دهد
 همه شیر مردان پنجپیر زن
 درین معرکه جنگ شیران کنند
 سر از گردن دشمن کینه خواه
 شد از شور شرک قیامت پدید
 بمیدان صردی نشد دند پا
 بجنگ آزمائی کشادند جنگ
 فتاندند آتش بروی عدو
 چو خور گرم بازار کین ساختند
 همه پهلوانان کشورستان
 همه مثل انجم بیرون از شمار
 چو طوفان روان بگر کین ساختند
 فتاندند آتش ز برق تفنگ

<p> که از نیره و تیر و نوک شان به تندی برون از میان جیت تیغ در آندم بهار از چهره دست بهر چار سو تاخته مثل شیر ز مردان پرت و در گردی شکار دزدان سو بیدان در آمد چو شیر بجنگت در می لشکر آراسته همیشگیش بود و پلاد پوش در آن معرکه نیره بازی کنان بیدان همه طالب کارزار بدست همه تیغ جوشن گداز چون لشکر قدم سومی میدان نهاد همه پهلوانان مرد افکنان بنور شجاعت رخ افروخته دو لشکر زهر و دود و خاک در دو یایی جوشان بجوش آمدند دل هر یک ز آتش کینه گرم </p>	<p> ربودند جان از تن شمنان چو برق درخشان بازنده میغ بچستی مکر بهر پیکار بست بهر صید سر نیچه بروی دلیر چو شیران جنگی که کارزار سپه دار ملتان امیر دلیر بسایان شایسته پر استه چو ابر سیاه از غضب خروش بخون یلان ترکازی کنان چو رستم به پیکار اسفند یاز دمان کرده چون مار هر سودا را زمین را بر اندام لزه قنار بجان قت پیکار بازی کنان ز بهمت بدل خرمن اندوخته بهنگان بیدان کشا و دنگ دو ابر سیاه در خروش آمدند سراپا ز قهر و غضب سینه گرم </p>
--	--

محبت ز دلبها برون تاخته
 دلیران چو شمشیر آهینختند
 همه روز از بهج تا وقت شام
 چو شد شام رنجیت گیتی سپاه
 دو صد مرد میدان در آمد بکار
 نمودند مردان جنگ آزما
 از میدان عدو در و بلمان نهاد
 چو نواب در قلعه شد قلعه بند
 ز هر چار سو که محکم حصار
 مهابه چون انجمن حال دید
 حد و را دران جنگ صفت داد
 درش با بازوئی همت شکست
 چو سکهان به شهر اندرون آمدند
 بفرق رعیت نهادند تیغ
 ز هر خانه را دزد و ریا می خون
 تجارت همه مال برداشتند
 اگر قند در قید بر نازد پیر

دل از مهر کیسه تهی ساخته
 بیک لحظه در یابی خون نختند
 دران معرکه ماند شکر تمام
 بفتح و ظفر گشت روشن چو ماه
 ز هر دو طرف اندران کارزار
 بیگناهی می خدمت شده ادا
 برون رفت زان سز زمین مثل باد
 درش سبب بر شاه فیروز مند
 بنویشتن تفنگ بردان کار
 ببازوئی خود زور اقبال دید
 رخ خود سوئی شهر بلمان نهاد
 حصارش دست شجاعت شکست
 از خود رفته در جوش خون آمدند
 بگردند در قتل و قارت ویرغ
 ز هر در کشا دزد و ریا می خون
 دران شهر خرمه و نگذاشتند
 زن و بچه که دزد یکدم اسیر

بهر جا پیر کوئی و بازار شهر
 ز خونباری غنچه آبدار
 رعیت ز چارفت و از مال فت
 چو این حالت شهر نواب دید
 دلش سوخت بر حالت زار خلق
 چو دست خود از جنگ کوتاه یافت
 رخ آورد از جنگ بر آشتی
 بدبیر مردان اهل منبر
 بنزد شهنشه فرستاد کس
 بدست خدا گنج اجلال داد
 بدر بار توفیق و نصرت غلام
 دو دست بنور شجاعت قوی
 نگون سر پائی تو چرخ برین
 هر آنکس که با تو دغا می کند
 چو قح و ظفر در جهان یارست
 بشا هندی اخترت یاورست
 بخود میکند بد اندیش تو

فلک خون بارید بر روی مهر
 زمین لاله گون گشت چون لاله
 ز زور آوران زور اقبال فت
 دل خلق زان صد مه بتیابید
 بران شد که گرد و دگر کار خلق
 قوی تر ز خود باز روی شایست
 صلاح جهان دید در آشتی
 به بتجویز یاران اهل خبر
 که امی داد اگر شاه فریادرس
 به باز روی تو زور اقبال داد
 بسر کار تو مال و دولت غلام
 باقبال اجلال همت قوی
 پئے بندگی خاکبوست زمین
 خطا می کند او خطا می کند
 فلک در زمانه مددگارست
 به سخت همی سخت زور آورست
 که نادم شود آخرش پیش تو

خراب است اندر جهان شمنت
 توئی شاه با طالع ارجبند
 چه جستم تو جنگ سی پهلوان
 کشادم بسی بازوئی سخی خویش
 به بے بهتی دستم از کار ماند
 همه پهلوانان اهل منبر
 با قبال تو ای شه ابل زور
 نیاور و کس دمی سوئی نبرد
 کنون پشت ای سرفراز آدم
 ادا میکنم پشت به نامور
 کنم بهر آئنده فرمان بری
 نه پیچم سراز حکم تو بنده وار
 بقول و قسم عهد و پیمان دهم
 بهت ز تسلیم و عجز و نیاز
 بکنم رحم بر شهرم شهریار
 بده حکم با لشکرای شاه دهر
 تو شاهی بخلق خدا رحم کن

ذلیل است در دوستان شمنت
 تو داری حکومت بخت بلند
 بدو کار من شدن بخت جوان
 مگر کردم از پنجه ات پنجه ریش
 سر بخت محولت نگونار ماند
 که بودند در لشکر من نامور
 بماندند کمزور مانند مور
 مگر آنکه جان را فدای تو کرد
 نگون سر حجب بر دنیا ز آدم
 زیاده ز اندازه خویش زر
 بطوریکه با من کنی رهبری
 شوم در مقام ادب استوار
 سر عجز بر خط فرمان نهیم
 محراب حکمت گذارم نماز
 که باشی از ان در جهان نامدار
 که باز آید از قتل و تالاج شهر
 بهین سوئی جرم و خطا رحم کن

شنید این سخن پیش، نیکنام
 که نواب شد تنگدل ز مصفا
 قدم در ره دوستی است کرد
 ز پیکار باز آمد آن پهلوان
 نمود از سعادت اطاعت قبول
 انان داد شاهنشاهی نیکنام
 چون نواب ملتان است مر و کریم
 شهنشاه بر او لطف خود عام کرد
 ز ملتان همه فوج شاهنشاهی
 همه اهل لشکر صغیر و کبیر
 ز غارت گری باز دارند دست
 چون نیکونه فرمان بلشکر رسید
 خلاص از بلا گشت بر ناو پیر
 جهان گشت زان رنج و آفت
 وزان پس چهار جبهه کا مکار
 ز انواع گنجینه سیم و زر
 بدو کردیم عهد خود استوار

چنین داد با فوج ارشاد عام
 چو آئینه دل کرد از کینه صفا
 بصدق و مصفا صلح و ریح کرد
 بصلح و مصفا خواست از امانان
 نکرد از سر عجز فرمان عدول
 به نواب ملتان ملتان تمام
 صفا سینه از خاندان قدیم
 بنامش نه لعل در جام کرد
 بهین دم بر اید بدست تھی
 جوانان زور آور شیر گیر
 بال کس در نیارند دست
 دران شهر شکل مان شد پدید
 شد از رنج آزاد خورد و کبیر
 ز محنت شد آزاد هر عالم خاص
 ز نواب بگرفت زر بے شمار
 ز اقسام الماس و لعل و گهر
 که ماند بران تا ابد پائدار

چو کردید ختم این مهم عظیم
بفتح و ظفر روز لیلان یافت
به تخت آمد آن والی تاج و تخت
چو آمد به لاهور شاه زمان
به لشکر به سجده مال و گهر
در فیض بر بیکان کرد باز
به لطف و کرم بندگان را نواخت
به عیش و طرب ماند تا چار ماه
چو آمد به آغاز فصل بهار
چو گلزار حبت جهان سبز شد
شده ابر نیان بر اهل زمان
چو آمد بشور و فغان غدلیب
به گلزار گل جلوه تازه داد
به عیش و طرب بر دهر چار سو
چو آمد کم که بد فارغ از گرم و سرد
در ایام هوای سجا و جلال
هر آنرا طلب کرد اندر حضور

نگشت اندر آنجا شنبه مقیم
بفرخت بهار الخلافت شتافت
بدولت بنفکند در خانه رخت
لمال و غم و رنج رفت از جهان
بفرق زمانه بقیانند ز ر
زرافشانند بر روی اهل نیاز
چنانند اهل جهان را نوخت
به لاهور شامنه شب اهل جاہ
گل تازہ در گلشن لاله زار
زمین سبز شد آسمان سبز شد
گهر بار چون دیده عاشقان
ز ویدار گل شد جوان غنایب
به سخن چمن بلبل آوازه داد
نسیم حسد از گل غنچه بو
مباراجه جشن ملوکانه کرد
بفیضانند بر روی عالم گلال
دیرین جشن از راه نزدیک دور

۱۵
مندان است که در این
نیز و نیز
۱۶
مندان است که در این

به نغمه بسر برد روز نشا ط
 ز گلگون شراب فرج بخش جان
 بر آراست جز می چو خلد برین
 درین جشن بد شاه فرخنده فر
 که سکهان ابل حصد بینگیان
 و بعض و حصد دشمنی و تفاق
 که روز بشاکمی چو جمع کثیر
 به پیکار شبه عهد و پیمان کند
 به لاهور آرند روی نبرد
 چو داوای شان شهر امر ترست
 مناسب که شاهنشاه کامیاب
 چو دارند شان غم پیکار حیت
 ازین غم هرگز نتابد عنان
 گر ایندم رخ آرد بان بشا
 عدور کنند از مکان بر مکان
 مبادا که در روز موعود خویش
 در آنجا کند اجتماع کشیر

بگستر و شب از مسرت باط
 بر افروخت روی پر چهرگان
 بهشت برین بر باط زمین
 که ناگه ز امرت سر آمد خبر
 که بهتند خیل کج آهنگیان
 چنین غم دارند با اتفاق
 شو جمع از جلد بر نا و سپر
 همه تن درین کار یکجان شوند
 ز مردان جنگی بر آرند کرد
 پے مفدا جان می شور و شربت
 شاید به لشکر بد آنو شتاب
 شهشته نگر و درین کار دست
 به پیکار دشمن به بند میان
 ستاند بیکدم ز دشمن کلاه
 که باقی نماند ز ماش نشان
 رسد آن شیر بران مقصود خوشتر
 به پیکار شه آن گروه شیرید

این شعر که در این دفتر
 در کتابخانه
 در کتابخانه
 در کتابخانه

<p> با نبوه خود چیره دشتی کند چو جمع آید آن جمع اهل فساد در آنوقت پیکار شکل بود خبردار شد شاه چونین خبر مگرداشت درد آنان از خویش به آخر چو شد جشن مولی تمام گردی که بدیسهان پیش شاه بغیر از فتح سنگ عالی مکان شهنشاه رنجیت روشن ضمیر بتدبیر آن اهل تدبیر و هوش طلب کرد لشکر ز نزدیک دور به آید چو شد جمله سامان جنگ بفرمود تا لشکر بیکران سوی شهر امرتسار دشتاب بسر کوبی دشمن خیره سر چو شیران بصید افگنی روند بحکم شهنشاه دور زمان </p>	<p> در آن نشه بی باده مستی کند رخ آرد به لاهور مانند باد در آن کارگر کار مشکل بود بدشمن کشی بست محکم کمر کسی را ندانست دسار خویش بانجام آن شد نیکو انصاف بکاشان خویشتن جت راه نماند اندامی کس از سپهان نمودن در پیکار اعظم مشیر عمل کرد شاهنشاه حق نبوش بسر کوبی زمره پر غرور چو شیران به پیکار کشاد جنگ بمیدان نهد پا چو کوه گران بزودی نهد پائی خود در رکاب به بندد کمر فوج اهل ظفر قدم بر سر خصم بدخوبند روان گشت لشکر چو آب روان </p>
--	---

به تیری همه فوج مانند باد
 چون لشکر بسر حد منزل رسید
 بگوردت که بد پور بهنگی گلاب
 بزودی در شهر سد و کرد
 گمزد خود فوج و لشکر داشت
 بدل زین سختت مایوس بود
 نه دست قوی بهر پیکار بود
 فقط از همه مفسدان لایم
 با دادشان مستعد شد بجنگ
 سومی شاه آمد بقهر و غضب
 چون بود آن جوان طفلک پیغمبر
 درین کار عقلش نشد رهنما
 شیر انگیز غافل ز انجام کار
 به نیکی نشد رهنمون اخترش
 چون بد مادر او در آن وقت کار
 گشتش براه خرد رهنمون
 عدو را چهار چو چو چیره دید

قدم در ره جنگ ثمن نهاد
 قیامت به امر تیر آمد پدید
 خبر رفت کامد شبه کامیاب
 بخود بند در بانی مقصود کرد
 بگنجینه گنجینه ز رنداشت
 به بند غم و رنج و افسوس بود
 نه پائی فرارشان زان کار بود
 در آندم سه صد بود و نود و شصت
 برون آمد از شهر خود پید رنگ
 برون کرده باز مقام ادب
 پراز کبر خالی ز علم و هنر
 برون برد ز انداز خویش پا
 بغفلت کمر بست بر کار زار
 سعادت بخونی نشد رهبرش
 بهر جزو کل صاحب اختیار
 ز منزلت عقل بردش برون
 بیک حمله اش در شکنجه کشید

ای گوردت گلاب
 بگوردت گلاب
 بگوردت گلاب

بشمشیر خونخوار دوشن مجاب
 به پیکار شهبهر که از مفسدان
 بخون عدو تشنه شمشیر بود
 عدو گشت چون عاجز از کارزار
 دوباره بمیدان نشد جنگجو
 دیوار آن شهر شد شهر بند
 چو دروازه شهر مردو گشت
 دگر قلعه پهنی که در شهر بود
 بهر برج آن قلعه گردون شکو
 عدو داشت اتواب آتش نشان
 چو دشمن سرکوبی شهر یار
 نه بالائی آن توپ سر می نمود
 ز هر گوله کاز اندرون آمدی
 مهار چه چون مال دشمن بدید
 به لشکر بفرمود تا بهید رنگ
 به گوله برد دشمن از از عبا
 بحکم شهبه شاه والاسفام

ز گرمی بر او تافت چون آفتاب
 در آمد بمیدان برفت از جهان
 روان مثل آب روان تیر بود
 برفت از ره شاه مثل غبار
 پیادو در راه پیکار رو
 فرو بست در کای بست و بلند
 بهر یک درش فوج دشمن نشست
 عدو جایجا انتظارش نمود
 که سر بزد فلک بود مانند کوه
 به پیکار چون رعد نعره زنان
 درون شد دیوار مانند مار
 دل غلق زیر دهنه می نمود
 ز سینه برون جوش خون آمدی
 هم از مخبران انتظارش شنید
 کند جنگ با تیر و توپ تفنگ
 عدو را به بندوق آرد ز پا
 همه فوج از صبح تا وقت شام

اینست از توپخانه
 سر

علم بهر پیکار نداشتند
 ز دشمن چون دیوار خالی ماند
 همه شب بماند اندران جایگاه
 دگر روز چون صبح شد جلوه گر
 دوباره به پیکار شد گرم خیز
 با فوج خود بهر غم حصار
 بیک حمله فوج لشکست در
 دیران لشکر شکستند باب
 بشهر اندر آمد شه ارجمند
 چو بود آن مکان بعد غاص عالم
 شه شاه نافذ چنین حکم کرد
 کند کس دست تعدی دراز
 کسی را نیاز دارد از شهریان
 نسازد علم تیغ بر روی کس
 کند از دل و جان لحاظ ادب
 بجز زمره سفیدان شیر
 غرض چون بادا پروردگار

عدو را ز دیوار برداشتند
 شه شاه لشکر سوئی شهر اند
 شه شاه بیدار ماند ماه
 کربت شاهنشاهی مهور
 دشمن کشتی کرد شمشیر تیز
 سوئی گوه گده آمد آن شهر
 دل شهریان کرد زیر و زیر
 چو با حکم شاهنشاهی کامیاب
 بغیر و زی و فتح و بخت بلند
 زیارت که قوم سکبان تمام
 که از جمله افواج اهل نبرد
 بتاراج این سکن دلنواز
 کند چیت بهر حفاظت میان
 نه بنید بجشم بدی سوئی کس
 هتی سینه سازد ز قهر و غضب
 جهان باشد امین ز شمشیر و تیر
 بشهر اندر آمد شه نامدار

ده گده نام عدو
 شهر اندر آمد

شد اول چهارچرخ شناس
 چو شد فایز آنجا بصدق یقین
 بنخاک در آن مکان بلند
 تن خویش با آب آلاشت
 ز رویان طلق محتاج داد
 بخت و دان شادمانی فرو
 وزان بعد برداشت دست و پا
 که ای بر فرازنده آسمان
 تو می مانی خلق مشکشا
 چه دور از عطای تو ای و الهلا
 مرا چیره دستی دهی بر مرد
 چو گردید فارغ ز محجو نیاز
 روان گشت با لشکر جنگیان
 چو آمد بدروازه قلعه شاه
 چو نزدیک تر شد ز بام حصا
 که از صد مهش چند مردان جنگ
 چو شد دید بدخواه را چیره دست

بدر بار غلوت که را بد اس
 نهاد از ره محو سر بر زمین
 جبین سزد و شانهش از چمند
 که درت ز رخا رها پشت
 بهر کیسه نقد سخاوت نهاد
 لطف بهر مرد بیگس نمود
 چنین کرد پیش خدا التجا
 بفرمان تو هست ملک جهان
 بسختی خبر گیر و حاجت روا
 که بر من کنی لطف و فضل کمال
 دهی غلبه بر دشمن جنگجو
 شهنشاه رنجیت گردن فراز
 بزودی سوئی قلعه پهلوان
 ز هر جا رسوید مید و دراه
 بیارید گوله عدو ابرو را
 همانوقت دادند جان پندنگ
 که بر سر کوشش چپت بست

به بندوق تیر و کمان جنگ و
 زهر چار سوئی حصار بلند
 بیک سو فتح سنگ سردار را
 مهارا چه بر جنگ مامور کرد
 بهست در لگ جمله نام آوران
 بهمراهی شاه فیروز جنگ
 همه فوج جزار آن شهر یار
 بازوئی پر زور کردند زور
 به جمعیت لشکر جنگ
 چو دروازه قلعه مسدود بود
 به چار سو لشکر انداخت جنگ
 چو شد ختم سامان جنگ از حصار
 باختران جت و زبازخواست
 به تسلیم و تفویض شهر و حصار
 زردگوهر و مال بائی خویش
 کلید در قلعه پاشاه داد
 چو ز قبال شاه بنشیند لخت

با تو آتش نشان جنگ و
 ره عافیت بر عدو کردند
 میل جنگجو مرد بهشتیار را
 ز دل خطر و دشمنان تر کرد
 دلیران و شیران کین پرور را
 بدشمن کشی تیر کردند جنگ
 دلیران سرکار عالی وقار
 چو شور قیامت نمودند شور
 شهنش سوئی قلعه آورد و رو
 بهر گوشه اش فوج موجود بود
 بهارید بر قلعه باران سنگ
 عدو گشت بیکار از کارزار
 قدم کردند در ره عجز رست
 امان جت بردگر شهر یار
 بهندران شاه آورد پیش
 سر عجز بر پشت پایش نهاد
 فرماید دشمن ز پیکار سخت

به فتح و ظفر رفت شب در حصار
 زد دشمن همه ساز و سامان بر بود
 به شهر و حصار عدو دست یافت
 به شکرا نه لطف پروردگار
 در گنج بهر سخاوت کشت د
 در آن شهر و بهم قلعه کرد انتظام
 چنانرا بعد از کرمش د کرد
 دل خلق چون گلستان زده ست
 دوباره بجلوت که را بد اس
 بصدق و صفا اندران چاک پاک
 سروشن از ان چشمه فیض شست
 زرو مال وافر و دران خانه داد
 چو ابر گهر بار گوهر نشاند
 دران خانه کار امیرانه کرد
 چو در شست و یک شتصد یک هزار
 بلندش زمین فتح آوازه شد
 روان گشت حکمش چو حکم فلک

حصاری که بد چون فلک استوار
 چه سامان که از جسم او جان بود
 سر دشمن جنگجو پست یافت
 چنین سو و بر در گش بار بار
 زد دشمن گرفت آنچه باطل داد
 درآمد بجکش همه صاعه عام
 بجو و عطل کشور آباد کرد
 قوایین نوشیر دان تازه خست
 زرافشان و گنجینه قیاس
 محراب نهاده بر روی خاک
 بصدق دل اعتقاد درست
 بهر بنوا بزل شان داد
 بفش زمین مثل خور ز رفتند
 بهر بنده الطافش مانده کرد
 و خیل اندران شهر شد شهر یار
 باطل جهان ذکر او تازه شد
 بهر چاره روی زمین یک یک

<p> ز عدلش زمانه بلندی گرفت فلک کوس عکسش به عالم نواخت بگنجینه اش مال دولت فروز زمین و زمان سر بایش نهاد سرش گشت همسر سپهرخ بیز سطیعیش جهان گشت دال جهان به لاهور آدرخ افروخته بغیر وزئی آن شه ارجمند از ان عیش و عشرت جهان شاد شد رعیت همه کوس شادی نواخت ز نور طرب گشت روشن چراغ الهی توزر می کنی خاک را عالم کن بپندی چو آینه نور </p>	<p> زمین پایه ارجمندی گرفت جهان را بفرمان او بنده ساخت شرقی زهر چار سوره و نه و بخاک درش آسمان پلوسه داد بحکم و بدولت بتاج و تکیه در آئینه حکمش کمین و مکان چو خور از ظفر مایه انداخت بهر چار سو کوس عشرت زدند دل ایل غم از غم آزاد شد دل از بند ریج و غم آزاد ساخت زمانه شد از تازی تازه باغ بر حمت کنی پاک ناپاک را ز انوار خود بخش در سینه نور </p>
---	--

شکر کشیدن بهار اجه بیت سکه بسوی جهنگ ظفر یافتن
بر جهنگ اوج و واپس آمدن سب آمدن بهار اجه بیت سکه
بامرور و رفتن به آنروئی شلج بانفصال

مقدمه زمین راجه نابیهه پیااله

<p> خدا می جهان واحد لایزال چو اونیت حاکم بلکه جهان چو اونیت مشکلائی دگر ظهورش بهر ذره جلوه گریست شهنشاه پیش در میان شهبان سننری ز نقص و مبراز عیب ز رنگینی گل عیان نگ است چو سبزه نماید بروی زمین بهر دل همیشه نهان مشکراو نشانش ز اهل نشان ظاهر است ز پیر وانه عشقش نماید ظهور بعالم شه کبریا قادر است بها نرا که از قهر برهم زند بهر بادشه بادشاهی از دست چنین داد دانی شیرین سخن </p>	<p> ندارد نظیر و ندارد مثال چو اونیت مالک بدور زبان خدا می دگر رهنمائی دگر عیان نور ذاتش بهر اختر است بها ندریش در زمین و زبان زو هم و گمان پاک دانا می نواد می بابل ز آهنگ است چو مهاب تابان سچرخ برین عیان است بر هر زبان ذکر او مکانش ز کون مکان ظاهر است ز حشش عیان رخ شمع نور بلک خدا می خدا تادار است کسی را چه طاقت که یکدم زند نصیب گدا هم گدا می از دست خبرزان شهنشاه دور زمین </p>
---	--

که چون آن جهاندار والا گهر به لاهور دو ماه آرام کرد پری چهرگانرا بخود کرد یار به محفل گهی جلوه گر چون چراغ همه روز جمعیت او مجسم گرفتی ز ساقی گهی جام می درین شغل بد شاه فیروز جنگ که سردار احمد رئیس سیال سر کبردار و سپهرخ برین دش فارغ از غم چو ثنائشها همیاست پیش سامان جنگ یکی لشکری ارد آراسته گذارد بعیش طرب صبح و شام غمش نیست در دار ناپایدار همیشه شیرین لبان و قیامت بخود خواند او را اگر بادشاه شود نافذ اندر جهان حکم تو	ز امر تسر آمد بفتح و طغنه فقط شغل باد لبر و جام کرد بسر برد در عیش لیل و نهار چو ببل گویا بایل سیر باغ بشب پرتو افکن بمجلس شمع بدادی بشیرین لبان کام می که آمدی نامه از ملک جنگ که هست اندران ملک با جاه و مال ز سخوت نیار و جبین بزرگ بکام دلش ملک دور زمان بسی گول باروت و توپ تفنگ ز جنگی جوانان نو خواسته فقط شغل دارد باقی و جام نه اندیشه در خاطر از روزگار بحسن پری چهرگان شوق است نماید بدان گره از صدق راه بایل زمانه عیان حکم تو
---	--

ای صفا
دانی جنگ و فوج
که در جنگ و فوج
مکنت دارد ۱۱

بنایت همه سرکشان سرزنهند
 چو مضمون این نامه دلپند
 بنرسند مردی ز مردان کاک
 فرستاد با خط خود بید رنگ
 بفرمان شه قاصد تیز گام
 چو در جنگ نزد یک حمد رسید
 فزون کرد ز اندازه خویش نپ
 نشد در دلش عیب شه جائی گیر
 نه سولان به الماس شد کارگر
 نه باز آمد از راه کبر و منی
 رجوعش بسوی محبت نشد
 چو بر خواند آن نامه اتحاد
 با خلاق بد تلخ کامی نمود
 بناچار واپس بیاد سفیر
 ز احمد خبر یافت چون شهریار
 ندارد بدل پیچ پروانے شاه
 به جمعیت جمع او باش چپند

بتعظیم تو سروران سرزنهند
 در آمد بگوش شه ارجمند
 نگو خلق و اهل خرد و هوشیار
 چو باد صبا سومی سالار جنگ
 سبک کرد راه مسافت تمام
 رخ او به راه هدایت ندید
 مگر مرغ سرکش نیاید به بند
 ز تحریر و تقریر مرد سفیر
 نه کرد اندران سنگان اران اثر
 بالفت نشد یائل از دشمنی
 دلش ره ره و راه الفت نشد
 جوابی بجز تند خوئی نداد
 ترش رویی خود بران بر فرو
 خبر داد ز احوال مرد شیریر
 که مهبت او بیای غرور استوار
 نه در سینه خود کند جائے شاه
 ندارد بخاطر اطاعت پسند

به لشکر فرمود تا بید رنگ
 کند نیز خنجر بقتل سیال
 بهر شهر و قریه که لشکر رود
 غرض با همه فوج لشکر شکن
 ز لاهور بر خطه جنگ تاخت
 ملک عدو هر کجا پا نشود
 بره هر که با شاه شد جنگجو
 بهر آنکس که آمد بصدق و صفا
 بهر اهل خلاص اخلاص کرد
 مطیعان خود را بنیز و دقدر
 به آخر چو بر جنگ شد خیمه زن
 بسامان شایسته بدخواه او
 برآمد چو شیر از در شهر جنگ
 چو مردان کمر بست بهر نبرد
 بمیدان در آمد به پیکار شاه
 تشدر بهما بر سعادت دلش
 با نبوه مردان اهل فساد

شود مستعد بهر تاراج جنگ
 بگیرد از آن سرکشان ملک و مال
 به پیکار شمشیر کین برکش
 مهاراجه شیر دل پیلتن
 بدشمن ره عافیت تنگ خست
 ز رمال و دولت تباراج برد
 جدا گردنش کرد از دوش او
 نکر دوش زد ادم محبت را
 با اهل و فام رحمت خاص کرد
 نمود از غضب قهر بر اهل غدا
 با نبوه مردان لشکر شکن
 بشد سدره بر سر راه او
 نه ورزید در جنگ هرگز درنگ
 ز سینه نکرد آتش کینه سرد
 ز منبر لکه عقل گم کرده راه
 خرد دور تر برد از منبرش
 کمر بست و دست شجاعت کشاد

چهارچوب چون دید کاد عدو
 ز شمشیر بر آن آتش نداد
 چو ابر سیاه اندران دار و گیر
 بفرقش ز آتو آب تش نشانند
 بیک حمله پایش ز میدان ببرد
 چنان غور و دشمنی دشمنش گشت
 چهارچوب بر چار سوئی حصار
 بران قلعه از هر طرف راست
 بیک جانب توانی یکسو تنگ
 عدو هم نشاندند برین کار بست
 شب و روز بالائی بام حصار
 چو بدخواه سه روز محصور ماند
 شد از بیم شه لشکرش بیقرار
 سراپا رعیت صغیر و کبیر
 بز قند آن شهر خالی ماند
 بجز خان نصرت امیر دلیر
 در آن سحر که نزد احمد نماند

میدان جنگ آوری رو ببرد
 مکان در زمین وزانش نداد
 برویش بیاید باران تیر
 دلیرانه برگردنش تیغ راند
 بزدان شهر و حصارش سپرد
 که آمد لشهر و در قلعه بست
 چو دیوار کرد فوج استوار
 و را من بر روی بدخواه بست
 بدیوار آن قلعه میکرد جنگ
 بشد از دلیری به پیکار چست
 همه بود مشغول در کار زار
 بگنجی از قرب شه دور ماند
 همه فوج گرفت راه فرار
 ز طفل و زن و مرد و بزرگ و پیر
 فلک گرد گشت برایشان نشانند
 که بد صاحب داعیه مثل شیر
 بخد مت کس از نیک از بد نماند

این قصه از شعران جوانان
 به دست

ز یاران چو تنها شد آن پهلوان
 بناچار گرفت راه فساد
 ز مال و زر خویش برداشت دست
 ز گنجینه خویش تن هر چه داشت
 تپی کیسه رفت از همه مال گنج
 همه مال و دولت بغارت سپرد
 پریشان براه نهریت دوید
 خبر یافت چون شاه فرخته خود
 بشهر آمد و کوس و لت نواخت
 چو شد داخل قلعه آن نامور
 ز اهل مکان یافت خالی مکان
 بیک سمت اسپان رهوار دید
 ز اسباب سنگین توپ تفنگ
 بیک گوشه باروت و انبار را
 چو شه آن همه دولت و گنج یافت
 بدست آمدش ملک مال عدو
 ز شادی دلش آنچنان تاب یافت

نماندش مگر صبر و تاب توان
 سلامت بدر جست زان کارزار
 در آن یکسوی صلح کرد دست
 در آن قلعه بی پاسبان گشت
 باز پیشه و درود امنوس ریج
 بجز غم دیگر هیچ با خود نبرد
 شب شب بسر حد لمان رسید
 که مفور شد دشمن جنگجو
 سران را با نام خورشید ساخت
 ندیدند آن باز نوح بشر
 زانان ندیدند آنچنان
 بیک سو گهرهای شهوار دید
 غزون یافت ز اندازه سامان
 بیک سمت از گوله خوار را
 ترازوی خود را گهر نیج یافت
 ز رویم و جواهر و جلال عدو
 که نور رخس نور مهتاب یافت

<p>چو زر سحرخی آورد رنگ خدا غرض آن همه دولت مال زر خزانه روانه به لاهور ساخت دوران سرزمین چاکم خود نشان وزان مال با سایلان حصه داد رعیت که زان شهر مفرد بود دو باره دران خطه آباد گشت شهنشه فراخت چو زان گریافت بران شد که بدخواه مفور را بگیرد و در ابدست قوی در آبادی شهر شد سکونت با وج آمد و از ره انتظام که تو فرد حق سیدی و فقیر فقیران و عبادات اهل کمال چو از دل کنی ترک نیای و خدا خواهی و نیز مال دیگر مناسب که ترک حکومت کنی</p>	<p>ز فرحت و در خواره شد لاله زار چو گرفت شایسته نامور ز دل کلفت ریج تخم دور ساخت حکومت با انصاف و با عدل اند به لطف و کرم خلق را کرد شاد ز شورش را وقت معذور بود دل خلق را انصاف شه شاد گشت قدم هر قدم سوی دشمن یافت و آرد و نه ملتان بدام بلا به بند و با قبال کین هر دی برودی ز راه ترمون گذشت فرستاد بانگ سلطان پیام تعجب که باشی در اینجا امیر ندارند با مال و زر اتصال فقیری بحق باشدت رهنمون خیال محال است به پنجر به تسبیح و سجاده الفت کنی</p>
---	--

در این خواب که شده در یاد
 با وی و خیال و چه در میان
 اتصال دارد ۱۲
 بیناگ سلطان نام
 حاکم و چه خورد و خورد ۱۳

به بندی همیشه بحق بند دل
 نداری محبت بجز کردگار
 نه بردل بری بهر گنجینه بجز
 سپاری بباذن زروال خویش
 بدون کنج فرماندهی خویش را
 بمن ده حکومت که حاکم منم
 بکن بستر خویش بر روی خاک
 و گرنه دهم آسپهان گو شمال
 بغارت برم سر بسر کشورت
 چو فرمان شه نزد سلطان رسید
 در آمد بخدمت بعجز دنیا از
 گفتا که ای بادشاه جهان
 توئی شاه من بنده بے نوا
 بدین خاکساری فقیر تو ام
 منم قطره و بجز جوشان توئی
 تو هستی شهنشاه گیتی پناه
 گدا را نواز ز شاهنشهان

کنی قطع از مال پیوند دل
 ز لذات دنیا شوی برکنار
 بسینه ز عرفان کنی جمع گنج
 نه ز اندیشه ز کنی سینه ریش
 که اینکار زید نه درویش را
 بزور آوران شاه روی تو منم
 که گروی ز آلائش نفس پاک
 که در دولت زود آید زوال
 هپی کیسه سازم ز مال ز زرت
 بجز بندگی هیچ چاره ندید
 در صلح پرروئی شه کرد باز
 بحکم تو باشد زمین زبان
 توئی صاحب دولت دمن گدا
 بزندان الفت اسیر تو ام
 منم ذره خورشید زخاں توئی
 منم بنده ات سایل بارگاه
 محبت جهان را بود پاکهان

شهبان باریست مروت کنند
 گر این خطه ای شاه کشور کشا
 و عاگویی دولت بما غم مدام
 فرستم بر سال مال خراج
 گذشته اگر التماس قبول
 و هم آنچه خواهی بگنجینه مال
 چو تقریر سلطان با عقل هوش
 برحم آمد و رفت دور از غضب
 نشانش بر باره با آبرو
 تسلی و لطف و مدارا نمود
 به نذرانه گرفت ز مال و زر
 دوباره نمودش را بن سزین
 چو شد مطمئن سید نامور
 در آمد به قلعه آن شه امجد
 پیر از گوهر و مال دید آن حصا
 مگر شه طمع اندران ز زر نکرد
 و ز انجاریخ خود بملکان نهاد

بهر اهل الفت محبت کنند
 بدین بنده بخشی بر آید خدا
 بخد مت به بندم کمر صبح و شام
 و هم بے کم و کاست سالانه باج
 نباشد مرا هم ز حکمت عدول
 نیارم بدل یحیح رنج و مال
 چهاراچه را بجان کرد گوش
 بدو کرد تقریر خلق و ادب
 غرض با فقیران شد جلجلیو
 ره آشتی آتسکارا نمود
 بطور تبرک ز غسل و گهر
 با غراز و اکرام کرسی نشین
 بروی شهنشاه بکشد در
 بفرحت کشاد دل خویش بند
 برون از حجاب فزون شمار
 نظر هم بران گنج و گوهر نکرد
 روان گشت زان خطه مانند با

حکم فتح ۱۲
 اعانای سلطان

چنان اسپ زانج نیکه نیر راند
مگر کرد چون نبرد مهتم قیام
که آمد به پنجاب باکره دفسر
با فوج و لشکر هزاران هزار
دلیران ناور و شیران جنگ
در نیدم قیامت با مرسرست
بشاه دار و این التجا آن امیر
چو انگر نیر شد بر سرش چیره دست
بدین سو مخ آورد آن پهلوان
بسر پنجه زور امداد تو
پیش لار و لیک ایل ظفر
هند و تعاقب قدم بر قدم
هزاره جهونت عالی مقام
را انگر نیر چون سخت تنگ آمدست
به نبرد تو آمد که الفت کنی
مناسب که شاهنشیه دادرس
چو نشان به لاهور و زرقیا

که ملتان از پانزده میل ماند
وز انجا ز قاصد شنبه این پیام
هزاره سنده پیا هو لکر +
که باشد شمارش فزون شمار
بمیدان گر انبار مانند سنگ
دران شهر همان این کنورست
که گردی باد او دوستگیر
بمیدان پیکار و ادش شکست
که جوید مدد از تو ای فوجان
دوباره شود با عدو جنگجو
به تبلیغ رسیدت با کر و نه
بفوج و لشکر خیل و حشم
که در مرثیه هست بانگ نام
در نیوقت عاجز جنگ آمدست
چو یاران هدم حمایت کنی
بزدوی از بنجار و دبار پس
که قایم بود در جهان نظام

است ۱۲
سند پیا هو لکر
اندو دادرس
دکن و اقم است ۱۲
در دکن صاحب
سپاه لار و لیک
انگرنیر

رعیت چو زین حال گاه نیست
 ز بیگانه لشکر بر اسان ترست
 چو گفت این خبر قاصد نیز سوخت
 دوباره ز مهمم در آمد بچنگ
 به پرداخت چندی بسیر و شکار
 در آنجا همه لشکر و فوج خویش
 چو شد جمیع آن فوج اهل ظفر
 به دل لشکر مردی مبارک نهاد
 و زان پس بانجوه فوج و پیا
 سبک را نذران جانیکه باد پا
 چو شد شهر لاهور زان شهریار
 رسولی ز علم و هنر بهره مند
 فرستاد با گوهر و مال و زر
 چو آمد بخدمت سیفرا سیر
 بفرمان تو باد و دور تر
 چو غور شید روشن بود نام تو
 مهاراجه جویت عالی وقار

کسی را بدین مدعا راه نیست
 ز تاراج و غارت پیریشان است
 بگوش مهاراجه حق نبوش
 نکر و اندرین کار لخته درنگ
 که مطبوع بدسیر آن مرغزار
 فراهم نمود آن شه نیک کیش
 در آن خط نروشه نامور
 شهنشه حکومت در آن خطه دار
 دو اسپ روان شد سوی تختگاه
 چو تخت سلیمان بروی هوا
 چو بستان جنت سرا پا بهار
 مهاراجه جویت دانش پسند
 بدرگاه شامهنشه نامور
 بشه گفت گاهی شاه روشن ضمیر
 ردان حکم تو باد در سحر و بر
 بود عام در خلق انعام تو
 باداد تو جویت امیدوار

با قلم تو میبان آمد است
 بحکم قضایا فت آن چیره دست
 چو آن شیر از زور شیر یفت
 بدان پهلوانی و بازوی زور
 بدان حشمت و لشکر دال زر
 زانگزیز مغلوب شد ناگهان
 کنون پیش تو آدای شهر یار
 که مانند مردان شوی حامیش
 شوی ستعد بهر امداد او
 شوی یار و یار یاری کنی
 رسد گر بامداد تو ای جوان
 در مال و گنجینه بے شمار
 ز قاصد چو شه گفتگویش شنید
 سخن با وی از دانش و عقل براند
 چنین داد بعد از مال جواب
 که تو اوج ماست مصر و خجک
 بدین جا بکی که تو انیم ما

درین خانه چون فشان دست
 زانگزیز در عین میدان شکست
 دل آن دلیر از دلیری فبت
 غمش کرد پا مال مانند مور
 بدان خنجر و تیر و تیغ و تبر
 جدا گشت از ملک از خانان
 ز الطاف تو هست امید دار
 کنی پیش نام آوران نامیشر
 ز بیداد دشمن و ہی داد او
 در نیوقت غم غمگساری کنی
 چهارا ج جو نت بر کام جان
 بشکرانه اش بر تو سازد نثار
 با غار و انجام مطلب رسید
 بغزت نشست و بخرمت نشاند
 جواب مناسب سراپا صواب
 ز مدت سوئی ملک لمان جنگ
 که آرمی شکر زهر جاجب

بود در میان و فقه گر کینه ماه
 چو جیونت در شهر امرت سرت
 بدین حالت تنگی وقت تنگ
 کجا هست ممکن که بهر مدد
 چنین گفت و نشست بر راهوار
 چو با فوج و لشکر در انجا رسید
 در آن منزل خورم آن هر دو شاه
 با وج سعادت قرآن یافتند
 چهار راجه رنجیت اهل و فای
 ادا خدمت میبانی نمود
 بروخوان احسان خود عالم کرد
 و دشانان بیک بزم تاجاروز
 همه لعل در جام جان یافتند
 بدادند هر روز شاد و عیش
 بچشن فرید و نران بر زمین
 و دوشرویکه محفل آراستند
 و دشانان نشستند شام و پکا

توانیم با جمع کردن سپاه
 بدریائی تلج مد و بر سر است
 که در سر که نیست هرگز دزدان
 در نیوقت لشکر فراهم شود
 روان شد با مژگان شهریار
 چهار راجه جیونت پیش و مید
 به برج نگو طالعی مهر و ماه
 بقرب محبت مکان یافتند
 با خلاق و اخلاص صدق و صفا
 غرض غرت میزبانی فروزد
 می عشرت و عیش در جام کرد
 با نذند چون شمع گیتی فروزد
 با غرض ارغوان ریختند
 بعالم نهادند بنیاد عیش
 نشستند شان اهل نگین
 ز شیرین لبان جام می آستند
 به طلعان صورت مهر و ماه

دیرین جشن بودند هر صبح و شام
که یک قاصد از تلج آمد چو باد
خبر داد کاوردانگر نیز فوج
همه فوج انگر نیز دشمن شکن
گورنر سپه دار عالی و تار
پزدوی از آن خبا بدگذشت
دو اسبه چو گردان گردن فراز
ز جاسوسان گوش کرد این خبر
در پیکار از شاه تدبیر جست
از آن چاره گر چاره کار جست
همه راجه گفتش که ای میوشمند
خدا کردانگر نیز را باد شاه
سپردست از راه لطف و عطا
نهادند شالان ابل زمین
دلیران بکشمش زبون گشته اند
همه پهلوان گردن منراز
زمین جمله محکوم فرمان اوست

دوشالان فی جایه والا مقام
بخدمت رسید و زمین سجده داد
چو دریائی جوشنده در عین موج
بدین سوئی تلج شده خیمه زن
که دارد بد آنروئی دریا قرا
ز دریا چو سیلاب خواهد گذشت
کند طریک یک هفته راه دراز
همه راجه جونت والا گهر
بصدق دل و اعتقاد دست
دو پیر خود زان بدو کار جست
ندارم بانگر نیز کینه پسند
با وج نگو مالعی مثل ماه
ز مام حکومت بدتش خدا
سراپا بنحاک نیازش چنین
سران جهان سرنگون گشته اند
بیایش نهادند روی نیاز
سر خلق در بند احسان اوست

چو هستند حکام بند وستان
 همان به که تو هم مدارا کنی
 مکن سینه خویش ز کینه ریش
 مبادا که درد هر سختی بری
 شوی بے مکان از مکان قدیم
 مبادا که آید بدولت زوال
 چو آنکه نیز از حکم حق شد غریز
 کسی که حق اهل فرمان کند
 بدو جنگ جستن بود ناصواب
 مہاراجہ جہونت مرد سعید
 بد بیر شاہنشہ اہل ہوش
 ہانگہ نیز بر صلح آمادہ گشت
 سوئی تلج آورد روی صلاح
 کشادہ کرد دل بالفت بہست
 صفا کرد چہم از غرور و روشی
 بخلق و محبت بنگاہ شد
 چو از ہر ہم شہ گشت آن جوان

پیشش نیران بر جی جان
 رہ آشتی آتسکا را کنی
 کہ ہستی درین کار بد خواہ خوشتر
 زخ از مرکز نیک بختی بری
 پریشان کنی خاندان قدیم
 بسختی شوی خارج از ملک مال
 نخواہد بدو جنگ اہل تہنیر
 شہنشاہ در ملک دوران کند
 کہ نتوان زدن پنچہ بر آفتاب
 ز رنجیت چون این نصیحت شنید
 محبت بہ بحر دلش کرد جوش
 باطلانہ موت بہم در نوشت
 رجوع دل دجان بسوی فلاح
 بیندخت شمشیر بران دست
 بہ برداشت پا از رہ دشمنی
 سوئی صلح مایل بشد بیر شد
 روان سوئی تلج چو بحر روان

ز اسیر آید شمع نامور
دو سه ماه مصروف در نظام
همه فوج و لشکر دو چندان نمود
بنادین توپ و تپش فغان
فرام نمود و با فوج داد
هم از گوله باروت انبار کرد
بران شد که لشکر بلقان برد
که نواب لمان ز راه غرور
نه بر عهد و اقرار بودش قهر
ز راه حد کینه در سینه داشت
عدوی که میگفت مقهور شاه
چو مغرور شد احمد از شهر جنگ
پرو داد نواب لمان امان
بر پنجید زوزین سبب شهر یار
همی خواست کا فوج اهل ظفر
بسختی کشد از عدو انتقام
ز ماوای جانم مکانش برد

به لاهور با فوج اهل ظفر
بماند آن مہاراجہ نیک نام
بنا ہنشی عزت و شان فرود
ز سامان شمشیر و تیروشان
دو چندان از ان ذخیرہ ہا
غرض ہر چہ بایست تیار کرد
بیکدم ز جسم عدو جان برد
در اندم بد از راه خلاص دور
نہ بر صدق قول قسم اعتبار
خوار کردت بر آئینہ داشت
گرفت ز شہ در مکانش پناہ
بہ نزدیک نواب شد بیدار
سپردش در دست شاہ جهان
عیان شد بر آئینہ دل غبار
تسخیر لمان برد زود تر
ز جا و مقامش کند بے مقام
ز ناموس نام و نشانش برد

ایں قصہ در کتاب
تاریخ ہندوستان
جلد اول صفحہ ۱۰۰

درین غم بدشاه والا گهر
 ز سالار پیا له عالی مقام
 که ای نامور کج کم دادرین
 دریندم پریشانم از حال خویش
 که سالار زابیه من دشمن است
 ز هم جدی ورشته است و
 بن دو برادر عدو گشته اند
 خیال قریب نیست ز ندیشان
 و لشکر به پیکار من آمدند
 و شیر اند زور آور و چیره ست
 درین مری زمین را و ایالتش بود
 پستش خداداد و دیهات چند
 چو او دست از مال دنیا نشاند
 نگذاشت یک زوجه به یق
 زن نیک سیرت بجایش نشست
 بسجده کرد آن زن رخ شخصه
 مگر ندانند زو انتظام زمین

که آمد ز پیا له معینم بر
 به تعظیم و تسلیم گفت این پیام
 بهر اهل فریاد و سر یادرین
 دل اندوگین دارم و سینه ریش
 سپیدار کشتل بدو کین است
 نیارند در خاطر خویش یاد
 بنا و روشن جنگ گشته اند
 بخویشان محبت ندارندشان
 دو دشمن آزار من آمدند
 فروشان و جوشان چه پلایان
 یکی مرد با دانش و عدل و جود
 نمودش عطا پایه از حمبد
 زاد لاد او کس بجایش نماند
 جمیل و حسین نام نور لب
 چو مردان کلید حکومت بدست
 بے انتظام همه ملک و مال
 که بیوه زنی بود و پرده نشین

رادیکاس
 جاکر دار عهدشان اسلام
 بود و دیگران ادو داول
 داشتند

برین گشت راضی زن نیک
 خبر گیر حالش بمانم مدام
 چون شد شهنشهر این خبر در جهان
 از آن جمله سالار تا بهبه دلیر
 بر آن شد که او گیرد از من زمین
 به پیکار من لشکر آراست است
 چو از نیز دار و بد و اتح و
 باد او لشکر آورده است
 درین راه فرمانده چندی هم
 بیاطن بدان هر دو پیوند است
 نخواهد هم او از سر بنفش کین
 چو با لشکر و فوج و توپ تفنگ
 ز تو چاره چه میگویم اسی سر قرار
 بدینجا بیا و بدادم رسان
 بدست خدا داد یار و می زور
 چو رستم شدی لطف بر زال کن
 به پنجاب حق کرد حکمت عیان

که گیرم ز نیش لقمیت ازو
 بخلق نگو دارمش شاد و کام
 شدند آن همه دوستان شمنان
 که تند است در جنگ مانند شیر
 بمیدان کند تیز شمشیر کین
 زوایا کیش بدو خست است
 در آن خطه کرد است بر پا فدا
 قرار از دل جان من برده است
 بدان هر دو دار و قدم به قدم
 دل هر دو بدخواه در بند است
 که در یک من باشد آن هر زین
 ندارم بدان هر دو یار آنگ
 مدد از تو خواهم بچشم زنیار
 ز امداد خود بر مرا دم رسان
 بلطف و کرم شد خبر گیر مور
 ز قید الم فارغ البال کن
 شدی صبح زان همچو بحر روان

این مضمون در کتاب
 تاریخ حبیبیه که در کتابخانه
 وزارت معارف است ۱۳

مرد کن مرد کن مرد کن مرد
 بده دادم ای داور دادگر
 ز انصاف خود صاف کن بنده ام
 چو پیغام بر کرد شرح پیام
 کی پیشکش کرد سلک گهر
 ز هر گوهرش جلوه گر آفتاب
 ز نامه بهر گوهرش مستندی
 بگفتا که این تحفه آوده ام
 بگیر از من این هدیه مختصر
 بجان و بدل شود دگرا و
 بنه بار احسان چو مردان کار
 ز برنجیر منت درارش به بند
 چو پیغام بر شرح پیام گفت
 به سمع قبول آمد آن التماس
 وزان پس سول مهر مند را
 وزان سلک گوهر گوهر گفت
 بفرمود تا فوج مردان گلسان

که اینکار از بادشاهان سزد
 به چشم کرم کن بحال نظم
 بیز ظلمت از روی آینه ام
 به نذرانه شاه فرخنده نام
 که هر دانه اش بود رشک قمر
 روان از همه دانه دریایی آب
 سر اسیمه در قیئتش جوهری
 به پیش تو ای شاه اهل کرم
 ز سالار پیا له اسه نامور
 درین رنج و غم باش غمخوار او
 بدوش دی لای سرور نامدار
 بنه بروی از لطف و احسان کند
 در لطف در سلک تقریر یافت
 بدرگاه فرمانده حق شناس
 مهابار ج در قرب خود داد جا
 چو نقره بخندید چون شگفت
 همه پلوانان روین تنان

بخدشت امان یابی از مال جان
 شوی بنده گرازه بندگی
 بدوران ترا تاج غوث دهم
 بنذرانه با تو کفایت کنم
 نه با ملک و مالت رسام گزند
 کنم دوستی با تو ای جنگجو
 و گرازه چهل کبیر و منی
 بگوشت دهم از غضب گوشمال
 همه گنج و مال تو فارت کنم
 کشایم تباراج شهر تو دست
 در آندم ذلیل و پشیمان شوی
 چون ملک تو خواهم زد دست ز بود
 چو از جانب شاه و الامقام
 بفرزید از رعب شاهنشاهی
 نه در پنجه اش زرنه در دست زو
 رعیت مگر بهر تدبیر کار
 رعیان اهل خرد نامور

شوی بنده مقبل از بندگان
 نگویند سر کنی از سرش گندگی
 بفرقت کلاه سکومت خشم
 بهر کار مشکل حمایت کنم
 بشفقت کشایم ز کار تو بند
 که محسن نکوی کند با عدو
 کنی با من هربان دشمنی
 خاتم بفرق تو خاک و بال
 تسلط ملک دیارت کنم
 ربایم بدست جفا هر چه هست
 ازین کرده خویش حیران شوی
 پشیمان شوی گرد آندم چه بود
 به نزد یک بده شکر رفت این پیام
 ز مرد انگلی کرد قالب تهی
 فرمانده از کار ماند مور
 درین وقت مشکل بدوشت پا
 که بودند در شهر باسیم و زور

باد او بدنه سنگه پرد خستند
 چون درانه شد جمع آمدند
 به تعظیم و تسلیم نهاد سر
 بندر گنه بسیر شهر مار
 ز افعال خود نادوم و سینه پش
 گرفت آنچه از مردم شهر گنج
 چون درانه گرفت زو باد شاه
 کیه خلعتش داد بافتخار
 بر حرم آمد و از غضب سینه شست
 و زان پس شهنتاه فرخ نهاد
 بره ماند مصروف سیر و شکار
 لکرشک شاه دشمن شکن
 کسانیکه بودند آنجا مقیم
 بشکند انداخته آب و لعاس
 ازین حرکت شهر سکهان فوج
 شکستند مردان اهل ظفر
 پس انکه بتاراج بشناختند

زرو مال و افراد ساختند
 بدرگاه شاهنشاه نامجو
 بیای شهنتاه اهل ظفر
 دل و جان ریش نه است فکار
 دو تا کرده پشت سر فکند پش
 بشه دادند رانه بیدست هیچ
 بهالم سر فراز کردش چو ماه
 فرووش بنام آوران قندار
 غبار از دل رنگ زایشست
 قدم سوئی شهر نکو در نهاد
 دو هفته روز شاهنشاه نامدار
 نزد می بران شهر شد خیمه زن
 در شهر بستند از خوف و بیم
 ز سامان دعوت نبردند نام
 و دیدند بر شهر مانده موج
 درش را به توپ تفنگ تهر
 بهر دند چیر که شان یافتند

شاه نکو نام نصیر
 در دیوانه جانده ۱۳

بقهر و غضب تشن فروختند
 نشان زدند گردالم بر جهان
 ز گنجینه نقد لعل و گهر
 گرفتند ز انجا باز و می زد
 خبر چون بنزد شهنشه رسید
 بدل گشت غمگین ز کردار فوج
 بدان سوستانان شد از صیدگاه
 ببردان لشکر ملامت نمود
 ز غارتگران مال غارت گرفت
 کسانیکه کردند این کار زشت
 رعیت که بدخته و سینه ریش
 شهنشه بهر یک تسلی نمود
 وزان پس از آن جائگه شهریار
 چونزد فلور آمد از راه دور
 و هر دم نگه میدار آن جائیکه
 اطاعت نمود و برست از بلا
 بالوان نعمت ضیافت نمود

متاع رعیت همه سوختند
 فرو ونداد باز غم بر جهان
 ز اسباب شایسته و سیم و زر
 ز ناراج برپا نمودند شور
 که شد در نگو در قیامت پدید
 که بدکار غارتگران کار فوج
 به بست از ره عقل برزقته راه
 بهر اهل قننه نداشت فروز
 ز لشکر همه گنج دولت گرفت
 سزا بهر تاویب ایشان فشت
 و دوباره شد آباد در باغ و بیش
 فرو کرد و زان آتش فتنه دود
 روان گشت و آمد بدریا کنار
 بدان سرزمین او چون ماه نور
 بنذرانه آمد بدر بارشاه
 برندان محنت شد مبتلا
 دل نشه بهمان پرستی بود

این داستان
 از تاریخ
 سمرقند است

زرو مال و گوهر نذرانه داد
 بچندین گهر سحر الفت خرید
 بیک قطره دریای جوشان گشت
 بحالش مهاراجه شد هیربان
 نمودش عطا خلعت سروری
 بفرش نهاد از سعادت کلاه
 طمع در زرو مال ملکش نکرد
 چو این کار اعظم سرانجام گشت
 پذیرفت در لودیانه مقام
 چو سردار آن بقعه فوجی نشست
 ز ملک زرو مال بر دست دست
 چو از شهر خود مرد نادان رفت
 بدست مهاراجه آن جمله گنج
 شهنشه دران ملک شهر و مکان
 رعیت که ساکن دران شهر بود
 امان بندگان از تاراج داد
 ز غارتگری کرد کوتاه دست

بدان بادش بذل نماند داد
 بدینار زر کان دولت خرید
 بیک ذره خورشید زخاں گشت
 چو خورشید جلوه گر کردش اندر جهان
 فرو دوش بران پایه برتری
 به نزد خود از لطف دادش پناه
 بر آرد دوش از قید اندوه و درد
 بزودی ز دریای تلج گذشت
 شد از بندگی بهره و رخصت
 براه هیرمیت قدم بر فرشت
 بویرانه مانند وحشی نشست
 بنادانی از جمله سامان برفت
 خدای جهان داد بیدست پنج
 مکان کرد مانند شاهنشاه
 برایشان کرم کرد و احسان داد
 بلوح جهان نقش حان نهاد
 در ظلم بر روی مردم پست

لودیانه نام شهر
 که سیمنا شرقی دریای
 تلج است ۱۱

چو در لودیانه نمود انتظام
از اینجا بگذرانو شد گرم خیز
چو آن سرزمین بهم بدست آمد
گرفت از همه ملک آن خراج
و از آنجا و کیلان اهل تمیز
نشان برگاه شهبان آمدند
بنذرانه مال و گهر بے شمار
سراپا نمودند اظهار حال
رشته داد فریاد خود خواستند
تصدیق احوال اقوال غیش
چو کرد آن شهنشاه عالی دقا
بزد خیمه خود بران سرزمین
با انجام کاریکه در پیش داشت
ز پیا له و نابیه و جیند هم
به نزد شهنشاه جمع آمدند
باظهار احوال هر یک فریق
پس از کشف احوال ز راه داد

بجوئی شهنشاه و الامقام
براه شجاعت قدم کرد تیز
چو نشان بمند نشست آمدش
و مصلح ز همه سرزمین و باج
یک ز نابیه و دیگر از جیند نیز
دو تیاره برگرد به آمدند
نمودند بر شاه دوران نثار
بدرگاه دانائی نیکو خصال
بالضاف مجلس بیاراستند
و لیل قوی هر یک آورد پیش
بجائے تنازع قدم استوار
که نیکوست کارزمین بر زمین
چو مردان دانا توجه گماشت
همه نامداران عالی هم
چو پیر وانه برگرد و شمع آمدند
نظر کرد آن اهل بنش و دقیق
شهنشاه چنین داد انصاف داد

که بران روی دریا می کشند
منبع لودیانه واقع است
نابیه و جیند
نام دو ریاست گاه است

که ایالتش میدشت در و بقام
 بود حکم راجه در او پایدار
 ز انصاف با و الی چند داد
 ز گنجینه گنجینه زر گرفت
 بران را می روشن شناختند
 کشید از همه دعوی خویش دست
 سر محبزه بر خط فرمان نهاد
 ز بعضی حد سینه کرد و حد صاف
 که حکم به راجه حق نیوش
 خلافت کند هر که یابد سزا
 در آن فیصله خیم بر هم نزد
 شهنشاه رنجیت نیکو نهاد
 بکا شانه منیر بان عزیز
 که بد صاحبان صاحب ملک مال
 نشاندند رین کار یک لحظه هست
 بشه داد آب شراب و طعام
 بخوانش شراب محبت نهاد

که آن سرزمین بهیاست تمام
 ملکیت جیند یا بد فرار
 چو آن سرزمین شاه دالانها
 به فرزند زوال و گوهر گرفت
 برین فیصله جمله شادان شدند
 بهاراجه پشاله آن حق پرست
 پذیر فرمان آن اهل داد
 گذشتند فرمان دمان از مصاف
 چو دانست هر یک کس آن راه هوش
 چو حکم قضا بر نگرد و زجا
 ز فرمان او پیچکس دم نزد
 و زمان پش پشاله آمد چو باد
 چو شد میهمان میهمان عزیز
 بهاراجه پشاله اهل کمال
 به میهمان نوازی کمر بست چیت
 بر آراست مجلس ساقی و جام
 ز شیرینی نقش حصه داد

این را در کتاب
 ۱۲

یعنی صاحب
 مبارکه پشاله
 ۱۲

پرنیزادگان را بدو کرد یار
 بشه داد لعل و گهر هر چه فرست
 چو سه توپ ز آتوپ آن نیکو
 چهار جبهه از راه صدق و صفا
 چو رنجیت را خود طلب کرده بود
 بجز انقیادش نیاید نظر
 غرض بعد از حصول مال کثیر
 عنان غریت به لاهور یافت
 چو وزید در لودیانه قیام
 که این شهر با شهر هبلول پور
 بنذران شاه ز رسید بهم
 چو شهاب سخن گوشت کرد از رسول
 در آن هر دو جا کرد کشش و ان
 چو آن خطه فرمانده بنید نیت
 ز گنجینه آورد مال کشید
 چهار جبهه گرفت ز مال و زر
 بسر برد و چندی بسیر و شکار

بسر برد و در عیش لیل و خمار
 براه محبت قدم کرد در است
 پسندید تا سینه بنهنگ جو
 بشه زد و بسر و آن تو بهیا
 با طش در آن خطه گسترده بود
 دیگر چاره در چشم آن نامور
 چو شد خوشدل آن شاه آفاق گیر
 چو خورشید از مطلع نور یافت
 ز فرمانده بنید آمد پیام
 بیاگر دهر شه باطف و نور
 ز شه بار احسان بسر می نهیم
 با طاف کرد التماس قبول
 مکن کرد او را پیر دو مکان
 ز فرمانبری گردن خود نتافت
 به نذران شاه آفاق گیر
 نمودش بملک جهان نامور
 به گلشت گلزار و باغ و بهار

بنام آوران شتھر نام کرد ز شبلج گذر کرد مانند باد خداوند جسم و خداوند جان برین ناتوان رحمت خاص کن	بمخلوق احسان خود عام کرد وزان پس شهنشاه نیکو نهاد خدا یا توئی شاه کون مکان بهندی عطا صدق اخلاص کن
---	--

لشکر کشیدن چهار اجه نخت سنگه باید ادراجہ سنسار چند
بطرف کانگره و اخراج فوج گور که تولد شدن هزاره شیر سنگه
و دل یافتن بعد جنگ بر قصور و گرفتن خراج از ملتان

بهر جانپور صفات خداست زهر قطره مانند در روشن است ز ظلمت برون آرد آب چات گدا را بیکدم تو نگردد پنجه بد بر یوزه گر برتری بهر نقش آدمی شاکر است عیان قدرت قادر لایزال ظهورش نماید بهر جانپور بفرمان او دور شام و پگاه	مجلس زهر ذات ذات خداست زهر خزه او مثل غور روشن است اگر خواهد آن خالق کائنات تواند اگر خاک را زر کند به بهیر و د پای سروری فرشته به تسبیح او ذاکر است بهر جاست مانند بدر کمال ز نورش هویدا بهر دیده نور بسر حلقه اش گردش مهر و ماه
--	---

جهان جمله مرهون امان او	همه خلق عالم ثنا خوان او
خدا خود مقیم است در هر مقام	لهو و رش دهد جلوه بهج و شام
بهر تن خدا نور جان میدهد	بهر ناتوان حق توان میدهد
چنین کرد نامائی پیشین بیان	راحوال رنجیت شاه جهان
که چون آن شهنشاه نیکو ساس	ز ستلج رخ آورد سوسای
رسول مہاراجہ سنا رچند	فتح چند دانائی دانش پسند
بخدمت درآمد بجال پناه	خبر داد با شاه گیتی پناه
که آذر نیپال فوج گران	سوئے کانگره مثل سحر و د
چه لشکر کیے لشکر کوه کن	همه شیر مردان ششیر زن
یلان ذره پوشش پیل فلکان	به پیکار چون رعد نعره زنان
همه گور کبھی قوم وحشی مانع	ز هوش و خرد کرده حال فراخ
سیه فام غولان محرانشین	همه بجزوت چو دیو لعین
سیه پوش مانند ابر سیاه	بحرصن هوا جمله گم کرده راه
بشمشیر از برق جان می برند	چو ابر سیه در هوا می برند
همه فوج جنگی با مان جنگ	پئے جنگ آماده مثل ننگ
نترسند از دیو و وقت نبرد	بقوت ز شیران برارند گرد
بدل شیر در جسم مانند پیل	که جنگ جو شد چون رود نیل

ای شیخ خندان
برادر وکیل راجه خندان
دالی کانگره بود ۱۲

وزیر ایشان کی ز ستم ایل زور
 دلیرانه راند به پیکار خنگ
 امیر و سپه دار آن لشکر است
 ز نیپال این لشکر سیکران
 بره از میان هر که رایافتند
 بهر کوه رفتند مثل غبار
 بهر جا و هر خانه و هر مکان
 نه هر جا بتاج بردند مال
 ز خوشخوار می نشسته ظالمان
 غرض جمله حکام دانش پسند
 ز تاج شان بی وطن گشته اند
 همه راجپوتان عهد قدیم
 امیران ملک ریمان کوه
 ز جا و مکان بی مکان گشته اند
 چو در کوه آندو می ستلج تمام
 بر تنندی و تیزی گزشت از بیار
 بکوهی که بدجامی با دانی ما

که مالد با پیل را همچو مور
 بنام آوران نام او امر سنگ
 دل نامور مرد زور آورست
 روان شد بدنیو چو پیل دل
 بقهر و غضب پنجه بر تافتند
 پریدند اندر هوا ابر و بار
 بغارت رسیدند غارتگران
 نمودند ملک زمین پایمال
 همه خلق میخواستند از حق امان
 همه سرگردان کوه بلند
 گرفتار رنج و محن گشته اند
 که بودند در ملک خود مستقیم
 همه راجگان عدالت پیرو
 ز نام و نشان بی نشان گشته اند
 مهابراج نیپال کرد انتظام
 همه لشکر گورکھی بی هراس
 بسختی خسته شدند چون کوه پا

در آن دم چهار چرخ سنا چند
 ببرد آنکی داد مردی بداد
 در آن کار که کار مردانه کرد
 ز دشمن مگر بود کم لشکرش
 عدد کرد چون حله ای درشت
 اکنون قلعه بند است سنا چند
 عدد و بر حصار است بسته حصار
 نه یک دانه غله رود اندرون
 چو آن قلعه کا نگره محکم است
 بر آن قلعه دست عدد و کرد
 اگر سالها هم بماند تقسیم
 مگر غله خوردنی در حصار
 پی خوردن فوج موجودیت
 درین وقت تنگ از تو سنا چند
 بیازد وی پر زور و تنش بگیر
 درین تنگی و اضطراب الم
 چو یاران یکدل مدد کار شو

میدان در آمد چو کوه بلند
 سر تیغ بر فرق ایشان نهاد
 بدان فوج جنگ دلیرانه کرد
 از آن شده ثابت قدم لشکرش
 بروئی عدد و لشکرش داد پشت
 بزنند آن رنج و الم گشته بند
 قدم کرده در چار سو استوار
 نیاید هم از قلعه شخصه برون
 بعالم حصار می شالشی کم است
 بر و پای آن جنگجو که رسد
 ز بدخواه هرگز نذاریم بیم
 که باشد دل مایان استوار
 ازین باعث امید بهبودیت
 مدد خواهد ای شاه فیروز مند
 که هستی تو شاهنشیه شیر گیر
 مدد کن تو از راه لطف و کرم
 درین کار با بیکان یار شو

بزودی قدم بکنج می کوه
 چو ابری که بار دگر ز آسمان
 مدگر کند شاه والا مقام
 به نذرانه ات پیشکش زر کنیم
 چو این قصه کرد از فتح چند گوی
 سومی سینه آورد دست قبول
 عنان یافت بر راه کوه بلند
 همه لشکر شاه اهل ستیز
 شه نشاه با جمل فوج و سپاه
 با وج نگو طالعی رو نمهاد
 چو در دامن کوه مانند شیر
 خبر شد سپه دار نیسپال را
 که آمد ز پنجاب شاه دلیر
 به ترسید از رعب شاه جهان
 فرستاد کس نزد رنجیت سنگه
 بدست سرتیغ خونریز تر
 دوم تیغ را آبرو از دست

که آید ز جنگ تو دشمن ستو
 تو خود شو بران کوه گوهرشان
 بگیرد ز بدخواه ما انتقام
 فدای سرت گنج و گوهر کنیم
 شه نشاه اهل کرم حق نبوش
 نکردش با کار هرگز ملول
 چو یاران با دوا و سنا ر چند
 قدم مثل باد صبا کرد تیز
 فرو زنده در جمع انجم چو ماه
 روان شد سومی کوه مانند باد
 مکان کرد آن شیر مرد دلیر
 امیر دلاور نگو فال را
 سومی کانگزه تند مانند شیر
 بلرزد از زور آن پهلوان
 که اسی زیر رانت جهان مثل خنک
 بسر پنج نوک شان تیز تر
 اینست شجاعت ظفر همدست

این بی انجمن
 قبول کرده دست پذیرا
 بر سینه نهاد ۱۶

سرکار نیپال تو یار باش
 که در وقت کارت هم آید بکا
 بشه چون ز قاصد رسید این پاک
 نیاد و در گوش عرض سول
 بگفتا که باراجه سنار چند
 بدولت ایم عهد خود استوار
 وفا شیوه ماست اندر جهان
 نباشد بشر آنکه او پیوست
 بود که وفا شل جان در بدن
 وفادار اندر جهان سرخروست
 ز عهد یک با دوستان سبته ایم
 کجاست اسکان که از عهد خویش
 در درگاه ماین توقع مدار
 نداریم بر مال و جاهت نظر
 نداریم باشاه نیپال کاکا
 چو این حکم از شاه قاصد شنید
 نبردی ره خویش گرفت بکسر

بوقت ضرورت مددگار باش
 شهنشاه نیپال عالی وقار
 به لفظ و بمعنی شنید این کلام
 شنیدش نه هرگز به سمع قبول
 نداریم با پیو فانی سپند
 که باشیم یارش در نیوقت کاکا
 که بدعهد باشد خجل در زمان
 همیشه بدام بلا مبتلا است
 دوش دور باشد ز پنج و محن
 که مانند گل در گش زنگ بوست
 بدل سبته ایم و بجان سبته ایم
 بگردیم بدعهدی آریم پیش
 که باشیم بدعهد و در روزگار
 که داریم خود گنج لعل و گهر
 که سرکار ما بهت زونا مدار
 کس اورد و بار در اینجا ندید
 ز اندیشه دل خسته و سینه زیش

چو شد رخصت از شاه پنهان	نزد میسران برآمد بکوه بلند
در آنجا کی قاصد آمد ز راه	ترا کرد امداد سخت بلند
که در لشکر دشمن آمد و با	پنهان سخت بیماری مدعیان
بسخنی اجل دشمنان گرفت	سرایت هوا در بشکرده است
همه دشمنان از و با نیم جان	بدام بلا مستلا گشته اند
بمناظر ندارند صبر و تدار	چو دشمن ازین چاره بیچاره است
گرایندم شهنشاه اجل ظفر	بیک حملات دشمن شیرگیر
چو بدخواه پا بند دام بلاست	نوائی تو ای شاه و الامقام
چو تیغ اجل شد بر داخته	

سریت
پیشانی

نزد می شهنشاه اجل ظفر
شتابان با داد سینه رخسار
خبر داد کامی شاه گیتی پناه
شده یاورت طالع ارجمند
بر او از آسمان گشت نازل بلا
که مردند زان اکثر دشمنان
که در یکدم از جسمشان جان گرفت
باسپ و خشمم اثر کرده است
نه در دل قرار و نه در تن جان
گر نیزان ز آب هوا گشته اند
نه یارای ماندن در رایی فرا
پریشان دل و سخت آواره است
به پیکارشان سخت بند و کمر
چو رود باده گردد بدامت اسیر
نزدان رنج و الم مبتلا است
که سازی بیک حمله کارش تمام
عدو را قضا نیم جان ساخته

چنین دان که حق شد مددگار تو
 چهارچرخ را چون رسید این خبر
 چو باد صبا زد و دوطی کرد راه
 چون زد یک شد شاه اهل فخر
 که آمد به راجه تیغ زن
 به لرزید چون بید از عرشا
 که او با چنان لشکر ناتوان
 نمیداشت با شاه یارانی جنگ
 چو خود را در آن حال چار دید
 رسولی فرستاد اهل منبر
 که سیه شاه اهل فخر نیک بخت
 به فتح و ظفر اخترت یار تست
 زمانه بیاک جهان بنده است
 تو هستی سرادر تاج شاهی
 بتایند تو مستعد آسمان
 مدد با تو جوید اگر کارزار
 خدا حمایت در ملکوست مدام

خدا خود درین کار شد یار تو
 میان بست بر جنگش شیر نر
 سرکوه چون ابر زود بارگاه
 ز قاصد شنید امر سنگین خبر
 با فوج مردان لشکر شکن
 بهمنید زان باد مانند گاه
 بدان فوج خسته تن نیم جان
 بمیدان پیکار برپای جنگ
 برندان آفت گرفتار دید
 فرستادند و شمشیر نامور
 مبارک بنامت بود تاج تخت
 درین کار دولت مددگار تست
 سراپا زمین زمان بنده است
 بفرق تو ز میدان کلاه
 زمانه مددگار تو هر زمان
 بشمشیر قهرت شود دلخوار
 بحکم تو اقبال هر جمع و شام

تو غم پیکار میداشتم
 نمیداشتم با تو روی صلاح
 بران بودم ای شاه فیروز
 چورستم کنم با تو مردانه جنگ
 مگر من خود از زور اقبال تو
 ز پارغم و آدمم عذر خواه
 ندارم درین وقت تاب تو ان
 چو از دست من باز روی تو رفت
 درین دم اگر شاه بخدا مان
 من از سر حد ملک سبزه چن
 به بندم ازین کوه رخت سفر
 ز پیغام بر چون شنید این پیام
 با خلاص کردش قبول التجا
 گفتا که ما هم نتخواهیم جنگ
 نتخواهیم مانند درنده شیر
 تو اینم کردن دلیرانه جنگ
 مگر رحم بر ناتوان میکنم

ز کین تخم در سینه میکاشتم
 رخ من نمیشد بسوی فلاح
 که گیرم بود در جهان کار سخت
 زمین را کنم لاله گون بیدنگ
 ز تائید سخت نکو فال تو
 بد بزرگیت ای شاه گیتی پنا
 که آیم بمیدان به تیر و شان
 همه شکرم زنده در گورست
 کدرحم بر شکر ناتوان
 برون میکنم پادشاهین در چند
 نهم پایی خود زین مکان پیر
 شهنشاه رجیت فرخنده نام
 دل خود نمود از کدورت صفا
 بشخصه که او باشد از عجز جنگ
 که ردباه را زار سازیم وزیر
 بمیدان پیکار شیرانه جنگ
 ترحم به پیر و جوان میکنم

اگر امر سنگه نذرین روز چند
 بداند و می در یائی ستلج رود
 پرداز سر کوه مثل هوا
 بماند سلامت بد و مال جان
 درین کار آرد و توقف اگر
 گزارم نه یک دم از لشکرش
 کنم پنجه بر لشکرش نیز تر
 بگیرم بدست آنچه آید مرا
 چو از درگاه شاه و الامقام
 از آن کوه رخت غمیت بپست
 از آن خط غم سفر کرد و رفت
 چو رفت او بهار چه سنا چند
 بعیش و طرب شاد شد در جهان
 ز دست عدو جان سلامت بیرون
 در پانصدی رنج و غم شد خلاص
 به اخلاص بنهاد سر پیش شاه
 سر عجز بر خاک شکرانه سود

کشد پائی از ملک سنا چند
 ازین جا لکه رخت بیرون برد
 بر وزین زمین صورت باد پا
 ز درد و غم و رنج یا بد امان
 به پیکار او چت بندم کمر
 نه خرمهره از جمله مال و زرش
 دم تیغ را آتش انگیز تر
 ستانم از آن آنچه باید مرا
 بهر دار نیالفت این پیام
 ز بالای آورد و روسوی پست
 ز دریائی ستلج گذر کرد و رفت
 با قبال شایه برآمد ز بند
 زانندیشه آزاد شد در جهان
 همه ساز و سامان سلامت بیرون
 ز زندان درد و الم شد خلاص
 به نذرانه آورد و ز پیش شاه
 ز آئینه دل کرد و رفت ز درد

چو این کار را آغاز انجام یافت
از آن جا نگه شد ششم نیکنام
چو آمد در آنجا بصدق و یقین
همال و گهر بیکسان ناخت
بهر مرد نادار گنجینه داد
بهر قطره بخشید گنج گهر
بر آن شعله آبادل دردمند
بسوز جگر اندران جایگاه
همیود هر روز آن سرفراز
چو حاصل شدش زان عبادت فراز
رکوه گران رو بیدان نهاد
چو آمد به سجاده آمد پیام
که از بطن مهربان فرخنده خور
دو گوهر بدستش آیدند
دو فرزند در خانه شاه زاد
از آن هر دو فرزند والا مقام
به تاراست بموسوم پور دگر

شهنش بنام آوران نام یافت
بسوی حوالا که تیز کام
بر آن در لب و از اراوت جبین
بسیم و بنر عاجز انداخت
بهر کیسه نقد سخاوت نهاد
بهر مینو داد و انبار زر
چو پروانه بر شمع خود را فکند
بسوز جگر اندران جایگاه
همیود هر روز آن سرفراز
چو حاصل شدش زان عبادت فراز
رکوه گران رو بیدان نهاد
چو آمد به سجاده آمد پیام
که از بطن مهربان فرخنده خور
دو گوهر بدستش آیدند
دو فرزند در خانه شاه زاد
از آن هر دو فرزند والا مقام
به تاراست بموسوم پور دگر

که آن جایگاه باشد
شهرت است
ایمانی است که بگذرد
و این سکه گزیند
رجبت نگه
و این سکه گزیند
و این سکه گزیند

غرض چون پیام آور نیکنام
 رخ شاه بشکفت مانند باغ
 ز رفعت رخ افروخت چون لاله زار
 بهار دلش همچو گلشن شکفت
 گل عشرتش در جهان تازه شد
 بشکفته این عطاسی آله
 پس آن نگاه دست سخا برکشاد
 به محفل طلب کرد و رامشگران
 بسر برد آنجا بسیر و شکار
 شب و روز در سیر مصروف بود
 بدریاد محسرا گذرد دشتی
 در آنجا سحر عیش کاری داشت
 در آنوقت عیش و حصول مراد
 به پیش چنین قصه آغاز کرد
 که گردید فرمان روائی قصور
 به نواب بلمان نمود اتفاق
 و بدخواه کین هم و جا گشته اند

بکوش بهار چه گفت این پیام
 شده چهره روشن چو روشن چرخ
 چو گل گشت زان شمرده ز گلین غدا
 ز باغ مرادش خزان و نهفت
 مسرت بعالم خوش آوازه شد
 سر سجده بر خاک بنهاد شاه
 و دو دسته بایل زر و سیم داد
 دو سه روز می خورد و باد و تان
 کی ماه شام نشسته نامدار
 همیشه همین کار مالوف بود
 همین شغل شام و سحر داشتی
 بغیر از طرب روزگار نمی داشت
 کی قاصدا آمد بخدمت چو باد
 ز لاهور آغاز این راز کرد
 ز قرب طاعت بفرنگ دور
 چو یاران یکدل فزود اتفاق
 به پیکار شمشیر یزبان گشته اند

دو بدخواه خالی ز مهر و وفا
 چو هستند شان هر دو هلاک است
 بهیا نمودند سامان جنگ
 بهم قومی خویش دل بسته اند
 به بستند آن هر دو اهل فساد
 گر آری تو به شاه فیروز جنگ
 باز دمی دیگر در آید شکست
 در نیدم کنی گر توقف پسند
 به پیکار تو جمع فوج گران
 دو گر به کشند از بیک شیر جنگ
 و ز ایل بر رستم مقابل شوند
 بخار زمین چون که گردد سحاب
 مبادا که از آن هر دو کین برور
 مبادا که از شور اهل عناد
 مناسب که نشانه شیر گیر
 سخنین دهد مر که را سزا
 و قتی که آخر شود کار او

نداشتند با شاه سینه صفا
 یک مغر گشتند اندر دو پوست
 فراوان ز شمشیر و تیغ و تفنگ
 بهم ندیدی هر دو پیوسته اند
 بقول و قسم رسته است احد
 از آن هر دو دشمن کی سنجک
 کند همت خویش بدخواه است
 یقین دان که آن هر دو دشمن کشند
 همه شیر مردان جنگ در آن
 شود شیر در وقت پیکار تنگ
 کشندش برنجیر غم پائی بند
 کشد پرده بر چهره آفتاب
 شود قند نو بعالم عیان
 بعالم شود تازه بر پا فساد
 از آن هر دو کس دشمنان شیر
 که گردد به بند بلا همتلا
 شود شاه فارغ ز پیکار او

کند حاصل زانتقامش شد مرغ
 بسر کوبی دیگر آروشتاب
 بروثراله باردو چو ابر غضب
 کند قطع پنج نصال عدو
 چو آگاه شد زین خبر شهریار
 کمر بست و بازوی همت کند
 شد از غصه بدخواه میر تصور
 بشد دشمن خاندان عدو
 دل شه ز بد عهدش تنگ شد
 بزودی ز بجزا ره سوی بیار
 فتح نگه رانیز از تهل کپور
 ره بر ضلع و هر خط و هر مکان
 فراهم چو شد فوج اهل ظفر
 ز راهی که بر و بروی قصور
 چون لشکر بحکم مسیران فوج
 نمودند مجمع بدر یاکنار
 دودنه روز کردند آنجا قیام

نهد بر دل او با منوس مرغ
 نهد بر پیکار پادشاه کاب
 چو بر قش بوز و بنار تعب
 برد از گل دولتش رنگ بو
 قوی گشت غمش بچو کارزار
 برین غم داد شجاعت بداد
 نشاندش ز دلی بفرنگ دوم
 بجان گشت بدخواه بان عدو
 درین غصه آماده جنگ شد
 روان شد شهنشاه اهل قیاس
 بزودی طلب کرد اندر حضور
 طلب کرد شیران مرد انگنان
 به پیش بهاراجه نامور
 شهنشاه کرد از بیاض عبور
 ز دریا گذر کرد مانند موج
 بصید انگلی مستعد شیر دار
 که آن سرزمین بود فرخ مقام

نام قصبه
 کوه شیبان
 کوه شیبان
 کوه شیبان

یلان را بشیر و تیر و قهر
 چو شد جمله سامان لشکر درست
 روان شد همه فوج اهل شکوه
 چو در ملک دشمن رسید آن پیا
 رخ آسمان تیره گشت از غبار
 دلیران بغارت کشاوندست
 بهر جا و هر قریه و هر مکان
 زهر جا گرفتند گنج کثیر
 در آن خطه خبر خاک چیری نماند
 رعیت بربیع جفا گشته شد
 چو از حمله لشکر اهل کین
 دیار عدو شد سراپا خراب
 روان شد مهابه سومی قصه
 چو میر قصور این خبر گوش کرد
 رخس زرد گشت و دمش سر گشت
 اگر چه بدل بود از جنگ تنگ
 مگر همنشینان در بار او

مسلح نمود آن شه نامور
 مگر به دشمن کشی بستیست
 به تیزی چو دریا بهیبت چو کوه
 نهان شد ز گردش رخ مهر و ما
 محیط فلک خاک شد ابر و ما
 چو مردان بقبضه نهادند دست
 رسیدند شیران مردان فلکان
 ر بودند مال از صغیر و کبیر
 ز گنجینه زر و پشمی نماند
 زن و مرد دور هر سرا گشته شد
 رخ آورد اندر خرابی زمین
 نماند اندران خاک یک قطره آب
 بسر کوبی اهل کبر و غرور
 فراموش از پنجودی هوش کرد
 ز اندیشه در دل عیان بر گشت
 که باشد نمیدشت یار می جنگ
 همه الهکاران سر کار او

ز صلح و صفای نقش آیدند
 نمودند با وی چنین آشکار
 بدین سرزمین آید و کرد جنگ
 خزینہ تمام از ریاست ببرد
 تو دادی بدو زر گرفت ایمان
 اکنون گرا طاعت کنی خستیار
 بگو از کجا خواهی آورد زر
 نیابد چو آن شیر شتر زه کباب
 بشمشیر گیر و ز ما ملک مال
 در آندم که از عاجزی جا بیدم
 همان به که ایندم چو مردن کا
 بپوشیم جوشن بگویشیم سخت
 بمیدان در آیم مثل پلنگ
 در آندم بد کرد و در سخت ما
 شدیم از مراد ولی کامیاب
 سلامت ز غارتگری مال ما
 بمیدان و گر جان سپردیم ما

رخس برده گم بری داشتند
 که دوبار سابق بهمین شهر یا
 جهان را با ایل جهان کرد تنگ
 زرد مال و گوهر بغارت ببرد
 تپی ساختی گنج از خوف جان
 بنخواستی بدو مال زر بے شمار
 که خالی است گنجینه ات از گهر
 بسرنخه زور آورد شتاب
 سرانرا کند سر بر پایمال
 گلوزیر شد شیر بدمان نهیم
 کنیم از دلیری قدم ستوار
 چو دریایی جوشان بپوشیم سخت
 بتاراج دشمن کشائیم جنگ
 سلامت بماند از عدو سخت ما
 نهادیم پا در طریق صواب
 ز رو عزت و جاه و اجلال ماند
 انکونامی از دهر بردیم ما

چو این نکته بشنید میرقصور	همه خطره از خاطرش گشت دور
بزودی گم بخت بر کارزار	بیشاند از خفا هر فرد غبار
بر آراست لشکر بامان جنگ	برون آمد از شهر مثل لیلک
همه قوم افغان مغیر و کبیر	همه پهلوانان شمشیر گیر
بمیدان کین لایت افروختند	در آن سرزمین تخم کین کاشتند
چو بیرون از آن شهر آمدند	خبر یافت شاهنشاه مستجوب
بفرمود تا لشکر شاه هم	شود بهر یکاز ثابت قدم
دلیران عدو را نگون سر کنند	به شمشیر خویش خود را گردن زنند
هر بران میدان و شران جنگ	بجنگ آوری پر کشاند چنگ
دمنش بقهر و غضب شمال	برندش بغارت همه ملک مال
سرگردان و دست اهل قصور	به بندند آرنند اندر حضور
که آن بنده پیغمبر بے خرد	که باشد که باشد مقابل شود
کجاوزه خاک راهت تاب	که همیشگی شود بابلند آفتاب
چنین رتبه یک قطره را کی	که هم پله با بحر چو شان شود
که باشد کی بنده ناتوان	که گردد مقابل شاه جهان
چون نیکو نه از شاه فرمان سپید	شد اندر جهان شور و محشر پدید
همه لشکر شاه فیروز سخت	به پیکار دشمن گم بخت

نمودند مردان پیکار جو
 سران سپه اندران سوزین
 دلیران بیک ضرب تیغ دو دم
 گرفتند از دست میخ تیغ
 به میدان پیکار هر شیر گیر
 رخ آورد لشکر چنان نمی خون
 محبت برون قوت از سینه
 همه لشکر شاه فیروز جنگ
 همه پهلوانان شاهنشاهی
 دلیران با دشمن آوختند
 در اندام شاه نامور در پناه
 درخشانده بر فرق تاج می
 بدشمن دلیران میکرد جنگ
 پوشید هر دو لشکر به پیکار تیر
 ز خون دلیران دران سوزین
 ز رخیدن خنجر آبدار
 ز باریدن تیر جوشن شگاف

چو پیل دمان حمله هر چار سو
 ز ابروی دشمن کشادندین
 ربودند از برق رخسده خم
 پریدند اندر هوا همچو میخ
 روان کرد بر روی تخم تیر
 که از هر بدن شد روان نمی خون
 عیان شد کدورت بر آینه
 کمر بست بر قتل بدخواه تنگ
 بسر بر نهاده گاه می
 بشمشیر خون عدو ریختند
 با خنجر درخشانده مانند ماه
 فروزان بسر حیر شاهنشاهی
 کشاده چو شیران در زنده جنگ
 پدیدار شد در جهان رستخیز
 زمین شد شفق گون چو چرخ برآید
 دل برق در برابر شد بقرار
 روان خون شد از سینه و پشت آید

<p> نرگز گران لرزه در کوه شد کمان کرد خم گردن آسمان کمند گلوگیر در هر محس دم توپ شد شعله زن همچو بزر دوشکر بمیدان نمودند جنگ دلیران بمیدان بکار آمدند روان خون شد از جسم پهلوان ز خون دلیران رستم نزار هنگام پیکار و شیران فوج نمودند سرهای خود را نشان ز هر دو طرف پهلوانان جنگ همه روز لشکر درین جنگ ماند شهر بران جنگی بشکام تمام دگر روز هم دشمن خیره سر ولیکن بیک حمله شهریار غرض چند روز این چنین حال ماند بهر روز دشمن برون آمدی </p>	<p> روان چار سو بجزر اندوه شد شد از تیر نشت عدد و چون کمان گلوگیر بدخواه شد چون ابل ز بندوق شد شور در غوب شتر به تیر و به تیغ و به توپ تفنگ دران معرکه جان شمار آمدند چو دریا که از کوه گرد درون زمین فلک چون شفق رنگ شهر بران لشکر دلیران فوج بمردانگی کرده پا استوار ببازوی همت کشادند جنگ بمیدان گرانبار چون سنگ ماند نهاده تیغ غضب در پیام برون آمد از شهر با کوه فر نماندش در انجا دوباره قوا که رستم به پیکار آن اماند بمیدان پنهان گشت و خون آلودی </p>
--	--

چو شد تنگ از جنگ میدان عدو
 امان جست آخر به پشت حصار
 به پیکار شهر کرد سامان رست
 بدستش چو بودند چندین حصا
 بهر یک فرستاد سامان جنگ
 بهر کنگره فوج مردان نشاند
 بهر برج توپه لعین نمود
 چو آگاه شد شاه آفاق گیر
 درین فکر شد شاه کشور کثا
 برویش کند باب سید بند
 بران شهر از چار سوره بست
 برون آمدی هر که زان جایگاه
 نه در شهر رفتی ز نوع بشر
 برین حال چون منقضی شد دوا
 سراپا رعیت شد از زبیت تنگ
 بشهر اندر افتاد قحط عظیم
 هم از بے طعامی رعیت بمرود

بنام روی از جنگ بر تافت رو
 در شهر بر شاه لبست استوار
 بسجی نشد اندرین کار رست
 دران سرزمین چون فلک پاملا
 ز قاصم بندوق و یاروت تنگ
 بهر جا کرده جوانان نشاند
 بر آورد از آتش کینه دود
 که دشمن بدیوار شد جانی گیر
 که بنیاد دیوارش آرد ز پا
 دلش را بر زندان کند و رومند
 کزان کلاه بر دشمن آمد شکست
 شدی کشته با تیغ خونریز شاه
 برون نامدی هیچ گا و و شتر
 جهان شد سبچشم زمانه سپاه
 ز جنگ و خصومت کشیدند جنگ
 که شد دانه غله در تیسیم
 کس از بیکان جان سلامت نبرد

نه از چشمه چاه آب آردی
 چو گشت اندران بقعه ز نیگونه
 ز فوج عدو جمله مردان کار
 امیران لشکر دلیران جنگ
 ز همراهِ پیش وئی برتاقتند
 مہاراجہ چون اینچنین حال دید
 بدیوار ہر قلعه میکد و جنگ
 چو شکست دیوارائی محصار
 نمودند سکھان دران ترکمان
 ز ہر خانہ بردند مال گران
 گرفتند ہر صاحب خانہ را
 بہر کوچہ کردند ہر پاستم
 چو کردند غارت ز اندازہ بشیر
 جهان شد گرفتار رنج و ضرر
 چو لشکر ز غارت گہ سنج گشت
 ز ہر نقد و ہر خشن بہار
 گرفتند زان شہر سکھان فوج

نہ قطرہ ز چشم سحاب آردی
 جہان گشت پابند رنج و ملال
 گرفتند در پیش راہ فرار
 بشیر بران پیکار و شیران جنگ
 ہرقتند و از جان امان یاقند
 عدو را دران حال پامال دید
 بہر ہرج بارید باران سنگ
 دران شہر شد داخل آن شہر
 بدان سرزمین ست غارت در
 ربودند گنجینہ از ہر مکان
 ہرندان افسوس رنج و بلا
 کشادند در ہر مکان باب غم
 تہی کیشہ بہر کس از نقد و خیر
 نہ دستار بر سر نہ جامہ بہر
 ہمہ فوج شہ صاحب گنج گشت
 ز مال و زر و سیم خوار
 چو دریاشد آن فوج در عین ج

بنیاد و بنیاد شهر قصور
 مکان گشت مسافر اهل مکان
 در آن تفرقه شد بقهر خدا
 پسر از پدر شد جدا آن زمان
 درین حالت زار میر قصور
 بیاز و می اوز و شیر می نامند
 کس از آشیان خدمت گزار
 همه دوستداران اهل و قبا
 جلیان روز و اینا شب
 همه بهمان و همه مهربان
 کناره گرفتند از قاضی خویش
 در آن حالت جان تان بهکنا
 بمیدان که جنگ ن شیر خنگ
 باخوچوناچار از چاره گشت
 شتابان در آمد بدرگاه شاه
 دو تاپشت و خم گردن سزگون
 پریشان دل ز زشتی کار خویش

شد آرام از خاطر خلق و در
 سر اسیمه گشتند اندر جهان
 زن از شوهر و شوهر از زن
 جوان ماند از پیر و پیر از جوان
 چو دیوانه گشت از ره عقل و د
 شد از کار و در دل لیری نامند
 در آنوقت خدمت نیامد بکار
 همه غمگاران صبح و مسا
 رفیقان صبح و شیفان شب
 که بودند در خدمتش هر زمان
 کشیدند از محبتش پائی خویش
 فدا دند زنان صدمه در فکر جان
 شد از دست بیدست و از پای لنگ
 تپی کیسه و لشکر آواره گشت
 بدل شهر سار و بلب عذر خواه
 ز دیده فکده برونش خون
 ز شرم و خجالت سر فکده پیش

چهار اجد در حالت قطب دین
 تیر سید از حضرت ذوالجلال
 نظر کرد در دور گردون
 نظر کرد بر گردش آسمان
 نظر کرد بر عالم بیوفا
 نظر کرد بر هستی کاینات
 نظر کرد بر گردش روزگار
 نظر کرد در حال میر قصور
 نه فوج و نه لشکر نه ملک نه مال
 نه روشن تنفش ز لباس
 نه در پنجه زور و نه در دست زر
 نه در سینه مبر و نه در جا قرا
 که از لطف شد داشت چشم کرم
 گهی سرخروئی و گهی در سپید
 چو اندر دل شاه ابل کمال
 عدد را به پهلوی خود بجائی داد
 نکردش ملامت ز اعمال نشت

نظر کرد با چشم باریک بین
 بلرزید زان انقلاب کمال
 کرد گردش تازه آید بدون
 نظر کرد در حال دور زبان
 کرد نیست حال بغیر از جفا
 که دارد و نه چندان بقا و ثبات
 که بر یک طریش نباشد قرا
 که بود اندر اندم ز اقبال دور
 نه خیمت نه شوکت نه جاه و جلال
 نه بر فرق رخشان کلاه همه
 نه قوت بیاز و نه هوشش بر سر
 تنفش ناتوان دلش خار خار
 که از خوف تهرش گرفتار غم
 گرفتار زندان بیم و امید
 در آنوقت ز نیگونه آمد خیال
 بیالائی سر دست شفقت نهاد
 نه زان حرف بر لوح خاطر نوشت

بجایگرمی قلعه مهر و شاد داد
 دیگر ملک و الماک شهر و دیار
 بنادلق و اتوپ و تیر و تبر
 ز اسیاب ناور و سامان جنگ
 ز گنجینه مال و زر هر چه دشت
 ز اسپان بازی نیران نیرا
 غرض بدست می که اندر قصور
 چو زمین کار شد فارغ آن شهریار
 مردان پیکار مانند باد
 بجای می شد در میان جای گیر
 بر حد ملتان شد غنیمت زن
 بزودی فتح سنگ سردار را
 بلقان فرستاد و دوش پیام
 که گوید بنواب ملتان دیار
 تو بستی با عهد و پیمان خویش
 خط بندگی دادی از انکسار
 به تحریر و تقریر من مانبری

متاعش بداند و می ستلج تبار
 زر نقد و اسباب پیش از شمار
 هم از گوله باروت و تیغ و سپر
 چهار جبهه گرفت زو و بید رنگ
 ز اقسام عمل و گهر هر چه دشت
 شترهای رهوار مسدود قطار
 بیک لحظه شد حاضر اندر حضور
 ز حق یافت کام دل آن کاسکار
 رخ خود سوئی شهر ملتان نهاد
 مقامی نه شد در پیش دلپذیر
 بانوه مردان لشکر شکن
 که در کالیان داله میدشت جا
 بتقریر مرغوب و حسن کلام
 که ای خالی از فکر انجم کار
 شدی یار از دل و جان خویش
 بقول و قسم تا ابد پایدار
 دل از ظلمت کینه که دی بری

نکردی بران عهد لیکن عمل
 بابل عادت موافق شدی
 تو در ساختی با همه دشمنان
 نکردی ادا جمله مال خسراج
 مخالف ز راه محبت شدی
 کنون گردی مال یابی امان
 بده مال محصول نذرانه نیز
 و گر زر غنیمت بود جان رود
 چو نواب تقریرت مد شنید
 بگفتا کن کمترین بنده ام
 مگر آنچه خواهد ز من شاه زر
 برین بنده گرشه کند لطف عام
 بر ارد هم از جرم و جرمانه دست
 ز تاوان و نذرانه هم بگذرد
 ز قهر و غضب سینه سازد تپه
 چو شاهنشهان با من بسینوا
 کند فیض مانند دریا روان

که آمد از ان رجبت نخل
 بیدخواه دولت مطابق شدی
 سپرداختی خاطر از دوستان
 که بر ذمه ات بود یکساله باج
 خلاف از طریق مروت شدی
 ز دستم سلامت بری مال جان
 همه حرف افواج و جرمانه نیز
 ز دستت همه غرت و شان رود
 دیگر چاره غیر از اطاعت ندید
 بحکم شهنشه سرف گنده ام
 فزون است ز ندازه ام سرسپر
 زر باج سالانه گیر و تمام
 بگیر و بلطف که پانده دست
 غرض از همه پیش و کم بگذرد
 دل روشن از کینه سازد تپه
 کند رحم از راه لطف و عطا
 شود مثل خور بر جهان مهربان

ز باران لطفا و کرم ابرو دار
 شهنشاہ بیدار دل اہل ہوش
 برنجید و پیچید و وزیر جو آب
 چو ز نیگو نہ انکار نواب کرد
 بزودی غان سومی ملک پاتا
 چو نزدیک شہر آمد آن نامور
 رعیت چو سیاب شد بقرار
 فقیر و غنی جملہ با حال ریش
 ہمہ دولت و زیور و مال نذر
 ازان جائیکہ دور اندھند
 مکان کرد نواب اندر حصار
 بہر سمت افواج اہل نہرو
 ز ہر سوزہ آمد و رفت بست
 ہمہ شہر چون آمد اندر حصار
 بزودی فرستاد مال خراج
 پیاداش تقصیر جو مانہ داد
 بداد آنچه از وی تہنشاہ خوا

کند خاک ہے آب را آبدار
 چو تقریر نواب را کرد گوش
 جو ہے نداش بغیر از عتاب
 مہاراجہ شد مستعد بہر نہرو
 براہ شجاعت و واسپہ نشا
 قرار از دل خلق شد دور تر
 بہر گرمی لشکر شہسہ یار
 بہر دزدان شہر اموالیش
 ہمہ نقد و اچھاوس لعل و گہر
 ہی خانہ از مال و زر ساختند
 پس پشت دیوار شد پایدار
 مہاراجہ بہر شہر مامور کرد
 بتاراج آن خطہ بکنا دست
 تہرید نواب عالی وقار
 بحکم شہنشاہ ادا کرد باج
 دو چندان ازان نیز ندرا نہ داد
 براہ اطاعت قدم کرد رست

چو شش گنج گوهر ز لسان گرفت
 از آن صاحب زور کم کرد زور
 دوباره به نواب شد مهربان
 بدر برد لشکر از آن جایگاه
 با تیره مردان دالانزاد
 به تیزی و تندی ز تیغ گذشت
 امیر بهاولیل نو جوان
 که آمد درین ملک شاه دلیر
 ز کبر و منی کرد سینه صفا
 چو مردان کمر بست در بندگی
 بکند از جگر تیغ کبر و غرور
 بشت از غبار غضب سینه را
 نه از آتش غصه دل گرم کرد
 رسوله فرستاد با مال و زر
 بدوداد گنجینه بے بها
 بفرمان وی قاصد نیک بخت
 چو آمد بخد مت زین بوسه داد

به سختی ز جهم عدو جان گفت
 بنزد او کسی پیل را کرد مور
 بدان جنم بیجا عطا کرد جان
 نشد کینه چه باز با عذر خورده
 بسوی بهاولیل پور آمد چو باد
 چو آب روان کرد سطله کوه و
 ز قاصد شنید این خبر ناگهان
 بیدار گشتی تند مانند شیر
 دلش گشت سوئی صفار بنما
 سرافکنده شد در سرافکنگی
 کدورت از قلب صفا کرد و دور
 برون کرد از جان دل کینه را
 نه از شیوه بندگی شرم کرد
 بدرگاه شاهنشاه تا مور
 ز بهر جنس هر تحفه خوار را
 روان شد سوئی درگاه تخت
 زرو مال و ذرات پیش نهاد

ای نواب بهاولیل

گنجا که ای شاه منم خنده غو
 که او بنده زار فرمان تست
 ندارد و به پیکار تو هیچ کار
 همه ملک هم مال و زان تست
 تو شاهی یک گوشه اش انگذار
 زرو مال و گوهر که آورده ام
 به آینه هم هر چه خواهی بگیر
 بکن رحم ای شاه کشورک
 ز نرمی شود بر تو حق مهربان
 چو شه از وی این تعب گوشت کرد
 ز دستش همه مال دولت گرفت
 همه پیشکش ما که او کرد پیش
 به روشد بلطف و کرم مهربان
 بحرمت نشاندش به پهلوی شیر
 به پنیامهر خلعت بے بها
 امیر نهند ایل تمیزند
 بدو صاحب رتبه نزد یک شاه

بخان بهاول مشو جنب گجو
 بشلق و محبت ثنا خوان تست
 باران فیض هست امیدوار
 همه غرض عزت و شان تست
 درین سرزمین تو نشه اش انگذار
 بگیر از من ای شاه دالاهم
 نداریم عذر از قلیل و کثیر
 که باشی سزاوار لطف خدا
 شوی مثل خورشید روشن اندر جهان
 ز سینه خود آتش کینه مرد
 خزانه بازوی هست گرفت
 پذیرفت زو شاه فرخنده کیش
 فرودش بنام آوران عروشان
 کشیدش بخلق و کرم سوئی خویش
 عطا کرد از راه جود و سخا
 که در ایل دین بود و تماش عوینر
 بخدمت کمر بسته شام و چگاه

ای بهادری
 ای قهرمان
 ای پهلوان
 ای پهلوان
 ای پهلوان

بدو گشت فرمان ز شاه جهان
 رساند بدو خلعت بادشاه
 بگیرد از او خط نامه بامیری
 که باشد همیشه بصدق و صفا
 نذر در بجز بندگی یا سحر کار
 بحکم شهنشاه سفیر عزیز
 ریخ آورد و سومی بهاول شتاب
 چون نواب دانا می روشن ضمیر
 برون آمد از گوشه شهر خویش
 بیرونش به تعلیم و کرم کرد
 چو دشمن سر از خط فرمان نبرد
 سر خود نگون کرد گردن نهاد
 پوشید خلعت بعز و دولت
 یکی سر خط بندگی نیز داد
 چو این کار شایسته شد ساخته
 باغ از گردید در حضرت سفیر
 چو زانجا بدر بارش بهار یافت

که گرد و بسوی بهاول روان
 نهد بر سرش از مکتوب کلاه
 براه اعانت کند رهبری
 یکی از سلیحان درگاه ما
 بود تابع حکم لیل و نهار
 امیر دلاور فقید عزیز
 قدم نیز تر کرد چون آفتاب
 خبر یافت از مقدم آن امیر
 بمیدان دویدش باغ از پیش
 شنید آنچه زو حکم تسلیم کرد
 قدم در مقام اعانت نهاد
 فرمان ریخت و الا نهاده
 ادا کرد و شکسته کرد و گار
 ز تسلیم دل مهر بردی نهاد
 و لشکر گشت ز اندیشه پرداخته
 زور و بار نواب روشن ضمیر
 دیگر بار خلعت ز سر کار یافت

ای بهاول پسر

چو آخر با بنجام این انتظام
 به لاهور آمدش از جنبند
 گرانبار از سیم و زر همچو کان
 زرافشان بر دوزین همچو خور
 گهر بار بر شهر خود ابر دار
 بیاسود در جانی خود چند ماه
 به مجلس ز شیرین لب جام خواست
 بهر کار شایسته تدبیر کرد
 روان کرد فرمان بهر کار دار
 بر دیر سر سبزی ملک رنج
 کند شل گل سبز به خار را
 بهر فصل باشد بشوق کمال
 که باشد ز سر سبزی کار گشت
 غرض ماند تا چاره شهر یار
 چو بد اندر الوقت شهر مقهور
 سبحان گشت ایل آبادیش
 رعیت چو زان شهر مغرور بود

ز درگاه حق گشت مال مرم
 سر فخر بر آسمان بلند
 سراپا گهر همچو بحر روان
 صدف دار بر پیر و دوشش زور
 بشد داخل شهر آن شهر یار
 بفرحت بسر برد شام و بگاه
 آرام دل عیش و آرام خواست
 ز هر ملک تجویر تو غیر کرد
 که باشد شب و روز مصروف کار
 کند مال از خوبی خلق گنج
 و دیزینت تازه گلزار را
 زمیندار را با زمین اشتغال
 زمین سبز مانند باغ بهشت
 تدبیر بهر کار مصروف کار
 ز آبادی و تازگی رفته دور
 ز ویرانگی داد آزادیش
 بقهر شهنشاه مقهور بود

کار در معنی تحصیل
 که کار تحصیل معالجه بدو تعلق
 داشت

دوباره بدوشاه شد مهربان همه خلق کو بود صحرانشین خدا یا توئی حاکم اهل زور توان ده بین هندی ناتوان	به بخشید از رنج و آفت امان دگر بار شد در مکانها کین تو بخشی توان سلیمان همور که گرد و رافشان پیانش با
---	--

نذرانه گرفتن چهارچوب نجات ناله از پیکال و لیر کو ماله و خیل
شدن در نراس گد و بعد جنگ مفتوح شدن قلعه
پنهان کج و سیال کو طوطی طبع شدن چهره و چوبه و دسکه
و وصول دن نرانه از والی کجرات معه توپا حمد شاه
و خیل شدن رطاعه یخپوره بعد جنگ بدل

خدا که دیگر ندارد شریک خدا اینکه در وحدتش کثرت است خدا اینکه از نور شمس و قمر خدا اینکه یکتا است در جزو کل خود را به پیش خدا باریت	نه با خود کسی را شمار و شریک پدیدار در کثرتش وحدت است شود و مبدع جلوه اش جلوه گر ظهورش نمایان بهر خار و گل دوئی را بیکتا پیش کار نیست
--	---

نماید ز رنگینی خویش رنگ
 ز ابرسیه گاه آید بجوش
 که از آسمان رو نماید چو خورشید
 پر دور هوا گاه مثل سیلاب
 ز تندی گهی برق رخشان شود
 گهی چون گدا خاک را می کند
 ظهورش ز هر ذره آید نظر
 بهر خانه او صاحب خانه است
 بهر سایه و نور مستور است
 باحوال رنجیت اهل کرم
 که چون آن چهارچرخه ارجمند
 به پنجاب شد چار سو حکم او
 سران جهان جمله خرد و کبار
 مگر چند گمراه از راه دور
 درین فکر بد شاه فیروز بخت
 همه سرکشانرا دبد گوشمال
 کند کوه را پست مانند گاه

گهی بر گل و گاه بر روی سنگ
 نماید که از رعد غرآن خروش
 که از بحر گرد و عیان مثل در
 بیارود که از ابر مانند آب
 ز رحمت گهی گوهر افشان شود
 چو شادان گهی شهر یاری کند
 بهر حال در چشم اهل بصیر
 بکاشانه او میر کاشانه است
 بهر چشم و بهر دیده منظور است
 چنین میفشانند گهر خامه ام
 بفتح و ظفر یافت نام بلند
 چو در یاروان کو بکو حکم او
 ز پایوشش یاقند افتخار
 بمانند دور از باط حضور
 که گیر دازان گمرازان تاج تخت
 سرانرا بسختی کند پایمال
 رساند کلاه بی تا بهما

بیازدی پر زور و را آوردن
 باقبال زور آزمائی کند
 تار ه فلک دار روشن کند
 که ناگه ز پیاله آدر سول
 نمون کرد سر بهر تعظیم شاه
 وزان بعد گفتش که ای شهریار
 مهاراجه پیاله شیر جوان
 در نیوقت در بند دامن بلاست
 نذار در غم باخورد و خواب کار
 چنان فتنه بر پاست در خانه اثر
 مهارانی آن حمیده خضال
 ز شوهر خلافت است آن تند خو
 شیران دولت سمران سپاه
 امیران لشکر دلیران فرج
 بدو عهد صدق و وفا بسته اند
 چو رانی بران راجه شد چیره دست
 برین امر شد رانی بجای

بسرنج سخت شیر افگلان
 دلیرانه کشور گشائی کند
 چو خور لعل انوار روشن کند
 بغایت پریشان نهایت ملول
 دو تا که در گردن تسلیم شاه
 بحکمت بود گردش و سرگردان
 که نامی است در جمله نام آوران
 بزرندان رنج دالم مبتلاست
 اگر قمار رنج است لیل و نهار
 که شد زان پیر آشوبگاه شانه اثر
 بدل دارد از شوهر خود ملال
 شد است از غضب دشمن جنگجو
 همه نامداران با عز و جباه
 نهنگان ناور و شیران فوج
 از خدا طاعت برون بسته اند
 سر رشته حکمرانی شکست
 که معزول سازد مهاراجه را

رانی پسته
 بیک صاحب مهاراجه

چو پور چهارچو نیک فال
 در خواهد آن رانی نیک بخت
 شود طفلک بخیر تا جوان
 چو این قند از قند خانگی است
 چهارچو در بخت چیرانی است
 و گر جنگ جوید کند با که جنگ
 چهارچو از تو بجزد و نیاز
 روی گر به پیا له امان تست
 کنی خم اگر گردن سرکشان
 همه گمرازا شوی رسنه
 برانی که هست اوز شوهر خلان
 بگرد و در پیوند شوهر جدا
 چو پرده نشیمان بود در حجاب
 درین کار امی شاه شکلا
 دو تخم کند پیشش شاه را
 شرر بار تو پی کره خان بنام
 گردان بار مانند کوگردان

کرم شکر طفلی است بس غرور سال
 که قائل کند از پدر تاج و تخت
 دران ملک رانی بود حکمران
 نه کار شجاعت نه مردانگی است
 همیشه برنج و پریشانی است
 که بر باد گردد از ان نام و رنگ
 مرد خواهد ای شاه گردن دوزار
 که این سبک زسان بفرمان تست
 تا ند ز نشان پنج نام و نشان
 بری پیوفانی نه هر پیوف
 نصیحت کنی تا شود سینه صاف
 قدم بر ندارد و ز راه و ف
 پنجه که کشد از خصومت نقاب
 کنی گر حق آشنائی ادا
 چهارچو از راه صدق و صف
 که در وقت میدان کند قتل عام
 چو برق شرر بار آتش نشان

بصورت کے اردہا پیکر است
 ہر اسان ز غید نشا ال زور
 چو گردون گردان ہر چار سو
 گہ جنگ چون ابرو نشان چویش
 دوم بے ہاتھ سلک گہر
 بیک شتہ صد گوہر شاہوار
 بہ نوزش بہ وغور فدا کردہ جان
 اگر گوہر جان دہشت تری
 بگیر از مہاراجہ این تحفہ
 دہد بعد از ان انیر مال کثیر
 شہنشاہ چون گوش کرد این کلام
 با فواج مسلمان جاہ و جلال
 بہ تیزی و تندی گذشت انیمائے
 چون نزدیک تر شد شہنشاہ
 کہ راجہ بہر صیغہ صلح کرد
 کہ رسم شکہ را کرد با غروشان
 مہاراجہ انیش آہ کہ ناراض بود

غرض عین تصویر شیر نرست
 ز شورش بگردون رافادہ سور
 بہر معرکہ غلبہ اش بر عدو
 بہ پیکار چون رعد اندر خروش
 بخوبی چو شمس و قمر جلوہ گر
 صد اختر فروزندہ در یک قطار
 منور از چشم سیارگان
 بدان ہم نہ راضی شود جوہری
 کہ بہتند چون لطف تو بے بہا
 ہندرانہ امی شاہ آفاق گیر
 سوئی شہر پیالہ شد تیز گام
 پراہ سفر بر دل زد و وال
 بہر ایام شکہ بے قیاس
 ز والی پیالہ آمد خبر
 بہر مفسد و ہر عدو صلح کرد
 ولی عہد خود در میان چہان
 مہاراجہ دلجویش کرد زود

لکھنؤ ایاز علی خان

به پناهش ملک جاگیر داد
چو زمینان خبر شاه دالاشنید
نه در زید در راه مقصد قیام
چو دالی پشمال را از سفیر
برودی بر دین آمد از شهر خوشتر
کینش چو گل کرد در محسن باغ
بشکر قدوش زرو مال داد
دو تحفه یک توپ و یک گهر
که حق کار او بے مدد کرد دست
باحسان اجاب برهون نشد
بایفای آن وعده معذور بود
گر شاه رجحیت فیروز جنگ
از خواست چیرگی پذیرفته بود
چو دید آن مهار آج تیز هوش
نگردد رضامند آن نامور
بنا چاری آن تحفه ای گران
چو آن هر دو تحفه بخدمت رسید

منوهش بدین عهده تدبیر شاد
به پشمال چون باد صحر رسید
سفر کرد چون باد هر صبح و شام
خبر شد که آمد شب شیر گیر
دو سه میل رفت اندران آه پیش
مکان داد در خانه اش چون چراغ
به نذرانه اش گنج گوهر نهاد
بایفای وعده ندادش مگر
ز کس اندران کاریاری نخوست
بمنت باصحاب ممنون نشد
به تسلیم آن تحفه مجبور بود
بایفای آن وعده اش کرد تنگ
طلب کرد زوهر چه اد گفته بود
که آمد شهنشاه دوران بجوش
بجز دادن توپ و سلک گهر
فرستاد در پیش شاه جهان
دل شاه را فرحت آمد پدید

که پنداران او را گوشت چتر
میگفتند: «ای پشمال»
مبارک پشمال

<p> دران خوشدلی شاه کشورشا چو شالان بوالی پشماله داد زروگوهر و اسپ شمشیر و سیل غرض بر بهار اچہ شد آن زمان کہ آن بے بہا تحفه سلک گہر بہ لطف و کرم با کرم سنگ داد نثارش گہر کردش سیاح غرض مال و زر شاه والا نہاد چو این کار باغبانی انجام یافت بہمراہی لشکر حب گنجو چو تریک شہر عروس شد مقام کہ آمد بسوی تو شیر دلیر نہادہ بستر تاج شانشہی ز شمشیر او برق خواہد امان ز قہرش برتر سد زمان و زمین ہر نیاسادت اگر یار تست بیامرو در رہ دشمنی زروسیم با خلعت بے بہا بلوح دلش نقش لفت نہاد بد و مرحمت کرد بے قال و قیل چنان مہربان باد شاه جهان کہ بود از بہ و مہر خشنودہ تر بدین مرحمت خاطرش کرد شاو بفرقش ز رافان چون آفتاب بہ ہیبت گرفت و بہمت بداد شہنشاہ نام آوردان نام یافت سوی کوئلہ زد و آورد و رو بہ تندی فرستاد و نوش پیام کہ زیر است از حملہ اش نرہ شیر در خان بفرقش کلاہ ہی ز جوشش امان جوید آب و ان بہ لرز و زرعش بکان و کین و گر سخت و دولت و درگاہ است کہ علم است بہتر ز کبر و منی </p>	<p> دران خوشدلی شاه کشورشا چو شالان بوالی پشماله داد زروگوهر و اسپ شمشیر و سیل غرض بر بهار اچہ شد آن زمان کہ آن بے بہا تحفه سلک گہر بہ لطف و کرم با کرم سنگ داد نثارش گہر کردش سیاح غرض مال و زر شاه والا نہاد چو این کار باغبانی انجام یافت بہمراہی لشکر حب گنجو چو تریک شہر عروس شد مقام کہ آمد بسوی تو شیر دلیر نہادہ بستر تاج شانشہی ز شمشیر او برق خواہد امان ز قہرش برتر سد زمان و زمین ہر نیاسادت اگر یار تست بیامرو در رہ دشمنی </p>
--	--

ای مہربان
کرم و شہر
نثارش گہر کردش سیاح
غرض مال و زر شاه والا نہاد
چو این کار باغبانی انجام یافت
بہمراہی لشکر حب گنجو

به بر دار پا از ره سروری
 بستیم گر سر نهی بر تو دم
 گر از کبر گردن مندازی کنی
 بسرنیجه زور را قبال خویش
 بغارت برم جمله این مرز و بوم
 نه ملکت ماند نه شهر و دیار
 چو فرمانده کوئله این پیام
 روان شد بدرگاه شاهنشاهی
 زر آور و گوهر نذرانه پیش
 خدا شد بران شمع پروانه وار
 ز انداز خود فرون مال داد
 بگفتا منم بنده کستدین
 منم ملک تو ملک من آن تست
 تو هستی شاهنشاه ملک جهان
 بن سخشی ار ملک آبائی من
 دعاگوئی تو باشم ای بادشاه
 کنی همرانی گراسه همران

که از دست من جان سلامت بری
 رخ باشی از بند رنج و الم
 به بیدان من تر کتازی کنی
 بازویی بخت عدو مال خویش
 که آید ز هر بوم آواز بوم
 شود گلشن خاطرت خار خار
 شنید از شهنشاه والامست م
 بیفکنده از سر کلاه مپی
 تحایف ز هر جنس بنهاد پیش
 نمودش ز سوز جگر جان نثار
 خزانه که بودش بخدمت نهاد
 یکی خادم شاه روی زمین
 تنم جمله ممنون احسان تست
 منم بنده از کمترین بندگان
 بسختی نگیری ز من جانی من
 بهر وقت و هر حال شام و بگاه
 شوم مثل خورشید روشن اندر جهان

غرض چون شهنشاه اهل نبرد
 دل او بلطف و کرم شاد کرد
 نمودش دوباره بلطف کمال
 مقرر بر او کرد مال خراج
 و زانجا چهارچوب گنج
 خبر داد قاصد بشاه جهان
 همیشه به پیش طرب کار دوست
 جوان است و مغرور و سرست جام
 نخواهد که باشد ز فرمان بران
 پرورد و هوا از هوا غرور
 شهنشاه رنجیت اهل نبرد
 چون یک اهل بر سر او تافت
 به غارت گری تیر تر پیچید کرد
 توجه بغارت چنان برگاشت
 رعیت که بدخیر خواه عدو
 سزا یافت از شاه فیروزمند
 هر آنکس که از حکم شه رو تافت

ز نواب این عاجزی گوش کرد
 ز بندالم خاطر آزاد کرد
 دوران سرزمین مالک ملک مال
 بنامش رتقم کرد سالانہ باج
 بسوی نرمان گداه آورد و
 که هست انداختار نیستی جوان
 ازین کار گرمی بازار دوست
 بنام آوردان کشن مشهور نام
 که فرمان بری هست بروی نرمان
 نهد بر سر چرخ پائی غرور
 چون رنگونه حال عدو گوش کرد
 ز ملکش گرفت آنچه موجود است
 دل دشمن بد گهر رنجید کرد
 که خرم در آنجا نه چیری گذاشت
 رخ آورده بر رسم و راه عدو
 بقتل و تعدی و تاراج و بند
 بجنج سزا اندر آن حال یافت

شاه نام قاصد
 است
 ای سزا
 شهنشاه

این شعر در کتاب
تاریخ طبرستان
ج ۱ ص ۱۰۰

<p>شهنشاه ز وخیمه تنزد حصار درین کار هرگز نگر ویدست ز سوراخ آمد برون مثل مار بصید افکنی مستعد چون نهنگ سر کبر بر گوشه ماه داشت که هر یک جوان فتنه انگیز بود که دشمن بر آتش کند جان نشا که میخواستی دشمن از روی مان ببازوی زور آوران زور کرد که لرزید زوهری آتش نشان به پیکار خود سخت پیداک بود بمیدان شود مستعد هر جنگ همه نامداران کشور کشا عدو را بیک حمله سیر کنند بسوزند به خواه بے شرم را کشایند جوی زهر موی خصم بگیرند و بزند و بیدم کنند</p>	<p>غرض بعد تاراج ملک دیار کمر بر جنگ آوردی ببت چست مخالفا دران حالت اضطراب کیه چیده لشکر شیران جنگ در انوقت بدخواه همراه داشت بسنگ آوردی لشکرش تیز بود بدست کیه فخر آیدار بهست دگر نیزه جان تان چو آمد بمیدان بے شور کرد بغزید در جنگ توپ اسپهان عدو را چو رنجیت چالاک دید به لشکر لغز مودتا بید رنگ همه شیر مردان زور آزما سوئی دشمنان توپ سر کنند دهند آتش آن کوره گرم را بخنجر بزنند پهلوی مضمر به تیغ دو دم گردش خم کنند</p>
---	--

چو آید کس رو برو در شیر
 بنوک شان گردن از تن کنند
 چنان حمله آرند بروی درشت
 بحکم شهنشاه مردان جنگ
 دلیرانه رفتند سوئی عدو
 دو لشکر زهر دو طرف کرد خوشتر
 دو شیران جنگی کشادند دست
 زهر سو دلیران جنگ آزما
 بمیدان دلیرانه کردند جنگ
 چنان رفتند را گرم بازار گشت
 ز خون دلیران دران کارزار
 بجلوه درآمد چنان برق تیغ
 ز غریزین توپ آتش نشان
 فتح سنگ سردار عالی مقام
 بدشمن کشی کرد دشمن شیرین
 دو دسته در آویخت با دشمنان
 تا آخر چو وقت اجل در رسید

گفتندش بگزگران ریز ریز
 سرش را بخنجر ز گردن برند
 که دشمن نماید بیک لحظه پشت
 گرفتند شمشیر بران جنگ
 نهادند خنجر بروی عدو
 بمیدان دو رعد آمد اندر خوشتر
 بشمشیر بران نهادند دست
 تپی کرده خاطر ز مهر و وفا
 دران جنگ شیرانه کردند جنگ
 که شور قیامت پدیدار گشت
 شگفت از زمین گلشن لاله زار
 که خواب شد آب در جسم میخ
 شدند رهوا بحر آتش روان
 که در کالیان داله بودش قیام
 برانگیخت از دشمنان ستیخ
 چو مردان پیکار غره زنان
 چو پیل دمان سوئی دشمن دید

پایان دوازدهم
 ایام سازش

بود نزدیک شد دشمن بدشعا
 برو کرد از چاره سوره بند
 چو پابند شد آن یل نیک زدم
 بسوی که رود کردی آن یل ز
 بے حمله کرد بے سعی کرد
 مگر آتش آن یل نوجوان
 غرض کرد پیکار تا چار پاس
 در آن معرکه فوج کاه بکار
 هم از سوئی دشمن چندان ز
 به مرگ فتح نگه اهل ستیز
 شد از دیده بر نقش آن پهلوان
 رساندش به منزله آخرین
 چو رخ مهر پوشید و نمود ماه
 زمیندان عدو رفت سوکھا
 باز دوی او زور رحمت نماند
 شباشب از آن قلعه مغرور شد
 ز پیکار مردان شه شیر زن

برگردش نزد حلقه پیکار دار
 گرفتش بشه شیر و تیر و کماند
 به پیکار چون شیر بازو کشاد
 نگذری پیاپی را همچو سور
 بر آورد از خاک بدخواه گرد
 فدا کرد بر کار سر کار جان
 شهنش به بدخواه ناخشناس
 پیاده سه صد بود و یکصد سوار
 بمیدان پیکار دادند جان
 مهاراجه زافوس شد شکرین
 چو ابر گه بار گوهر نشان
 بچشم گه بار و قلب حزین
 دولشک در آمد به آرا نگار
 بدل خایف از حمله شهریار
 تنش گشت بے تاقی ت نماند
 ز الطاف شاهنشاهی دور شد
 حد و گشت رد پوش مانند زن

پوشد صبح شام بنشسته در جنگجو
 بفرمود تا جمله مردان کار
 ز بنیاد آن قلعه را بر کنند
 چون در یک شد فوج اهل نظر
 نشان هیچ پیداشد از عدد
 از آن قلعه شخصی ندائی نداد
 بدانت شام بنشسته از جند
 در قلعه بشکست و رفت اندرون
 شهنش پوشد داخل قلعه زود
 ز گنجینه مال و سامان جنگ
 همه را بدست خود آورد شاه
 یک فوج در قلعه مامور کرد
 فرستاد در جمله شهر و دیار
 چو این کار شد ختم حسب المراد
 به کشتی نشست و زریا گذشت
 از این سزمین بهر سیر و شمار
 به محکم که دیوان درگاه بود

بر آراست لشکر به چپکار او
 به بند بر قلعه دشمن حصا
 عدد را بنوک شان سر کنند
 بران قلعه اتواب کردند سر
 مقابل نشد هیچکس جنگجو
 بجز خامشی کس صدائی نداد
 که بدخواه او شد هر دو ان کنند
 بغیر وزی طالع رهنمون
 به املاک دشمن تصرف نمود
 ز تیغ و ز تیر و ز توپ تفنگ
 به برداشت اسبان جانگشا
 ز دل جمله اندیشه مأدور کرد
 ز مردان کار آگاهان کار داد
 بهارچه رود سوئی ستلج نهاد
 روان شد چو آب و آن شیفته
 سوئی دامن کوه شد شهر یار
 بهر کار یار نگو خواه بود

لای دیوان جنگجو

دیار و آب عطا کرد شاه
 فزون حرمتش کرد و عزت فزون
 چو در سرزمین حصار پنهان
 قلعه دار سرکار سنار چند
 مہاراجہ چون دید کان بجہ ادب
 بگردان لشکر اشارت نمود
 بگیرند زو قلعه و ہم مال و زر
 کہ این بندہ بے خرد بے ادب
 کشیدست ز اندازہ خویش پا
 اگر گر بہ باشیر جنگ آورد
 سرش را بگ غضب بشکند
 اگر بندہ باشاہ جویدستیز
 چو ہدوش با گل شود نوک خار
 چو فرمان چنین آمد از بادشاہ
 بران قلعه آتش فرد و سختند
 چو ناچار شد دشمن ناتوان
 کلید در قلعه باشاہ داد

بہالم سر فراز کردش چو ماہ
 بنام آوردان جاہ و شمت فزون
 رسید آن شہنشاہ عالی مکان
 بزودی در قلعه را کرد بند
 ز خود مشغول کرد نار غضب
 کہ از خاک دشمن برانزدود
 کہ زیر وزیر گرد و آن خیرہ سر
 مقابل بشہ میشود بے سبب
 خصوصت بشہ میکند ناسزا
 و گر حملہ گاہ بر پلنگ آورد
 سر و گردن بے ادب بشکند
 سرش را بر بند با تیغ تیز
 ز بجیش برآزند وقت بہار
 کہ لشکر دشمن شود کیسہ خواہ
 بفرق ہد و گرد غم پختند
 بہ پیچارگی خواست از شہ امان
 برون رفت زان قلعه مانند باد

لکھنؤ ایچان کوٹ

بهار چه بر قلعه چون ست یاقوت
 فرستاد در قلعه یک قلعه داد
 کیه فوج شایسته با ساز جنگ
 بخوبی چو انجام این کار گشت
 سوئی شهر خبر دژ شد گرم خیز
 چو بشنید فرمان ده آن مکان
 نبرد می برون آمد از شهر خویش
 به خلق و ادب بوسه زد بر رکاب
 بگفتا که ای شاه دور زمان
 درین گوشه کوه و دامن کوه
 همه سرگرد و هیمن داده اند
 من و جلا آبا می و اجداد من
 به پنجاب هر کو بود اهل تاج
 در اینجا کنون حق ترا کرد شاه
 ز حکمت نذاریم هرگز عدول
 زرو مال واجب بگیرد ز ما
 زینیه که در ملک آبا می است

عدو را ز گردن کشی پت فیت
 که چون کوه باشد در آن شود
 فرستاد در قلعه شه پید رنگ
 شهنشه ز دریای رادی گشت
 کمر چیت بر بت بهر ستیز
 که آمد شهنشاه دور زمان
 دید از ره صدق اخلاص پیر
 پیاده روان گشت اندر رکاب
 بود زیر حکم تو ملک جهان
 مقیم است از راجه پوتان گرد
 بخدات من حاضر شده اند
 زرقند گاه به برون وطن
 بگیرد ز مال باج و خراج
 نهاده می بسر همچو شان کلاه
 کند عجز ماگر شهنشه قبول
 خراج مقرر پذیرد ز ما
 سکانه که آن جانی ما و امی است

بما واکذار دوشه داورس
 چو تقریر راجه شهنشه شنید
 به گفتا که تو آدمی نزد ما
 نداریم با تو خصومت پسند
 دو باره به تو باز دادیم ملک
 بشرطیکه تو با جداری کنی
 و هی مال وافر بندرانه ام
 مرا همچو جهان بجانم بری
 غرض این چنین هر چه فرمان نمود
 به لاجر جسر و ده آمد قبول
 چو شد منعقد عقد این انتظام
 به جسر و ده آمد شهباز جمند
 کرم کرد در خانه بنده شاه
 مهابراج به راجه شد مهربان
 سلیمان بدان مور کرد الفت
 گل آمد بکاشانه عنند لیب
 بسرمه و چند می بسیر و شکا

که بر ذات شه لطف ختم شد بر
 به پهلوانان دشمن لطف مزید
 بسخلق و با خلاص صدق صفا
 که به تیم در بند عجز تو بند
 بنقش نکیست نهادیم ملک
 اوارسم خدمت گزاری کنی
 بکاشانه دل کنی خانه ام
 چو جهان پرستان کنی چاکری
 در آنوقت شایسته اهل جود
 نه ورزید را قبال حکمش عدول
 به تحریر و تقریر در خاص عام
 ز گنجینه لطف بکشد بند
 بفرمود خور سوئی ذره بگناه
 فرود اقتدارش بملک جهان
 به پیمان خدا داد آب حیات
 در لطف کریمانه وادش نصیب
 دران سرزمین شاه عالی و تبار

وزان بعد با شکر جنگجو
 چو خورشید با طالع ارجمند
 چو بر کوه یک نیمه ط کر در راه
 به چنبه رسید این خبر ناگهان
 چو فرمانده چنبه کمزور بود
 طریق سلامت به تسلیم دید
 زد و دزد دل خوشتن کینه را
 اگر چه دلش بود مانند کوه
 فرستاد قاصد به نزد یک شاه
 توئی شاه اقلیم حلم و ادب
 تو الطاف بر بندگان می کنی
 تو هستی یل نامور در جهان
 بهر جا که ز اقبال تو خیمه است
 خدا مهربان شد بمن آخوان
 بیا کن قدم رنج در خانه ام
 منم بنده هستی تو بنده نواز
 منم قطره بحر جوشان توئی

چنبه ز حبس و ط آرد درو
 شده پیر افکن بکوه بلند
 دلیرانه با جمل فوج و سپاه
 که آمد برین کوه شیر جوان
 بهر اسبان زپیل و مان سوار بود
 درین راه غطیت به تعظیم دید
 نمود از کدورت صفاسینه را
 از ان زلزله گشت لیکن ستوه
 که ای حلقه در گوش تو مهر و ماه
 پر از مهر خالی ز قهر و غضب
 مروت با بل جهان می کنی
 تو هستی شبه بحر و در زبان
 دران خط دشمن سر اسیم است
 که در خانه ام آمدی میسرمان
 که کاشانه است کاشانه ام
 منم سر فلکده توئی سرفراز
 منم ذره و مهر تابان توئی

مددگار من گشت بخت لبند
 چو پیش تو در بندگی آدم
 مکن نا امیدم ز الطاف خویش
 ز صد پشت دارم چو اینجا مکان
 ز من سیم و زر هر چه خواهی بگیر
 که این جمله ملک و مکان ملک است
 ز قاصد چو این جمله عجز و نیاز
 فرا جش ز علم و حیا نرم شد
 ز دل جوش قبر و غضب گشت
 به گفتا که ما هم بگیریم تنگ
 شود هر که حاضر عجز و نیاز
 بخدمت بود هر که خدمت گذار
 پاکس مخالف نگردد اگر
 اگر دالی چمبه ندرمان برست
 به نذرانه ما و دمال و زر
 دیر باج سالانه وقت بهار
 خدمت بر ندارد و ز راه و ف

که همان من شد شهباز چمن
 بیای سر افکندگی آدم
 ز کینه مکن سینه بنده ریش
 مکن بے مکانم بقدر ای جوان
 بگیر آنچه خواهی سبیل و کثیر
 زمین ملک است و زمان ملک است
 شنید آن شهنشاه گردن فرار
 بسوز محبت جگر گداز شد
 ز نور طرب چهره پر نور گشت
 بفروان رویان بانام و تنگ
 کنیشن به ملک جهان سرفراز
 به پیکار با او نداریم کار
 نه بندیم بر جنگ گوی کمر
 براه وفا پیش رهبر است
 نه سپید ز فرمان سر کار سر
 همیشه بود در وفای متوار
 بود بنده ما بصدق و صفا

چو بشنید حکم شهب نامور
 پذیرفت فرمان سه کار و دو
 به گفتا که از لطف گر شهر یار
 به چهره روم پیش آقائی خویش
 ز نذرانه و باج هر دو رقم
 کنم نیز از راه صدق و صفا
 روا باشد اروائی این مکان
 که در خانه اش میهان آمدی
 غرض چون اجازت بدوشاه داد
 به یک هفته باز آمد آن نامور
 همدرد بر نذرانه شاه داد
 خط بندگی نیز آورد پیش
 عطا کرد خلعت بدو شهر یار
 و گره داد خلعت به آقائی او
 بخوبی چو این کار انجام یافت
 از آن کوه مانند جسر روان
 گرفت از گاپو بیدان قرار

نگون کرد قاصد به تعظیم سر
 ز سینه بنهار کرد و رت زد و دو
 بداد و چین جا قدم استوار
 بیارم از اینجا زروال پیش
 شتابان بدرگاه شهب آوردم
 زرقند بهر ضیافت ادا
 بفرق تو ساز و خدای جان
 در آن حجم مانند جان آمدی
 روان گشت زان خط قاصد چو باد
 به پشت شتر بسته انبار زر
 چنین ارادت بسجده نهاد
 میفرود و در بندگان قدر خویش
 فرودش بنام آوردان شد آ
 که شد زان با وج فلک جایی او
 شهب شاه بفتح و مغر نام یافت
 برون آمد آن شاه عالی مکان
 بسر بر و چندی بسیر و سکار

در انجاریان خورد و کبیر
 بافت شرفیای مت شدند
 مگر چند مردان خالی ز نهوش
 ر قرب حضورش بماندند دور
 از ان جمله کیم د اهل ضلال
 و گر حاکم شهر گجرات بود
 بران شد شهنشاه فرخنده فال
 و گر هر دو دشمن طاعت کنند
 پشخدا مان هر دو بد خواه را
 گرانید گستاخ در کار زار
 بدین عزم سوئی حصار سیال
 بفرماندهی داشت آنجا قیام
 بگنجینه اش مال و زر بیشتر
 همیداشت آماده سامان جنگ
 مگر چون بند شکرش در شمار
 به میدان نشد همیش منهن
 در قلعه و شهر بر شاه بست

همه ناداران برنا و پیر
 همه فیضیاب سعادت شدند
 که میزد بدلهای شان کینه جوش
 نبردند ازان مهر تابنده نور
 که بد حاکم اندر حصار سیال
 که اظهار بغض و حسد مینمود
 که آن هر دو کس را بد گوشمال
 سر محسب بر خاک منت نهادند
 به بند و بران مگر مان راه را
 بر آورد و مار از سر هر دو مار
 روان گشت اول شبه بالکال
 کی مرد سردار جیون بنام
 در تعداد گنج و گهر بیشتر
 همه گول باروت و توپ و تفنگ
 زیاده دران جنگ از یک هزار
 دران خانه شد و لاش سزگون
 بران رهنمایی جهان راه بست

اینها
 ای صحنه جنگ

چنان کرد مضبوط دیوار خویش
 چو بود آن حصار فلک قدیم
 بران محکمی سخت مغرور گشت
 شد از خوف مردان شهسوار
 ز پیکار پیلان رفت مور
 بتوقیر نرد خودش خواند شاه
 اگر آن گنہگار خالی ز موش
 براه محبت نشد ره نور
 چو شه دیدگان جابل بخیم
 بدستگاه محکم دلش محکم است
 اشارت چنین شد مردان کار
 بملقه بگیرند بدخواه را
 ز هر چار سو باب مقصود بند
 سرش را برور تهر بشکنند
 هوای غرور از دماغش برند
 به برزند با تیغ بران سرش
 نیارند در گوش فریاد او

که بخوف گردید از کار خویش
 چو بام فلک محکم و استوار
 به دیوار آن قلعه محصور گشت
 دران خانه پرده نشین همچون
 هراسید کمزور از ابل زور
 ز اخلاص ادا نشد کینه خو
 نیارند حکم شهنشه بگوش
 ز دیدار شه دیده روشن کرد
 بسخر جنگ دارد نه غم و دگر
 ز نیزنگی این جهان غم است
 که بندند بر قلعه دشمن حصار
 بیارند در آله آن ماه را
 دران عرصه بر روی دشمن کنند
 باز روی همت کربش کنند
 بیک دم فروغ از چرخش برند
 که گردان خون پیکار
 برآرند از پنج بنیاد او

بیک خیمت تیغ و تیر و تهر
 ز بنیاد دیوار او برکنند
 چو ز نیگونی فرمان بجمه پناه
 نهادند و جمله سوئی حصار
 شهر بار شد توپ مانند برق
 چو ابر سیاه شکست بگنج
 عدو نیز بالائے نام حصار
 کمر بر جنگ آوری چست بست
 چو مردان بمردان جنگ کرد
 چو سوز و زماند اینچنین کارزار
 ز همرا هیش جمله مردان کار
 چو برگشته شد حالت بدسگال
 در قلعه شیران جنگ آزما
 عدو شد بنزدان آفت اسیر
 همه ملک و الماک شهر و دیار
 زرو مال و گنجینه دشمنان
 ز مال عدو شاه نیگو نهاد

کنندش سبکبار از بار سر
 به خن خانه خصم آتش زنند
 رسید از شهنشاه گیتی پناه
 گرفته کف خنجر آبدار
 که در خون ازو گشت بدخواه غرق
 ببارید گول بروئی عدو
 دل خود به پیکار کرد استوار
 نهاده بدیوار آن قلعه دست
 ره حافیت بر جهان تنگ کرد
 زمین شد ز خون یلان لال زار
 اگرقتند در پیش راه فساد
 رخ آورد سوئی کمالش زوال
 شکستند بخت بدخواه را
 در آید بقید بلای آن شیر
 در آید بحکم شمشیر
 در افتاد در دست شاه جهان
 گرفت آنچه یکسر به لشکر بد

بنادلیق و اتواب سالان جنگ
 در آنجا چو شان نمود انتظام
 در آنجا به تندی شنه جنگجو
 به صاحب سید این خبر ناگهان
 به لرزید ز اندیشه بر خود چو بید
 سیفری هنرمند با مال و زر
 بدستش گهر داد هم مال داد
 وزان جمله یک توپانش فشان
 ز اتواب احمد شه نامدار
 خروشنده چون عدو در جنگ
 به پنجاب آن توپ ثانی نداشت
 چو آمد سفیر مبارک نهاد
 سخایف که همراه آورده بود
 بگفتا که اے شاه فیروز مند
 شما چتر بردار قبایل تو
 بسجوگان حکم تو گوئے زمین
 چو از زور و دولت قوی شت تبت

ازان قلعه گرفت شبه بید رنگ
 کرم کرد بر زمره خاص عالم
 سوئی شهر گجرات آرد درو
 که آمد به پیکار شاه جهان
 شد از رنج و غم رنگ رویش سفید
 فرستاد نزد شه نامور
 بنذرانه شاه نیکو نهاد
 که بد باعث شوکت بهنگیان
 بمانده بروئے جهان یادگار
 بخون عدو تیر مثل ننگ
 نقلیک در در کلائی نداشت
 نگون کرده سر بر زمین بوشه او
 به پیش مباراج نهاد زود
 زمینت اسیر و زمان در کند
 ظفر کش بر دوار حبلال تو
 بفرمان تو دور حبرخ برین
 بدست جهان مثل انگشت تست

ای صاحب جنگ
 جنگی ما که گجرات ۱۲
 ای آن توپ امیر شاه بادشاه
 وزانی بود ۱۲

نمر سردران سزگون پیش تو
 ز خلقت همه خلق رطب لسان
 چه از شهر کجسرات دیدی قصود
 چو شیران کمر بهر کین بسته
 شدی ستمد بهر آزار او
 چو صاحب ز دل بنده زارتست
 به پیکار محکوم خوانان مشو
 تو شاهای چو شاهنشهان رحم کن
 بنذرانه مال و زر آورده ام
 ز اجاس سله و گر تحفه ای
 کیکی توپ آتش نشان شعله بار
 بگیر از زمین این تحفه داده امان
 نه بر باد کن خاک پا چون غبار
 چو گردید تقریر مرد و سفیر
 پذیرفت زوهر چو زوگر دگوش
 امان دادش از تیغ پهلوشان
 به بخشود بر حال آن داد خواه

سمران زبانه زبون پیش تو
 ز لطف تو اهل زبان تر زبان
 که گردیده از ره لطف دور
 به ابروی خندار چین بسته
 علم تیغ کردی به پیکار او
 کیکی خادم زار سرکار تست
 ز بردست بازیر دستان مشو
 بالطف بر بندگان رحم کن
 پئے پیشکش گوهر آورده ام
 چو لطف تو بے قیمت و بے بها
 که جوشد بروی زمین ابردار
 که مستی تو شاهنشبه مهربان
 انگش از میان خنجر آبدار
 بگوش شه مهربان جانی گیر
 محبت درون دلش که دجوش
 چو آینه از کینه دل کرد و صاف
 بمنز لکه عدل دادش پناه

ای صاحب

بالطان واکرام شاهنشیه
 چو زین کار شد فارغ البالشاه
 چو بد صاحب قبضه آن مکان
 بخد مت در آمد بصدق و صفا
 نگون کرد از راه صدق و تقیر
 بنذرانه شه ز راه آورد پیش
 به گفتا منم بنده شهر یار
 ز تعمیل حکم تو انکار نیست
 اگر از مال جان شاه بخشد امان
 چو آن بنده را سخا اعتقاد
 بحالش شهنشاه شد مهربان
 پذیرفت ز او آنچه او پیش کرد
 از ان ریج و غم در امانش کشید
 بدو داد سیم وزر و ملک مال
 و زانجا با کهنور شد تیر گام
 چو آگاه شد حاکم آن مکان
 روان شد بدرگاه مانند باد

دل و جان را اندیشه گرفتاری
سوی خط و سکه آورد راه
ندان از امیران باغ و دشتان
نهاد از صفادریه عجب زیبا
سر عجب چون بندگان بر زمین
بدان کان زر گوهر آورد بشر
بجان و بدل خادم جانان
سر سوز خد متگی عاریت
شوم بنده حکم چون بندگان
بد بلیز شاه جهان سر نهاد
چو خورشید بر آه شد مهربان
به ملک جهان عزتش بیش کرد
بسر رشته بندگانش کشید
عطا کرد سامان جاه و جلال
به همائی لشکر خاص و عام
که بد مالش نام اندر جهان
رخ خود پراه اطاعت نهاد

ای ای سردار
مردمان سنگه ای
ای خاندان ضعیف
ای عالم خان

مہاراجہ را کرومہمان خویش
 بہ ہمان پرستی کمر بستہ چست
 بحکمش ہمہ ملک دولت سپرد
 بہ تسلیم فرمان پذیرفت باج
 چو آخر بپایان رسید این سفر
 رخ آورد اندر رہ تھنگاہ
 بسر برد چند ہی بعیش و طرب
 نہ در دل غم از گردش آسمان
 ہمہ روز میداشت با جام کار
 در آندم کی مرد پنیامہر
 کہ سردار اربیل دیگر امیر
 دران قلعہ دارند اما فی خویشتر
 نہ مضبوطی قلعہ مستقیم
 کیے فوج دارند آبراستہ
 شہکار دران و غارتگران
 زگرہای خویش رہ میزنند
 بہر جا کہ آیند غارت برند

زرو مال نذرانہ آورد پیش
 نشد اندرین کار یک خط مست
 بدستش زرو مال و نعمت سپرد
 رقم کرد بر ذمہ خود خراج
 مہاراجہ بہ نخبیت اہل ظفر
 بلاہور شد جلادہ گر ہجود ماہ
 دل خویش فانی نمود از غضب
 نہ اندیشہ از دور دور زمان
 ہمہ شب بہ نیرم و لارام کار
 رساندش ز شیخ پورہ این شب
 اکہ سہند غارتگران شہرید
 گرفتہ دران جائیکہ جامی خویش
 ندارند اندیشہ و خوف و بیم
 ز جنگی جوانان نو خواستہ
 دران پیشہ گردید نام آوران
 رہ اندر سفید و سیہ میزنند
 زرو مال خلق از شرارت برند

ای سردار بیک
 دایم سگدہ ۱۲
 ای روز و شب ۱۳

جهان گشته ویرانه از دست شان
 خدا چون ترا زور اقبال داد
 بسرنج زور رستم شدی
 خدام ترا در جهان شاه کرد
 شنوای شهنشاه فریاد خلق
 بسر کوبی شان قدم رنج کن
 نشان داد مظلوم از ظالمان
 بکن روشن اندر جهان نام خویش
 چون شیردان کار با عدل دار
 شهنشاه چو این حال تبر شنید
 ز غصه چو ابر سیاه کرد جوش
 بران شد که بدخواه بد بخت را
 بفرمود شب تا کنور کهر کسنگه
 رود نیز همراه آن تند شیر
 همه لشکر پهلوانان جنگ
 چو پیک اجل سوی دشمن روند
 دلیران بهر چار سوی حصار

شده موجبیتی هست شان
 زردخت و جاهد اجلال داد
 بدولت شهنشاه عالم شدی
 باوج نگو آخری ماه کرد
 ده ای دادگر در جهان اذ خلق
 پی قتل شان نیز سرنج کن
 که یابد جهان از ستم گدایان
 پیر از باد عدل کن جام خویش
 که در نامداران شوی نامدار
 برام بلا خلق را بند وید
 بر آورد چون رعد غرغره و ش
 بزدان محنت کس در مبتلا
 براند بیدان ناورد و خنگ
 ز مردان پیکار فوجی دلیر
 به بند و کمر اندرین کار تنگ
 دران کار که کار مردان کنند
 کنند از دلیری قدم استوار

اگر چه بلند است دیوار او
 مگر پهلوانان مردان گنان
 چو اختر بهر برج او جا کنند
 بفرمان شه فوج اهل نطفه
 گرفته کف جمله سامان جنگ
 شد آن شاهزاده بفرمان شاه
 بدان فوجانی شد آن فوجون
 در آن راه بالشد کینه خواه
 چونزد یک شد آن یل جنگجو
 در قلعه بر لشکر شاه بست
 زهر برج و دیوار آتش فشانند
 روان گرد هر چار سو منجنیق
 چو شد از دم توپ نعره بلند
 جهان ریش از ریش زنبور گشت
 قراپین چنان نیز آوازه شد
 چنان گشت بندوق نعره زنان
 چو زنبور زده بدخواه را تیر دید

رسد دست آسان در کمان
 نهند از دلیری بروند بان
 بهر در جبهه زینه ما واکند
 بدشمن کشتی بت محکم کمر
 روان شد بدان بیشه شایانگ
 سپه دار افواج با عز و جاه
 به پیکار شیران جنگی روان
 بیک روز شب جمله طے کرد راه
 به میدان نشد دشمنش رو برو
 از آن راه بر سخت خود راه بست
 زهر گنگ قلعه خود گول راند
 که میگشت خون جگر از ان قیق
 تنزل به گردون گردان فگند
 روان سحر خون شد در آن پهن
 که شور قیامت از و آوازه شد
 که شد عرش بر فرش آتش نشان
 ز قهر و غضب آتش انگیز دید

زنبورده نام
 توپ چو زده کرد به شمشیر کمانند
 در این قسم
 هندوی است که دکان او در
 باشد

بهان گشت مصروف در کار
 بفرمود تا جمله مردان جنگ
 بر آرند بنیاد دیوار او
 ز گرمی باتواب آتش نهند
 به تیزی پرانند تیر از کمان
 به فرمان شهزاده اهل بخت
 بران سنگدل خصم بی نام و ننگ
 مگر گول آهنی در نبرد
 دران سنگ آتش شد کارگر
 چو شد طول بهنگامه دشمنان
 بسوی پدر جمله حالت نوشت
 چو آگاه زمین حال شد بادشاه
 چو دریائی جوشان ز راه گشت
 همان احمدی توپ توپ کلان
 بی اندام حصار عدو
 بهمراهی خود ز لاهور برود
 چو آمد به لشکر شه اهل زور

به مردان گنی کرد دل استوار
 بدیوار دشمن باز زد سنگ
 کنند از جهان دور آثار او
 غرض قلعه دشمن بن برکنند
 بسختی ستیزند با آسمان
 به کوشید لشکر به پیکار سخت
 شب در دوز بارید باران سنگ
 بدیوار سنگین نه تاثیر کرد
 نه شمشیر شد کارگر بر سپر
 هر اسید شهزاده نوجوان
 بکاک صفا این حقیقت نوشت
 به پیچید بر خود چو مار سیاه
 بیک روز راه زمین نوشت
 که برگشته بدشاه از بهنگیان
 هم از بهر انجام کار عدو
 به میدان دشمن سی پافشود
 ز بهت عدو رفت زنده بگور

بفرمود تا توپ را سر کنند
چو شد صورت برق توپ کمان
ز صد گوله توپ بشکت در
چو اربیل زین حال گاه شد
ز جنگ خصوصت ندامت کشید
امان جت زان بادشاه کریم
مهاراچه اش ادا ز جان مان
ز رد مال سر بر ضبط کرد
ره عافیت بر عدو بند ساخت
همه شکر دشمن پینه ریش
همه را مهاراچه اهل جو د
چو منتوح شد قلعه و شهر و دیا
عطا خلعت بیش قیمت نمود
بسجا گری داد آن سرزمین
په فرمود تا در حصار بلبند
کند مادرش را جکوریان قیام
چو آخر شهنشاه عالی دماغ

بدر وازه قلعه گولازنند
 شتر بار پرتله دشمنان
 شد از پنج دیوار زیر و زبر
 اگر در سد قلعن عیان شد
 اگر چاره غیر از اطاعت ندید
 که عفو و عطا داشت خلق قدیم
 مگر جمله گرفت ملک و مکان
 همه گنج لعل و گهر ضبط کرد
 بزدان افلاس پابند ساخت
 چو آخر سر از عجز نهد و پیش
 به افواج شاهي ملازم نمود
 شهنشاه شهنشاده نامدار
 به ملک جهان تشریف فرود
 نمودش در آن خطا گریزین
 بجا گیر شهنشاده ارجمند
 بود حاکم آن عساقه تمام
 ز شیخ پوره کرد حاصل فراغ

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

سومی شهر لاهور آورد رخت نهاد به سر اسر عسز و جاه کر یانه دست سخا بر کشاد دودسته بخلق خداز رفتانند ز نور طربش جهان باغ باغ بر آن روز اعز شب فزود به شکسته فتح گنج عظیم الهی توشه می کنی بنده را بهندی عطا کن چنان و جا	بفرخنده بختی شب ایل بخت برافروخته چهره مانند ماه براد و دیش خلق را کرد شاد چو ابر گهر بار گوهر نشانند بهر خانه گردید روشن چراغ فلک ز رخ دهر ظلمت زدود بیفتانده بر فقیر و یتیم دهی سرفرازی سرنگنده را که گرد بر ملک سخن بادشاه
---	---

آمدن شکف صاحب بغیر از نیری در لاهور و پیغمبر شدن
در یامی تلج حد فاصل در سیاه پزد و سر کار و ذکر قوت و حاجات
آنرومی در یامی تلج و دخل قلعه کاکله بعد خراج لشکر دنیا

جواب خداوند بنده نواز خبر دار احوال در ماندگان دهد گنج عشرت به ایل رنج و دهد او بر تشنه آب زلال	بهر کار ایل جهان کار ساز بهر حال شکفتن می جهان بنادار بخشد ز رومال و گنج بهر ایل نقصان به بخشد کمال
--	--

<p> شد احسان و عام بر خاص و عام زمانه بد و نیک جن و بشر ز هر چار عنصر عیان ات است چه انان چه جوان چه غلام چه حور بتعرفت توصیف او تتر زبان همه خلق عالم و طیفه خور و نماید ز روی تباران جلوه اش بهر رنگ رنگینی از رنگ او است خدائی بد و بادشاهی بد است گز ازنده این بیان شگرف که چون شاه رنجیت کشور کش بهر جا که رفت آن شه نامجو خضر سیدش طالعش یار شد چو رستم بهر جا که شه راند رخس بهر سرزمین کان شه شاه خست گره برکشاد از همه عتدا چنان تا گسترده بر زمین </p>	<p> همه وقت و هر روز و هر صبح و نام ز گنجینه لغتش بهره در بهر خبر و هر شر نهان ات است سر ایا دد و دادم و دشمن طیور ز شیرینی ذکر مذهب البیان ز خوان عطایش چه نیک چه بد عیان است در جسم و جان جلوه اش بهر لوح دل نقش از رنگ او است حکومت ز مه تا با ماهی بد و ست گزارش چنین می کند حرف حن بسر پنجه آورد و پنجاب را بهم چهره گی دولت آورد درو بهر کار دولت مددگار شد ستم بارگی در زمین کرد نقش یلان و فرمان خود بنده ساخت باقبال خود بست بالها که خم شد بغرنش چرخ برین </p>
--	--

ز اقبال در خلق آوازه شد
 بسر کارانگزیر رفت این خبر
 که در ملک پنجاب شد بادشاه
 باقبال و شد زمانه عسلاط
 خدا کرد روشن چو خورشید
 بهر جا که آرد به تندی شتاب
 همه سرور اند در حکم او
 ز دولت قوی بازوی زور او
 زمانه قدیم و بهر زمان
 پیر از دولت و مال گنجینه اش
 شهنشاه انگیز کشور کشا
 که از جان و دل و سدارش شود
 بهر ربط و اخلاص پیدا کند
 چو ظاهر شود دوستی در میان
 دوستی دور که هر دو فریق
 با حصال این مطلب این مرام
 ز دلی روان شد بدرگاه شاه

بروی زمین ذکر او تازده شد
 ز تحریر مردان ابل مهنه
 مہاراجہ رنجیت گیتی پناه
 بفرمان او رام شد خاص و عام
 بسرد ازین ز تاج زرش
 همیشه ظفر باشد اندر رکاب
 یلان جان فشانند بر حکم او
 رسیده بگوش جهان شور او
 نگون سر بدرگاه او آسمان
 ز نور شجاعت صفا سینه اش
 چنین خواست از راه صدق و صفا
 چو یاران بهر کار یارش شود
 طریق محبت هویدا کند
 دوسر کار باشند چون شتاب
 دو اجاب باشند بر یک طریق
 سفید مہمند مشکف بنام
 بیامی طلب جملے کرد راه

ای شگفتا بادشاہ

با عز و اکرام شد بهره یاب
 تسی ایف که سرکار انگیز داد
 بگفتا که ای شاه گیتی نورد
 به پنجاب حکمت روان کرده است
 شدی صاحب دولت ملک الملک
 چو شد شهره ات در جهان چارسو
 گورنر که اقلیم هندوستان
 بتو خواهد از جان و دل تسامد
 نباشی مخالف موافق شوی
 که در هر دو سرکار عالی وقت
 بدلباشی یاران مانند خلاف
 کند چون محبت بدلباش اثر
 چو اصلاح کار جهان لغت است
 بمردانگی روز لغت متاب
 چنین گفت و کلمات زردگار
 بشه داد گفت از گورنر سلام
 چهار راجه چون نامه را برکشاد

چو مهتاب باز جلوه آفتاب
 بیاورد پیش شهنشه نهاد
 ترا حضرت حق مهابه راجه کرد
 درین ملک با عز و شان ده است
 به بستان اقبال تازه نهال
 بنام آوران یافتی آبر و
 تعلق بدو دارد اندر جهان
 که باشی زیاران اهل و داد
 بهر رائی با وی مطابق شوی
 بود دوستی تا ابد پایدار
 چو آئینه گردد دل ز کینه صاف
 بود دوستی عین مد نظر
 فلاح زمین و زمان لغت است
 که گردی ز دنیا و دین بهره یاب
 بنام چهار راجه تا مدار
 ادا کرد مثل سولان پیام
 بتکمیم و تعظیم بر سر نهاد

ای نامک
 سید دستان از جانب
 پادشاه اقلیم هندوستان

<p> ببوسید خط لایچ نام آوردن با عاز و اکرام مرد سفید بمهانی میهمان داد مال مگر از سواش جوابی نداد به فرمود تا میهمان عزیز کند بر در دولت ما قیام بتدبیر مردان اهل خبیه جوابی درین باب خواهم گفت دزدان پسین تکریم و عزود تا در آندم که میداشت مرد در سو عجب فتنه تازه چهره نمود مگر شاه به نیت مرد دلیر بیانش چنین راویان گفته اند که آمد چو در درگاه شهر یار ز مردان یک فوج همراه دشت چه لشکر یک لشکر مختصر دلیران تسلیم هندوستان </p>	<p> به شکرانه تر کرد کام در بان چو شاهنشینان داد گنج کشید دلش کرد خورم بلطف کمال نه در دانش نقد رخصت نهاد رسول هنرمند و اهل تمیز بود حاضر بارگه صبح و شام به تجویز از باب علم و هنر گهر آفرین سلک خواهم گفت با مرسرش داد جای قرار در آن شهر چون بر محنت نژد که در دفع آن چاره ممکن نبود آسانی آن فتنه را کرد زیر بلکه فصاحت گهر سفته اند سفید ز انگریز عالی مقام که از آن خیمه بر علقه ماه دشت همیشه به پیکار بسته کم دلاور شهر را از جنگ و ران </p>
--	--

چو گشتند در شهر آرام گیر
 پالال محرم نمودار شد
 چو مردان آن فوج فیروزند
 بر روز دهم روز قتل امام
 نمودند آغاز نوحه گری
 رسانند به چرخ آه و فغان
 گریستند مانند ابر بهبار
 زردی هر یک از رخ بر سینه داشت
 ز هر سینه رنگ شفق شد عیان
 در آن ماتم و حسرت و درد و غم
 باخو چو تابوت برداشتند
 همه اهل ماتم مغیره و کبیر
 طمانجه زنان بر سر و خویش
 پیله گروش تعزیه بکنان
 نمودند حرکت ز جامی قیام
 چنان طامن دینید آد کجوش
 چو باین همه شوکت و عز و جاه

بهمراهی نیک مرد سفیه
 با سلام ماتم پدیدار شد
 عقیده با سلام میداشتند
 همه فوج کجیا نمود از دوام
 بر پنج حسین و غم حیدری
 نمودند اشک از دو دیده رون
 نشانند سیلاب خون بار بار
 ماتم سر و روی خود می شکست
 ز هر دیده خون جگر شد رون
 در آن حال منوس و پنج و الم
 با تمام علم با برافراشتند
 نمودند آنجا هجوم کشید
 با تمام دل اندر ده و سینه ریش
 که رسم است در ملک بند و ستان
 در آن حالت پنج و غم خاص عام
 که گر گشت گوش جهان خروش
 نهادند پا اهل ماتم بر او

<p> گذاشتند از پیش فوج اکال شیر بران پر شور و اهل فساد سیه پوش و زردان اکالی خطاب ز عقل و خرد سرسربی نصیب همه وقت بر قتل غارت دلیر بهر جا که آوردی آن قوم رو چو بود آن همه قوم غارتگران نمیداشت از شاه هم خونی و هم هزاره هم زبان همه شرم داشت چو دیدندشان فوج انگریز را بحرکت در آمد رگ دشمنی په بستند جمله کمرای غیش بتاراج یکسر کش دند دست نمودند بر سپاهان جف شکستند یکسر علمه شان نمودند تاراج تابوت را چو دیدند این جمله جو و ستم </p>	<p> که بودند سکهان اهل ضلال پراز سخت و دشمنی و غناد نه گشته زهوشم خرد بهره یاب سراپاز علم و هنر بی نصیب ز تاراج صبح و مسایم سیر شدی قننه بر پا بهر چار سو بگویند منسوب اندر جهان همیشه بدار سلامت مقیم بافت بدان قوم دل نرم داشت بدان ماتم و گریه رنج و بکا ز بهوشی چهل کبسه و منی بسجک آمدند اندران آه پیش بشمیر بران نهادند دست بکج خلقی آن زمره کج ادا په بستند بر جنگ ایشان میان بسر بیخه زور و دست جفا دلیران انگریز عالی بهم </p>
--	---

فوج شور و زاری
که جان خود را به میدان فدا
نمودند از سر و پا
گور کردند سنگها
ای منسوب بگویند

چو در یامی جوشان بچو شل آمدند
 به تیغ دودم جمله در یک مان
 به بندوق جسم عدو سوختند
 چو با تاعده بود آن جله فوج
 در آن اهل فتنه نها و نیتخ
 چو شد قتل زان جمله جمیع کثیر
 و دیدند باقی براه فساد
 در آندم مهاراجه نامور
 با ندم شتابان به وقع رسید
 بخوشخوی و ندمی و اتحاد
 چو فوج سفیر از خطا پاک بود
 به تقصیر آن فوج شد عذرخوا
 بشیرین کلامی و لطف و کرم
 بهر شکری از ره لطف عام
 تسلی نمود و مدارا نمود
 بهر خاص هر عام انعام داد
 همه را به لطف و کرم شاد کرد

چو ابرسیه در خروش آمدند
 فتادند بر زمره دشمنان
 ز نار غضب شعله افروختند
 روان گشت از خون بیک لطمه موج
 مکر دند در قتل دشمن درین
 بنزدان غم شد گروهی اسیر
 پریشان پشیمان لُ غوار و زار
 چو بشنید زین تازه فتنه خبر
 صلاح همه کار در صلاح دید
 فرو کرد آن جمله شور و فساد
 ز جور اکالی غضناک بود
 با اهل جفا کرد ثابت گناه
 ر بود از دل فوج رنج و الم
 شهنشاه پنجاب شد هم کلام
 غبار کدورت زد و لبها زدود
 بسر زامی شان بار احسان نهاد
 ز بند غم و رنج آزاد کرد

اینست قوم کابلیان
 که در دنیا ایشان بالانشین
 شده بود ۱۲

از آن جا نگه رفت نزد سفیر
 از قوم اکالی بپسند زخواست
 سفیری بنهرمند ایل تمینر
 نمود از محبت تسلی شاه
 مگر خواستگان قوم ایل جفا
 بهارچه این آتش رسول
 همه مفسدان را سزا داد شاه
 چون فتنه تازه گردید زیر
 بماند از آن شهر مرد سفیر
 در آن دم چنین داشت منظور شاه
 بد آنرو می ستیج شود نیز گام
 تمامی ریشیان آن خطه را
 به تندی و سختی کند رام خویش
 سران جهان را کند سرنگون
 به پیکار او هر که مبدد دگر
 شود هر که تابع امانش دهد
 بگیرد زهر صاحب مال مال

شد آن مهر در برج به جا گیر
 قدمها براه صفا کرد راست
 که بود از ره خلق هر دلخیز
 نشد اندران داور کی کند خوا
 ز سر کار لاهور یا بد سزا
 بفرمود بارای صایب قبول
 که آن بر همه فتنه پرست راه
 باقبال آن بادشاه دلیر
 چو گل گشت در بوستان جامی گیر
 که باشد کمر بسته تا چند ماه
 کند فتح آن سرزمین را تمام
 که هستند در ملک فرمان روا
 در آن خطه روشن کند نام خویش
 که باشند منقاد خواری و بزوز
 کند سرنگونش به تیغ و تبر
 بایل جهان عزو شانش دهد
 تا نذر از ایل جاه و جلال

چو آن سرزمین جلد آید بدست
 به انگر نیز جوید طریق صلاح
 معین کند حد اقلیم خویش
 غرض با چنین غرم در دست
 به تندی و تیزی ز سلج گذشت
 چو فرمود آردونی دریا مقام
 پیام آور شاه انگر نیز را
 گرم سنگه چاهل امیر دلیر
 جهاندار او را به لطف مزید
 بهر ایش شیر مردان جنگ
 چو بگرفت لشکر به منزل قرار
 به پیش گرم سنگه آتش تاب
 بدستش کلید در سلعه داد
 خبر چون ز قاصد شهنش شنید
 روان شد بد النور فیروز پور
 چو شد لشکرش داخل آن حصار
 زمین آن آنجا بجهنم کمال

سر دشمنان گردد از زور دست
 که صلح است اخلاق اهل فلاح
 دبد تازه زینت بدیهم خویش
 روان سوئی فیروز پور شد سخت
 درین غرم یک لحظه کابل گشت
 دو سه روز در زید آنجا قیام
 طلب کرد و نزد یک خود داد جا
 که بد مرد جنگ آزمای شیر
 روان کرد سوئی حصار فرید
 کمر بهر یکبار بستند تنگ
 نشد جنگجو مالک آن حصار
 قدم کرده ثابت براه صواب
 زرد مال خود جمله پیش نهاد
 که آمد بقیفه حصار فرید
 بیک روز طعنه کرد آنراه دور
 گرفت آن زمین بیکمکش قرار
 دل و جان پراز در و خرچ و مال

و نام منوع
 ای فرید کوش

یکه بیاک سنگه راجه آنقام
سیوم لال سنگه آن یل رجبند
نهادند از عجز سر بر زمین
سپردند الماک دادند زر
چو شد قافض ملک شاه دلیر
سپرداندران خط ارجمند
بدستش کلید در گنج داد
چو شد انتظام همه سرزمین
وزا بنجاشه شاه والا نژاد
ز نواب آنجا طلب کرد زر
چو اول بهم او مال زرداده بود
ز ناداری خویش حیران ماند
نه پائی که گردد از اسجاروان
نه در کیسه اش زر نه در پنجه زور
بنزاری فرستاد کس نزد شاه
بدل گرچه حکم تو دارم قبول
بین خاک ری غلام تو ام

دوم راجه جیونت فرخنده نام
تسابان بدرگاه شه آمدند
بسودند بر آستانش جبین
بندرانه پیشش نهادند زر
بزور شجاعت عدو گشت زیر
حکومت بدیوان دیوان چند
نقش کلاه حکومت نهاد
بنامش خدا کرد روشن نگین
سوی کوله رفت مانند باد
به پیکار او بست محکم کمر
بندرانه گنج و گهر داده بود
سراسیمه ماند و پریشان ماند
نه دستی که گردد بشه زرفشان
فردماند زین ناتوانی چو مور
که ای حلقه در گوش تو مهر و ماه
ز فرمان پاکت ندارم عدول
بدین عجز مولائی نام تو ام

ای جیونت نگار

با نثار حکمت نزارم مجال
 توئی شاه دین کمترین چاکرم
 مگر دستم از مال زار غالی است
 اگر شاه فرصت دهد چند ماه
 شنیده چو این التجا که گوشتش
 بجنگ عدو و کربا استوار
 بکاش فرستاد عمال خویش
 چو ز نیگونه نواب محصور شد
 پرور هم والی پشیمان کرد
 همه ز زر گنجینه خویش داد
 در نیوقت غم گشت سخنوار او
 چو گم دیدند زان شب ادا
 بنمود اندر پشه خنده قیام
 چو آن ملک از ملک پشیمان بود
 بر سپید از حله شهید یار
 بزودی بخدست فرستاد مال
 بهار ارجه گرفت زو هر چه خواست

بفروان بری خانم ماه و سال
 یکی بنده زار و فروان برسم
 تهی کیسه جیب او گهر غالی است
 و هم هر چه خواهی تو ای باد شاه
 ز خصمه بر آید چو دریا بجوش
 بروست از لشکر خود حصار
 دلش کرد و بانخن غصه ریش
 درین کار حسد و در محبوب رشده
 بر آوردن ز محبس پشیم دور و
 بنوعاب این بار احسان نهاد
 درین داور می شد مددگار او
 بهار ارجه زان شب بدو داشت
 بدست خود آورد شهر سناسم
 خبر رفت نزد صفت را بجز زود
 به لک زید از رعبا آن نامدار
 بدان مالک مال نزد داد مال
 ز گنجینه ای گهر بر چه خواست

این پشه خنده و شنیده
 و شهر از علالت بهار جیب
 ای بهار جیب

از ان سرزمین و دیر شت پا
 چو مال گزان شب ز پیاله یافت
 خبر شد بفروان ده آن مقام
 فرستادند روانه بے شما
 بے حفظ مال و بے حفظ جان
 وزان پس چو می نا بهر آن نامور
 چو گرفت ز انجا مستع عظیم
 در انجا رسیدش خبر ناگهان
 نه باقیست زو پیچ نند زند او
 مکانش ز فروان دمان خالی است
 درین موقع ارشاه گیتی پناه
 بگیرد بیک لحظه شهر و دیار
 چو آگاه زمین قصه گردید شاه
 سفیر گورنر که همراه داشت
 از انجا بگهر آمد کردش مقیم
 به محکم که دیوان درگاه بود
 چنین گشت فرمان که با فوج خویش

بمالک سپرد آن همه خطه را
 سوئی جنید روی توجہ بتافت
 که رنجیت شد سوئی او تیر گام
 بدرگاه آن شاه عالی وقار
 پیشش ادا کرد گنج گران
 قدم کرد ثابت بر سطح و ظفر
 نگرددید زان پس در آنجا مقیم
 که والی انباله رفت از جهان
 بجایش کسی نیست دل بند او
 ز رونق همه خاندان خالی است
 برد لشکر خود دران جا نگاه
 زرد گوهر و دولت بے شمار
 بدان سوره وان شد بجله سپاه
 ز روی محبت بدوراه داشت
 که ماند دران قلعه پنجون و بیهم
 امیر می شیر شهنشا بود
 به تندی رود سوئی انباله پیش

نام شریف
 نام ریاست
 مقام
 مقام
 مقام

گر آید کسی رو بر و پیر خنگ
 کند قبضه بر ملک شهر و دیار
 بقهر و غضب گیرد اینا له را
 چه محکم حکم شه نامور
 به تندی و تیزی در انجا رسید
 اراده تبخیر اینا له کرد
 چو زیشان نمیدشت کتایب
 به محکم سپردند آن شهر را
 زرو مال کز مال مرحوم بود
 چو فتح نمایان در آمد بکار
 به گنداکه او مرد گمنام بود
 عطا کرد شه حکم آن سرزمین
 بدان ذره انوار غورشید داد
 به بخشید گنجینه ملک مال
 در آنجا چو دیو الی آمد قریب
 که گرد و روان سوئی جوی جمن
 کند غل با اعتقاد درست

بجنگش شود مستعد پیر رنگ
 که ماند نه حکم دگر بر تدار
 بداغ غضب سوزد آن له را
 به بست اندرین کار محکم کمر
 چو ابر سیاه بروی آمد پدید
 با فواج برگرد همه له کرد
 ز به حاکمی جلد بودند تنگ
 نشانند زو آتش قهر را
 به سر پنجه محکم ازیشان ر بود
 بدان گشت شادان ل شهریار
 بصافی دلان صافیش نام بود
 نمودش در آن خطه ایل نگین
 بدان آن قطره گوهر نهاد
 بدان بنیوانده چر لال
 بران شد شهنشاه ایل نصیب
 قزون ترکند آبروی جمن
 چو دریا نهد پادین اه چت

له ایستاد
 له دیوان نامور
 نمود که در آن شب
 خود چو باغ از فروزندید

<p> بد ریادی سوئی رود چمن بهر جا که رفت آن شبه اچند بسر پنج بازوئی شیران گشت بسوئی چمن شد بچو شش و خور بهر دست نقد سخاوت نهاد جهانزار را که از قید رنج بصدق و صفا کفایت درست بزودی عنان سوئی لاهور تا سعادت به پنجاب ننگد خست که برگرد لاهور بند و حصار ستاده فقط کهنه دیوار بود چو دیوار اسکندری پایدار به جنگ وری سدره راه عدد به لاهور اجرای این کار شد در اینجا بنامی حصار نهاد با آغاز او فکر انجاسام کرد به منتر لکه قرب شد بجائی گیر </p>	<p> بدین غم شد شاه دوز من بره از ریسمان گردن بلند زرد مال گرفت باز در دست بدینسان بهردان را می و موثر دران خطه داد سخاوت بداد عطا کرد با خلق محتاج گنج سر و تن بدان آب پاکیزه شست با خرافت پوزین کاریات چو آمد به لاهور والی سخت برین یافت را می مبارک قرم بجائی حصار که مسمار بود کند نو حصار می بدان استوار بنمایند خندق کند چار سو چو تعمیل شد مان سر کار شد بامر تسمیر آید شهنش چو باد به گویند گداه قلعه اش نام کرد در اینجا ز گهر اله آمد سفیر </p>
--	---

بزل گشت در فکر ترخیص او
 که آمد یک مرد پیا سب
 که ای بادشاه زمان وزمین
 همه ملک تلج که ملک تو بود
 تعلق رعیت که باشاء داشت
 بگون پیش انگریز کردت سر
 همه راجگان و زمین تمام
 ز شیه یکقلم روی بر تافتند
 ز فرش اطاعت کشیدند پا
 سرانرا که تو سرنگون ساختی
 بپس سرکشی سر بر آورده اند
 گرفتنی چو از هر یک مال و زر
 ز اهل حکومت گرفتنی خراج
 ز بودی ز هر صاحب مال
 ز هر ایل ز زر گرفتنی بزور
 شکستی توانند زور آوران
 بهستی عدد را بنبر خورش

مہاراجہ نیک ل نیک خو
 چنین داد از ملک تلج خبر
 بحکمت بود و در چرخ برین
 برادشاه لہزن تسلط نمود
 بہ منہر لگہ بندگی راہ داشت
 بہ بستت بر میو فائی کر
 کہ دارند آمد روی تلج قیام
 بہ گمراہی از راہ بشتافتند
 بجائی ستائف گرفتند جا
 بجای روی قوت زبون ساختی
 قدم از رہ دوستی برده اند
 بنذرانہ اسے شاہ والا گہر
 طلب کردی از اہل قلیم باج
 بہ تحصیل محصول ماضی و حال
 نکلندی بہ میدان پیکار شور
 سر و گردن جملہ گردن کشان
 کشادی ولایت بہ تدبیر خویش

<p> گرفتنی تو از اہل تاج و لوا بہ بستی بہ پیکار بہر یک کمر بہر ملک بہر دشمنان تاختی بہ گردن کشی ہم گروہ آمدند درین داد گشتند زودادخوا بہ عجز و نیاز و سہرا فکندگی بصد و صفاحت بہر یک مان ہمیشہ بہ فریاد بہرنیک و بد بہر راہ لطف و کرم کردیش غبار غم از خاطرشان زدود بر آورد از قید رنج و محن زد و ہلی کیے لشکر آمد چو باد ہمہ فوج انگریز عالی مقام بحمیت خویش کوہ گران ہمہ نوبہ و انان نو خاستہ فزون از شمار و زیادہ زحد بمیدان دشمن کشی سرخرو </p>	<p> بہ ہر سال نذرانہ بے بہا چو امسال کردی بد اسوسفر تو گنجینہ را تہی ساختی چو ایشان ز دستت ستوہ آزدند بہ انگریز بستند جملہ نیاہ فرستاد بہر یک خط بندگی ہر گاہ سلطان ہندوستان چو انگریز از انصاف خود میرسد بہر یک پیغزو احسان خویش بحال ایمان ترحم نمود امان داد در سایہ خویش تن بہ ارشاد انگریز با عدل داد نمود است در لودیانہ قیام چہ لشکر کیے لشکر ہیکران چہ لشکر کیے فوج آراستہ چہ لشکر کیے لشکر بے عدد چہ لشکر کیے لشکر جنگجو </p>
---	--

ل
 راجہ بہنر فرزند راجہ

چه لشکر کی لشکر پیل ز دور
 چه لشکر کی فوج شمشیر زن
 چه لشکر چه دریائی جوشان بجوش
 حصاری که بود اندران سرزمین
 بانگرنیزه مانده جنید داد
 سپهدار انگیزه والامقام
 دران قلعه شد همچو شالان مقیم
 رسان جنگ ز توپ تفنگ
 برین مستعد شاه انگیزه هست
 رئیسان ستیج صغیر و کبیر
 که پابندیت سر بر دوش آوردند
 به آزادی خویش باشند شاد
 بود شاه انگیزه عالی مکان
 بانگرنیزه بدست مال خراج
 در نیدم گرای شاه اهل هنر
 بود یار تو شاه انگیزه بهم
 شوی گر مخالف ز فرمان آن

بکوه و بیابان در افکنده شور
 بمیدان پیکار پنجسره زن
 به میدان جنگ دری درخوش
 سرفراز مانند سپرخ برین
 بران محسن خویش حان نهاد
 که سر او کشتن خویش است نام
 بسندگ سروری مستقیم
 فراهم دران قلعه شد میدرنگ
 که هر داری از ملک آن ملک است
 که مستند در هر مکان جائی گیر
 قدم از ره حکم بیرون برند
 بهر کار ز انگیزه خواهند داد
 همیشه مددگار و حامی شان
 ندارند هرگز بشه احتیاج
 تنابی ز فرمان انگیزه سر
 نبودار و از راه الفت قدم
 بجنگ تو انگیزه بند میان

سروده یونانی
 بهار نام به سال ۱۲۸۵

ز در یابی ستیج نماید عبور
 چو قاصد چنین کرد اظہار حال
 ہمارا جہ فرمود تا شکرش
 بدارند ہر وقت سامان دست
 نہ کابل شوند و نہ سستی کنند
 بدارند ہر حکم شب انتظار
 طلب کرد مردان کار آزما
 بہ لاہور کرد اجتماع کثیر
 بدینگونه بدشاہ والا مقام
 کہ آورد مشکف سفیر لائق
 چہ نامہ یکے نامہ دوستی
 چہ نامہ یکے نامہ زر نگار
 بمضمون و لکش خط دلربا
 بیانش بیان محبت تمام
 در او بدرقم کای شہ نامدار
 بدست تو سر نیچہ دولت است
 جہان در جہان زیر فرمان تو

کند طے یک ہفتہ آن اہ دور
 بہ پیش شہشاہ فرخندہ خال
 امیران فوج ظفر یکیش
 بخدمت بیایند چالاک چست
 درستی سامان بچستی کنند
 کہ کے میرسد آخرش وقت کار
 کہ بودند مامور و خطہ
 ز مردان شیران پنجیر گیر
 شب و روز مصروف در تظاکر
 یکے نامہ ز انگریز یا شفیق
 رقم کردہ با خانہ دوستی
 بنام ہمارا جہ نامدار
 نہ خط بلکہ سر خط صدق و صفا
 مضامین مرصع بحسن کلام
 بملک جہان دایما کامگار
 ز اقبال تو زمینت خست است
 سر آسمان زیر احان تو

توفانی که در عالم کائنات
 محبت بود شیوه سروران
 محبت به یزدان رساند ترا
 محبت جهان از محبت شوی
 محبت بود خوانی آدمی
 همان به که تو هم محبت کنی
 بلند از محبت کنی نام خویش
 چو در ملک سرمند و آن سرزمین
 امیران اقلیم و فرمان دهان
 بدو از شهنشاهان خواستند
 بختند از درگاه ما امان
 با بسته اند عهد خود استوار
 مناسب که آینده ای بادشاه
 لگدی مراحم بدان سرزمین
 به پرینری از کار جنگ وری
 شوی دوست با شاه هندوستان
 به جهر و محبت بلطف و گرم

بود خلق را با محبت ثبات
 محبت بود کار دین پروران
 ز آفات عالم را نذر ترا
 شهنشاه اقلیم عزت شوی
 محبت بود مایه بیغمی
 بیاران یکدل مروت کنی
 کنی حاصل اندر جهان کام خویش
 ریسان درایان گرسنی شین
 همه را جگان و چهار جگان
 بصدق و صفا مجلس راستند
 که باشند محفوظ از مال و جان
 که باشند محکوم لیل و نهار
 کنی برحق دوستداری نگاه
 نباشی ز قهر و غضب گرم کین
 ز گرمی کنی خاطر خود بری
 بنخلق و محبت به بنده میمان
 شوی بر ره صدق ثابت قدم

نیاری به انگیز روی نبرد
 بهم هر دو سر کار باشند یار
 ملک و سر کار و الا مکان
 بنا شد و او هر دو سر کار را
 چو بشنید شاهنشاه شیرگیر
 طلب کرد یاران دلخواه را
 مشیران خود را بدر بار خواند
 اگر چه امیران آن سینه صفا
 نمی خواست کسان شاه اجمند
 مگر آن شاهنشاه اهل یقین
 هوخواه سر کار انگیز گشت
 براه محبت قدم کرد راست
 باظهار احوال صدق و داد
 خیال خصومت ز دل دور کرد
 بآب صفا کینه از سینه شست
 ز قهر کرد شاهنشاه اجمند
 یک آنکه سالار پنجاب را

کنی خاطر از گرمی قهر سرد
 چو یاران اهل صفا جان نشاء
 روان آب تلج بود در میان
 که بردارد از حد محدود پا
 پیام چنین از زبان سفیر
 که بروی کشاید این راه را
 بدیشان ازین در سخنها برانند
 درین کار بودند با وی خلأ
 بانگیز باشد محبت پسند
 نیاورد از غصه چین بر چین
 بساط خصومت نسیم در نوشت
 بهدم ز اخلاص دم کرد دست
 سفیر هر مند را کرد شاه
 به اخلاص ل سینه پر نور کرد
 بدریائی اخلاص آینه شست
 بدین شرط محکم خط و لپسند
 بخرافت و مهر و صدق صفا

سرکار انگیز باشد نه کار
 شب و روز یل به الفت بود
 چو یاران نتابد سر از دوستی
 همیشه دوسر کار اهل نفس
 دوم آن ریمان عالی و قما
 ندارد کاری ز سر کار شاه
 ز هر جا و هر قریه و هر زمین
 هم از خطه کوئله پاک شد
 همه سرزمین نراین حصار
 ندارد غرض از حصار فرید
 و کیتیل شد شاه والا قدم
 غرض هر زینیه که از مالکان
 دهد باز با مالکان قدیم
 همه لشکر شاه والا مقام
 شهنش طلب دارد از هر مکان
 نه هم هر آینه باشد مجاز
 که آنرو می ستیج بر و فوج خویش

بهر حال و هر وقت دبل و تبار
 همیشه دلش در محبت بود
 کشاید بسینه در از دوستی
 بدو کار باشند با یکدگر
 که دارند آنرو می ستیج قرار
 شوند این از تیغ خونخوار شاه
 کشد دست خود شاه اهل لگین
 ز انباله دست متن کشد
 بجا که دهد باز پس شهریار
 به بخشد بجا که به لطف مزید
 ز پشاله و نابیه و جیند هم
 به تندی گرفت است شاه جهان
 که ماند در او خاندان قدیم
 که دارد بد آنرو می ستیج قیام
 دهد دخل اهل مکان در مکان
 شهنشاه رنجیت کردن فراز
 و زان آب بیرون کشد موج خویش

این شعر در کتاب
 تاریخ ایران
 از شیخ
 ۱۲

مگر آنکه میسند دیهات چند
 در آن سرزمین باشد مثل قتیبا
 بقدریکه قایم بود انتظام
 چو شد ختم این نامه زرنگار
 نهاد از لطف بدست رسول
 شهنشاه بهم نامه دلپذیر
 غرض دوستی یافت مستحکم
 به تمییل مضمون تحریر خویش
 که فوج شهنشاه عالی مقام
 بنزد وی از آن سرزمین پاکشد
 زهر شهر و ملک و حصار و دیار
 که آن سرزمین شبه بانگیز داد
 بحکم مهابا راجه شیرگیر
 همه ناظران عدالت پسند
 ز ستلج گذشتند اندر زمان
 در آندم که این کار شد ساخته
 عیان شد محبت خصوصت مانند

بد آنسوز ملک شمشیر جمند
 که فوج مناسب بر دوشه یار
 بهر خط بهر قریه و هر مقام
 بر وزد نگین شاه اهل وقار
 نکره از طریق محبت عدول
 به مضمون بالا گرفت از سفیر
 بنحو شحالی و خوبی و خورمی
 چنین کرد فرمان شهنیکیش
 که دارد بد آنرو می ستلج قیام
 بدین ناحیه رخت زانجا کشد
 بر آید برون لشکر شهر یار
 بدل نقش حرف محبت نهاد
 همه فوج و لشکر مغیر و کبیر
 همه شیر مردان بهت بلند
 نمودند خالی دیار و مکان
 شد از غم دل شاه پر داخته
 بدل الفت آمد عداوت غماند

با عز از شد رخست از باد شاه
 بدود او شامنه ارجمند
 ز هر گونه تحفه زهر جنس مال
 بد لجوی میسهمان عزیز
 به پیغامبر شاه دوران سپرد
 چو ز اندیشه شه کرد خاطر تهی
 بران شد که با حشمت و عروجا
 که آمد سفیر ز سنار چند
 به تعظیم و تکریم گردن نهاد
 بدو گفت کای شاه گردن بلند
 باقبال تو بسته بال بها
 بیایت سر دشمنان با مال
 تو اول بهم از دور بخت قوی
 شدی یار غمخوار سنار چند
 عدو را ز جایش برون باختی
 همه فوج نیال زان جایگاه
 مگر گشت چون شاه مشغول کار

با خفیه سفارت پناه
 تحائف که آمد بخاطر سپند
 ز اندیشه بیرون فروان خیال
 چو خاطر دوستان عزیز
 ز دلها غبار کرد ورت بهرد
 با مداد اقبال شامنه شهی
 ز امرت سر آید سومی تنگگاه
 بد رگاه شامنه ارجمند
 به تسلیم شه بر زمین سپرد
 بزنجیر تو گردن چرخ بند
 پر در مرغ بخت تو اندر هوا
 ز دست کمال عدو را زوال
 بتایید اقبال کینسر وی
 بسختی مدو کار سنار چند
 ز گردن کشی سرنگون باختی
 برون رفت و نامدو گر چند ماه
 بدانرومی تسلیم عبود و قار

<p> عدو باز فرصت غنیمت شمرد ز ستلج گزر کرد مانند آب دوباره همه کوه را فتح کرد به آخر چهار جبهه سنار چند بر آن قلعه محکم و استوار ره عافیت جمله سد و کرد کنندگر قدم رنج به بار دیگر بسختی هند پا بفرق عدو دوباره چهار جبهه سنار چند به لطف تو پا بند احسان شود دیده کانگه قلعه مضبوط را چو فوج شهبان روی زمین نماند گر تاب بدخواه را دوباره ز ستلج نخواهد گشت نیارد دیگر بار آن ذره تاب چو این فرود تازه شه گشت کرد بران مستعد شد نه از محبت </p>	<p> قدم بار دیگر به میدان فشرده برین سرزمین یافت چون قیاب بر آورد از خاک آن خطه کرد در آن قلعه کانگه گشت بند عدو همچو دیوار دارد حصا ز هر راه گم راه مقصود کرد بران سرزمین شاه ابلطف شود جنگجو بایل جنگجو بباز وی زورت برآید ز بند به اکرام وجودت شناخوان شود بشکرا نه امی شاه کشور گشت شود اندران قلعه منزل گیر که آرد بیدان ناورد و پا شود خوار و آواره در کوه و پست که همسر شود با بلند آفتاب غم در رخ از دل فراموش کرد که گردد روان سوئی کوه بلند </p>
--	--

بدست آورد آنچنان قلعه را
 چو آنجم به طالع بلندی دهد
 دهد جلوه بر کوه چون آفتاب
 برین کار چون گشت غرضش دست
 چو بحر روان شد روان سحر کوه
 چونزد یک قلعه آند از راه دور
 فرستاد خط تر و سنا رچند
 که مایه را داد تو آمدیم
 ز میدان رسیدیم بالا کوه
 بسر بار این رنج برداشتم
 درین کار نه در خرج کردیم رنج
 اکنون حسب اقرار خوبتر است
 حصاری که گفתי سپاری بمن
 چو بر عهد خود کرده باشی وفا
 و فاکن که من هم شوم یار تو
 ز اندیشه و غم را غم ترا
 کشم انتقام از همه دشمنان

که مانند او نیست زیر سما
 به سخت نگو از حبندی دهد
 قدم چون مه نوبند در رکاب
 با انجام مطلب کمر بست چیت
 که آند ز جوشش زمانه ستوه
 ز چهره بران کوه افشاند نور
 بدین حکم آن شاه فیر فرستند
 بهد خواه تو حسب گجو آمدیم
 سومی سردویدیم از پائی کوه
 علمم بهر پیکار افتد اشتیم
 با انجام کارت به بردیم رنج
 که برداری از قبضه قلعه دست
 نمانی ره حق گذاری بمن
 شوی رسته از بند دام بلا
 و فادار تو یار غمخوار تو
 بکام دل و جان رسانم ترا
 کنم جنگ با خیل خگ آوران

چو بشنید سنار چند این پیا
 به تعمیل فرمان پریشان بماند
 نه طاقت که در حکم شه دم زند
 فروماند در فکر انجام خویش
 وزان پس جوابی بدینگونه داد
 منم بنده مرهون احسان تو
 چو در بندگی یافتم افتخار
 چه طاقت که بچشم سر از رایی تو
 مگر چون ز انداد شاهنشاهی
 بیک حمله زور بازوی تو
 نگویند سر شود دشمن خیره سر
 و هم طلع و مال نذرانه نیر
 با خان شوم بنده شرمسار
 بود تا که در جبهه من نقد جان
 در نیدم که دشمن بدر وازه است
 چگونه برون آیم از جای خویش
 ز قاصد چو بشنید این گفتگو

ز درگاه شاهنشاهی نیک نام
 درین داورى سخت حیران ماند
 نه حیرات که آن قلعه خالی کند
 دل آزرده و مضطرب و سینه ریشتر
 که ای شاه با عدل انصاف داد
 و عاگوئی دولت شاهخوان تو
 فروم ز فرمانبری اقتدار
 که دارم سرعزیز پائی تو
 شود جمله لکم ز دشمن تپی
 بیک جلوه تیغ ابروی تو
 رود باد کبر از دماغش بدر
 بخدمت کنم پیشکش جمله چیز
 ندارم بجز بندگی هیچ کار
 ندارم دریغ از تو ای مهربان
 بشام و سحر فتنه اش آزار است
 که دارم ز در و جگر سینه ریشتر
 مباد چه شیر دل جنگجو

بجوش آمد از کار سنا چند
 به گفتا که تا وقت دخل حصار
 چو او دار و اسکار از عهد خویش
 درین جا بد و دوستی چون کنیم
 غرض دید چون راجه سنا چند
 بزودی طلب کردش نذر حصار
 چو حق داد آن قلعه گردون شکو
 فلک سود با غرت و فخر و جاه
 چو شد فارغ از کار دخل حصار
 به جنگ لیران کمر بست چست
 به فرمود تا جمله زور آوران
 بمیدان در آیند باز و دشور
 سر بید باغش بپا افکند
 کشدش به تیغ دو دم سرخود
 به فرمان شه فوج اهل نبرد
 د لیران جنگی بجوش آمدند
 به ضربت خنجر آیدار

که این اشخافش نیامد پسند
 با مدد راجه نذاریم کار
 نیار و بهار و می اخلاص پیش
 چرا خنجر آلوده در خون کنیم
 که ناراض شد شاه فیروز مند
 بدادش درون حصار اختیار
 بدان بادشاه عدالت پتوده
 سر افتخارش بخورشید و ماه
 بهار راجه رنجیت عالی وقار
 بمیدان در آمد بغرم درست
 همه پهلوان گردن کشان
 رسانند بدخواه خود را بگو ر
 ز گردن تنش راجه افکند
 بخنجر ز رویش برند آبر و
 بخون عدو تیغ خود تیز کرد
 شهر بران شه درخوش آمدند
 در خون عدو شدند روان چو پیا

زهر دل وان گشت خون مشن جو	شان رفت در سینه هر عدو
که شد در دل شمنان جامی گیر	به تن دی چنان از کمان فتیر
برون رفت از سینه تاثیر شاه	به میدان علم گشت شمشیر شاه
که از بهتیش شد دل بر تو خون	چنان شعله ز اتوای بدر برون
بهت چنان کرد قائم قدم	بمیدان سپهر دار نیال بهم
دران سرزمین کرد مردان کا	که چون کوه بر کوه شد استوا
بن زور و بهت بجانش نماند	به آخر چو تاب و توانش نماند
ز شرم و خجالت سر افکنده پیر	بدر رفت زان شهر با حال شیر
ندادش ز شمشیر بران امان	پیش تاخت آورد شاه جهان
ز گرمی به نرمی رخ آورد پیش	چو شد عاجز آن دشمن سبیریش
ز کینه بصلح و صفا جت راه	امان خواست از شاه گیتی پناه
به پنجشود بروی بخلق کریم	مباراجه از راه لطف عمیم
رود و دراز ملک سنار چند	بفرمود تا اندران روز چند
نهند پانه ز انداز و خویش پیش	بر نیویار و دیگر روی خویش
ز میدان با طش فلک نوشت	چو سارگور کهنه ز تسلج گذشت
دران کوه حکم شهنشاه بلبند	جهان کرد با طالع ارجبند
سر خود نهادند بر آستان	ز مندی و کلو همه راجگان

در باب شاهی و پادشاهی
در باب شاهی و پادشاهی
در باب شاهی و پادشاهی
در باب شاهی و پادشاهی

شدند از ته دل رسیان کوه
 بران کوه حکم مهاراج شد
 به سنار چند آن شبه ایل داد
 بنجونی چو شد قایم این انتظام
 از آن کوه روسو می پید نهاد
 به پیر پانه آمد شبه نامور
 مگر کار فرامی آن جایگاه
 بیک حله گرفت زود و دلش
 از اینجا شهنشاه گیتی پناه
 دو سده ماه در معبد راماس
 و ز اینجا به لاهور شد گرم سیز
 آبی توئی باد شاه قدیر
 بهند می علم و هنر بهر بخش

همه بنده شاه گردون شکوه
 به لطفش جهان جله محتاج شد
 همه خطه کوه نادون داد
 شهنشاه رنجیت عالم مقام
 چهار هزار دیدار خود کرد شاد
 با نبوه افواج ایل ظفر
 نیامد ز سخت بدرگاه شاه
 فرستاد در محبس دولتش
 با مرشد آمد به اکرام و جاه
 بسر برد آن شاه نیکو اساس
 بدولت که خود قدم کرد تینر
 خبر گیر احوال خورد و کسبیر
 از اسرار ایل خبر بهر بخش

و غل یا فتن مهاراجه رنجیت سکبر کوه جمون زیر آباد و جبراکت
 و اسلام گده جلالپور خوشاب بهمبر قلعه کنک پلوال لندپور
 و ملاقات شاه شجاع و شاه زیان

در فتح کنگه ۱۲
 نام نادر و در و به جانده

<p> زبے مالک کشور جسم و جان زبے قادر قدرت لایزال زبے صانع صنع چون چگون زبے خالق خلق جن بشر زبے واسع فرش روی زمین زبے رازق رزق و خش طیور زبے غیب دان کردگار جهان زبے غمگسار همه اهل غم زبے حکم عالمکین و الجلال زبے تملکند گلستان جان زبے گوهر افشان ز تحسیر او زبے فروزنده شمع این جهان زبے چون شاه رخیت گردون شکوه زبے توسیع ملک و بنو فیرو گنج زبے بیاراست لشکر مردان کار زبے همه فوج را شاه و الانزاد زبے میاموخت جمله تواین جنگ </p>	<p> زبے مالک ملک کون و مکان زبے واقف حال باطنی حال زبے خبردار راز و رزون و بیرون زبے فروزنده نور شمش و شمس زبے رافع بام عرش برین زبے عالم علم تزدیک دور زبے واقف حال غور و کلان زبے مظهر جود و لطف و کریم زبے ارحم الراحمین لایزال زبے فروغ چراغ شبستان جان زبان تر زبان پیر تقریر او زبے چنین میدهد جلوه بر استان زبے سرفراز شد در جهان مثل کوه زبے چو مردان کار آگهان بر در پنج زبے که بودند بر ملک او جان نثار زبے قواعد چو انگیز تسلیم داد زبے بدو داد تعلیم آئین جنگ </p>
--	--

چو دیوان محکم سپید کبیر
 رستلج همه ملک را تا بیا س
 همه خطه کوه و دایمان کوه
 به تحول دیوان محکم سپرد
 بهوانی که دیوان درگاه بود
 به لشکر کند سویی چون منبر
 هماندم به تمیل ندرمان شاه
 چو لشکر بران کوه شد مثل باد
 زور آور می فوج اهل نبرد
 وزان پس مهابه را چه خود شد سوا
 چو کشتی ز دریای رادی گذشت
 ز قاصد خبر یافت در عین راه
 که رفت از جهان چه ده سنگه آن شیر
 چو بود او و دوشی شهنشاه دهر
 رود شبه بدانچه اگر زین تمام
 چو شبه قصه سرگ بر خواه خواند
 مکان کرد بیرون شهر و زیر

بدر بارش بود مرد شیر
 بدستش سپرد آن شبه حق شاهر
 همه کار و بار بر نیسان کوه
 ز اهل خود گوئی تدبیر برد
 بنامش چنین رفت فرمان کرد
 به تسخیر آن کوه بند و کمر
 بهوانی براه سفر جبت راه
 بدشمن گشی داد مردی بداد
 بیک ماه آن کوه را فتح کرد
 بهمرا می لشکر بجه شمار
 روان گشت مثل هوا سونی و شت
 بدنیسان شهنشاه گیتی پناه
 که پدر حاکم اندر مقام وزیر
 اجل برز جهان از وجودش قهر
 بدست آورد ملک مالش تمام
 بران سرزمین لشکر خویش راند
 بتدبیر تسخیر قوم شیر

ای دیوان محکم سپرد
 ای دیوان محکم سپرد

چو در خانه بوده سنگه این خبر
 همه دارشانش بعجز و نیاز
 چو ز نمازه بگذشت زاری شایان
 بدان بندگان شاه آفاق گیر
 وزان بعد بالشک حبس گجو
 فقیر عزیز آن امیر عزیز
 به گجرات شد بادلیران جنگ
 بران شهر باران آتش فشانند
 دران شهر فرمانده آن مقام
 دران مال باختگ پ و تنگ
 بزودی کثاند باب حصار
 چو شد داخل شهر مرد عزیز
 بهر جا و هر قریه و هر مکان
 زرو مال گنجینه بنگیان
 سراپادست عزیز او فتاد
 پس از فتح گجرات شاه جهان
 که مانند گجرات جمله دیار

رسید از شهنشاه ابل ظفر
 نهادند سر پیش آن سرفراز
 فزون شد ز حد پیراری شایان
 امان داد و گرفت مال کشید
 بتسخیر گجرات آورد و
 بحکم شهنشاه ابل تمیز
 زمین را بر ابل زمین و تنگ
 بس سرکش انداخته تیغ راند
 در اندم نمیداشت جامی قیام
 چو آخردل شهران گشت تنگ
 قدم کرده در بندگی استوار
 نمودار نظامش بعقب و تمیز
 فرستاد مردان کار آگاهان
 ز اسباب سامان آن جنگیان
 بقبضه ز هر گونه چیز افتاد
 بمردانگی مستعد شد بران
 همه قصبه و ملک شهر و حصار

بگیرد صاحب به باز وی زور
 بدین غم شد و الا مقام
 چو خود بود صاحب در اینجا مقیم
 در قلعه بر شکر شاه بست
 چو گرفت شبه قلعه را در حصار
 نبرد می از آن سرزمین خست برد
 چو مفور شد دشمن پر غرور
 بدست چهار جاد حصار
 چو صاحب از آن جا بربج و لال
 شهنشاه هم بر سر افش سید
 اگر گشت دشمن نهان با مقام
 ز گنجینه سیم ز هر چه داشت
 بجز در دو غم بیچ با خود نبرد
 از آن خطه شایسته کامیاب
 چو سالار آن فتح خان نام داشت
 چهار جاد آنرا سوئی خوش خاند
 برویش مگر سخت بد راه بست

کند طرفه بر پادوان خطه شور
 سوئی قلعه اسلام گده تیز گام
 بدر دو غم و رنج و محنت ندیم
 چو پرده نشینان بگوشه نشست
 در آن بند بدخواه شد به قمار
 طریق بهر میت غنیمت شمرد
 چو مفور در دور از باط حضور
 با عز از واکرام و جاه و وقار
 رخ آورده بد سوئی شهر جلال
 چو صرصر بنور چراغش رسید
 سلامت بدر برد جان آن مقام
 ز بیم شهنشه در آنجا گذشت
 خزانه بدست شهنشه سپرد
 چو بجز روان گشت سوئی غم شباب
 بر روز و شب شغل با جام داشت
 ز صلح و صفا بر زبان حرف راند
 دلیران در قلعه کجایی نشست

۱۰۰ ای صاحب گنجی
 ۱۰۰ ای جلال پور
 ۱۰۰ نام قلعه در ملایک
 شاه پور ۱۳

چو آن قلعه را شاه مسعود یافت
 بیک حمله فج اهل نبرد
 بر آورد پنج حصار عدو
 ز باریدن گوله نامی تفنگ
 در قلعه شانه شنه ارجمند
 و زانجا کی نامور عطر سنگ
 سوئی قلعه ساهی شهر خوشاب
 چو فایز شد آنجا امیر دلیر
 گرفت از عدو آن همه سرزمین
 و زانجا ز قاصد شنید این خبر
 که از گردش در گردون دون
 امیر نکه کار شاه زمان
 بر ارم مصیبت گرفتار شد
 در چشم جهان بین رفت نیر
 سرش گشت عریان ز تابشهی
 نه بالائی سر چه قبال ماند
 شد از دولت و مال مستشهی

چو پیکل جل سوئی دشمن شناخت
 جهان تیره در چشم بدخواه کرد
 بر انداخت بنیاد کار عدو
 همه قلعه سمار شد بید رنگ
 چو بکشد و دشمن در آمد به بند
 که راندی به میدان پیکانگ
 فرستاد شانه شنه کامیاب
 به پیکار بدخواه را کرد زیر
 بنام آوران کرد روشن گمن
 شهنشاه رنجیت اهل طغنه
 ز تقدیر غلاق چون گگون
 شهنشاه کابل خدیو جهان
 بزدان افلاک ناچار شد
 شد از ننگش ننگ بوئی غرو
 برون شد ز فرقه کلاه مهی
 نه بر چهره اش ز جلال ماند
 تلف گشت سامان شانه شهی

قلعه ساهی شهر خوشاب

همه فوج مردان جنگ آزما
 درین وقت خوانان جانانش شدند
 مشیران آن شاه با عقل و دلاوری
 اکنون از وطن بیرون گشته است
 زیرا که ولایت برآمد برون
 با قلم تو حجت آخر امان
 و اگر شاه کمال شجاع امیر
 بر کابل برآمد بحال خراب
 چو گشتند دشمن وزیران او
 برون آمد از مجمع دشمنان
 بسک تو آمد شه نیکنام
 چو این هر دو شانانش پسند
 مناسب که جهان نوازی کنی
 کنی مینز بانی بسجود و سخا
 که آسوده گردند از رنج راه
 شنید این خبر چون شه نیکنام
 چون نزدیک ابدال شد خیمه زن
 که میکرد بر حکم او جان فدا
 همه و شمر جانانش شدند
 ز همراهی او کشیدند پام
 اگر قار رنج و محن گشته است
 بخاطر غم و رنج دارد فروزن
 گرفته به پندگی راول کمان
 که بر تخت بد چون شهبان ای گیر
 بجان اضطراب و بدلی هم در آ
 عدو شد گروه مشیران او
 سلامت ز شمشیر شان بر د جان
 نمود است در پند دادن مقام
 بسختی با قلم تو آمدند
 بنام آوران سرفرازی کنی
 نمایی سراز راه صدق و صفا
 بیابند در ظل دولت پناه
 سوئی پند راول بشد تیز گام
 شه شیر دل با و شاه ز من

در پنجاه و یک سال
 ایام دولت و عظمی
 در سی و پنج سال
 در سی و پنج سال

شجاع جهان بهم دران جایگاه
درانجا دوشادان باغوشان
بهاندر رنجیت گیتی نورد
ز گنجینه دادش بسے ال گنج
چریان بدلداری دلدهی
بفرمود تا شاه والا مقام
بگیرد ز ما برچه مرغیلا دست
دران سرزمین با فقیر عزیز
مهاراجه رنجیت اهل نبرد
که بردارد او سوئی بهیتر قدم
چو سلطان خان کم آن مکان
بخوش دهد آب شمشیر را
بگیرد از و جائی ماوائی او
بحکم ششاه روشن ضمیر
ردان شد سوئی کوه بهیچو با
چو والی بهیتر شنید این خبر
بیامد چو مردان اهل تمسیند

دوان پیش آن مدد بیدار شاه
 بخلگیر گشته چون دوسان
 بهمان پرستی دلش شاد کرد
 بصدق و صفا از دلش بر در پنج
 نمودش ز اندیشه خاطر تهی
 بفرحت کند و ز تلبسته قیام
 باز دطلب هر چه مطلوب است
 بران فاضل دهر و اهل تمیز
 بتاکید کمال چنین حکم کرد
 به فوج و لشکر سجاه و حشم
 محبت ندارد و بشاه جهان
 کند راست بر جسم او تیر را
 ستاند از ولک آبائی او
 فقیر عزیز آن امیر کبیر
 بتاویب سلطان اهل عناد
 ز فرمان شاهی نه پیچید
 با خلاص تر و فقیر عزیز

ای سلطان خان والی پسر
کشیدار است
بجای نام کعبه در راه
تلمیذ نام کعبه در راه

ولیکن فقیر از ره انتظام
 جوهر خواه دولت در آمد به بند
 بدست عزیز آمد آن آل و ذر
 چو اینکار با فتح شد ساخته
 عزیز خردمند اهل مهنه
 گوش مہاراجہ مشرور رساند
 مہاراجہ زین خدمت ارجمند
 نمودش عطا خلعت سروری
 چو سلطان بہر زروئی وفا
 بیدان نیامد بہ پیکار شاہ
 بحالش مہاراجہ شد مہربان
 بہ بخشید ملک و عطا کرد مال
 دوبارہ بدو تاج بخشی نمود
 وزان پس مہاراجہ رنجیت سنگ
 چو بر قلعہ کوه بود آن حصار
 تیمان آسجا بکبر و غرور
 در قلعہ بستند ہر روی شاہ

نبرد دی بزدان نمودش مقام
 ظفر یاب شد فوج فیروز مند
 ہمہ اسباب با اسب فیل و شتر
 دلش گشت زہدیشہ پرداختہ
 در پابوسی شاہ شد ہمسرہ و در
 سخن با وی از فتح آن گچہ راند
 نمودش بنام آوردان سر بلند
 بہ بخشید سرمایہ برتری
 رخ آورد بہر راہ صدق و صفا
 بہ بغض و عداوت کشد کینہ خود
 تہا دشس بسیر فسر غروشان
 بدو داد سامان ہاہ و جلال
 بدو در زمان غزو جامش فزود
 روان شد فی قبضہ قلعہ گنگ
 چو بام فلک محکم دستوار
 بماندند از راہ اخلاص دور
 بران بادشہ تنگ کردند راہ

چو در سر غرور و منی داشتند
 ز کبر و منی جمله اهل حصار
 ولیکن شهنشاه اهل نبرد
 که بیرون آن چشمه آب بود
 به سپیدن شبه پیر اهل صفا
 بران چشمه شد شاه قابض تخت
 چو به آب ماندند اهل حصار
 ز به آب و تشنگی و مبدم
 بجان آند از چاره بیچاره شد
 چو ناچار شد دشمن کینه خواه
 امان جُست زان شاه بنده نواز
 کلید در قلعه با شاه داد
 شد استاده اندر مقام نیاز
 بنذران دادش همه مال و زر
 چو زین کار شبه کرد حاصل فراغ
 چنین کرد و ارشاد شاه زمان
 با نبوه لشکر به پلوس رود

سراپا بنه دشمنی داشتند
 نمودند در جنگ پا استوار
 بتسخیر آن طرف تدبیر کرد
 ز آبش همه قلعه سیراب بود
 دران خطه بد شهرت آن چشمه را
 بتدبیر معقول را می درست
 زو لهائی شان فت صبر و قوا
 عدد بود در آتش سوز و غم
 هم از تشنگی لشکر آواره شد
 در قلعه بکشا و هر وی شاه
 به تسلیم و تخفیم و عجز و نیاز
 ز بیچارگی سر بسجده نهاد
 انگون سر شد اندر سلام نیاز
 خدا کرد بر فرق گنج و گهر
 پیروخت و مثل روشن چراغ
 که مرد فقیر آن عزیز جهان
 ولایت ز دشمن بدست آورد

این چشمه آن چشمه
 سپیدن شاه ر شهنشاه
 یسین چشمه سپیدن شاه
 یسین چشمه سپیدن شاه
 یسین چشمه سپیدن شاه
 یسین چشمه سپیدن شاه

دگر با گه سنگه حاکم آن مقام
 و بدگو شمشیر سبک آتشان
 چو گردد ز لپول برون آن شیر
 در آن جا گه نیز گردد و خیل
 پس انگه به لاهور تا بد عنان
 به تمیل فرمان عزیز دلیر
 بتاراج بدخواه بازو کشد
 به تندی بران هر دو ملک مین
 گرفتار بدخواه بازو در دست
 وزان پس مهاراجه باغوشان
 چو از مقدش شاه آگاه شد
 همه و مهر یکجا عنان تافتند
 یک جادو شاهان عالی محل
 مهاراجه چون دید دیدار شاه
 برینج عالم کرد منمخوار ریش
 بمال و گهر خاطرش کرد شاد
 بروخوان لطف و کرم عام کرد

کند بهر هیچا بمیدان قیام
 که حالش بود عبرت دیگران
 بزودی رود در مقام وزیر
 بفارت کند دشمنان را ذلیل
 که گردد از آن حاصلش کام جان
 بران هر دو جاناخت مانند شیر
 بهر خطه داد شجاعت بداد
 بزود چرخ مانند سپرخ برین
 بسد پنجه پشت عدو را شکست
 روان شد بدیدار شاه زمان
 بتعظیم استاده در راه شد
 بهرج سعادت نستان یافتند
 شدند از ره دوستی هم بغل
 بنیادخت بر حال زارش نگاه
 با خلاص دل کرد دلدار ریش
 همه ساز و سامان شاد داد
 با اهل سخا مشهر نام کرد

در اینجا به تمام
 وزیر آباد ۱۳

بنام آوران غر و توقیر داد	چو صرف هر روزه جاگیر داد
جهاندار رنجیت والا مقام	وزان پنج لاهور شد تیر گام
بهر سرای شکیب جنگجو	وز انجا بامرت سر آورد و
بران معدن فیض دربار شد	چو به زیارت بدر بار شد
نگون کرد سر از سر اعتقاد	بران در جبین ارادت نهاد
رسید از دوا به خبر ناگهان	چو پرداخت زان کار شاه جهان
ز فرمانبری کرد خود را بری	که سر در دیده سنگه جالندهری
ندارد بفرمان شه احتیاج	کشید دست از ادای خراج
سوار است بر باد پای و غرور	و ناخشنو است از هوای غرور
عیان شد بچهره غبار ملاک	مرازش بر رفت از سر اعتدال
که پائی سعادت نماندش بجا	برون بر وزان زده خویش با
ندارد خبر از قلیل و کشید	ز سر کار عامی شد بهت آن شیر
دلش ز آتش غصه آمد بجوش	مهاراچه چون این سخن کرد گوش
که جنبه ز جازم و مانند باد	بدیوان محکم چنین حکم داد
پرورد و بهو چون عقاب دلیر	برودی رود بر حد و مثل شیر
فرو آرد از آسمان ماه را	در ارد بر پنج بدخواه را
بیر و سر سر کشان بیدریغ	کند تیر بر گردن خضم تیغ

کند جنگ گردشمن خیره سر
 بگیرد ز گنجینه مال و زرش
 اگر صلح خواهد زد صدق و وفا
 بگیرد از مال و بختد امان
 به تمهیل این حکم محکم اساس
 درین کار یکدم توقف نکند
 بشیران جنگی و سامان جنگ
 چون لشکر بداند وئی آب پیاس
 فتح سنگد فرمانده تهل کپور
 و زانجا دوسه دار اهل غفر
 ردن سوئی شهر بلند بر شدند
 چون نزدیک دشمن پید آن سپا
 به بستند بر شهر و قلعه حصار
 بسردار بده سنگد رفت این خبر
 به پیکار مردان نهاد بدون
 نمود از ره خامی آن خامکار
 در قلعه بر بست و ره کرده تنگ

برار دو ماغش به تیغ و تبر
 بغارت سر ایا برد کشورش
 نه بند و دبر و باب عفو و عطا
 بحالش کند رجم چون دوستان
 چون شد مستعد محکم حق شناس
 بزودی کمر بست بهر نبرد
 ز دریا گذر کرد مثل نهنگ
 چون کوه گران کرد محکم اساس
 ز بهر مدد آمد از راه دور
 بسر کوبی دشمن خیره سر
 بدشمن ره عیش کردند بند
 محیط جهان شد چو ابر سیاه
 چون دیوار اسکندری پایدار
 که آمد بسر فوج اهل ظفر
 فروماند مضطر بحال ز بون
 بدان قلعه خام پا استوار
 نمود از ره غصه آغاز جنگ

ای دیوان محکم

<p> بهر سوز آتشی افشانند ز بندوق چون رعد فگند شو چو ره داشت آن شهر سز چار سو فصلش نبود و نه دیوار بود دلیران لشکر بشهر آمدند کشادند سرخسب بهر لشکار بتاراج بردند مال گران زرو مال مردم داران جایگاه رعیت زن و بچه بر نا و پیر چو دیرانه شد جمله شهر و دیار نهاده دو صد نژدبان چار سو همه فوج یک مرتبه حمله کرد چو دیدند محصوریان حصار نکردند در قلعه دیگر قیام بر درخت بدخواه ناهق شناس از ان مال اسباب برداشت دست از ان گوشه غم برون برد جان </p>	<p> بهر جانب از جای خود گوله راند چو ابر سیاه زاسان کرد زور کشاده پئے دشمن جنگ جو نه جای امان وقت پیکار بود زهر سو نهنگان بهر بحر آمدند همه شیر مردان اهل و تار ز غارت نذاذند کس را امان شد از دست تاراج سکبان تبار بزدان رنج و الم شد اسیر رخ آورد لشکر بسوی حصار بدیوارهای حصار عدو بر آورد از خاک آن قلعه گرد چنین قوت و زور مردان کار به بستند رخت سفر زان مقام از ان بقعه باخوف و شج و هراس از ان دولت و مملکت رخت بست در حجت مانند تیر از کمان </p>
--	---

چو در ملک پنجاب با من نیافت
 بهشتی نشست و ز ستیج گذشت
 نیامد و گر این طرف تا بماند
 چو بدخواه مغرور شد از حصار
 بگنجینه مال و زر قبضه کرد
 بملک عدو کار داران خویش
 همه مال اسباب توپ و تفنگ
 فرستاد در خدمت شهریار
 چو گردید ختم این مهمم عظیم
 بران شد شهنشه که شهزاده را
 بدین غم چنین ملوکانه کرد
 همه میبایان عالی و قسار
 طلب کرد از دور اندر حضور
 همه را بجان و ریسان تمام
 معینان میدان و حکام کوه
 بدر بار و دربار شبه آمدند
 شدار شد از آنگزین و حیث نام

هر اسان سوئی لودیانه شتافت
 رخ آورد از آب دریا بدشت
 ز مالک خود دست همت فشانند
 دران قلعه گرفت محکم قرار
 بران کان لعل و گهر قبضه کرد
 فرستاد دیوان سرخنده کیش
 که آمد از مالک دشمن بچنگ
 بنام آوران یافت غرق و قار
 بالطف و فضل خدا بکریم
 بغیر و ز سختی کند که خدا
 همه ساز و سامان شانند کرد
 زهر جا و هر ملک شهر و دیار
 با غراز و اکرام و لطف و فور
 و کیلان شان عالی مقام
 همه سر فرازان و الا شکوه
 چو انجم همه گرد مه آمدند
 بسرا و کمر لونی نیک نام

ای دیوان بگفت
 ای سرور لونی صاحب
 بچند نام این جنگ آنگزینی
 که در لودیانه میگذرد ۱۲

<p> شود بهم شاه والا تبار به بزم شهنشاه روشن ضمیر فزون کرد لطف و کرم میزبان به رنده خاص حلاص کرد به قطره گوهر نشانی نمود به رنگ بخشید کان گهر بفوق گذا چتر آفتاب داد بهرون از حساب عدد و صد هزار که روی زمین زعفرانی نمود به پنجاب دریا مور حمت روان همه ملک پنجاب شد کان زر به چنگ سرود و مراحمی و جام بدان گوهر بے پیا آب داد دل اهل کینه بر آتش بسوخت به راه شد مهربان آفتاب به روش باری ز احسان نهاد چون سخت و عالی گهر کهرک سنگ </p>	<p> که در جشن شادی بغزو و قار به آخر چو شد جمع جمع کثیر ز میهان پرستی بهر میهان بهرام احسان خود خاص کرد به فزوه شه مهربانی نمود به خاک بارید باران زر به رنده بے نوا مال داد فزون شد سخاوت ز حد شمار چنان بر جهان زرفشانی نمود شد از فیض آن ابر گوهر نشان زر ز سنجشی آن شه سحر و هر به آراست مجلس باز تمام به جام بلورین می ناب داد رخ روشن از نور می بر فروخت به میهان داد جام شراب جهان را ز احسان خود حصه داد چو شهنشاه نامور کهرک سنگ </p>
---	--

بشد کتخدا و در زمان سعید
 نوای سرستد زمان و زمین
 شد از جشن این شادی ار چند
 زمین کوس عشرت پیر سوخت
 شگفت از گل خورمی تازه باغ
 زمانه بعیش طرب کار داشت
 در شادی سراپا جهان شاد بود
 بے هر کس در جهان کام داشت
 جهان را بری گشت زانذیشه دل
 همه نو قران یافت با آفتاب
 بیک برج شد بهره و مشتری
 چو آفرینفسل خداوندگار
 پذیرفت بزم طرب اختتام
 همه میهمانان اهل مہنہ
 بد لجوی میهمانان خویش
 بہر یک کس از راه اکرام وجود
 بخلق و محبت مدارا نمود

کزان شہمہ خلق را روز عید
 در افکند در گوش چرخ برین
 صدائے بہارک سلامت بلند
 فلک بزم عیش و طرب گرم خست
 دماغ جهان گشت روشن چراغ
 بے رغبت خویش میخوار داشت
 زمانہ ز بند غم آزاد بود
 صراحی بدست و بلب جام داشت
 برون رفت سوز غم از آب گل
 منور شد از نور خورشید تاب
 فرشتہ نعلگیر شد با پیری
 بہ لطف خداوند لیل و چهار
 شد از خورمی بهره و خاص عام
 مرخص شدند از شہ نامور
 شہنشاہ کرم کرد از اندازہ پیش
 عطا خلعت بیش تمیت نمود
 رہ دوستی آشکارا نمود

بشاه نگدا کرد لطف مزید الهی توئی نخلبند جهان بکن مهر بر مندی خاکسار	غرض هر دو کس را بیک چشم دید ز لطف تو سیراب باغ زمان ز باغ دلش خار غم دور هار
---	--

لنگر کشیدن چهار اجه رنجیت سنگ بر کشمیر باد افشخ خان
وزیر کابل و گرفتن جوهر کوه نور از شاه شجاع و قلعه ایک
از عطا محمد خان جنگ کردن با فوج کابل قلعه ایک و ظفر یار

خداوند عالم حمد ای کریم دید چاره درو مجیب راه گشتن بابل خطا مهربان ذات اوست پیشکش پیشکش خطا وار را بهر جن و انسان و هر دام و دود بهر شخص نیست پادشاه گیر بهر بے وسیله و وسیله خد است بهر تشنه او میدهد آب سرد بهر گرسنه او میدهد صبح و شام بهر صدم جان میدهد جان نواز	رحیم و قدیم و سلیم و علیم کند رحم بر حال آوارگان نوازنده عاجزان افوات اوست کند عفو جرم گنه گار را بهر وقت رزاق روزی و پند بهر بنده بے نوا و دستگیر بهر طالب حیل حیل خد است کند چاره درو و هر ابل و درو ز خوان خداوند روزی طعام بهر بن پیشکش توان بے نیاز
--	---

همراهِ حق رهنمائی کند
 چنین کرد و نامائی روشن باغ
 که چون شد بنام آوران سر بلند
 به ملک جهان دلش عام شد
 وزیر فتح خان بلند اقتدار
 سفیر فرستاد نزدیک شأ
 چو در بارگاه شهباده سفیر
 به روش برسم رسولان نماز
 گفتش که ای شاه والا مقام
 وزان بعد با ما جزمی و نیاز
 که با او کنی دوستی استوار
 چو یاران بدو یار باشی مدام
 دلش این سبب زیر بار غم است
 که رفت است کشمیر از دست او
 چه کشمیر گلزار خلد برین
 چنین ملک سر سبز و عنبر برشت
 برون شدن فرمان نیکنام

بهر عقده عقده کشائی کند
 به لبان این قصه روشن چراغ
 مهاراجه رنجیت دانش پسند
 بنام آوران شهر نام شد
 که بد بر شهباده کابلش اختیار
 بمنزله دوستی جست راه
 بمنزله قریب جایی گیر
 نگون کرد سر پیش آن سر فراز
 فتح خان تر امیر ساند سلام
 کند دست خواہش پشت دراز
 بجائی محبت شوی پایدار
 بسختی مددگار باشی مدام
 کند رخس از غبار غم است
 بهر عهدی ناظم جنگجو
 چه کشمیر جنت بروئی زمین
 که نالی ندارد بغیر از نیمشت
 فزون شد بر طعن هر خاص و عام

محمد عظاماظم بے وفا
 قدم در طریق بغاوت نهاد
 به بنذار و کبر و منی و غرور
 به کشمیر شد حاکم مستقل
 رخ خود براه بغاوت نهاد
 شجاع آنکه مغزول شد از شهری
 به تحریر ناظم به کشمیر رفت
 طمع دارد آن شاه مغزول هم
 بامداد ناظم دران سر زمین
 چو ناظم چنین قفسه برپا نمود
 سزائی چنین ناسزا واجب است
 فتح خان چنین خواهد شهر یار
 کنی همچو شالان به لشکر مدد
 دستی کیے لشکر ابل ز دور
 چو ز منیو کیے لشکر جنگجو
 به تندی فتح خان شود آفرینان
 به کشمیر چون هر دولشکر رسند

برون بر در انداز و خویش پا
 در مصیبت بر رخ خود کشاد
 بماند از ره صدق و خلاص دور
 ز فرمانبری صاف برداشت دل
 تپی جهم و جان کرد از استحا و
 برفت از سر او کلاه مہی
 به بند گداز و تو قیر رفت
 که حال کند باز ملک و چشم
 دوباره شود شاه کر می نشین
 چنین معرکه آشکارا نمود
 بر و ظلم و جور و جفا واجب است
 که با و می شوی اندرین کار یار
 که مقهور بدخواه دولت شود
 که بدخواه مار را رساند بگور
 بیار و سوئی ملک کشمیر رو
 ز شهر شپا و بد انشور روان
 بدخواه تیغ و دودم در کشند

ای عظاماظم

یک حمله افواج اهل نبرد
 چو گفت آن پیام آور خوش زبان
 تحالفا که میداشت همراه خویش
 مبارزه آن اهل تکریم را
 به فرحت پذیرفت ز دهر چو
 بفرمود با فوج تازه و تر
 رود سونی کشمیر فوج دلیر
 بدیوان محکم امیر کبیر
 در گاه شاهنشاهی شاهر
 که با فوج مردان کشور کاشا
 بهر دار دیبایل نیکنام
 اشارت چنین رفت از شهر یار
 به کشمیر همراه محکم رود
 غرض شد ز پنجاب لشکر روان
 دیگر را جگان عقیدت پسند
 بمحکم دین کار گشتند یار
 چو این فوج مردان شمیر زن

برارند از خاک بدخواه کرد
 پیام فتح خان بشاه جهان
 بدرگاه شاه جهان کرد پیش
 به منزله دوستی داد جا
 اگر لایسک محبت بسفت
 شود حبش آماده به سفر
 بدشمن کشی تیر مانند شیر
 که به پهلوان و دلیر و دیر
 چنین رفت فرمان محکم اساس
 هند در ره ملک کشمیر پا
 که میداشت اندر محبته پیام
 که بندد کمر مثل مردان کار
 مددگار مردان لشکر شود
 بحکم شهنشاه دوز زبان
 که بودند در ملک کوه بلبند
 بحکم شهنشاه عالی و قار
 بهر حد کشمیر شد خیمه زن

ای دیوان مخفی
 سپه سالار
 ای سردار دیبایل

ز سمت پشاور فتح خان رسید
 بناظم رسید این خبر ناگهان
 ز فرط غم و رنج و درد و الم
 نشد سدره دلیران جنگ
 چو لشکر سر کوه پخال رفت
 همه را بجان فریسان کوه
 نمودند انکار از مهر ہی
 بر قند زانجا به ما دای خوش
 چو محکم چنین بیوفائی بدید
 نکردند از آن وقت پردائی شان
 چو زان کوه دیوان اهل شعور
 در آنجا بمیدان درآمد نظر
 که استاده بد مستعد بهر جنگ
 حد و را چو دیوان بدین حال دید
 ببنگ از فتح خان اجازت بخوست
 و دلشک چنان بر مدور خستند
 حد و سیه سینه اهل غنا و

امیر دلاور بمیدان رسید
 که آمد فتح خان به فوج گران
 نیاورد از شهر بیرون قدم
 نیامد بناورد شیران جنگ
 بران کوه باز و اقبال رفت
 که بودند با فوج شبه هم گروه
 سراپا شدند از محبت تہی
 دزان جایگه ره نبردند پیش
 زیاران خود آن جدائی بدید
 که خود بود سرخیل مرد فغان
 مکان کرد در قصبه ہیرو پور
 یکے لشکر بناظم خیره سر
 در انداخته گولہ اندر تفنگ
 بدان شوکت و جاہ و اجلال دید
 قدم کرد در راه پیکار راست
 اگر دالم بر سرش پختند
 بیک حمله از پائی خود او قتا و

۱۰
 نسخہ سید علی گشت

سر دشمن از دوشش برداشتنند
 برون آمد آتش دران کارزار
 لب از دما شد دمان تفنگ
 چو تیر از کمان سوئی شمن دوید
 گره بر کشاد آسپهان از کمند
 چو در فوج ناظم نظامت نمایند
 بجار آمدند اندران کارگاه
 غرض ناظم از مهر که پشت داد
 نیامد نظر چون دگر بامنش
 سوئی شیر گدازه رفت آن دپند
 در قلعه بر روی مردان سبب
 شد از حالت خویش برگشته حال
 فتح خان و دیوان فیر فرزند
 گردن بند اهل طفر مال و زر
 چو شهر سری نگر آمد بجنگ
 فتح خان در آنجا نمود انتظام
 وزان پس پانزده مردان کار

ز خون لاله اندر زمین کاشتند
 ز آب دم خنجر آبدار
 نشان ابل شدند نشان تفنگ
 بر سینه گذشت و بچانش رسید
 که در بند او گشت بدخواه بند
 ز مردی بمردان علامت نمایند
 بیه نامداران با غرور و جاه
 رخ خود براه نیر میت نهاد
 ز دست ابل کس نشد خاموش
 دران قلعه مضبوط خود را فکند
 دران پرده چون پرده داران^{نشست}
 مقید بزدان رنج و ملال
 نبهرت دران شهر داخل شدند
 ز گنجینه دشمن بد گهر
 پیام روی شیر مردان جنگ
 چو مردان بفتح و طفر یافت نام
 بجنگ آوردان شجاعت شعار

بسر کوبی دشمن سینه ریش
 بدیوان محکم نمود التجا
 بگیرد حصار عدو در حصار
 بار و سوئی خضم باران سنگ
 بگول کند قلعه را خشت خشت
 نهد توپ بر روی باب حصار
 بدیوان چو زنگونه ایما رسید
 به محصوریان روز و شب جنگ کرد
 بپرخ برین کرد جنگ از زمین
 غرض گشت عاجز محمد عطا
 امان خواست آمد برون حصار
 امان داد دیوان بدان منبر خواه
 دیگر شاه و الا شجاع دلیر
 طلب کرد از فوج سکبان امان
 فتح خان به فتح و طغر شد قرین
 چو او بود بدخواه شاه شجاع
 درین فکر شد تا کند شاه را

سوئی شیر گدازه برد افواج خویش
 که محکم کند اندرین راه پا
 بمیدان کند پای خود استوار
 کند نهند قلعه اش بید رنگ
 که افتد ز یاد دشمن بد سرشت
 ز زندگوله بروی برون از شما
 بران قلعه آورد محشر پدید
 ز هر سوره عافیت تنگ کرد
 بخورشید تابنده شد گرم کین
 ز پیکار مردان کشور کش
 اکنون کوه مرزا دم و شرمسار
 باخسان پذیرفت غدر گناه
 که اندر قرض بود مانند شیر
 که بد وقت نازک بران پهلوان
 دران سوز زمین گشت منشین
 بجان دشمن و کینه خواه شجاع
 گرفت رزندان ریخ و بلا

بدین نیت آن دشمن سپیدیش
 مگر محکم آن مرد نیکو نهیاد
 چون ناظم هم از دست جو زران
 نه گردید دست مستح خان در آن
 بر آشفست زمین هر دو حرکت وزیر
 بسوی مهابراج نامده نوشت
 تو با من شدی عامی روستیگر
 با فوج و لشکر تو کردی مدد
 باداد تو آب شبه جنگجو
 بمیدان پهبان طفر یا فتم
 کنون بر خلاف محبت چرا
 بغوج تو دشمن امان یافت
 بشاه شجاع و محمد عطا
 تعجب که دیوان پهبان
 ز لطف تو دارم امید این چنین
 که دیوان محکم سپیدار تو
 بدستم دید بازو سے دشمنان

طلب شاه را که نزد یکیش
 بدست عدو بازوی شبه نداد
 گرفت از زمان نزد دیوانان
 بدان مرد دانی اهل نیاز
 شدش کینه در جان دل جانی گیر
 که ای شاه دیجابه نیکو شربت
 بتسخیر کشید خست طلب
 بکنجینه زر تو کردی مدد
 اگر فتم همه ملک و مال از عدو
 گیر یا فتم کان زر یا فتم
 خلاف طریق مروت چرا
 بجایی سلامت مکان یافت
 بدان هر دو بدخواه اهل جفا
 بود عامی دشمن دوستان
 در نیوقت ای شاه روی زمین
 مشیروفت دار سر کار تو
 بود عامی کار چین دوستان

چو رنجیت مضمون نامه شنید
 به شحریر پاسخ تال نمود
 بدین فکر بد آنوبید جواب
 که آمد کی قاصد تیز گام
 بتسلیم شه بر زمین بوسه داد
 و زان بعد گفتش که ای پادشاه
 به کشمیر شاه شجاع امیر
 گرفتار در پنجبه دشمنان
 ز دست فتح خان بجان آمده
 در نیدم که از لطف فضل اله
 بدو داد دیوان محکم امان
 کنون زوجه اش شاه بیگم بنام
 بدرگامبت ای سرور سرفراز
 که آید سلامت برون شوهرش
 نه اندوه بر جان پاکش رسد
 به لطف نه فایده شود و در جهان
 چو در دستخ خان ناعق شناس

ز کتب شد جامه طلب پرید
 که بخونیر این کار اسان نبود
 جوابی که باشد سراپا صواب
 ز شهر تلمبه به ربار عام
 تخایف که آورد پیش نهاد
 بحکمت بود گردش مهر و ماه
 بد اندر غم و رنج و محنت اسیر
 نه در دل قرار و نه در تن ازار
 بفریاد عجز و فغان آمده
 بیرون آمد از بند اندیشه شاه
 که گردید شه ایمین از مال و جان
 که دار در شهر تلمبه میسم
 چنین عرض دارد و بجزو نیاز
 از ان محنت و آفت و شکست
 نه محم بر دل در ذاکش رسد
 بهالش زیان به بجانش زیان
 بدرگاه والا پشین التماس

به پادشاه
 به پادشاه

که شهب را بدستش حواله کنی
گل بوستان را سپاری بخار
اگر از ره عقل و انصاف و بهوش
نه بخشی ز گنجینه استخار
بر آید اگر شاه با آبرو
دیده بگیش شاه را در حضور
چه جوهر یک جوهر بے بها
تاره ز لعلان نوزش خصل
نہا شد سحر نقد جان قیّمش
نه نگی است در کوه همگ او
نگینے که شد سر کز و پره دور
نگینے که از جلوه آب و تاب
بدست گدا آن نگین گر رسد
چو آن کوه نورست دریای نور
فزاید از دولت شهر یار
و بد سر بلندی میان شہان
چو تقریر قاصد شہنشاہ شنید

عدو را بران ماه ناله کنی
سرازل فسر کنی زیر بار
کلام عدو را نیاری بگوش
بدانان بدخواه نقد مراد
در سرخپه دشمن جنگجو
نشد آن اش جوهر کوه نور
بہ کان جهان گوهر بے بها
ز تانندگی ماه و خورشید منغل
زیاده ز شرح و بیان قیّمش
نه گوهر بکان است همزنگ او
نشدش بہ انگشتری جگر
کند مہری بارخ آفتاب
شہنشاہ شل سلیمان شود
نماید از دکان دولت ظهور
فرزون تر شود عز و جاه و وقار
کند نام روشن میان جهان
نشدش بہ پیلو بہ لطف مزید

ای شاه جهان
ای مہاراجہ
نہایت نگار
در اجلاس حضور ۱۱

<p> نپذیرفت زهر هر چه کرد و التماس شد از شوق دل شایق کوه نو یکه نامه نیز از محبت عطا در آن دم بدرگاه دار رسید دروا بدرخم کاسه شبنم نادر ز لطف جانم سلامت بماند در آن دم که در شکرت آدم چو دیوان محکم با لطف شاه بشکرش شوم گر همه تن بمان کنون گنه واپس دگر شبنم مرا بخدمت شبنم باشم اندر جهان دویم آنک در قبضه شهر یار چو تا حال آنک استوار زمین است فرستم بدو نامه کاندز زمان در آن قلعه چون قبضه دار می ست توسر دار باشی میان صران چو این مرده تازه آمد بگوش </p>	<p> برو کرد لطف و کرم مقیاس بر فروخت چهره ز نور سرور بنام شهنشاه کشور کشا که ز دفرجت تازه آمد پدید بفرمان تو گردش روزگار بدید آبرو ماند و غمت بماند رنگشتم از بند زندان غم مرا داشت از دست دشمن نگاه نگردد داد از زبان شکر آن بدست فتح خان اهل جفا همیشه کمر بسته چون چاکران که مضبوط قلعه است و محکم حصار چنان دار خان قلعه دار زمین است و بد قلعه و سامان بشاه جهان زمین پناور هم از آن تست کنی حکم بر زمره سروران شهنشاه بادش و عقل و هوش </p>
---	---

چو گلزار خنید و چون گل شکفت
 نوشت اینچنین نامه دلپسند
 که صد آفرین بر تو ای پهلوان
 در تو شد ادا جمله حق نمک
 تو در وقت میدان شاهی سرخرو
 بشاه شجاع و محمد عطا
 ملوک کرده و سبب کرده
 کنون بهتر است آنکه ای نامور
 فتح خان اگر سدا بهت شود
 جواش شمشیر بران دهی
 بمیدان کنی سرنگوش به تیغ
 بشاه شجاع از کمال نیاز
 بیاری بلاهور همراه خویش
 محمد عطا خان دالا نزا و
 زرنج و غم آزاد باشد مدام
 چو آن نیک خوقله انگ را
 ترا باید ای سرور نیک نام

بسک طرب گوهر عیش سفت
 بدیوان محکم یل ارجمند
 توئی مرد نامی بنام آوران
 قبول است خدمات تو یکبیک
 که باشی مردان شاهی جنگجو
 چو دادی امان از ره مدعا
 همه رسم خدمت ادا کرده
 ز کشمیر آئی برون زودتر
 دران سرزمین کینه خواست شود
 سرتیغ بر فرق دشمن تپی
 که خونبار داز چشم مانند میغ
 کنی باب احسان و الطاف باز
 به تعظیم و کبریم اندازه بیش
 که دارد بر کار ما احسا و
 بعیش و خوشی شاد باشد مدام
 بصدق و صفای کند نذر ما
 درین باب با او کنی تهنط م

ای نامه را طلب

که با کند و عدّه خود و فنا
 بود در مقام وفا پایدار
 که بیرون برد زان مکان بار خوشتر
 بگیریم سامان در او هر چه هست
 ز گنجینه دل کشاییم بند
 که آید نه اندر حساب و کتاب
 به نزدیک دیوان عالی و قاضی
 براه سفر یابی مهت بنا و
 که میداشت از گرمیش سینه سرد
 نشد سدر ابلهش مران جایگاه
 درین درد و غم پیچور و خواب و
 بفرمان رنجیت کشور کشا
 بفضل خدا داد هایافتند
 نشستند در جای امن و امان
 فرو ماند در بند رنج و الم
 نزد چنگ با شیر مردان جنگ
 پناه شجاع آمد اندر حضور

بگوئی بدان یار اهل صف
 سپارد بسز کار ما آن حصا
 نوید بنام قلع در خویش
 چو با بیم بر قلعه انگ دست
 بجلدوی این خدمت ارجمند
 به بنجیم گنجینه حساب
 چو فرمان چنین رفت از شهر یار
 ز کشمیر آمد برون بشل باد
 فتح خان ازین کار منشش کرد
 ز غوغا شهنشاه گیتی پناه
 که از غم و غصه بیاب بود
 چو شاه شجاع و محمد عطا
 را می زبند بلایافتند
 ز دست فتح خان ببردند جان
 فتح خان ازین غصه و درد غم
 دران عرصه اندر و باه لنگ
 چو دیوان محکم از ان راه دور

شاه شهنشاه شجاع

مہاراجہ در غر و تو تیر شاہ
 بدوداد سامان دعوت تمام
 ردان شد سوئی تلہ الگ نیز
 بہر اہیش گشت فوج دلیر
 چونزد یک شد فوج جنگ و ران
 بہ تسلیم آورد سر بر زمین
 بایک عہد محمد عطا
 برون برد زان سرزمین خت خویش
 چون بڑا لگ گردید قابض عزیز
 یکے فوج مردان اہل نہر و
 رانجا نمود انتظام تمام
 چو شد خاطرش جمع زان جملہ کار
 بہ لاہور آمد رخ افروختہ
 بشارت از ان باشہنہ رساند
 از ان خورمی شاہ کشور کشا
 جوہر قلہ الگ شد دست یافت
 در ان خورمی محمد عطا

ہمی ماند مصروف شام و بچا
 نمودش بہ لطف و کرم شاد کام
 بحکم شہنشاہ فقیر عزیز
 شتا ان سو الگ ماند شیر
 قلہ از آنجا ہا نذر خان
 شد از خرمن مستی خوشہ پین
 در ان قلہ افواج راداد جا
 بحکم شہنشاہ فرخندہ کیش
 بہوشن بہ تدبیر و عقل و تینر
 در ان قلہ و شہر مامور کرد
 بہوش و خرد ناظم نیک نام
 بہ پرداخت دل انتظام حصار
 تسلع نکونامی اندوختہ
 سخن بادی از قبضہ قلہ راند
 چو گل گشت خندان ز باد صبا
 ہا نذر افغان خود پست یافت
 عطا کرد یک خلعت بے بہا

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰

نذر نقد هم داد یکصد هزار
 وزان پس شهنشاه اهل شعور
 بگیرد شاه شجاع دیر
 چون بگیم دران حالت کشمکش
 به تحویل آن جوهر بے بها
 بایضائی آن شاه تا کید کرد
 چو آن گوهر ناب نایاب بود
 نه در بحر خوبی عدیش گهر
 شبحاخش نمیداد از دست خویش
 مگر چونکه نوبت بجانش رسید
 نظر بند شد شاه بانام و رنگ
 بناچار داد آنچه نیت نداشت
 چون گرفت رنجیت زو کوه نور
 ز شادی هرازدخت مانند خور
 درین خور می کرد بنج عظیم
 ز شیرین پان خواست جام شراب
 طلب کرد در قاصد را مشکین

فرو دوش بنام آوران اقتدار
 بران شد که آن جوهر کوه نور
 ست از درین کار یک لحظه دیر
 که نازل بدزد و هر بر شوهرش
 بدرگاه شه کرده بدو عدا
 چه تا کید تحقیق و تهدید کرد
 بهما بندگی رشک هتتاب بود
 نه در کان شاهای نلیرش دگر
 که میدشت ازدانش سینه ریش
 باحوالش آمد خرابی پدید
 مانند اندران حالت زار تنگ
 که یارائی ننج و مصیبت نداشت
 شد از خاطرش بنج و اندیشه دور
 تر و تازه زان آب شد مثل فر
 شد از عیش با ما هر دیان ندیم
 هم از کام خود داد کام شراب
 بمان دلارام جان پروران

ز بهر چهرگان پنج دل در کرد
 شهنشه دران جشن شادانه بود
 که آمد کی پیک مانند باد
 که آمد در آنجا بغوج گران
 بمیدان در آور و چندان سپاه
 گرفت است آن قلعه را در حصار
 ز تو او پ خود است آتش نشان
 چو از قلعه در قلعه یکدانه نیست
 بهر لشکر شهسبجان آمد است
 بمردن اکثر ز محصوریان
 چو رنجیت این صدمه را کرد گوشت
 دور خوار گشت از غضب لاله گول
 شر از غضب شعله بالا گرفت
 در آندم بقهر و غضب کرد شاه
 که لشکر بزدی به بند دگر
 بدیوان محکم امیر دلیر
 شود مستعد بهر سید افغانی

تر حسن تبار دیده پر نور کرد
 لبشغل مرا صی و پیمان بود
 خبر تازه از قلعه امک داد
 فتح خان چو مردان جنگ دران
 که از پیشش میشود کوه کاه
 قدم کرده بهر چار و استوار
 انداز زمین جنگ با آسمان
 امک از کسب خویش بیگانه نیست
 بفریاد و آه و فغان آمد است
 دران بی طعانی بدادند جان
 دلش آتش غصه شد گرم جوش
 نمودار بر چهره شد جوش خون
 ز غصه طیش در دلش جا گرفت
 چنین حکم با جمله فوج و سپاه
 بسر کوبی دشمن خیره سر
 چنین رفت فرمان که مانند شیر
 ز دشمن کشد کینه دشمنی

سوئی انگ گرد دروان شل شد	کند نام روشن با قلم میند
خبر گیر از حال محصوریان	که هستند ناچار بجه آب و نان
بسختی مددگار ایشان شود	درین بیکسی یار ایشان شود
بشمن که چون سایه دار دقام	بدیوار آن قلعه هر صبح و شام
کند حمله سخت بازو و شور	که کمزور گردد از آن مثل مور
بدفع عدو تو پنهان برود	نشان ز دور زمانه برود
بنوئی که بد آدم شیر گیر	تو قیر در تو پنهان نه امیر
چنین کرد فرمان شه تیر پوش	که چون عداید بسجوش و خروش
برو تو پنهان بروی عدو	نبرد روی آتش بسوی عدو
کند شور چون رعد غرآن برو	شود برق سان آتش نشان برو
و گر کرد ارشاد شاه جهان	بشنزاده کزک سنگه آن زمان
که او نیز بال شکر بیعد	براه سفر پائی مهت بند
شود افسر فوج جنگ آوران	برودی سوئی شد گرد درون
کند دفع از انگ بدخواه را	برآرد از ابر سپه ماه را
بگیر دز بروت انبار را	برود همه از گوله خوار را
ازان اهلکاران عالی وقار	که هستند در خدمتشان ثناء
بگیر و دلیرانه کار نبرد	نهد بر سر حمله بار نبرد

سوئی انگ دروان شل شد
چرا که در میان سوئی انگ و دروان
قلعه انگ است ۱۲
احسانین نوشته خان ناصر
تو پنهان ۱۳

چو حکم از شهنشہ شنید اینچنین
 چو ابرسیہ لشکر آمد بچویش
 سواران زور آور و گرم کین
 پیاده بہ بستند یکسر کمر
 از سکھان کہ بودند مردان جنگ
 دو منزل بیک روز طے کرد فوج
 نشستند مردان عالی نژاد
 چو شد رو بہ روی عدو خیمہ زن
 بہ ترسیل قاصد خبر بہت زود
 خبر یافت کان جملہ زور آوران
 در آن قلعہ بے آب و ناگشتہ ہند
 ربی زاد می خویش بہتہ تنگ
 چو دیوان محکم چنین حال دید
 چنین کرد نیت کہ بدخواہ را
 کند صلح موقوف سازد نہر و
 سپار و بدشمن حصار بلند
 چو آن فوج بے توشہ پانہد غم

بہ تہنیتہ تادیب از باب کین
 چو سحر روان کرد ہر سو خروش
 ہر سپاہی رہوار بستند زین
 اگر قند منزل بہرہ سفر
 انکہ وند در جنگ جوئی درنگ
 بہنہر لگہ جنگ بے کرد فوج
 نہ ہر باد پا بلکہ بر پشت باد
 جو انہر دیوان لشکر شکن
 از آن لشکر شہ کہ در قلعہ بود
 ہمہ شیر مردان مرداف گنان
 پریشان دل و نیم جان گشتہ اند
 نہارند در وادان جان درنگ
 غم و رنج در خاطر آمد پدید
 شود سوئی صدق و مفار بہند
 کند خاطر از گرمی کینہ سرد
 ہر ارد ہر دن لشکر در و مند
 ہر ارد از آن جائی ہلک قدم

بیاساید از رنج لشکر تمام
 در آندم بشیر بر آن خویش
 بگیرد از و بار دیگر حصار
 بدین غم آن نرسد جنگجو
 شدش بر ره آشتی رها
 و لیکن شیخ خان ز کبر و منی
 رخ خود بر راه محبت نکرد
 که از فوج بر حسته همراه داشت
 بناچار دیوان ابل و قمار
 چون نزدیک شد دید بدخواه را
 سپه دارشان گرچه بد مرد دوست
 تاده در آن معرکه مثل شیر
 چون دیوان چنان دید کاندعدو
 بفوج دلیران اشارت نمود
 کش بند بازو به تیغ و تبر
 بدشمن چنان حمله آرد چیت
 بجمه صام مهت بلاکش کنند

را گردان ز قید غم خاص عالم
 کند دشمن شاه و اسیر ریش
 چون مردان بیدان کند کارزار
 فرستاد قاصد به نزد عدو
 نمودن شارت بر راه صفا
 سوئی دوستی نماند از دشمنی
 چنین سوئی محراب الفت نکرد
 ز کبر و منی خیمه بر راه داشت
 پی جنگ شد سوئی دشمن سو
 بیدان پیکار نشد ده پای
 مگر دشمنی داشت در مغر و پوست
 به پیکار فوج شهینش و لیر
 بر دانگی گشت پیکار جو
 که از جامی خود جمله جنبه زدو
 به بندند بر قتل دشمن کمر
 که بدخواه گردو به پیکار نیست
 برنج و الم درد ناکش کنند

لاله ای دوستی خان

چو این حکم محکم از محکم رسید
 کشیدند تیغ غضب از میان
 رسیدند در فوج اهل ستیر
 ر بودند از جسم بد خواه جان
 چنان گرم شد آتش کارزار
 و دلش که چو از هر دو سو تاختند
 چو ملک آن طرف خاص و عام
 به پیکار سبکان کمر بسته بود
 سخت از همه لشکر اهل جنگ
 چو آن قوم وحشی پراکنده گشت
 دلیران دشمن نهادند تیغ
 بیک ضرب با گزر گران بار سر
 در آن دم هم بکوشید سخت
 دو دسته به تیغ دو دم جنگ کرد
 ز شیران بیک حمله بامیگرفت
 بقلب و جناح و پیر و یار
 بمیدان هیچجا سباه و جلال

به پیکار لشکر عظیم بر کشید
 دویدند مانند تیر از کمان
 بریدند سرها بششیر تیز
 فرودند غم بر دل دشمنان
 که خون نیز شد گنجشهر آبدار
 بیکدم روان بحر خون ساختند
 دلیران ملک رعیت تمام
 در آن معرکه حمله های نمود
 بر ایشان بهارید باران سنگ
 از میدان رخ آورد در کوه و دشت
 نکردند در قتل دشمن دریغ
 ر بودند از دوش بر پنجسره
 خروشید سخت و بجوشید سخت
 ره عافیت چار سو تنگ کرد
 ز دلتاب و از تن توان میگریفت
 چو کوه گران کرد فوج استوار
 بکوشیدند بدخواه دولت کمال

ای از دیوان
 حکم چند ۱۳

بشمشیر تیر و تبر کرد جنگ
 چو شد گرم هنگامه آفتاب
 ز خورشید تابان جهان گرم شد
 مهو گشت مثل هوای تنور
 ز گرمی چنان گرم بازار شد
 حرارت چنان آتش انگیز گشت
 دران موسم گرم فوج امیر
 چو بود آن همه قوم از ملک سرور
 نماند آن گرمی آفتاب
 عرق جمله خون گشت در جسمشان
 همه فوج لب تشنه دل سوخته
 چو شد این چنین حالت دشمنان
 ز میدان بر رفتند و دادند پشت
 شد از معرکه لشکر دشمنان
 شدند آن دلیران در آن اضطراب
 کس از پهلوانان بیدان نماند
 چو دیوان محکم امیر دلیر

زمین را ز خون یلان در رنگ
 بر افروخت خورشید با آفتاب
 زمین گرم شد آسمان گرم شد
 که شد زو عیان شعله آتش تنور
 که هر ذره چون خورشید بار شد
 که هر چار سو شعله آتش تنور گشت
 ز گرمی بیدان نشد جامی گیر
 دل جلد از گرمی آمد بدرد
 بد لبهای شان مبر و آرام و تاب
 روان شد ز گرمی چو آب روان
 ز گرمی شده سینه افروخته
 بتائید اقبال شاه جهان
 ز نقد شجاعت تپی کرده پشت
 دران تشنگی سوئی ریا روان
 نشا بان براه نیر میت شب
 فلک کرد نکبت برایشان نشاند
 باقبال بدخواه را کرد زیر

غسان غنیمت سوئی قلعه یافت
 در قلعه بکشد و شد در حصار
 بدان فوج محصور انعام داد
 بلطف نمود و ترحم نمود
 بهر گرسنه داد و خوان طعام
 یکی فوج مردان اهل نبرد
 بهر نوع کرد انتظام حصار
 بهر برج بنهاد توپ کلان
 هم از گوله باروت انبار کرد
 چو دل جمع از همه انتظام
 روان سوئی لاهور شد تا شتاب
 چو باد صبار و دوطی کرد راه
 چو آمد بخیمت زمین بوسه داد
 همه مال اسباب توپ و تفنگ
 متاعی که دشمن بمیدان گنبد
 بمالش چهارچوب شد مهربان
 نمودش عطا خلعت سروری

در آنجا هم از دشمنان کسب یافت
 گرفت اندران جای محکم قرار
 گره از دل جلد لشکر کشاد
 غبار کدورت زد و لها زد و
 گرم کرد بر حال هر خاص عام
 بهجستی در آن قلعه مأمور کرد
 که شد مثل بام فلک استوار
 که باشد شرر بار بر دشمنان
 غرض هر چه بائیت تیار کرد
 در آن خط دیوان عالی مقام
 شود از قدم بوس شهب کامیاب
 بشوق قدمبوسی بادشاه
 متاع غنیمت بخیمت نهاد
 همه گوله باروت و سامان جنگ
 بنذرانه بادشبه پیش داشت
 بسند که قرب دادش بکمان
 فروزش بنام آوران برتری

برین فتح نصرت کردادش خدا
 بلطف و کرم بندگان را نوخت
 سر عجز بر خاک شکرانه سود
 دران خورمی جشن شایسته کرد
 چه در موقع این مهم عظیم
 که چون یابد از کار افغان فراغ
 کند سویی کوه جلالا سفر
 با یغائی آن عهد چون ایتاب
 عیان گشت بالائی کوه بلند
 چه بر اوج کوه گران پاشد
 در آنجا ز رو گوهر مال داد
 با چهار اخلاص صدق و صفا
 بران مستعد گشت شاه جهان
 ولایت زدشمن بدست آورد
 چو زین غم دشمن ندارد و خبر
 بدین شاهنشیه نادر
 که آیند حاضر همه افسران

براه خدا داد گنجینه
 بحد و سخا ما بخران را نوخت
 ادا سجده بندگی کرد زود
 شراب مست به پیانه کرد
 چنین کرده بود عهد خود مستقیم
 شود روشن از نور بخش چرخ
 ز دنیا و عقبی شود بهره ور
 چهار راجه گردید پا در رکاب
 چو خورشید با طالع ارجمند
 ز خاطر همه فکر داندوده برد
 خزانه پندردیوی نهاد
 چه گردید رسم عبادت ادا
 که ز آنجا بکشیم تا بدعنان
 باز وی مردان شکست آورد
 در آید بدام بلا زد و تر
 چنین کرد فرمان بجزو و تار
 همه نادران و دانشوران

جلالا کجی که کوه جلالا است
 ای دیوی جلالا کجی

همه اهلکاران فرخنده نام	همه راجگان ریسان تمام
همه همشنان والا تبار	همه بندگان عقیدت شعار
براه سفر زود تر پانهند	نزد دی بدرگاه حاضر شوند
بنام همه بندگان شد روان	چو حکم شهنشاه دور زمان
نشان بدرگاه شهنشاه آمدند	همه ناداران دانش پسند
همه پهلوانان گردون شکوه	امیران میدان حکام کوه
بدرگاه بی دشمن جنگجو	بدرگاه شاهی نسا و نذر و
ز انبوه مردان اهل طغر	چو شد لشکر آراسته سرسبز
پس فتح آن خط تدبیر کرد	مها را چه روسوی کشمیر کرد
جهان سر و گشت از هوای خریف	چو بد موسم تبدا خریف
سفید آمد آن کوه اندر نگاه	سراپا شد از برف سد و دراه
ره پیر پنجال سد و گشت	ز باریدن برف بر کوه و دشت
بنا چاری آتش اهل طغر	چو زان رگبزر بود مشکل گزر
سوی شهر لاهور با عز و جاه	بگروید واپس از ان جایگاه
چنان از بند غم آزاد ساخت	بشهر آمد و شهر باینرا فاخت
شنید این خبر شاه والا گهر	در آندم ز مردان اهل خبر
مجتبی ز جلوه جهان تست	که شاه شجاع آنکه جهان تست

له ای حاکم کشمیر پنجال
کوه پیر پنجال

گنجینه دارد گهر بے شمار
 جواهر گران سنگ دارد بے
 زالماس بهم ریزه لایعجب
 زیاقوت و سبز عجائب نگین
 فروشد بوقت ضرورت گهر
 گهر که شانهشها نراسند
 مہاراجہ چون گوش کرد این خبر
 امیری ز مردان اہل کلام
 کہ شبہ آنچه دارد ز اقسام سنگ
 ز الماس و از سبز و خوشنما
 نبردی دهد ہر چہ دارد ہما
 بگیرد ز ما قیمت ہر گہر
 چو شاہ شجاع آن امیر رسید
 بگفتا کہ نزد من جواہر کجا
 چو من از وطن بیوطن گشتہ ام
 سرم گشت عریان ز تاج شہی
 ز دستم ز رود دولت و مال فیت

بسے بیش قیمت در شاہوار
 کہ باشد نہ موجود نہ ذر کہے
 نصیب امیران اہل نصیب
 کہ تانی ندارد بدروئی زمین
 زر نقد میگردد از اہل زر
 بہر شتری شاہ از ران دہد
 بران شد کہ گیرد ز شہ مال زر
 فرستادند دش ساندین پیام
 بہ گنجینہ ما دہد بید رنگ
 زیاقوت و لعل و در بے ہما
 ہمہ خس نگین سپارد ہما
 کند ہر چہ منظور از سیم و زر
 از پیغام ہر شرح فرمان شنید
 کجا لعل و یاقوت و گوہر کجا
 اگر قرار نچ و محن گشتہ ام
 بگفتہ بید پا ہم ز تخت ہی
 ز سر سایہ چہ قبال رفت

بسختی برگشتم از ملک خویش
 درین حالت تنگی وقت تنگ
 کی بے پناه و هر کوه نور
 چون پیش شه میمان آدم
 نه همان نوازی است ای نامور
 پوز پیش آن شاه والا جواب
 بقرب قبولش حق تری نداد
 برین کار شخصی تعین نمود
 چو تا کید شد سخت در ماند شاه
 بجز دادن گنج چاره ندید
 بسرنگ شه داد آن جله سنگ
 پریشان ازین کار بدو ایما
 چرا شاه بر باد کرد آبرو
 چرا ضایع گنجینه مال کرد
 چرا گشت اندر جهان شرمسار
 چرا گوهر بے پناه کوه نور
 بزودی بیگند از دست خویش

بدین حالت ابرو سینه ریش
 بدستم کجا لعل و یاقوت و سنگ
 اگر میداشتم دادم اندر حضور
 از جور زمان در امان آدم
 که خواهی زمین گنج و لعل و گهر
 به نزد مهاراجه رفت این جواب
 نه در پایۀ اعتبارش نهاد
 که گیرد ز شه آن همه مال و دود
 در آن ریخ و آفت بحال تباه
 محبت از آن مال و گوهر برید
 از سکبان نگه داشت ناموس و تنگ
 که در ملک پنجاب آمد حسد
 ز دست مهاراجه حبس گنج
 چرا حال خود را بدین حال کرد
 چرا شد میان شهبان شرمسار
 که میکرد زو نور دولت ظهور
 چرا سینه خویش را کرد ریش

غرض چون شجاع خرمین خدرو
 بران شد که پوشید از شهریار
 سلامت برد از چهارچاه جان
 برین غم چون کرد نیت درست
 روان کرد اهل حرم اول
 به تبدیل پوشاک چون آن زمان
 وزان بعد شبه نیربایک دو کس
 دران حجره کان شاه با عدل و جور
 بدیوار آن حجره سوراخ کرد
 برآمد نهان از عدو وقت شب
 ز راه بدر و هر دو بر درخت
 پیاده برآمد از ان جایگاه
 شدند در سفر خوار و ذل و ملول
 به آخر چو در لودیانه رسید
 کمر بست انگریز عالی مکان
 بدو داد سامان شانه شبیهی
 ز گنجینه خود زر و مال داد

بماند اندران ریخ دزاری می سوز
 نهد پای می همت براه فساد
 نشیند بجا که یابد امان
 برو پوشی خود کمر بست چست
 سوئی ملک انگریز کشور کشا
 ز لاهور گشتند جمله روان
 پوشید خود را ز ابل هوس
 بزدان ریخ و الم بند بود
 بدست خود آن شاه ابل نبرد
 از ان محبس در دو ریخ و تعب
 برآمد ز زندان تبا نید سخت
 سوئی ملک هندوستان حجت راه
 بدینسان که تشریح آن هست طول
 دران جایگاه روی فرحت بدید
 به همان نوازی آن همان
 دل از ریخ و اندیشه کردش تپی
 همان شوکت و جاه و اجلال داد

این داستان
 از تاریخ
 هندوستان
 است

<p>به لطف و کرم خاطرش شاد کرد نمود از محبت هوادارش بفرقت بدست کرم زرفشانند چو شد در مکان تروت یکین شد آزاد از بند رنج و بلا الهی تو می شاه بنده نواز بسجده کرم سوئی بندی بهین</p>	<p>دلش راز بند غم آزاد کرد چو یاران غمخوار غمخوارش چو ابر گهر بار گوهر نشانند شهنشاه مغزول کابل زمین بسندگه ایمنی یافت جا خبر گیر احوال اهل نیساز دلش کن منور بنور عتین</p>
<p>یورش کردن چهار اجه نجبت شکله بر ملک کشمیر و محبت کردن بی نیل مقصود و فساد کردن مینداران علاقه ملک و سفر یافتن ایشان</p>	
<p>هری از همه عیبات خد است خدا مالک است و جهان ملک اوست خدائی خدیوان ملک جهان حکیم که اظهار حکمت از دوست کریمی که از راه جود و عطا قسیمی که هر روز روزی دهد</p>	<p>کمالش همیشه ز نقصان جد است زمین ملک و آسمان ملک اوست شهنشاه شاهان دوز زمان علیمی که تعلیم وحدت از دوست کندر رحم بر حال اهل خطب بهر دوست و دشمن و نیک و بد</p>

قوی‌هی که هر وقت شام و سحر
 رفیقی که در هر زبان کار ساز
 بسی که میدارد اندر نظر
 لطیف که غرت دهد خاک را
 حبیب که محبوب اهل صفاست
 غرض منظر نور ذات و صفات
 فروزنده شمع باغ سخن
 که چون شاه رخیت شیر جوان
 به پنجاب شد چار سو کامیاب
 به اوج بلند آقزی مثل ماه
 ز گردن کشان جهان کس نبو
 به لطف و کرم شاد بهر دوستدار
 زمانه میان بست چاکری
 چه میداشت آن شاه اهل کمال
 نمودی بدرگاه حق التجا
 آنگد گرم باغ خجسته آبدار
 آنگد غصه ظاهر به کشمیر یان

زبان است در جسم نرد ویک تر
 بهر بنده خویش بنده نواز
 بشام و سحر حالت خشک و تر
 آنگد پاک اجسام ناپاک را
 بهر دامن لال زدن جان فدست
 بنا شد بهر حضرت پاک ذات
 چنین کرد روشن چراغ سخن
 یل شیر پیکر دلیر جوان
 بدو داد حق دولت بی حساب
 خدا جلوه اش داد با عز و جاه
 که هر بر سر آستانش ننود
 عدد و مانده در دشمنی شرمسار
 جهان گشت خادم خجسته گری
 ز کشمیر در خاطر خود خیال
 که گیرد ز بدخواه کشمیر را
 دوران ز مهر میر آتش کارزار
 برون آرد از سینه رنج بنان

به هر چه می نامد که
 بالایی که به جاست

پیو دار و در انجا محمّد عظیم
 کند جنگ با او چو شیران جنگ
 عدد را به پیچد بدینگونه گوش
 چو محکم درین کار تدبیر کرد
 به نفع شد چون درست انتظام
 زمینان میدان کوه بلند
 همه اهلکاران سر کار شاه
 همه پهلوانان لشکر شکن
 بهر اهل شاه والا جناب
 به بقا و یک به قصد یک نرا
 شداول چهار جبهه با کمال
 دران جایگاه نامزدان مقیم
 بن خدمت همه دوستان آمدند
 در انجا سوار و پیاده تمام
 و ز انجا چنان در گردون شکوه
 چو لشکر شهر رجوئی رسید
 در آمد بر حلقه بندگان

بمیدان هیجا قدم مستقیم
 کشاید بهر نیجه زور جنگ
 که بیرون کند پنبه از گوشش
 اراده بتخییر کشید کرد
 براه سفر شاه شد تیز گام
 بفرمان شبه نزد شاه آمدند
 همه نامداران دربار شاه
 همه شیر مردان شمشیر زن
 بچستی نهادند پا در رکاب
 شد آغاز این کار بر روی کار
 ز لاهور سوئی حصار سیال
 که شد نزد او جمع فوج عظیم
 بپای دوستی جان فشان آمدند
 بشد جمع و شد مجمع خاص و عام
 روان شد با فوج خود سوئی کوه
 اعزخان ماکم بن خدمت و پید
 سر و غریب و بر آستان

الف انجای کوش
 ۵۴ رجوئی نام
 متعلقه کشید نام قوم

بشه داد سامان لشکر تمام
 بحالش مهارچه شد مهران
 گرفت آنچه اوداد محصول باج
 وزان بعد شایسته جنگجو
 چون فوج دشمن در آنجا مقیم
 بلشکر فرمود شب بیدریغ
 بفران شب فوج ابل ظفر
 چنان بر سر دشمن آتش فتاند
 بر قندور قلعه و بستند در
 لگم فوج شایسته نامدار
 و گولچه دیوار سمار شد
 ارمان خواست از شاه با عدل داد
 و ز آنجا مهارچه گرم خیزند
 و ز آنجا پنهان شدند لی چند روز
 رسول بنهرمند مرد فہیم
 ہی خواست آتش گیتی پناه
 کند رحم بر حالت زار خویش

و رآورد شہباز دولت یدام
 بہ بخشید در بندگان غروشان
 کہ دادی بہ کشمیر حسابا رواج
 سوئی درہ پیرام آور درو
 بیدان پے جنگ شہ مستقیم
 کہ رانند فریق بدخواہ تیغ
 قدم کرد مضبوط و شد پیشتر
 کہ کس ز مخالف در آنجا نماند
 ہمانند پابند رنج و ضرر
 گرفت آن ہمہ قلعه را در حصار
 در آن دم مدور ادل از کار شد
 بردن فت آن قلعه با شاہ داد
 قدم کرد اندر رہ پونچہ تینر
 پسر مرد بہ نیت گیتی فروز
 فرستاد سوئے محمد عظیم
 کہ دشمن ز گمراہی آید براہ
 نگردد ز زخم جگر سینه ریش

این شعر در
 کتاب تاریخ
 سید الشہداء
 ج ۱ ص ۱۰۰
 موجود است

به ترسد از آن روز کایده به بند
 ستیزد نه با لشکر جنگ بجو
 چون میا مهر نرد ناظم رسید
 گریه مرگه نیا مدد براه
 گفتا منم مرد بی اختیار
 که محکم بحکم شب کا بلیم
 پیچیم اگر سر ز فرمان شاه
 چراک بدستم نهاد اختیار
 بفرمان من داد این سرزمین
 نیابتا من داد و حاکم نمود
 مراد او گنجینه ملک و مال
 بدم مطلق صاحب گنج کرد
 اکنون در طریقت روا که بود
 که از مالک خود شوم بر خلاف
 بدشمن بهم ملک تاسه خویش
 مناسب که با جد و جبه تمام
 عدوگر کند جنگ جنگ آورم

دزدانم که افتد تخم گند
 وزین شعله دارد نکه آبرو
 بدو گفت آنچه از شنیده شنید
 موثر نشد در دلش حکم شاه
 ندارم بفرمان رنجیت کار
 جواهر و شیر انگن از زنا بلیم
 شوم در همه بنندگان رو سیاه
 درین ملک کشمیر داد اختیار
 بنام آوران کرد روشن حسین
 غبار غم از خاطر من زدود
 بباغ جهان کرد رنگین نهال
 بیزان دولت گهر سنج کرد
 طریق شریعت ادا که شود
 نهیم پائی خود در ره کذب لاف
 سپارم به بیگانگان بامی خویش
 ز بدخواه دولت کشم انتقام
 سر دشمنان زیر سنگ آورم

در میانه این جنگ

بر آرم چو شمشیر خویش از نیام
 و گر جان دهم در صف کارزار
 بود زنده اندر جهان نام من
 مهابه ریخت عالی وقار
 بے گشتن با چرا آمد است
 چنین سنگدل با غریبان چراست
 بدل غم دارد اگر این چنین
 از اینجا به کابل رخ آرد سخت
 چو گردد دران بقعه ثابت قدم
 ز قاصد چو شه گوش گرد این چرا
 رخصه دافش در آمد بجوش
 بفرمود تا لشکر شیر گیر
 در اینجا اگر دشمن کینه خواه
 به تیغ غضب نیم جاننش کند
 چو آمد بدینگونه فرمان شاه
 سخت از همه مرد اهل کمال
 با فوج خود رفت بالا کوه

بیکدم کنم کار دشمن تمام
 ببردی بود نام من بر قرار
 که آن مرگ حال شود کام من
 که دارد و چون چاکر مد هزار
 چرا بهتر تاراج ما آمد است
 زیر دست بازیرستان چراست
 که گردد دشمن شاه روی زمین
 چو رستم به بند کمرنگ چست
 شود تا بخش ملک کشمیر هم
 بخورد از غضب در جگر چ تاب
 ز گرمی چو رعد آمد اندر خر و ش
 رود بر سر کوه پنجال پیر
 با فوج جنگی شود سدر راه
 بدست قوی تا توانش کنند
 که بست بر جنگ دشمن سپاه
 که بدرام نامش بلفظ دیال
 با عز و اکرام دشمن شکوه

این پنجال است
 که بالا کوه در این شهر
 و در اینجا کوه است
 این نام دیال

چو طعنه بران سزین اه دور
 خبر یافت دشمن که آمد سپاه
 بنزدی کمر بر پیکار بست
 چو بد فوج پنجاب در مانده تر
 دران معرکه غالب آمد عدو
 دران حلقه شد سر بر فوج بند
 چو بد چار سو کوه و بر سر عدو
 با خبر رسید این خبر پیش شاه
 بدیوان چون مل این حکم کرد
 شتابان با مادی لشکر رود
 عدو را دبد آسپهان گوشمال
 چونان چنین حکم گشت از حضور
 چو در کوه یک نیمه طعنه کرد راه
 بهر چون بدیدند گمراه را
 بجنگ از قضا دند شیران جنگ
 دو لشکر چو ابر سیه در خروش
 تضا کار چون اندرین کارزار

مکان کرد در قصبه میر پور
 به میدان پیکار شد کینه خواه
 به تیر و به شمشیر بکشتا دوست
 دران حالت از رنج راه و سفر
 چو پیر کار ز در حلقه بر چار سو
 سر اسیمه در مانده و در دمن
 فرو ماند زان لشکر جنگجو
 که در بند خواه آمد سپاه
 که بند چو مردان کمر در بند
 بران کوه چون باد صحر برود
 که باشد از ان پاسه بند مال
 روان گشت چون سو میر پور
 باشد سدره دشمن کینه خواه
 بکین مستعد فوج بد خواه را
 بجنگ آزمائی کشا دند جنگ
 دو در یائی خون از دو سو کرد جوش
 سپه دار شه جیون آمد بکار

چو از امر شاه
 بدیوان چون مل
 اسی قصبه
 کشتن میر پور
 اسی دران چو

دران فوج تاب اقامت نماند
 عدو شد قوی دست باو ستا زد
 چو این قصه شنید شاه ز من
 بشکد بفرمود تا خاص و عام
 به پیکار دشمن گشت ایند دست
 از ان خطه پائی قیامش برند
 بحکم شهنشاه اهل غفسه
 روان شد چو دریا بران کوه شاه
 سوخی دشمن آورد روی نبرد
 چپ راست مردان شیر افکنان
 چو از کوه پنچال بگذشت شاه
 در آمد به میدان عدو ناگهان
 ز مردان افغان هجوم کشید
 همه نیزه بردار و خنجر سوار
 چو آمد نظر شاه را آن گروه
 چو صید شد تنه مانند شیر
 اشارت بلسکد چنین کرد شاه

بدل زور و شور شجاعت نماند
 به پیلان غلبه آورد مور
 ز غصه به پیچید بر خویش تن
 سختی کشد از عدو انتقام
 که آید باز وی سختش شکست
 نشان گم کنند و ز نامش برند
 کمر بست خورد و کلان زد و تیر
 شد از دشمن کینه جو کینه خواه
 ز قهر و غضب گرم در ملک سرد
 بهمراهی باوشه همغان
 بزودی سوئی میر پور جت را
 با نهوه مردان کار آگهان
 ز کشمیر یان نیز حجم غفر
 گرفته بکف خنجره آبدار
 بیالائی آن کوه مانند کوه
 چو رستم جنگاوری شد دلیر
 که زودی بیکبار جنبید سپاه

بشیر گیرند سراز عدو
 بدوزند مردان زور آوران
 چو ابرسیه گوله باری کنند
 که به خواه شه بار و از دیده خون
 چون افد چنین گشت فرمان شاه
 نگذند خود را به فوج عدو
 برون کرده شمشیر خود از فلان
 بنوک شان سینده داد و ختنند
 ز دیگر طرف ناظم اهل زور
 چو شیران به پیکار بکشد جنگ
 بهر سو که میرفت مانند شیر
 بهنجهر بهر جا که او تا ختنه
 و دلش که بشیر و توپ و تفنگ
 یکجای بود و گریح منسبه کرد
 شد اندام به کرم خدا جهان
 ببارید با آفتاب زور و شوره
 بران توده خاک زیر و زبر

کندش بخون جگر سرخ و
 به تیر و کمان پشت گردن نشان
 ز خون یلان نهر جاری کنند
 دران آفت و پنج و مال ز بلون
 بنام سپاه و سران سپاه
 کشاوند سر پنج بهر چار سو
 سر دشمن از دوش بردند صاف
 ز سر تا نویشان خرمین و ختنند
 بگردون گردان در افگند شور
 بمیدان کمر بسته میکرد جنگ
 سران را بهر نیمه میکرد زین
 سرگردان سرنگون ساخته
 بمیدان مساوی نمودند جنگ
 که بودند شیران اهل نبرد
 نمودار ابرسیه ز آسمان
 که در آب شد غرق زان مار و موی
 بجز آب دیگر نیاید نظر

چهار ابرو طوفان نمودار شد	همه فوج پنجاب بیکار شد
ز سردی هوا آسپهان سرگشت	که لشکر فرو ماند در عین شبت
نه طاقت با عضان در تن توان	نه در دل قرار و نه در جسم جان
نه آتش بیاروت کردی اثر	انگشتی دران حال بندوق سمر
سردی چو بدخواه خوگیر بود	هوارا بجبهش نه تاثیر بود
جهان را بکام دل خویش نید	دل دشمن از رنج و غم ریش نید
بران فوج در مانده بکشت دوست	سرگردن گردنا ترا شکست
سیرانکس که در معرکه پافشرد	ز دست عدو جان سلامت نبرد
گروهی در آنجا مردان کار	نمودند در کار شه جان نثار
سیران سمر نمودند اکثر فدا	بسکم شهنشاه کشور کشا
ازان جمله سردار گور سنگ بود	که خود را فدا بر سر شه نمود
همیشا و گریبند نامور	که بد صاحب کار و اهل نیر
چو مردان دران معرکه داد جان	روان شد بنام نکو از جهان
سیم بود سردار و یثا بنام	یل نامجو مرد نیک انصام
دران معرکه داد مردی بداد	بفرق عدو تیغ بران نهاد
اگر بعد جنگ آن یل نامجو	بمیدان بیکار شد سر خرو
بکار شهنشه فدا کرد سر	بمردی شد اندر جهان نامور

ای سوار بیایا
ای سوار بیایا

<p> در آنوقت باز که فوج دلیر در آن ابرو باران که اندر چنان به پیکار لشکر همیداشت کار اغرخان را جوڑ سینه سیاه نمود از حسد تازه بر پا فدا که فوج شهنشاه عالی مقام بشمیر جور و جفا گشته شد بسی زن میان بادل دردمند کلامیکه از راستی دور بود چو شمشیر فوج خود را سر اسیم دید با انجام این کار اندیشه کرد آبستگی شد برون آن مقام برون آمد از هر چون آفتاب به بهر در آمد از آن بایگاه چو شد آن خبر ثابت آخر دروغ اغرخان شد از قول دشمن شهنشاه بر و کرد قهر و عتاب </p>	<p> همیکه در سر که کار شیر ز هر چار سو بود طوفان عیان ز روی تیغ بر دشمنان بار بار که بود از دل خویش بدخواه شاه خبرزان طرف با شهنشاه داد که در میر لور داشت جامی قیام به تیغ ستم جا بجا گشته شد بزنشیر دشمن اسیر آمدند بکمان و بخت و نبرد درین کار کرد احتیاط فرید که از فوج بیدل نیاید خبر و میدان بدر جنت با مقام جدا گشت مانند آب از سحاب به همراهی حمله فوج و سپاه بجلوه که راستی به فروغ که کاذب بود خوار انجام کار کشیدش بزنند آن تیغ و عتاب </p>
--	--

سپاه اغرخان نام
شهر جوڑ جا بود که بصفت
تفاقی با چهار جبه اتفاق
داشت ۱۲ مقام

چو زو خیمه در شهر بهیر سپاه
 که بار در حمله برد دشمنان
 بگیرد ز بدخواه خود انتقام
 بر پنج دست عدو بشکند
 ولیکن امیران در بار شاه
 بگفتند که از شاه با عدل موثر
 ز زینگی دهر ناپایدار
 گه شب گه روز یابد ظهور
 درین بوستان سراپا بهار
 زمانه بهار و دورنگی دهد
 بآهستگی کن درین کار کار
 به سامان لایق چو بار در
 کشیم انتقام از عدو آهنگان
 بگیریم ز ملک کشمیر را
 سرش را ختم کند آوریم
 کنون بهتر است ای شه جنگجو
 بری لشکر خود سوئی تنگگاه

بران غم شد شاه گیتی پناه
 کند با تنگ و خدنگ شان
 همه دشمنان را در آرد بدام
 سر و گردن جنگجو بشکند
 وزیران سر کار گیتی پناه
 درین کار از غصه چندان جوش
 بسیند غبار کدورت میار
 گه سایه گرد و عیان گاه نور
 گه گل شود جلوه گر گاه خار
 فراخی دهد گاه تنگی دهد
 که باشی با انجام آن کامگار
 بد نیو کند شاه دوران گذر
 که گردد بد احوال و خون فشان
 بدام آوریم اهل تقصیر را
 بزنجیر پایش به بند آوریم
 که بر تابی از ملک کشمیر رو
 بآرام باشی دران چند ماه

مهیا کنی جمله سامان جنگ
 چو سامان مهیا شود بعد از آن
 به تخیل صانع لشکر جنگجو
 بناظم کی نامه سازی رقم
 گراو کرد تمهیل فرمان شاه
 بصدق و صفا حکم شه رو نکرد
 ز پابندی فوج برداشت دست
 تهنشکر تو سلامت رساند
 نه پندی کمر بهر پیکار او
 و گرنه دلیرانه بار دیگر
 چو این مصلحت شاه فیروزمند
 پذیرفت پس آنچه گفتندشان
 ابوالمی کشمیر نامه نوشت
 آگهی داد بهیت ز شمشیر خویش
 که از مهربانی و لطف و عطا
 به لطف و کرم کردش امیدوار
 چو مضمون این نامه ناظم شنید

که آید بکارت بمیدان جنگ
 بزودی بکشمیر تابی عنایه
 که بنده است در اسنخار عدد
 به تحویل و تهدید و لطف و کرم
 درین باب باشد نشد کینه خواه
 بکبر و سنی نیت بد نکرد
 به پیکار شه رشتۀ دانه بست
 بکام و زبان حرف دیگر نراند
 نداری بدل لشکر آزار او
 به بندیم در جان فشانی کمر
 شنید از مشیران دانش پسند
 که آنچه در سلک سفندشان
 بضمون نیک بد و خوب زشت
 برساندش ز تیر می تیر خویش
 بمنزله الفتش و ادبها
 بر آوردش ز گلشن سینه خار
 صلاح همه کار در صلاح دید

به میدان قدم گرچه او پیش رفت
 بیک لشکر شاه پنجاب
 سلامت پیش شهنش رساند
 بدرگاه چون گشت حاضر سپاه
 بیا سوزان ریج و اندوه و در
 چو دیوان محکم امیر دلیر
 به پیکار کشمیر بیمار بود
 بود آمد به لاهور رفت از جهان
 چو رفت از جهان آن امیر کبیر
 مہاراجہ از مرگ آن پهلوان
 دو فرزند آن مرد دانش پسند
 یکی مرد فاضل بفضل و کمال
 دیگر بود سوتی یل نامور
 بجای پدر هر دو دیوان شدند
 فرستاد آن هر دو را با بجا
 چو سوئی که گشت پیدا فساد
 ز افغان خشک کرده کشمیر

مگردل شمشیرش به ریش شبت
 نمود از کشتن حوادث را
 ز خاطر غبار که دورت نشانند
 روان سوئی لاهور گردید شایا
 بمسند که خویش شد رهنورد
 خداوند هوش و شمشیر دلیر
 بناچار سی از کار بیکار بود
 لیکن از مکان گشت در لامکان
 یل نامور مرد روشن فهمیر
 به ریخ دالم گشت گوهر نشان
 که بودند همیش پدر سر بلند
 که بدرام نامش بفضل دیال
 بعلم و هنر مرد والا گبر
 بران جہدہ با عزت و شان شدند
 به لشکر کشی شاه کشور کشا
 ز اقوام افغان اہل عناد
 با مداد دیگر کان شریہ

ای نام دیال
 ای سوتی نامور
 کبیر نام ملاذ کوبی
 سوتی نامور
 سوتی نامور
 سوتی نامور

بسوی حصار کهد تا فتند
 لفرمان شاهنشاه نامور
 قلعه دار بر لبست باب حصار
 چو در اٹکت فت این خبر ناگهان
 روان شد کی لشکر جنگجو
 مگر قوم افغان که بد بشمار
 چو شیران به پیکار برخاستند
 تیغ کردند فوج کشیر
 با نبوه لشکر نهادند تیغ
 شکستند مرئی گردنشان
 بے فوج شد کشته در کارزار
 بے نزد دشمن اسیر آمدند
 بے زن جوانان با حواله
 شنید این خبر چون شاه ارجمند
 بزودی روان کرد دیگر سپاه
 چون نزدیک شد لشکر ابل تاج
 براه هنر میت نهسا دندرو

به تسخیر آن مجمعی ساختند
 دران قلعه بد لشکر مختصر
 بدیوار آن کرو پا استوار
 که محصور شد فوج شاه جهان
 به تنبیه و تادیب قوم عدو
 جوانان پیکار مردان کار
 بیگ آوری لشکر آرشدند
 ز سکهان بکشتند بزنا و پیر
 نکر دند در قتل مردان دریغ
 بیوک شان و بگز گران
 بے ماند مجروح و سینه نگار
 بزنجیر قوم شیرید آمدند
 اگر قند در پیش راه نمدار
 دلش گشت در بند اندیشه بند
 بقهر و غضب بر سر کینه خواه
 همه قوم افغان وحشی مزاج
 بیدان نشد هیچکس جنگجو

همه لشکر و فوج اهل فساد دو باره مستخر شدند آن سرزمین همه فوج شاهیه که محصور بود از آن آفت و رنج غم شد خلاص گردید و از آن مفندان شریر گردید بستمی غم سیندریش دلبران لشکر ظفر یافتند الهی توئی قادر ذو الجلال بهندی مسکین چنان کنیم	ز میدان برون رفت مانند باد بحکم خداوند تاج و نگین بزدان عجم سخت رنجور بود ز بند بلا شد رها عام و خاص بزدان درد و الم شد اسیر برون رفت از جای و امنیش از آن سرزمین و می بر تافتند فرج بخش دلهای اهل مال که گردونه پاسبند رنج و الم
---	---

دو باره یورش کنون چهار رجه نجات سنگ بر ملتان فتح یافتن
و کشته شدن لغاب مظفر خان و الی ملتان با سپران و سوار
نواب سرفراز خان و غارت شدن ملتان

چه لاثانی است آن خدای کریم نه در ملک او حکم دیگران صفایش بهر نیک و بد جلوه گر نماید که از شعله تبه تاب	که اندر خدای ندارد سپهریم نه بر دولتش دست زور آوران بدولت سر رشته خیر و شر بریزد و درگاه از رحم آب
---	---

ز بهر سایه و نور اندر جهان
 فراخی دهد گاه تنگی دهد
 فرشته شود که شود آدمی
 آگه و اخلت پستان شود
 آگه عابد و زاهد و هوشیار
 که از ذره آید برون مثل خور
 به آتش شود گاه شعله فتان
 برون آید از باد مثل غبار
 زبستان شود جلوه گر مثل گل
 نگارنده نقش این داستان
 که چون آن بهار را چه از چمن
 درین فکر می بود لیل و نهار
 باید از و ملک آبا می او
 شود خود به پنجاب و فلان و او
 همه ملک پنجاب هر چاره سو
 نباشد کس ز سروران همسرش
 در آذیم که بختش مددگار بود

شود جلوه نور ذاتش عیان
 بیک گل بهار و دورنگی دهد
 که اندر غم و گاه در خور می
 به میخانه سرخیلستان شود
 بشام و صبح مصحف اندر کنار
 که از قطره که در عیان مثل دُر
 شود گاه چون آب در یاروان
 نماید رخ از خاک چون لاله زار
 برون آید از شیشه مانند ل
 چنین کرد منقوش از پستان
 شهنشاه رنجیت طالع بلند
 که گیرد ز نواب لمان دیار
 بگیرد برور آوری جامی او
 بگیرد ز فرماندان ملک را
 شود ملک آن سرور جنگجو
 بود زینت افشان انسرش
 ملک حاضی و دولتش یار بود

به تسخیر ملتان کمر بست چست
 بدین غم فوجی ز مردان جنگ
 بهوانی که دیوان ذی جابه بود
 سپه دار آن فوج جرّار شد
 کی فوج پر موج دریا شکوه
 بهمرایش شد ملتان روان
 علم کرده شمشیر مانند برق
 دلا در جوانان جنگ آزما
 همتن به پیکار دشمن دلیر
 رسیدند آخر ملتان زمین
 چو آن فوج خونخوار دشمن شکن
 منظر که غاب آن شهر بود
 ز جنگ در ری گرچه او مار و شست
 همی خواست که راه صدق مصفا
 ولیکن به گنجینه اش زرم بود
 به انجام این کار حیران ماند
 نه ماله که بذل شهنت کند

به تفتیح آن گردنیت درست
 به ملتان فرستاد شهید بزرگ
 بهر کار منظور درگاه بود
 درین کار مختار بهر کار شد
 بجمعیّت غیش مانند کوه
 زده خیمه چون ماه بر آسمان
 بآهن چو ابر سیاه گشته غرق
 بهادر دیران کشور کش
 بصید افگنی تند مانند شیر
 سواران به پشت هوا بسته زن
 به نزدیکی آن شهر شد خیمه زن
 به لشکر در شهر به بست زود
 بخاطر نه آهنگ پیکار داشت
 دهر مال نذرانه ساز دادا
 به بحر شش سحر قطره گوهر نبود
 دل زرده ماند و پریشان بماند
 نه آنچه که سر نیچه بر همه زند

ای دیوان بهر جابه
 ای غاب غنچه
 دلی ملتان ۱۳

نه دستی که دار و حکومت بدست
 چو او جمله گنجینه و جاه و مال
 بسر کارش این شبهه می داده بود
 هپی بود دست از زر و مال گنج
 بجان آمد از زحمت بار بار
 چو عاقر شد از چاره کار خویش
 بران شد که در معرکه جا دهد
 بهر اهل سلام آوازه داد
 دهد هر که در راه حق جان خویش
 بپیدان شود سر خروزی ریتخ
 چو گردید ز نیگونه آوازه فاش
 شجاعان اسلام و مردان دین
 بدرگاه نواب گرد آمدند
 شد از کلمه گویان همچونم کثیر
 چو شد جمع آن جمیع جنگجو
 برودی کمر بهر پیکار بست
 بجنبید از جایی خود زود تر

ز قوت که آورد به مردان شکست
 به محصول فخر را نه چند سال
 ز دولت با فلاس افتاده بود
 نه در کیسه اش ماند جز نقد رنج
 وزان غارت و ذلت بار بار
 فرو ماند در حالت زار خویش
 بجنگ آوری پامیدان نهد
 که اینک رسیدست وقت جهاد
 نهد پائی در راه امداد پیش
 ز جان دادن خود ندارد دریغ
 بدست آمدش شکری بے تلافی
 دلیران ارباب صدق و یقین
 که شوق شهادت بدل داشتند
 دران مقتل اهل دین جایی گیر
 خبر یافت دیوان ز کار عدو
 چو جنگ آوردان تیغ بران بست
 دلیران با فوج اهل طغر

چو نیز دیک تر رفت در بند دید
 بدیوار را لشکر آمد نظر
 بناچار دیوان فرسوده بخت
 بهر چار سو تو سچا نه نهاد
 دران جنگ دیوان با نام تنگ
 مگر کثرت لشکر دشمنان
 زهر بام و دیوار و شهر و حصا
 ز آتش هوا آبخنان گرم بود
 برون آمدی لشکر غازیان
 بشام و سحر فوج میکرد جنگ
 چو دیوان چنین حالت تنگ دید
 مد و خواست از باد شاه جهان
 رقم کرد احوال ملتان تمام
 عیان شد چو کیفیت آن دیار
 بفرمود تاز و در فوجی دگر
 سواران جنگ آزماده هزار
 دوا سپه سه سپه به ملتان دهند

عدد را بدیوار پیوند دید
 گرفته به کف تیغ و تیر و تهر
 بدیوار آن قلعه انداخت خست
 بهارید گوله برایل حساب و
 بنظم عدد و قافیه کرد تنگ
 نمیداد از جنگ یکدم امان
 نشاندهی عدد و شعله با برق آ
 که هر سنگ زگرش نرم بود
 بهر شب بران فوج شیخون با
 مگر از هجوم عدد بود تنگ
 عدد را زبردست در جنگ دید
 بپئے جنگ باز مره دشمنان
 بنام مهاراجه نیک نام
 به پیش شهنشاه عالی و قاف
 براه سفر حبت هند و کمر
 که باشند بهوشیار در کارزار
 ز جنگ آوران گوی سبقت برند

نه بند زین بر هوا چون سحاب
 ز آتوب آتش نشان چند فرپ
 همان احمدی توپ توپ کلان
 دو اسپه ^{سپه} اسپه از آن زودتر
 غرض با چنین شوکت غرور نشان
 به تیزی چو دریا به تندی چو باد
 بحکم شهنشاه جمله سپاه
 چو آن فوج نزدیک ملتان رسید
 دوش کرد در آن چاک کجا شدند
 نهادند آتوب سوئی حصار
 شکستند دیوار از چند جا
 برابر چو دیوار با خاک شد
 چو نوآب را گشت در دل لقین
 بیک حمله خواهد گرفت این حصار
 به نزد دیوانی فرستاد کس
 تو دانی که من بنده بے خطا
 بهر سال دادم زر و مال و گنج

شتابند به چرخ چون آفتاب
 شرر بار چون برقی روقت و شب
 که از جنگیان مبت باقی نشان
 بزند همزه خولیش اهل ظفر
 ز راهور شد فوج شاهی روان
 همه فوج روسوی ملتان نهاد
 دوزوزه بیک روز طر کرد راه
 در آن سزین شد قیامت پدید
 طلبکار رسیدان هیچا شدند
 نشانند آتش بر دمی حصار
 جوانان پیگار با گول
 دل دشمن شاه صد پاک شد
 که فوج شهنشاه روسی زمین
 رود جان من نیز انجام کار
 که ای دادگر مرد فریا درس
 شد مگر گشت رنج و بلا
 بدرگاه رنجیت بیدست رنج

ای دیوان بنیاد

<p> نمودم خراسی که بر خود روا شدم بنده حکم چون بندگان درین کار کردم هیچ گنج خویش کنون با وجود اطاعت مرا چرا می شناسد زین ملک مال چرا می کند شاه بر من غضب چو تو سرور فوج شاهنشاهی توئی سرور سرداران جهان بدرگاهت آورده ام التجا ازین سخت مشکل رایانی مرا ز قید مصیبت رایانی دهمی کنی کارم آسان با لطف خویش به بخشی مرا در جهان آبرو سجاتم دهمی گرا زین درد و غم ز گنجینه چیزی که دارم بدست بگیر از من و کار من کن دست بهوانی چو این التجا گوش کرد </p>	<p> بسر کار لاهور کردم ادا به پیش شهنشاه و در زمان به برداشتم رنج ز اندازش چرا می کند شاه کشورگشا چرا می دهد در رنج و ملال چرا هست زنجیدی بے سبب خدا بر سرت داد تاج همی سند اماران اهل زمان که بخشی ملبف و کرم مدعا بمقصود و مطلب رسانی مرا ز پیوند محنت جدا می دهی که دارم ز زخم جگر سینه ریش بمردان عالم کنی سرخرو بگیرم با ظهار منت قدم زال و گهر هر چه موجود است که مفلاح این کار در دست فراوش ز شوق ز رهوش کرد </p>
--	--

طمع چشم حق بین او کرد کور
 بکاری که از شاه مامور بود
 ز دل همت و دستش از کارفت
 نه بار دیگر توپ شد لغره زن
 ز شمشیر آمد بیرون از میان
 دران کار که ختم شد کار جنگ
 به تیر و پیک نامه تیر میر کرد
 که چون قلعه و شهر لنگر می آست
 بیرون است فتحش را مکان من
 ز تسخیر او روی بر تا فتم
 نمودم درین جنگ لشکر تلف
 به آخر چو زین کار دیدم نه سود
 که بیرون کشم پاز میدان جنگ
 چو گرد و دگر بار سامان درست
 بنور و بقر و سحر و جفا
 چو این نامه بنام شاه جهان
 دوم روز دیوان بجمعه سپاه

شد از بازوی تیش جمله ز در
 با انجام آن کار سستی نمود
 غرض آن همه شور و پیکار رفت
 نیاورد و بند و قیود و از دهن
 دوباره نه بر جیت تیر از کمان
 دران جنگ شد سر و باز جنگ
 بنام شهنشاه اهل نبرد
 در و فوج با شوکت خسروی است
 ز اندازه شوکت و شان من
 وزین کار و دشوار سر تا فتم
 سر پا ز رمال و گوهر تلف
 بخاطر چنین منسلحت رو نمود
 نور زرم درین جانی هلاک رنگ
 اگر بهر پیکار بندیم چست
 رلمان بر آیم ثواب را
 از ان جای که کرد دیوان دان
 روان شد به لاهور زان جایگاه

رقم آنچه نواب پذیرفته بود
 ز نواب شهرش بهروشت بند
 چو آگاه شد شاه و الا جناب
 بچهره نشان غضب عیان
 برون آمد از آتش سینه دود
 بگفتش که ای مرد بی نام و تنگ
 حق نعمت مالک خویش تن
 بر شوت گرفتی ز بدخواه زور
 بعالم که کرد است این کار زشت
 تو از مالک خویش رو تا مفتی
 بمردی شکسی تو اول حصار
 چو دوش تو با فتح همدوش شد
 چنین موقع نیک آدمی دست
 سپه روشدی پیش مردان کار
 تو گمراه امانت شدی
 با مالک تو گشتی چنانست شعار
 چو زنیسان بهوانی به جرم قوی

از و حسب قرار گرفت زور
 به لاهور آمد پس از روز چند
 که این کار را کرد دیوان خراب
 ز غصه رخس گشت آتش نشان
 غبار کورت بخاطر فرو و
 عجب کار کردی زین کار خراب
 فراموش کردی میان من
 بدخواهی شاه بستی کمر
 که آمد عیان از توای بد شربت
 بدان قدر ز کز عدو یا مفتی
 چو مردان بمیدان شدی ستوار
 به سخت تو نفرت هم آغوش شد
 نمودی سر بهمت خویش بخت
 خجل گشتی خوار و بی اعتبار
 خلاف از طریق دیانت شدی
 شدی در جهان نادم و شرمسار
 در آنوقت شد مجرم سرودی

ای دیوان به خیر

بیادش آن جرم شاه زمان
 بقهر و غضب پانزنجیه کرد
 همه خاندانش بتاراج برد
 برداشت از مسند سوری
 بماندند ان قیامت چندان
 وزان پس شهنش ز راه عطا
 چو میامد و ز فکر لنگان مدام
 دوباره بنجید آن پافشرد
 ز جنگی جوانان ابل نبرد
 ز بندوق و شمشیر و تیر و کمان
 پیر شکری داد سان جنگ
 چو شد آن همه فوج مردان کار
 بفرمود مالش کربے حد
 هم از پیر انجام کار نبرد
 که باشد سپندار جله پاه
 بگیرد دشمن همه ملک مال
 کند تیر سر بنجه مانند شیر

بنزدان که رنج دادش مکان
 فرستاد در محبس رنج و درد
 در و مال او در خزانه سپرد
 بیفکند بر فرش خاکستری
 بهوانی بر رنج و غم و در دآه
 به بخت و در حال آن پر خط
 مہاراجه رنجیت عالی مقام
 نشد دست برگزیدان و تیرد
 یکے فوج شالیتہ تیار کرد
 گران کرد شکر چوکہ گران
 ز آہن پیر باز بنجید جنگ
 بسان جنگ آوری استوار
 قدم زد و در راه لنگان نهد
 شهنشہ شہزادہ این حکم کرد
 بسر بر نهد از شجاعت کلاہ
 نشانند بنزدان رنج و مال
 کہ گردد حد و مثل رو باہ زیر

اینے شہزادہ
 سرک سنگ

مددگر شد گردن از حکم او
 عددگر همه ملک و شهر و حصار
 در آیدم به بخشد ز جانش این
 روان کرد هم شاه خیر و فرزند
 که خبید ز جان مثل سحر روان
 بملکان همه تو سخنانه برو
 بغارت برو جمله شهر عدد
 بارشاد شهر آده کا مگار
 بفرمان شامشهی فوج شاه
 چو این فوج نزدیک ملکان سید
 زهر سوچو نواب در بسته بود
 دلیران شدند از غضب گرم کین
 بدشمن ره عافیت کرد بند
 شد از گرمی لشکر گرم کین
 چنان عنصر آتش آمد بجوش
 زهر توپ آتش چنان دتاب
 بر آمد چنان آتش کینه دوو

بهر دسر از گردن جنگجو
 سپارد بشهر آده نامدار
 و گزیدد ز دسر شایان
 یک خط بدیوان دیوان چند
 بهمرا می توپهای کلان
 ره و رسم عیش از زمانه برو
 کشاید در رنج بهر عدد
 کند اندرین کار که جمله کار
 با قلم دشمن کشی جبت راه
 دران جای که شد قیامت پدید
 بدیوار آن قلعه پیوسته بود
 نشانند آتش بران سرزمین
 پر خشت دیوار گول زدند
 همه آن زمین کوره آتشین
 که افکند در هر سه عنصر خروش
 که در آب گردید ماهی کباب
 که روی فلک هم سیم بینود

ز دیگر طرف شیر مردان جنگ
 همه پهلوانان اهل چپا و
 بر مورچه شل پیل دمان
 ز دیوار دُشمن حصار بلبند
 با خرچش زانند ام حصار
 ز هر جامی در کشته شدند
 ز سکه‌های کی شخص ساد بونام
 ز یکسو سخت از همه حمله کرد
 ز سوراخ دیوار رفت اندرون
 چو دیدند مردان جنگ زما
 دلیرانه یکبارگی تاختند
 چو استاده شد با بجانزدان
 چو نواب این حالت زار دید
 بغیرم شهادت بشد بپوش
 بجوش شهادت برآمد برون
 گرفته بکف خنجر آید
 تاج شهادت سرافراخته

همه قوم افغان با نام ونگ
 همه سرخرازان دالانهاد
 نمودند پیکار با دشمنان
 بسمه گوله بر دشمن انداختند
 چو غریبال دیوار سوراخ دار
 بهد خواه شد راه امید بند
 بمیدان جنگ درسی شاد کام
 برافروخت بر قلعه نار نبرد
 در پیکار شد جمله را زنبون
 که ساد بود دیوار نهبا و پا
 چو مردان جان باز جان باختند
 برآمد بدیوار فوج گران
 بگلزار خود قبضه خا و دید
 ز خون دل آورد در دیده جوش
 بلب ذکر طلاق چون و چگونه
 ز دیده بخون جگر اشکبار
 ز ملک جهان دل سپرداخته

ای ساد بونام

برآمد لغرم سفسد از جهان
 سپرده به بیگانگان مال و گنج
 ز گنجینه ز در تپی مانده دست
 نظر کرده بر عین فضل آله
 بمیدان قدم همچو رستم نهاد
 دو فرزند آن سرور پاکباز
 به پهلوی ادجائی میداشتند
 عزیزان یاران او سرسبز
 خبر شد چو در شکر شهر یار
 دلیران بسوی مد و ما خند
 به تیغ و به تیرو به توپ تفنگ
 دو لشکر ز هر سو چو شیران است
 دلیران نواب پیش از شمار
 را و لاد او اولاً شهنواز
 وزان بعد شهباز مرد دلیر
 بنخبر سر سردران را برید
 با خبر بدانگی داد جهان

به پرداخت خاطر ملک مکان
 گرفته نه همراه جز در دو رخ
 زیاقوت و گوهر برافشانده دست
 بامید الطاف برده سپاه
 جهان آفرین را بدل کرد یار
 کیست شهنواز دگر گشت به باز
 سر عجز بر پائی میداشتند
 بامداد نواب بسته کمر
 که نواب آمد بدون از حصار
 بر او تیغ بران علم ساختند
 به میدان به نواب کرد جنگ
 جنگ آوری بر کشادند دست
 بدادند جان اندران کارزار
 بتاج شهادت بشد سرفراز
 بمیدان درآمد چو غرغنده شیر
 بمیدان پیکار هر سود و دید
 رخون سرخ زد گشت فرقت از جهان

۱۵۱ ای شهنواز خان
 ۱۵۲ شهباز خان
 ۱۵۳ ای شهنواز خان
 ۱۵۴ ای شهباز خان

سیدم حق نواز آن یل نامور
 قدم از دلیری بمیدان نهاد
 سه فرزند او چون بکار آمدند
 چهارم که بد پور او سر فرزند
 در آن کشت و خون شد حکم قضا
 بهمه ایش ذوالفقار دلیر
 بمیدان بسد داد مردی بداد
 چو دید این چنین حال جمله عیال
 دل از رشته اهل دنیا گینخت
 دلش سوخت بر حال دلا و دلیر
 بمیدان بنفشه دپا همچو کوه
 همه دوستان را ن دیاران او
 بهمه ایش بر عدو رنجیتند
 بسکبان چو این حمله آمد نظر
 بقتل آن چند مردان کار
 بریزند مرگ می ایشان به تیغ
 چو آخر به نواب نوبت رسید

دلیر و بهادر شمال پدر
 بجان آفرین جان شیرین پدر
 در آن معرکه جان نثار آمدند
 خردمند ابل دل و پا کبار
 مقید بنزدان رنج و بلا
 که بد مرد میدان چو غنچه شیر
 لگر آخرو هم اسیر او فتاد
 در آنوقت نواب برگشته حال
 بر احوال خود اشک حسرت بر رخ
 شد از شتر رنج و غم سیند ریش
 ز پیکار مردان نیامد ستوه
 همه بندگان جان نثاران او
 قیامت بگیتی برا گینختند
 کشادند باز و به تیغ و تهر
 برشتند سکبان هزاران هزار
 ز هر یک گرفتند جان بهیر رنج
 چو مردان دین شد بمیدان شهید

ای حق نواز
 ای نواب
 ای ذوالفقار

بهادر بمر دانگی جان سپرد
 بابل چنان بلام نیکو گذاشت
 ز در قفا شد بد را البقا
 بخلد برین شد کلین نین جهان
 چو شد کشته نواب عالی وقار
 دلیران سکهان بشهر آمدند
 بغارت گشادند دست جفا
 بهر خانه و کوئی بازار شهر
 ز سر نیچه شان رعیت نرست
 خلایق زن و بچه خورد و کیر
 همه اهل دولت گداگر شدند
 بهر شکری کان دولت رسید
 شد از فقر محتاج شهر و دیار
 خرابی بهر خانه آمد پدید
 بهر کوئی بازار از کشته
 زنانه که بودند پرده نشین
 بکشتند خود را ز شرم و حسا

چو مردان دنیا می دون خست برود
 بقدر دوس والا علم بر فراشت
 ز دنیا می دون شد بر اوج سما
 نه دنیا مکان کرد در لاسکان
 گرفت از زمانه بخت و مدار
 دگر باره در جوش قهر آمدند
 کشیدند پا از مقام و قفا
 کشتند غارت گران ست قهر
 کس از بند زندان محنت نرست
 بنزدان رنج و الم شد اسیر
 همه صاحب گنج بے زر شدند
 بهر گرسنه خوان نعمت رسید
 نماند اندران بوستان غیر خار
 طرب را دران شهر گم شد کلید
 دران معرکه جمع شد کشته
 بیک گوشه خانه گوشه گزین
 ندیدند دیدار بیگانه را

روان جوئی خوش زهر یک بگل
 در آنوقت دیوان دیوان چند
 نیاورد و کمش مگر کس بگوش
 چو لشکر تباراج خو گیر بود
 بفرمان دیوان نشد کار بند
 چو ملتان ز تاراج ویرانه شد
 در آمد بشهراده نامدار
 رسم و زر و مال سامان جنگ
 از آن قلعه بگرفت و انبار کرد
 در ملتان یکے فتح نامه نوشت
 بفرست چو قاصد رساند این خبر
 زنده مات دیوان چنان بترسگفت
 بفرمود تا جمله خور و وکلان
 بپوش عیش سامان هیاهو کنند
 شود خلق زمین مژده روشن باغ
 چو زین حکم در شهر آوازه شد
 شد از خلق بهر شه ارجمند

به بند بلا مبتلا شد جهان
 ز قار تگری فوج را کرد بند
 که از فتح بد جمله لشکر بجوش
 همیشه درین منکر و تدبیر بود
 که میداشت این کار از دل پسند
 بهر خانه اش بوم بهیانه شد
 در آن قلعه دیوان و الا تبار
 که میداشت نواب بانام و ننگ
 بزودی روان سوئی سرکار کرد
 بنام شهنشاه نیکو سرشت
 به نزد جهاندار ایل ظفر
 که صد آفرین شاه سدیدار گفت
 رعیت زن و بچه پیر و جوان
 به روزه و شادیانه زنند
 کند خانه روشن بر روشن چراغ
 بهر خانه عیش و طرب تازه شد
 صدای مبارک سلامت بلند

مہاراجہ ہم از سر انبساط
 بیاراست مجلسین امشگران
 ز سہ چہرہ افروخت چون آفتاب
 دران جشن دارا و نوروز نجم
 غلب کرد یاران دلخواہ را
 بیاران صافی مے ناب خورد
 درین جشن بڑشاہ فیروز مند
 ز زر پیشکش کرد خردواران
 ز ہرگونہ اشیا و گر تحفہ ہا
 ز ابریشمی جامہ ہا می عجیب
 ز ہر نوع تحفہ ز ہرگونہ مال
 پوشید دید آن جملہ گنج و گہر
 چنان مہربان شد شہ ارجمند
 کہ دادش کیے فلعت بے بہا
 بیفزود قدرش باہل جان
 نشانیش بسند گہ افتخار
 شہزادہ ہم لطف و احسان نمود

بگستر داز عیش و عشرت بساط
 بدستور شالان دین پروران
 گزودند دل و شمنانش کیاب
 بعیش و طرب شاہ والا ہم
 کشاد از محبت بدل راہ را
 غبار کرد ورت بدان آب ہر دو
 کہ آمد ہر گاہ دیوان چند
 ز لعل و گہر داد انبار ہا
 کہ ہر یک از ان بود بیج بہا
 رشمنینہ دو شالہ ہا می غریب
 گنود آدمی را فراید جمال
 چو خورشید شد چہرہ اش جلوه گر
 بخند مات دیوان دیوان چند
 با غراز و اکرام وجود و عطا
 عیان کرد زامش بنام آوران
 ہلاک خودش کرد جاگیر دار
 باہل جان آبرویش فروز

نمر افراز خان چون بصدق مینا
 بمحالش مہاراجہ شد ہریان
 بتخلیم او مثل سروایتاد
 غبار کدورت ز آئینہ شست
 دلش را بچود و عطا شاد کرد
 بجا گیروی قصبہ شہر قہور
 بد لچو نیش کرد تہ پیر ؟
 پونواب والا سہرا فراز خان
 ز تاراج لٹان شکایت نمود
 ز ویرانی شہر ہم قصہ خواند
 شہنشاہ زین حالت دل شکن
 ہم پرسید این حالت پر لال
 جوابش چنین داد آن نامور
 ہمہ فوج در خست یارم نبود
 کہ از لشکر شاہ ہر یک سوار
 دران معرکہ جملہ سکہان فوج
 دباغ سری بر فلک داشتند

را حضار در بار شد سر فرار
 بسند کہ خویش دوش بیکان
 چو یاران یکدل نمود استجاد
 در دل رنج و از خاطرش کنیہ شست
 ز بند غم و رنج آزاد کرد
 عطا کرد و دادش بکاد و حضور
 ہنرمی بہ بخشید تقصیر
 بہ پیش مہساراجہ را بجان
 ز حال رعیت حکایت نمود
 سخن با وی از رنج و فوس اند
 بر بخند و پیچید بر خویش تن
 در اندم زد یوان فرخندہ فال
 کہ در وقت فتح و حصول ظفر
 بفرماندہی پیچ کارم نبود
 ہی دید بر خویش چون شہر یا
 ہمہ ہلوان و مردان فوج
 بدل تخم کبہ و منی کا شتند

<p>همه فوج بی حکم من آن زمان گرفت از رعیت همه مال و زر ز قهر شهنش ترسید کس زدیوان چو بشنید شبن کلام همه مال غارت دهد باز پس همه دولت و زیور و مال و سیم بزدی کند حاضر اندر حضور و گرنه همه فوج خورد و کبر بجلیل حکم شبه نادر ز لبتان متاعی که آورده بود چو شد جمع آن جمله گنج عظیم مباراجه اندر خزانه نهاد الهی توئی عالم علم غیب برین پیر خطا مندی عین پاک</p>	<p>چو بربت بر قتل و غارت میان بجو و ستم لشکر خیره سر که خود بود شاه اندران قتل و سر بفرمود تا لشکر او تمام ندارد طمع اندران پیچکس که آورده اند از غریب و یتیم که باشند از محنت و رنج دور شود در غم و رنج و محنت اسیر سوار و پیاده صفار و کباب بدرگاه شاه زود حاضر نمود سراپا ز روزیور و نقد و سیم بکین محتاج زان حصه داد توئی واقف عیب هر اهل عیب اگر مکن که گرد و زهر عیب پاک</p>
---	--

لشکر کشیدن مبارجه نجات گنج و کشته و ستم و ستم آوردن آن هر دو خطه

چه ذات هست ذات کمال صفات	که دارد صفاتش تعلق بذات
--------------------------	-------------------------

بری ذاتش از طاعت بندگان
 خدا ای که از آب و گل ظاهر است
 ظهورش ظهور مبین و مکران
 درین دبیرستی جن و بشر
 ازین نقش نقاش پیدا شود
 چو روشن شود دیده بیننده را
 نماید زشمن و قمر تاب او
 وجودش شود آشکارا وجود
 بهر روی گل جلوه اش روشن است
 در هر شکل شکش شود آشکار
 سزائنده خوش نوائی سخن
 که چون نور اجمال بهنجیت سنگ
 باوج نکو آخری جلوه یافت
 درو تا که در خلاق دور زمان
 بهر کار شد یار بخت بلبند
 رخ آفرید دولت بدرگاه او
 در آندم ز کمال رسید این خبر

غنی عکس از ملک هر دو جهان
 خدا ای که در جان و دل حاضر است
 وجودش وجود زین زمان
 دهد از وجود و وجودش خبر
 رخ خور ز نورش هویدا شود
 از خط پیشا سدا نویسنده را
 نظر آید از گوهرش آب او
 شهودش نظر آید از شهود
 ز بویش طافت بهر گلشن است
 ز بهر چهره چهره نماید آشکار
 چنین زود نوا در نوائی سخن
 به بخت و اقبال بهنجیت سنگ
 چو خورشید در برج دولت بتافت
 بفرمان او بخت گردن گشتان
 در کار شد طالع از چمبند
 شد اقبال یار نکو خوا او
 بدرگاه شانه نشسته نامور

که مختار کابل مستحج خان وزیر
 چو او ظلم بر شده زمان کرده بود
 کنون شد پاداش کردار خویش
 چو ظلم است پاداش اهل ستم
 چو او بود مختار با اختیار
 نگه بود شهزاده کامران
 قضا کار شد کامران چیره دست
 چو شد غلبه شهزاده را بر وزیر
 ز چشمش میل ستم برد نور
 بهر چه پیشش جور دیگر فرد
 چو شد خاندان مستحج خان کام
 همه بر یکبار برخواستند
 چو بستند افغان دران سهریز
 همه تیغ بر یکدگر سین کردند
 ندارند از کار بیگانه کار
 چو بدخواه در خانه پانند شد
 کنون گر شود شاه عالی وقار

بزدان رنج و بلا شد اسیر
 دلایلش بملک جهان کرده بود
 بدوران دل زرده و سیندیش
 ستمگر را ند بزدان غم
 بحکم محمد شاه نادر
 خلافت دران کار چون شمنان
 بحال مستحج خان در اند شکست
 نمودش بزدان محنت اسیر
 جهان از دیده اش کرد دور
 که جان از تشبیهم بخواری بود
 ازین حرکت کامران تلخ کام
 بچنگ در می لشکر آرستند
 بقر و غضب جا بجا گم گین
 ز بنیاد دیوار خود میکشند
 که بستند خود در غم و اضطراب
 بزدان رنج و بلا بند شد
 بشیر شهرت در سوار

باز شاه کابل
 کامران نام شهزاده
 ز براندگان دست
 چو او را گرفتند

بگیرد همه ملک بیدست رنج
 و گرسوئی کشمیر آرد شتاب
 که این وقت ناظم محمد عظیم
 بکابل سیده است با فوج خویش
 فقط نایبش هست چهارخان
 مبار را چون گوش کرد این سخن
 بکشور کاشی کمر بست چیت
 چو بود آن زمان اتبند آفران
 اگر گشت غمش برین استوار
 اگر گیرد پادشاه در دست قوی
 بفرمود تا فوج دشمن شکن
 شود مستعد بر قتل عدو
 دلیران قدم در رکاب آوردند
 سواران بر اسبان بنده زین
 جوانان لشکر جوانی کنند
 هر بران شه بهیچ پیلان هست
 بحکم شهنشاه والا مکان

کند حال ز آن قدر مقصود گنج
 شود زود بر کام دل کامیاب
 ز کم طالعی نیست آنجا مقیم
 ز قتل فتم خان جگر کرد ریش
 به کشمیر با فوج کشمیریان
 ز فرحت بیالید بر خوشیستن
 بچنگ عدو گردنیت درست
 نشد سوئی کشمیر شاه جهان
 به تجویر و تدبیر مردان کار
 باز دمی اقبال کینندوی
 بهمراهی پادشاه ز من
 بمیدان پیجا شود سرخرو
 به پیکار دشمن شتاب آوردند
 بگیرند در دست شمشیر کین
 بخدات شه جانفانی کنند
 بچنگ آزادی کشایند دست
 چو بحر روان گشت لشکر روان

ز لاهور غم سفر کرد شاه
 به تند ی ز چناب چلم گذشت
 چو بر آب سند آمد آن نامور
 که بد آب دریا در آن دم بجوش
 در آن دم چنان آب اوج بود
 ز هر موج کاند ز دریا بردن
 ز گرداب او آب جسم جاب
 سفینه نه بر سطح آبش روان
 نه غیر از خدا نخواستی بر او
 در آنجا ز کشتی نشانی نبود
 شهنشاه دریا دل و هو شمند
 بس چاره ها کرد بهر عبور
 خرد سومی را بهی نشد ز نهون
 به آخر بدخواست از خضر بخت
 طلب کرد ز اقبال خود یاری
 بر رگه حق کرد این التجا
 ز گرداب آبش را می دهد

ز دریای راوی گذر کرد شاه
 چو آب روان کرد طر راه دشت
 ز دریا گذر مشکل آمد نظر
 بهی کرد چون ابرویشان دش
 که هر قطره زو بحر پر موج بود
 دل با میان شد در آن غبن
 ز طوفان او فوج در اضطراب
 نه از اهل کشتی با حل نشان
 نه بهر گذر مانده جائی بر او
 نه راهی بر اه گذر مینمود
 بران ساحل آب شد پای بند
 بتد بیر مردان اهل شعور
 که چون کشتی از آب آمد و برون
 اگر بخت در فکر این کار سخت
 که در آب دریا کند رهبری
 اگر کرد و در آنوقت مشکلا
 ز دریا با حل رسائی دهد

بحق کرده آخر تو کل شتاب
 باقبال آن شاه والا محم
 نه زان آب شد سینه سپهر
 چهار راجه زان آب پایاب شد
 از آن آب جو شان بفضل خدا
 همان ماند حیران زقبال شاه
 خدایش سلامت از آن آب برد
 غرض آن چهار راجه جنگجو
 رخ خود براه پشاور نهاد
 براه دید قائم ز افغان سپاه
 گریلو آنان اهل هند
 شیرین از آن گول پر شرار
 بے مفسدان زان همه مفسدان
 حصار که باخیر آ باد بود
 حصار جاگیر هم فتح کرد
 همه قوم خنک اطاعت نمود
 سپهدار آن قوم فیروز خان

در آنکند شهباد پاراد آب
 در آن بحر موج شد آب کم
 نه طوفان دریا گذشت از کمر
 برون همچو گوهر از آن آب شد
 سلامت برون برد شهباد پار
 که آتش بدریا چنان داد راه
 ز دریائی جوشنده پایاب برد
 شد از آب بگردن به سخت نکو
 گذر کرد زان خط مانند بار
 مضبوطی و محکمى سدر راه
 بران گمران توپ کردند سر
 پریدند از راه مثل غبار
 بگردند در راه دادند جان
 ز دشمن چهار راجه گرفت زود
 بیک حمله فوج اهل نبرد
 سرعجز بر خاک تسلیم سود
 که بر صاحب شوکت و غرورشان

ایستادند غبار آ باد

در آنجا شد از بندگی بهره ور
 شهنش بر او لطف و احسان بخور
 چو گردید آن فرقه مفسدان
 به نزدش و از آن جایگاه
 چو یار محمد شنید این خبر
 به برداشت از دولت و مال دست
 چنان گشت زان حال بگشته مال
 چو دشمن برون رفت آید شهر
 در آن جایگاه ماند سه روز شاه
 بفرماندهی حکم بر خلق راند
 چهار خان را در آن سزین
 چو شد انتظام همه کار و بار
 چو در آنک شد باو شه راقم
 که اسی والی دولت و تاج تخت
 باقبال تو بسته بال هما
 بفرمان تو رادم هر خاص عام
 نهادی قدم چون تو از سندش

نام حکم شاه

دو تا کرده پشت و گون کرده سر
 ز دلهای غبار کدورت زد و دور
 بفرمان شه حاضر از مال جهان
 بمردان لشکر مکان کرد شاه
 که آمد بشهرش شه نامور
 سوئی کوه یوسف از ریخت بست
 که ماند از حکومت نه در دل خیال
 چهار روز رنجیت والی دهر
 بر افراخت بر اوج گردون گاه
 زمانه بهر خانه حکمش نشاند
 بلطف و کرم کرد کرسی نشین
 به افواج خود گشت از آنجا سوا
 ز یار محمد رسید این پیام
 توئی در جهان شاه فیروز تخت
 ز نور تو روشن جمال هما
 بحکم تو شادان عالم غلام
 بسوئی پشاه در باقبال خویش

بجکم تو آمد همه سرزمین
 اگر فتنی همه دولت و مال من
 اکنون گر بجالم شوی مهربان
 پشاور بدستم دوباره دهی
 بملکم دهی خستیارم تمام
 بگیرم زمین مبلغ صد هزار
 دهم برآینده بهم این قدر
 نه پنجم ز حکمت سزائکسار
 در آندم چو از قاصد نیر موثر
 چنین داد بعد از تامل جواب
 که آئینده گزناطم آن دیار
 نه بچید سزائ خط پر کار
 بنرو دی دید مال و نذرانه بهم
 بعد از بانصاف دار و سرشت
 کند خوش بخلق و ادب خلق را
 دوباره بدو میدهم تاج زر
 چو فرمان چنین یافت مرد میفر

رعیت شد از خرمیت خوشتر
 همه منصب جاه و اجلال من
 کنی لطف ای بادشاه زمان
 برین ناتوان بار احسان نهی
 کنی صاحب حکم در خاص عام
 بنذرانه خویشی شهریار
 بهر سال پیش تو سه نامور
 بخد مت شوم بنده حق گزار
 چهار راجه این التجا کرد گوش
 جواب مناسب سراپا جواب
 بود بر طریق وفا استوار
 اکنون سر بود پیش سرکار ما
 نبردار و از راه طاعت قدم
 کند ملک را رشک باغ بهشت
 نه رنجه کند بے سبب خلق را
 کنم در همه سروران نامور
 بفرمان شه گشت فرمان پذیر

درینکار بد شاه والا گهر
 که یار محمد باداد و دوست
 بشهر پشاور غنائت است
 جهاندار خان ناظم بادشاه
 چو خود را بنار و در مغلوب یافت
 پشاور که گرفت شاه جهان
 یار محمد دوباره سپرد
 بانظار این حالت پر لال
 و کیلان که بودند در بارگاه
 که بارستان کج ادائی چوست
 بهالمر چو مردم این دیار
 چراغها بر از صلیح دم میزنند
 باطن چو دشمن جانی اند
 بیاران خصومت نباشد روا
 چنین حرکت بد چو ایام کرد
 چو من آرزویش پذیرفته ام
 چرا کرد جرات چنین آن شریر

که ناگه رسید از پشاور خبر
 که یک مغز میهند اندر دو پست
 بدین کار مردان بشتافت است
 که میگرد کار اندران کارگاه
 بنامردی از دشمنان و بیعت
 بازوی پزند و از دشمنان
 نه چنان دست اندرین میبرد
 غضبناک شد شاه اهل جلال
 بهندی بدیشان چنین گفت شاه
 بصافی دلان میوفائی چوست
 نذارند بر عهد و پیمان قرار
 براه محبت قدم میزنند
 چو ابلیس بدخواه پنهانی اند
 ترمید که دوت با اهل صفا
 چراغنه خفته مبدار کرد
 بساک اجابت گهر سفته ام
 به پیکار شاهنشه شیر گهر

به ایام بدست
 به ایام بدست
 به ایام بدست

کنون آشنایان گوشمالش دهم
 همیشه بود بهستلای بلا
 چنین گفت از قهر فرمان نمود
 ز افواج جنگی مردان کار
 چو ابرسیه بر پشاور روند
 بنابر غضب خرمین دشمنان
 نذارند امید یاری زیار
 بیک حمله آن هر دو بدخواه را
 چو شد فوج سوئی پشاور درون
 شد از حکم شاه افسر نادر
 چو یار محمد شنید این خبر
 در عجب شهنشاه دور ز من
 بر سید از خفا آن تند شیر
 پشیمان شد از کردن کار خویش
 فرستاد مالی که پذیرفته بود
 سند داد بهر ادائی خراج
 بخوبی چو اینکار انجام یافت

که گردد گر قمار قبیح الم
 سزا یا بد از کرده آن ناسزا
 که گردد روان فوج سوئی خود
 سواران شمشیر زن ده هزار
 دران شهر چون برقی آتش زند
 بسوزند مردان شیر افکنان
 نه از الفت دوست دارند کار
 نمایند مجوس دام بلا
 بحکم شهنشاه ملک جهان
 دران فوج شهزاده کامگار
 که آمد براد فوج ابل قفسه
 ز دل تهنشفت و جان بدن
 بهر اسید از رعب شاه دلیر
 دلش گشت از داغ اندیشه ریش
 وفا کرد عهد که خود گفته بود
 رقم کرد پیمان تسلیم باج
 شهنشاه بنام آوران نام یافت

له ای یار محمد خان
 ای دوست محمد خان

به لاهور آمد شب بجز و بر
به نخل زمین چون زر مشت
گهر کرده در قیفه مثل مدف
دو دسته گهر بارشل سحاب
نمود خاطرش فکر کشمیر بود
روح داشت این التجا صبح و شام
دعایش خدا کرد آخر قبول
شد این موقع نیک برومی کا
که جبار خان ناظم اهل زور
بر آشفته با پندت بیر بر
سجورای اسیرش بزدان نمود
بما راج بر دوش همه مال و زر
چو او بود دیوان دیوان او
امیران دولت صغیر و کبیر
نظام محبت بدو داشتند
ز مغر و لیش جمله محزون شدند
مگر بود چون فوج جبار خان

بهال و بدولت بخت و ظفر
 چو گردون بشکرانه خم کرده
 چو بحر روان مخزن زر کفنا
 زرافشان گنجینه چون آفتاب
 همیشه درین غم و تدبیر بود
 که گرد و مقصود دل شاد کام
 نمود از فلک حمت حق نزول
 بهفتاد و شش شتصد یکبار
 که میداشت در ملک کشمیر شورش
 که دیوان او بود بسال مور
 بجان دلش ریخ و محنت فرود
 نشانش بزند ان ریخ و خورش
 یکے مردنیک از امیران او
 همه اهلکاران بهر نا و پیر
 امید مروت از و داشتند
 و ران غصه سرتاپا خون شدند
 سراپا بفرمان او جانفشان

[illegible]

ز شمشیر اعدا سلامت بمانند
 چو دیوان شد از زندگی ناامید
 زیاران نماندش امید پی
 بناچار آن مرد مالی و قار
 از آن بیخ و آفت بدر برد جان
 مگر داشت در خاطر این مدعا
 ز دشمن کشد انتقام ستم
 کند جمع لشکر به پیکار او
 بدان غم دیوان والا ممکن
 بنحاک و بسود اول چنین
 بصدق و صفا بر زمین مسدود
 و زان بعد گفتش که ای نامور
 بحکمت همه حاکمان جهان
 من آن بنده ام بنده خاک
 خیل امیران یل نیک نام
 به گنجینه صاحب اعتبار
 بدستم همه رشته کار بود

عدد بر سرش خنجر خود نراند
 گسست از امیران سراپا امید
 بدید از پی دوستان را تهی
 از آن بند گرفت راه فرار
 ز زندان برآمد چو تیر از کمان
 که گرد و بناظم نبرد آن را
 در آرد عدد را بدام ستم
 جهان را سبک سازد از بار او
 در آمد بدرگاه شاه جهان
 بطاعت بگون کرد و سر بر زمین
 به تعظیم بر آستان سر نهاد
 بفرمان تو باد و در دست
 مطیع تو شاهنشهان زمان
 که بودم بکشمیر ایل و قار
 بملک حکومت مدار المہام
 بهر کار سرکار مختار کار
 بحکم همه یار و اغیار بود

رخ خود بپوشی پی داشتتم
 مگر کردناظم مرا بے خطا
 به گفتار مردان اهل عناد
 حق خدمت من فراموش کرد
 ز کاشانه ام مال زر برده است
 مرا کرد پابند افلاس و درد
 غریزان و هم مردان عیال
 بکشمیر هستند پابند غم
 اکنون ای شهنشاه گیتی پنا
 بده داد فریاد ای مهربان
 چو حق مرا داد اگر کرده است
 اکنون عدل و انصاف ای نیکنام
 بنزدی قدم رنج کن بهم
 که در ملک کشمیر شاهی کنی
 امیران آنجا بمن دوست اند
 بناظم ندارند شان استحا و
 ریسان کشمیر هر چار سو

تبارک کلاه می داشتتم
 اسیر غم و رنج و درد و بلا
 به بچید سر از ره عدل داد
 ز تقریر حق پند در گوش کرد
 ز گنجینه گنج گهر برده است
 بیک لقمه نان محتاج کرد
 که دارند با من سراقه حال
 گرفتار زندان رنج و الم
 بدرگاه تو آمدم داد خواه
 که هستی کس بیکان جهان
 شهنشاه اهل نظر کرده است
 بگیر از همه ظالمان انتقام
 بنحیل و بکشور بجا و حشم
 حکومت ز مهتابماهی کنی
 با خلاص یک مغرور و پوستانند
 دل جلمه مردان بمن است شاد
 که هستند در هر دره جنگجو

بدرگاه حق میکند التجا
 زیر جمی و جور صبار خان
 روان شود و دی آن سر زین
 دها را چون این سخن شن کرد
 ملطف نمود و نوازش نمود
 نشان دین الفت به چلویش
 بگفتش که ای نیک مرد عزیز
 مرا اگر چه هم در دل است آرزو
 چو دریا بران کوه یل افکنم
 بسختی ز ناظم کشم انتقام
 ولیکن بمن تابناشند یار
 دلیری درین کار نادانی است
 مبادا که چون سابق ای نامدار
 به پیش دلیران ندهت کشم
 تا ملزمین کار او لے ترست
 ز تعجیل ابر شود کار خسلق
 مناسب که اول بنوش و خرد

که باشی بکشیر سرمان و
 ز حق جمله مخلوق خواهدمان
 که بخشد ترا فتح چرخ برین
 بسے مهربان شد بران نیک مرد
 میان سران پا نگاشت فرود
 کشیدش بلطف و گرم سوختش
 سراپا مجسم ز عقل و تمیز
 که آرم سوئی ملک کشیر رو
 چو شیران بران میدنچ زخم
 بر آرم بشیران ناورد نام
 ریمان آن خط خورد و کبار
 که انجامش آخر پشیمانی است
 بدر از دلیری شوم شرمسار
 بحالت ازان تا قیامت کشم
 که انجام آن خوشتر و بهتر است
 شود سر و زان گرم باز خلق
 کنی غور در کار هر نیک و بد

بنام همه دوستان خوش
 فرستی ز سرکار نامه
 ز هر یک ستانی خط اتحاد
 بقول و قسم استواری کنی
 در آندم که گرد چنین نظام
 در آن حال از بس مناسب بود
 ز دشمن بگیرم ملک و دیار
 عدو را ز هر سو بگیرم تنگ
 چو در حلقه آید ز هر چار سو
 چو تقریر بشه بیر بر کرد گوش
 بنماید چون گل ز تقریر شاه
 فرستاد بز نام هر یک امیر
 ریسان اقلیم کشمیر را
 بسر کار لاهور شد رهنما
 بلطف و کرم کرد امیدوار
 براه صفا گردشان رهبری
 چو فایز شد آن نامه دلپذیر

بسوی همه جانداران خویش
 بمضمون اخلاص صدق و صفا
 بانهار اخلاص صدق و داد
 براه صفا پایداری کنی
 بتدبیر و رای تو ای نیک نام
 که بر ملک کشمیر شکر رود
 بدان حیل آسان بر آرم کار
 که ماند بدستش نیارای جنگ
 بخواری شود گشته آن جنگجو
 پسندید رایی شهبه نیز هوش
 پسند آتش حق تدبیر شاه
 ز دربار شه نامه دلپذیر
 همه مردم اهل توقیر را
 به نرمی و سختی و خوف و رجا
 بجود و عطا داد عهد استوار
 بالطف و اخلاق و جان پرور
 بحکام کشمیر جنت نظیر

گستند از ناظم آن مقام
 سرکار لایه‌ور بستند دل
 چو یاران با خلاص آمد پیام
 اغرخان بهیبه که برگشته بود
 رئیس رجوری هم از اعتقاد
 سپیدار پوچله از سر عقل بهوش
 بشبه هر کی که دنامه رقم
 چو شد منسک سلکین نظام
 بسامان هر کار تدبیر کرد
 بفرمود تا ناداران فوج
 شتابان به کشمیر آرد رو
 کشمیریان تیغ رانی کنند
 برانند کشمیر بر هر شیر
 بهالم که مبت آن مکان جائی بر
 بسردی کشمیر گرمی دهند
 اشارت چنین شدید بوان چند
 که چون چرخ وردکت آید شتاب

با نیکار سر رشته انتظام
 ز پیوند ناظم شکستند دل
 ز هر جا و هر خط و هر مقام
 با قبال شاهی اطاعت نمود
 بنحدمت جبین ارادت نهاد
 بفرمان شهب گشت حلقه بگوش
 بهمد و با قرار و قول و قسم
 با قبال رنجیت و الامتقام
 رخ خود سوئی ملک کشمیر کرد
 همه بندگان جانثاران فوج
 عدد را به بندند از چار سحر
 در ملک آتش فشان کنند
 بدوزند سرخائی هر یک به تیر
 و شانند آتش بران جائی بر
 بسختی آن کوه نرمی دهند
 ز درگاه شانه‌شسته از حمید
 و بدر سفر جلوه چون آفتاب

له نام نظام

براه سفر داد مردی د بد
 رسد چون در آنجا پدید و قرا
 بشنوده که هرک سنگ همچنان
 که با جمله افواج ماتحت خویش
 ز لاهور بر کوه جمون رود
 بدان آن کوه گیر میام
 بهر افسر فوج جنگ آوران
 که با جمله اسباب و سامان جنگ
 نذار و توقف بفردمان رود
 بنام ریشان کوه بلند
 که از مسکن خود بچندشان
 کنند از رخامندی شهر بار
 بیایند با صدق و اخلاص پیش
 بیارند همراه خود فوج خویش
 چو شد جمله تعمیل فرمان شاه
 شد از خانه دولت خود روان
 بدر بار خلوت که رام داس

دو اسبه لشهر رجوری رسد
 کند شاه را هر زمان انتظار
 رقم گشت فرمان شاه جهان
 بدهد پائی در راه کشمیر پیش
 و زانجا بکشمیر داخل شود
 که آنجا رسد شاه و الامقام
 چنین کرد فرمان خود یوزمان
 به بند و کمر اندرین کار تنگ
 بجان و بدل حکم آر و سجا
 چنین داد فرمان شاه ارجمند
 شوند انیطرف مثل دریاهان
 براه محبت قدم استوار
 بیابوسی شاه فرخنده کیش
 کنند همچو دریایان موج خویش
 و زان پس شهنشاه گیتی پناه
 بامرت سر آمد با عز و شان
 جبین سودنا منته حق شناس

دران جایکه خواست فتح از خدا
 زسیم وزروال بسیار گنج
 و زاپس بمردان نام آوران
 بچالاک و چستی اندر سفر
 چو دیوان کشمیر همراه داشت
 باخو در شهر مهیبر رسید
 نمود از تهاپو در آنجا قیام
 چو شد جمع لشکر دران جایگاه
 شد ایما بشنوده که کز کسنگ
 شود گرم رود و طریق نبرد
 دران جنگ باشد سپیدار فوج
 و زاپس بدیوان دیوان چند
 که نایب بود اندرین کارزار
 روان کرد لشکر بدین تنظیم
 پی رهنمای بکوه ملبسند
 دران راه بودند اندر رکاب
 رئیسان آن خطه با عزو شان

بجز دنیا زو و عسا و نذا
 بخلق خدا داد بیدست رنج
 روان شد بشمیر با عزو شان
 زمین کرد چون نسیم حس
 نه اندیشه تک دران راه داشت
 قدم پیش بردن مناسب ندید
 که فرخ مکان بود نیکو مقام
 روان شد سوئی کوه جمله پاه
 که راند بیدان ناورد خنگ
 مگرد و ز سر دئی کشمیر سرد
 به بند دران معرکه کار فوج
 چنین کرد فرمان شه ارجمند
 به پیش ملکت زاده نامدار
 به همه شهنشاه و الامقام
 رئیسان آن خطه ارجمند
 باداد شاهنشاه کامیاب
 پس پیش در موکب شهر روان

چو آخربینچال شد خیمه زن
 عدو شد مقابل بیازدی زور
 بزور آوری کار شیرانه کرد
 ز مردی بگردان در آویخت
 عدو را چو شنه زده چالاک دید
 بگردان لشکر چنین حکم کرد
 نشاندا تش بهوش عدو
 به بدخواه شه گولباری کنند
 به حکم سپه دار فوج گران
 زبانه چنان باب قننه گشود
 بمیدان نه کردند مردان جنگ
 در آنجا غرض جنگ شد چار پاس
 درو طرفه دلیران بکار آمدند
 نهان شد چو خورشید از بام کوه
 همه فوج افغان و کشمیریان
 قدم در مقام نه میت نهادند
 چو بگرفت بدخواه راه فرار

دلیرانه دیوان لشکر شکن
 چو شیران میدان در افکند شو
 بسر نیجه جنگ دلیرانه کرد
 قیامت به پیکار انگیخت سخت
 بجنگ دری سخت بی باک دید
 که بروقت گرمی نباشد سرد
 ز باروت سوزند روئے عدو
 ادا خدمت جان نثاری کنند
 بنیفا چون کوه بردشمنان
 که یک گوله صد کس دشمن بود
 بجان دادن و هم گم رفتن جنگ
 بسر گرمی لشکر بی قیاس
 در آن سر که جان نثار آمدند
 عدو آید از جنگ مردان ستوده
 شد از حمله فوج شه نیم جان
 بروی دلیران شه پست داد
 بشد پیشتر لشکر شهریار

و زانجا چهارچۀ نامور
 بمیدان کشمیر مانند کوه
 بانوه افواج شیران خوشتر
 رخ غم سومی سری نگر کرد
 چو بدخواه شمشیر دیدگان پلتر
 دوباره یکجاستماعی نمود
 صدخان دران فوج سردار بود
 و مردان پیکار جنگ آزما
 دران معرکه هر دو پیلان هست
 دران جنگ مانند شیر آمدند
 بانوه مردان شیران گنان
 کشادند دست شجاعت به تن
 ربودند سرهای گردن کنان
 و زینیه چهارچۀ شیر گیر
 کمر بست و کشتاد بازوی زور
 بمیدان جنگ دران جنگ کرد
 رودی که از توپ آمد برون

بشد داخل فوج با کرد و فر
 بیفشرد پاشاه گردون شکوه
 مردان خویش و دلیران خویش
 زمیدان سومی شهر شدره نور
 عنان بر نمی تا بد از ابرهن
 به پیکار شمشیر حوصله بر فرود
 دوم مهر دل خان جبار بود
 بمیدان بهیجا گرفتند جا
 بازوی قوت کشادند دست
 بزور آزمائی دلیر آمدند
 بمیدان رسیدند لغره زمان
 قشاند خون همچو باران زمین
 بشمشیر خونخوار و لوک شان
 به تنبیه و تادیب قوم شریر
 چو شیران بمیدان در افکند شور
 ره عافیت بر عدوتنگ کرد
 نهان شد در و گنبد نیلگون

صدخان و مردان
 افغانان اشتران فوج
 با شمشیر بودند

نه هر تیر کا بد برون از کمان
 ز هر شعله که لطن بند و قیافت
 ذولش که دو دریائی جوشا بجوش
 و دویلیان جنگی دوشیران مست
 بمیدان بیکدیگر آونختند
 ز هر سپینه جوش غصب جوش کرد
 باخترش شاه ابل نبرد
 که دشمن ز پیکار شانه شاهی
 همه فوج افغان و کشمیریان
 بجسم کسے تاب و قوت نماند
 سوئی دشت مثل دران تا نهند
 کس از قوم افغان بمیدان نماند
 بچو میکه بد اندران جایگاه
 صدخان سپه دار عالی وقار
 دوم هر دل خان والا مکان
 چون ناظم زمیدان بگردان چند
 لگوشه نشست و در قلعه بست

بلرز چرخ جسم همه دشمنان
 چو آتش بنجر و اردشمن تیافت
 دو ابر سیه دهمدم درخروش
 یلان پیاد و لیران مست
 نه هر جسم دریائی خون نختند
 برون از سر سروران هوش کرد
 باعدای دولت چنان حمله کرد
 نمود از غم و غصه قالب تهی
 فلکند از دست تیر و سان
 ز بیلاقی بیج طاقت نماند
 بهر غار جامی امان ساختند
 تو گوئی که در جسم شان جان نماند
 براه هنرمیت گرفتند راه
 بمیدان پیکار آمد بکار
 چو مردان دران معرکه داد و جان
 بدر رفت دوشیر گداه گشت بند
 ز پیکار شه حوصله کرد و پست

چو از دشمنان کس میدان نماند
 همه شهر از مقدم شهر یار
 امیران ملک و رؤسای تمام
 دویدند پیش شاهنشاه دهر
 نهادند سر بر زمین نیاز
 ز قهر و سیاست امان خواستند
 بنذرانه دادند مال کشید
 چو در شهر داخل شدند شاه شد
 سعادت بدان سرزمین رزنها
 خدا شد بران مملکت مهربان
 چو اندر سری نگر کرد و انتظام
 روان شدند بپیش قبض و دخل
 اگر داد و قاصد از اینجا خبر
 چو در جنگ پائی ثباتش نبود
 ز دست سلامت بدر برد جان
 همه آل و گوهر را اینجا گذشت
 ازین مرقه خورند شد شهر یار

چهار راجه لشکر سوی شهر راند
 بخندید و بشگفت چون که زار
 همه نامداران عالی مقام
 بیرونش از راه الفت لشهر
 بسو وند بر در حبسین نیاز
 بصدق و صفا مجلس راستند
 بدرگاه شاهنشاه شیر گیر
 با وج فلک جلوه گر ماه شد
 شده گرم بازار انصاف و داد
 زمانه بشکرانه شد تر زبان
 چهار راجه نیکو نیک نام
 که بد اندران دشمنش استوار
 که زان قلعه هم رفت دشمن بدر
 بدینا امید جانش نبود
 مردان پوشید رو چون نان
 براه نبردیم علم بر سر داشت
 بخندید چون گل بوقت بهار

از ان قلعه برداشت انبار زر
 همه از و سامان پیکار زینر
 از انجا بدست خود آور و شاه
 چو شد دولت و نصرتش همچنان
 همه ملک کشمیر و شهر و دیار
 عطا کرد شاهنشهر ارجمند
 حکومت بدو داد و عزت نمود
 بدو داد تیغ و کلاه و نگین
 بدان پهلوان بنده جان فشان
 شهنشهر بپایه مهربانی نمود
 سراپا رنمایان آن خطه را
 بدولت شهنشاه عالم نواخت
 بدیوان کشمیر کاوشاه را
 چنان هربان شد شده دادگر
 بجاگیر آن مرد و الا نژاد
 دوسه هفته با عزت و احترام
 در آن جایگاه در حصار عظیم

چه انبار زر بلکه خروار زر
 زهر خشن خشن زهر خیز چیر
 بسر بر نهاد از شجاعت کلاه
 برآمد از ان کوه باغ و نشان
 در آورد در دست خود شهریار
 نظامت بدیوان دیوان چند
 بنام آوران پایگاهش فرو
 در ان سرزمین کرد گری نشین
 بدان مرد و اهل خود کاروان
 کلاهش بخورشید رخنده سود
 که بودند قایم بصدق صفا
 با وج نگو طالعی ماه ساخت
 سوئی ملک کشمیر شد در بنما
 که بخشید گنجینه سیم و زر
 یک ملک را ملک کشمیر داد
 بفرمود اندر رجوری قیام
 و کشمیر بان بود شکست مقیم

اینست قلعه عظیمه

دوستا عدو شاه کشور کشا
 از انجا چو آورد پا در رکاب
 بدر بار مسند گد را مداس
 در آنجا خارا بسته یاد کرد
 بنخلق خدا داد و گنج گران
 بهر شخص نادار و مرد فقیر
 بهر یکسین بنیواداد زر
 در آن شهر داد سخاوت بداد
 بسجود و کرم خلق را شاد کرد
 وزان پس به لاهور آورد و
 چو زان فتح در خرمی بود شاه
 لکوکا ده جشنی در انجا نمود
 ز ساقی طلب کرد جام شراب
 همه نامداران کشیر را
 که بودند یارش بهنگام کار
 شهنشه درین جشن جهان نمود
 بنخلعت همه افسران نواخت

بیک حمله گرفت آن قلعه را
 بامرت سر آمد شه کامیاب
 به بخشید گنجینه بے قیاس
 بشکرانه ملک دل آباد کرد
 در فیض بکشا و بر سائیلان
 عطا کرد شه گنج نال کثیر
 بهر قطره بخشید کان گهر
 بدوش جهان بار احسان نهاد
 دل زبند اندیشه آزاد کرد
 بهمراهی لشکر حبس گنج
 همی سود و بر اوج گردون کلاه
 محی و جام را آبرو بر فرو
 ز شیرین لبان خوشت کاظم را
 همه مردم اهل توقیر را
 مددگار بودند لیل و نهار
 بنخلق و مروت محبت فزود
 بتلج سری سروران را نواخت

همه خادمان را ز رومال داد	کلاه زر و چتر اقبال داد
دران خوشدلی شاه عالی نسب	بسپرد چندی لعیش و طرب
بخلق خدا داد هیچ و مسا	زر و مال و گنجینه بیبا
آبی توئی شاه ملک کرم	ربائی غم از خاطر ابل غم
کن از لطف خود دور اگر دگار	غم از خاطر مندی خاکسار

لشکر کشیدن چهار ارجه نجات سنگ بر بنکیه و فتح یافتن و وصول کردن
نذرانه از پهاو پور کشته شدن یوان ام دیال مهم کوه بلیه
و در بند و ضبط شدن رانی سدا کنور و غیره

خداوند مشککشی جهان	بهر کار حاجت روائی جهان
بهر بنده روزی دهد بے طلب	عیان بهر هر کار ساز و سبب
کسی را در بد دولت باه و مال	کسی را کند پائی بند لال
کسی را در دیم و زر بے شمار	کسی را کند مغلس زیر بار
کسی را در عشرت جاودان	کسی را کند غوار در مشک زمان
کسی را کند گل بهمن چمن	کسی را چو بلبل کند لغزه زن
کسی را نماند بقرب حضور	کسی را کند از ره وصل دور
کسی را در بخشش علم و هنر	کسی را کند جا بل بے خبر

کسی را به نیکی شود و ز سببها
 کسی را دهنده پای به سدروری
 کسی را کند خوار و در یوزه گر
 کند هر چه خواهد خدای کریم
 بگلزار این گلشن به خزان
 که چون یافت آن شاه گیتی پنا
 فرستاد فرمان بدیوان چند
 چو شیران منکیره رو آورد
 چو نواب منکیره دست از خراج
 ستاندار و باج و نذرانه هم
 کند او اگر مال واجب ادا
 و گرنه بگیرد از و جائے او
 بشمشیر گیرد از و انتقام
 چو قاصد به نزد دیک یوان رسید
 بر آند ز کشمیر باغ و حباب
 امیران لشکر دلیران جنگ
 چو شد سوئی منکیره لشکر و ن

کسی را کند در بدی مبتلا
 نشانده بندگی برتری
 بدر و لیشی و مغلسی در بدر
 کسی نیتش در خدای سهیم
 چنین نعمه زد و ببل خوش بیان
 فراغت از ان جشن باغ و جابه
 که با جمله مردان فیروز مسند
 رخ غم سوئی عدو آورد
 کشید دست و کرد پست سد و باج
 شود اندرین راه ثابت قدم
 تشنه و ندارد و بجالش روا
 کند قبضه بر ملک آبا ئے او
 که گردد بملک جهان تلخ کام
 ز دربار و دربار ندرمان رسید
 بحکم شهنشاه گیتی پناه
 نهادند پا در سفر بید رنگ
 و آندم شهنشاه عالی مکان

ز جاسوس شاهی شنید این خبر
 به پیکار شبح گرد پست فوج
 بمضبوطی قلعه و شهر و دیار
 مناسب که خود شه رود سواحل
 که این کار اعظم ترین کار است
 چو زین حال آگاه شد شهریار
 همانوقت بالشکه کینه خواه
 بدان سوخ آرد و مانند شیر
 چو شه داخل یک نواب گشت
 بتاراج ملک عدو چار سو
 با قلیم دشمن دلیران جنگ
 هری سنگ سردار ابل نبرد
 بمشبه گوانه درآمد سخت
 جهان را بفرمان شه رام کرد
 زرد مال آورد زانجا بهم
 وز انجا سوئی بیکر آورد و
 اگر فوج دشمن که در قلعه بود

که نواب منکیره با گردن
 نه فوجی که در یاست در عین جم
 عدد هست مصروف لیل و نهار
 کشاید در جنگ بر روی او
 کند خود اگر شاه دالار و است
 نماند ثلث تاب مبر و قرار
 ز دریائی رادی گزر کرد شاه
 به پیکار بدخواه دولت دلیر
 قیامت عیان شد در آن کوه و
 شده مستعد لشکر جنگجو
 بتاراج و غارت کش و زند جنگ
 بتاراج دشمن پس جدد کرد
 ببردان پیکار چالاک و حیت
 بنام آوردان مشتهد نام کرد
 بقتل و بغارت بجز و ستم
 بهار از بجه شیر دل جنگجو
 بخوف و خطر زان مکارفت زو

که نام تر قلعه که بکلامه
 سید شیر و جات بود ۱۲

چو بدخواه مغرور شد زان مقام
 و زان بقعه سر دارد دل ننگه را
 فرستاد شبه جانب دیره جات
 بحکم شهنشاه دور زمان
 چو دل ننگه بالشک خویش یافت
 سراپا رعیت معنار و کبار
 لکه یک کس ز جمله فرماندهان
 دلیر و توانا و نازک بنام
 بفرمان نواب سرداران روا
 در شهر بروئی لشکر بست
 لکه بعد پیکار و جنگ و جدل
 همه مال و دولت بالشک سپرد
 چو منصور شد فوج مردان کا
 از ان خطه شایسته جنگجو
 خیر یافت نوابان تند شیر
 مستحکمی بست باب حصار
 مهاباد چون حال اب دید

مهاباد چه در قلعه گردانتظام
 که بود از دلیران کشور کش
 که دارد در ان خطه پای ثبات
 بهر جاد و هر قریه و هر مکان
 سراندا بنر خیر پا بند ساخت
 بفرمان او گشت فرمان گزار
 که بدو در مقام سماعیل خان
 شب روز مشغول بار و دو جام
 بجای حکومت بنفشیده پا
 دلیرانه در جنگ بکشد دست
 بنا چاری آمد برون ان محل
 و زان معرکه جان سلامت ببرد
 باقبال سرکار عالی و ستار
 سوئی قلعه منگیره آورد و رو
 که آمد بی جنگ کردن دلیر
 بدیوار را کرد پا استوار
 چو مرگ مفاجات بروی رسید

نفرمود تا جمله شیران جنگ
 نه دانه دهند و نه آتش دهند
 ز هر سو بران شهر بند راه
 به تعمیل خندان شاه جهان
 گرفتند منکیره را در حصار
 اگر از توپ باران آتش فشانند
 گهی تراله بارید اتواب شاه
 قرامین زنبوره با گردشور
 ز شمشیر زور آوران چکید
 چو کرد این چنین کار در کارزار
 شد آماده جنگ نواب هم
 چو مردان به پیکار بکشاوست
 به پیکان گهی سینه فوج دوخت
 که از بام دیوار میکرد جنگ
 چو سرتاپا بود محکم حصار
 یک به هم جدا ز و نمی گشت شک
 مهم خصومت طوالت کشید

ز هر سو به نواب گیرند تنگ
 دران پنج و غم اضطرابش دهند
 که گرد ز فاقه رعیت تباه
 بچنگ درمی بست لشکر میان
 همه نادران اهل و سار
 ز بدخواه جوش خصومت نشانند
 بغیرید چون رعد شام و چگاه
 که شد آب زوزیره بار و مو
 بنار زمین تا بگردون رسید
 بدشمن کشتی لشکر شهر یار
 به پیکار شه گشت ثابت قدم
 شب دروزدان ندرین کاست
 که از توپ خردار دشمن بهوخت
 بنخت و بنگ بتوپ و تفنگ
 چو بام فلک محکم و استوار
 بصد گوله و ضرب توپ و تفنگ
 شد هیچ مغلوب غالب پدید

چو آن سرزمین بسرریگ بود
 نه در خاک آن خط از آب نم
 نه آب اندران خاک غیر از مراب
 نه چاه و نه دریا نه تالاب بود
 یکی چاه بود اندرون حصار
 چو شد نشنه از آب لشکر تمام
 که زور آوردان دلاور شتاب
 بهر جا نگه چاه جاری کنند
 بحکم شهنشاه عالی مکان
 بیک هفته صد چاه تیار شد
 همه فوج زان آب سیراب گشت
 ز لشکر چو شد رفع تکلیف آب
 بکوشید لشکر دران کارزار
 بدشمن چنان تنگ کردند راه
 ز افواج دشمن دلیران چند
 برایشان شهنشه غایت نمود
 دگر فوج بدخواه هم بعد از آن

همه ملک زیر وزیر ریگ بود
 نه قطره بجز اشک را باب غم
 نه چشمه بجز چشمه آفتاب
 غرض آن همه خط بجه آب بود
 که میداشت دشمن بران اختیار
 بنمود شاهنشئه نیک نام
 زمین را کند و برآرد آب
 عرق ریزی و جان نثاری کنند
 برین کار بستند مردان میان
 همه سرزمین رشک گلزار شد
 روان هر طرف چشمه آب گشت
 ز فضل خدا گشت مفتوح باب
 بچو شد مانند ابر بهار
 که آمد بجان تنگ جمله سپاه
 بدرگاه شاهنشهی آمدند
 ملطف نمود و مروت نمود
 در آمد بدرگاه شاه جهان

با فوج شاهي ملازم شدند	را از همه محنت و غم شدند
چو دشمن دران قلعه تنها ماند	ز فرماندهي دست همت افتاد
بر آندازان قلعه با حال زار	ز دیده بخون جگر شکبار
بر احوال خود دهمدم میگريست	دران قید رنج و الم میگريست
ز فرط ندامت نظر بر زمین	بعجز و تبلیم سر بر زمین
مبارجه چون دید ز نیگونه حال	چو شالان بر او کرد لطف کمال
بغزو و قارش بکری نشاند	سخن بر زبان ز شکایت نراند
بے مسکن دشمن بے مکان	عطا کرد شهر ساجیل خان
سجا گیر وئی داد آن سرزمین	بفرماندهی کرد روشن گین
بسکم شهنشاه والا نژاد	هری نگسردار نیکو نهاد
بلشکر برفت اندرون حصار	منمود اندر آنجا قدم استوار
از گنجینه زیور و سیم و زر	ز یاقوت و مرجان لعل و گهر
بدست خود آورد شاه جهان	بلک جهان کوشا و بی زمان
چو گردید ختم این مهم عظیم	در آنجا نشد شاه زمان پس مهم
ز دولت از آنجا شتر بار بست	ز مال و زر و سیم انبار بست
سوئی تخت آبدشه ایل سخت	بدولت که خویش نبهادخت
هری شکه نلوا ایل فوجان	که در کار سرکار بد جانفان

۵۷
 بهی شکه نلوا ایل
 خطا به نلوا ایل
 در بار جهان به نلوا ایل
 ۵۸
 ساجیل خان که تمام
 من چو نلوا ایل

شهبانیه بنفوذ تو قسیر او	فزون کرد الملکان جاگیر او
بدگیر کسان هم زرو مال داد	بهر لوح نقش مروت نهاد
وزان پس جهاندار گیتی نود	چنین در دل خویش اندیشه کرد
که گردد خبر گیر ملک جهان	شود واقف از مال خرد و کلان
هند پاره سمنه چند ماه	کند دوره چون ماه شام و کچا
کند گشت مانند خور پار سو	و بد جلوه مثل قمر کو بکو
چو شادان بگرد با قلم خویش	درین کار نیکو کند سعی بیش
بدین عزم شهبانیه ارجمند	بامرت سر آمد به سخت بلند
بدربار در بار بنهاد مهر	بفشانند از دست گنج و گهر
وزا بنجار و ان شد بسویاسر	بفشانند بر خلق زر بر بقیاس
وزان آب شد سکه ملکان و ان	با بنوه مردان نام آوران
چو کشتی به نزدیک ملکان سید	رعیت دو سه میل پیش دید
بدان سز زین شد سعادت قرین	بلند از فلک گشت قدر زین
ز پاپوس شه شد جهان مستفیض	شد از فیض پیرو جو ان مستفیض
خدا از رعیت الم دور کرد	زد لها همه ریخ و غم دور کرد
چو شد داخل شهر شاه جهان	چو ابر کرم گشت گوهرشان
بهر بے بضاعت زرو مال داد	بهر بنوا گنج اجلال داد

در قیاس با کتب و در حاشیه
در قیاس با کتب و در حاشیه

رُیسان آن سزین آمدند
 بجان گشت در فکر پیودشان
 به پهلوی لطف و کرم داد جا
 بلقان یکے جشن شادانه کرد
 کرمانه دست سخاوت کشاد
 بجنگ آوری کرد باز قوی
 شد این حکم از شاه کشور کشا
 ملک با اول برانند جنگ
 نداوت و دار و بنجا طلال
 سلامت بود با همه مال جان
 با بنوه لشکر کند راه تنگ
 که گرد و عقیده به بند لال
 بفرمان شهباشک جنگ جو
 بصید افکنی مستعد هر زمان
 رسیدند یکسر دران سزین
 که هر چرخ سودی سرازه نفع
 شدند از غضب از عدو کینه خور

چهر در گه آن شهباشک
 شهنشنگ کرد و در سودشان
 همه نامداران تسلیم را
 بتقریب پهلوی شهباشک
 دران جشن داد سخاوت بداد
 پوشد فارغ از جشن کینسر و
 دوسر در هر دامن به سنگ
 که همراه شهنشاده کهرک سنگ
 چو او مال و نذرانه چند سال
 دید که زرو مال یا بدامان
 و گرد و لیرانه آید بجنگ
 بمیدان دهندش چنان گشت مال
 چو سومی بهادلیور آورد رو
 همه شیر مردان مرد افگشت
 بر اسپان همت به بستن زین
 دران خطه اول حصار شجاع
 کشادند و راندند زانجا سپاه

این قصه از تاریخ
 است

نهادند بر قتل و تاراج دست
 زهر قریه و شهر بردند مال
 اگر چه ز شش این اجازت نبو
 مگر چونکه سگهان غارت پسند
 نکردند در قتل غارت دریغ
 بهر جا که رفتند بردند مال
 چونوا باین حالت بد شنید
 ز هیبت بلزید بر خویشان
 در آن داور می سخت گیران
 بنا چاری آخر فرستاد کس
 او اگر چند آنکه شه مال خوشت
 چو گرفت شه مال ز زر از سیفر
 عطا خلعتش کرد و بنواختش
 با فوج شاه سپید تا د کس
 در آنجا ز قاصد رسید این خبر
 که در کوه در بند و تربله نیر
 به پیکار شش مجمع می ساختند

بطوریکه از دست شان کس نرسید
 بظلم و تقدی و جور کمال
 که از خاکل بنجا برارند و دود
 بغارت گری خوی خود داشتند
 گرفتند مال زر رعیت به تیغ
 بهر جا که ماندند خوردند مال
 که آمد بملکش میاست پدید
 دل از سینه اش سفت و جازید
 ز فرط الم اشک حسرت فشانند
 به پیش شهنشاه فریاد رس
 به نیکی رخ آورد و بر راه رست
 بحالش کرم کرد و لطف کثیر
 بنام آوران نامور ساختش
 که لشکر بیاید به باز پس
 بگوش شهنشاه ابل خلفه
 شیرین خالی ز عیش و تمیز
 متاعی دل دین خود باختند

در بند و تربله
 دو مقام کوی
 است در ملک پزاره

شده باغی از شاه دالای مقام
 نمودند بهر شهادت بهجوم
 طلبگار مرگ است خورد و کجا
 که با غیر ملت ندارند راه
 که کردند کیسه فراموش بهوش
 همه سرافرازان مسند نشین
 زمییدان سلامت نبردند جان
 دران سرزمین پیچ فسر نماند
 شد آتاده جنگ با تیغ و تیر
 تجارت برودند انبار زر
 بکار رعیت سر اسیمه گشت
 فتح سنگه سردار اهل شعور
 براه هزاره هند پائی پیش
 و بد خانه اهل فتنه بیا و
 که او را آتشی با بخش نام
 بسوخته هزاره رود پید رنگ
 چو برق شرر بار آتش فشان

بملک هزاره رعیت تمام
 همه اهل سلام آن مرز و بوم
 بخردادن جان ندارند کار
 بغیر از مسلمان نخواهند شاه
 چنان آمدند از تعصب بجوش
 همه اهلکاران آن سرزمین
 ز دست تعدی آن گم گردان
 چو شد فوج مغلوب و لشکر نماند
 بمختاری خویش قوم شیر
 بتاراج بردند مال و کسبه
 چو آگاه شد شاه زین گذشت
 بفرمود و ادائی تهل کپور
 ز دارالریاست به افواج خویش
 به بند و زور بند باب فساد
 و گرفتند تو چنان تمام
 با توپ جنگی و سامان جنگ
 شود بر سر زمره دشمنان

این نام تمام است که در این فتنه
 که بینی این فتنه را
 در اینجا

و گر شاهزاده سوار و لیسه
 رود از دژ مالک بدان سرزمین
 سدا کور کوچم زن جنگجوست
 در آنجا بفرزند خود شیر سنگه
 و گراو بخاطر ندارد و روا
 بزودی کند لشکر خود روان
 شود نیز دیوان اهل کمال
 درین کار شال به افواج شاه
 غرض فوج شاهی بدین کزوف
 چون لشکر بملک هزاره رسید
 رعیت که با جنگ کاری نداشت
 نمیداشت کاری با اهل شاد
 مگر پهلوانان فسیه و زمند
 بخواری بکشتند خلق کثیر
 بتاراج بردند اموال شان
 چو آخر همه فوج دشمن شکن
 همه قوم مفسد درآمد جنگ

که به شکل شیر است و هم نام شیر
 که هست اند را بنجاعد و گرمین
 بمیدان جنگ دران هر خربت
 بران بمیدان ناورد و خنگ
 که باشد دران ملک جنگ و ما
 بفرمان شاهزاده نوجوان
 که رام است ناپش بلفظ دیال
 چو مردان شود از حد و کینه خواه
 قدم کرد و قایم بر راه سفیر
 دران خط طوفان باره رسید
 بجنگ آوری روز گاری نداشت
 نه مطلب با قوام اهل عناد
 همه خلق را مفسد انگاشتند
 اگر و هر گز قند زایشان اسیر
 ترحم نکردند بر حال شان
 پربند و تر بلیه شد خیمه زن
 با فواج شبه راه کردند تنگ

له شاهزاده شیر سنگه
 له رای دیوان رام

گرچه که اتوا پاش فشان
 برقتند از راه مثل غبار
 نگون سر جو گردون دان شدند
 بهر جا و هر دشت و هر کوه و غار
 دلیران لشکر طغیان یافتند
 نمودند بار و گزانتظام
 در آفتاب لشکر گرم کین
 چو آن زن نال تدبیر بود
 بشهراد شیرینکه اینچنین
 که از مفسدان بغاوت شعار
 گردید که در رتبه دار و مکان
 برایشان اگر تیغ بر آن نهیم
 نماند و گریه بیخ فساد
 و گریه بند و بوقت و گز
 و دوباره شود جمع جمع کثیر
 در آفتاب مشکل بود انتظام
 چو زنی که نه فرمان سد انور داد

نهادند سکهان بانبوه شان
 نهاده قدم در طریق سزار
 چو انجم بهر سو پیریشان شدند
 شد آن جمله قوم شقاوت شعاع
 ز تاراج شان مال زیباقتند
 در آنجا امیران عالی مقام
 سدا کنور آمد در آن سوزین
 چو مردان با غرانه و توقیر بود
 اشارت نمود اندران سوزین
 دزان زمره دشمن نابکار
 شریک است و بی باک و مفسدان
 به تیر و شان گوشمالی و بهیم
 شود کنده از پنج میخ فساد
 به پیکار با قوم مفسد کمر
 بهجوم آورد و خلق بر ناو پیر
 ز آئین این قوم بد انصرام
 بپشتن قوم اهل عساد

لفظ در زبان مقام کرد
 در بند است

با وقت شهزاده تیزهوش
 بفرمود تا گردان در زمان
 همه مفسدین اقبل آورد
 بفرمان شهزاده کامگار
 شنیدند چون این خبر مفسدین
 فراهم نمودند جمع کشیر
 هم از نام و رنگ هم از خونا جان
 چو فوج شهنشاه در راه بود
 بر او دشمنان نجیب رنجیدند
 بستند بر گرد لشکر حصار
 چو افواج شاهی دران جایگاه
 به پیکار کردند شمشیر تیز
 ز شیران پیکار هر یک سوار
 زدشمن بکشتند خلق کثیر
 لکن فوج مفسد که بد بشمار
 با بنوه خود راه کردند بند
 چو این قصه دیوان اهل کمال

با تمام این کار شد سخت کوش
 یک فوج با تو پنهان در وان
 بشمشیر از جسم شان جان برد
 روان شد ز جانشکر نامدار
 بستند باز از شرارت میان
 شد آماده جنگ غرور و کبر
 اگر قند در دست تیر و گمان
 سوئی رتبه میرفت مانند دو
 به پیکار شبه خنجر آهینختند
 بمیدان نمودند پا استوار
 ز هر چار سو دید سوار
 شدند از غضب گرم اندر ستیز
 دو دسته در آویخت در کارزار
 تپ تیغ کردند جرم غصه
 بماندند ران معرکه استوار
 از آن شد دل فوج شاد و دوش
 که بدرام نامش به لفظ دیال

لعل چو دیوان هم زمان

در آنوقت نازک ز قاصد شنید
 روان شد بفوجیکه همراه داشت
 گرفته به کف خنجر جانستان
 برانبوه دشمن چنان حمله کرد
 از آن قوم مفسد سرانرا بکشت
 پریشان ز بیم کردانبوه را
 همه فوج شاهی که محبوس بود
 چو از مفسدان کس بیدار نماند
 روان کرد لشکر از آن جایگاه
 در آنوقت دیوان اهل هنر
 دلیرانه با چند مردان کار
 در آنجائی پوشیده بدجا گیر
 ز بیم دلیران فسیح و زمند
 چو دیدند کان شیر خبک آزما
 ز انبوه فوج دستا همراه او
 گرفته به کف خنجر جانستان
 در آنوقت نازک سواران چند

بدفع عدو سوئی لشکر دوید
 بیدان هیچا علم بر فرشت
 چو شیران خوشخوار لغزه زنان
 که از خاک حبش بر آورد گرد
 بخنجر همه مفسدانرا بکشت
 بهر داشت از راه آن کوه را
 بر آورد از دام اندوه زود
 فلک گرد نکبت برایشان نشان
 سوئی موضع رتبه باخ و جاه
 دوسه میل ز فوج بدپشته
 بهمیرفت آن سرور نامدار
 گروهی از آن مفسدان شیر
 بکنج سلامت مکان داشتند
 بیای خود آمد بدام بلا
 نه کس دوستدار هواخواه
 رسیدند بر سر همه دشمنان
 رفیقان دیوان خیر و زمند

ز راه رفاقت کشیدند یا
 به نزدش کس نزد و شداران
 مگر آن جوانمرد فرخنده کیش
 به تنهایی آن فرسوس جنگجو
 فشرد از شجاعت قدم بریز
 علم کرد و شمشیر خار اشکاف
 از آن سفندان چند کس با کشت
 مدد کرد و آخر همچو کوشید
 ز هر چار سو همچو غولان هست
 چون ناچار شد بر زمین سر نهاد
 سفر کرد با آبر و از جهان
 ز ملک جهان گوئی نیکی ببرد
 بهجت برفت از جهان نیک نام
 چو از قتل دیوان باغ و دستان
 به پیچید بر خود دران پیچ و تاب
 بران مستعد شد که با فوج خویش
 کند در همه سفندان قتل عام

بر قند از خوف جان جا بجا
 کس از عسکaran و یاران نماند
 نخبید چون کوه از جایی خویش
 نه ترسید ز انبوه قوم عدو
 به پیکار مردان ارباب کین
 به قتل شیران اهل گزاف
 بر اعدا همیکرد و حمله درشت
 بران پهلوان مرد و شمشیر گیر
 برانمرد تنها کشتادند دست
 سر خویش در کار سر کار داد
 مکان از جهان کرد در لامکان
 بجان آفرین جان شیرین سپرد
 برودان نام آوران نیک نام
 خبر یافت شهزاده نوجوان
 دران غصه چون برق کرد خطرات
 اند بهر دشمن گشتی پائی پیش
 بگیرد ز غارتگران انتقام

بدین غم بنهاد پا در رکاب
 به تیزی و تند ی رسید آنچون
 در آن قوم بی باک بنهاد تیغ
 گروهی شیرانگیر بدخواه را
 سر سرکشانرا بختی سپرد
 بران فرقه ظالمان ظلم کرد
 بهر بقعه هر خاندانرا بسوخت
 چو از قتل یوان عالی وقار
 جوانرا با فنوس غم یاد کرد
 بگرش مهارچه شد اشکبار
 چو شهزاده شیردل شیر مرد
 بحالش مهارچه شد بهربان
 بدینسان فرستاد فرما بخش
 که چون شیر سنگ است شیر دلیر
 و بدو آدمی ببردان جنگ
 چو آن پور دل بند فرزندت
 ده از ملک ملکی بجا گیر او

بز قمار شد تیز چون ماهتاب
 چو پیک اجل بر سر مفسدان
 نکر و اندرین کار لختی دریغ
 بنزدان ریخ و الم و داد جا
 خم از گردن شان شمشیر برد
 بر آرد و از خاک بدخواه گرد
 لیکن را بکشت و مکانرا بسوخت
 خبر رفت نزد شبه نامدار
 بهیچ دالم و مبدم یاد کرد
 برو کرد و از دیده گوهر شمار
 دلیرانه با باغیان جنگ کرد
 فرودش بنام آوران بخش
 بنام سدا کور سر خنده کش
 بمیدان جنگ وری مثل شیر
 بشیران کند جنگ مثل نهنگ
 بدو از ازل بسته پیوندت
 که افزون شود عز و توقیر او

چو مال تو اندر جهان مال است
 چه باشد اگر جانشینش کنی
 بدستش سپاری ببلطف کمال
 ملک خود او را کنی جانشین
 بدنیان کنی گر تو تو قیر او
 ز درگاه ما هم بدان شیر خبک
 چو فرمان شانه نشسته حق نبوش
 بر آشفست و گفتا که رنجیت را
 منش کرده ام صاحب ملک مال
 منش داده ام هر چه دارد بدست
 چو لاهور بان شکر حبس گنج
 نمودم حایت پیر کار او
 گزیدم من او را بدوز زمین
 نهادم گاه سری بر سرش
 بد کرد و مشرق قت رنج و الم
 ز گنجینه زر نکردم دریغ
 مناسب چنین بود کاندز جهان

درین دهر جاه تو ابله از دست
 ملک و خزانه امینش کنی
 کلید همه گوهر و گنج و مال
 سپاری بدو ملک مال زمین
 و بهی کشور خود بجا گیر او
 به انقدر گرد و عطا بد رنگ
 سدا کو را ز قاصدان کرد گوش
 غرض چیست از دولت و ملک ما
 منش کرده ام مال بلاء و جلال
 منش داده ام نزد او هر چه هست
 گرفتم ز دشمن سپردم بدو
 بسر حمله برداشتم بار او
 بالفت بدادای خوشیستن
 نمودم به پنجاب نام آورش
 دلش خوش نمدم بهنگام غم
 شدم گوهر افشان برو همچو میغ
 پیشم بستی بخد مت میان

نمودی ادا شکر احسان من
 خوشنژاده شیر سنگه پوراوست
 ز گنج خودش مال دولت دهد
 ز ملک خودش ملک سازد عطا
 تسلط بملکم چرا می کند
 بدین حیلہ آن شاه دوز من
 کند پور خود را بمن چیره دست
 منم پیوه زال پیر و ضعیف
 فاده بگوشه بحال زبون
 سخاوتهم که در زندگی مال خویش
 بدینا سپارم بدست دگر
 اگر چه زخم لیک در وقت کار
 ز قاصد چو بشنید شب این جواب
 ز کم فہمی آن زن حبس گجو
 چو بد رشتہ نازک اندر میان
 ولیکن ہمیدشت در دل خیال
 چو گردن کش است آن زن پر غرور

فرودی بملک چہا شان من
 سچشمش عزیز است و منظور اوست
 بہسندگہ قرب غت دهد
 کہ بہت او شہنشاہ کشور کا
 چراہر سر من جفا می کند
 بنخواہد کہ گیر دز من ملک من
 بگیر دز من مال من ہر چہ بہت
 بتن ناتوان بہ قوت نحیف
 دے چند ہمان بدنیائی دول
 ہمہ دولت و جاہ و اجلال خویش
 تہی کیسہ مانم ز غسل و گہر
 قدم مثل مردان کنم استوار
 ز غصہ بدل خور و بس پیچ و تاب
 بر سجید شہسہہ نیکو
 نیادر دلفظ دگر بہر زبان
 کہ آن بیخود را دید گوشت مال
 پراز جہل خالی ز عقل و شعور

نه پيچد سرش را باز و نه دور
 برين قصه گذشت چو چنډا
 که رانی سد کنور ایل غرور
 همه انتظام محبت گسيخت
 رخ آورد و اندر ره دشمنی
 بانگر نیز حُب است جامی پناه
 همان قصبه بدین کز قدیم
 بانگر نیز داد است و خواهد چنین
 ملک شهنشه کناره کند
 مهاراجه چون این سخن دگوش
 بفرمود تا آن زن پر خور
 چو آمد نخدمت زن هوشمند
 که تواند زین وقت و عمر ضعیف
 بدینا چرا عقد دل بسته و
 چرا از ره جیل رنجیده
 بانگر نیز خود داده ملک خویش
 کنون هم اگر از ره انکار

بهرودی به مال دنیا همچو مور
 خبر اینچنین داد قاصد شاه
 سراپا شد از راه اخلاص دور
 چو بیکانه تار قرابت گسيخت
 بنادانی و جیل و کبر و منی
 در آنجا فشر دست پائی پناه
 تعلق برود داشت بخوف و بیم
 که خود هم رود اندران سرزمین
 بد آنرومی تسلیم گذاره کند
 و جوش غضب کرد چون بر جوش
 بهرودی شود حاضر اندر حضور
 بدو گفت تا منتهی ارجمند
 که کمزور هستی چو مور خفیف
 دل خود بدین آب گل بسته
 بخود این ندلت پسندیده
 ز فرزند داری دل خویش ریش
 بفرمان بری پاکنی استوار

لا
 چو پناه نصیب

نایبی سر از خط فرمان من
 به پورم که فرزند تو هست یتر
 بجز من نداری بکن هیچ کار
 نداری هوای منی در داغ
 نهی پا اگر در طریق خلافت
 شوی خوار و بے آبرو در جهان
 سدا کنور چون این سخن گویش کرد
 چو غنچه فرو بست لب از سخن
 نه ز اندیشه و فکر دادش جاب
 ز تقریر چون غنچه لب کرد بند
 گشت از شهنشاه والا اسید
 همی ماند در فکر جان زو شب
 بران شد که پوشیده از بادشاه
 از نیجا سلامت برد آبرو
 برین غم پوشیده ز اهل جهان
 که مخبران صداقت شعاع
 بر افروختن شمع زین خبر آخون

بسر بر نهی بار احسان من
 به بخشی ز هر ملک الماک چیز
 ز دور گاه من باشی امیدوار
 بر افروزی از صدق روی چهر
 کنی سینه خود نه از کینه صاف
 بخواری روی چار سو در جهان
 بر آورد از سوز دل آه سرد
 چو تصویر لب نشد لغزه زن
 چو ابر سیه کرد دیده پر آب
 که ماند ز شبه این خطا بش پسند
 شد از سود خود سر بر نا امید
 گرفتار زندان رنج و تعب
 بگیرد سوی ملک انگیز راه
 ز دست مهاب را راجه جنگجو
 بر آمد لغزم سفر از مکان
 بگفتند این حال باشه یار
 که از غصه شد چهره آتش فشان

بفرمود با فوج جنگ آزما
 بهر جا که یابند بند سخت
 بحکم شهنشاه عالیجناب
 بفرقتن سپیدن مثل قضا
 چو حاضر شد آن بیوه هوشمند
 بهارچه او را برنجیهر کرد
 بفرمود تا فوج زورآوران
 بگیرند از خانه اش هر چه هست
 بیاورند از آنجا زروال و گنج
 مسکنش با ملک شهر و دیار
 همه عالمان سداکنور را
 برانند از آنجا بجور و ستم
 بقلعه گیرند که مادای اوست
 بزور آزمائی گشایند دست
 روان گشت چون فوج باک زو
 ردار و به قلعه گیرند رسید
 ولیکن نه مفتوح شد آن حصا

که گیر و بزودی سداکنور را
 بحالش تشد و سپند سخت
 سواران نهادند پا در رکاب
 نمودند در قید غم مستبلا
 بدرگاه شاهیست ارجمند
 درین کار یکدم نه تأخیر کرد
 شود بهر تسخیر لکش و آن
 گشایند هر گوی و مال دست
 بکنجینه شاه بیدست رنج
 بدست خود آرد مردان کار
 که مستند فرمان دژان جابجا
 بگیرند از ایشان زروال بهم
 دران جای که خاقان جایی است
 بشیران ستیزند چون پل است
 بحکم شهنشاه اهل ظفر
 به تسخیر آن کرد بهر مزید
 بهر پنجه زور مردان کار

حکایت
 از
 شهنشاه
 که
 به
 قتل
 رسید

دران قلعه بد قوج مردان جنگ
 در قلعه بستند اهل حصار
 فشانند آتش ز بام فلک
 چو توپ کلان بهر فتح حصار
 بناچار و رماند در حال خویش
 با خر نوشتند این حال زار
 ز مضبوطی قلعه و سامان جنگ
 با ظهار مالش شبهه ارجبند
 که با قوج مردان اهل نبرد
 به بندوق و اتواپ آتش فشان
 ز اتواپ شاهی چنان توپ ها
 برد همه خودیل نامدار
 سداکنور را نیز بهره برد
 بفرمان شاهنشاه حق پسند
 چو شیران بران سز زمین حمله کرد
 سخت از همه در و مال رسید
 برافشانند آتش لشکر و دیار

به پیکار مردان کمر بسته تنگ
 بدیوار کردند پای استوار
 چو بر تکیه بار و شتر یکبیک
 نمیداشت آن لشکر شهریار
 که پاندران ره نیرفت پیش
 بدرگاه شاهنشاه نامدار
 خبر داد بشکرش بهید رنگ
 چنین داد فرمان بدیوان چند
 برون آرد از خاک بدخواه گرد
 بسوزد همه خرمن دشمنان
 که باشند با کوه جنگ آزما
 با انجام مقصود فتح حصار
 که او ملک خود خود حواله کند
 روان شد چو دیوان دیوان چند
 بر آورد چون باد زان خاک گرد
 دران جایگاه کرد محشر پدید
 بهر جا در افکند برق شرار

روان جوئی خون کرد هر چار سو
 باخو چو شد دشمن از جنگ تنگ
 چو دیوان بران مملکت قبضه کرد
 نمود انتظامش بعدل و کرم
 وزان پس بدان کوه گردان
 چو برق شتابنده شد نیز گام
 گرفت از سد کنور الماک او
 بهر خط داد شجاعت بداد
 وزان پس یک شبی گذشت ایاس
 بشد شامل لشکر باو شاه
 بران قلعه و شهر گرفت تنگ
 بهر جانبش فوج مامور کرد
 بهر چار سو توپخانه نهاد
 از هر توپ آتش فشان نمود
 بهر کنگر آن حصار بلند
 بهر برج و مینار پیکار کرد
 باخو قیام شهر و حصار

در حیم عدوان یل حبس گجو
 بدیوان سپرد آرا ایگان بید رنگ
 جهاندار ناند از غم و رنج و درد
 بشادی ر بود از جهان رنج و غم
 بهر جا و هر قریه و هر مکان
 چو غور شید رخسده کرد انتظام
 بفران شایسته حبس گجو
 بهر دست نقد مروت نهاد
 بوئی مکی می شد آن حق شناس
 جو انور دیوان شجاعت پناه
 بدشمن بهر حمله میکرد جنگ
 حصار عدو و جمله محصور کرد
 بناورد داد تهور بداد
 ز گردون گردان بر آورد و دود
 پیانی کند سلسل فگند
 ستیزه بهر خشت دیوار کرد
 بدیوان نوشتند باز انکار

در احوال است سدا کنور بود
 در احوال است سدا کنور بود

که با ما غریبان خصومت چرست
 سدا کنور رانی که آقائی است
 بحکمتش همه جان نشان بوده ایم
 نداریم تا هست در دست تیغ
 ز دشمن بگیریم سرمان بهیم
 کنی جنگ با ما عبث صبح و شام
 بنجیم ما هرگز از جانی خویش
 فرستی اگر خط آن نامدار
 نبردی ازین شهر بیرون ایم
 دوباره نداریم با جنگ کار
 بوجه مال و خزانه و بهیم
 ز قاصد چو دیوان شنید این سخن
 فرستاد نرد سدا کنور کس
 بنام قلعه دار نامه بخاست
 اگر آن زن جابل بوالفضل
 بگفتا ز من این اجازت چرست
 اگر ز در و در و بازوی خویش

چرا این چنین ظلم و جور و جفا است
 ز مدت درین ملک فرمان است
 بفراوان او یک زبان بوده ایم
 ز پیکار مردان جنگی دریغ
 سرتیغ بر فرق مردان بهیم
 که ما مور مغذ و ربا شد مدام
 بجز حکم فرمان آقائی خویش
 به مضمون تحویل شهر و حصار
 وزین جنگ پیکار کی شویم
 سپاریم در دست تو این حصا
 به تحویل تو تو پنجان و بهیم
 ز غصه به پیچید بر خولشتن
 وزین حالتش آگهی داد و بس
 که گرد ازین کار آن قتم است
 نکر و از خودی حکم دیوان قبول
 که در ملک گیری شجاعت روست
 کند جنگ دیوان فروخته کیش

مردان میدان بگیرد حصار
 که در ملک گیری شجاعت بیست
 بدین فوج این لشکر بے حساب
 ندارد امید از من سینه ریش
 نخواهم که من دشمن خویش را
 چو تزد یک دیوان سید این پیا
 غضبناک گردید زانکار او
 پی خور و نش آب و نان بند کرد
 نه آبش ساند و نداشت طعام
 چو ماندند در آن حال آن پیر زال
 شد از بی طعامی تنش ناتوان
 در آن رنج و غم دستش از کار ماند
 تسلیم آن قلعه و قطع نبرد
 همان خط بدیوان حواله نمود
 چو دیوان شد از سد انور یافت
 فرستاد و مکش درون حصار
 چو آن نامه نزد قلعه دار رفت

بشیران هیچ کند کار زار
 نه هر زور بازو می همت بیست
 چراست دیوان پین اضطراب
 که از دست خود خود و هم شهر خویش
 و هم خود بکاشانه خویش جا
 ز کار سد انور شد تلخ کام
 تشدد در واداشت در کار او
 ز فریاد خوانی زبان بند کرد
 نمودش ازین هر دو ناشاد کام
 برنج و باغوس درد و ملال
 ز سوز جگر سوخته جسم و جان
 بناچار دست از ریاست فشانده
 به لشکر کی نامه تحسیر کرد
 بخاطر از آن درد و غم بر فرود
 بزودی به فتح حصارش شافت
 پیاخ برون مانده امیدوار
 ز گلزار آن سزین خار رفت

به تمییل کشاد باب حصار
 چو در شهر شد دخل مردان جنگ
 همه پاران کشور کشاد
 چو دیوان بزرگین ستیا
 بزود می مملکت شد دخل
 چو رفت اندران قلعه گردونک
 دران مخزن بی بها قبضه کرد
 زانقسام هر تحفه و مال و زر
 از ان قلعه پر یست انبار
 زانواع اجناس سامان جنگ
 هم از خنجر و تیغ و تیر و کمان
 بدست آیدش مایه بی شمار
 چو دیوان چنین دولت و مال یافت
 چو آمد بخدایت همه مال و گنج
 بهارچه چو آن همه مال یافت
 شکفت از دست چو گل در چمن
 کی محبت راست بارود و جام

نشد مرکب باز در کارزار
 چنان بشارت نمودند تنگ
 بشارت بردند آن شهر را
 فلک را بفران خود پست یافت
 عدو جا بجا گشت خوار و ذلیل
 که با چرخ میسود سر محمود کوه
 بامان و گنجینه با قبضه کرد
 زیا قوت و مرجان و لعل و گهر
 نمود از طلا جمع خنده و ار
 ز سامان ناور و توپ و تفنگ
 هم از گوله باروت و گرز و سنان
 که آید به پیکار مردان بکار
 گرفت و سوئی شاه و الاشت
 بدرگاه شفه داد پیداست پنج
 خزانه بیازوی اقبال یافت
 چو بلبل شد از شوق گل نغمه زن
 بعیش طرب ماند هر صبح و شام

عطا کرد خلعت بدیوان چند
وزران ملک با شیر سنگی صند
و مال که شهری است نیکوترین
در ملک سد انور نیکو نهاد
سد انور را بی لهرمان شاه
نه المشرق کیسه نه ملکین است
بدان خوار می و دولت و رنج و غم
دو سه ماه در حبس محبوس ماند
پاخر نمود از زمانه سفسه
بجست بجهان آفرین جا سپرد
وزران پس بنحیت ابل ظفر
که در ملک کابل محمد عظیم
وزارت بدورینت تازه یافت
سپرد است در دست و اختیار
چو داد است آن شاه روشمیر
نشست بر پند عز و جاه
دران مملکت هر چه خواهد کند

نمودش ز لطف و کرم بهره مند
بدوشش گران بار احسان نهاد
بر روی زمین شک خسلد برین
شهنشاه عالم بشهزاده داد
آهید ست و از همه مال و جاه
بحکم خدا دل به افلاس بست
دران حال افلاس و درد و الم
گر قمار زندان افسوس ماند
بمقید بزدان رنج و ضرر
بهر رنج و غم بیسج باخ و نبرد
ز کابل چنین تازه آید خبر
بشد که سروری شد مقیم
ستاره باوج سعادت تباقت
شهنشاه کابل پیر کار و بار
ز نام حکومت بدست و زیر
در آنجا وزیر وزارت پناه
که مانعش نیست در نیک و بد

ای خنجر
خنجر

چو دار و حسد از دل جان زیر
 بدل داد از قلع کشمیر داغ
 بنخواهد که جنگ آزمائی کند
 دیار یک شاهنشاه اهل تخت
 حد و بار دیگر بدست آورد
 بدین غرض آن دشمن خامکار
 ز شیران جنگی سپاه گردان
 فراهم نمود است تزدیکش
 بدینسان فرستاد او آتش
 که چون فوج اسلام بهر جاد
 کسانیکه هستند جنگ آزما
 براه خدا جان فدای کنند
 بیایند و بهر خدا سر دهند
 چو هستند سکهان چنین چیره
 نمودند دست تسلط دراز
 گرفتند کشمیر خست نصیر
 پشاور که بد ملک مادائی شاه

بسر کار شاهنشاه شیر گیر
 بسوزد و سوز جگر چون چراغ
 بکشمیر کشور کشائی کند
 گرفت است از وی بیازد می سخت
 بیازد می شیران شکست آورد
 بیاراست لشکر پسر کارزار
 بهادر یک فوج جنگ آوران
 نهاد است دور ره جنگ پیش
 بهر جا و هر شهر و ملک و دیار
 بسکهان پنجاب دارد عناد
 بهادر دلیران کشور کشا
 سر دشمن از تن جدا میکنند
 بدو نیز از سیم و از زر دهند
 شب و روز از نشه پندار است
 بملک شهنشاه گردن فرار
 ز دست جهاندار رو نشنمیه
 پسرند سرور می جا شاه

شدند اندران خطه سگها و خیل
 بهر سال گیرند ز اینجا خراج
 بمنگیره و خطه و پیره جات
 درین صورت آن به که مانند گان
 بمردی ز سگهان کشیم انتقام
 که در مرگ هم زندگی سود هست
 رخ خود اگر زین جهان تا قسیم
 و گر زنده ماندیم ملک آن است
 چو شد شهر پنجمین استبار
 همه از تعصب برون آمدند
 هجوم دلیران فرون از حساب
 همه غازیان جلالت شعار
 فتح خان چو لشکر بیاست است
 مناسب که شامشبه نامور
 برایشان کند حمله مانند شیر
 چو بشنید این حال حیرت مال
 بفرمود تا فوج مردان جنگ

تصرف نمودند بی قایل و میل
 نذازند با حکم شه احتیاج
 گرفتند سگهان قیام و ثبات
 خدا اندرین کار سازیم جان
 چو مردان بعالم بر آریم نام
 بهر حال این کار بهبودی است
 شهادت بحکم خدا یا قسیم
 بفتح و ظفر غزت و شان ماست
 خبر یافت ز دطلق شهر و دیار
 بمیدان طلبکار خون آمدند
 بجستی نهاد است پاد در کاب
 بمیدان جنگ آوری جان شمار
 شر را ز غضب در دلش غصه است
 به پیکار او حجت بند و کسه
 کند دشمنان را بر سر خپه زیر
 مهاباده رنجیت فرخنده فال
 فراهم شود نرد شه پید رنگ

زهر جادو لیران میسر و زمبند
 ز لیمان جالند هر و تهل کپور
 بیایند سوئی پشادر و روند
 فراهم چو شد لشکر بقیاس
 روان گشت با فوج اهل ظفر
 ز راهی گذشت و گذشت از چاه
 چو آمد ز دریائی چلم برون
 در اوقت بدسند دریا چو ش
 بگرداب حیرت فردماند شاه
 نه موجود کشتی که گردد سوار
 دران جا نگه کرد چندی قیام
 شناور یکمرد اهل خبر
 درین کار مامور نه بود شاه
 زانبوه بدخواه آر و خبر
 ز تعداد دشمن بگیرد حساب
 ز هر موقع جنگ جاؤ مکان
 خبر جوید از جمله بالا و پست

بیایند نزد شه ارجمند
 دلیران و شیران نزدیک دور
 براه سفر خیمه بیرون زنند
 بدرگاه شاهنشاهی شناس
 ز سندگان خویش با کز و سر
 گذر کرد چون با دزان پیر و آب
 سوئی سند شد و و لشکر همون
 همیکه و چون بر جوش و خروش
 که از هر طرف بود و در راه
 گذر ز آب دریا کند شهر یار
 دلیرانه بالشکر خاص عام
 بکار شنا آدم نامور
 که جوید سوئی فوج بدخواه راه
 خبر جوید از حال زیر و زبر
 شود زان بهوش و خرد کامیاب
 بخوبی دران کوه جوید نشان
 ز احوال آن سرزمین هر چه هست

بفرمان شه مرد قاصد شتاب
 سفر گردانند باد سموم
 بچشم خرد حال اعدا بدید
 گفتا که انبوه قوم شریر
 بدارند بر کوه همیری قیام
 بسوئی اهل شوق دین رهنمون
 همه غازیان شجاعت پناه
 همه شیر مردان شمشیر زن
 همه اهل پیکار و اهل جهاد
 چو آیند هر روز از هر مکان
 در آنجا از انبوه قوم شریر
 بگردانند شان محمد عظیم
 چو او نیز شال شود با گروه
 بیایند جولان کنان جی شاه
 مناسب که شاهنشاه نامدار
 که تا حال زین حمله شان غافل اند
 توقف کند گر شبه نامور

گذر گردانند کشتی غدا آب
 بگرمی و نیری دران مرز ولوم
 وزیران سپه نبرد شهنشاه رسید
 سراپا مسلح بشمشیر و تیر
 به پیکار بسته کمر خاص عام
 تپی کرده خاطر زدنیای دین
 همه نانداران با غرور جاه
 همه پهلوانان لشکر شکن
 همه نقشه جوئی سراپا فساد
 دلیران پیکار مردان گلستان
 شود و مهیدم اجتماع کثیر
 هنوز است اندر نو شهره مقیم
 بجنبند همه فوج اهل شکوه
 بیدان پیکار جویند راه
 کند پیشبندی درین کارزار
 از پیکار شاه جهان غافل اند
 درین جنگ باد دشمن خجسته

له پیری نام تمام

سوره ۱۲

هجوم و گر جمله اعدا کنند
 چو آگاه زمین حال شد شهریار
 بدریاد را ایند جویند راه
 آخر چو خستند راه گذر
 اگر چه از آن آب جویشان سپاه
 مگر با نصد از پهلوانان جنگ
 بسا عل نبردند کشتی ز آب
 چو آن فوج با جد و جهد مزید
 در آندم شهنشاه گیتی فرو
 بدشمن کشی کرد سامان درست
 چو مصر بیدان قدم کرد و نیز
 چون نزدیک تر شد عدو را بدید
 که بر کوه چون کوه دارد قیام
 بفرمود تا جمله مردان جنگ
 عدو را بیکدم نه فرصت دهند
 چو دارو عدو اندرین کارزار
 چنان جهد مردان لشکر کنند

بروی زمین خشر بر پا کنند
 بفرمود تا جمله مردان کار
 که پایا باز آنجا رود و بادشاه
 گذر کرد و آنجا شهبانامور
 سلامت گذر کرد و بادشاه
 بماندند در آب شل ننگ
 نشستند در آب شل جاب
 سلامت زد و ریا بسا عل سید
 بشکرانه پیش خدا سجده کرد
 به پیکار مردان کمر بست چست
 در آن دشت چون با شد گرم خیز
 همه لشکر جنگ جو را بدید
 گرفته در آن جای محکم مقام
 ندارند در قتل دشمن وزنگ
 بگردن کشان تیغ بر آن نهند
 با مداد یاران خود انتظار
 که گرد و باهل مدو راه بند

ز راهی که آید محمد عظیم
 بجنگ فراموش عالی مقام
 اشارت چنین کرد شاه زمن
 رود سومی نوشهره بخونی و هم
 بنخل سواران چنین گفت شاه
 بزودی سومی پشت دشمن روند
 کند گردان سمت دشمن فرار
 وزان پس به شگورسها گفت
 به فوج اکالی که همراه اوست
 علم تیغ ساز و بفرق مد و
 وزان پس جهان سنگه سردار
 که او نیز با فوج همراه خویش
 به شگورسها گشت و کار تنگ
 غرض رفت چون فوج در نیمه
 فرو ریخت خود را ز کوه بلند
 چنان حمله آورد چون شیر نه
 دلیران بلند به تیر و تفنگ

دران راه باشند مردان مقیم
 که در دهر و قوره اش و نام
 که او با الار دلی پیلتن
 شود جنگجو با محمد عظیم
 که باشند بر دشمنان سد راه
 کنندش ره آید در رفت بند
 کنندش بشیر بران فکار
 که اول کند حمله بر کینه خواه
 کشد از تن دشمن شاه پوست
 کند جنگ بال شک جنگجو
 بفرمود سلطان کشور کش
 رود بر سر کوه از جمله پیش
 کند همچو مردان بید خواه جنگ
 بشدند دشمن کینه خواه
 به پیکار یکسان سپید و زمند
 که آن کوه را کرد زیر و زبر
 به مردان پیکار کردند جنگ

این فوج بیاند
 و ستوده نام فراموش
 پیکار با صاحبان
 فوج با ده بود
 الا در صاحبان
 فوج سبکی بود
 فوج سواران در عهد
 صاحب جنگ با
 شکست و خطا
 به فوج
 اکالی

نکرده افغان آینه تیغ
 دران سحر که همچو پیاپی است
 چه بد فوج اعدا بجای بلند
 سواران که بودند پادور کیب
 زخون بلند می اعدائی خویش
 باختر چنان شد عدد و چیره دست
 و صد کس ز سکهان جنگ دران
 چو شد قتل شکور سها سنگه هم
 در آندم اکالی سمداری شدند
 مهران شگه چون دید ز مگونر حال
 بیا و سخت با قوم زور آوران
 که افغان بشور و فغان آمدند
 مگر چونکه از نیر محمد روح گشت
 بکهان چنان گشت دشمن دلیر
 تبه تیغ شده لشکر بے شمار
 چه شبه اینچنین حال شد بدید
 اکالی سپیدار پهلوانام

ز جان دادن و هم گرفتن تیغ
 بجنگ دلیران کشت و زد دست
 در آن سحر که داشت پائی بلند
 پی جنگ ایستاده اند ز شیب
 از اینجا می هلاک ز قند پیش
 که در فوج سکهان در آمد شکست
 بناچار در جنگ دادند جان
 بیدان پیکار بادرو و غم
 همه تنگ ان جان نزاری شدند
 دلش گشت پابند رنج و ملال
 بر دنگی کرد کار آنجمنان
 وزان شیر میدان بجان آمدند
 ز مجروحین پشت لشکر شکست
 که هر لحظه میگرد پیکار شیر
 تسلط دران بوستان کرد غار
 بزودی باد او لشکر رسید
 که بدر و جنگ آورد و نیکام

مردان شایسته مامور کرد	که آرد دل شمنان را بدر و
اگر آن بهادران نامدار	دران کار که زود آمد بکار
چو یک زخم آن قوم بے رحم خورد	ز دنیا بسوی قیامت برد
ز قتل چنین مرد اهل نبرد	همه قوم سکه حوصله است کرد
بدست کس زور و قوت نماند	بن تاب و درد دل شجاعت نماند
ز میدان دویدند و دادند پشت	هر سان از ان حمله نامی درشت
دران حال سخت اهل نبرد	بفوج نجیبان چنین حکم کرد
که گرد و بفروریان سدر راه	دو باره کند جمع فوج و سپاه
با فوج پیران این حکم داد	مهاراجه رنجیت عالمی نهاد
که در کار سوار میند و کمر	کند فوج را جمع بار و گر
غرض با همه جد و جهد کمال	بدان محنت و درد و رنج و ملال
فراهم شد آن لشکر خوفناک	ز شمشیر جنگ دران خورده پاک
با خرمیان لشکر جنگجو	که بود ایستاده به پشت عدو
به مردانگی بر عدو حمله کرد	بدانسان که شد جوشن خواه سر
مهاراجه چون اینچنین جنگید	عدو را بجنگ وری نگ دید
بفرمود تا فوج جنگ آوران	کند حمله بر زمره دشمنان
بپشتاندا آتش بروئی عدو	بر نیزه و پنجاک آبرو س عدو

چاپ شد در سال ۱۳۰۵
در زمان سلطنت بهادر شاه
چاپ شد در سال ۱۳۰۵
در زمان سلطنت بهادر شاه

بچستی همه فوج مردان کار
 بفرمان شاهنشاهی اهل تخت
 دلیران بسز پنجه کردند زور
 دو طرفه چو آغاز پیکار شد
 پنه جنگ طاقت با حقان نماند
 براه هزیمت نهادند پا
 نهفتند خود را بکوه و بغار
 ظفر یافت شاهنشاهی جنگجو
 ز رومال بدخواه تاراج کرد
 و گز فوج کوشید بعد مان شاه
 بره چند کشتی ز مردان فوج
 چو بود آن همه فوج فوج عدد
 ز دریا میرفت سومی غنیمت
 برو حمله کردند مردان جنگ
 چو آن فوج بدخواه در آب بود
 چو پی در پی از توپ تش و فشان
 ملک پنهان گردن نشان یکست

به بند دگر باز در کارزار
 همه فوج در جنگ کوشید سخت
 چو دریا دران کوه کردند شور
 دل دشمن از کار بیکار شد
 غرض در تن دشمنان جانماند
 نگشتند زان بعد جنگ آزما
 هر اسان ز شمشیر مردان کار
 بخواری می زمینان بر و شدند
 عدد و رایک تقیه محتاج کرد
 بسوی نوشهره با کرام و جاهد
 روان دید بر آب دریا چو موج
 مددگار آن شد و جنگجو
 شتابان بحکم محمد عظیم
 بد استو نهادند توپ و تفنگ
 دران معرکه سخت بی تاب بود
 غلور روان گشت بر دشمنان
 که آن جمله کشتی بدریافت

نماند اندران آب در یک زمان
 یکدیگر فلک اندران آب سرد
 دوران آب بر باد شد خاکشان
 محمد عظیم از چنین رنج و غم
 به بند غم و غصه شد مبتلا
 رخ خویش بر تافت از راه جنگ
 رخ آورد از آنجا بسوی وطن
 همه فوج افغان که آمد بکار
 در سکهان چو اندر شمار آمدند
 یکی ز میان بود فیروز خان
 دوران زمره کشتگان کشته شد
 چو فتح و ظفر یافت از کردگار
 با فوج خود در پناه رسید
 چو یار محمد دران سرزمین
 بخدمت درآمد نگون کرده سر
 به حالت مہاراجہ شد مہربان
 پناه در بدو داد و بار دیگر

کشتی دہم اہل کشتی نشان
 عدو را با فوسن غم غرق کرد
 شد از جان ہی جسم غمناکشان
 کہ شد لشکرش غرق بحرالمہم
 دیگر پائی مہمت نماندش بجا
 نورزید اندر ہر مہمت درنگ
 گرفتار در قید رنج و محن
 زیادہ دودہ بود ہر سہ ہزار
 فقط پانصد و دہزار آمدند
 شراکین سردار غارت گران
 بشیر جنگ آوردان کشتہ شد
 مہاراجہ رنجیت عالی تبار
 در آنجا مہتاب حکومت کشید
 بحکم چاندار بدجانشین
 بتعظیم شامہنشہ نامور
 نزد دوش بابل چہان عزو شان
 نمودنش لطف و کرم پیرہ دور

دزدان پس شهنشاه گیتی نورد
 چو آمد به لاهور با غر و جباه
 بتقریب آن قلع کا بدست
 برافت اندر خلق گنج گران
 به بت خانه و مسجد و خانقاه
 چو ابر گهر بار بارید زر
 دزدان پیش مردان کار آزا
 ادحق صدق و ارادت نمود
 در آن شهر زرد و ادب سار
 بفرمان آن شاه روشن دماغ
 چو آن شهر خالی زد یوار بود
 بفرمود شاه شهنشاه مهربان
 یکے پنجه دیوار تاجیم کنند
 عمارت بود پنجه مانند سنگ
 بود سخت دیوار و محکم حصا
 محصله حصاری چو کوه بلند
 بهر ابله کار و بهر کار دار

رخ خود سوی شهر لاهور کرد
 چو باد صبا زد و طے کرد راه
 شهنشه به بزم سرت نشست
 چو ابر گهر بار و بحر روان
 فرستاد زرشاه گیتی پناه
 بهر قطره بخشید گنج گهر
 بامرت آفرین صدق و صف
 چنین عقیدت بدر بار سود
 در افتاد در جمله بازار
 شد آن شهر روشن چو روشن چراغ
 سرپا رعیت در آزار بود
 که برگرد آن شهر عالی مکان
 که همسر بود با سپهر بلند
 که از پانینقه بهنگام جنگ
 چو بام فلک دایما استوار
 که بروی دشمن گذر راه بند
 بهر مرد کو بد ز مردان کار

این
 سبب نیست

بهر یک امیر و بهر یک مشیر
 که باشند مردان بصدق و صفا
 بخوبی چو گردید احسب که کار
 که تعمیر سازد بسنگین اساس
 چو این کار بد محض کار صواب
 بهار چه رنجیت کشور کشا
 ورین کارانبار ز رخرچ کرد
 چو گلزار سر دوس رنگین مکان
 زمینش سراپا زمین بهشت
 چه معبد پرستش که خاکیان
 بهر نیت ز گلزار جنت فزون
 ز نورش فجل سپیده آفتاب
 درش همچو باب فلک سر بلند
 سراپا چرخش لمع بنور
 بهاشد در آب آن بنای صواب
 شد آن جلالت الایز و جانی فیض
 چه تالاب تالاب آب حیات

بفرمود آن شاه روشن ضمیر
 مددگار این کار صبح و مسا
 بران شد صاحب راجه نامدار
 مکان عبادت که را مداس
 بروی جهان یادگار صواب
 باظهار اخلاص صدق و صفا
 زر و سیم و لعل و گهر خرچ کرد
 شد از سنگ تعمیر سنگین مکان
 منقش چو نقش و نگین بهشت
 زیارت که جمله املاکیان
 ز گردون گردان بغرت فزون
 ز خوبی رخ ماه اندر حجاب
 در بامش سرچرخ اندر کمند
 ز سقف فلک سقف او پر گهر
 چو کشتی که اساده باشد بر آب
 کی منبع فیض و دریای فیض
 کشاده چو خلق باب حیات

چو تالاب غیرت ده سلسیل در و آب از آب جوئی هشت چو فیضش ملک جهان عام شد ز تالاب و آن خانه زرنگار وزان پس مہاراجہ نیکو زمین زیر آبادیش شد فراخ چو شد فارغ از جملہ اجرائی کار بدرار ریاست توجہ نمود اکہنی تو حاصل کنی کام خلق پہندی بدہ آرزوی دلش	ندار و بجز عوض کوثر عدیل ز آبش فروز آبروی ہشت بہ پنجاب امرتسرش نام شد شگفت اندران شہر تازہ بہا آبادی شہر آورد زو بوسعت چمیدان فیروزہ کاخ عنان یافت زان جائگہ شہر بار بخلق جهان عیش و عشرت فروز لبالب ز فیض تو شد جام خلق عطا نور خود کن آب و گلش
--	---

۱۰ است سلف
سکنت است یعنی
"تالاب آب جات"

اسی خوشنما را بچہ نجات نگہ ز یار محمد خان نام شاپور باغی شہنشاہ
بادا سید احمد بہادی گشتہ شدن یار محمد از دست فوج سید احمد
وسید احمد از دست شہزادہ شیرنگہ در ہزارہ

خدا نیکہ لطف و کرم کاراوست بہر خانہ او خانہ داری کند ز بہر ذات ذاتش ظہور آورد	ہمیشہ خدای سزاواراوست بہر شہر او شہر یاری کند ز بہر کس صفاتش ظہور آورد
---	--

نه جایی است خالی ز انوار او
 بهر دل محبت ز محبوبیش
 نه بشیاء واقف ز ما بهتش
 در آثار او نور یا بد نظر
 بهر اهل دل ذوق از ذوق او
 از دور جهان گرم باز عشق
 بهر جسم جان محبت از دست
 بهر دست و بازو از قوت است
 مددگار خلق است شام و سحر
 فروزنده شمع این داستان
 که رنجیت فرمانده کاسگار
 بدینسان خبر یافت ز اهل خبر
 کیکی اسپ دارد و عجیب غریب
 پیر یو ار در شکل و اندام خویش
 چون جند پر چون پری رهوا
 محب اسپ دلچسپ لیلی بنام
 شهبان زمانه طالب بکار او

جهان دیده روشن دیدار او
 بهر جان طلب بهر مملویش
 نه آگاه داناز کیفیتش
 ز انوار او دل شود جلوه گر
 بهر اهل جان شوق از شوق او
 از و سبز و شاداب گلزار عشق
 بهر تن توان مردت از دست
 بهر اهل بهمت از و بهمت است
 جناب خداوند شمس و قمر
 چنین مسید به جلوه بر رات
 بهشتاد و سه هشتصد یک هزار
 اگر یار محمدیل نامور
 که بهرگز نشنیده بهر انسیب
 به تیزی قدم برده از باد پیش
 بیکدم رسد چون نظر بر سما
 چون مجنون بر او شیفته خاص و عام
 همه اهل دولت خسرویدار او

چه آسپی که ثانی نزارد بدهر
 چو آید بچولان پرد و رهوا
 چو آن مالک اسپ مقنون است
 نهفت است از چشم اهل نظر
 همیدار داور از چشم جهان
 چو آن خلع نادر روزگار
 عدو گرد و از بهتیش نیم جان
 چنین اسپ شامبشه نامور
 بنایان عالم شود نامدار
 شنید این سخن چون شمع بلیتن
 بیار محمد رقم نامه کرد
 مگر اوزن یان شب سربافت
 نیار و حکم شهنشاه بگوش
 چو قاصد بهدست شد باز پس
 غضبناک شد شاه عالی مکان
 بسردار بده سنگه فریان نمود
 برد همزه خویش مردان کار

رونده چو او نیست در هیچ شهر
 به تند می بند بر سر باد پا
 بجان و بدل گشته مجنون است
 که دار و نه کس از سر غش خبر
 بهر وقت پوشیده مانند جان
 بود شیر زنده در وقت کار
 خلد خار در دیده دشمنان
 زیار محمد بگیرد اگر
 فزاید بنام آوران اقتدار
 بدل آتش شوق شد شعله زن
 طلب کرد ز واسطه گیتی نوزد
 چو گمراه سوئی بغاوت نتافت
 که بود از کبر بجوش و خروش
 با کار آن مرد اهل هوس
 شد از عصبه و قهر آتش نشان
 که سوئی پشاور برد فوج زود
 که باشند بر حکم شه جانبار

نشانش ملک زمانه برد	تقل عدو تو سپاه برد
همه لشکر و افسر نامه دار	بفرمان شاهنشاه کا بکار
نه تنبيه آن دشمن جنگجو	بسوی پادشاه سپاه اندرو
که آمد بر او فوج کشور کشا	خبر یافت چون دشمن پیوفا
برافراشت پیر بغاوت علم	بمیشتر دوز راه هیچا قدم
بکار بغاوت کمر بست چست	به پیکار شه گردنیت درست
ز مردان پیکار لشکر کشود	په جنگ سامان هیا نمود
که آیند به حصول مراد	نداد او هم پیر اهل جیاد
شد آماده بر جنگ کفیسر و	چو شد لشکرش جمع باز و قوی
که میکرد با شیر و زنده زور	بجزوی دگر مفسد اهل شور
نسب کرده اند ریاضت درست	دلیر و جوان و توانا و چست
لقب سید و احمدش بود نام	بیوسفزاری داشت جای قیام
بسخلق خدا دشمنی به سبب	دلش بر تعصب تنیش بر غضب
دلیران بسرنجه آهینین	بفرمان او فوج مردان دین
بفرمان او هر زمان جان نشان	اگر و به سلمان زمیند و تان
دیرین کار حاضر نصیران او	دگر خیل افغان پیکار جو
که سازد همه ملک پنجاب سر	اراده بدل دشت آن شیر نر

لایحه ای به صاحبزادی
 شاه پنهان شده است

چو رستم بکهان کند کارزار
 شود شاه و کشورشائی کند
 در آن دم که شد فوج شاه جهان
 به ترسید یا محمد کمال
 چو کم یافت جمعیت خویش را
 طلب کرد او را بآباد خویش
 در آن خطه در قلعه حیدرو
 نخستین همه لشکر غازیان
 دلیران نشستند گرد حصار
 ز سکهان یک لشکر مختصر
 در آن حالت تنگ محصور ماند
 چو سردار بده سنگه والا گهر
 بزودی گذر زاب دریا نمود
 چو احمد چنین دید کاد سپاه
 چو فوجش فزون تر ز بده سنگه بود
 دلیران کهان در آن جایگاه
 نهادند در حین ره رخت خویش

کند تازه آئین اسفندیار
 بنجبه زور آزمائی کند
 ز لاهور سوئی پشاور روان
 ز فوج شهنشاه ابل جلال
 بمیدان افواج کشور گشت
 از و خواست در بیکسی داد و جوش
 چو میماند فوج شهبه جنگجو
 شد از مسکن خود بدالسنورون
 نمودند گرم آتش کارزار
 چو میماند در قلعه شام و بحر
 خور و خواب از مردمان و ماند
 ز مردان رهبر و شنید این خبر
 بآباد محصوریان افت زود
 بره گشت با فوج شه کینه خواه
 به پیکار زو گوئی سبقت ربود
 ز هر سو چو دیدند سد و دراه
 که زن راه راهی نبردند پیش

حیدر نام
 قلعه ۱۱

بر ایشان زهر سودر طلقه بست
 ره غله فودانه مسدود کرد
 چو در بند شد فوج ثنائیه شاهی
 بماند اندران حال پر چند روز
 باخریکه نامه انکسار
 بدو خواست در جنگ ز شاه خویش
 چو شنید این حالت پر ملال
 گر گری دور خار شد لاله گون
 براه سوچیت و براه گلاب
 که با فوج سوئی پشاور روند
 بر آرد از بند بده سنگ را
 گر چه که دارد از اهل فساد
 بشمیر بران و مهندش سزا
 بشیر از شیر سنگه این چنین
 که با فوج همراهی خویشان
 سفر سوئی ملک پشاور کند
 چو مردی است یار محمد دلیر

دلیرانه در جنگ بکشد دست
 ستاع غم و رنج موجود کرد
 از رعب عدو کرد قالب تهی
 بر رخ و بدر دو بزاری و سوز
 رتقم کرد لشکر سوئی شهریار
 بدشمن گشتی اندران طالش
 غضبناک شد شاه اهل جلال
 بچهره پدیدار شد جوخه
 چنین که دشمنان شهر کامیاب
 دو چندان بیک روز ره طی کنند
 به پیکار مردان جنگ آزا
 بفرج شهنشاه غم جفا
 کند تن بختیبر از تن جدا
 اشارت شد از شاه روی زمین
 به مردان پیکار لشکر شکن
 دوال ظفر بر دهل برزند
 دل اهرمن دارد و جسم شیر

ای راجه سوچیت
 و مبارزه بکار جنگ
 چون و کشته شدن
 تقارب مبارزه بکار جنگ
 نام نامی آفتاب منظم
 غم شد بلفظ مبارزه بکار جنگ
 از خاک کرده شد ۱۲

<p> کند از ره زور کارش تباه بونتوزه جنل که بد مرد کار که او نیز با فوج همراه خویش الا رد که بد پهلوان جوان بدوشاه والا چنین مگم کرد به قتل دیران جنگ آزما غرض اینقدر فوج گردون شکوه رخ خود بسوی پشاد نهاد چو بر انگ شد لشکر باد شاه ز قاصد رسید این خبر ناگهان که چون فوج بده سنگ در بند شد به لشکر ره غلامه دو گشت به مردان لشکر مدد شد محیط نمودند شیران شانه شبی دیران گشتند از جان اسید اگر بده سنگ آن شهسوار دیر بلا نرا به پیکار آماده کرد </p>	<p> که از خود کند روی خود سوسا شد این حکم از درگاه شهریار کند سینه دشمن شاه ریش بجنگ آوری شهر در جهان که سومی پشاد شود دره نورد حق خدمت شاه آرد و بجا روان مثل دریا گران مثل کوه سفر کرد در راه مانند باد چو باد صبا نه دود طبع کرد راه بگوش دیران مردان گلستان دلش با غم و رنج پیوندد بشکل گهر دانه مفقود گشت چو پر کار هر چار سوشد محیط در بیزادی خویش قالب تپی شدند اندران ل بدروسفید یل نامور هوشیار دیر همه را بر انگینخت بهر نبرد </p>
---	--

خبر و تشکر
 قاضی که در پیش
 سیدی بود در
 المار و آنگونه که در
 سواران و دو لیکن
 سخت او بودند

بگفتا که مایان اگر بے طعام
 بنام دئی ماشود اشتها ر
 درین دم بمیدان اگر جا دهم
 عیان دزکوی شود نام ما
 وگر از لیری طفله یافتیم
 ر بودیم میدان باقبال شاه
 دهن شاه مار از ر و مال و گنج
 ز بند بلامه رائی شود
 به تقریر سردار باغ و چاه
 دلیران گرفتند تیغ و دودم
 رخ دشمن از راه خود کرده بند
 بدشمن دودسته نمودند جنگ
 بهر حمله آن لشکر بسنگجو
 سوار و پیاده صغیر و کبیر
 شجاعت بدست همه بوسه داد
 در آن دم عدو نیز با دست زور
 مگر چون عدو پیشتر آمدی

رویم از جهان سوئی دارالمقام
 بهر ملک و هر جا و شهر و دیار
 سرتیغ بر فرق دشمن نهیم
 بر آید دنیا و دین کام ما
 ز بدخواه خود مال و زریاقتیم
 در آن جنگ از دشمن کینه خواه
 که باقی نماند بدل هیچ رشج
 وزین محنت و غم جدائی شود
 شد آماده هر جنگ دشمن پا
 کشاندند در راه هیچی قدم
 بهر چار سو تیغ بران زدند
 چو شیران دو طرفه کشاندند جنگ
 روان کرد از خون بدخواه جو
 کشاندند باز و بشمشیر و تیر
 تهور و عجبند بر پانهها در
 بمیدان جنگ آوری کرد شور
 شتابان تیغ و تبر آمدی

چو شیران جنگی دلیران جنگ
 برادر هفتا نند آتش چو برق
 باخره و تنگ ز جنگ شد
 همان لشکر غازیان سرسبز
 ز میدان برون رفت از غوغا
 چو از فوج شه یافت احمد شکست
 بیوسف زئی رفت با فوج خویش
 همه مال و دولت بسکمان سپرد
 ز سامان آن قوم ایل غنا و
 چو یار محمد ز یاران خویش
 به بده سنگه آورد و روی نیاز
 به نذراند شاه عالی گهر
 نگرا سپ لیلی که شاه جهان
 بگفتا که آن باد پامروه هست
 چو شنیده بشنید این ماجرا
 بسوی شهنشاه نامه نوشت
 بهاراجه چو این بشارت شنید

دشمن کشی میکشاند جنگ
 عدو را بخون می نمودند غرق
 در آن بحر که پائی او تنگ شد
 که میماند بر مرگ بسته کمر
 بهر چار سو مثل وحشی و ان
 ز میدان جنگ آوردی سخت
 پشیمان و آزرده و سینه پیش
 بغیر از غم و رنج با خود نبرد
 خدا مال او فردان فوج داد
 کسی را ندید اندران راه پیش
 دلش گشت یال بسوی نیاز
 فرستاد بسیار دینار و زر
 خرید از او بود از مال جان
 به تیزی قدم زین چهارپایه
 طلب کرد نامه نویسنده را
 از احوال بده سنگه نیکو شست
 بدل فرحت تازه آمد پدید

فرستاد نامه شه ارجمند
 که راضی است سرکار از کار تو
 تو کردی ستیزه بابل حد
 یلان می کنند آنچه تو کرده
 اکنون زر ز یار محمد بگیر
 پشاور دوباره بدو بازدار
 و گر سپیلی نهان کرده است
 دوباره از آن چون بر آید سراغ
 بشیر لیلی بگیریم زو
 بهجیل این نامه زر بجار
 پشاور به یار محمد سپرد
 و زان بعد آمد بدرگاه شاه
 و خدمات آن افسر نادار
 هزار آفرین گفت و انعام داد
 اگر فوج شاهمی که در آنک بود
 دوباره یک قاصد تیر گامی
 که زنده است لیلی ملکب چنان

به بده سنگه سردار خیر درمند
 و زان خدمت و جنگ پیکار تو
 بشیری تو گشتی همه دام درو
 عدد را بخون سر خرد کرده
 کند گر اطاعت اطاعت پذیر
 با حسان بکن اندرین کار کار
 به پشت دروغی بیان کرده است
 ز کم گشته چهره نماید سراغ
 در اندم نه عذری پذیریم زو
 عمل کرده سنگه عالی و قار
 بمیدان صلح و صفا پاشد
 نهاده بسرا از شجاعت کلاه
 بسجده شد و مهر پادشاه یار
 یکی خلعت عزا کرام داد
 بدستور ماند اندر آنجا فرو
 ز حال پشاور رساندین پیام
 اگر هست از چشم مردم نهان

چو یار محمد بران باد پا
 برد است آن اسپ و در تر
 و گراسپ که خوبیش شتهار
 به نزد یک شیر محمد امیر
 چو اسپ است آن استپازی نذر
 گران اسپ مطلوب شاه جهان
 همین اسپ هست شیرین خطاب
 چو شوق سواری است سرکار را
 که شیرین ز شیرین شود کام جان
 با ظهار این قصه و لفریب
 بشنوده کهرک نگه اینچنین
 که آرد بوی پشاد و رشتاب
 بدست آورد اسپ لیلی بزور
 گر این حکم ناظم ندارد قبول
 بزودی پشاد بگیرد او
 کند دست در ملک مالش دراز
 و گراسپ شیرین که شیرین تر است

چو مجنون بود شیفته دلها
 که ماند همیشه نهان از نظر
 بهر چار سو هست در روزگار
 نشان میداد خلق غور و و کبر
 که نهند قدم بر زمین مثل باد
 به لیلی است مشهور اندر زبان
 که چون او ندید است خسرو و نجواب
 طلب دارد از مالک آن باد پا
 شود ذوق دل حاصل از ذوق آن
 مهارا چه رافت از دل شکیب
 اشارت شد از شاه روی زمین
 هند چون مه نو قدم در رکاب
 که از خوبیش هست در دهر شور
 کند گز فرمان شاه بی ول
 نه عذری یکم پذیرد از او
 بگیرد از آن نابستر اجله ساز
 رخش و لیسند و قدش دگر است

ز شیر محمد بگیر دشتاب
 و گر مالکش طالب زر بود
 و در بادوی از گوهر و مال گنج
 غرض هر چه خواهد نهد پیش او
 بحکم شهنشاه و الا گهر
 قدم سوئی شهر پشاور نهاد
 همه لشکرانگ همراه برد
 چون در پشاور شده خیمه زن
 بیار محمد رسید این خبر
 ز شهر پشاور بدر برد خست
 برود می برفت از پشاور برون
 زرو مال خود برد همراه خویش
 چو در دادن اسپ نیت نداشت
 چو او رفت شهنشاه آمد بشهر
 در آن شهر اهل جهان را نواخت
 بقتل و خرد جمله کرد و انتظام
 در آن سرزمین ماند تا هشت ماه

که شاه جهان زد شود کامیاب
 بقیمت ملک بکار گوهر بود
 برد اندرین کار هر گونه رنج
 ندارد و لحاظ از کم و بیش او
 با نفوخت شهنشاه نامور
 گذشت از ره سینه مانند باد
 قدم در مقام شجاعت نشد
 لبشکر ملکه زاده پیلتن
 که شد خیمه زن فوج اهل ظفر
 سپردش بشهنشاه فیروز سخت
 بجاییکه شد همیش رهنمون
 ز میدان طلی ملک خود سینه ریش
 براه نهر میت علم بر سر داشت
 ز رفیق سخاوت روان کرد بجز
 در الطاف خور و دو کلمان را نواخت
 غرض کرد کار نظامت تمام
 ملکه زاده با حشمت و عسند براه

ز شیر محمد طلب کرد ز و د
 چو حاضر شد آن پتازی نراد
 عطا کرد گنجینه مال و زر
 زمین داد در ملک نیان دیار
 بهان اسپ شیرین بفرمان شاه
 پشاور برد آن یل نوجوان
 مقرر بر او کرد تعداد باج
 چو این کار شد ختم حسب الامر
 و زانجا به لاهور شد تیر گام
 مگر ماند در انگلشکر مقیم
 چو شهزاده زان سرزمین شد روان
 به یار محمد رسید این خبر
 بشهر پشاور درآمد دوان
 و زانم چو دتوره در انگل بود
 اجازت طلب کرد از شهر یار
 مهابارجه نامه بنامش نوشت
 نذر دو جهاندار عالی و قار

بهان اسپ شیرین شه گفته بود
 بدیدار او گشت شهزاده شاد
 بشیر محمد یل نامور
 که بد حاصلش مبلغ ده هزار
 بزودی فرستاد در بارگاه
 به تحویل سردار سلطان خان
 که هر سال سازد او آن خراج
 روان شد سوئی انگل بشکر چو بان
 ملکزاده نیکو نیکنام
 قدم زد در جایی خود مستقیم
 بحکم شهنشاه گیتی ستان
 که از انگل شهزاده شد دورتر
 گرفتارش سردار سلطان خان
 فرستاد قاصد بدر بار زد و
 که گیرد دوباره ز دشمن حصار
 که ای نیکو مرد نیکو سرشت
 بیار محمد جز این کار کار

این نسخه در باران
 محصل آن زمین بود ۱۲

که از اسپیلی سپارد بما
فرستد بنا بج سالانه بهم
دوباره از و اسپیلی بخواه
دبدا سپگر فارغ ابال کن
بقیمت بگیر از وی آن اسپرا
گرا بخار دارد در فرمان شاه
بشمیر بران بگیر انتقام
چون زیگور فرمان شاهی سپد
کیه خط پیار محمد نوشت
بافت طلب کرد و بش نذر حضور
چو آمد از و اسپیلی بخواست
گنج گنج گوهر نهادش به پیش
امیدش بکسب بجا گیر داد
برساندش از ضرب شمیر شاه
غرض گشت یار محمد بران
که تعمیل حکم شبه آورد بجا
در آندم رسید از پشاور خبر

رجوع دل خویش دارد بما
نه بر دار داز راه طاعت قدیم
پنه نذر شاهنشاه اهل جاه
مطهر چه خواهد بدو مال کن
کش از ره صلح و اطمینان
ز گمراهی خویش یار برادر
از ان مرد بدخواه نماند کلام
بوقوره شد حال مضمون پرید
بمکرم شاه نیکو سرشت
لبطف کمال و جشلق و خور
نمودش به صدق و صفاراه است
گنج و صد مال دادش ز خویش
همان اسپیلوان نهاد صان نهاد
نشان دادش از تیر تیر شاه
به نهایش انسر اهل شان
به مجنون دهد اسپیلی خویش را
که بر پاست بار دگر شور و شمر

شده و ارد آن لشکر نازیان
 بر سپ تعصب دوان هر سوار
 سپید از نشان احمد است آن شیر
 زمانه ز تاراج او در فغان
 بهر جا و هر قصبه و بهر دیار
 طمع دارد آن معند پنجبر
 کند فتح ملک پنا و نشست
 بگیرد ز رنجیت پنجاب هم
 چو یار محمد شنید این خبر
 بزودی از آن جا نیک شد سوار
 کند معند از ابرون زان مقام
 روان گشت آن شیر مرد دلیر
 از اینجا چو یک نیمه طے کرد راه
 چو با خود نیک داشت سامان جنگ
 و لیکن ز مردانگی رونمافت
 چو مردان دستان مهر که داد جان
 چو زین حالت فتنه و شور و شر

که هستند بهر خدا جان نشان
 که گریسته هر یک بپای کارزار
 که نالند و گشتش فقیم و امیر
 امان خواهد از دست جورشن جهان
 فرستاد او فوج مردان کار
 که گیرد همه ملک زیر و زبر
 چو گردد و در و جمله سامان است
 کشاید براه شجاعت قدم
 بشد عقل و هوش از و اغش
 که با فوج احمد کند کارزار
 شیر و بدان قوم ناشاد کام
 بسوی عدو دهند مانند شیر
 بره آمدش دشمن کینه خواه
 بزودی شد از جنگ بدخواهنگ
 رخ سمیت خود از انوشنافت
 با عزاز و حرمت برفت از جهان
 به نزدیک و نوره آمد خبر

زور یاکذر کرد مانند باد
 برفتند از نقش دشمنان
 در آن خط و توره شد جای گیر
 از آنجا کی نامه انکسار
 فرستاد و کیفیت آن مکان
 درین باب حکم از شهنشاه جست
 جواب اینچنین رفت از شهریار
 که سلطان خان گراماعت کند
 دهد باج سالانه چون بندگان
 بهر جا که آن اسپ لیلی بود
 پشاور همه واگذار و بدو
 دهد خلعت اورا بنام آوران
 به بندگه شوکتش جا دهد
 و اگر سرتیابد ز فرمان ما
 بتدبیر خود آن یل نیکنام
 شمارد ز تعلیم محروسه اش
 چو شد آگه از حکم شاه جهان

بزودی قدم در پشاور نهاد
 بجائیکه بستند جائی امان
 شد آواز از اندیشه خور و کبیر
 بنام مهاباراجه نامدار
 عیان کرد بر شاه دور زمان
 که سازد جهان کار آسود دست
 بدان نیک خورنده حق گزار
 بهر کار پنجاب الفت کند
 بر شاهنشیه ملک دور زمان
 کند جستجو پیش ما آورد
 غبار خصومت ندارد بدو
 عزیزش کند در میان جهان
 بفرستد کلاه حکومت بنده
 نه گردن بند زیر احسان ما
 پاک پشاور کند انتظام
 که ماندن دارد در گشاکش
 فراسیس و توره عالی مکان

سلطان خان گفت فرمان شاه
 پذیرفت سرور سلطان خان
 بنو تنوره آن اسپ لیلی سپرد
 به سرکار پنجاب الفت گرفت
 سر خود بیائی اطاعت نهاد
 چون تنوره آن اسپ لیلی یافت
 چو باد صبا زو و طے کرد راه
 چو آن اسپ لیلی بمجنون سپرد
 شهنشہ بر و شد چنان بهرین
 میان چنان عز و جایش فرود
 بدیدار آن اسپ تازی نژاد
 به پیشش برآمد شہ نامدار
 بقیشاند ز بر سر خاص نام
 در آئیم بگوش شہ نامور
 که چون لشکر شاه دالامکان
 غنیمت شمردند اہل جہاد
 بہ غازیان جلالت شعار

نهادش سبب بار احسان شاه
 بصدق و صفا حکم شاه جهان
 ز دلہا غبار خصومت بہ برد
 بندرانہ زرد او خلعت گرفت
 بہ تسلیم شہ ہرزین بوسہ داد
 بزودی عنان سومی لاہور یافت
 در آمد بدرگاہ گیتی پناہ
 براہ محبت قدم پیش برد
 کہ کردش چو خور روشن اندر چنان
 زرو مال دولت و و خندان نمود
 ملک گشت خورم جهان گشت شاد
 چو رستم کہ بر رخس گشتی سوار
 کہ شد جملہ خلق جهان شاد کام
 ز سلطان خان تازہ آمد خبر
 بہ لاہور گشت از پشاوردرون
 نمودند بر پا دوبارہ فساد
 بہم پہلوانان و مردان کار

بهمراهی احمد جنگ جو
 چو سلطان خان مقامت داشت
 حواله بدو کرد شهر و مکان
 چو احمد در آن خطه سردار شد
 شد از مسند سردری بهره در
 بهر جا و هر شهر کرد انتظام
 بسطک پشاور بدو آن جهان
 اکنون خواهد آن مرد اهل حد
 رود در هزاره بغارت گرمی
 بهمت دو چندان کند ملک شتر
 کند شه اگر فوج مردان جنگ
 کند تا توانش بازوی زور
 و گرنه کند جمع جمع کشید
 کند اندران خطه بهر پافاد
 در آندم بود شکل ای پادشاه
 چو شنید این قصه شاه دلیر
 لشکر آوده شیر شیر نبرد

بسوی پشاور نهادند رو
 بجسم از دلیری علامت داشت
 بحکمش کمر بست چون بندگان
 در آن سرزمین صاحب کار شد
 گرفت از حکومت بسرتاج ندر
 چو مردان ببردی بر آوژ نام
 نیابت بسردار سلطان خان
 که در دولت خویش وسعت دهد
 نشیند بسندگ سردری
 نهد پاشی خود در ره جنگ پیش
 روان بهر سر کوبی آن هنگام
 که گرد و دودیم جان همچو مور
 به پیکار شایسته شیر گیر
 بزدان پیکار و اهل بیاد
 که باشی بمیدان بدو کینه خواه
 بغری از غصه مانند شیر
 شهنش برودی چنین حکم کرد

لایق خواجه شنگه

که با فوج مردان جنگ دران
 بستختی و تندی و قهر و غضب
 عدو را بزند ان کند پائی بند
 بشیر قهرش کند سرنگون
 بشکست فوج او را تپاه
 چنان مرغ بد را بگیرد بدام
 چو شهزاده این حکم از شاه یافت
 بقتل عدو کرد شیر تیز
 دو اسپه سواران جنگ را
 چو این فوج نزدیک شهن سید
 رعیت ز بیم شهن شاه دهر
 گر شاهزاده ز فرط کرم
 بملک هزاره نمود اشتهار
 ندارد کس از لشکر شاه پاک
 وزان بعد شهزاده نامور
 روان بچوش و خروش تمام
 شنیدند چون مفسدان این خبر

شتابد بسر کو بی مفسدان
 دهد گوشمالی بدان بے اوب
 سرش را در اردنجم کند
 برادر به تیر از تنش جوش خون
 بنخچر شود از عدو کیستد خواه
 که ماند گرفتار غم صبح و شام
 با فوج شاهی بدانشو شافت
 چو برق شرر بار شد گرم خیز
 براه شجاعت نهادند پا
 قیامت دران سرزمین پدید
 برون شد ز هر خانه و جا و شهر
 برون کرد از خاطر جمله غم
 که گیرد رعیت بهر جا قرار
 دل خویش دارد ز اندیشه پاک
 بسر کو بی دشمن خیره سر
 بجایمیکه میداشت دشمن قیام
 که آمد بسر فوج اهل طفر

به بستند بهر شهادت میان
 بجنگ آوری لشکر آرستند
 همه پهلوانان زور آزما
 بمیدان بے قتل شیران جنگ
 بشنهادده مسدود کردند راه
 چو شهزاده این حال خواه دید
 بفرمود تا شیر مردان جنگ
 آتش بسوزند کالائی شان
 بیکدم به اتواب آتش دهند
 چو لشکر شهزاده این حکم فیت
 نکردند برین کار هرگز درنگ
 دلیران شب هر رخ دشمنان
 بمیدان چو اتواب گشتند سر
 هزاران بمیدان بدادند جان
 هزاران گرفتند راه فرار
 چو احمد سوئی لشکر خویش دید
 علم کرد دشمنشیر و آمد قریب

دوران معرکه جمله پیرو جوان
 به پیکار مردانه برخاستند
 بمیدان هیجا گرفتند جا
 چو شیران گلنان تیز کردند جنگ
 فشر دند پا اندازان جایگاه
 چو پیکار اهل سوئی دشمن دوید
 بے قتل دشمن کشاید جنگ
 بنحاک اندازند سرخشی شان
 زروئی عدو آبرویش برند
 به تعمیل آن سوئی دشمن فیت
 چو شیران پُر زور بکشد جنگ
 نهادند اتواب آتش نشان
 کس از قوم معند نیامد نظیر
 هزاران شدند از جهان بے نشان
 دوران معرکه سرنگون شمرسار
 دل خود ز تیغ الم ریش دید
 ز فتح و ظفر سر بر بے نصیب

و گرم و سفید سحر ایل نام
 درین کار با وی در کار شد
 چو دیدند آن هر دو بدخواه را
 بپشتن هر دو آن خیره سر
 بریدند سرهای ایشان بپنخ
 تن مفسدان را بحال زبون
 گروهی که زانجا کشیدند پا
 ولیکن دلیران پیکار جو
 بران مفسدان شقاوت نپاه
 همه را بکشتند و بستند سخت
 چو بر دشمنان یافت فتح و ظفر
 به پیش و طرب فتح نامه نوشت
 دران پس ملکزاده نیکنام
 دوباره بسردار سلطان خان
 حکومت بدو داد و حاکم نمود
 و زانجا چو شد انتظام کمال
 رخ آورد باخیل و با احتشام

که میشدست در قرب حمد قیام
 چو یاران براه اهل یار شد
 بمیدان دلیران جنگ آزما
 گرفتند در دست تیغ و تبر
 نکرند و قتل دشمن و پیغ
 بخوار فکندند و رخاک خون
 رخ خود بنقند و رعنا را
 رسیدند چون بر سر ارم عدو
 ز هر چار سو بند کردند راه
 ز دشمن تبارج بردند رخت
 دران خطه شهزاده نامور
 بنام شهنشاه نیکو سرشت
 بملک پشاور بشتد نیکام
 نظامت عطا کرد با عز و ثمان
 بنام آوران عز و جایش نمود
 ز دلایر و ن رفت بخی و ملال
 به لاهور شهزاده تیز گام

که در قریب دوشنبه پدید آمد
 سلوی اجمیل

فرخداآت آن شیر مرد لیر مهاراچه گردید بس مهربان بدلجو نمیش گوهر مال داد آهی ز نورت جهان روشن است ز عرفان بهندی بده روشنی	که بد وقت پیکار مانند شیر فردوش بنام آوردان غوثان بشکل با چتر اقبال داد زمین روشن است آسمان روشن است کن از خاطرش دور کبر و منی
---	--

تسلیف فرستادن مهاراچه نخبیت سنگه تر و شاه لندن آمدن
تسلیف از اینجا نزد مهاراچه مدح و ملاقات کردن مهاراچه
با گور نخبه سران ایستاده بمقام روپ

خدای جهان چون جهان آفرید نظام جهان با محبت به بست جهان از محبت بشور و غل است چو این شعله روشن به پروانه شد محبت چو باقیس پیوند کرد ز دنیا چو روی محبت به دید ز شیرین چو این ذوق فراد بود بسحق گر محبت شود در مینما	زمین آفرید آسمان آفرید سر رشته دل به الفت به بست بگلزار لغزه زنان بلبل است بیک جلوه شمع دیوانه شد دلش را به بند جنون بند کرد بشد بنده بنده زرق خرید بجا آفرین جان شیرین سپرد رسد بنده به اراج قرب خدا
---	--

محبت کند کیمیا خاک را
 محبت کند ذره را آفتاب
 چو یابد دل از پیر تو عشق نور
 غرض شد بفرمان پروردگار
 بدینا محبت کفیل جهان است
 همان به که انسان ناقص خرد
 که هست اندرین کار بهبود او
 دبیر گهر بار ز زمین تسلیم
 که چون داشت رنجیت با عدل
 بران شد که از راه صدق صفا
 که محکم بنای محبت شود
 ز احسان شود خاطر دوست شاد
 بفرمود تا خوشنا تحفه
 رملبوس پشمینه و ریشم
 ز لعل و گهر بے بهادانه
 ز الماس هم بزره سنگ عجیب
 هم از ششم کشمیر ز زمین بساط

محبت کند پاک ناپاک را
 شود عین دریا زلفت جباب
 ز رویش کند جلوه حق ظهور
 محبت مدار همه کار و بار
 به عقیقی محبت و گیل زبان است
 محبت کند با همه تیک و بد
 بسودای الفت بود سودا و
 چنین کرد خط محبت رقم
 سلطان لندن دل اتحاد
 فرستد بدربار شه تحفه
 دل و جان فدای مروت شود
 مضاعف شود دوستی و دوست
 که باشند چون لطف شه بے بها
 که باشند از عده عده تیرین
 که باشند در چشم دانا صفا
 سنگ عجیب و بزرگ عجیب
 که مبینده را در دل آرد نشاط

لایق ازین

یکے نیمه ششم از بس کلان
 ز قالین پشیم و زرین قفلات
 هم از ستاکشیم خست نظیر
 چو شاه لندن هیاهو کنند
 فقیر غریبان امیر عزیز
 به پیش شهنشاه هندوستان
 بحکم جهاندار روشن ضمیر
 سبک رخت بهت سوئی شکر
 شتابان پیش گورنر رسید
 اکنون کرده سر بر زمین بسه د
 گورنر چو دید آن همه تحفه
 بشکرانه لطف شاه جهان
 سفیر شهنشاه پنجاب را
 چو شاهنشینان مهربانی نمود
 چو آن پیشکشهای سرکارش
 شهنشاه انگلند دریایی جود
 چو شاهنشینان مروت پسند

که باشد نظیرش نه اندر جهان
 که بیندگانرا به بخشد حیات
 تحائف عجایب غرایب کثیر
 ره رسم الفت هویدا کنند
 بسوی گورنر برود جمله چیز
 کند پیشکش تحفه ای گران
 فقیر غریبان امیر کبیر
 گرفته ز شش پیشکش بدست
 در بار دربار شدستفید
 تحائف به پیش گورنر نهاد
 کشاد از لطف زبان ثنا
 گورنر بهادر شده تر زبان
 بقرب عنایت عطا کرد جا
 ادا خدمت مینر بانی نمود
 به لندن رسید با عز و جاه
 بران تحفه اظهار فرحت نمود
 پیر ابل احسان احسان کنند

چنین کرد و تجویر باغ و شان	به تدبیر مردان نام آوران
که بهر مهابراجہ نیک کند	فرستد سخايف شبه نامجو
سخايف از انواع ایشائی نغز	که افزاید از دیدنش فر مغز
ارابه کیے تحفه آرام جان	که فتن است نامش بهند و شان
ردان در سواری چو خرچ برین	چو گردون شتابان بروی نیز
وگرا سپاده تبعه ادچار	چو شیران نر تند در کارزار
چو مرمه بهندی خود گرم خیز	چو برق جهنده بر قمار تیز
بیک رنگی آن چار وقت نظر	جدائی نمی جست از یکدگر
از ان چار در چار سو بود شور	چو چستی و تیزی در قمار زور
وگرا سپ تازی کیے شیر نر	پسندیده در چشم اہل نظر
محب باو پائے مبارک تقا	که بنهاد بر تیزی باو پا
بر فتر چالاک مانند باو	باند ام و صورت کیے دیو زاد
بشکل و بصورت چو دژند شیر	به پیکار مانند شیر دلیر
چو این تحفه یافتند انتظام	سفیر نہر مند بر نشن نام
سجست از ولایت سوئی منہار	بسکیم شہنشاہ گیتی پناہ
چو آمد به لاہور باغ و شان	به پیش جہاندار عالی مکان
مہاراجہ بروی عنایت نمود	بخلق و مروت محبت فزود

لے نشن شہر لہور
 از ادب باغی سواری
 لے برین جب
 با د نام سفیر لکھنوی
 کہ سخايف از ولایت بہر پا
 لاہور آورد ۱۲

و گردید صاحب بهادر امیر
 بزودی شد از لودیانه روان
 دو صاحب به لاهور گشتند جمع
 بدان میهمانان عالی وقای
 شهنشاه رنجیت جهان پرست
 بد لجوی و خلق و لطف و کرم
 غرض بهر میهمان عزیز
 شهنشاه پنجاب آورد پیش
 همه آن تحائف که دادند نشان
 بصدق و صفای شاه را ایشان
 چو گل بر تنگفت از بهار خوشی
 بشکران شاه هندوستان
 بیاراست مجلس ساقی و جام
 تاطف نمود و مدارا نمود
 بعز و شرف کرد در رخصت عطا
 چو در هر دو سر کار عالی مقام
 بصدق و صفای شهنشاه قرون

یل نامور مرد روشن ضمیر
 بفرمان انگریز عالی مکان
 فروزان بیک بهرم مانند شمع
 بفرحت بقلیکر شد شهریار
 باخلاق در دست شان دوست
 ر بود از دل دوستان رنج و غم
 زهر خنس جنب زهر چنر چنر
 بهر میهمان کرد الطاف بیش
 ز سلطان انگلند عالی مکان
 زیاران بسد بار احسان گرفت
 بخندید در لاله زار خوشی
 چهار راجه رنجیت شد تر زبان
 بدان میهمان و الا مقام
 ره دوستی آشکارا نمود
 سفیر شهنشاه انگریز را
 میان دو شان باقتدار
 باخلاص باطن مروت فروزون

و صاحب
 رنجیت انگریزی که در لودیانه
 شایم داشت

در آینه دل که دورت نماید
 شدند از ره دوستی هر دو دوست
 محبت بهر سینه شد جائی گیر
 نزون گشت الفت چهارچرا
 شهنشاه انگیز الفت پرست
 چراغ محبت بدل جلوه یافت
 بد لبا و نشان روشن داغ
 مصمم بدل نینچین غم کرد
 که پیش گور نر رود میهمان
 شود بهم بغل با محبان خویش
 ز دیدارشان دیده روشن کند
 ز نور محبت نسوزد چراغ
 چو شمع فروزنده با آب تاب
 ز هر غنچه مال کند رنگ و بو
 برین مقصد نیکائی درست
 که بود او کفیل همه کار و بار
 چو او نیز بر لایق شده رای و او

بد لبا بغبار خصومت نماید
 محبت اثر کرد در مغز و پوست
 ز الفت بیا میخت شکد بشیر
 سوئی شاه انگیز کشور کنان
 برنجیت عقد محبت به لبست
 ز جان و جگر نور الفت بیفت
 بنفروختند از محبت چراغ
 شهنشاه رنجیت گیتی نورد
 کند خوش دل از دیدن دوستان
 هم آغوش گرد و بیارانش
 ز گلزارشان سینه گلشن کند
 دل حاسدان را کند داغ داغ
 ز نیرم محبت شود پره یاب
 بیای محبت شود سرخ و
 طلب کرد از دید صاحب نخست
 بیان دوسر کار عالی و قار
 برین رای مهر صداقت نهاد

بفرمود شاه بنشین نامور
 بری سنگ سردار ایل خود
 دوم مرد دانا نقیسه عزیز
 سیوم مرد عالی گهر شاد کام
 ز لاهور بر کوه شله روند
 چو فایز شوند هر سه پیغامبر
 پیام بهاراجه ارجمند
 غرض چون رسیدند کارگاهان
 بر رسم رسولان ایل مهند
 نمودند گردن تعظیم خم
 وزان پس تحایف نهادند
 زلبوس سپید و ورشمین
 ز الماس یاقوت و عسل و گهر
 بردادند و گفتند از شبه سلام
 وزان پیرن میان گفتند راز
 که چون شاه رنجیت کشور کشا
 به آنگر نیر دار دزدل استجاد

که از هوشیاران ایل خبر
 که بدو واقف حال بر نیک و بد
 که بد صاحب علم و عقل و تمیز
 که موقی بدش نامم بالفطر ام
 ادا جمله رسم سفارت کنند
 بدرگاه نواب ایل خضر
 عیان جمله پیش گورنر کنند
 بدرگاه نواب عالی مکان
 بگون در اطاعت نمودند سر
 نظر کرده قایم به پشت قدم
 فرستاده شاه دیجاه خویش
 که بد هر یک جنس جنس مبین
 ز هر زیور و جنس سامان زر
 بدان نیکو لار و نیک نام
 بگوش گورنر بصدق و نیاز
 بهاراجه ایل تاج و لوا
 مکان دارد اندر مکان و داد

ای تغییر نیاورد
 ای موقی نامم

کدورت را زاینده دل بست
شهنشاه انگنشد عالی مقام
همه راجه هم از سران جهان
شهنشاه را یار عنخوار دید
رخ خود بسوی محبت نهاد
کنون خواهد آن دالی آستخت
بیاید بکاشانه دوستان
ز دیدار لارڈ شود کامیاب
کند روشن از نور الفت چرخ
به راز دوشا بنشیند نامور
همه راز مخفی که در سینه است
بیاران محرم کند آشکار
همان دو یاران محبت فزون
نماند بدل فکر و اندیشه هیچ
دومی گردد از هر دو اجانب و ر
پس رگفته شاه ذی منزلت
میین کند آن همایون مکان

نهار غم از سینه دل بست
چو دار و محبت بهر خاص و عام
بدوست عقد محبت بجهان
به کار یار و خادار دید
قدم در طریق مودت نهاد
که از رهنمایی اقبال و سخت
منور کند خانه دوستان
کند دیده پر نور چون آفتاب
یباغ محبت شود باغ باغ
نباشد دگر دخل پیغام بر
بنخاطر نهان همچو گنجینه است
که از راز و اخف شود دوستدار
شود مثل اقبال دولت فزون
ز سر رشته جان شود دور هیچ
بوحشت شود دوستی را ظهور
پذیرا کند نایب السلطنت
که باشند در وی کلین دوستان

هکاینکه گردد در آن جایگاه
 مقرر شود جای آن سرزمین
 گورنر چون مرده را گردوش
 ز شادی جمال خشن تازه شد
 سفیران سرکار رنجیت را
 تحایف که آورده بودندشان
 با لطف رنجیت شکرانه گفت
 بگلزار اخلاص شد خنده زن
 گورنر چنان در روشن منیر
 بفرمودگان نامداران مهند
 ز بهر اهل ملک و بهر اهل مال
 شهنشاه انگلند شمشیر گیر
 شمار و مهاراجه را یار خویش
 چو در دل ندارد بغیر از وفا
 ندارد شهنشاه انگلند نیز
 ملاقات رنجیت کشور کش
 مراد دل است آنکه آن لنوار

قران سعادت بخورشید و ماه
 که مطبوع باشد چو خلد برین
 محبت بدیگ دلش کرد چو ش
 مستر تا زیاده ز اندازه شد
 بمسند که منزلت داد و عبا
 پذیرفت سلطان هندوستان
 در شکر در سلک تقریر سفت
 بهر یک گل تازه اندر چین
 فزون گفت بهر یک سفیر
 هم از دوستان یاران مهند
 ز بهر صاحب جاه و اهل بلال
 محبت رنجیت دارد کشیر
 بهر کار یار مددگار خویش
 مهاراجه رنجیت اهل صفا
 بغیر از محبت بدل هیچ چیز
 بجان و بدل مهبت منظور ما
 بیدار ما را کند سر فراز

چو خواهند مردان اهل فرنگ
 در پنجاب آتشاه مسند نشین
 شمار و شهنشاه دور زمین
 مناسب که شامبته ناموس
 بیاید با کرام و اغراضشان
 چو در و پیر مقامی بدر پاکنا
 چو باغ بهشتی زمین است سبز
 در آنجا کند شاه رنج قدم
 بیایم با هم دران جایگاه
 بیدار شده دیده روشن کنیم
 وزان پس با لطف وجود عطا
 گورنر بهادر عنایت نمود
 بهر سه سفیران دانش پسند
 سفیران چو این مدعا یافتند
 از ان قلعه کوه مانند باد
 دو اسپه شتابان بره آمدند
 چو گشتند حاضر بجز و وقار

ملاقات آن شاه فیروز جنگ
 قدم رنج ساز و بدین سز زمین
 هم این خانه را خانه خوشن
 تکلف ز خاطر کند دور تر
 که خوشنود گرد و دل دوست
 چو خلد است گلزار تازه بهار
 سوادش چو خلد برین است سبز
 به مهر و محبت بلطف و کرم
 بیدار در رنجیت گیتی پناه
 دل از تازگی همچو گلشن کنیم
 بدان هر سه تن خلعت بی بها
 بهالم بهای محبت فزود
 غرض داد و رخصت شد ارجمند
 تمنای خود از خدا یافتند
 قدم هر یکی سوی میدا نهاد
 بیک هفته نزدیک شده آمدند
 بدرگاه شامبته نامدار

در این کتاب
 در بیان
 در بیان
 در بیان
 در بیان

نهادند بر خاک فسق نیاز
 رساندند پندام سالار میند
 همه خلق و اکرام و لطف و عطا
 بخدمت نمودند تشریح آن
 چهار چوگان مرده جان نرا
 چو گل جلوه گر گشت رنگ نرا
 دلش همچو غنچه تبسم نمود
 و رافشانند در خنده دندان او
 ز نور طرب جلوه آن به یافت
 بفرمود تا اهل دربار شاه
 همه بندگان عقیدت شعار
 همه پهلوانان گردون شکوه
 همه شیر مردان دشمن شکن
 همه خیر خواهان شانه نشینی
 غلامان درگاه گیتی پناه
 همه جان نثاران کشورستان
 رؤیان ملک دلیران فوج

شدند از عطای ملک سرفراز
 بیان ملاقات سرکار میند
 که دیدند از یار اهل صف
 شدند از بیان جلال طرب اللسان
 برافروخت مانند شمس الضحی
 بیابان دلش تازه شد لاله زار
 رخس آب و رنگ لطافت نمود
 ز آب لب گوهر نشان او
 ساره بر اوج سعادت بتافت
 همه الملکان سرکار شاه
 همه دوستان صناد و کبار
 همه اسیران جلالت پیرده
 همه ناداران شیشه زن
 امیران و دربار نهران هی
 متعینان درگاه ندیمان شاه
 عزیزان با عزت و فخر نشان
 ننگان پیکار و شیران فوج

آفتاب
 چاشت کردن تو بچشم

<p> ز مکن همه خیمه بر و زنند زرنگین جوانان نوخاسته کند زیب تن جامی آهین حیر دهد جلوه لشکر بزرگ چمن شود جلوه گر فوج مردان کار که گرد دازان شان مردان دانه عیان گشت اندر چهار فرعید ز شادی دل خلق شد باغ با وزیران شانه شانه نامدار بهر نفع خود را بیاراستند نهادند بر باد پا زین زر بسامان شمت فروزند شان به بستند عمامه سروری که سودند با گنبد چرخ سر و دوسته بشادی جلاجل نمان چو کشتی شتابنده بر رود نیل صدای سرت بگردون فلکند </p>	<p> بچه کوچ سامان هیاهو کنند شود لشکر شاه آراسته همه لشکر شاه خورد و کبیر ز لبوس شمشیر و گلبند چو خورشید بر افق غروب قرار سران زیب تن خلعت زر کنند چو زنگنه فرمان بشکر رسید ز نور طرب گشت روشن چراغ امیران سرکار گردون و قار با انجام این کار برفا ستند دلیران به بستند زرین کمر با سباب شوکت نمودند شان نهادند بر سر کلاه زری نشانهای سیم و علمهای زر گرفتند در دست مردان گلنان عماری نهادند بر پشت پیل همه فوج شانه شانه سر بلند </p>
--	---

این شعر
 در بیان
 کارهای
 جنگی
 است

ز لنبور کوس محبت نواخت
 ز سکمان پنجاب جنگی سوار
 پیاده دگر شش هزار آدمی
 ز اتواب ده توپ خور و کلان
 بحکم شهنشاه روی زمین
 بدین شوکت و خشم و غر و شنان
 چو خورگشت بر پشت گردون آ
 بشوق هوا خواه مثل هوا
 سخت از همه شاه خلی سوار
 چو بد روز جشن دسهره قریب
 چو ماه دو هفته دو هفته با
 شب در روز با مهر خان کاوش
 ز شیرین لبان جام می نوش کرد
 دو هفته همه طلعتان کاوش
 بسایل گهر داد مثل سحاب
 ز گنجینه مال بکش و مبد
 چو جشن دسهره باخر رسید

دم دوستی گرم از ترم سخت
 که بودند اندر عدوده هزار
 نهادند پا در ره غور می
 چو برق شر بار آتش فشان
 نمودند حرکت چو چرخ برین
 مهابه راجه رنجیت عالی مکان
 چو همه تافت بر افج غر و قار
 دران راه میراند شه پاد پا
 با مرت سر آمد عبز و وقار
 دران شهر شاه سکندر نجیب
 تگاور بمیدان عشرت بر اند
 بیاران رخ و دل بدلدار داشت
 همه تلخی غم فراموش کرد
 بعیش و طرب گرم بازار داشت
 زرافشان بر خلق چون آفتاب
 خلایق ز فغیش شده بهره مند
 وزان کار آمد فراغت پدید

ردان با فواج زان جایگاه
 به تیزی ردان گشت مانند آب
 چو باد صبا باد پائیز راند
 چو بر ساحل آمد باد و بخت
 بنجاییکه آن کا پنه گده نام داشت
 چو شاهنشینان خیمه برپا نمود
 گورنر چو زین حال گاه شد
 بنزد خود تا افسران کبار
 ز جنگی و ملکی همه صاحبان
 و در جمیع ز فوج سواران خاص
 یکپس از لشکر گوره هم
 دو پلشن ز افواج هندوستان
 را توپ شاهی نقطه هشت ضرب
 برودی بیایند اندر رکاب
 سپه دار افواج هندوستان
 با فواج مطلوب با آب و تاب
 چو گردید آن جمله سامان درست

شاهنشاه رنجیت گیتی پناه
 سوئی آب شاهنشاه کامیاب
 چو برق چنده طبیعت جهانند
 بغیر وزی آسجا بنیاد خست
 به لشکر شاهنشاه علم بر ورشت
 منخسر با چرخ گردونه سود
 که در کا پنه گده دیره شاه شد
 که هستند در ملک با اختیار
 همه مالکان ثریا مکان
 که دارند با باد شده اختصار
 که باشند مردان ثابت قدم
 بخدمات شاهنشاهی جافشان
 که باشند در کار در کار حرب
 شاهنمردان براه شتاب
 چو آگاه شد زین خبر آنرا
 سوئی شمله گردید پاد در رکاب
 گورنر که در سفر بست چست

کا پنه گده نام
 فوج کباره سربازی
 در این جنگ است
 گوره پادشاهی

رخ باد پاسوی روپڑ نهاد
 چو آمد بر روپڑ بجز دو تار
 سپهدار افواج شانهشهی
 بفرمان نواب گیتی پناه
 چو در قرب شانهشهی جایافت
 شهنشاه با عزت و احترام
 وزان پس سپهدار عالی دقا
 که شد شاه انگر نیز ممنون تو
 که انیسو شهنشاه عالی بهم
 رو داشت تکلیف برخواستن
 ز ما شرح لطف بیان که شود
 بحکم گورنر معسل رکاب
 که از حال طبع و مزاج شریف
 ز تکلیف راه و سفر پیش شاه
 مہاراجہ چو این سخن کرد گوش
 بکفزار ضائی دل دوستدار
 بدلداری یار اخلاص مند

روان گشت زان کوه مانند باد
 چنان یافت از مقدش افتخار
 کہ بدنام نامی اورا مزنی
 از ان جا نگه رفت نزدیک شاه
 گرد ہے امیران به پیش شافت
 بدادش به پہلوی الفت قیام
 چنین از زبان کردگو ہر نثار
 با حسان و الطاف مرہون تو
 ز لطف و کرم کرد رنجہ قدم
 براه سفر شاه دور زمن
 ادا حق بشکر از زبان کے شود
 دریندم بخد مت شدم بہرہ یاب
 خبر جویم ای مہربان لطیف
 چو یاران یکدل شوم عذر خوا
 محبت درون دلش کرد گوش
 مقدم تراست از ہمہ کار و بار
 ہمہ رنج و تکلیف باشد پسند

چو در سپہ سالار شہد ۱۱
 جنیل از نری صاحب

چو اینجا بدیدار یار آیدیم
 چه غم گردین ره کشیدیم
 ازین رخ آرام جا مال است
 چو شد رخت آن صاحبان
 وزان بعد شاه فلک اقتدار
 که دلبند شاهی کنور کهرنگ
 رود تزدنواب نسج سیر
 ز جمله امیران دانش پسند
 مشیر خردمند راجه گلاب
 و کمر راجه سنگتیل نامجو
 و کمر عطر سنگه آن حمیده خصال
 و گر شام سنگه آنکه شام و بحر
 به شهرزاده پیش گورنر روند
 غرض شاهزاده معالی مکان
 چون نزدیک خیمه سواری رسید
 گورنر خردمند فیروز جنگ
 با غراز واکرام آمد به پیش

با سپ محبت سوار آیدیم
 که حاصل شود زین همسر رخ
 ازین کام دل کام جا مال است
 ز درگاه رنجیت والا گهر
 چنین کرد فرمان بغزو و قار
 ولی عهد عالی گهر کهرنگ
 ز بلخ شریفش به پیر سد خبر
 ز مردان اهل خرد بهوشمند
 هری سنگه سردار والا راجه
 که در راجگان بهست مردنکو
 امیر خردمند اهل کمال
 به بند و به خدمات شاهی کمر
 ادا جمله رسم محبت کنند
 ز دریا گذر کرد باغ و شان
 بگلشن نسیم بهاری رسید
 برآمده انبوه اهل فرنگ
 بشهرزاده فرمود اخطا منیر

ای سیدی امان
 حکایت سنگه صاحبان
 دانی چون در شهر ۱۲
 ای راجه سنگه

به بردش بتوقیر در بارگاه
 بدتش بخلق و کرم داد دست
 بشکر قدم شبه نایدار
 بفرش نثار زر و مال کرد
 ز دیدار آن نونهال چمن
 ادا جمله رسم هودت نمود
 چو آن نور چشم شبه نامور
 بخلق و ادب کرد نیکو کلام
 دران بزم شهنزاده خوشیاد
 به پرسید چون دوستان فیق
 ز تقریر شهنزاده خوش بیان
 گورنر بهادر چو گل بر شکفت
 بترخیص شهنزاده ارجمند
 بالفت بے تحفه آورد پیش
 امیران سرکار عالیجناب
 همه خلعت بے بهایا قند
 رسیدند با عزت و احترام

نشانش باوج شرفی شاه
 به تختش نشانند و بکری نشست
 ادا کرد شکرانه ۸ بار بار
 تصدیق با کرام و اجلال کرد
 شد از خور می همچو گل خنذران
 بعالم و قار محبت منزود
 دران بزم نشانند شد جلوه گر
 که مخطوط و مسرور شد خاضع علم
 بشیرین زبان گشت شکر نشان
 ز حال مزاج رنسیق شفیق
 ز انوار دیدار آن نوجوان
 در تازہ در سلک تقریر سفت
 گورنر خردمند و انشلسند
 تبکرمیم ادا کرد تعظیم پیش
 که بودند با پور شبه هم کتاب
 بمندگه قرب جایا مستند
 به پیش شهنشاه و الامقام

بر دزیکه روز ملاقات بود
 مهارچه رنجیت گیتی پناه
 زمین و زمان از رخسار پست
 بفرمود تا فوج مردان کار
 در آن دم مگر حاسدان لعین
 بگوش مهارچه خوشخصال
 که ای بادشاه محبت پرست
 تو کردی ز کبر و جسد سینه صاف
 دل خویش بستی با اهل فزنگ
 ز لاهور کردی برو پسر
 زوار الریاست بدون تاختی
 مناسب چنین بودای حق نیوثر
 ترا اگر خیال ملاقات بود
 نبودی در آن هیچ خوف و خطر
 گورنر با تسلیم تو آمدی
 کنون گرد لیران اهل فزنگ
 ترا وقت اجلاس ای بادشاه

جهان گرم نبرم مسرت نمود
 بر آمد چو خورشید از خوابگاه
 ز مهرش جهان جلوه طوفان
 شود در رکاب سواری سوار
 که بودند زمین دوستی گرم کین
 بدین طرز کردند اظهار حال
 جهان باد در زیر حکم تو پست
 نمودی به انگیز آینه صاف
 بصلح آمدی پیش با اهل فزنگ
 بشهر آه اخلاص بستی کمر
 ز نادانی اینجا مکان ساختی
 که میگردد اینکار با عقل و هوش
 با مرت سرائیکار به بینمود
 نه اندیشه در دل ز رنج و ضرر
 بصدق و صفاء و بیرو آمدی
 در نیوقت بر تو بگیرند فزنگ
 بگیرند در آله مانند ماه

چه دور است از رسم شاهنشاهی
 چه قوم سخن چین بگفت این سخن
 بدل فکر تازه نمودار شد
 دل شاه در بند اندیشه بند
 پریشان شد از فکر انجام کار
 چو از مخبران صداقت پناه
 چنین خواست که ز راه صدق و صفا
 بالغت مصفا کند سینه اش
 بفرمود اما صاحب نیکنام
 رود و در دشتا بنشیند نادار
 تسلی به بخشد بقول و قسم
 چو آمد سفیر مبارک نهاد
 بگفتا که اگر نیر اهل وفاست
 بیاران و دلدار یاری کند
 بکمر و فریب و وفا کار نیست
 ز گفتار مردان اهل حسد
 در آندم غرض صاحب جهان

که مکر و فریب است کار جهان
 بگوش شاهنشاه دوزخ من
 غم اندر طبیعت پدیدار شد
 شد از گفته مردم نالپند
 فرودش بجان حبس خطر آ
 گور نشد آگاه از حال شاه
 تسلی دهد شاه پنجاب را
 بر دزدنگ از روی آئینه اش
 سکه تر خردمند عالی مقام
 ز روی محبت بشوید غبار
 را ندول شاه از بند غم
 بدرگاه رنجیت والا نژاد
 همه کار این قوم صدق و صفا
 بجا بنماز خود جان نثار کند
 بگلزار این خاندان غار نیست
 شهنشاه اندیشه در دل کند
 بشیرین زبانی و شیرین بیان

ای دیوان گویند
 جناب صاحب جهان در ۱۲

مہاراجہ را کر دول اُستوار
 وز ان پس بقول قسم دادست
 پوشد رخت آغزو اہل کمال
 بزودی شہنشاہ اہل قیاس
 بفرمود تا جملہ اہل مہر
 ز کار شہنشاہ فیسہ وزمند
 بحکم مہاراجہ حق شناس
 ہمہ نکتہ دانان اہل نجوم
 براہ تفکر ز فرش زمین
 زدوران چرخ وہمہ واقاب
 دزان پس بغور و تامل تمام
 درین دہرا قبال تو یا ورست
 فلک سرنگون زیر فرمانت
 بسر نیجات پنجہ ملک و مال
 جهان سید ہر چہ خواہی تو
 بروتر دانگر نیای شہر یار
 گور نہ پیاور ہو خواہ تست

ز آئینہ اش برد گرد و غبار
 با خلاص صدق و صفا عہدست
 ز پیش شہنشاہ فرخندہ فال
 طلب کرد مردان خیر شناس
 بجوئید ز انجام کارش خبر
 با حکام انجم نشانش دهند
 ستارہ شناسان اہل قیاس
 ہمہ بید خوانان آن مرز بوم
 رسیدند ہر اوج چرخ برین
 نمودند اہل ستارہ حساب
 بگفتند کامی شاہ والا مقام
 مددگار تو خالق داور است
 چہاں جملہ ممنون جانست
 بدست سر دولت بے زوال
 سپرد استحق با و شاہی ہو
 نگوئی است در کار تا انجام
 چہ مقدمت دیدہ بر راہ تست

لایق بیخونان
 یعنی بیخونان کلاز علیہ
 واقف است ۱۲

مگر چون درین ره نهی پاپیش بوقت ملاقات یک سبب ن دوم سبب را خود تناول کنی چو دل جمع کرو آن شه نامور براه محبت قدم کرد تیز	بری سبب دانه همراه خویش نهی پیش فواب عالمی مکان در اندم نه هرگز تامل کنی بگفتار مردان اهل مهنه شد از گرمی شوق دل گرم خیز
---	--

حالات چهار راجه نجیب سنگم با گور خیر اینک برزاول

ز حال ملاقات شاه جهان که چون شاه رنجیت فرغده قال بعزم ملاقات یاران خویش شد آماده آفتاب الفت پرست به لشکر بفرمود تا در زمان سواران بسر پنجه آهین امیران شامبند ارجمند شود جلوه گز فوج مانند راه و در جلوه لشکر بسانان زر بهر پیل از زر عاری نهند	چنین ز در قلم را و می خوش بیان بشت از دل خود غبار مال پے دیدن دو بتداران خویش کمر به انجام این کار بست به بند و همه در سوار می میان کشت نیند اسپ و به بندند زین ز سر تا با غرق در زر شوند بسمین لباس بزرین کلاه که گرد زمین سر سبز کان زر بهر اسپ از فقره زین برکشند
--	---

ز کنجوان ز رافت پوشد لباس
 چو خود را بتعمیل نهد بران شاه
 بهودج نشست آن شه پهلوان
 بهرج شرف جلوه گر گشت ماه
 امیران سرکار شایسته‌هی
 بزودی نهادند پا در رکاب
 بهتعلیم شاهنشاه اهل جود
 بهر سو فکند اقواب شور
 ز جوشی که آمد برون از تنگ
 یلان آنچنان کوس نمودند
 ز لبشور چون گشت لغره بلند
 ز ترم آنچنان گشت شورشی
 روان گشت باشوکت و غوثان
 دو طرفه سواران مردان کار
 امیران بدان جلاخیل و حشم
 ز رفتار فیلان گردون شکوه
 ز ستم ستوران دران سرزمین

بزودی همه شکر به قیاس
 همه فوج آراست با عز و جاه
 چو خورشید رخسده بر آسمان
 ستاره باوج فلک جت راه
 شیران دربار نسرمانده‌هی
 بهمراهی شاه علیجناب
 او فوج رسم سلامی نمود
 که شد آب زوزهره مار و مور
 شده موم از گر میش خار سنگ
 که گوش فلک نیز کر ساختند
 تزلزل بگردون گردان گند
 که صورت قیامت فرشته دمید
 ز جایی خود آتش گیتی شاد
 روان در رکابش بعز و وقار
 بهمراهی شبه قدم بر قدم
 عیان زلزله شد بمیدان کوه
 بخار زمین شد سحرخ برین

شسته پس پشت آن نره شیر
 بحکم شهنشاه خود جان فشان
 در آن ره باقبال آن شهسوار
 خناده جهان دیده اندر ریش
 پراشش سران جهان مبدم
 بدین غر و شوکت بدین غر و شان
 چو دریا حد هر دوسر کار بود
 در آنجا با یائی اهل فرنگ
 که لشکر با صل بگیرد قرار
 سواران شمشیر زن به قصد
 کنند از ره آب دریا عبور
 چو از آب بگذشت مانند باد
 گذشت از سر پل شهنشاه هم
 چو سلطان زور یا با صل رسید
 همه پوری فوج گردون شکوه
 بدگر طرف گوره با غر و شان
 چو ز آنجا شهنشه قدم بر فروود

بهود چ گروه یلان و لیر
 نظر بر قدم در رکابش روان
 قدمبوس دولت عین و پیار
 کشاده فلک باب منتر گاهش
 چنین می نهادند جانی قدم
 سحاب کسم شد بر آب روان
 با صل شهنشه توقف نمود
 چنین داد فرمان بمر دان جنگ
 چو سد سکندر بود پایدار
 پیاده ز لشکر دو صد در عدد
 بمانند اندر رکاب حضور
 همه لشکر شاه نیکو نهاد
 بروی آن زمان آب جو شان قدم
 دور وید به پا فوج انگر نیر دید
 بکیس و شکر ده قدم شل کوه
 گرفته بهج مقرر مکان
 ادا فوج رستم سلامی نمود

ز توپ آبخان لغز شد بلند
 ز شد بادین آتش نشان
 بنیان آئینه زن گشت باجه نواز
 بحکم گور نروان جایگاه
 شرفیاب در خدمت شاه شد
 به بردش بهر ای خویشتن
 سوار می چونند و یک خیمه رسید
 تبسليم و تعظیم و مکیم شاه
 باظهار اخلاص صدق و داد
 بهودج به برد نمودش سوار
 به بردش چو اجاب در برم خویش
 بکرستی نرین نشانده چرخ
 بشکر اند مقدش بار بار
 بحرمت نشانده بگز نشست
 شهنشاه پنجاب کشور کش
 نمود اندران برم غرم جلوس
 سوئی رشتش صا جهان فزنگ

که لرزه بگردون گردان فکند
 بفرود سوز دل دشمنان
 که در وجد آمد دل ابل راز
 سپهدار مرد شجاعت پناه
 منور ز خورشید چون ماه شد
 بجاییکه نواب بد خیمه زن
 گور نر باخلاص پیش وید
 بزودی گرفت از سر خود کلاه
 سر نیچه در پنجه شاه داد
 به پهلوانان دیش بجز و قار
 بنخلق داد بکردار اخلاص شیر
 که بدگوهر آسوده از لعل و در
 ز سلک زبان کرد گوهر شمار
 بدستش بنخلق داد و داد و دست
 چو بالاتر از هر مکان یافت جا
 زمین وزمانه شدش پائی بوس
 دلیران وزور آوران فزنگ

نشسته بر پهنه سمران صفای صفت
 بدگر طرف جمله شیران شاه
 بسببه و ستار عسزد و وقار
 نشسته بکسی دران جایگاه
 چو در خیمه مجلس چنان گرم شد
 گوزن دران مجلس تحساد
 سخنهای شیرین بنرمی بگفت
 وزان پس نذر راه زوداد
 که باجه نوازان نوازند ساز
 بفرمان نواب کشور کش
 دران موقع محفل ارجمند
 که شد بهره در قصب آسمان
 چو مخطوطه شد شاه بنده نواز
 زبان تکلم به حسین کشاد
 وزان پس نذر بصدق و صفا
 نهاده به پنجاه و یک خوان
 ز فیروز و لعل و یاقوت و دُر
 رسامات زرین تحائف عجب
 ز پیلان جلای یک پیل مست

نگاه کراست گرفته بگفت
 امیران شاه و دلیران شاه
 گرفته بپیر جامه استخار
 نظر بر قدم بسته از عجب شاه
 ز گرمی دل دوستان نرم شد
 برنجیت از شوق لب پر کشاد
 در شکر در سلک تقریر سفت
 چنین حکم با فوج انگریز داد
 بصوت خوش نغمه دلنواز
 همه نغمه بنجان چادو نوا
 بر غبت چنان باجه بنواختند
 شد از فوق آن ست خلق جهان
 ز ساز نوازنده ابل ساز
 بابل مهنه آفرین کرد یاد
 عجایب غرائب بیست تحفه
 بیاورد پیش شب نامور
 طبعی های زر از گهر کرده پُر
 اگر دیش فلک دارد در درویش
 که با قدا و بی ستون بود پست

سماه از سر
 و بنشیند در پیش
 رحیم ابل و شکست
 و ستار به
 بسته و پایش از بکشته
 و بنشیند در پیش

<p>به پشش کی بود ج زردگار دو اسپان چالاک با زین زر زهر خنس خنس زهر خنیر خنیر گور نر بوالی پنجاب داد چو آفرینش شاه عالی مکان بهر پیش کرد رخسار قدم باغ از تو قیر رخصت نمود چو مهتاب رخصت شد از آفتاب بدولت که خویش آورد و رو چو خورشید رخشان رخ افروخته بشکرانه این عطای آله بهر بینواداد مال کشیر</p>	<p>برخشد گی ماه زو شرمسار نه زین بلکه کافی ز لعل و گهر برای ضیافت ز رفعت نیز بلوچ دلش نقش لفت نهاد برون آمد از مجلس و شان گور نر دیدان جمله خیل و حشم غبار که ورت ز خاطر زد و دو در آمد بهرج سعادت شتاب ازان بزم شامه نشه نیکو ز عیش و طرب خرمن انداخته که بادستان بهمنش گشت شاه به بخشود بر حال برنا و پیر</p>
--	--

ملایق انوار کعبه ز خیر اینها در بر بود و هم با اینها رنجیت و الی پنجا

<p>ز حال دوستان عالی بهم که چون شاه رنجیت گیتی نورد همان روز آن شاه گیتی پناه</p>	<p>چنین شد گهر بار نوک قلم به لار و گور نر ملاقات کرد چنین داد فرمان با کرام و جا</p>
---	---

که شهنشاده شیر خیم نام شیر
 بدان یار یکدل رساند پیام
 که فردا چو روشن شود آفتاب
 بیاید بمنزله گله دوستان
 بفرج و بشکر بخیل و خشم
 بکاشانه ما شود میهمان
 چو دار و دهرین خانه و خانه دار
 بیاید که اندیشه از دل رود
 چو نزد گوهر رسید این پیام
 بران شد که فردا بوقت سحر
 براسپ محبت کشد زین لیش
 کند دیده روشن ز دیدار شاه
 درین شوق چو شب باخترید
 شهنشاه پنجاه مالی جناب
 نصب کرد در وسعت آن مین
 چه خیمه کی خیمه با عز و شان
 چه خیمه کی خیمه دلپسند

رود باز نزد گور نر دلیر
 چنین از زبان شه نیک نام
 گور نر نهد پائی خود در رکاب
 دهد مثل گل جلوه در بوستان
 چو یاران کند رنجه انیسو قدم
 خوردمی دمی چند باد و شام
 بسے الفت آن یار عالی وقار
 دل و جان سراپا محبت شود
 پذیرفت درین کار شد نادگام
 چو بر آسمان خور شود جلوه گر
 نهد در ره دوستی پائی پیش
 گل عیش چسبند ز گلزار شاه
 خور از مطلع مشرق آمد پرید
 یکی مجلس راست با آب تاب
 یکی خیمه مانند سپر خ برین
 سر همسری برده با آسمان
 چه خیمه کی خیمه سر بلند

ای شهنشاه
 شیر خیمه

گهر مثل اختر در خشان در و
 سر پرده مرغ زرین بها
 بیکسوی نیمه گسترده تخت
 بگردش گسترده کرسی نذر
 بگوهر مرصع همه کرسیان
 به پهلوی نیمه دگر نیمه
 بسیمیند چو پیر شمع تاب
 بصحن چمن صورت آسمان
 شاده بخمدت غلامان شاه
 مسلح همه فوج با کمر و سر
 بر آه گور نذر بستان شاه
 بدین انتظام و بدین بندوبست
 دوشنوار دگان بلند اقتدار
 یک شیرنگ و دوم کهرنگ
 بر خستند و دیدند در صین آه
 نبردی بشامنه نامور
 که آمد گور نذر پریاکنار

ستاره چو خورگور نشان در و
 که بنید گاه ترا منتر اید نشان
 قدم گاه شامنه نیک سخت
 لمع سطل جواهر نگار
 بر خشدگی جلوه بخش جهان
 عجب دلپسند و عجب دلکش
 در خشنده چون قبه آفتاب
 شده سایه گسترده و صد سایه
 بسین عصا و نذرین کلاه
 علمهای زرتا فلک برده سر
 دور وید قدم کرد قائم سپاه
 هینا چو گره دید جای نشست
 بفرمان شامنه کامگار
 نشانان سوئی لار وین تنگ
 که آمد برون لار و از بارگاه
 رسانید هر کاره این خوشنجر
 چو خورشید در هوج زرنگار

نام گور نذر پریاکنار
 لار وین تنگ

مہاراجہ چون این بشارت شنید
 ز دریا چو لار و گور نہ گزشت
 ز افواج شامہنشیہی خاص علم
 بہ لرزید از توپ غران زمین
 ز رود نیکہ از توپ آمد برو
 چو نہر و گور نہ سواری رسید
 نمودش مہاراجہ نامدار
 با لغت نشانہ شدن پہلوی خوشتر
 دو اختر بیک برج تابان شدند
 رسیدند آن ہر دو صاحب کلاہ
 مہاراجہ آن یار عمخوار را
 بہ پہلوی دارا سکندرشست
 و گر صاحبان را دران انجمن
 بتعظیم ہر کرسی زرنشانند
 دو خسر و بتقریر شیرین بیان
 امیران مہر کار عالی وقار
 ہرمان شامہنشیہی نہر خوشتر

بہائی محبت بسویش دوید
 وز ان آب چون باد صحر گزشت
 سلامی ادا کرد و رسم سلام
 نہ تنہا زمین بلکہ چرخ برین
 نہان شد در و گنبد نیلگون
 عماری بہ نہر و عماری رسید
 با کرام در ہر ہودج خود سوار
 بدو کرد ز اخلاص دل و دلی خوشتر
 دو گوہر بیک درج رخشان شدند
 باقبال و اجلال در بار گاہ
 بتوقیر بر تخت خود داد جہا
 بہ نہر و بیک شہ اہل فرشتہ
 مہاراجہ رنجیت شاہ زمین
 بتکمیل ہر فرق شان نشانند
 دران ہر گشتند رطب اللسان
 شیران شاہ لبند اقتدار
 بہ پیش گور نہر نمودند پیش

گورنر پرندها دوست
 وزان پس شهنشاه کشور
 بصد گشتی هر لباس عجیب
 زیا قوت و مرجان و لعل و گهر
 گرفت آنچه ز ایشان چندان بد
 ز کشمیر و بلقان و گرسخه
 ز هر گونه سامان ابریشمین
 ز اسباب پشمینه انبساط
 و لادیز و مطبوع سلک گهر
 ز شمشیر و بندوق و تیر و کمان
 و گرجا و اسبان بازمین زر
 و گز خوشنما کوه پیکر و و پیل
 به لار و گورنر مهاراجه داد
 گورنر چو این جمله گنجینه دید
 بشکوفایت زبان برکشاد
 وزان بعد آن اسیر نیکنام
 چهاراجه با حشمت و عزت و حساب

که رسم شهبان اقالیم هست
 در گنج بکشت دبر و دوشان
 بداد انداخته بپایان نصیب
 ز الماس هم سبز و سیم و زر
 بلوح جگر نقش افست نهاد
 چو الطاف شاهنشاهی بها
 ز انواع زیور مرصع نگین
 ز هر نوع اجناس خردار داد
 که هر دانه اش بود رشک قمر
 طبعه قزاقین و گرز و شان
 بر ققار از باد هم تیز تر
 بر ققار چون آب دریائی نیل
 به خلق و صفا و بصدق داد
 صفا عکس الفت در آئینه دید
 به شریح احسان و دامن کفا
 بش رخصت از شاه و الامت
 رساندش از آن برزم تا بارگاه

اینجا رشتی
 مردار رشتی و بپایانیت
 که از خود آنچه می چوبی
 که بکش می و نقش و سلا
 میخورد و آن شاه با غلبه
 شاهانه است نهند

مجلس شادمان نمودن مہاراجہ نجات سنگہ بانو اب گوزن خبر این بہار
بروز سیوم و طلبہ شستن فی اب گوزن خبر این بہار در آبکاش

خود بتقریب ضیافت

عروس سخن بان شہ اہل اد	بہ نریم بیان آئینین جلوہ دام
کہ روز سوم آن سکندر و قات	جب اندازد رانی عالی تبار
نمودہ چنین غم نیت دست	کرست در فکراین کار صبت
کہ یاران خود را کند میہان	بد لجوی شان شود جان نشان
خورد با گوزن در می چندے	کند ویدہ روشن ز دیدار و
بہ بخشد با غزمی آب تاب	کند جلوہ گر نور آتش در آب
بسوز محبت کند سینہ گرم	بشوید ز می از دل دست شرم
شود بے تکلف بیاران خویش	ر باید غم از غمگساران خویش
بفرمود تا بندگان حضور	ہمہ خادمان سراپا شعور
یکمی نریم عشرت ہمیا کنند	بہر چار سو کوس ولت زنند
چو آئین اسکندر و رسم جم	ر بایند غم از جہان یک قلم
بد لجوی میہانان خویش	بدلداری دلربایان خویش
کند ہر چہ باید نرودی دست	شوند اندرین کار چالاک و صبت

بحکم شهنشاه عالی وقار
 پیر جمیل مندریان شاه جهان
 چون گردون نمودند بر پایام
 ز فرش زرین روی آن سوزین
 زغبان گلچهره و گلغزار
 ز را شگدان ترغم سدا
 فرو نمودند رونق دران بزم گاه
 نهادند در بزم ساز تمام
 را قسام میوه نهادند پیش
 نهادند بر نیز اهل تمیز
 را قسام شیرینی خوشگوار
 هزاران طبق نامی حلوائی تر
 همه بندگان عقیدت شعار
 چو شد شام کردند روشن چراغ
 تا دایم بلوری افروختند
 شجر نامی بلور مانند طور
 چنان جلوه گر شد شمع چارسو

همه خادمان لیاقت شعار
 بستند با تدمردان بیان
 دلارام جامی و معسل مقام
 نمودند روشن چو چرخ برین
 فرو دند در باغ عشرت بهار
 تیان پری پیکر و دلربا
 که میگشت زان جلوه روشن گاه
 صراحی و ساغر شراب طهام
 بے نقل مهان فروخته کیش
 را کول و مشروب هر گونه چیز
 که مثلش کس دید در روزگار
 لمح همه باد در تها زار
 درین بزم تا شام کردند گاه
 نمودند روی چنان باغ باغ
 به آتش دل دشمنان سوختند
 چو خور جلوه دادند نزدیک دور
 که خور از خجالت بهوشید و

ز مشعل که شد شعله اش فلک
 چون نور علی نور شد بزم شاه
 در آن روز نوروز عالم فروز
 چنان روشنی یافت آتش بلبل
 ز فرط چرخان در آن صحن باغ
 چو شد اینچنین مجلس راسته
 مہاراجہ رنجیت عالی جناب
 کہ با مجمع چند مردان کار
 بگوید کہ یار غمخوار شاه
 در ندیم مہیا است ساما عیش
 می لعل بار و بیا تو خون
 بسوز دول دوستان چون کتا
 درین دم قدم رنجه کن سیوان
 چو در لاله زار گورنر گلاب
 گورنر تبجیل فرمان دوست
 روان شد با جباب صاحب اثر
 اگر دون خود همچو خورشید سودا

ہمہ گشت روشن سما و سما
 جهان دیدہ پوشید از روی ماه
 شب تیرہ شد جلوه گر مثل روز
 کہ مے برد خورشید از ماه نور
 و ناغ فلک گشت روشن چراغ
 ہمہ ساز گردید پیراستہ
 چنین کرد فرمان ہراجہ گلاب
 رود پیش نواب عالی وقار
 بہر کار یار و فادار شاہ
 ز خار است پاکین گلستا عیش
 صراحی است در فکر تو سرنگون
 ازین غم کہ مینو خورد آن شیراز
 دمی چند کن عیش بادوستان
 بسر سبزی بخت شد کامیاب
 کہ بود از محبت متنش جان دوست
 بہ بزم شہنشاہ فرخندہ کیش
 گورنر بہادر فلک اقتدار

ای سہی بہار
 گلاب نگہ پادری چون
 ای
 و شب
 مہاراجہ گلاب نگہ پادری
 سبزی
 جہون
 گردون
 ہندی گادی
 گلاب نگہ پادری

با کرام و الطاف خلق مزید
 بالفتا به بزم خودش شاه داد
 مکان داد به تخت کنج سرو
 مرصع و گهر کرسی زر نگار
 چون شاهان بر او شاه دوران نشست
 و گزنا دران انگه نیز را
 همه صاحبان را بکرسی نشاند
 امیران سرکار شاهی تمام
 دران بارگاه فلک پایگاه
 پیشگدان شاه فرمان نمود
 نو ساز ساز نوادر کشد
 به حکم شهنشاه بنده نواز
 ز هر نغمه گزینار شد آشکار
 بهر غشوه رقاصه گلبدن
 ترنم سرایان شیرین زبان
 زر قصیکه کرد آن بت به چین
 چو رقاصه شد جلوه گر مثل شمع

چهار اوجه در نیمه راه پیش سید
 بخلق و ادب خاطرش کردش
 که شد تخت را از قد و منش نعی
 که با تخت بد پایه اشل استوار
 بدست بهوخواه خود و دوست
 به پهلوی لطف و کرم داد جا
 به فرق همه گوهر و زرقشاند
 نشستند بر جای خودش و کام
 ز یک مطلع آمد برون مهر و ما
 که آیند در رقص چرخ زهره زو
 گزان نغمه مرغ از بهادر کشد
 نوازندگان باز کردند ساز
 شده رشته دل بر او تار تار
 چو بلبل دران باغ شد نغمه ز
 دران بزم گشتند شکر فشان
 به چرخ اندر آمد سپهر برین
 بران سمع و گشت پر وانه جم

همه بت پرستان الفت شعار
 با عجز و انداز خود آن پری
 بسخن پری خلق دیوانه شد
 نهاد آن پری چهره رشک قمر
 وزان پس شهنشاه گیتی خرام
 چو ساقی بدست گورنر نهاد
 از آن جرعه آب با آب و تاب
 پیراز می کی جام پینا نثار
 بهاراجه با کام جان نوش کرد
 چو اول دوستان منیر فرزند
 به مجلس و ان گشت دور شراب
 زر نگینی باده لاله رنگ
 سیحان پرستان عیسیان
 لب جام گلگون مرا حی بدست
 چنان ریخت ساقی بمجمل شراب
 همه نامداران شانه بهی
 همه سرفرازان روشن دماغ

بران بت نمودند و لها نثار
 بعیسیان کرد بازی گری
 زمانه بران شمع پروانه شد
 بنار واداد داغ بر هر جگر
 پیراز باده مانند جم کرد جام
 ز جامش سیحان و آل رادم داد
 چو شد شاه بهند و ستان کامیاب
 بشکرانه اش داد باشهریار
 شراب محبت بدل جوش کرد
 ز نور قدح روشنی یافتند
 پیای چو دور مه و آفتاب
 چو گل تازه گشتند اهل رنگ
 بپشتند بر می پرستی میان
 کی گشته مست و دوم نیم مست
 که شد جاری از خاک دریائی آب
 پیراز باده گشتند و از خود تهی
 بهی جلوه دادند مثل چراغ

رخ از باده چون شمع افروختند
 به نیرم دوشان عالی گهر
 پیاله بدست ملک بوسه داد
 چو می در بدن شلخ شبنم رون
 بهستان هوا خوش شد از بوی گل
 در آنوقت شادی جلوه گری
 نمی ناب با حسن پیوند شد
 چنان خوش بر آمد ز نغمه صدا
 زمی شد مجلس طاقت دو چند
 ز ذوق سرود و نوای سرود
 در آن ذوقستان بوجد آمدند
 شد آن مجلس شبه بجاله دگر
 نماند در آن دم الم پیر نام
 خوشی شد محیط همه سر زمین
 در آن نیرم بر یکدگر دوستان
 در آن دم دلیران اهل نیر
 بچستی چنان با چه بنواختند

متاع دل حاسدان سوختند
 بعشرت چو می خورده شد سرسبز
 سر خود مراحمی بسجده نهاد
 در آن نیرم گشتند پیران چون
 لب غنچه بشگفت مانند گل
 در آمد به پروانه هر یک پری
 که خوبی از آن رنگه چند شد
 که صوتش گره بست اندر هوا
 ملاحظت دو چند و نراکت دو چند
 دل اهل دل گشت جانی سرود
 ز شرم و جلا بر کشاوند میند
 دگر گشت ماله و قاله دگر
 نه بنج و نه در و نه غم پیر نام
 بر انداخت خلق از جهان تخم کز
 سراپا خدا مال که دند و جان
 بغوان نوا عیالی گهر
 که محو طرب نیرم را ساختند

نوا می طرب جمله کردند ساز	ز طنبور ترم و نغز و لوتار
کر بر عطا بست و کشتاد دست	در آنوقت فرصت شبه نیم است
بسه نزل شاهانه آورد پیش	به همان نوازی جهان خویش
ز سامان یمین بلبوس زر	ز گنج زر و نقد عسل و گهر
زیاده ازان هم بسه چیز داد	در آن بزم پیش گور نر نهاد
دو اسپان خوش خلعت راهوار	یکه فیصل با بود ج زر نگار
رقاصانندی دوست مایل نمود	شبه نشه بران پیشش افتاد
که بودند هم بزم شاه جهان	در جمله انگیز با عز و شان
عطا کرد شبه خلعت بسه بها	بدیشان هم از راه چو دو سنا
سر جمله پوشید و شد عذر خواه	بروشاله و کبکین نرین شلاه
مباراجه را اهل اخلاص یافت	گور نر چو این خلعت خاص یافت
چو گل در تبسم دامن برکشاد	پیکر آنشبه زبان برکشاد
بکاشانه خویش شد بانگ گهر	بشد رخصت از شاه روشن ضمیر

گرم کردن پیشگاه عیش نواب گور نر جنرل بهادر بر وزیر چهارم
 دولت خانه خود و طلبه شدن چهارم به نخبه سنگه رانند و خود به نخبه

چنین داد ساقی به بزم کلام	ز میامی این قصه گلگون بهام
---------------------------	----------------------------

که لار دگور نیز محبت پناه
 بشام دگر روز چون آفتاب
 فروزنده شد ماه چون شمع نور
 سکه تر بهادر امیر کبیر
 در آند بر اسپ محبت سوار
 بزبان نواب عالی مکان
 که ای شمع کاش نه آتش و
 در نیدم قدم رنج کن سویی ما
 هیاست ساز محبت تمام
 مگر بجهت تو لے هدم جان نواز
 یک امشب بیایش ما میمان
 چهار اجه بر گفت دوستدار
 همه نادران در باره را
 بر آن محفل بخش همراه برده
 چون نزدیک نیند سواری رسید
 گورنر با خلص در عین راه
 ببرم خودش پرومانند شمع

چو گردید مسرور در بزم شاه
 بچهره کشید از زمانه نقاب
 جهان گشت از جلوه اش شکست
 وزیر گورنر مشیر کبیر
 بدرگاه شاهنشاه نادر
 چنین گفت باشاه گیتی ستار
 مه دوستی آفتاب و داور
 که روشن شود از تو مشکوئے ما
 ز نقل و طعام و مراحى و جام
 بخاطر نخیاز داین جمله ساز
 که سازد فدای تو جان میزبان
 بزودی سویی میزبان شود
 همه اهلکاران سرکار را
 که حلوا به تنها نیالیت خود
 بدین دولت محاری رسید
 نشاندند شد پیش آن بادشا
 با کرام و عزت نشاندن مجمع

سکه تر بهادر
 پیش گورنر نخل اسپدار

به تختی که بدتخت شایه شبی
 نشاندش چو شایان سرخ پیر
 چهارچرخ چون دید آن بارگاه
 رخ افروخت زان روشنی چون چراغ
 به تخت شاهی تکیه زد شهریار
 بهر جا که در دید و دیوار دید
 بیکجا پر یکچهرگان جهان
 زده تکیه بر سینه عز و ناز
 چو غنچه لب گفتگو کرده بند
 بطاعت چو خورشید همچو مهر بان
 پرورش بتان سرنگی نژاد
 نهاده بسرتاج ناز و ادا
 بیکسو دلیران ابل فرنگ
 وز آن حلقه بزم باغ و جاده
 چو شد کار آن بزم عشرت در
 وزان بعد مردان باجه نواز
 به نیکو نواهای رنگین ادا

بگشوده مسند ز فرماند ہی
 به پیشکوه ادگشت آرام گیر
 که سودی سرخس با مهر و ماه
 چو گلگشت زان بوستان باغ و باغ
 گرفته بسرتاج عز و وقار
 مکان سر بسر رشک گلزار دید
 چو حوران جنت بی باغ و جان
 نشسته چو خوبان گردن فرمان
 کشاده ز گیسو پیچان کند
 چو گل جلوه پردازد در بوستان
 سراپا محبت سراپا و داد
 گرفته بهر خلعت افت
 نموده دران بزم گه حلقه رنگ
 چو انجم زده حلقه بر گرد ماه
 بعشرت دل میمان میل جنت
 بحکم گورنر گرفتند ساز
 رسانند در گوش زهره صدا

وزان پس زخم با ده آید بچوش
 دران بنرم نواب با احترام
 شهنشه بلطف و کرم نوش کرد
 پر از می و گد جام مینا نگار
 شراب محبت چو کردند نوش
 و گد دوستان تیر با التفات
 دران بزرگه کرد ساقی خروش
 چو گشتند از جام می نیم مست
 همه از تکلف برون آمدند
 نهادند در بزم مینا و عیش
 چو زهره نمودند خنیا گری
 غرض یافت چون شاه دالامقام
 ز انواع نعمت نوشید خورو
 وزان پس گورنر مبارک نهاد
 ادا رسم مهر و محبت نمود
 ز انواع مال و زر و اسب زرین
 بے جامه از جامه های عجیب

هم از شوق دل کرد مینا خروش
 سخت از همه داو و شاه جام
 دران خور می عجم فرا سوش کرد
 به نواب داد از خوشی شهریار
 دران بنرم شاتان بارای میهنوثر
 بخوروند چون خضر آب حیات
 که بهنگام عیش است ساغر نوش
 همه لعبتان سیجا پرست
 براه طرب رهنمون آمدند
 بدادند با خوشدلی داد عیش
 بدلداری و مطلق همان پروری
 فراغت ز کار صراحی و جام
 بالفت دل از دست دلدار برد
 بے تحفه با شاه رنجیت داد
 با مل کرم مهربانی فزود
 ز سامان هند و ز اسباب چین
 ز دستار و حمامه های عجیب

بسی سنگت الماس سلک گهر و گهر چیز پیشکش کرد نیز وزان پس چهار جبهه باغ و نشان گوزن به تعظیم همراه شاه	که شد روشن از دیدن نشان در آن بزم اهل تمسین بشد رخصت از محفل دوستان قدم بر قدم رفت تا نیمه راه
--	---

رقص مهراجیه بخت شکر بر آید قواعد بزم بگریزی فورنم خطوط

رقم این چنین کرد دانای راز که روزه و ترک ابلق سوار بران شد شهنشاه فرخنده کیش به شک که لار و آرد شتاب مرا فواج انگیز اهل تمسین چنین باهری سنگ فرمان نمود فرودی رساند بدو این پیام چنین شوق دارد بدین بیان رویدار مردان اهل کمال خبر جوید از کار اهل خبر ز علم قواعد که دانند نشان	بند که مهراجیه سر فراز چو زین بخت بر ابلق راهوار که با جله پیران درگاه خویش قدم چون مه فوهند در رکاب به بنید قواعد رستم نامور که حاضر شود پیش لواب زود که رنجیت شاه منته نیکنام که آید به شک که دوستان شود خوشدلان شاه فرخنده فال که داند منزند شد رنبر از کاری که گردن توانند نشان
--	---

ای لاری
که رنبر میاد

به چشم محبت به بیند تمام
 چونان شاهنشاه اهل هوش
 پذیرفت پیغام شد شاه کام
 بفرمود تا فوج مردان جنگ
 بیکدم شود جمله آراسته
 سواران بر اسپان به بند زیر
 همه فوج آئین سپاه
 مسلح شود لشکر اندر زمان
 چون کار لشکر همه ساخت
 پی پیشوائی ازان جایگاه
 شهنشاه را برو باخویشتن
 چون آن هر دو نشان اهل کلاه
 دران خط نواب والا نژاد
 همه فوج اظهار عسکرم و هنر
 فن خویش مردان ارباب فن
 هران تیر گاه برون از گمان
 دلیران لپش به تدبیر و هوش

کند غور در کار هر خاص عام
 گور نرینود از هر ی شکوه گش
 ازان مقدم شاه والا مقام
 همه لشکر بند و اهل فرنگ
 با مان و اسباب پیر بسته
 نابردی همت کشند چنین
 ز عشرت زند فیمه بر اوج ماه
 چون مردان بدین کار بند و میان
 گور نر از دگشت پر دست
 بزدی رودان شد سو مهر
 بجا یکدیگر بد لشکرش خیمه زن
 رسیدند در جلوه گاه سپاه
 همه فوج را پیش شبه جلوه داد
 دران جلوه کرد با کرو فر
 نمودند با شاه دور ز من
 رسید از ره راستی بر نشان
 شدند اندران جلوه گاه گرج مختار

این فوج که در تعداد
 هزار سپاهی است

بنادین خود جمله اهل مینر
چنان گشت رسم قواعد ادا
هر آن گوله که ز توپ آید بدون
چو شد قلع و مینوچ شاهنشاهی
همه صاحبان مینر آن سپاه
نمودند طهارت فضل و هنر
چنان شست بستند گولی زدند
مباراجه چون حال آنکه نیز دید
بحرکت در آمد رگ غیرتش
بفرمود تا جمله شیران جنگ
بمیدان این امتحان بآیند
نخست از همه راجه دهبیان نیک
چنان گنج که توپ زد بر هفت
وزان پس غلامان شاهنشاهی
همه گوله با برشان زدند
وزان بعد رنجیت و الامقام
گرفته بکف خنجر آیدار

در آن چانداری نمودند سر
که گولی ز رفت از نشانه خطا
بسوی هفت رفت بی رهنمون
ز سر کار انظار کار آگاهی
بمیدان نمودند رو همچو ماه
بدلجوی شاه اهل ظفر
ز کوه گران کاه برداشتند
درین کار سر نیچ اش تیز دید
که از کار آنکه نیز بد حیرتش
بهاورد دلاور دلیران جنگ
درین جلوه که داد مردی دهند
در آن معرض امتحان ماند جنگ
که آورد نقد فضیلت بکف
کزین کار میداشتند آگاهی
که کردند اهل شجاعت پسند
بسرگرمی و گر مجوشی تمام
که میجست چون برق از وی شرا

چانداری نام
شکستنی و فوج است
ماهی و دیوار نصب کرده
نخاستن بر آن است

<p> بدست دگر نیزه سر بلند نهاد از دلیری بمیدان قدم یکی طرف هستی بفران شاه چون منظور بد شاه را آن زبان نماید دلیری پیر یک دلیر فنون نیزه هنرهای جنگ با طهارت علم و کمال هنر بجوش و خروشش بدان شهسوار چنان باد پا را انداخته چنان زد دران چستی و چالکی که رفت آن جنبیت چو برق چنان قدم در هوا چون هوا باز کرد گهی در میان گاه اندر یار مهابه را چه رنجیت بر پشت بور پیر گردش خود شهر رهنورد نظر دوخته بر مکان هدف با خرد دران تیزی و دست برود </p>	<p> که سرهای دشمن پیاپی نکند علم کرد بر دوش تیغ دو دم نهادند در راه آماج گاه که سازد هنر پیش مردان عیان بمیدان شیران کند کار شیر نماید مردان اهل فرنگ شود سرخرو پیش اهل ظفر چو شیر دلاور بوقت شکار که نهاد بر باد پا باد پا یکی چابک چست بر بارگی یک جست در چار سوئی چنان تو گوی که چون برق پرواز کرد همین و قدم اشهب را بهو چو شیران جنگی مهب کرد و زد چو گردون بر آورد از خاک کرد بمیدان همی گشت خنجر کف سر طرف بانوک شمشیر برود </p>
--	---

چو کار نمایان بر آذرش ه	بروگفت خلق جهان داه واه
بران کار سالار روی زمین	زمین گفت تخمین فلک آفرین
نه یکبار و دوبار و سه بار هم	منوچهر پسر شاه عالی هم
وزان پس و شان فیروزمند	ز رسیدن سوی بارگ آمدند

آمدن نواب گورنر خیران به در بجا فوج مهاجر خست سنگه
 بر روز ششم و بعد دیدن قواحد خوشنودنی ظاهر نمودن قمر خض
 شدن هر دو فرمان نمایان از یکدیگر

برین لوح نقش صورت پیت	بجایک بیان اینچنین نقش است
که روزه دگر چون بوقت سحر	چنان گشت از نوزد خورشید و گر
ستاره پوشید و رعد نقاب	عیان شد بر اوج فلک آفتاب
شهباناه ریخت و الا نه د	با فواج سکهان چنین حکم داد
که گرد و سحر بشنیر و تیر	سوار و پیاده و حقیر و کبیر
لباس نری جمله پوشد سپاه	شود جلوه گر فوج چون مهر و ماه
سواران بر اسپان سوار می کنند	ره در هم شانانه جاری کنند
بچستی بر بندن مردان میان	کشایند سر پنجه زور آوران
و الی و لی این کشور کش	بمیدان مردان کار آزار ما

شتابان بیایند چالش کنان
 بمیدان با چهار فصل و هنر
 تعیین فرمان شاه دلیر
 بپشت مردان کمر بهر کار
 چو انجام این کار نخواهد شد
 که سه کس امیران دانش سپند
 بیارند آن مرد پیکار
 امیران شهنشاه در زمان
 لشکر اه الفت نهاده اند پا
 به گفتند فرمان که رنجبت گفت
 گورنر به تعظیم تسلیم کرد
 شد از شوق باخیل مردان کار
 چهارچون این بشارت شنید
 قدم رنجبر نمود تا بارگاه
 چو آن هر دو نشان باخروشان
 سلامی نمودند مردان جنگ
 بمیدان چنان توپ شد نعره زن

بفضل و هنر کوس بخت زمان
 پوشند دستار عزت بسر
 دلیران نکردند یک لحظه دیر
 بمیدان نمودند پا استوار
 چنین حکم از شاه دیجاء شد
 به پیش گورنر بهیاب در روند
 بچولان که فوج جنگ آردا
 به پیمیل فرمان شاه جهان
 به پیش گورنر گزینستند جا
 بستند گورنر که آن شاه هفت
 سرانرا هم اعزاز و تکریم کرد
 گورنر بر اسب محبت سوار
 که لاری گورنر بهیاب در رسید
 بیاورد و در پیش بجا سپاه
 گزینند در عین لشکر مکان
 بآیین انگیزی و طرز رنگ
 که در جنبش آمد زمین و زمین

بفرمود شاهنشاه ارجمند
 بفرمان نه مانده کامکار
 چنان شد ز شوریدن توپ شور
 هر چار سو که دیند و قوش
 دلیران با طهارت و هنر
 گورنر چو این خوبی فوج دید
 به تحسین مردان زبان بر کشاد
 رخ آورد زان پس بدرگاه خویش
 دگر دزدگان بود روز و دواع
 شهنشاه پنجاب عالی وقار
 بمنزله یار خود راه برد
 برون آمد از خیمه با غر و جاه
 به روش نخل و گله خاص خویش
 سخن را انداز جمله مقصود خویش
 هر یک جوانی مناسب شنید
 بهارچه از راه اخلاص در د
 پی عقد سرشته استحا و

که مردان لشکر قوامد کنند
 همه فوج گردید مشغول کار
 که کردند قالب تپی مار و مور
 کز آن شد نمایان پیرا گنده خویش
 شدند اندران جلوه گاه نامور
 همه لشکر شاه در اوج دید
 بهر پهلوان آفرین کرد و یاد
 گورنر بهاندار خنده کیش
 دل دوستان پیر ز سوز و دواع
 چو خورشید شد در عمارت سوار
 سوئی مهر تابان قدم ماه برد
 گورنر بد بختی باد شاه
 رخ آورد با صدق و اخلاص شیر
 نه بهود شاه و هم از سود خویش
 بالطف و اخلاص خلق مزید
 بهر کار او را فرامند کرد
 شد ای معقول گرفت و داد

<p> نمودند نشان بهم دوستی وزان پس دوستانان فیروزند بنیگام ترخیص شاه جهان ده اسپان بهوار تازی نهاد گور بسیر کار لاهور داد در آمد مهاراجه نامور دو سه روز کردند آنجا شکار وزان پس غنائی فتان سپید بامرت سر آمد از آن جا نگاه اودا کرد بدور که را داس زرافشان بد بر جله شهر دیار به لاهور آورد و رو بعد از آن بدولت که غولشتن شد مقیم آبی توی شاه با عدل داد عطا کن بهندی مراد دلش </p>	<p> بعد و بقول و قسم دوستی بنالگیر گشتند و رخصت شدند بهیجی دو اتواب آتش نشان که پناه دند بر پشت باد بدل نقش خلق و محبت نهاد بمشک که گه غولش با کز و فر که بد سر زمین سحر و دیاکار مهاراجه رنجیت ایل نگین نهاد به سر سبز عز و جاه همه رسم تقسیم و شکر و پاس بشکر عطایات پروردگار بانوه مردان جنگ آوران نه اندیشه دهر بخوف و بیم پنجشی تو بانام مردان مراد که درد و جهان حل شود مشکیش </p>
--	--

شکر کشیدن مهاراجه رنجیت که بطریقه فاریخا و بهالپور و خاشین

بیا و لیو از حکومت سرکار لاهور و کدخد شدن کین رونهای سنگه
و کشته شدن سردار سری سنگه در مهم پشاور

خبردار احوال شام و بگاه	خداوند عالم بنباب آله
بفرمان او چله خورد و کبیر	ز حکمش لاهور قریل و کثیر
راظهار او جلوه مامت باب	را نوار او نیز آفتاب
شهودش شهود کین مکان	وجودش وجود زمین زمان
را نوار او نور شمس و شتر	شدار هتیش هست جن و بشر
برافروخته گل ز نورش چراغ	ز بولش عیان بوی گل در داغ
از و مشکشف هستی مار و مور	از جلوه گر جلوه نار و نور
بفرمان پاکش کمال و زوال	شود بدر کمال ز حکمش بلال
از و انقلاب خندان و بهار	درین بوستان هست یل و بهار
گهی سرور را مرگون میکند	گهی لاله را غرق خون میکند
جواب کند پاره سنگ را	گهی گل کند غنچه تنگ را
سر آید چنین نقشه و لنوا	نوازنده ساز این طرفه ساز
همه ملک پنجاب را که دزیر	که چون شاه رنجیت شیر دلیر
که مخلوق شد بنده زار او	چنان گشت خالق مددگار او

جهان تا بعش شد بکج جان
 هوا خواه او شاه اگر نپشد
 مگر بعض مردان اهل حسد
 شب در روز بودند ز اقبال شاه
 کشیدند دست از او ای خراج
 بسر کوبی جمله گردن کشان
 که بر دیره غازی اردشاپ
 فرایس و تنوره مرد دلیر
 رود همه شاهزاده شتاب
 چو در دیره غازی کند انتظام
 بتابد بسوی بهاول عنان
 بگیرد از و باج نذرانه هم
 برودی اگر مال ساز دادا
 دوباره حکومت سپارد بدو
 و اگر سر بتابد ز فرمان شاه
 بشیر گیرد از و تاج و تخت
 در اینجا و لیعهد اهل میسن

بحکمش در آمد کین مکان
 گور نر بفروش گهر ریز شد
 که بودند خالی ز عقل و خرد
 گرفتار زندان امنوس و آه
 گنجینه شمشیر ندادند باج
 چنین کرد و بجو نیر شاه جهان
 و لیعهد سرکار عالی جناب
 که تند است در جنگین نر و شمشیر
 برودی نهد پای خود در رکاب
 بگیرد ز ایل حسد انتقام
 کند جنگ با وی به تیر و نشان
 به تعداد کامل نه بیش و نه کم
 بحکم شهنشاه کشور کشا
 علاقه که دارد گدازه و بدو
 بر و بر سرش لشکر کینه خواه
 بر و از سرش چتر اقبال جنجا
 بر و لشکر خود سوی سمنیر

ای قوی بهاول خان
 دلی بهاول پور

زیران سندی بگیرد خراج
 نشد و بدیشان ندارد و
 دگر باهری سنگه شکستگن
 که با فوج شیران اهل نبرد
 به سلطان خان حاکم آن مکان
 بنرمی و گر می کند انتظام
 چو افغان یوسف زری از غادر
 سرمهندان راه تیغ دو دم
 کذ غارت دشمنان بے چراغ
 بغران شاهنشاه عیبگو
 و لیعهد و تنوره با فوج خویش
 رسیدند در دیر غازی تخت
 برآمدند با مهندان گوشمال
 و زان بعد آن فوج شیران
 بسر حد ملک بهاول رسید
 چو آگاه زمین حال نواب شد
 بزودی فرستاد مال و گهر

کم و بیش زبانشان پذیرد خراج
 که تندی روانست در ابتدا
 چنین کرد و فرمان شمشیر پلین
 بسوئے پشاور شود ره نورد
 که دارد و سر کبر بر آسمان
 که سازد و امال واجب تمام
 شب و روز دارند بهر پا فاد
 تر شد بیک لحظه مثل قلم
 دلشان چو لاله کند داغ داغ
 روان گشت شکست بسوئی عدو
 براه سفر پانهادند پیش
 نمودند کار ریاست درست
 گرفتند زان سرکشان گنج و مال
 بحکم و لیعهد شکستگن
 که زان شد دران خطه محشر پدید
 بر چهارگی سخت بیتاب شد
 بهند ران شاه اهل ظفر

<p> ادا کرد ماله که نشان خواستند بشهزاده تعلیم و تکریم کرد سوئی سند هم کرد رایت بلند خراج از امیران گرفت آنچه یافت از انجا به پیش شه نامور فرودش لغز و شرف پا بگناه بدرگاه شاهنشاه حکمران که والی آن خط از راه رفت که باشد بخدمت او جان نثار بانگر نیز این التجی کرد پیش بود و امین از دست بزر و جهان بسدرشته بندگانش بسفت لیلی جهان وید صاحبان نام گورنر بهادر یل نامجو گورنر فرستاد افواج بهند ز غنمه و راه چو دریا به خوش با حکام و نگرنر دخیل نداد </p>	<p> برادر آنچه زود آوران استند غرض هر چه شه خواست تسلیم کرد در انجا و لیعهد فیروزه با فوج شاه بی بکهر شافت لشکرزاده آمد لغبت و ظفر بشهزاده شد مهربان بادشاه در آندم رسید این خبر ناگهان که ملک بهاول پور از شاه رفت بانگر نیز بست عهد خود استوار را لاهور گبست پیوند خویش که در سایه دولتش هر زمان گورنر پذیرفت زو هر چه گفت با مورخی مرد عالی مقام ز خود هم سند داد و گرفت زو هم از بهر شمع همه ملک بند جهاندار چون این خبر کرد گوش گراز ره الفت و اتحا و </p>
---	---

نام تمام در یک بند ۱۵

بد آنسو نفرمود اصلاً نظر
 بدان مختصر گوشه رغبت نکرد
 نه سوئی گور نرسکایت نوشت
 ز نواب آن خطه برداشت دست
 بری تنگه سردار عالی مکان
 بیوسف زری قوم اهل فساد
 همه مفسدان را تیغ راند
 همه مفسدان شتر انگیز را
 بسختی چنان گنج شمالی نمود
 چو فارغ ز سر کوبی مفسدان
 شدند ز زمین لپا در مقیم
 ز سلطان خان هم طلب کرد باج
 ادا این رقم یک از وی نگشت
 بری تنگه ماندند زان جایگاه
 چو گردید یاس ز مال و زر
 گد بود چون فوج سلطان خان
 درین کار بے حکم جرات نکرد

که بودش ز هر چیز بالا نظر
 بدان سرزمین رویی همت نکرد
 نه زمین قصه با او حکایت نوشت
 فقط رسته دل با نگر نرسبت
 که در زید اندر پشاور مکان
 سدا بغاوت بشمشیر داد
 بفرق همه خاک نکبت نشانند
 همه قوم بے رحم و خونریز را
 که از خاک ایشان بر آورد و دود
 بفتح و ظفر گشت مرد جوان
 بنخاطر نماندش ز کسوف و بیم
 که بر دوش بود مال خسراج
 زمانه با مروز و فردا گذشت
 بپے حال باج تا چار ماه
 به پیکار بر بست محکم کمر
 دو چندان ز جمعیت آن جوان
 دلیری ز خود بے اجازت نکرد

<p> ازان جایگه کرد و آخر دوران اجازت بهم از صلح و پیکار جست همه را چه چون نامه اش را بخواند که چون در پشاور کند انتظام شیران در بار عالی و قار که ای کارسرای ملک جهان سر و شمنان زیر پای تو باد طرف حاجی آسمان یار تو ندارد و چه سردار سلطان خان بالار کابل دلش بایلست نخواهد که باشی در آنجا و خیل درین بگه میاندا و صبح و شام مناسب چنین استای شهر یار در دستش بگیرد پشاور جنگ کنی اندران سرزمین غلغله و شر مباد که آید بآباد او در آندم بد و جنگ شکل بود </p>	<p> یکمی نامه بر نام شاه جهان که کرد و ازان انتظام درست سخن با همه اهل دربار راند بگیرد و چنان از عهد و وقت نام چنین عرض کردند با همکار بوزیر حرکت زمین و زبان چو شاهنشهان تخت جایی تو باد هر وقت طالع مد و کار تو رجوع دل خود بشاه جهان مهور محبت بجان و دل است شود قوم افغان خراب و ذلیل که دور افکنند پائی شه زان مقام که از مغز جانش براری و بار ناری درین کار خسته و رنگ بمیدان همت نهی پائی پیش که کابل یکیش که شکست بجو که همراه او فوج قاتل بود </p>
--	--

شهنشاه چون گشت در این سخن
 چنین کرد فرمان بجاه و جلال
 بسوئے پشاور رود بید زنگ
 بصاحب که دلتوره اثنی نام بود
 که همراه شهنشاه با عزو شان
 و گرانامور مرد با حشمت
 شهنشاه بدان سمت مامور کرد
 و گیکه تاج سنگه آنکه در وقت جنگ
 بجکم شهنشاه اهل و ستار
 روان شد بدشمن کشی مثل باور
 چو این مجمع فوج با گرد و فر
 ر راوی و چنایان جهیم گذشت
 سبک بر دوازند کشتی برون
 چو سلطان خان این همه فوج دید
 فرستاد در غارت نونهال
 چو آمد سفیر سیلگون کرده سر
 بر سلطان بشهراده گفت این

بخواند آفرین بر همه انجمن
 که شهنشاه نوز جوان نونهال
 بشایسته افواج مردان جنگ
 چنین کرد فرمان شاه اهل جود
 بسوئے پشاور به محمد عثمان
 که بودش بنام آوران کرت نام
 با داد مردان اهل شهر و
 نکردی به پیکار دشمن دزنگ
 بهر اهی فوج مردان کار
 تقدیم در مقام شجاعت نهاد
 به راه سفر بست محکم کمر
 به تندی گذشت از ره کوه و دشت
 ملکه زاده با طالع رهنمون
 بجان دلش لرزه آمد پدید
 سفید به نهند اهل کمال
 بزرگراه شهنشاه نامور
 که ای نور چشم شه نیک نام

ای خیر تو
 صاحب فوج
 ای کرت صاحب فوج
 همین

شهنشاه بر بنده بے گناه
 چرا کردش به غصه بر بندگان
 چون تابع حکم شاهنشاه
 بے کشتیم این دلیری چیست
 ز راج خود این زبان میدهم
 بگیر از من این مال بر دار دست
 چنین دادش بهزاده حق نبوش
 که ماندگانیم فرمان پذیر
 بگویم نه تاثیر قهر نیست
 بجز اینکه ملک پشاور ز تو
 سپاری اگر ملک بختم امان
 و گرنه شوی عاجز و خوار و زار
 پشیمان به بے آبروی شوی
 چو حال زمانه دگرگون شود
 چو نزدیک سلطان سید این پاک
 ز نادانی خود که خود کرده بود
 هجرت مانند زران حال زار

چرا کرد ما مورچندین سپاه
 چرا در غضب آمد آن مهربان
 کیسه از غلامان این بر گهم
 برین رو به زار شیری چیست
 بخوابد اگر شاه جان میدهم
 ازین خطه ای مرد الفت چیست
 جواب بے پندیده با عقل و نبوش
 بحکم شهنشاه آفاق گیر
 نه در دیده تو قهر تحریر است
 بگیرم بدین لشکر جنگجو
 ز دستم سلامت بری مال جلا
 ز پاداش کردار انجام کار
 پریشان بدین تندخوی شوی
 به بینی که انجام تو چون شود
 ز درگاه شهنزاده نیک نام
 بے بار خود را سلامت نمود
 نه زاری سکونت نه راه فرار

بشکوه شامشبه آمدند
 سخاوت مہارانی اہل جاہ
 کمر بہر مہمان نوازی بہ بست
 بہ بزم محبت زمان بازمان
 نشسته در موقع انجمن
 زمان پر سحرہ رشک قمر
 بیک گوشہ بزم گشت جمع
 بند گیر طرف بستان بندگ
 بہر تخت زر مثل خور جلوہ گر
 ز انوار حوران باغ بہشت
 مہارانی آخر دوران بزمگاہ
 چشیدہ الماس عسل و گہر
 گہر کوہ بر فرق ہر یک شمار
 چو مردان دوران بزمگاہ زمان
 با غرازد اکرام رخصت نمود
 چو شد رخصت از شاہ سالار فک
 در آندہ شہنشاہ والا مکان

بہ بستان چو سرو سہی آمدند
 کہ بد شمع روشن بشکوه شاہ
 با ظاق در دست نشان دست
 بالغت نوازی محبت زمان
 چو گلہائے رنگین بہ صحن چمن
 گرفتہ لباس مطلقا بہر
 بروئے پرافوار مانند شمع
 نہ لعبت پر سحرگان بندگ
 بہ بطن صدف مثل نور جلوہ گر
 شد آن بزم روشن چراغ بہشت
 بہر مہمان داد زرین کلاہ
 عطا کرد ز یور عطا کرد زر
 بیاید بہر جہلہ زر بار بار
 ز گنجینہ گردید گوہر شان
 محبت فزود و مروت فزود
 روان شد بہند وستان بندگ
 بتعظیم سالار بہند وستان

این شعر
 از شہنشاہ
 مبارک
 مبارک
 مبارک

چنین کرد و فرمان بر ابراهیم گلاب
 غرض گشت چون کار شاد و تلخ
 چهار ابراهیم شد فارغ از جمله کار
 خدا او نشاند و زمانه مراد
 در آن دم رسید از پشاور خبر
 که بار دیگر دوست از دشمنی
 فرستاد لشکر به پیکار شاه
 یکم مرد عجبی است کار تمام
 ز خیر بسوی پشاور شافت
 سپاهی که در قلعه حیدر بود
 چو زمین حال شد در پشاور خبر
 همان دم بامداد شان کوچ کرد
 با نفعان چنان جنگ مردانه کرد
 ز شمشیر خونخوار آن پهلوان
 کنون لشکر ختم نداشت و کام
 برونش دلیران کشورش
 درین وقت نازک اگر شهر یار

که تار و دستبلخ رود و هم کباب
 بعیش طرب شاد شد خاص و عام
 بفضل خداوند لیل و نهار
 از آن کدخدائی دلش کد شداد
 بگوش شهنشاه ابل طغفر
 در آمد به میدان بکبر و منی
 گرفته بسوز شجاعت کلاه
 سپیدار آن لشکر ناتمام
 ز مال عیت گرفت آشنی پش
 در قلعه بروئی او بستان زد
 پیری سنگ سردار و الا گهر
 بانبوه مردان اهل نهر
 که شد سوی خبر مدور و بنور
 در آن سرزمین بخون شد و خون
 دلیرانه دارد و بنی خیرت م
 چو شیران میدان گرفتند جا
 رود بهر امداد مردان کار

کتاب جنگ و صلح
 جلد دوم
 ایام و سالها

کشد پاز میدان پیکار دست
 چنان در چون این خبر گوش کرد
 همان روز با فوج مردان کار
 چنان تندر انداز غضب باد پا
 چه شد شهر گجرات جایی قیام
 که افغان خیر بدون آمدند
 ز مردان پیکار جم غفیر
 گریستند جمر و در اور میان
 در آن دم هری سنگ مرد دلیر
 بیاز و می قوت چنان کرد زور
 جدا کرد با خنجر خون چکان
 در آن سر که کرد آن شیر جنگ
 بمیدان چنان گوله توپ راند
 چه شد کشته پانصد کس از دشمنان
 ز افغان همه شکست بگنج
 بی گشتن جمله اهل فدا و
 بزه هر که یافت از دشمنان

نذار و جنگ آوری کار دوست
 چو ابرسیه از غضب جوش کرد
 روان شد بدان سرزمین شهریار
 که در ماند و نیمه را پیش هوا
 رسید این چنین از پشاور پیام
 دیگر باره در جوش خون آمدند
 ز خیر بر آمد بشیر و تیر
 بران قلعه گشتند آتش نشان
 به پیکارشان رفت مانند شیر
 که در خیل مردان در افتند شور
 ز گردن سحر بده گردنشان
 بجنگ آوری کار شیر و پلنگ
 که بر فرق بدخواه آتش نشان
 نکردند و سوئی آن پهلوان
 هر اسان سوئی خیر آورد و رو
 هری سنگ هم با پنجبر نهاد
 تنش کرد و پیکان بنوک شان

چو اندر علی مسجد آمد اخیر
 در آن جا نگه دید فوج عظیم
 چو دیدند افغان که آمد سپاه
 گرفتند در پیش راه و سوار
 نبردند همراه سامان خویش
 چو دید آتشیان لشکر جنگجو
 بتاراج یکسر کشا و زد دست
 را حواله سردار غافل شدند
 بیک گوشه سردار عالی وقار
 که چون لشکر از غارت دشمنان
 دیگر بار با اجتماع کشید
 که ناگاه از غار بدخواه چپ
 نمودند از هر طرف حمله
 بششیر و تیر و تبر دشمنان
 چو شد سخت مجروح آن نامدار
 در آن وقت سکهان خیر یافتند
 و دیدند و دیدند در خاک خون

هری سنگه سردار شمشیر گیر
 بمیدان سر کوه گشته مقیم
 نگشتند با فوج شه کینه خواه
 نهان جمله گشتند در کوه و غار
 برفتند زان سرزمین پنهان
 که مغرور گردید فوج عدو
 با مان غارت نهادند دست
 بتاراج اموال یائل شدند
 ستاده باند اندرین دستار
 شود غارت آید بسویش و آن
 کند حمله بر جمله قوم شیر
 علم کرده خنجر بر دوش آمدند
 بقتلش کشا و زد دست جفا
 نمودند حمله بران پهلوان
 به قیاد از اسب با حال زار
 که مجروح شد فرار و جند
 بهادر قتاده بجال زبون

گرفتند بردوش برداشتند
 وز انجا همه فوج باد و غم
 چو در قلعه جمرود آمد سپاه
 هری سنگه سردار رفت از جا
 چو آن منبر اهل هوش مخم
 بهان سنگه مرد عقیدت شعا
 نهان داشت مرگش اهل چا
 کنون گر شهنشا اهل ظفر
 در انجا بماند درست انتظام
 چو آگاه زمین قصه شد شهریار
 شد از دیده جان دل شکریز
 امیران درگاه را پیش خواند
 ز چاره گران چاره کار جست
 چو کردند مردان با عقل هوش
 بگفتند کای نامور شهریار
 مناسب چنین آید اندر نظر
 بسر کوی دشمن آرد شتاب

نهان این خبر از عدو داشتند
 بهر داشت سوئی ایشا و قدم
 بهیشتانند از خوشی تن گد راه
 ز دنیا مکان کرد در لا مکان
 ز در فنا کوس تریل زو
 که در قلعه جمرود بد قلعه دار
 نیاورد این راز را بر زبان
 بر ان سو برد فوج خود زود تر
 باقبال شاهنشاه نیکنام
 ز فرط الم شد دلش بمقرار
 بیاد هری سنگه اهل تیر
 بدیشان سخن اندرین باب آید
 که انجام آن کار کرد و درست
 ز آغاز و انجام این قصه گوش
 بحکمت بود و در لیل و نهار
 که چند ز جا شاه اهل ظفر
 بقتل عدو پانهد در رکاب

ازین خط گرد و روان و دتر
 کند اند را نجا چنان انتظام
 و گشت بنود و دست این راز را
 بیاید بملک پشاور و لیر
 که ایندم همه فوج بی فسرست
 چو گردند مردان جنگ آزما
 شه شیر دل مرد میدان جنگ
 بزودی بلبکر چنین حکم کرد
 شود پیرتل عدو گرم خیز
 سوار یک اسبه دو اسبه شود
 غرض جمله لشکر بفرمان شاه
 چو لشکر بملک پشاور رسید
 همه مفسدان شرانگیب را
 شهنشاه عالم تمیخ کرد
 چنان کرد با گرد و فرا انتظام
 که شد قوم افغان همه سرنگون
 چو شد انتظام پشاور تمام

بسوی پشاور شته نامور
 که دشمن نهید تیغ خود در نیام
 که شد کشته سردار جنگ آزما
 کند فوج شه را بیک حمله زیر
 ز بی افسری انتظام بهترست
 بجنگ ورمی متحد شاه را
 به پیکار شد مستعد بید زنگ
 که لشکر شود در سفره نورد
 رود در پشاور بر قنار تیر
 پیاده به بندی دو چندان و دو
 بسر کوئی دشمنان جت راه
 بهر جا نمود انتظام جدید
 که بودند با شور و شر جا بجا
 بزودی از ایشان برآورد کرد
 بملک پشاور شته مینکنام
 نیامد و هم ز خیر برون
 بحکم شهنشاه گردون مقام

یکی فوج بر حبه شد جامی گیر	در آنجا مسلح بشمشیر و تیر
دگر ناطمان لیاقت شعار	منو و اندر آنجا قدم استوار
مباراجه آمد سومی تختگاه	نهاده بسد از شجاعت کلاه
به لاهور آمد باغ از دستان	مباراجه رنجیت عالی مکان
شد از مقدش خلق آسوده	ز نور رخس تاقت نور کمال
خدا یا خداوند عالم توئی	پیر ایل دم یار هدم توئی
برین بپندئی پر خطا کنم	که ذکر ت بود هدمش عبد محم

آمدن سفیران انگلیزی بخوست امداد هم کابل ملاقات
گوزن خبر ایل و مقام فیروز پور و آمدن گوزن خبرل همراه
رنجیت سنگه مقام قمر شیر بهار شدن راجه ملوج

خدا ینکه فضل و کرم کار اوست	ب عالم خدائی سزاوار اوست
خداوند ناز و خداوند نور	خداوند مار و خداوند مور
خداوند ملک و خداوند مال	خداوند حال و خداوند قال
خداوند شادی و خداوند غم	خداوند بیش و خداوند کم
خداوند جان و خداوند دل	خداوند آب و خداوند گل
خداوند دنیا و خداوند دین	خداوند مهر و خداوند کین

خداوند خاک خداوند باد
 خداوند جسم و خداوند جان
 خداوند فضل و خداوند علم
 خداوند خشک و خداوند تر
 خداوند کون مکان لاشریک
 خداوند ملک زمین و زمان
 سخن سنج دانائی شیرین مقال
 که چون یافت رنجیت عالمی مانع
 بران تقدیر شد نشان و شکوه
 کند سیر در ملک کوه گران
 کند خوش دل خود بصد و شکا
 بهر کوه گرد و چو باد صبا
 و لاهور شد اولاتیر گام
 از آن خطه بالشکد حبس گجو
 و ران بارگاه فلک پایگاه
 زر و مال وافر صدق نمود
 بفرمود تا گنبد دیر را

خداوند عدل و خداوند داد
 خداوند عز و خداوند شان
 خداوند لطف و خداوند حلم
 خداوند سحر و خداوند بر
 خداوند هر دو جهان لاشریک
 خداوند اقلیم کون و مکان
 چنین در بیان کرد و تشریح حال
 بر سخنر ملک پشاور فراخ
 که گرد و چو خورشید بالائی کوه
 که گرد و از و خاطرش شادمان
 برسم شهبان بلند استدار
 نهد چون هوا بر سر دشت پا
 بامرت سر آمد شه نیکنام
 سومی دیزه ناکت و در و
 سر عجز بر خاک بنهاد شاه
 کشاد از سر رحمت دست جود
 بخوبی کند از سر نو بنا

این دیر به فضل بنیاد
 بنیض مقام وزیر نگاه
 و گنبد

سراپا عمارت کنندش سبک
 منقش کنندش چو چرخ برین
 در آنجا روان شد لغزد و قاف
 چو میدان خوشنود و جایی غریب
 لغشت دوسه هفته مصروف ما
 در آنجا سفیران اهل مینر
 یکی میگفت ناخن امیر کسیر
 بحکم گورنریل ارجمند
 بگفتند گامی شاه والا مقام
 چنین خواهد انگیزد فرخنده کثیر
 چو حقدار آن ملک ز جل کس
 گم هست از گردش آسمان
 ز ملک و وطن بی وطن گشت
 درین ملک بیگانه خورشید زار
 در آنکس نیز میخوابد او داغ خویش
 شهنشاه انگنند والا نزار
 که بر ملک کابل فرستد سپاه

و بسند از طلا هم بر آن رنگ
 ز سه گونه گوهر نهندش نکلین
 بادینه نگار آن شبه نامدار
 در آنجا شهنشاه اهل نصیب
 چو ابر کرم با بجا زرشانند
 دو مردان دانشور و نامور
 دیگر برنس آن مرد روشن ضمیر
 بدرگاه شانهشی آمدند
 بودند ات حکم و دولت غلام
 که در ملک کابل بر دو فوج خویش
 بانصاف شاه شجاع است لبس
 بنزدان در دو بلا این زمان
 گرفتار رخ و محن گشته است
 بغم مستی است یل و بنار
 کند روز و شب ذکر فریاد خویش
 همی خواهد از روی انصاف در
 شود از همه ظالمان کینه خواه

این است شهنشاه در بجا
 از دینکنا نصیب

ملک را نماند پخت شهری
 دو باره داند بد گنج و مال
 چو بر تخت شه دوست از دشمنی
 بگیرد از تخت والی تخت
 ز غاصب تاندهم گنج و مال
 در پیکار از راه صدق و صفا
 بر آید بفتح و ظفر نام
 چو لشکر شوئی کابل روان
 کی فوج همراه لشکر کند
 چو آنکه نیز زور آزمائی کند
 در آن معرکه فوج شاه جهان
 دوم ره دهد شاه مند نشین
 اگر چه رود فوج سالار بهند
 ولیکن یک حصه زمین راه نیر
 هم آن لشکر شاه عالی مکان
 بفرمان آنکه نیز ایل ستیر
 چو دخل شهزاده عالی وقار

بهند بر سرش تاج فرماندهی
 بداندیش شه را بد گوشمال
 نشست است از راه کبر و غنی
 بامداد اقبال باز وی سجت
 بوارش دهد تاج جاه و جلال
 بدو گردد شاه کشور کشا
 شود حال ز فضل حق کام
 در آنم مناسب که شاه جهان
 که حاضر بماند برای مدو
 در آن ملک کشور کشائی کند
 چو یاران بود حامی دوستان
 ز راه پشاور بکابل زمین
 بسر کوبی کابل ز راه هند
 رود با همه ضرر آن غریز
 که گردد بجنگش بکابل روان
 بماند بجنگ عدو گرم خیز
 بسند است تا حد شهر شکار

ای شاه جهان
 غاصب تاندهم گنج و مال
 کابل بکابل باقی گیر
 ای شهر
 شکار پند

<p> ازان سرزمین هم کشته شاه دست که سرکار انگیر با عز و جاه چو بشنید تفریر مرد و سفیر با خلاص دل کردیکه تسبیل اگرچه بنده لایق آن شاه را که آن ملک شاهنشاه اهل جود مگر بهر دلجوئی دوستان ازان سرزمین شاه بردا دست و گردا و دین فوج منظور کرد که وقت ضرورت ز فرمان یار نگردد شرط اینکه چون آن زمان نشیند به تخت حکومت شجاع بود با شاهنشاه پنجاب دوست بشوید ز گرد غصب سینه را بلک نشا و سر و کار خویش نه بنید سوئی ناک کشمیر هم هم از ملک ملتان هم دیره جا </p>	<p> سپار و بیاران الفت پرست ازان ره بر دسوی کابل سپاه مباراجه رنجیت روشن ضمیر که باشند ز انکار یاران ملول که بیرون کشد یکسر از سیندا ز دشمن بشیر بگیرفته بود نیاورد حرف دگر بر زبان با انگیر عقد محبت به بست مردگار یاران شناسد ز نبرد نه پیچد سر مردم هوشیار شود فتح کابل بفتح گران شود اهل حکم و ریاست شجاع و فارادید جامی در مغزو پست ز ظلمت کند صاف آئینه را ندارد گه شاه فرخنده کیش دلیرانه آن شاه والا هم شود بغرض شاه والا صفات </p>
---	---

شنیدند شریح فرمان شاه
 نمودند حکم شهنش قبول
 چو آخر برفت از میان رود که
 سفیران فیجاه را بادشاه
 بهمان نوازی شه بهر بان
 بدلداری هر دو جهان بخش
 به لطف و کرم هر دو را شاد کرد
 بهر دو کسان بذل شامانه داد
 و زان پس تعظیم رخصت نمود
 چونزد یکتاب ابل جلال
 گورنر ز شادی چو گل به شکفت
 بفرموده مالش که خاص عام
 همه فوج شاهی فزون از شمار
 غرض جلالت که بحکم حضور
 گورنر بشه بیم ملاقات خواست
 سفیران که در وید صاحب بنام
 فرستادند نه نیک کیش

چو هر دو سفیران با غر و جاه
 که بود اندران دم نه جای عدل
 گرفتند دادند محکم سند
 بلاهور آورد با غر و جاه
 بشام و سحر بت محکم میان
 کرم کرد و اخلاق ز اندازد پیش
 دل ز بند اندیشه آزاد کرد
 ز رویم در دست هر یک نهاد
 عبا رکه ورت زد لها زد و د
 سفیران رسیدند گفتند حال
 چو گوهر سنجید چون رشک گفت
 بفرموده ز پور جمع کرد تمام
 بزودی در آنجا پذیرد قرار
 بشد جمع در شهر فیروز پور
 قدم کرد در راه اخلاص رست
 بهر مند و نامی شیرین کلام
 با نهار حال تمنای خویش

بفرقت پذیرفت شبه آنچه گفت
 مقرر چنین شد که آن شهر یار
 ز لاهور در شهر فیروز پور
 در آنجا دو سال آن گردن فراز
 چو از درگاه شاه والا سفیر
 بفرموده با سفیران خویش
 که به سفر خیمه برپا کنند
 همه فوج مردان جنگ آزما
 چو دریا شود سوئی ستیج روان
 همه اهلکاران دربار شاه
 به همراهی شاه والا گه
 بهوشند مردان لباس زرری
 نشینند بر پور و جولا نهند
 غرض با همه شوکت و عزو شان
 روان شد ز لاهور سو قصد
 دوسه روز فرمود آنجا مقام
 وزان پهن تیری تندی چو باد

در لطف و رسلک غلام سفت
 با قبایل و اجمال و عز و وقار
 رود پیش لار و بلطف و غور
 چو یاران همراز گویند راز
 بشد سوئی فیروز پور راه گیر
 بکار آگاهان و دیران خویش
 به رفیع سامان همیا کنند
 همه لشکر شاه کشور کشا
 براه سفر چیتا بند و میان
 همه جا شماران سرکار شاه
 به بندند در مهر کابی کسر
 چو خورشید در مطلع خاوری
 قدم همچو مهر در رکاب آورند
 بهار ارجه رنجیت عالی مکان
 چو باد صبا کرد طے راه دور
 بسیر و سکار آن شبه نیکنام
 بهار ارجه رو سوئی ستیج نهاد

چو بر ساحل آب شکر رسید	بدل فرحت تازه آمد پدید
بمیدان شد از غرمی خیمه زن	سواد زمین کرد در شکامین
ز شکر شد آباد آن جمله ثبت	چو گلزار ویرانه سر سبز گشت
ز بس کثرت خیمه و سایه بان	ز روی زمین شد نهان آسمان
بکان کرد بر ساحل آب فوج	چو دریای جوشنده در عین موج
چو قائم بران سرزمین شد پناه	کنور کبرک ننگه آن جگر بندش
پیش کشف حال مزاج شریف	به پرسیدن حال طبع لطیف
بخیل امیران باغ و نشان	شد از خیمه سودی گور نرودان
گور نر سپردش بشکوی خویش	گرم کرد و اخلاص اندازد پیش
وزان پس یکی افسر نیک نام	عقیل جهان میگه ناخن بنام
به پیش مہاراجہ آمد چو باد	بخوبی ادا کرد رسم و داد
دیگر روز چون شاه گردون سوار	قدم کرد اندر رکاب استوار
بفرموده تا سواران فوج	سران سپہ نامداران فوج
همہ امپکاران شاهنشہی	امیران درگاه فرماندہی
همہ جانثاران خرد و کبیر	دبیر و پیشرو امیر و وزیر
بزودی قدم در رکاب آوردند	چو برقی شتابان شتاب آوردند
امیران پوشند زرین لباس	کنند فوج زینت فزون از قیال

سلاح ای پادشاه
حال مزاج خوب گور نشین
بپا در شہزادہ کبر
رفت ۱۲

به چهل حکم شبه اهل تخت
 چو آراسته گشت لشکر تمام
 شهنشاه هم در عماری نشست
 امیران شاه و وزیران شاه
 نشستند بر باد پایان خویش
 سواری چو از پل بساحل رسید
 به پیش جهاندار آمد دوان
 در آندم صدائی سلامی بلند
 چو در بارگاه فلک پایگاه
 چو خورشید رخشان بگریزی زر
 گورنر بهادر محبت پرست
 همه و مهر با موقع از جنبند
 رویان ملک سهران سپاه
 بشکر قدم شمره رهنورد
 بیک برج مانند شمس و قمر
 دو شالان نمودند با هم کلام
 دو گل جلوه دادند در یک چمن

بزودی همه شکر آراست رخت
 شد آماده بر کار بر خاص عام
 چو شالان به پشت یکی پل مست
 چو انجم چپ و راست بر گرد ماه
 بهمراهی شاه فرخنده کیش
 گورنر در آنجا بلطف مزید
 به روش بکاشانه چون دستان
 چنان شد که شورش بگردون کند
 به تخت شاهی کرد و اجلاس شاه
 نشست آن شهنشاه زرین
 چو یاران یکدل به پیش نشست
 به برج سعادت شران یافتند
 بگریزی نشستند نزدیک شاه
 گورنر او را رسم شکرانه کرد
 شدند از نگو مائی جلوه گر
 بخلق و ادب عزت و احترام
 دو شمع فروزان بیک انجم

وزان پس گورنر مبارک نهاد
 یکی ز اعیان تحفه دلربا
 شبیه شه کشور بحر و بر
 شبیه شهنشاه دوزمن
 شبیه که روشن نورش جهان
 شبیه که دل محو انوار او
 چه تصویر تصویر شاهنشاهی
 چه تصویر تصویر زیبا نگار
 پوشد ظاهر آن پیکر احمید
 همه نامداران اهل هند
 به برداشتند از سر خود کلاه
 همه فوج شاهی سلامی نمود
 از هر چار سو توپا شد نعره زن
 گورنر در آن مجلس اتحاد
 بشکوه اندازش گشت رطب اللسان
 گرفت از گورنر بصدق و داد
 وزان پیش او آتش نشان

شجایف به پیش شهنشه نهاد
 شبیه شهنشاه و کشوریا
 شبیه جهاندار اهل طغر
 شبیه جهاندار شکر شکن
 فروزنده از جلوه اش آسمان
 ز حیرت جهان نقش دیوار او
 نهاد به سرتاج فرماندهی
 که بزرادمانی بر او جان نثار
 بتعظیم آن جلیه برخاستند
 اکنون پیر تسلیم کردند سر
 همه صاحبان شجاعت پناه
 بران مثل شایسته اهل جود
 بتکریم و تعظیم شاه ز من
 بدست چهار جبه تصویر داد
 چهار جبه رنجیت شاه جهان
 نشاندهش در آئینه اتحاد
 که رنگ چون رعد نعره زن

دو اسپان تازی بساز طسلا
 گورنر دران بزم مینو نشان
 چو زین شغل گردید حاصل فراغ
 رخ آورد ز انجاسوی بارگاه
 گورنر دیگر روز با حشام
 چو آمد مهارچه تو قیر کرد
 پیار است مجلس چو شانشهان
 مکان و کین را نیز در گرفت
 به تخت مرصع بکرسی زر
 همه نامداران اهل فزنگ
 نشستند پیرامن هر دو شاه
 شهنشہ بیاران اخلاص کیش
 تحایف بیے داد و اکرام کرد
 عطا کرد گنجینه بی حساب
 تحایف که از دوست گرفته بود
 وزان بعد شد رخصت از شهریا
 دیگر روز شانشنه نیکنام

یکی فیل باهودج دلکش
 مهارچه را داد باغ و شان
 ز فرحت دل شاه شد باغ فراغ
 گرفته بسرخسروانی کلاه
 بدرگاه شانشنه نیکنام
 بد لجوی دوست تدبیر کرد
 نه مجلس کی جلوه گاه جان
 همه خیمه در سلک گوهر گرفت
 نشست و نشاندش بعد گرفت
 همه پهلوانان شیران جنگ
 دران بزم اخلاص با عز و جاه
 اکرم کرد و الطاف ز اندازہ پیش
 بنحاصان خود کرامت عام کرد
 هر یک فزنگی شہ کامیاب
 بران از محبت دو چندان فرود
 گورنر بپاد محبت شعار
 بیار است بزم صراحی و جام

شهبه هند را خواند جهان بخش
 در قصه سرود و شراب کباب
 زیر نعمت آورد و نعمت فراز
 بیاران همدم خورانید و خورد
 چو زان بخوان نعمت همه دوستان
 در آن روز هم شاه اهل لوا
 وزان بعد بیاران دانش پسند
 بر وزوگر شاه شد میهمان
 گورنر هم از اعتقاد درست
 همیا نمود از کمال کرم
 صراحی و جام و شراب و کباب
 ز شیرین شراب و طعام لذید
 گورنر همیداد با استخاره
 همه ماهر و یان شیرین سخن
 بگرد چهارچ پیر و دانه وار
 پیایه چهارچ تیر هوش
 با خرچ زان بزم رشک شبت

بیاران بنیفر و احسان بخش
 در آن بزم شامانه شد کامیاب
 بخوان کرم شاه گردون فراز
 بدان یکدلی دل زیاران پیر
 بخوردند و کردند شکرش بیان
 عطا کرد باد و ستان تحفه
 ز شامنه و هر رخصت شدند
 به نزدیک نواب عالی مکان
 به جهان پرستی کمر بست چست
 در آن جشن مانند دارا و جم
 که افزود زان بزم را آب تاب
 ز نقل نمک دارد و جام لذید
 بدست مجان خود بار بار
 که بودند چون شمع در انجمن
 نمودند نقد دل و جان شمار
 نمودی ز شیرین بیان جام نوش
 شده رخصت آتش نیکو شست

بیامد بکاشانه خویش
 هر روز چهارم لب بند و قار
 روان گشت با اشتیاق تمام
 بهمراهی چند مردان جنگ
 چو از مقدش یافت لار و خبر
 چو آمد به پیش شهباندار
 ر بودش بخلق و ادب ان مقام
 بدین تیریش بر دران جایگاه
 همه خیر خوانان شاه دلیر
 بماندند از مالک خود جدا
 در گونه شد رنگ مردان کا
 اگر چون پس از ساعتی ناگهان
 دل نامداران فرخنده کیش
 بهمراهش در مکان آمدند
 غرض شد در انجا بشوق تمام
 مهارچه در غلوت آخرین
 که گر آن محبت سراپا گرم

مهارچه رنجبت شاه ز من
 شهنشاه والا گهر شد سوار
 سوئی فوج انگر نیز عالی مقام
 رخ آورد سوئی هجوم فرنگ
 قدم کرد در راه او تیز تر
 اگر دون خود کرد شهباندار
 بجاییکه میدشت لشکر قیام
 که ماندند در پس میران شاه
 که بودند همراه آن نره شیر
 بیدان حیرت همیشه ده پا
 که گشتند آماده بر کارزار
 شهنشاه از دور آمد عیان
 بیامد دران حال بر جامی خویش
 بشکانه تسبیح خوان آمدند
 ملاقات شان و الا مقام
 تمنا به نواب کردای خچنمین
 کند رنجبه همراه ما هم قدم

و ملازان مهارچه صاحب
 در آنوقت این حال تمام
 را در دل جا دادند که
 لار و خبر چو از مقدش یافت
 مهارچه صاحب را تنها
 در لشکر خود بود و نظر بند
 ۱۲

بکاشانه ما شود میبایان
 از اینجا بهمراهی یکدگر
 بامر تیر آن شهر مینو سواد
 در آن جای خوش و فرصت پیهم
 و زان پس پای جاب روشن ضمیر
 در آنجا بیایان یکدل بهم
 بچشن فریدون بنوشیم جام
 گورنر گر از راه صدق و صفا
 ز لطف آن مهربان نیست
 گورنر چو بشنید این آتش
 بفرجت نمود این تکلف قبول
 از آنجا دوستان بجاه و حشم
 بامرت سر آمد چو شکست تمام
 در آن خطه شد آب و تاب دگر
 همه خلق عالم چه خورد و کلان
 جهان باوه میش در جام کرد
 چو گل تازه شد رنگ بوی چین

نهد بار احسان برین میزبان
 بعشرت به بندیم رخت سفر
 رویم از ره الفت و اتحاد
 شراب محبت به کف بر نهیم
 بلا هور با شیم آرام گیر
 کنیم از خوشی تازه نور و زهر
 که ماند از آن جشن در دهر نام
 بخود ریخ و تکلیف دار و روا
 که دلجوی از دوستان و رنیت
 پسندید رانی شه نیکو را
 بانکار هرگز نکردش ملول
 نهادند در راه الفت قدم
 بهمراهی هر دو دالاستقام
 بران خاک بارید آب و گر
 بشکسته گشتند رطب اللسان
 دل خلق رعبت با رام کرد
 در و بلبش شد نغمه زن

بیغروخت روی جهان چون چراغ
 به عالم نوائی خوشی شد بلند
 بامت سمرآن هر دو گردن از
 بشیرین لبان جام کردند نثر
 بجز جام کاری نمیداشتند
 بهمان نوازی بهر مغانیش
 بدلداری جمله اهل فرنگ
 بهر یک عطا کرد عسل و گهر
 و زان پس شهنشاه والا نژاد
 و گر بار بزم طرب گرم کرد
 و در آمد زمانه ز عشرت بجوش
 بهر بهمان شاه مهران نواز
 که نژاد و زرداد مغان نمود
 لباس زرری داد باد و ستان
 مگر اندران حالت گرم جوش
 نزدوران چنان چشم زخمی رسید
 دران شب که آن شاه در شبنم

دماغ فلک گشت روشن دماغ
 جهان شور عشرت بهر سو فلکند
 در عشرت و عیش کردند باز
 فراموش از خود نمودند هوش
 و گر روز کاری نمیداشتند
 مہاراجه لطف و کرم کرد پیش
 شهنشاه دوران کمر بستنگ
 اگر ای تحائف مکتل برر
 روان شد به لاهور مانند باد
 و گرمی دل دوستان نرم کرد
 شده گرم بهنگامه ناؤ نوش
 در خلق لطف و کرم کرد باز
 کزان غروشان محبت فرود
 و رافتان بهر فرق بهر مہیان
 دران عشرت و شادی ناؤ نثر
 که در جسم بیماری آمد پدید
 فلک بازی تازه باوی نمود

شد آن عیش و عشرت مبدل غم
 در آن گلستان خار آورد و در
 که ناگاه آن شاه کشور کشا
 دل دوستان گشت پامال غم
 گورنزد در آن غم پشیمان بماند
 بحال مرض نیز شاه جهان
 بفرمود تا فوج شه شش هزار
 بشش ضرب اتواب تشقشان
 ز لاهور سوئی پشاور رود
 فراسین تنوره اهل سپهر
 بحکم مہاراجہ اہل تخت
 ز انگریز مردی مبارک نهاد
 بل نامجو وید صاحب بنام
 را اتواب انگریز بدچار ضرب
 دو صد لشکری نیز ہمراہ داشت
 چو شد انتظام ہمہ کار و بار
 دلش بود غمگین ز احوال شاہ

بدل گشت فرحت برنج و الم
 فلک برد زان بوستان رنگ و بو
 بہ بیماری لقوہ شد مبتلا
 جهان گشت در بند رنج و الم
 بہ لاهور تا ماند حیران بماند
 نیا سود از خدمت دوستان
 پیادہ یکے نیمہ نیمہ سوار
 با مدد انگریز و الا مکان
 بہ تندی و تیزی چو مصر رود
 باشکر بود انسر نامور
 بکابل ہمہ فوج بر بست خست
 یکی نامور صاحب عدل داد
 ہمراہی فوج برداشت گام
 ہمراہیش جملہ سامانچہ
 چو سوئی پشاور علم بر فرشت
 گورنر شد رخصت از شہر یار
 سفر کرد در حالت رنج و آہ

نر لاهور شد سوی فیروز پور خدا یا توئی مالک کار ساز چو بپندی است پاندرنج و الم	بانده طمی کرد آن راه دور بهر بنده خویش بنده نواز کین دستگیری زین وقت غم
---	---

بیمار شدن مہاراجہ رنجیت سنگھ فیض فالح و فایا فتن

چه پاک است ذات خداوندگار درین دہر بود ہمہ خلق ز دست از و ابتدا و بد و انتہا درین دہر فانی و ناپائدار کہ ہر جلوہ کاہیز نورش عیان شود تازہ ہر گل کہ در صحن باغ چراغی کہ روشن شود در چمان برافرازد از باغ سروی کہ سر چو خورشید از شرق آید برون ہمہ خلق فانی شود عاقبت برین دار فانی چہ بندیم دل بر بہر سفر چہ آمادہ اند	کہ بر حکم او ہست انجاسم کار بہیقی بر جوع زمانہ بدوست زمین و زمان و ہمہ خلق را چنین است رسم خداوندگار با نوار او باز گرد و نہان ز باد خزان یا بد انجام داغ بباد فغاگل شود در زمان زند بروی آخرت بزرگ تر زمانہ بغیرش کند سرنگون ہر آنکس کہ آید رود عاقبت کہ آخر مکان است در زیر گل فقط بر سر راہ استادہ اند
---	--

سرائی است دنیا می خوش ناپسند
 زمین فانی و آسمان فانی است
 نماند زمانه بماند حسد
 هر آنکس که باقی است اندر جهان
 گذارش کن جستان الم
 که چون ماند آن شاه گیتی پناه
 به بیماری مهلک آن پهلوان
 دوران رنج و غم ناتوان گشتن
 ز باد خزان شد چمن پایال
 برون رفت لمعان نور از چراغ
 دمان بست چون خنجر آن شک گز
 ز بستان جان کرد در ملت بهار
 همان بلبل نغمه زن نغمه سنج
 سر سروران شاه گردن بلند
 هنگام مغرب رسید آفتاب
 ز خشکی لبش خشک شد چهره زرد
 هم از بی زبانی زبان لال ماند

که زان خانه آخر برون می کنند
 زمان فانی است و جهان فانی است
 نماند کس حق بماند سجا
 خدایت خلاق کون و مکان
 بیان میکند این چنین شرح غم
 گرفتار بند الم چند ماه
 فرو ماند از زرد و قرمز تاب و توان
 فقط ماند جان نیم جان ز بدن
 شد از برگ و برگ رنگین بهال
 زمانه گل تازه داد و دغ
 ز بهان بست بلبل زان شور و فل
 فرو ریخت زان نخل تبرک با
 مکان کرد خاموش در قید رنج
 ببالین رنج و الم سر فلکند
 شد از داغ غم زرد و مایه تاب
 مبدل دم گرم با آه سرد
 دوران حال حالش نه بر حال ماند

نه زور کلامش نه تاب سخن
 چو تصویر خاموش خاموش ماند
 جوانمرد شاهنشاه شیرگیر
 در بازوی پر زور در رفت زور
 همان پشت پشت جهان کیه گاه
 در آنوقت چون حالتش گشت یثیر
 دو دستش نه بهمت فروشت دست
 در پیکار مردان کمر برکشاد
 ز رفتار ایستاده شد پای او
 نه لاغر تنی زار مثل بلال
 دوران سختی و نا امیدگی غم
 گون شد سر مرور تا جدار
 چنان ناتوانی برو کرد زور
 نه در معده جوع و نه در دیده غم
 در لقه بدش زار جمله بدن
 در آندم بهیران دانش پسند
 طبعیان پنجاب کردند جمع

بماند از سوال و جواب سخن
 در آن بهیوشی سخت بهیوش ماند
 فروماند عاجز چو روباه پیر
 فروماند پیل دنان مثل مور
 به پشت زمین یافت پشت و پنا
 مگر داند پهلوز پهلوی خویش
 ز زور آو می پنجه اش گشت است
 ز جو لانگه جنگ باز ایستاد
 فقط بستر ریخ شد جایی او
 در آمد بنور کمالش زوال
 در آن محنت و درد و ریخ و الم
 دو دیده چو ابرسیه اشکبار
 که گردید پامال غم همه چو موم
 همه جسم در حالت هیچ و تاب
 ز خالجه ز حرکت فرو مانده تن
 بهر سو بچاره گری تا خفتند
 بهر از آن چو پیر دانه بر گرد شمع

<p> بجمله طبیبان اهل تمیز بدین شغل مشغول لیل و نهار سعالیچ میجان نفس اهل دم توجه به بیچاره میداشتند عبث اندرین کار تدبیر بود که بد صاحب علم و فضل وینر پئے چاره بادشاه جهان بسچاره گری پیچ و خلش نداد به بیچارگی هر یکی چاره ساز زوران مرض و مہدم میفرود بہیداد صندل بسر در رنج ظہور غش از مشک و عنبر شد مقوی نمودی جگر بقیہ ز بیاری غم جگر ریش دید نماندش دین راه پائی شہادت کہ عمر غنیش در آید بسر کہ بیکار بد از ہمہ کار و بار </p>	<p> عنایت شہ و نور دین و غنیر پئے چاره بودند سہ گرم کار طبیبان ملتان و کشمیر ہم بسچاره گری کار میداشتند خلافتش مگر حکم تقدیر بود بسجلم گورنری کی ڈاکٹر شاهان در آند ز ہندوستان مگر آن شہنشاہ نیکو نہاد غرض ماند از چارہ شاہ باز کہ تاثیر از ویہ بر عکس بود ز تقدیر صفرا فردی ترنج ز باد ام شکلی فزون تر شدی سفرج فردی بدل اضطرار چو شہہ اینچنین حالت خویش دید برید از دل خود امید حیات یقین کرد در حال رنج و ضرر نظر کرد در حالت جنم زار </p>
--	---

عنایت شہ
و نور دین و غنیر
سجلم گری کہ لازم است
مگر آن شہنشاہ نیکو نہاد
غرض ماند از چارہ شاہ باز
کہ تاثیر از ویہ بر عکس بود
ز تقدیر صفرا فردی ترنج
ز باد ام شکلی فزون تر شدی
سفرج فردی بدل اضطرار
چو شہہ اینچنین حالت خویش دید
برید از دل خود امید حیات
یقین کرد در حال رنج و ضرر
نظر کرد در حالت جنم زار

بدن دید که در جهان نیم جان
 در آن حالت زار شد بیقرار
 همیشه در فتنه و حال خویش
 هیچکس ندید دل بعد از طرد
 در یافا برین صفت چند روز
 در یافا برین حکم بجا و جلال
 در یافا برین صفت مستعار
 در یافا برین ملک مال ششم
 منم آنکه بودم شهنشاه دهر
 منم آنکه اقبال من یار بود
 منم آنکه بودم توانا و جست
 منم آنکه غرور شرف داشتم
 منم آنکه بودم سرسرو در آن
 منم آنکه بودم شه پلین
 منم آنکه چون رستم پهلوان
 منم آنکه برفق من تاج بود
 منم شیر دل بادشاه دلیر

فقط پوشی انده بر استخوان
 فرو ماند در خاک انجام کار
 به سحر تهمی دید در جسم ریش
 که ای دانی برگردش روزگار
 که انجام آن در دور نیست و نوبت
 که در آخرش هست حال زوال
 که حال از و نیست جز اضطراب
 که انجام او نیست غیر از عدم
 بنزد آور آن جهان اهل قهر
 بهر کار طالع مددگار بود
 بنزد و بقوت سر پا در دست
 لیکن شجاعت بکف داشتم
 سرفراز و سردار اندر سران
 مل نامور در میان زمین
 بدم در جهان سده گره یلان
 جهان بهر دم زار و محتاج بود
 که لرزان بد از پتجم نره شیر

مرا کرد حق صاحب تاج و تخت
 خدا بر سرم تاج شاهی نهاد
 عیان کرد نامم بنام آوران
 حکومت مرا حکم الحاکمین
 مرا زور بازوی اقبال داد
 عطا کرد ملک و عطا کرد فوج
 بهر جا که رفتم ظفر بار گشت
 بهر دم خم از گردن سروران
 بهر سو که شمشیر کردم مسلم
 گرفتم ز دریای جوشان گهر
 بر آوردم از سنگ یا قوت را
 شب در در ماندم به پیکار جنگ
 بیگم نیاسودم از کار خویش
 رفتم زهر صاحب تاج تاج
 بهر جا و هر قریه و هر دیار
 چون بر سرم تاج عزت نهاد
 نمودم چو شاهنشاهان جمع گنج

گرفتم چنانچه نیروی بجت
 بدستم کلید در گنج داد
 سری داد در زمره سروران
 عطا کرد بر ملک روی زمین
 گهر داد و گنجینه مال داد
 رسانید چون ماه تابان باوج
 بهر کار طالع مددگار گشت
 رفتم کلاه سری از سران
 عدو را بنید اxtm در قدم
 بهر دم ز کوه گردان کان را
 گرفتم همه ملک ناسوت را
 به دستم گردانیدین کار تنگ
 بهر دستم بار ز اندام بیش
 گرفتم ز هنر آل کشور خراج
 بنور آزمائی شدم آشکار
 ز نامه مرا بر قدم بوسه داد
 بهر دم درین کار بسیار رنج

چو راندم بدخواه تیغ دودم
 نشستم بسند که سروری
 به پنجاب هر چار سو تا خستم
 گهی شرق رفتم گهی سوی غرب
 گهی در جنوب و گهی در شمال
 چو بر قوم سکبان شدم مهربان
 شدم صاحب ملک و فوج و سپهر
 نمودم ز زر جمع انبار را
 شدم دارش سرزمین جهان
 گرفتم فراز و نشیب زمین
 نمودم گه ذره را آفتاب
 بستم گه بند بر دشمنان
 براندم هر چار اطراف خاک
 برستم شدم گاه زور آزا
 به پیل گنی گاه بستم کند
 که از بازوی باز کردم شکار
 چو دیدند زور آوران خوش منزل

بیکدم بلاهور داخل شدم
 گرفتم بستر تاج نیک ختری
 بسی سروران را سراندا ختم
 نمودم هر صاحب حرب حرب
 برادم بگردن کسان شمال
 فزودم بشان بخت و شان جهان
 گرفتم جهان را بشمسیر و تیر
 بستم هم از نقره سرور را
 زدم نقش اندر نگین جهان
 گهی مهر و زریع و گاه کین
 گهی قطره را عین بحر آب
 شکستم گه قید زندانیان
 با جرای آیین گو بند سنگ
 گه زال را زور کردم عطا
 سرور که بر کشادم ز بند
 گهی زور دادم به کنج شک زان
 شدند آن همه خلق در گوش من

درین عمر نچاه و نهه سالگی
 زرد و پیر زمین تا پشاور تمام
 نمودم چهل سال سرداندهی
 بنفکندم از زور در خلق شور
 ز پنجاب تا سرحد آب گلگ
 گرفتم من امرت سر از بهنگیان
 بکجرات هم تا ختم با سپاه
 حصار سیال از حد و یا ختم
 بشمشیر کردم گون خلق را
 بچنگ آزما می ز میر قصور
 بشهر بلند هر چه بستم حصار
 چو حمله نمودم بکوه بلند
 در قلعه کانگره در زمان
 حصار چنین محکم و پایدار
 گرفتم تند بیر خود بید رنگ
 همه را جگان سر کوه را
 نمودم بفرمان بری رام خویش

بر آندم پیر چار سو بارگی
 گرفتم شدم شاه عالی مقام
 شستم چو شاهان تپه تخت شاهی
 شدم در جهان سرور ایل و
 نمودم پیر صاحب ملک جنگ
 که مشهور بودند در جنگیان
 بر آگین ختم گردیدیم با ماه
 عنان چون بدان خطه تیر ختم
 شدم سوئی خود در بنهون خلق
 گرفتم همه ملک نزدیک و دور
 نمودم بچنگ آوران کارزار
 سر چرخ آوردم اندر کند
 گرفتم بدست خود از دشمنان
 که بد چون حصار فلک استوار
 نه زور آزمائی نمودم نه جنگ
 که بودند مردان جنگ آزما
 بر آوردم اندر جهان نام خویش

ز نواب ملتان گزستم دیار
 بکشمیر رفتم بفتح و ظفر
 چو اندر پنا در شدم گرم کسین
 چو کردم نواب بنکیره جنگ
 شهنشاه انگنڈ شد یار من
 گورنر بهادر بن گشت دوست
 چو آمد ز کابل سپاه گران
 به تیغ و دودم سرگون کردش
 چو شغل عمارت گزفتم به پیش
 بامرت سر آن خطه دلپند
 چو تعمیر شد قلعه استوار
 و گزشتک خلد برین رام داغ
 تر و تازه کردم چشم جهان
 بدر بار خلوت گه ز انداس
 مکان شد ناچون مکان بهشت
 و گر خوش بنامی ز رنگ رخام
 مکان دلاویر سنگین بنامی

بپامردی و حله بار بار
 نمودم همه خط زیر و زبر
 ز افغان گزفتم همه سرزمین
 گزفتم از و مملکت بیدرنگ
 چو یاران فریق مددگار من
 چو یاران یک مغر اندر دو پوست
 به پیکار کوشش جماعت زنان
 به کشمیر بران زبون کردمش
 بران خرج کردم زرو مال خویش
 نهادم بنائے حصار بلند
 بگویند گده دادمش اشتبار
 که دارد از و هر بگر لاله داغ
 که افزاید از دیدنش نور جان
 چو ز رمق کردم فروان قیاس
 به فرو و ز و غوثان بهشت
 به باغ حضوری نمودم تمام
 بهستان ابلالستان سمر

مگر بود چون کار دنیا غلط
 چه مرگ است درد بهر انجام کار
 کنون رخصت از دوستان میثوم
 ز عمرم فقط بکینم باقی است
 کنون روشم چون چراغ سحر
 از آن فوج آن لشکر بی حساب
 کسی با من زار به راه نیست
 نه زان گنج دارم بشیری است
 ز بهر یار و بهر آشنا میروم
 کسی نیست از جمله یاران من
 که از من برد این همه در و مرج
 همه فوج و لشکر بگیرد ز من
 ولیکن درین رنج یاری دهد
 کجا اینچنین خیر خواه مسیم
 کجا دوستدار من از دوستان
 کجا لشکر من تا در نیوقت کار
 وزیرم کجا تا بشنیر تیز

در بینکار کردم سپاه غلط
 چه حال نه دنیا کس تا پایدار
 بخت ز ملک جهان میروم
 زان طرب رفت و عزم باقی است
 فقط بهر یک ساعت اندر نظر
 که آوردم اندر حساب کتاب
 درین کار یازنکو خواه نیست
 نه زان گوهر و مال چیری است
 ز بیم عزیزیان جدا میثوم
 هم از زمره جان نثاران من
 تا نذر من در عوض مال و گنج
 همه مال دولت پذیرد ز من
 ز قید بلا رستگاری دهد
 که گرد درین بنم و محنت بهیم
 که بر دار و از دوش بارگران
 کند با سپاه اهل کار زار
 کند پیکر مرگ را ریز ریز

و بستم کجا تا به تقریر خویش
 کجا آن شیران و یاران من
 که تا دل و دندم درین زنگ
 بنخود اینچنین گفت گو دهم
 چونزد و یک شد وقت ترحیل شاه
 ولی عهد خود را طلب کرد پیش
 بدش کلید در گنج داد
 به بخشش اندوشت شاه کرد
 بدو ملک داد و ولایت سپرد
 نمودش سپیدار بر حله فوج
 نشاندش بسند که برتری
 بنقش زمانه نگینش نشاند
 مشیر مبارک لقادهمیان سنگ
 بفرمان شد مقررد ز پیر
 چون شد فارغ از انتظام تمام
 دل از فکر آینده آزاد کرد
 طلب کرد یاران و لخواه را

سفیر اجل را برانده ز پیش
 کجا کار داران و دیوان من
 را ندادم از دشمن تیر خنک
 همیداشت آتش عالی بهم
 بپرداخت از مال و دولت نگاه
 در آن حالت ابرو حالیش
 کلاه حکومت بفرستش نهاد
 بر اوج نگو آخری ماه کرد
 همه محزون گنج و دولت سپرد
 رساندش چو خورشید رخسار باوج
 نمودش عطا اندر سروری
 حکومت بملک زمینش نشاند
 جو افرو کشورکش و همیان سنگ
 بسند که غرور دولت امیر
 جهاندار رنجیت و الامقام
 در کار و لیعهدش دگر کرد
 غلامان درگاه و حبابه را

همه فادان راز نزدیکی دور
 بنجد مستی چو شد جمع جمع کثیر
 شد از بندگان خفت آن شهریار
 چو دیدند ز شاهنشده و هرا
 در آن حسرت و غم شدند شکبار
 رسانند آواز شور و فغان
 همه جان شماران گریستند زار
 در آن پس شاهنشاه اهل عطا
 پرنیک و بداد مال کثیر
 بهر مسجد و معبد و خانقاه
 بهر دار و هر دیر هر خانه هم
 بهر ناتوان داد زور و توان
 بهر تشنه بخشید آب زلال
 بهر جان تنان داد زمین لبار
 بهر مرد مفلس عطا کرد گنج
 بهر تنگانه و دیرینه انبار ز زر
 بدر بار امرت سراز اعتقاد

شهنش طلب کرد اندر حضور
 در پیر و امیر و مشیر و وزیر
 سپرو آن همه را بهر پروردگار
 همه بندگان پائی بند بلا
 نمودند بر شاه گویند ز شار
 ز روی زمین بر سر آسمان
 بر احوال آن شاه عالی وقار
 براه خداداد گنجینه
 بهر فردا و احسان بهر نا و پیر
 فرستاد ز شاه گیتی پناه
 بهر نشانند ز شاه اهل کرم
 بهر گرسنه مرحمت کرد نان
 بهر بینوا داد بسیار مال
 ز رخشانند بهر بندگان بهر نیاز
 ز دلهای اندوگین پرورنج
 فرستاد شاهنشده نامور
 بهر راجه از مال گنجینه داد

له ای گور و درگاه
 سنگانه که تمام سیدایش
 بابایاک و دیرینه ملک
 که در حق و حاجی ساخته ام

چو لکبه بست و پنج آمد اندر شمار
 چنین خواست آن شاه اهل شعور
 کند وقف از راه صدق و پیکار
 ولیکن ولی عهد والا نداد
 چو گردید زن ایم بر مالتش
 بدن مار بستر شد از لاغری
 سرخ گشت غالب غشی غلبه کرد
 فطر گشت از هر طرف ناشناس
 ره آمد و رفت دم گشت تنگ
 پستی گهی دیده از روی خلق
 شد از دیده اشک تیر روان
 و مشدوم نزع تندی نمود
 ولیعهد چون حالت تنگ دید
 بگسترد و فرست بر روی زمین
 بنیرش زر نقد ده لکبه نهاد
 غرض جمله سامان مهیا نمود
 چو کرد استراحت بر آن شین

از خیرات شاهنشده نامدار
 که آن بے پناه جوهر کوه نور
 خدایستد بخلوت بر رامدار
 اجازت درین کار هرگز نداد
 بشد طاق یکسر ز تن طاقش
 ز بهوش و خرد شد ناشناس
 بدان اهل هوش بیوشی غلبه کرد
 نفس کرد تنگی بر او نقیاس
 پدیدار زد و رخسار گلزنک انگ
 بدیدی بجزرت گهی سوئی خلق
 که رخصت همی خواست از جسم جان
 بجان و جگر بقراری نشد بود
 بر شد از حیات پدر زاسید
 در کناب هندی و دیبائی چین
 پئے صدقه شاه والا نداد
 بوقت سفر هر چه در کار بود
 شاهنشاه دوران دم آخرین

این بیت و پنج
 در کتاب
 بیست و یکم

نهاد از زمانه سجنست قدم
 چو این صدمه عاید به پنجاب شد
 با تم رسانید خلق جهان
 چو آن ماه شد زیر ابر سیاه
 نهان گشت چون نور خور از نظر
 چو آن سرو بالا برفت از زمین
 چو آن شمع از دیده مستور گشت
 شیران شاه بی برنج و محن
 یکی نعره میزد دران سوز و درد
 یکی خاک بر فرق خود میفشاند
 یکی از غم شاه خون میگریست
 یکی سینه کوبان دگر افشکبار
 یکی بچود از هوش بیپوش بود
 بکاشانه شاه کشور کش
 وزیرش هشتاد عالی وقار
 که شد دست اندران برنج و آه
 که دوستان مانعش آندند

برفت از جهان مثل دارا و جم
 ز چشم زمانه روان آب شد
 بگردون گردان نواهی فغان
 جهان داغ غم خورد مانند ماه
 جهان شد بچشم جهان تیره تر
 شدند از الم قمریان نعره زن
 زمین و زمان جلد به نور گشت
 دیدند پیر این خولشتن
 یکی را جگر گرم با آه سرد
 چو دریا یکی آب از دیده راند
 بسمت یکی سزگون میگرفت
 دران ماتم و برنج زار و نزار
 دران ماتم از خود فراموش بود
 دران برنج و غم گشت ماتم به پا
 دران غم جهان گشت بختیار
 که سوز تنش باتن بادشاه
 مگر دند این کار از روی سپند

این دیوانه
 در میان سنگ و زیر ستون
 بران شد که بانفش جهان
 خود را زنده در آنش بسوزد

نیز نیکو زبان ش ناسور	یکی هر دلی را جدی دگر
بهر اهی شاه برخواستند	لباس سفر بر خود آراستند
کینزان دگر یازده در شمار	که بودند بر شاه خود چنان شمار
دلیرانه بستند از جانی خویش	که سوزند با جسم آقایی خویش
کیکے تخت زرین چو تخت رون	نه تخت کیکے تخت شاهنشینان
دلیرانه در حالت رنج و درد	برودی در اوقات تیار کرد
بران تخت لاش مہاراجہ را	نہادند با درد رنج و کجا
چو برداشتندش بیالاک دوش	دوباره بماتم جهان کرد دوش
ز روی زمین شد دفنان فلک	جهان تیره شد چون فلک لیک
روان شد سوار لئی آن شہسوار	لموکانہ با غرت و استخار
پہجوم رعیت بکیسوی شاه	بر دیگر طرف جملہ حاضر سپاہ
ہمہ نامداران با عزو شان	یکے گوہر افشان دگر زرفشان
ہیفشاند بر شاه عالم گہر	یک از دستہ خود دیگر از چشم تر
ہدین غروشان تخت آتش دہر	بر دندان قلعہ بیرون شہر
بانہار صندل نہادند تخت	بران تخت نقش شہ نیک تخت
جان رانیان و فادار را	بہ پیرامن تخت دادند جا
چو شد ساختم سازان جملہ ساز	بیامد ولی عہد گردن مسر از

راجہ کی ہندی
 دختران راجہ سنانہ
 کلوچ والی کا گرو کہ در
 حاج ملہ راجہ رنجیت سنگہ
 بودہ با یزودہ کیستہ
 بران شدند کہ انش
 پو پو خود را سکی کشند
 رندہ خود را در آتش بوز
 کہ رستم حکیم ہندوان است
 پو پو راجہ رنجیت سنگہ ۱۱

بافوس آتش دران باغ داد	بسوز دل آتشین دلغ داد
بنالید بروی فلک زار زار	چو شد شعله آتش پر شرار
که بر لغش پاکش گهر بار شد	چنان ابر رحمت نمودار شد
بر حمت خداوند روز حساب	بنحاک شهنشاه بارید آب
همه رسم نهی ادا سازند	چو از کار شه جمله پرداختند
نشانند در ابر آن ماه را	سپردند در خاک آن شاه را
با اهل جهان مال دولت سپرد	جهان پهلوان از جهان خست برد
ز دنیا ملک بقاجت راه	درینا که آن شاه گیتی پناه
شد از تخت فرماندهی برکنار	درینا که آن خستد نامدار
بسحرت برون رفت از بوستان	درینا که آن سرد باغ جهان
ز دست اجل ناتوان گشت ازیر	درینا که آن شیر مرد دلیر
برفت از جهان با همه درد و پنج	درینا که آن صاحب مال و گنج
سفر کرد تنها بملک عدم	درینا که آن شاه والا ختم
ز مسند که این جهان بت تخت	درینا که آن صاحب تاج و تخت
بدست اجل گشت آخر اسیر	درینا که آن رستم شیر گیر
ز دار فنا بست رخت سفر	درینا که شاه منتهی دادگر
بچرخ برین گشت منزل گزینر	درینا که آن شاه روی زمین

این بیت
درینا که آن شاه گیتی پناه
که مرده را در آتش نشو
فایده نداشت

در نیا که آن معدن بدل وجود
سکندر حشم شاه والا مکان
تاج و تپه تختش و گرقبضه فیت
نه باغیش بر دآن همه ام گنج
سن مرگ آفتاه عالی و قار
چهارا راجه شاهی چهل سال کرد
چو از جسم آن جان جسم جهان
فرستاد آن استخوان بید رنگ
سجایک نقش شه ار جمند
بفرمان پورش عمارت گران
مکانیکه باشد بروی زمین
مکانی نقش نقش و بنکار
چو بام فلک در بلندی بلند
تپا بندگی قبّه آفتاب
سماوی زینت عالی و قار
بحکم ملکه زاده حق پرست
چو عمر ملکه زاده هم بعد از آن

ز دنیا به افسوس حلت نمود
 بحسرت تهیدست رفت از جهان
 بملک بالمش پیر بقبضه یافت
 که در حاصلش با لها بدو رنج
 نود بود و نشتن ششصد بهر هزار
 حکومت با قبایل اجمال کرد
 فقط سوخته اند پند استخوان
 ملکزاده با غروشان جوئی گنگ
 برنج و الم درد و غم خوشتند
 نهادند سنگین بنای مکان
 تر و تازه مانند خلد برین
 چو گلزار مطبوع خرد و کبار
 منور از دیده هوشمند
 برخشندگی غیرت ما هتاب
 بروی زمین دایما پایدار
 همه اهل صنعت کشادند دست
 نگر دکتفای پر تمسیر آن

ای ۱۸۹۶
میلادی
سپتامبر ۱۵
روز شنبه
ماه شهریور
سال ۱۳۰۵

بهار ارج شیر شیر نبرد
 ولیکن نشد این عمارت تمام
 وزان پیرن پنجاب شد آشکار
 نماند ایتهم عمارت درست
 یونیکه انگریز عالی مکان
 بفرمان آن شاه عالی وقار
 از آن بعد تا عرصه چند سال
 چون پائین آن گنبد استوار
 گرانباری گنبد سنگ بست
 چون حال مکان شد میان آنچنان
 چنین داد فرمان بعد و قاف
 که مصروف گردید به تدبیر آن
 بتعمیل فرمان حکام خویش
 ستون بر فردوم بر بنیشت
 نهادم بتدبیر بر سر ستون
 بمضبوط طیش آهنی حلقه
 غرض بهر آئینه هم زمان مقام

بنجتم عمارت بس چید کرد
 که رفت از جهان شاه والارضا
 تنزل از حکیم خداوندگار
 شد آن جمله سر رشته کار هست
 باقلیم پنجاب شد مکران
 بخوبی شد انجام این یادگار
 بخوبی بماند آن عمارت بحال
 ستون هشت بودند اندر شمار
 در آوردر هر ستون شکست
 بسر کار انگریز عالی مکان
 بدین پر خطا هندی خاکسار
 بهبادا که مسمار گرد و مکان
 توجه نمودم درین کار پیش
 که اندر حد و شانزده جمله گشت
 که شوق گشته بود از درون جبروت
 که گردید محکم ز سر تا بپا
 بشد رفع اندیشه انهدام

ای شاه پیکار

<p>خبرگیر آتما را بنجام بنام نکو بخش انجام نیک</p>	<p>الهی توئی شاه مشکک به بندگی بکن مرحمت نام نیک</p>
<p>سز نشین شدن چهار اجه کهرک سنگه در اختیار یافتن کنور نونهال سنگه و کشتن سردار چیت سنگه را و وفات یافتن منار کهرک سنگه در غم و غصه مسند نشین شدن انی چند کنور و قایق شدن چهار اجه شیر سنگه بر لاهور بعد جنگ جلد</p>	<p>جناب خداوند ایرو تعال خدای جهان حکم الهی کین بفرمان پاکش نگون در جهان با قلم جان و جگر شاه دوست بدو آمد و رفت اهل جهان پیش بکند تازه روشن چراغ بهر سال همراه پروردگار و در جلوه هر روز نور و گر گهی سایه را نور سازد خدا چو خودشید تابان مغرب رود</p>
<p>توانا و زور آور و بالمال مبطیان حکمش شهبان بین سر و گردن جمله گردن کشان را حوال جان دل گاه دوست بذاتش همه باز گشت زمان بهر فضل تازه گل آرزو به باغ نماید ز گلزار تازه بهار شاید بهر دم ظهور و گر گهی یکسان را نوازد خدا در مشرق عیان ماه رخشان شود</p>	<p>جناب خداوند ایرو تعال خدای جهان حکم الهی کین بفرمان پاکش نگون در جهان با قلم جان و جگر شاه دوست بدو آمد و رفت اهل جهان پیش بکند تازه روشن چراغ بهر سال همراه پروردگار و در جلوه هر روز نور و گر گهی سایه را نور سازد خدا چو خودشید تابان مغرب رود</p>

خدا مالک الملک بر عالم هست
 ندادست در دست کس اختیار
 اگر از نده قصه لا جواب
 که چون شاه دیجاه رنجبت نگه
 مکان کرد در لا مکان آن حکیم
 بدست از جهان فدا رختا خویش
 بجایش ولیعهدش زنده او
 کنور کبرک سنگ آن شبه نامدار
 بشد دارت تخت و تاج پدر
 را تم جو فایغ شد آن نیکو تخت
 بوقت لک شاه منسرخ نهاد
 بنیز نگین ملک پنجاب را
 پیاز دمی زور و بسیف و قلم
 رعیت را اجلاسش شاد شد
 با اجلاس خورشاه با عدل و داد
 عطا کرد باد هیان نگه اختیار
 وزیر خردمند عالی مقام

درین دهر مختار پیش کم است
 خداوند ملک جهان کردگار
 چنین کرد و شیرج آن انقلاب
 زردی زمین بر فلک اندازد
 چو گل قوت در باغ غلبه برین
 برش برین برو شه تخت خویش
 چه فرزندش زنده دلیند او
 بنام آوران صاحب اقتدار
 نهاد از حکومت بسرتاج زر
 بفرز رنجبتی برآمد به تخت
 قدم بر سر تخت زرین نهاد
 در آورد آن اهل تاج و لوا
 سر دولت آورد زیر قدم
 جهان شاد شد ملک آباد شد
 گر یانه دست سخا برکشاد
 فرودش بنام آوران اقتدار
 بر سمت پنجاب کرد از نظام

چو آن با خبر خیر خواه همسیر
 کنون هم بدو گشت خلعت عطا
 ولیکن گذشتند چون چند ماه
 بدر بار شد نامور چیت سنگ
 بقرب جهاندار بافت دار
 چو او مرد عیار و مکار بود
 لیاقت بکار وزارت نداشت
 چنین کار شایسته ارجمند
 سراپا امیران دربار شاه
 برنشتند با اضطراب کمال
 که بود آن ملکزاده نوجوان
 به نوبت در رفت و احوال گفت
 کلامش نیاورد ولیکن بگوش
 چو بود آن شبهه نیکو نامور
 نبودش بکار جهان و دشرس
 علما جمعی درین کار هرگز نکرد
 در آنوقت فرزندش نونهال

وزیر چهارچوب بود از قدیم
 بحکم جهاندار کشورکش
 دل شاه برگشت از آن خیرخوا
 بسر کار شد مقبر چیت سنگ
 بهر کار شد چیت سنگ ایستگاه
 شترانگیر بدو خوی طرار بود
 خبر از انتظام امارت نداشت
 نکردند از باب دانش پسند
 همه اهلکاران سرکار شاه
 بدرگاه شهزاده نونهال
 خردمند و نادشیرین زبان
 در پند و در سلک تقریر شفت
 جهاندار با آن چنان عقل و هوش
 بسیرت فرشته بصورت بشر
 نه از حکم و دولت بخاطر هوس
 نشد اگر از حالت گرم و سرد
 بکار شهری یافت دخل کمال

چو در میان هر کس ملک
 ای کونون نونهال

بخود بست سر رشته کار را
 بفرمان او شد ضغیر و کبیر
 جهان را ز رخ و الم رست دل
 در آن حال در گنج غزلت
 ملوکانه شنوده نونهال
 نکرد از دلیری بقیلش درینج
 تنش کرد آلوده در خون خاک
 ز راه محبت بد و راه داشت
 بنیزود بر خاطر خود دلا
 بنخوردی بقره و غضب پچ و تا
 وزین درد و اندیشه و رنج و غم
 ز رنگ غمش شیشه دل شکست
 مقید بنزدان غم گشت شاه
 نمازش محبت بنخورد و بگیر
 بنمنا نه خویشین جستا راه
 مکان کرد آن شاه و الامت
 سپردند با نونهال خستیار

بخود خواند مردان در بار را
 چو بودش پیر کار حامی زیر
 همه فوج و لشکر بدو بست دل
 شهنش کشید از همه کار دست
 چو در مملکت یافت دخل کمال
 بفرق مشیر پدر راند تیغ
 بشیر بران نمودش پلاک
 چو با حیت سنگ الفتی شاه داشت
 برنجید زین کار از نونهال
 شب و روز میماند در اضطراب
 ازین غصه و اضطراب و الم
 مهابراج از راج برداشت دست
 گرفتار رخ و الم گشت شاه
 ز بی اختیار می قتل مشیر
 برون بروخت خود از تختگاه
 بجاییکه میداشت سابق قیام
 ز لبهان چو آن سر و شد بر کما

این راج لفظ نیست
 اینست از شاه
 اینست که شاه خدا را شکست
 اینست که در دو بی تویم
 خود مقام کرد
 ای شهزاده نونهال

امیران در باره دربار شاه
 نهادند سر بر خط نو نهال
 ازین خفه شامبیشه ارجمند
 درین درو و اندیشه واضطرار
 ز رنجی کلاه پور و لبند داشت
 نه در نزع او را طلب کرد پیش
 سفر کرد آخر ملک زمین
 ز مرگ شهنشاه نیکو سید
 دیگر باره ماتم در آید جوش
 رسید این خبر چون برنج و ملال
 دوان آمد از بهر کفین شاه
 به چهره زلفین او گنج زر
 چو سامان تجوین و کفین تمام
 به سخته بر آمد خداوند تخت
 ملک زاده برداشت ستختن بر و شر
 بدریای بر دشت بهیم شهبان
 به نقشش نمودند گوهر تبار

همه نامداران با غر و جاه
 بفرمان او شد همه ملک مال
 به پیاری صعب شد پائی بند
 همیشه دلش بود در پیچ و تاب
 همیشه نظر از رخسار بند داشت
 کرد بود در خجیده و سینه ریش
 مکان کرد در باغ خلد برین
 چنان گشت اند و کین سر لهر
 چنان کرد در رنج و محنت خروش
 بگوش ملک زاده نو نهال
 گهر بارانند ابر سیاه
 تپی کرد شهنشاه دانه ناسور
 بطرز شهبان یافته انتظام
 ز تعلیم دنیا می دینست بخت
 بدیده ز خون دل آورده جوش
 ز چشم گهر بار گوهر افشان
 همه بندگان عقیدت شعار

له بنی بهوجب
 رسم شود برای ستون
 نقش را در باره دربار

ز نورش چراغ ابد بر فروخت	چو خاک وجودش با آتش بسوخت
بدان شاه دادند جان عزیز	دورانی مشکوچه و نه کینز
بنور بقا چهره انداختند	چو پروانه با شمع خود سوختند
گفتند گای قادر ذوالجلال	دم آخرین با هزاران ملال
ز ما برد اقبال و اجلال	ستم هر که گردست بر حال
فرو دست بر حال مارنج و غم	ز ناحی شناسی و جور و ستم
نیاید ز قبر تو یکدم اما ن	رود همچو مانا مراد از جهان
شدند از آسف همه لغز و زن	شنیدند چون فرین این سخن
بدان زنده یاران لفت پسند	غرض سوخت لغزش شه دردمند
شد آن یوسف وقت در قعر	با بر سیه رفت رخساره ماه
شد آن پرتو نور در عین نور	بر روی به نزد پدر رفت پور
از آن جایگاه سوئی و یانشت	فراغت چو زین کار شهزاده یان
عبار غم از دایم سراپا بشت	تن خویش با آب دریا بشت
هجوم انیران بهر چار سو	از انجا سوئی قلعه آورد در و
قدم بر قدم بود بادوی اطل	لگرا نهد آن راه رنج و غل
سوئی قلعه با غرت و شست	در دریا همی آمد آن نادار
اجل ناگهان شد بغرقتش پدید	بو وقتیکه در باب اول رسید

این بیت
 نبود دورانی و
 سوره مبارکه زنده
 وقتند یعنی شایسته اند
 یعنی بهر حال
 گشتند زنده و
 بر رخسار مبارک
 در وقت رفت ۱۱

ز دیوار آن قلعه پایدار
 یکی سنگ نگین حکم قضا
 لغیر ملک زاده اهل تخت
 که صد پاره شد استخوان داغ
 بیاورد در خاک و خون پیکش
 در بستان شایسته بی نهال
 چون صد نه سنگ بر فرق خور
 در آن ماتم سخت اهل جهان
 گریستند در آتش بار و مور
 چون نو نهال از زمین شد بدر
 وزیر خردمند مالی بهم
 به توجیه خود داد در دل قرار
 کند همچو خورشید چشمش قیام
 بدین غم و شور و آلاجه
 گر چند کور آن زن غشخصال
 نفرو در غیبت به رای وزیر
 نهاد از سری بر سر خود کلاه

که بد چون فلک محکم و استوار
 چو پیوند سنگین دلاش جدا
 چنان سخت تر آمد آن سنگ سخت
 بیکدم از آن خانه گشت چراغ
 بیفتاد آماج سدی از سرش
 بدر رفت با درد و رنج و ملال
 بجان آفرین جان شیرین پدر
 که رفت از جهان شر و فوج
 برینج و الم فوج گردند شور
 نماند از نهال وجودش ثمر
 که بد صاحب سیف و اهل قلم
 که بر تخت رنجیت اهل وقار
 که آن شیر را شیر سنگ است نام
 بخواندش ز شهر و ماله شتاب
 که بد در حرم مادر نو نهال
 برون کرد زین کار پای زیر
 شهنشاه گردید با عز و جاه

بجای شهنشاه اهل ظفر	به تخت فریدون نشاندند
زنی را خدام زبانی سپرد	به رانی قضا حکمرانی سپرد
درین کار با آن رخ شخصال	چو بدستفق زمره سدا ل
اجیت و عطرنگه و لپها تمام	گرفتند در دست خود انتظام
وزیر خردمند خاموش ماند	بکلی ازین کار دامن نشاند
رخ خود بدر بارشاهی نکرد	به خواه خود کینه خواهی نکرد
بجمون که بزمسکنش ز قیام	زور بار لا هو فرست آن نیم
چو در رفت در غیش چند ماه	بماند آن زن بادشاه باو شاه
مگر جمله مردان ششیر زن	نبودند راضی ز فرمان زن
که در ماده چون نردلیری گجا	شجاعت کجا هست و شیر گجا
کجا علم و فضل و کجا عقل و هوش	ز بانش کجا و کجا چشم و گوش
بر آرد کجا کار تدبیر زن	بمیدان کجا هست تو قیر زن
کجا نور دارد چراغ دلش	کجا هست روشن داغ دلش
ز اجلاس زن سند سروری	درین دهر یابد کجا برتری
بزیر قدم تخت ز بید کجا	بسر سایه بخت ز بید کجا
بزن کی سند و تاج و تخت و لوا	بخشاه انگشت و کتور یا
که او در جهان کار مردانه کرد	بر آرد و از خاک بدخواه کرد

له رانی زوجه
را حیدر بنی بیگم
بادشاه لفظ بندای است
له ای سواد
اجیت نگه و عطرنگه و
لپها بنگه سند و قیام

با خلاص کیشان غایت نمود
 ز مردان عالم بیگ و ستود
 سران جهان پانی بوشش نام
 بفرش خدا چتر اقبال داد
 ز عدلش بطن جمله آباد گشت
 با گلند نسیم از دایم از دست
 غرض اندر اندم چه خاص چه عام
 جهان بود راضی بفرمان او
 چو گردید شکر همه یکن زبان
 در آندم مبارک و خوشحصال
 رسید از دانه به جمله سپاه
 در لاهور بهم فوج جنگ آزما
 بفرمان بری پیش و مانعند
 چو گفتند با چند کنور این خبر
 در قلعه بروئی بدخواه بست
 چو مردان شد مستعد بر جنگ
 هر جا و هر برج و بام حصا

با اهل محبت محبت مستود
 ز مردان گنی گوئی مردی بیرو
 شاگوئی اخلاق او خاص عام
 کلید خزانه بدشش نهاد
 زمانه ز انصاف او شاد گشت
 بهندوستان بادشاهی از دست
 سوئی شیرنگ کرد و رغبت تام
 همه شکر و فوج خوانان او
 بفرمان آن شیر مرد جوان
 بایمانی و ستور اهل کمال
 کلاه سعادت بر همه چو ماه
 همه شیر مردان کشور گشت
 بگردش همه مجمع ساختند
 که آید به پیکار تو شیر نر
 گرفت از غضب تیغ بر آن بست
 نکردند زین کار نخته و رنگ
 چو مردان فلکان کرد فوج استوار

همه حامیان زن جنگجو چو آن شیر یافت زین آگهی بشد داخل شهر آن شهر یار گرفت آن همه قلعه را در میان هر چار سو تو بچانه نهاد چنان وقت پیکار غریب توپ چنان گول می آید از اندرون چو سه روز ماند آن دلیرانه جنگ ز هر چار سو قلعه مسار شد در آن قلعه محصور تنگ آمدند ایمان خواستند از شه سرفراز شتابان ز جمون سیدان زمان بیکدم فرو آتش فتنه کرد چو از هر دو سو صلح آمد عیان	در آندم سوئی قلعه کردند در که مضبوط شد قلعه شاهنشاهی شتابان بانبوه مردان کار بدیوار نگاشت آتش فشان به پیکار زن داد و مرد می بداد که گوش فلک هم بدید توپ که شد خون ز جیم دلیران برود شهر شیردل کرد شیرانه جنگ همه منهدم چارویوار شد همه سیراز کار جنگ آمدند در قلعه بر شاه کردند باز وزیر نهر مند عالی مکان ز اهل جهان بر وجوش نبرد بشد داخل قلعه شاه جهان
---	--

مسند نشین شدن چهار راجه شیر شنگه بر ریالاهور و کشته شدن
از دست سرداران سند و نوالیه معه راجه هیا شنگه و وزیر و کشته شدن

مسند نشین شدن
چهار راجه شیر شنگه
بر ریالاهور و کشته شدن
از دست سرداران سند
و نوالیه معه راجه هیا
شنگه و وزیر و کشته شدن

سرداران سند و نوالیه ز دست فوج بالیج راجه سیر سنگه

<p> و گربار شد عندلیب سخن که چون شیر سنگه از عطای آل چو شان به تخت حکومت نشست کلاه حکومت بسر بر نهاد همه دشمنان را شسته اهل زور مخالف همه مردم سند بهوال پانگه نیر بر دند جبهه پناه چو گردید سند نشین شهریار در آندم بدست وزیر دلیر بتدبیر دستور اهل خرد دران عیش و عشرت جهان شاد شد فلک هیران شد بران سزیز بهار نشاط آمد از بهار چو بلبل بستان سرامی زمان گل تازه آورد باغ طرب </p>	<p> پیانغ سخن این چنین نغمه زن به پنجاب شد شاه با عز و جاه متعالید گنجینه زر بدست بشکران دست سخا برکشاد بهالید زیر قدم همچو مور ز لاهور رفتند آشفته حال سوئی نامن بهند جتند راه سپرد اختیار همه کار و بار که بد مردم و انا همید دلیر بشد نیک تدبیر هر نیک و بد غرض حکمت جمله آباد شد باقبال آن شاه سند نشین ز گلزار عالم بدر رفت خار دران عیش و عشرت سر شد جهان چو گل گشت روشن چراغ طرب </p>
--	--

خزان گشت رخت ز گلزار دل
 بشد گرم بهنگامه عیش باز
 عدالت بملک جهان کرد زور
 زمین ز شک جنت شد از آب تا
 رعیت ثنا گو جهان بر رخ خوان
 ز فیض شهنشاه عالی وفا
 دران عهد شد جویش را ن بخت
 خدا در جهان غله از ران نمود
 بنا دار شه گنج گوهر بداد
 بالانصاف شه کشور آباد شد
 پیر سو که چون ابر گشتی سوار
 دودسته فتان دی گهر بر زمین
 غرض وقت شه وقت آرام بود
 به عهدش جهان بود خالی ز رنج
 گذشت اندرین حال آن خود سال
 مگر بعد از آن دور گردون من
 که اندر دل باد شاه دوزیر

بعیش خوشی شد سرو کار دل
 چو ایام رنجیت گردن خوار
 بهر جا سخاوت در افکند شور
 منور جهان چون رخ آفتاب
 بشکانه پیر و جوان رخ خوان
 زهر خار شد جلوه گر لاله زار
 گهر بار شد ابر نیان بوقت
 بمخلوق خود لطف و احسان نمود
 بسی مینوار بر کرد شاد
 زمانه ز بند غم آزاد شد
 دینار و چشیرنگه شهر یار
 نگندی چه نورشیر ز بزمین
 شهنشاه شیر انگش نام بود
 که بیباقت هر سایل از شاه گنج
 که خلق جهان گشت آسوده حال
 چنین تازه آورد بازی برون
 پدیدار آمد نزع کسبیر

بگفت صووان ابل ف د
 چو بود آن زمان صره سند و ال
 ز فانه برون از وطن بی وطن
 و دوباره چهار جبه آن جمله را
 جنگ و جدولت سرفراز کرد
 بعد از تعزیر کرم جائے داد
 بجای گیر و منصب فرود اختیار
 چو میداشت آن سرور جنگجو
 از هن دشمنی بر جگر غارت داشت
 بظاہر پشیم و دوستی داشت
 برین کار بدست مدح و شام
 بسوختن عداوت بسوز مگر
 یک روز کان شاه با عدل جو
 در آنجا اچیت از ره دشمنی
 سوئی بادشاه کرد بند و قهر
 چو گولی شد اندر جگر جائے گیر
 شد آن شیر میدان شیر پاک

ز هر دو طرف و در شد اتحاد
 گرفتار زندان رنج و طال
 شب و روز پابند رنج و محن
 طلب کرد از راه صدق و صفا
 در خلق لطف و کرم باز کرد
 بلوچ بگرفت نقش الفت نهاد
 به خلعت بخشید عز و وقار
 عداوت بشا هشتاد نیک خو
 ز فرمانبری سر بر عار داشت
 بیاطن ز کین مجلس آراسته
 که کار شهنشاه ساز و تمام
 به بست اندران کار محکم کمر
 چو در بار در شه بلاول نمود
 در آمد بکبر و غرور و معنی
 بد انسان که پادشاه زو پنجبه
 بخون غرق گردید لعل سریر
 بغلید زان زخم در خون خاک

۱۰ یعنی شنبه رات
 ۱۱ اسم خانقاہ شریف
 ۱۲ یعنی در حاضری
 ۱۳ یعنی
 ۱۴ گوی بند و ق

<p> گل تازه از دستبرد خزان ز دینای فانی شهنشاه قوت درینا که آن شیر میدان جنگ درینا که آن شاه فیروز تخت درینا که شیر دلیر نبرد درینا که شد کشته آن نوجوان هماندم ملکه آده خورد سال شد از دست سردار لپا لپاک چو این کار بد کرد دشمن تمام شتابان برفت اندرون حصار چو در قلعه موجود بود آن زمان بقهر و غضب جیت سنگ رانده خاک بزد گولی از دور بر پیکر ش شد کشته و از سپهر او فتاد وزیر خردمند مرد دلیر ز دست عدو کشته شد ناگهان چو اعدا ازین کار غرغ شدند </p>	<p> جدانا شکفته شد از بوستان بیکدم به ابرسیه ماه رفت ز دست عدو کشته شد میدان جنگ بزدوی سوئی کشته اندر سخت شد از دهر سوئی معدوم ره نور و بافسوس مرد و الم داد جان که پرتاب بد نام آن نونال برفت از جهان بادل دندانک سوئی قلعه آورد و روشاد کام بانبوه فوج شرارت شبار وزیر نهرمند و الامکان در اندم سوئی راجه دیان سنگه که آمد بحکم قضا بر سرش ازان صدمه آن مرد نیکو نهاد که میکرد در معرکه کار شیر برخ و با فوس رفت از جهان بعثرت که غولشتن آمدند </p>
---	---

ای کنونی پادشاه
سیر ما را چه پیشه
نخستین در این
سند و تالیف برادر صاحب
سند و تالیف ۱۱
ای راجه دیان سنگه

طلب کرده از شهر اهل نشاط
 چو آن می سوختند اندر دماغ
 نگرند باز انتظام دگر
 رعیت در آن روز بی تاب بود
 چو پیر خردمند پور وزیر
 خبر یافت زین کار حیران ماند
 ز قتل پدراشکباری نمود
 شد آن روز روشن شمشیر
 بماندم کمر بست بر انتقام
 که بنمود با فوج این جمله حال
 طلب کرد از خالصه داد خویش
 گفتند که اگر خالصه جمعی تمام
 عوض گیر از قاتل بادشاه
 همه قاتلان را کشت زیر تیغ
 نشیند به تخت ریاست و لیس
 که او پور رنجت کشور است
 وزارت بمن باشد و اختیار

بختند با جام و می رتباط
 ز هوش خرد گشت حال فراغ
 بمانند از کار خود بخیس
 در آن دم بهان بخورد و خوابد
 که در فوج بد آن زمان جانی گیر
 با فوس از دیده گوهر فشانند
 درین پنج فریاد و زاری نمود
 ز قتل وزیر و هم از قتل شاه
 چنین کرد و باز و دشواری تمام
 مدد خواست از ایشان بر پنج دلا
 بیان کرد و مضمون فریاد خویش
 کشتن ز این همه دشمنان انتقام
 بختنجر شود از عدو کینه خواه
 ناز و دورین کار هرگز درین
 شود اهل ملک و حکومت و لیس
 نشیند به تخت حکومت و است
 بدستم بود رسته کار و بار

این را از پیر
 شیخی ادب سے آید
 دلیپ سنگھ ۱۱

کنیم من ازین خدمت ارجمند
 بهر اهل حان مروت کنم
 شنیدند سکما چو این التجا
 بچستی هماندم که بست فوج
 سوار و پیاده چه خاص چه عام
 چو شد جمع جملہ فوج دلیر
 بیارید از توپ هر سو شرر
 بهر سمت بنذوق شد شعله بار
 چو دوشل زنبور زنبور نش
 دلیران لشکر تیوپ و تفنگ
 چو دشمن دران قلعه ماندند
 بدر جست از راه تاریک تنگ
 چو زنگونه آمد بدیشان شکست
 همه دشمنان چون بون آمدند
 اگر بود چون فوج مردان کار
 که کس را از ان زمره کینه خوا
 کسی جیت نگذارد آن عداوت شعار

در آنوقت تنخواه سکما دو چند
 بابل محبت محبت کنم
 بمیدان مردی فشردند پا
 گرفت از غضب تیغ در دست فوج
 همه مستعد گشت بر انتقام
 روان شد سوئی قلعه مانند شیر
 اگر دید سوار دیوار و در
 بگردون برفت از خار خار
 سر و سینه دشمنان گشت پیش
 همه روز بر قلعه کردند جنگ
 دران جنگ آسایش نداشت
 روزی در قلعه هرگز درنگ
 در پیکار مردان کشیدند دست
 ز راه بدر رفت برون آمدند
 چو پر کار بر پار سوئی حصار
 گرفتند بربند در عین راه
 که شد قتل از دست او شهر یار

این غبار ختم
 است گردان فوج
 کوناه بانه ۱۱

وگر نه آن قاتل حنجر
 یوم از شیر بیان نشاد کام
 چو این بر سر نه دشمن به بند آمدند
 بریدند مردان شمشیر زن
 نهند در خاک خون جهم شاد
 وزان بعد در پائی آن برستن
 کشیدند در شهر و بازار و کو
 وزان پس جسدائی اهل حد
 به لاهور خوردند زانغ و غزن
 در دنیا بیادش اعمال غیش
 سترائی بر افعال خود یافتند

که تنزاده شد قتل از دست او
شیرانگیر مردی گهستانانام
چون خنجر اندر کند آمدند
بیک تیغ سرائی آن بهتر تن
شد از جسم شان چنجه خون وان
به بسته مردان لشکر رسن
مخوذند شهیر و بے آبرو
نگذند اندر ره دام و دو
ببازار باغش آن هر سه تن
بر بستند دل سینه ریش
سپهروازین دار شتا قند

سندشیدن مجازجه لیشک بوزارت راجه بیرنگه و فخری
پنڈت جلاو کشته شدن راجه سوچیت سنگه و بهائی بیرنگه
و برگشته شدن جاز راجه بیرنگه وزیر قتل نمون او

چنین گفت و انامی شیرین قال
گرفت از همه دشمنان انتقام

فرمال جلوس شہ خرد سال
کہ چون راجہ پیرا مل نیکنام

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

بنخج سزا تا تلمان یافتند
مکذوبه وارث تاج و تخت
به تخت شاهی گشت مانند
بتدبیر مردان روشن ضمیر
تعلق بنامش وزارت گرفت
و گریه برین بود جلای نام
لایق و نهایت کفایت شمار
گرفت از همه کار داران شاه
بسختی زهر ابله زهر گرفت
بهر صاحب کار شد سخت گیر
همه اهلکاران بجان آمدند
جوهر که او نامشوی شاه بود
بدان رشته خود که باشاه داشت
قدم در مقام بغاوت نهاد
ولیکن در آید عقید و زیر
بر آشفست زان مادر بادشاه
بعالم نکر داین ندامت پسند

رمائی نه از جسم و جان پستند
 ولیک پهنر مند فرخنده تخت
 چو گو آمدش ییرو چو گان ییرو
 بدر بار شد راجه پیر او ز بر
 امارت از دوازده رنیت گرفت
 خرد مند و همیشیار و با نظام
 ز هر دست اهل خرد و در کار
 بسوز غضب کرد و لها کباب
 ز اهل گهر گنج گوهر گرفت
 نسر آورد و در دست از هر امیر
 امیران بشور و فغان آیدند
 یکی از امیران درگاه بود
 سر کبر بر حلقه ماه داشت
 بدل نقش بغض و عداوت نهاد
 بنزدان ریج و ادم شد اسیر
 که چندان بدش نام با عروجا
 که باشد بعدش برادر به بند

ای ممالک
درین سال
راجہ پیر سنگھ
ای ممالک
راجہ پیر سنگھ
راجہ پیر سنگھ
راجہ پیر سنگھ
راجہ پیر سنگھ

با خبر بنان از همه آن گروه
 فرستادند و سوچیت این پیام
 فساد است در سلطنت این مان
 امیر است جلا بهر نیک و بد
 شمار فقط خویش را باد شاه
 ستاند ز هر کس رنج بها
 درین وقت از راه لطف و کم
 وزارت مقرر بنامت شود
 شوی نایب شاه عالی وقار
 از قاصد چو بشنید این التجا
 ز جمون بلاهور شد گرم خبر
 دران دم ز افراط حرم هوا
 شتابان چو بآب راوی رسید
 بفرمود بالشک خاص عام
 فروکش چو شد شکدا و شیت
 دلیران آن مرد شکد شکن
 بخدمت که پاک شیخ کلان

که آمد ز جیداد حبلآ ستوه
 که ای مرد دانشور و نیک نام
 که شاه است طفل و وزیرش جوان
 غرض هر چه میخواهد او میکند
 نشیند بمنند که غرور جاه
 بنور و بظلم و بهجور و جفا
 کنی گر بدین سمت رنج قدم
 همه دور گردون بگامت شود
 وزیر نمهند با اختیار
 سوچیت آن امیر ولایت کشا
 بهمراهی فوج اهل ستیز
 بنهند بلا گشت خود مستلا
 قضاگر دلش را بدنیو کشید
 که ورز و بد آنروئی راوی قیام
 بعد کس ز دریایی راوی گشت
 ز لاهور سه میل شد خیمه زن
 که بدجائی ملجوع وزیا با کلان

ای راجه دبیان
 وزیر
 مکان خانقاه شیخ اسماعیل
 است شهر میان کلان

<p> بنمکند آن مرد پیکار رخت یقین داشت آن سده دلی پخت که آیند آن جمله اخلاص کیش بسویش نبرد می جوح آوردند بایداد او جمله آید سپاه چو سیرا بدید انیکه شد عثم او ز جبون به لاهور آمد چو باد رجان و جگر تار الفت گسخت طلب کرد نزد یک خود آن زمان چو کرد ز نزدش هجوم کثیر چنین از ره عجز تقریر کرد که ای خالصه فوج مردان کاب بخدمت شب روز بسته کم ز دستم چه گشت است صادر گنا ز ججون بدنیو نهاد است رو دهد آب از خون من تیغ را مرا و راستما اگر طلب کرده اید </p>	<p> بامید انداد اقبال و سخت از آن دوستان محبت گزین درین وقت نازک بایداد پیش بعزت بدرگاه شامش برزد به سیرا و عیال شود کینه خور بحرم طمع و دشمن جنگجو نیادرد و قوت استابت بیاد به انتقام محبت گسخت ز هر فوج مردان جنگ آید ز افواج سکبان صغیر و کبیر پس قتل بدخواه تدبیر کرد منم شاه را سبده حق گزید که از جهم خود هم نذارم خبر که با من شده عثم من کینه خواه که گردد و بیدان بمن جنگجو کند نازل ز ظلم بر من بلا برین بنده نازل غنچه ابر </p>
--	--

۱۵۰
ایمان را جبر است
و نیست جلا

سرم را برید از دست خویش
 و گرنه بران دشمن کینه خواه
 نبرد دی بگیرد از و انتقام
 چو دشمن شود با تیغ کین
 با انعام آن خدمت از جنب
 بهر کس یکجای بکلی زردیم
 چو سکه بان نمودند این عجز گونش
 ز چون نخواندیم عثم ترا
 کنون او که به حکم ما آمدست
 برین کار بندیم یکسر کمر
 بگیریم سر از سر دوش او
 غرض ماند کیش دران خانقاه
 و گرنه ز مردان اهل طهر
 همه فوج شد با سنان سپاه
 نهادند اتواب آتش نشان
 بیک حمله آن جای ز شکست
 فیران میمان آن خانقاه

بر آید از جسم من جان ریش
 همین دم کند کوچ جمله سپاه
 اگر گردد بیک حمله کارش تمام
 ز خون عدو سرخ گردد زمین
 بشکر آن کار خاطر سپند
 بدوش خود این بار احسان هم
 بگفتند کای مرد باری و بهوش
 نه او را شدیم این طرف رهنما
 بجهت تقبلش کشانیم دست
 کنینش بیک حمله زید و زبر
 بریم از سر مغز او هوش او
 به تکلیف آن مرد کم کرد راه
 به بستند یکسر تبش کمر
 بشد جمع برگردان خانقاه
 بقهر و غضب چار سوئی مکان
 ز دیوار و در و فازه شد خشت
 مجاور کرده ریاضت پناه

ای کلاه
 قتیلی چو سپردید

ز گوله فشانی بردند جان
 چو در جایی ماسن پناهی نماند
 مکان گشت سمار از چار سو
 دلیران پیکار و مردان جنگ
 بردادند جان در مکان مزار
 و رآندم سوچیت آن یل خمند
 پریشان دران جایی پر خفاند
 جهان را دران دم دم خند دید
 و رآندم بیدان چو غنچه شیر
 من این قت تنها بجنگ شما
 همه هم را من ناتوان
 ز مردان چنین ستم اسید و اس
 نه بر من همه فوج حمله کنند
 بیدان با همه یک کف کار را
 چو مانده من سق و وقت تنگ
 بشیر پیکار با ما کنید
 بدانید که را جوتان کوه

که آمد برایشان قضا ناگهان
 برای عدو تکیه گاهی نماند
 اجل انداز هر طرف رو برد
 ز آتش فشانی توپ تنگ
 بر فتنه زین و دهر ناپا میداد
 بهم را بی جان نثاران چند
 ز ملک جهان ست همت فشانند
 ز هر سوره عافیت بند دید
 ندا کرد کای جمله فوج دلیر
 فشد دم بیدان تاورد پا
 بردادند از صدمه گوله جان
 که آیند یک یک پنه کار را
 نه در توپ و بندوق آتش زند
 که هست این چنین رسم مردان
 ندایم باغوش توپ تنگ
 بردادند جان داد و مردی مید
 منم رستم وقت گردون کوه

شنیدند سکهان چو این التجا
ز جہل و کبر نکرند گوش
بیکار سکهان بران شیر نہ
چو گردید بر جسم آن پہلوان
بناچار ^{۵۴} آن شیر نرگشت شد
ز صد کس بہادر یکی ہم ماند
چو بہر اظفر یافت بر عم خوش
و فاکر و عہد یکہ پز رقتہ بود
وزان پس کیے بگئی نہ رہد
درین کار شد صرف گنج عظیم
چو یک ماہ گزشت زین گزشت
کہ از مردم نہ مرہ سندیہ وال
وزان قاتلان خصوصت شعا
یکی زندہ بہ عطر نگہ آن مان
ہر روز یکہ مقتول شد نہر یار ^{۵۵}
بر آن مستعد گشت کہ تمام
وزلاہور را نہ ہمت گرفت

از آن بنده پانی بند بلا
همه لشکر آمد و بار و بجزش
نمودند بنده و قوا و پاس
ز هر چار سو گوله آتش فشان
به تنهای آن ناسور کشته شد
که بر دی قضا و کج خنجر نراند
بیاطن و نش گشت زانده و ریش
بدان ماند قایم که خود گفته بود
هر یک سپاهی با نضاف داد
ز گنجینه پادشاه کریم
ز دوران میان گردش ز گشت
وزان الحاکمان برگشته مال
که مقتول گشتند انجام کار
سکان کرده در ملک هندوستان
دل خلق ز آن صدمه شد پیچ
که گیرد از آن قاتلان انتقام
سکان در مقام سلامت گرفت

۴
۵۵

بپند و ستان برد آخر پناه
 درین فکر خدی بماند آن گیر
 چگونه باز در بکها فوج
 ز سیرا بگیرد همه اختیار
 چو میداشت این می تلج قیام
 خدا دوست اهل صفایر سنگ
 پر صبح و هر شام ذکر خدا
 بحق وصل و تبارک ز دنیای دوا
 همه قوم سبکشان و بود رام
 همی جت در دهر لیل و نهار
 به تحصیل این مطلب و مدعا
 که او اندرین کار یارش بود
 فقیریکه واقف ز دنیا نبود
 بشکر فرستاد تحریر خویش
 که شکر شود یار با عطر سنگ
 وزیرش با وج وزارت کنند
 چو سکه بهت شام نشسته نامور

بانگ نر از خوف جا جت راه
 که آرد چگونه حد و را بنیر
 شود دوست بانام دارن فوج
 بر دوازده او کلاه و قار
 یکی زاهد و عابد شک نام
 و فاکیش مرد خدا بپیر سنگ
 بنوک زبان داشت آن مقدا
 براه خدا خلق را رهنمون
 چنان حلقه در گوش عالم غلام
 زمانه ز با پوشش مستخار
 بدو عطر سنگ کرد این التجا
 درین مدعا و ستادش بود
 طلب عطر را نزد خود کرد و زد
 رقم کرد و در نامه تاکید پیش
 چو یاران مددگار با عطر سنگ
 امیرش بملک امارت کنند
 بخو سکه بناید وزیر و گر

ای سکه
 ای وزیر
 سکه سکه

که بندگان بر قتل دشمن کمر
 از حکم گور و جله مترافستند
 شد از ابلهی با گور و کینه خواه
 کمر چست بستند بر قتل پیر
 نمودند جو لان بیده تاب
 به بندوق و توپ بشیر و تیر
 بمیدان نمودند پا استوار
 بقهر و تعدی کشادند
 متاع دل و دین خود خستند
 نماندش بیک لخط نام و نشان
 سنجید از جای خود یک قدم
 دران حالت غم نیامد بدر
 نه دل کرد زین رنج و غم بقیه
 و زان جور با کس حکایت نکرد
 بجز ذکر داد و ادب بر لب نراند
 رسید از قضا بر سرش ناگهان
 بغلیه در خاک خون پکیش

وزیر آن همه را بسی داد زر
 چون بجان افواج زرباستند
 بقتل گور و مستعد شد سپاه
 سوار و پیاده صغیر و کبیر
 بمردی نهادند پا در رکاب
 رسیدند چون بر سر آن فقیر
 بستند بر مسکن او حصا
 بران بے طمع مرد ایند پرست
 بتوپ شربار آتش زدند
 چو میداشت دیوار خام آن مکان
 دران وقت آن زاهد اهل م
 بدرگاه حق صبر و تسلیم کرد
 نه از دیده خویش شد اشکبار
 ز ظلم ستم گشت شکایت نکرد
 سرافکنده در پیش نبشته ماند
 که از دور یک گور که جانسان
 از ان صدمه شد پاره پاره سرش

لله گور و نقطه بندی
 است بنی بر و مشهور

خدا دوست در باغ خبت نشینا	مراد دل از خالق خویش میت
در آنجا چو بودند چندین فقیر	بیاد خدا شغل همه چو میر
ز باریدن گوله دادند جان	برقند در لامکان از مکان
چو دل هر دند مردان حق	بسحق جان سپردند مردان حق
برون عکسنگ آمد از جای خوشتر	بیشتر در معرکه پائی خویش
بیاران خود گردن افراخته	بمیدان جنگ وری تاخته
بیکدم گشتند صنگ چو	بمیدان زخونش روان گردو
سر سمرانش به تیغ دو دم	بریدند جنگ دران یک قلم
چو سکهان ظفر از خدا یافتند	دران معرکه مدعا یافتند
به لامور کردند و بکمان	بفتح و ظفر کوس و لست زنان
وزیر از چنین خدمت فوج شاد	بخندید چون غنچه در صبحگاه
با نعام و اکرام خور شدند خست	مال و گهر سبک گانز انوخت
وزان پس گذشتند چو چنبره	و گریاره در جوش آمد سپاه
چو آنکه مامومی سرکار بود	بزنند از رنج و بلا غوار بود
سکهان بشکر نمود اتفاق	پنجشیدن ز رفزد اتفاق
هر یک بقول و قسم وعده داد	بران وعده مهر صداقت نهاد
که اگر فوج مردان اهل نبرد	برارندش ز بند زندان درود

ای سواد
چو ایننگه برادر مغانی
خندان و مامومی مغانی
و ایننگه برادر ۱۲

بند که غرتش جا دهند	بدر بار شاهی وزیرش کنند
دهندش به سرکار شه اختیار	بعالم به بخشند عز و وقار
سرتیم بر فرق پیرانند	سنای سیاست بجلاد دهند
به پیاده به پنجم گلو بند زر	پهرین فوج سلک گهر
گلو بند با نام بهر سوار	پنجم با کرام و غیره و قار
چو این کلمه در گوش سیکار سید	طمع در دل هر یک آید پدید
فرستاد لشکر به پیرایام	به تحویف و تهدید در عیان
که جلا که مختار در بار تست	همیشه بهر کار مختار تست
بفوج و رعیت ستم میکند	تقید بر زندان غم میکند
ز تاراج او خلق آمد حجابان	کند جلا عالم ز دستش فغان
درستی اگر آن شهکار را	به نزد یک لشکر بصدق و صفا
پسند بدستور باشی وزیر	به ننگ قرب شه با ننگ گیر
اگر انکار سازی ز فرمان ما	شوی کشته یا تیغ بر آن ما
شود گردنت خم به تیغ دودم	شود سوز گردن جد ایکم
در آن دم که آید مددگار تو	که باشد در آن بی کسی یار تو
پو پیرا شنید این پیام درشت	ز بار تفکر دژا کرد پشت
آنگفتا که هرگز ندارم ر و ا	که باشم بیاران خود بی وفا

به ای راجع
سیرنگه
ما هم چنین زور و مصمت
که به بندی میگویند

وگر سر رود و گور و در جهان
 گر فتم چو بازوی جلا بدست
 کجا این چنین را چو تان کنند
 چو آمد به نزد یک فوج این جواب
 شدند بمن همه دشمنان وزیر
 بمحسن کشی کرده غم درست
 ز احسان فراموشی و الهی
 سوار و پیاده صغیر و کبیر
 بقبل وزیر خداوند بهوش
 چو از غم افواج اهل ستم
 بران شد که تا بد بچون عنان
 بدین غم محکم بود چو نشست
 ز لاهور با چند مردان کار
 سواری چون نزدیک وی رسید
 که بهیر از لاهور معسر و رشد
 و حالش چو سکهان خبر یافتند
 سواران بر اسپان بستند زمین

مگر رخ نگر داتم از دوستان
 نخواهم که یابد ز دشمن یکست
 که از دست خود دست یازم و
 دل فوج شد سوخته چون کباب
 دران غصه خوان جان وزیر
 که اندرین کار بستند چست
 سراپا شدند از مروت تهی
 چه خاص و چه عام و چه بزرنا و پیر
 چو ابر سید جمله کردند جوش
 خبر یافت بهیر ابرنج و الم
 سلامت بر دوجان از ان دشمنان
 ز مال و زر خویش به دشت دست
 دران محنت و رنج و غم شد سوار
 بال جهان این خبر شد پدید
 محال زه از بوستان دور شد
 چو شیران پے میدشتا فتند
 نمودند بر سر افش زمین

اصنامی از قوم
 شریف پند و اندیش
 ۱۲

ز افواج سبکی هزاران هزار
 برتند بر کشتن آن جوان
 چو مقدار شش میل طے کرد راه
 گرفتار بند بلامشاد وزیر
 در آن دم بدید آن جوان دلیر
 نترسید از فوج اهل نبرد
 فرو داد آن پهل شیر جوان
 دلیران کوهی که همراه داشت
 در آنوقت از روی غناقتند
 در این جنگ داد شجاعت بداد
 بانبوه دشمن بسے حمله کرد
 باخز شد کشته با حال ریش
 وزان پس چو نوبت بجلار رسید
 دران معرکه کرد مرد دلیر
 بمیدان جنگ آوردان کرد جنگ
 دگر سوین فرزند راجه گلاب
 چو مردان هر دو جنگی داد جان

سوار و پیاده فزون از شمار
 چو شیران درنده لغزه زنان
 بقهر و غضب لشکر کینه خواه
 که در حلقه دشمن آمد اسپر
 که آمد اهل بر سرش همچو شیر
 ز انبوه دشمن نه اندیشه کرد
 گرفته کف خنجر جانستان
 بهر یک ز لطف و کرم راه داشت
 چو او را به بند بلایا بستند
 به تنها وزیر مبارک نهاد
 چو شیران درنده وقت فبر
 وزیر خردمند فرخنده کیش
 قیامت دران سرزمین شد پدید
 بازوی نه و راوری کار شیر
 تیر تیغ جان داد بانام ونگ
 چه فرزند و لبند راجه گلاب
 دلیرانه رفت از جهان آن جوان

سلاطین سیاحت
 فرزند سیاح
 کتاب جنگ دلی چون

چو سکهان بیر جم شمیر زن	براندند خنجر بران چند تن
بریدند سرهای هر یک به تیغ	فکندند در خاک خون بیدینخ
وزان بعد سکهان جنگ و ران	بفتح و ظفر کوس شادی زنان
سوئی شهر لاهور رد تا قند	بدینامراد از خدا یافستند

نشستن سیر در جواهرنگه بر سبزه کشه شدن نهاده پشور
 پایامی از دست فتح خان نه و قتل کردن جواهرنگه را بغیر
 وی و برانگیت شدن فوج بر جنگ صاحبان انگریز

دیر سخن سنج نیکو سرشت	پنین نامه با نامه زر و نشت
که چون راجه پیر دلیر جوان	ز دنیا سفر کرد و سوخته جهان
جواهرنگه برآمد زندان غم	برست از همه درد و مرغی و الم
از و نازه زینت وزارت گرفت	ز دانش ترقی امارت گرفت
سکهان عطا کرد آن نامور	بایفائی وعده گلو بند زر
چو یک لکبه گلو بند آمد بکار	تهی گشت گنجینه شهر یار
دران کار شد صرف گنج عظیم	نشد سیر لیکن سپاه نسیم
بهارت گرفتند سکهان تمام	همه گنج مال شه نیک نام
چو اهر فرستاد شد شتاب	بجئون به بنیه راجه گلاب

ای سوار
 جواهرنگه را سوئی مبارک
 در بیک گنج

نیامد به قابو مگر آن دلیر
 بزر یافت از دست سکه‌ها امان
 ز غارت گدازان مال محفوظ داشت
 بکهان لشکر شد جنگجو
 بجز حمله اول آن نیکم و
 که شد کشته در وی فتح نگه‌بان
 وزان پس بدشمن مدار نمود
 دلیر از بال شک و دشمنان
 ادا کرد نقدی که شاخه‌ها شدند
 زر و مال و افزون گنجینه داد
 به تقیه دامن گمان کرد بند
 لشکر که بد مرد با اقتدار
 سوئی قلعه‌ایک بر پافاد
 برین کار شد مستعد آن پسر
 بیاراست لشکر ز مردان کار
 نبرد و آوری یافت بر قلعه و
 بخواهر چو زانوشید این خبر

که بد صاحب و اعینه مثل شیر
 نگه داشت از دست بدخواه جان
 همه ملک را نیز محفوظ داشت
 که بد صاحب دانش و نیکو
 دلیری به پیکار کهان نکرد
 ز افواج کهان جنگ آوردان
 ره آشتی آشکارا نمود
 بلاهور شد داخل آن پهلوان
 بداد آنچه آن دشمنان می‌استند
 بدست همه طامعان ز رنهای
 همه دشمنان را زبان کردند
 ز اولاد در بخت عالی و قار
 نمود از ره دشمنی و عناد
 که حال کند تحت و تاج پدر
 سوئی آنک گر دید اول سوار
 سر پنج پاسبانان شکست
 درین فکر شد آن یل نامور

سکه‌ها
 سکه‌ها
 سکه‌ها
 سکه‌ها

که آن مدعی را کند خوار و زار
 بفرمود تا فوج اهل ظفر
 پیر سنگه سردار عالی تبار
 و گر فوج هم از سماعیل خان
 جمعیل بوشاد آن هر دو فوج
 بشوراد آن قلعه محصور گشت
 رفم کرد نامه در آن حال تنگ
 که من پور رنجیت نام آورم
 منم دارش تخت و تاج پدر
 سرازید این پایه خسروی
 مرا تاج فرماندهی میدهد
 بهجمهور ملت روا که بود
 شمارا چون قوت و زور داد
 باضافی من حق سانی کنیید
 شد این نامه از آنکس سوزان
 چو از حال شنیده نامور
 نگردد اندران وقت نازک پسند

برادر مغر و جودش دمار
 به پیکار دشمن به بند کمر
 شود سر فوج اهل وقار
 بزودی سوئی انگ گرد درون
 چو در یاروان گشت درین موج
 به هیبت خور و خواب و دو گشت
 بنام دلیران میدان جنگ
 ز اولاد آن شاه نیک اخترم
 منم مالک کشور و گنج و زر
 بسرنخیز و رویت قوی
 مرا تخت شاهنشاهی میدهد
 که حقدار محروم از حق شود
 بیازوی قبل طاقت نهاد
 بعدل و کرم زندگانی کنیید
 بهر فوج و بهر لشکر و هر مکان
 خبردار شد فوج اهل ظفر
 خصوصیتا بشنیده اده ارجمند

له یمنه سرور
 پیر سنگه سردار عالی تبار
 عارف اعجازی و پیر

برین یافت رایی دلیرا قرار
 ز بند و جنگ پشور اگر
 بدان گرسنه شاه بخشد طعام
 چو او نیز فرزند رنجیت هست
 گرم بابرادر کند آن که میم
 پشور را هم از راه صدق و وفا
 نه پیچید سرا از بندگی زنیها
 بدین حسن تدبیر سکهان نام
 نمودند اظهار تجویر خویش
 در آن دم چو اهر نه چسبید سر
 بنام ملکزاده نامدار
 با جرای این حکم فرمان شد
 بدل یک زمین کارزار من و
 پشور را خبر چون ازین حال یافت
 در قلع هر روی لشکر کشاد
 ز پیکار باز آمد آن مرد کار
 چونند و جواهر رسید این پیا

که سر کار لاهور عالی و قار
 به بخشید بدو ملک هم سیم و زر
 کند مرد نادار را شاد و کام
 بدستش دهد از ره لطف و ست
 بخویشان کند لطف و فصل هم
 قدم بر ندارد و ز راه وفا
 بود در مقام ادب استوار
 در نیکار کرد و ندانیک انتظام
 به پیش شاهنشاه فرخنده کیش
 ز فرمان افواج اهل طعنند
 عطا کرد جاگیر کمید هزار
 بهر شاهنشاه نیکو شربت
 به تجویر لشکر عمل می نمود
 بشهره صدق و اطاعت شاد
 بلوح جگر نقش الفت نهاد
 با قرار جاگیر کمید هزار
 که آن مرغ وحشی و رآد بدم

این بیت در
 دیبچه مرصع
 ای سرور و جبار
 ای شهنشاه
 پشور است

چو گلزار شد تازه باغ دلش
 فتح خان که در آن سردار بود
 بهر کار بد و ستدار و زیر
 بنامش کی نام نه تسدیر کرد
 نوشتش بیکه ای پهلوان دلیر
 بشور که بدخواه جان من است
 در نیدم بدام تو شد پای بند
 اگر چه بجا گیر کیسب هزار
 مگر با وجود چنین انتظام
 مبادا که آئنده بازان شریر
 چو او دارش لک شهزاده است
 مبادا که سکهان اهل نفاق
 مبادا که حالت دگرگون شود
 مناسب چنین است ای نیکنام
 بنخبر کنی گردش را تلهم
 که گرد دل من اندیشه پاک
 چو این نامه نزد فتح خان رسید

چو گل سنگ و بویافت آب و گلش
 بیکدسته فوج سالار بود
 چو یاران غمخوار یا روزیر
 بپای قتل شهزاده تدبیر کرد
 زبون گرد و از تیغ تو نره شیر
 یکی دشمن از دشمنان من است
 سرگردنش آمد اندر کند
 نشاندم من این فتنه از روزگار
 نیم ایمن از خیم ناشاد کام
 شود مدعی بهر تاج و سریر
 بپای حقرسی سخت آماده است
 بهدخواه دولت کند اتفاق
 بهر خاش آماده گردون شود
 که کارش بشیر سازی تمام
 سرازوش گیری به تیغ دوم
 رود خوف از جان اندیشه ناک
 بهمهیل آن کرد حسب مزید

بتدبیر قتل ملکه زاده شد
 بکشتن آن جوان را به تیغ ستم
 چو شهرزاده مقتول شد از قضا
 فتح خان چو بر کام دل است یافت
 حقیقت بسوی جواهر لوشت
 جواهر ازین بهنیت شاد گشت
 می عشرت اندر دلش جوش کرد
 شد از کشتن دشمن جنگجو
 غایت بحال مستح خان نمود
 نمودش ملک هزاره امیر
 مگر شته گشت چون این خبر
 ز قتل ملکه زاده از جمند
 بقتلش به بستند یکسر کمر
 ازین غصه سکهان برافروختند
 چو آگاه شد مادر بادشاه
 به لشکر فرستاد کس نخواست
 مگر داد لشکر جواب درشت

بزودی بنحو نیریزی آماده شد
 برادران دشمن سرخ و الم
 سر اسیمه شد لشکرش جا بجا
 به تیغ بدخواه را بست یافت
 ز حالی که شد واقع از کمر لوشت
 ز بند غم و غصه آزاد گشت
 بحال طرب غم فرواش کرد
 بگذارد عیش و طرب سرخرو
 بنام آوران اقتدارش فرو
 به تحویل اوداد مال کشید
 شنیدند اهل جهان سرسبز
 همه خشم جان جواهر شدند
 گرفتند در دست تیغ و تبر
 بسوز غضب بهم جان بخشند
 از ان غصه پوچ و تاب سپاه
 که آید مگر فوج بر راه رست
 عقاب درشت و خطاب درشت

گفتند کاین عالم بر حسب
 هر حال مستوجب کشتن است
 غرض فوج شد یکدل یک زبان
 رگهای لشکر بجوش تمام
 که آید بجوهر پیکر شتاب
 در اندم امیران شاهنشاهی
 که کس هم نمیداشت ایستاد جنگ
 با خرفین یافت با هم تدار
 که از خود جوهر پیکر رود
 رو و مادر شاه و هم باد شاه
 کند جسد شاهنشاهی یک کیش
 چهارانی از راه محروم نیاز
 بشیرین زبانی شاهنشاه دهر
 با خوران در درونج و محن
 دیدند سکبان شاهنشاه را
 که خند از آسمان
 را

که کشت است پور و رب راجه را
 برادر حم کردن جنگ کردن است
 پی قتل سردار عالی مکان
 به نزد چهارانی آمد پیام
 ز قتل پشور ابله بود جواب
 رهیت نمودند قالب تهر
 بدان خیل شیران فوج جنگ
 به تجویز مردان اهل وقت
 به هم میل ارشاد حاکم شود
 دران راه همراه آن اهل جاه
 بازادی جان ماموی خویش
 کند دست خواهش به لشکر دراز
 برد از دل فوج خود جوش قهر
 بلسکر رسیدند آن پسر تن
 سلامی نمودند یکسر ادا
 به بیابانی آن مردمان رخسار
 نشانند در غیمه آن راه را

یعنی رانی مکان
 یعنی راجه را
 یعنی پسران

جو اهر جو جوج پچ تنها بماند
 رسیدند بر پیل سکهان فوج
 هاجنا کشیدند تیغ هلاک
 بیا لود با خون سر و پشت پیل
 چهارا ج در گریه آمد از ان
 چهارانی هم از الم فوج کرد
 پریان ل از فوج خوشخوار شد
 با فوس بر یاد آن فوجوان
 بیاورنش درون حصار
 رساندش بمنزله آخین
 چو شد فوج سبکی همه چیره دست
 کشیدند دست از همه کار و بار
 برست کس اختیار نماند
 بشد گرم بهنگامه گشت و خون
 در آنوقت پچان افواج شاه
 نه خوف شهنشاه میداشتند
 ز تاراج شان ملک بر باد شد

لایعازگر فوج

بدان یکی استگ حیرت فغاند
 چو شعله که سر میکشد سو اوج
 گنزند جسم جو اهر بنجاک
 بخون سرخ شد چشمه رود نیل
 که ماموی او شد ز دیده جهان
 دران ماتم و شیخ و تخم فوج کرد
 پش برادر گهر بار شد
 برسانید بر چرخ شور و فغان
 بر او کرد از دیده گوهر نثار
 بچشم گهر بار و طلب خزین
 سر جگر دین گشت گشت پست
 امیران سر کار عالی وقار
 با ل حکومت و قار نماند
 جهان گشت از دست سکهان زبون
 بسر داشتند از حکومت کلاه
 نه سوی وفاراه میداده تربت
 دل ل اطلالت و خطاب درشت

همه اهل کاران بجان آمدند
 همه لشکر خود سر از خود سری
 همه فوج گردن ز فرمان یافت
 امیران شاهنشده ارجمند
 سیران دران حالت تنگ حال
 پیکشتن فوج محسوس گشتان
 نمودند تدبیر با هم چنین
 با نگر نیر و آرمای کند
 که جز شاه انگر نیز مرد دگر
 که بخون سر کوبی شان کند
 به پیکار آن شاه جنگ آزما
 بدین عزم مردان انش پسند
 چون گشتند حاضر درگاه شاه
 به پیش همه راجه لال سنگ
 که امی خالصه شیر مردان جنگ
 دران پیش تسلیم با
 گرفتند از آسمان قوت مور و پنا

ز عایا بشور و نغان آمدند
 همیز ددم شاه بی امنری
 دلیرانه در راه عصیان یافت
 ز افواج خود سر بجان آمدند
 که بودند در اضطرار و ملال
 پیکشتن آن لشکر با غیان
 که این لشکر بر غضب ایل کین
 سوئی مهند کشور کشائی کند
 منی آید اندر زمانه نظیر
 تن شان بشیر بجان کند
 سزا یابد این لشکر ناسزا
 همه سرکش ترا طلب داشتند
 گروهی ز بهچان سینه پیا
 بجولان که گفتگو راند خنگ
 شدیم از تعدی انگر نیز تنگ
 دخیل است آتشاه کشور کشا
 بشد قابض آن شاه والا مقام

خالد بن ابی طالب
 که بود که آقا خدیو
 خالد بن ابی طالب
 که بود که آقا خدیو
 از وی در تاریخ و...

کنون گر بشیر یابد جواب
و گرسنت باشیم در کار خویش
رُباید به سختی ز ما هر چه هست
چو از جمله شادان جنگ ز ما
دلیرانه ز در آزمائی کشید
چو آن جمله سکهان بجوئی و هوش
ز بهل و تکبر بجوش آیدند
ز قهر و غضب چهره اش فرو
گفتند کاند در جهان چار سو
که باشد کس ز سروران زمین
که باشد کس ز جمله اهل ستیز
کجی دارد و انگیز طاقت چنان
نه انگیز بل که سکندر بود
چه یار که با کند سام زور
بما که چه رستم کند کارزار
اگر ام سته انگیز اهل فزنگ
گر آید بمیدان ز بونش کنیم

نیار و بدینود و باره شتاب
هند پائی خود شاه انگیز پیش
ک شاید تباراج این خطه دست
ندارد کس همسری با شما
ملک جهان باو شایکی کشید
چنین قصه از غصه کرد و گوشت
ز کبر و منی در خروش آیدند
شعاع دل و دین خود ستونند
که باشد که با ما شود جنگجو
که با فوج سکهان شود گرم کین
که گردد به پیکار ما گرم خیز
که با ما بمیدان شود همخان
به پیکار ما که برابر شود
چه طاقت کند جنگ بهرام گور
شود گشته مانند اسفندیار
که با خالصه جی در آید بجنگ
به تیغ دووم سرنگونش کنیم

سکهان
۱۲

<p>ستایم ز ملک هندوستان بدینگونه پنجان خالی ز هوش غرض جمله کیهان به را میوه نظر همه فوج بر جنگ اهل فزادگ شد آتش به راه بر جنگ شیر بزودی نمودند سامان در دست</p>	<p>نه بشیم از تیغ یکدم امان نمودند اظهار جوش و خروش به پیکار اگر نیز کردند جوش به تیزی و تندی که هست تنگ شعله بشیر گیتی شد دلیر که بسته بر جنگ با لاک نیست</p>
--	---

مصاف کردن فوج خود سمره کیهان به با جهل انگریز با ندوی
 دریا کشتی شکست خوردن و غل یا قتل سمره کار انگریز در پنجاب
 و ذکر دیگر واقعات تا انقضای سلطنت

<p>چنین گفت و نانی نیکو نهاد که چون فوج کیهان کمر بست جنگ سپاه و همه لشکران سپاه بکیسو پادیه بکیسو سوار گرفتند از گول و اسب را غرض آن همه فوج اهل فساد بیرون از شمار و فزون از حساب</p>	<p>با تمام کیهان اهل فساد به پیکار شیران اهل نبرد جنگ همه فوج اهل غضب کینه خواه نشسته بر مرکب را بهوار ز بار و تابشند خوار رخ خود سوی آب سلاج نهاد زیاده ز حد حساب و کتاب</p>
---	---

غرض جمله سکهان اهل ستم
 ز ستم گزشتند مانند باد
 وز انبوه لیران اهل فتنه
 به پیکار سکهان دوان آمدند
 همه پور بی فوج و گوره تمام
 و لیران انگیز اهل ستیز
 چو دیدند کان جمله اهل ستم
 رخ اندر ره خود روی کرده اند
 ز راه محبت کشیدند پا
 چو شیران سر راه شان آمدند
 به پیکار سکهان پرستند زین
 گوهر شهنشاه هندوستان
 چو مردان پرستند محکم کمر
 نخستین بنام همه انبهران
 که سر کار انگیز علی وقار
 وقار را بجان سخت پیوند بود
 خلاف محبت نشد هیچ کار

فشر دند در راه هیچا قدم
 نهاده قدم در مقام فدا
 پیر بران پیکا و شیران جنگ
 به تیغ و ددم خون نشان آمدند
 گر نقد نزد یک ستم تمام
 به پیکار ششیر کردند تیر
 کشیدند زانرازه خود قدم
 بجنگ وری دل قوی کرده اند
 بدار خصومت گزشتند جا
 بسر کوی دشمنان آمدند
 کشد وند سر نیچو آهین
 گماند رسیده ار عالی مکان
 بسر کوی دشمن خیره سر
 رقم کرد خط شاه هندوستان
 همیشه برنجیت بدو ستند
 برنجیر اخلاص دل بند بود
 بد لها چرا آید است این غبار

۱۵ ای فوج بندوبانی
 ۱۶ ای فوج ولایت
 ۱۷ ایستان

خلافی محبت چرا دشمنی
 چرا دشمن دوستان گشته اند
 چرا سینه از کینه کردند تنگ
 اکنون بهتر است آنکه ز نیکار بد
 پس پاسخی خانه خود رود
 بباغ محبت نیارند خار
 چو سکه آن چنین نامه کردند گول
 رخ خود که سوی الفت نکرد
 نه با گوش غبت شنیدند بند
 چو دید این چنین حال آن اهلان
 چستی که هر یک یار بست
 چندی شد آغاز هیچی سخت
 در سکه آن دران معرکه سی هزار
 در اتواب هم سی و دو ضرب بود
 چو بد اندران لشکر نامدار
 بظاهر بدو یار و ساز نشان
 چو سکه آن نمودند آغاز جنگ

نمودند سکه آن ز کبر روی
 زیاران چرا بد گمان گشته اند
 نهادند بر روی آئینه رنگ
 همه فوج سکه ای پشیمان شود
 بغزت بکاشانه خود رود
 سازند و لهائی یاران فکار
 قدم باز بردند از راه هوش
 توجه بسوی محبت نکرد
 نه پیراه صدق و صفا آمدند
 سپه داران که نیر علی مکان
 بقتل بد اندیش بکش دوست
 سپه از دو سو بود چالاک دست
 بمیدان نمودند پا استوار
 کزان گرم بنگانه حرب بود
 فقط لعل شکر افسر باوقار
 باطن مگر بدتر از دشمنان
 مگر دند در جنگ هرگز درنگ

ای
 مکن نامشروع

بجنگ آوری رو بر و آمدند
 نکردند در جان نشاری دین
 فشانند آتش ز هر چار سو
 در آندم دلیران انگیز هم
 بشیر گنی جمله فوج دلیر
 در آنوقت ایچنت عالی مقام
 دران کار جان کرد آفرینار
 چو آن سرور سروران کشته شد
 ازان کار گشتند سگهان دلیر
 لاله سنگه اسیر آن گروه
 نیک سمت راه نهر میت گرفت
 چو دیدند سگهان جنگ آزما
 بنودی گرفتند راه فرار
 بشیران جنگی نمودند پشت
 چو انگیز این حال سگهان بدید
 بے دشمنان تاه تیغ کرد
 گرفتند اتواب و سامان جنگ

دران سر که جنگجو آمدند
 بگردان لشکر نهاده تیغ
 که خون بر زمین شد روان
 نبردند بیرون زمینان قدم
 بے حمله آمدند شمشیر
 بجنگ و جدل بود تا وقت نماز
 بمیدان بکار آمد آن مرد کار
 بمیدان جنگ آوران کشته شد
 که شد کشته از دست شان نره شیر
 که بود از تعدادی سگهان ستوه
 مکان در مقام سلامت گرفت
 که افسر زمینان برو برد پا
 نکردند بار دیگر کارزار
 برستند ز اینجا بحال رشت
 بنودی براه تعاقب دوید
 بر آورد از خاک بدخواه گرد
 ز سگهان مغذ دلیران جنگ

به یکسایه ایچنت
 به آنوقت صاحب باور

خدا فتح و نصرت بانگ نیر داد
 دگر بار با فوج اهل گداز
 بره رحمت و ده پلاش تمام
 چون فوج صد توپ همراه داشت
 بباریگه که چو ابر سیاه
 قدم سوئی میدان سپردن پیش
 همه فوج جان باز کردن فراز
 چو در فوج انگر نیز عالی مکان
 یکی از بزرگان امیر دلیر
 گماند دگر آنکه گف نام داشت
 نمودند آن هر دو اهل مهنه
 که جنبید یکبار شکر زحبا
 بیکسوئی میدان کند گوه خنگ
 بدگر طرف فوج هندوستان
 چو شد گرم بنگامه کارزار
 سپه دار سکتهان اهل جنگجو
 رسیدان در آمدن قدم برید

بشد نقش بر لوح نقش مراد
 به پیر و زکر دند مردان مصاف
 به پیکار کردند سکتهان قیام
 ز کبر و منی خیمه بر ماه داشت
 به چار سوئی زمین آن سپاه
 نهادند سر بر کف دست خویش
 در جنگ بر دشمنان کرد باز
 دوسر دار بودند با عزو شان
 گورنر جنگ آوری نده شیر
 بمردان گنی هر طرف نام داشت
 چنین حکم با فوج اهل طفه
 که از آن فوج دشمن در افتد ز پا
 بهار و ز اتواب باران سنگ
 به دشمن گشتی چست بند و میان
 زمین سر بر شد ز خون لاله زار
 که بد راجه تیج سنگه نام او
 توقف در اینجا مناسب ندید

مقام الشجرت پیر شاه نام

<p> چو اورفت افواج سگهان نام خزانه همه نیز سامان جنگ ز اتواب بنهاد و در توب بود سیوم جنگ اندر علی و آل شد در آن معرکه گرچه سگهان نخست ز میدان باخو رو تا فتنه پس پشت شمشیر در پیش آب چو از دهنشت خنجر آید ار در آن آب گردن گشتی غریق نهر لزان بمانند در قعر آب در آن آب اجسام مردان جنگ بناحل همه ساز صامان خویش دلیران گرفتند آن مال را پس هر آنو چون چارمین جنگ شد چو بد شام سنگه آن یل نامدار بمیدان نام آوران کرد جنگ منودی بهر چار سو آن دلیر </p>	<p> براه نیر میت بشد نیز گام بنفتاد و در دست اهل فزنگ که انگیزان از دست سگهان روبرو کز آن فوج پنجاب پامال شد همی داشتند استقلال دست سوی بزرگوار شستا فتنه نه در تن توان و نه در جسم تاب سوی آب جستند راه فرار بمانند در زیر آب عمیق نشستند در آب مثل جباب شده طعمه ماهیان و نهنگ نهادند و رفتند با جان ریش همه گنج و سامان اجلال را بنظم عدو قافیه تنگ شد در آن معرکه صاحب اقتدار دلیران آن صاحب نام و تنگ بجنگ آوری حمله مانند شیر </p>
---	--

نام تمام
بر کلاه دریای جنگ
نام قریه ۱۱

باخیز چو مردان جنگ و ران
 چو شد گشته آن شیر مرد لیر
 بنام روی آن لشکر اهل کین
 گور نیزه با دریل نامور
 که لشکر کند آب دریا سپور
 چو آید ز احوال سلیمان خبر
 روان شد ز لاهور راجه گلاب
 گور نیزه و مرحت آمد نمود
 چو آن راجه از شاه گیتی پناه
 ز افواج خود سر همه حال گفت
 گور نیزه پذیرفت زان نیک مرد
 آئیده تجویز شد اینچنین
 که از آب ستلج زمین تا بیابان
 شود به تعلق از آن سوزن
 ز زر نقد صد لکبه نماید ادا
 نباشد اگر نقد در گنج زر
 کند پانزک شمشیر و هم کو بهار

رخن سرخو گشته و رفت از چاه
 همه لشکرش گشت از جنگ سیر
 بر اسان برون رفت زان سوزن
 چنین گفت با فوج اهل خفر
 ز ندخیمه اندر مقام قصور
 به لاهور نیزه شد نامور
 به پیش گور نیزه ران اضطراب
 بنام آوران پای او فزود
 بدرگاه انگیز شد عذر خواه
 گهر با بسک فضاحت بهفت
 ز صدق و صفا هر چه اظهار کرد
 میان دو شاهان روی زمین
 بود ملک انگیز نیکو اساس
 شهنشاه پنجاب سندنشین
 به کار انگیز کشور کشا
 تکی یک باشد ز لعل و گهر
 ندارد بغرض در جهان آن دیا

ای مبارک
 کتاب گنجینه
 و شمع

و اگر مملکت سرسبز آن او
 بشرطیکه باشد بانگیز دوست
 و زان پس گورنر بفوج دلیر
 شهنشاه پنجاب عالیجناب
 چو در موضع کانه کاهه رسید
 در آنجا دوشان و الامکان
 و زان پس به لاهور شد خیمه زد
 و دوباره به تخفیف کرد انتظام
 همه فوج کو فتنه انگیز بود
 بحکم گورنر زایل نمادار
 همه لشکر کش و بد و ماغ
 همه خالصه گشت بیدست و پا
 برفت از سرشان هوا غرور
 چو قدر چنین نعمت از حجبند
 بدادند از دست جاه و جلال
 چو در گنج شاهی اهل بود
 حواله بانگیز شد ملک کوه

در پنجاب باشد بفرمان او
 بالفت کی می مغراند در دو پوست
 سوئی شهر لاهور شد مثل شیر
 روان گشت سوئی گورنر نشاند
 گورنر پدر و کرد لطف مزید
 نشاند یکجا با عز و شاد
 گورنر بیاد را میرز من
 که شد انصرام ریاست تمام
 بمحسن گشتی خجروش تیز بود
 ز خدمات شاهی بشد برکنار
 ز کبر و منی کرد حاصل فراغ
 بزور شهنشاه کشور گشا
 بلغزید از جائی پائے غرور
 ز نادانی خویش نشناختند
 بماندند محروم از ملک و مال
 ز نقد صد لکبه نه موجود بود
 ز دربار سرکار گردون شکوه

لاهی شهنشاه انگیز
 پنجاب در ۱۲

و راستیم کشمیر و تبت تمام
 ریاسی و جمون زمین فراخ
 غرض هر سربلک کوه بلند
 همان ملک انگنیزه و الا جناب
 همه سپه که بر فرم شاه بود
 مهابه را چه کردش میان جهان
 چو دوش گورنر گرامی خطاب
 و ران کوه کشمیر جنت نظیر
 و ران پس گورنر عبسز و دقا
 بفرمود تا فوج عساکر تمام
 همه انتظام ریاست درست
 را لاهور آن جمله شکر رود
 چون نه ماه باخیر و خوبی گذشت
 ابا زرت ز شبهه فوج انگنیزه فرست
 چو از قندهارین نبود آن زمان
 امیران شاهنشده نیک را
 که ماند جهان فوج تا چند سال

بر پشت زد دست آن شه پیکام
 بدرفت از دست شه تالان
 برون شد دست شه از چنبد
 پنجشید اندم بر اجه گلاب
 گورنر راجه طلب کرد زور
 نشاندش بخت شهی چون شهاب
 مهابراج گردید راجه گلاب
 مهابراج شد اهل تاج و سریر
 ز لاهور شد سوئے تلج سوار
 به لاهور نه ماه دارد قیام
 چو سازند مردان چالاک چست
 شود دست بردار از نیک و بد
 کس از دشمنان ارج شبه نگشت
 قدمها براه سفر کرد راست
 شهنشاه پنجاب عالی مکان
 با گرنیر کرد این التج
 به لاهور باز نظام کمال

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
84

چو گرد و جوان شاه گیتی پناه
 کند خود شبه نامور کار خویش
 شود در نصرت آن فوج ال بدو
 گور نر پذیرفت این التجا
 در آندم بدر بار در بار شاه
 وزیر ملک راجه لال شد
 بهدش چو شد فوج راجه گلاب
 ز فرمان او ناظم آن مقام
 به پدید سر مستعد شد جنگ
 با قلم کشید و خطش نداد
 چون زمین نقشه تازه و شور و شهر
 ز لاهور شد فوج جنگ دران
 شتابان به کشمیر شکر رسید
 مگر وقت پیکار شیخ امام
 عبا رکدورت ز دل کرد دور
 به پیر سید زو باعث این فساد
 بگفتا که از حکم دربار شاه

بجد بلوغت رسد اهل جاه
 هند بر سر خلیفتن بار خویش
 سپارد شبه کار هر نیک و بد
 به تجویز مردان کار آزار ما
 ز جمله امیران باغ و حبشه
 بغرض عیان خیر اقبال شد
 روان سوئی کشمیر با آینه تاب
 که بد صاحب نام شیخ امام
 نکرد اندرین کار لخته وزنگ
 جنگ و جدل کرد بر پا فساد
 بدر بار لاهور آمد ضربه
 روان سوئی کشمیر باغ و نشان
 قیامت دران سرزمین پدید
 نهاد از ادب تیغ خود در نیام
 بتعیین شد حاضر اندر حضور
 رزید بخت لاهور نیکو نهاد
 شدم اندران سرزمین کینه خوا

ای راجه لال
 چو بنده تو شیخ امام
 نام کشمیر

وزان پس تصدیق گفتار خویش
 خطی کرد حاضر بهر وزیر
 چون تاب شد از راه انصاف و
 بری گشت ازین جرم شیخ امام
 وزیران کورین جرم شد لاجواب
 نخل شد زبان از بیان لال ماند
 با ثبات آن جرم آخر وزیر
 نماندش بدر بارش حنتیا
 دران جرم گشت از وطن بی وطن
 چو ماراچه لال فرخنده قال
 پشیمان شد از رفتن آن لبت
 دران غصه میکرد چون جمله کار
 شد او نیز آخر جدا از سپر
 بشیخ پوره یافت جای قیام
 بشداری از حکمرانی جدا
 الحوائط چو کار خصومت کشید
 که شخصی زمره ان با احترام

به پیش رزیدند فرخنده کیش
 به ضبط کشتیر حنت قلمیه
 که پدید آمدست از وزیر این
 بد و آفرین خواند هر خاص و عام
 به تحریر خود ماند پرچ و تاب
 دران حالت تنگ بی حال ماند
 بزدان رنج و الم شد اسیر
 باطل جهان گشت بے اعتبار
 بحکم گورنرا سپر زمین
 همیداشت رانی عنایت کمال
 که بد شاه راد و ستار شفیق
 خلاف مشیران اهل وقت از
 گرفتار زندان رنج و ضرر
 دران قلعه شد مسکنش صحیح و نام
 نماندش قدم در حکومت بجا
 دیگر قننه تازه آمد پدید
 بشیخ پوره بود گنگا بنام

۱۰۰
 وزیر ۱۱
 قننه پدید آمد
 راجه گورنرا
 رانی خندان است
 راجه گورنرا
 رانی خندان ۱۲

<p> همیداشت رانی بر او اعتبار چو کار زمان سرسبزست خام که گیر و عوض از سران فرنگ کند مستعد ایل مسکوت را که سازند باز هر ایشان تمام هرین کار شد رانی رانی در دست بنادانی انبار زر خرچ کرد بهر خاگاهان نمود اتفاق مگر فاش شد آخرش راز او بدین جرم رانی برفت از وطن شهنشاه اقلیم هندوستان دوختار او صاحب اعتبار یکی بود گنگا نهایت شریب بشد شیر بر آن سزایافتند بخوبی چو کرد این همه انتظام هردان شد که گیر و زهر کار دار بلتان زمین ناظمش بولاج </p>	<p> بهر نیک و بد صاحب اختیار به تجویز او کرد این انتظام و دهر هر با حاجان فرنگ هرین کار آن مرد ایل جفا بیک روز کار همه خلاص تمام با انجام کارش مکرست حبت درین کار لعل و گهر خرچ کرد که ورزند جمله بملک نفاق زیاران هم از او دمساز او بدر و با منوش نیج و محن بد و داد اندر بنارس مکان که بودند در فتنه انجام کار و گر کانه سنگه آن بغایت شیر سزای او آن ناسزایافتند گر می صاحب انگیز عالی مقام زر و مال واجب از روی شما ندادی چو پادشاه سالم خراج </p>
---	--

لح سکوت ملخ
حاجان انگیز در آنجا
جمع شده کلاس میخیزد
خان این کلام
عده دار است که سالان
خود نوشت حاجان اینان
پیشبیل او است باشد
ای کلام را
ای کلام را
ای صاحب پادشاه
دربار پادشاه

حساب از رومال نذر و طلب
مگر ناظم از راه جبهل فرید
رقم کرد در خط خود صاف صاف
چو شد مو لراج از نظامت بری
بجایش نه مردان اهل مهن
سویم اندرین حاجب شیر مرد
روان سوئی تعلیم ملتان شدند
رسیدند چون هر سه از راه دور
به بیچ از حکم سر مو لراج
به تیغ غضب ناظرانرا بکشت
به پیکار نه بست محکم کمر
ز دربار شاه لشکر جنگجو
ز انگریز هم لشکر پیشمار
بران شهر چون فوج شد خیمه ز
در قلع بر روی مردان بست
گردش بستند مردان حصار
نمودند آغا سحران سپاه
چو از افغان سپاه دلیر

بحکم زریڈنٹ عالی نسب
 سر از جملہ کار نظامت کشید
 کہ آئندہ با ششم ز خدمت معاف
 قدم باز بردار رہ سہری
 یکی گاہنہ سردار و اکنون دگر
 کہ بدمر و پیکار وقت نہر
 بفرمان شاہنشہ ارجمند
 بدیوان تلمان بحکم حضور
 شد از عقل و دین پیغمبر مولاج
 بہ بیرحمی آن صاحبان را بکشت
 بنادانی آن ناظم بے خبر
 روان شد بہ تنبیہ و تادیب او
 بکلمان روان شد بے کارزا
 عدو شد بفرزدان رنج و محن
 بہ پردہ چو پردہ نشین نشست
 قدم گردہ در مردمی استوار
 بہ بدخواہ پیکار شام و بگاہ
 یکی بود سردار بہنام سیر

ای ای سرور کا کہنا
 مان و سرور کا کہنا
 بیاں گیتنی
 ای سرور کا کہنا
 بیاں گیتنی
 ای سرور کا کہنا
 بیاں گیتنی
 ای سرور کا کہنا
 بیاں گیتنی

بسالار ملتان منو و اتفاق
 با فواج خود ترو با غی رسید
 که مولراج از کمال خود ر
 بقرب محبت مکانش نداد
 دران شهر چون شیر مسکن ندید
 رخ خود بسوئے پشاور نهاد
 مگر شیر مردان پیکار جو
 بستند بر شهر ملتان حصار
 به وقت و به حال و شام و سحر
 چو فوج از کراچی بملتان رسید
 و گبار شد حمله برد دشمنان
 بدشمن چنان برگرفتند تنگ
 به پیچید گردن در جنگ آوری
 بناچار خود را بشیران سپرد
 چو شمشیر کین بر عدو تیر شد
 جهان شاد شد ملک آباد شد
 بهانوقت سوئی هزاره ف و

که میداشت با مالک و اتفاق
 ز انگیز پیوند الفت پرید
 در آندم ز قرب خود شک و دور
 دران خطه یکدم امانش نداد
 بزودی از ان جا یکه پاکشید
 به نزد پدر رفت مانند باد
 در آندم نکردند پروای او
 نشاندند آتش بران بار بار
 به بستند قتل دشمن مکر
 هم از بهر پیکار سامان رسید
 بازوئی پر زور و آوری
 که شد ناموم از جنگ مردان جنگ
 نماندش ببل خواش مهروری
 همه ملکات با دلیران سپرد
 بملتان ظفر یاب انگیز شد
 دل خلق ز اندیشه آزاد شد
 شد از شورش قوم اهل عباد

این شعر در تاریخ
 امارت دلا که پیر و بود
 رسید به
 در کتاب آیت شریعت
 ملتان ۱۲

که کرد آن زمان چترنگه از غرور	دوران سرزمین تازه بر پا فتور
در آن خطه باغی شد آن بگنججو	بگرداند از مالک خویش رو
طلب کرد و در دوزخ و دیکال	بنظم و تعدی و جور کمال
چو شد رام حش هزاره تمام	بسوی پشاور بشد نیز گام
طلب کرد سکهان معزول را	ز هر خطه آن باغی کج ادا
بیاراج خلوق بکشت دوست	همه مال در دامن خویش بست
و رومال از صاحب زر گرفت	و گنجینه ها گنج گوهر گرفت
دوست رعیت شد هر چه یافت	بهر چار سوئی ملاقه شافت
چو گردید اندر پشاور و خیل	با بنوه سکهان قوم ز خیل
همه فوج سکهان آن سرزمین	که بدور مقام پشاور یکین
ز بیم جنبی خود بدو ساختند	بیخک و جمل کوس بخواستند
بشد لاریش ناظم آن زمین	نظر بند در بند آن اهل کین
و گر چند مردان آلمیر نیز را	مقتد نمود او بدام
در کابل بدو دوستی دوست کرد	که شد پیرامداد او رهنورد
با بنوه مردان جنگ آوردان	به پنجاب آمد ز کابل دوان
چو اندر پشاور هجوم کشید	شد از لشکر مفسدان جا گیر
گذر کرد و از سد مانند باد	چترنگه سردار اهل فساد

لا اله الا الله
لا شریک له
ای امیر و مستطاع
دلی کابل

<p> در آنجا ز ملتان دگر باغیان به نزدش رسیدند از راه دو به پیکار جنگ آوران شد دلیر نخست از همه قلعه ملک را که بر پیکار انگه نیر بست وزانشو دلیران انگه نیر را خبر شد چو زین لشکه باغیان همه فوج انگه نیر اهل سنین دلیران چو در رام نگه آمدند سر راه دیدند بدخواه را منوذر سرقوب آتش نشان چنان گرم شد آتش کارزار بر آمد ز بندوق سوزنده دود ولیران انگه نیر مانند شیر هزاران ز سکهان اهل فساد بکشتند با خنجر خون چکان سپهدار انگه نیر شیر تر من </p>	<p> که بودند با شیر سنگه همغان دو چندان شدند در ماغش و بمیدان بیفشرد پا مثل شیر گرفت از دلیران جنگ آردا بیکبار عهد محبت شکست نهنگان و شیران انگه نیر را به بستند قتل دشمن میان چو برقی شر بار شد گرم خیز پنه قتل فوج نهاوت پسند به بستند بروئی او راه را گرفتند از جسم بدخواه جان که چون برقی از تیغ جتی شرا که روئی فلک هم سپه مینمود شدند از شجاعت بمیدان لیر وزان مفسدان سرا با خدا بدانسان که شد چشمه خون و که بدنام نامی او کیورشن </p>
--	--

سلاح جنگ کیورشن
صاحب پیاد ۱۳

<p> دران معرکه داو جان عزیز دگر معرکه شد بسعد الله پور دلیرانه مردان جنگ آزما چو برق شرر بلند رانند تیغ بشت پیران و توپ تفنگ غرض گشت ناچار فوج عدو همه دشمنان شقاوت شعار سیوم گشت در جلیان اله جنگ همه فوج داد و شجاعت بداد دلیران لشکر بتوب و تفنگ تیمغ کردند بدخواه را بجرات شد چون چهارم ستیز هنراران ز سگهای جنگ آوردان شد از خون سگهان زمین لگزان چو دشمن چنین کار زاری یار هر حسب از حلقه کارزار کس از جمله سگهان بمیدان نماند </p>	<p> ز دست کی مفسد بے تیر بتدبیر معقول سعی و فیر به پیکار دشمن نشد و ندیا چو باران فشانند خون بیدین بمیدان پیکار کردند جنگ ز سر کوبی لشکر جنگجو گرفتند در پیش راه فیر بدانسان که شد خلق داند جنگ به پیکار مردان اهل مساو بدشمن دلیرانه کردند جنگ بکشتند آن خیل گمراه را تقبل عدو فوج شد گرم خیز بمیدان پیکار دادند جان به چار سوشد روان جو خون چو روبه براه هر میت دوید نکردند ران کار که هیچ کار برایشان فلک گرد نکبت نشان </p>
---	---

تصل فوج حاکم
بایم نشسته

جلایان واکه نام فوج
آیت ۱۲

در آن بهیاری وقت شکست
 ز آتوب آتش نشان شصت پنجم
 بنادلق خود جمله وقت فرار
 چه توپ و تفنگ چه تیغ و چه تیر
 هزاران بدادند جان در شیر
 بانگدیز حق داد ستیج و ظفر
 ز سکهان پیکار چونیک و بدر
 در آن سرزمین بهر آن هفتاد
 بخرمیه مکانی مکانه خاند
 در آن حالت بد چو بدخواه را
 درین دهر جای پناست خاند
 وزان عاجزی دشمن جنگجو
 بهان کابلی فوج اهل مدو
 رخ آورد سوئی وطن شرمسار
 چو گشتند سکهان اهل ستم
 شهنشاہ انگدیز اهل نبرد
 که آن جمله از جان امان یافتند

کشیدند از جمله اسباب دست
 بانگدیز داوود بیدست پنج
 بمیدان نهادند بخت اختیار
 سپردند بالشکر شیر گیر
 هزاران گرفتند راه گریز
 هجوم عدو گشت زیر دوبر
 دویدند در دشت چون جام و دو
 که بودند خیل از غارتگران
 بجز بختانی نشانی نماند
 نمانده بروی زمین پاسخ جا
 بدید و حرم قبله گاهی نماند
 بسر کار انگدیز آورد و رو
 که بدحاضی قوم اهل حسد
 دنا دانی خوشنشین لشکار
 گرفتار زندان شیخ و الم
 بران فرقه ناسرار حم کرد
 سکونت بنید وستان یافتند

کشیدند از ملک پنجاب پا
 فروگشت چون قننه آن فساد
 بتدبیر انگیز و الامت ام
 گرشاه انگیز با عدل داد
 چنان بود اندم مناسب نظر
 که مغرول سازد مہاراجہ را
 بگیرد ز دوستش ہمہ ملک مال
 بسالے کہ بود آن بوقت شمار
 مہاراجہ اہل صفت و لیب
 بتقدیر در گنج غلت نشست
 پخت حکومت قیامش نمود
 ز تاج پدر گشت عریان سرش
 غرض تاج زان صاحبان رفت
 دران حال شاہنشہ خور و سال
 بہ بے اختیار ی فروماند سخت
 نہ یاری زیار ان شہنشاہ بود
 امیران آن شاہ فرزندہ کیش

از ان خطمیرون گرفتند جبا
 بہ تہنہ اقوام اہل عت و
 دوبارہ بہ پنجاب شد انتظام
 نمیداشت بر قوم کہ بہ اعتماد
 بچشم شہنشاہ اہل ظفر
 زمسندگہ تخت تاج و لوا
 ازین غم رساند بجانش ملال
 فرون نہصد و پنج ہریک ہزار
 شہنشاہ اقلیم دولت و لیب
 برافشاں از دولت و مال دست
 مے عیش و عشرت بجایش نمود
 نہ آن خلعت سردری و برش
 مہاراجگی از مہاراج رفت
 کہ در باغ ابلال بد نو نہال
 کہ رفت از سرش چہ اقبال و بخت
 نہ در یکی کس مددگار بود
 گسستند زو عقد پیوند خویش

ای ای لارڈ گویند
 چہاں پیاہ ہندستان
 ۱۹۰۵
 ای ای صاحب
 ای ای مہاراجہ
 ۱۹۰۵
 بجا رہا

شد از جرم سکمان ایل ستم
 ز تقصیر آن جلد فوج شریه
 ز جا و مکان رفت و رفت از وطن
 شهنشاه انگیز علی مکان
 بنده و ستان ماند تا چند سال
 در آن بعد با اشتیاق تمام
 اکنون هست اندر ولایت مقیم
 خدا کرد او را در آن سرزمین
 شد اندر جهان پایه اش رجمند
 بدو کرد حق مال دولت عطا
 شهنشاه انگلند مالی مکان
 ز رخس منظر نور صدق وصف
 بتاج فضیلت سرش سر بلند
 بخلق و او با خلق را سود زرو
 ز احسان آن محسن حق پرست
 پدر و ار نام آوری یافت
 خدایا ز مندی شنو این دعا

شهنشاه پنجاب پابند غم
 شد از تحت مغزول ایل سریر
 بدر دوالم باو شاه ز من
 مکان داد شهر را بنده و ستان
 با غر از و اکرام و جاه و جلال
 سوئی ملک انگلند شد تیر گام
 چهار جبهه از هر پنجوف و بیم
 چو نشان دیگاه کرسی نشین
 بنام آوران گشت نامش بلند
 نمودش عزیز جهان و ایما
 چو نادر همیشه بر او مهربان
 دلش معدن فیض بود و سنا
 بهر از هنر غلبه از جسمند
 خداوند خلاق خوشنود زرو
 گرفته جهان نقد دولت بدست
 بنام آوران بدتری یافته
 که ماند چهار جبهه خوش ایت

این شهنشاه پنجاب
 علی بن محمد
 بن حسین و شاهرخ نام

پشایان روی زمین شاد کام

بدینا غریز و بدین شاد کام

خاتمه الکتاب

که بخشید جان توده خاک را
زبان زبان آوران تر زبان
زمانه ثناخوان الطاف او
از دگشت منطوم اندر زمین
بدینا هر کار عالم کفیل
شد از جلوه اش جان دل باغ باغ
فزاید بنام آوران استدار
سخن ذره را مهر انور کند
کند نامور مرد گننام را
کند هر چه خواهد تواند سخن
نه جلوه هستی نمودی وجود
ز فیض سخن خار گلشن شود
کند جمع دلپای میسرده را
زمین شد عیان آسمان آشکار

پاس آن خداوند افلاک را
همیشه بدگوش بدور جهان
جهان چله مقام اوصاف او
خدا یکه دیوان نظم سخن
سخن شد حکم خدائی طویل
چو حق از سخن کرد روشن چراغ
سخن آدمی را کند نادر
سخن قطره را عین گوهر کند
سخن میکند نخته هر خام را
تقرب خدا میرساند سخن
سخن گر نبودی نبودی وجود
ز نور سخن سینه روشن شود
سخن میکند زنده هر مرده را
چون گفت حق شد جهان آشکار

زبان چون کند قول و حد ادا
 غرض بر سخن شد مدار جهان
 چو این اقتدار سخن یافتم
 شدم از دل و جان بدو آشنا
 نمیداشتم گرچه در وی کمال
 مگر تا هم از غایت شوق دل
 بنظم در می گفتم این داستان
 بنام چهارچرخ نامدار
 بهالم شرف دادم این نامه را
 بنامش من این نامه را گفتم
 چو رفت آن شهنشاه و الاسکان
 دوباره بدو دادم آب حیات
 سکان دادمش دلکش و دلپذیر
 بیاحنی که بود از خزان پایمال
 بکاشانه شاهنشیند وزمند
 که روشن بود تا بر فر قیام
 بود تا فلک بر زمین چرخ زن

شود بنده از زندگان خدا
 بران منحصرت گشت کار جهان
 ز ابل جهان رو بدو یافتم
 به بستم بدو عهد صدق و صفا
 بدلم زین سبب پائی بدلال
 اگر فتم از ولادت از ذوق دل
 که گردید پسند دل راستان
 که رنجیت بد نام آن شهریار
 اگر بار کردم از و خامه را
 که در نامی معنی در و سقده ام
 ز ملک زمانه مباح جان
 که نامش بود زنده در کانیات
 که باشد در و جاودان جامی گیر
 شدم باغبان و نشاندم نهال
 دوباره نهادم سپهر باغ بلند
 بنام آوران نام آن نیکنام
 بود ذکر خیرش پیرانخمن

زبان تابو در دمان جهان
 درین دهر تا دور شام و پگاه
 در بنجیت و هندسی هین یادگار
 بحمد اندک فضل رب کریم
 باخر رحید این کتاب عجیب
 قلم چون با غا زبر عا شتم
 با بنجام آن هم شدم بهره مند
 بمن داد حق هر چه کردم سوال
 بر آمد امید آنچه میداشتم
 خدا کرد روشن چراغ امید
 پذیرفت آن خالق کار ساز
 من این کام دل از خدا یافتم
 کنون هست این هندی غایب
 که نظم کلامش بدور جهان
 بر شهر و اقلیم و ملک و یار
 هر آنکس که با شوق گیرد دست
 بر دهر که سازد ز رحمت نظر

زمانه بزرگش بود تر زبان
 نوشته بود بر سپید این سیاه
 بماند بر این صفحه روزگار
 ز اکرام لطف خدا رحیم
 رقم شد چنین یادگار غریب
 هین کار تد نظر داشتم
 بیاری داد و نجات بلند
 درین دهر هدیر و درنج و مال
 برومند شد آنچه من داشتم
 گل تازه آمد باغ امید
 دعای که کردم بجهت و نیاز
 ز درگاه حق بدعا یافتم
 ز درگاه دادار امیدوار
 بود جمله مطبوع دور زمان
 بدین نامه حال شود استخار
 خدایش دهر هر امید که هست
 شود و نوزق در دلش خسته گر

این یعنی این کتاب
 چهارچوب رجب سنگ و گینه
 هندی مصنف کتاب در
 زمانه یادگار ماند ۱۲

بخواند هر آنکس که این نامه را
 مرا این نامه را هر که داند و بخواند
 شود مشتری هر که چون مشتری
 کند هر که نظاره این چمن
 نمر هر که حاصل کند زمین نهال
 بسلاک جهان طالبین کتاب
 شود هر که از خواندنش مستفید
 بیاد آورد این مهندی زار را
 کند از خدا آن زمان آرزو
 بذر که مزار به شیر گیر
 بدو دل جان کند تر زبان
 که از ذکر شایان اهل کرم
 جهان را به نیکی کند هر که یاد
 به بنید اگر کس میان کتاب
 با صلاح جاری کند خامه را
 تواند اصلاح کردن اگر
 که هست بی عیب و انانی عیب

به حق بی گنا پیش بر خشد خدا
 دهد غرض حق بابل متبینه
 شود منظر نور جویه گری
 شود مثل گل در چاشنی هزن
 شود بمنز و خورم باغ کنال
 در مطلوب خاطر شود بهره یاب
 با خلاصم اگر ام و لطف مزید
 یکی مرد عاصی گنبد گار را
 که بخشد خدا جمله عصیان او
 خداوند شیر و تاج و سیر
 باد صاف پاکش شود مدح خوان
 خدا میکند دور سنج و الم
 کند حاصل اندر زمانه مراد
 خطای که باشد بعید از صواب
 دهد غرت از صحت این نامه را
 ز عظیم پوشد ز رحمت نظر
 پوشد ز اهل خطا جمله عیب

درین دهر بی خار گلزار نیست
 خمش بند یا کلاه را ختم کن
 خدا یا تو هستی خدا کریم
 گرم کن برین بنده پر خطا
 بدینا تو کردی مراسم لبند
 که در جبهان سترژی یافتیم
 معبئی هم از راه فضل حمیم
 وزندان فرقت را بایم ده
 بمن بخش شوقی که شایق شوم
 ز حرص هوا صاف کن سینه ام
 ز نور خودم روشنی کن عطا
 تخم و غصه از خاطرم دور کن
 هستی بعید و قدیر و نصیر
 بجز تو ندارم درین دهر کس
 پذیر التهای من بقرار
 یا و دین غرقم کن عطا
 گوئی قادر و داور و کار ساز

کدام ستاگل کاندرو خاریست
 تو این گفتگو برداختم کن
 خبر گیر عالم غفور الرحیم
 که هست از تو امیدوار عطا
 رساندی بدین پایه ارجمند
 بملک جهان برتری یافتیم
 بکن رحم بر حال من ای رحیم
 بقرب و صالت رسانیم ده
 بده ذوق درد که ذائق شوم
 صفا بخش مانند آینه ام
 که زان روشنی سینه گرد و صفا
 ز هر دو فاسدینه پر نور کن
 به بنشائے بر عالم ای دستگیر
 که باشد درین وقت فریاد من
 که هستی تو خلاق آمرزگار
 بابل یقین حرمتم کن عطا
 مرا فرازیم ده بابل نیاز

عطا کن مرا فضل علم و هنر
 دلم را از بند غم آزاد کن
 به پورم که او هست سیوا به را
 ثم بخش آن نونهال مرا
 غنی کن مال دوزش در جهان
 بده خلعت بهتری در برش
 جوان دولتش در جوانان بدار
 براه هدایت کنش رهبری
 بفرش به تاج علم و هنر
 بیاران خویشان این خاکسار
 کرم کن کرم را ز راه کرم
 خدا یا توئی شاه ملک کمال
 خدا یا توئی خالق دو جهان
 خدا یا توئی ارحم الراحمین
 بکن عفو جرم و گناه و خطا

به بخشائی بر حال همه خدا
 بالطف و فضل خود تمیز
 بگردان نام آوران بخش نام
 بکن تازه جبه و جلال من
 بده عرش در میان ثلث
 بنه اسیر اسروری بر سر کار
 به پیران کنش صاحب اقتدار
 دلش را از رنج و الم کن می
 که گردد بهر دو جهان نامور
 که هستند با من محبت شعار
 که باشند آزاد از رنج و غم
 بکن لطف بر بنده خسته حال
 بکن عفو بر زمره عاصیان
 بکن رحم بر بنده می کترین
 بلطف و کرم کن بهشتش عطا

این دعا را هر روز بخواند
 خداوند او را از هر بدی
 محفوظ دارد
 ۱۲

نامہ الطبع

درین دہم
خمش بندیا

کرم کر می فی اہل طبع از خشت مشرقت آل ای گنیا لال
بدینا تو خشت کب از گنوا بخیر ہا لال اور سلمہ اللہ تعالیٰ

از کرہای جناب کردگار
گشت زانماش زمانہ شاد کام
از حصول کام دل گردید شاد
یا فتم زین رخ آخر کار گنج
قصہ رنجیت والا قصہ دار
این گہر بار شتہ دل سفتہ ام
اندرین نامہ بود روشن دام
نامہ ام باشد بعالم نامدار
بلوہ گرا ندر جهان شمس قمر
در سخن گرد و سنور خامہ ام
طبع اہل طبع زوہر نور شد
گرد و دل بندہ ہندی خیال
تا در این رنجیت نامہ طبع گشت

ایں خشت پرگار
سج این رنجیت نامہ
ایست از جن جنہ مراد
چہ قدر دہم برہم بندج
داستان داستان امار
اندرین نامہ سہا گشتہ ام
نام نامہ سہا گشتہ ام
از طبع فیض نامہ آفتاب
تا بود و شد و نام و نور
روشنی چہ نامہ سہا گشتہ ام
طبع چہ نامہ سہا گشتہ ام
خجہ چہ نامہ سہا گشتہ ام
رعد و کرم و لال نامہ

از نتایج طبع شاعران موزنی بر و نهضت ملیت

مستغنی بگوید که در این کوشا لال مندی می
 یابند که اینست و میانی گویو بنوعی
 میروا و طبعی و بیایین و تفاسیل اسکا
 و باره از انطاس و در کوشا آتی
 که بکرا حیات و خاص سال من و لا
 ای نداد و کوشا می

از من قلام حیدر حکیم حیدر لاهی

سید علی محمد علی دگر

رسالة شيخ بدر الرحيم

الشيخ فلاح بن محمد

۱- فی حکام سید

ما تقریر سے اوسکا ساتھ

الشيخ

ارسی محمد علی بن ابی طالب

من افضل خیرات خلاق و لطف کردگار

فردیہ سالانہ امتحان کراچی ایم ایم بی

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

در سخن هر سقا طبع لایق
بهر خیل فرزان زمانه

برست صبح تند به خجسته ۱۲
 هرست صبح شدر خجسته نامر
 نایق لاهور

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

